

ပဋိပက္ခများနှင့် ဆက်သွယ်သော
လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုမှ
လွတ်မြောက်သူများအတွက်လျော်ကြေးငွေများ
ဆိုင်ရာ အခွင့်အလမ်းများကို လေ့လာခြင်း

မြန်မာ

REDRESS

Ending torture, seeking justice for survivors

**GLOBAL
SURVIVORS FUND**

FOR AND WITH SURVIVORS OF
CONFLICT-RELATED SEXUAL VIOLENCE

ပဋိပက္ခများနှင့် ဆက်နွှယ်သော

လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုမှ

လွတ်မြောက်သူများအတွက်လျော်

ကြေးငွေများဆိုင်ရာ အခွင့်အလမ်းများကို

လေ့လာခြင်း

မြန်မာ

မြန်မာ

မာတိကာ

စီမံကိန်း၏အဓိကအချက်အလက်များအကျဉ်းချုပ်	5
အတိုကောက်စာလုံးများစာရင်း	9
I. စီမံကိန်း၏အဓိကအချက်အလက်များအကျဉ်းချုပ်	10
1. နောက်ခံသမိုင်းနှင့် နည်းလမ်းဆိုင်ရာ စည်းစနစ်	10
1.1. စီမံကိန်းအကြောင်း	10
1.2. စီမံကိန်း၏ လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်များအကြောင်း	10
1.3. အသိအမှတ်ပြုမှုများ	11
2. နည်းလမ်းဆိုင်ရာ စည်းစနစ်	11
2.1. မြန်မာလေ့လာမှု၏ ရည်ရွယ်ချက်	11
2.2. မြန်မာလေ့လာမှု၏ တိကျသောရည်မှန်းချက်များ	11
2.3. လေ့လာရေးနည်းလမ်းများ	11
2.4. လေ့လာမှု ကန့်သတ်ချက်များ	12
II. နိဒါန်း	14
III. ပဋိပက္ခနှင့် ဆက်နွယ်သော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု	15
1. ဆက်စပ်စဉ်းစားရမည့် အကြောင်းအရာ	15
1.1. မြန်မာ့လူတ်လပ်ရေး	15
1.2. ၁၉၆၂ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၁ ခုနှစ်အထိ စစ်အုပ်ချုပ်ရေး	16
1.3. ဒီမိုကရေစီနည်းကျ ရွေးကောက်တင်မြှောက်ထားသော အစိုးရတစ်ရပ် ဖြင့် ၂၀၁၂ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလအထိ တိုင်းပြည် ပွင့်လင်းလာမြင်သာမှုရှိလာခြင်း	16
1.4. ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် စစ်တပ် အာဏာသိမ်းခြင်း	18
2. ပဋိပက္ခနှင့် ဆက်နွယ်နေသော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု၏ သဘောသဘာဝနှင့် နယ်ပယ်	20
2.1. ရာဇဝတ်မှုများ၏ အတိုင်းအတာ၊ နယ်ပယ်၊ ပုံစံများနှင့် ဖြစ်ပွားမှုပုံစံကွက်	20
2.2. ကျူးလွန်ခံရသူများပေါ် အများအပြား နှင့်ဇယားဖော်ပြချက်	24
2.3. ကျူးလွန်သူများပေါ်အများအပြား	26
IV. အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ ခံယူချက်များ၊ လိုအပ်ချက်များ၊ ဦးစားပေးချက်များနှင့် အန္တရာယ်များ	28
1. အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၊ မိသားစုများနှင့် ရပ်ရွာအသိုင်းအဝိုင်းများအပေါ် ပဋိပက္ခနှင့် ဆက်နွယ်သော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများရဲ့ သက်ရောက်မှု	28
1.1. ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်မှုများ	28
1.2. စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်မှုများ	28
1.3. ကျူးလွန်ခံရသူကို အပြစ်တင်ခြင်း၏ သက်ရောက်မှု	29
1.4. လူမှုစီးပွားဆိုင်ရာ ထိခိုက်မှုများ	32
2. အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ လက်ရှိလိုအပ်ချက်များ	33
3. အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ ခံယူချက်နှင့် အေဂျင်စီ	36
4. လျော်ကြေးပေးချေမှုပုံစံများနှင့် နည်းလမ်းများပေါ်တွင် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏အမြင်နှင့် ဦးစားပေးမှုများ	37
5. အန္တရာယ်များနှင့် လုံခြုံရေးအပေါ် စစ်ဆေးအကဲဖြတ်ချက်	38
5.1. CRSV အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများရင်ဆိုင်ရမည့် အဓိကအန္တရာယ်များ	38
5.2. အန္တရာယ်များလျော့ပါးစေရန် စီမံချက်များ	41
V. အကူအညီ သို့မဟုတ် ကြားဖြတ်ကယ်ဆယ်ရေး ရရှိအသုံးပြုနိုင်ခြင်း	43
1. (မရှိခြင်း) ဘေးကင်းရေးနှင့် ကာကွယ်ရေး ပံ့ပိုးကူညီမှု ရရှိအသုံးပြုနိုင်ခြင်း	44
2. (မရှိခြင်း) ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု ရရှိအသုံးပြုနိုင်ခြင်း	44
3. (မရှိခြင်း) စားဝတ်နေရေးဆိုင်ရာ ပံ့ပိုးကူညီမှု ရရှိအသုံးပြုနိုင်ခြင်း	46
4. (မရှိခြင်း) စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ပံ့ပိုးကူညီမှု ရရှိအသုံးပြုနိုင်ခြင်း	47
5. (မရှိခြင်း) တရားရေးရာ ဝန်ဆောင်မှုများ ရရှိအသုံးပြုနိုင်ခြင်း	48

VI.	လျော်ကြေးများရရှိနိုင်ရန်အတွက် နည်းလမ်းများ	49
1.	သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံတကာဥပဒေရေးရာနှင့်မူဝါဒဘောင်များ	49
1.1	CRSV အတွက် သက်ဆိုင်သော နိုင်ငံတကာနှင့် ဒေသဆိုင်ရာ ဥပဒေရေးရာနှင့် မူဝါဒဘောင်များ	49
1.2	CRSV အတွက် လျော်ကြေးပေးရန် နိုင်ငံတကာနည်းလမ်းများ	50
2.	သက်ဆိုင်ရာ ပြည်တွင်းဥပဒေနှင့် မူဝါဒဘောင်များ	53
2.1.	CRSV အတွက် လျော်ကြေးပေးခြင်းနှင့် သက်ဆိုင်သော ပြည်တွင်းဥပဒေနှင့် မူဝါဒဘောင်များ	53
2.2.	CRSV အတွက် လျော်ကြေးပေးရန်အတွက် ပြည်တွင်းနည်းလမ်းများ	56
VII.	လျော်ကြေးပေးခြင်းများ အကောင်အထည်ဖော်မှု အခြေအနေ	63
1.	နိုင်ငံနှင့် အခြားသော တာဝန်ထမ်း ဆောင်သူများ ရာထူး	63
1.1.	မြန်မာနိုင်ငံတော်	63
1.2.	တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းများ	64
2.	လျော်ကြေးရရှိမှု	64
2.1.	ပြည်တွင်းလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ	64
2.2.	နိုင်ငံတကာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ	65
VIII.	လျော်ကြေးများအတွက် အခွင့်အလမ်းများနှင့် ခြိမ်းခြောက်မှုများကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာခြင်း	67
1.	အဓိကသက်ဆိုင်သူများအား ဇယားဖော်ပြခြင်း	67
1.1	အဓိကပါဝင်ပတ်သက်နေသူများ	67
1.2	အဓိက CRSV မှတ်တမ်းတင်ခြင်း အားစိုက်ကြိုးပမ်းမှုများ	68
2.	လျော်ကြေးပေးရေးဆိုင်ရာ ရှေ့နေများ	70
3.	လျော်ကြေးများရယူပိုင်ခွင့်များ	72
3.1	ကြားဖြတ်လျော်ကြေးပေးခြင်းအတွက်အခွင့်အလမ်းများ	72
3.2	ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်ခြင်းနှင့် အကူအပြောင်းဆိုင်ရာ တရားမျှတမှု	73
4.	ပဋိပက္ခနှင့် ဆက်နွယ်သော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများအတွက် ထိထိရောက်ရောက် လျော်ကြေးပေးရန် ခြိမ်းခြောက်မှုများ	74
IX.	အကြံပြုချက်များ	77
1.	မြန်မာနိုင်ငံ၌ အနာဂတ် အရပ်သားဦးဆောင်သော ဒီမိုကရေစီဖက်ဒရယ်အစိုးရအတွက် အကြံပြုချက်များ	77
2.	တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များအပေါ်အကြံပြုချက်များ	79
3.	မြန်မာနိုင်ငံတွင် ထွက်ပေါ်လာသော နိုင်ငံရေးအဖွဲ့အစည်းသစ်များအတွက် အကြံပြုချက်များ	80
4.	လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကဏ္ဍများရှိ ပါဝင်ဆောင်ရွက်သူများသို့ အကြံပြုချက်များ	80
5.	ကုလသမဂ္ဂ ယန္တရားများနှင့် အေဂျင်စီများသို့ အကြံပြုချက်များ	81
6.	နိုင်ငံတကာအသိုက်အဝန်းနှင့် အလှူရှင်များသို့ အကြံပြုချက်များ	82
7.	ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ တရားစီရင်ပိုင်ခွင့်ကို ကျင့်သုံးသည့် ပြည်နယ်များသို့ အကြံပြုချက်များ	84
8.	အာဆီယံသို့အကြံပြုချက်များ	84
X.	ရှေ့ခရီးလမ်းအတွက် ခိုင်မာသောခြေလှမ်းများနှင့် နိဂုံး	86
	မီငြမ်းထားသောစာအုပ်များစာရင်း	88

မြန်မာနိုင်ငံသည် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးပေါင်း ၁၃၅ မျိုးကျော်ဖြင့်ဖွဲ့စည်းထားသည့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးပေါင်းစုံ နေထိုင်သည့် နိုင်ငံဖြစ်ပါသည်။
© Shutterstock

စီမံကိန်း၏အဓိကအချက်အလက်များအကျဉ်းချုပ်

မြန်မာနိုင်ငံသည် လူမျိုးပေါင်းစုံ၊ ဘာသာ၊ ဘာသာစကား၊ သမိုင်းများ၊ ထုံးတမ်းစဉ်လာများနှင့် နိုင်ငံရေးဆန္ဒများ ကွဲပြားသော လူမျိုးပေါင်းစုံဖြင့် ကွဲပြားသော လူမျိုးစုများစွာ ရှိသည့် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ၁၉၄၈ ခုနှစ်တွင် ဗြိတိသျှအုပ်ချုပ်မှုအောက်မှ လွတ်လပ်ရေးရရှိခဲ့ပါသည်။ ဗြိတိသျှနှင့် ဗမာခေါင်းဆောင်များက အစိုးရထံလွှဲပြောင်းပေးရေး ညှိနှိုင်းသောအခါတွင် နိုင်ငံတွင်းရှိ နိုင်ငံရေးအုပ်စုများအကြား ကွဲလွဲမှုများ ပေါ်ပေါက်ခဲ့ပါသည်။ ၁၉၄၇ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုများ၏ နိုင်ငံရေးကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်နှင့် ယဉ်ကျေးမှုလက္ခဏာများကို အကာအကွယ်ပေးရန် ပြဌာန်းထားသော်လည်း အသစ်ဖွဲ့စည်းထားသော ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံသည် အခြေခံအားဖြင့် ဗမာအစိုးရဖြစ်လာခဲ့ပါသည်။ ယင်းကြောင့် တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်း (EAO) များ ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ပါသည်။ တိုးပွားလာသော ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်၊ လွတ်လပ်ရေး သို့မဟုတ် ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို ကြိုးပမ်းရန် တိုအဖွဲ့အားလုံးနီးပါးသည် ဗမာများထိန်းချုပ်ထားသော အစိုးရကို ဆန့်ကျင်ခဲ့ကြပါသည်။ တစ်နည်းဆိုရသော် "လူနည်းစုတို့၏ နှစ်နာချက်များအား နိုင်ငံတော်မှ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် မစွမ်းဆောင်နိုင်ခြင်း သို့မဟုတ် လူမှုအသိုက်အဝန်းများအတွက် လုံလောက်သော လုံခြုံရေးပေးစွမ်းနိုင်ခြင်း မရှိခြင်းသည် လူနည်းစုအုပ်စုများအကြား ပကာတိလက်နက်ပြိုင်ဆိုင်မှုကို ဖန်တီးခဲ့သလိုဖြစ်ခဲ့ပါသည်။"¹

၁၉၆၂ ခုနှစ်တွင် မြန်မာစစ်တပ်² သို့မဟုတ် စစ်တပ်သည် အာဏာသိမ်းပြီး ပါလီမန်အစိုးရကို စစ်အာဏာရှင်စနစ်ဖြင့် အစားထိုးခဲ့သည်။ ယင်းအချက်သည် နိုင်ငံအတွင်း တပ်မတော်၏ နိုင်ငံရေး လွှမ်းမိုးချုပ်ကိုင်မှု၏ အစဖြစ်ပြီး ယဉ်ကျေးမှု ကွဲပြားမှုနှင့် တိုင်းရင်းသား လူနည်းစုများ၏ အခွင့်အရေးများကို နှိမ်နင်းရန် ၎င်းတို့၏ အကြမ်းဖက် ကြိုးပမ်းမှုများကို ဆက်လက်၍တစ်ဖက်မတ်မတ်လုပ်ဆောင်ခဲ့ပါသည်။ စစ်အာဏာရှင် ဆက်လက်အုပ်ချုပ်ရန် ကြိုးကိုင်နေသည့် ဒီမိုကရေစီ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး လုပ်ငန်းစဉ်၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအနေဖြင့် စစ်တပ်သည် ၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင် စစ်အာဏာရှင်ကို တရားဝင် ဖျက်သိမ်းခဲ့ပြီး အမည်ခံ အရပ်သား အစိုးရကို ပေးအပ်ခဲ့ပါသည်။ အာဏာကို ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းထားရန် မြန်မာစစ်တပ်က ရေးဆွဲထားသည့် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေသည် ထိုတစ်နှစ်တည်းမှာပင် အကောင်အထည်ဖော်အသက်သွင်းခဲ့ပါသည်။

၂၀၁၅ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် အစိုးရနှင့် EAO ရှစ်ဖွဲ့ တို့အကြား တစ်နိုင်ငံလုံး အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး သဘောတူညီချက်ကို လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၅ ခုနှစ်အတွင်း ထောင်နှင့်ချီသော နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများကို လွတ်ပေးခဲ့ပြီး ပုဂ္ဂလိကပိုင် သတင်းစာများသည် နိုင်ငံတွင်းမှ ပြန်လည်လည်ပတ်လာနိုင်ပြီး လူငါးဦးထက် ပိုစုစေခွင့် ပိတ်ပင်

ထားသည့် ၂၅ နှစ်ကြာ တားမြစ်ချက်ကို ဖျက်သိမ်းခဲ့ပါသည်။³ ၂၀၁၅ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် မြန်မာနိုင်ငံသည် စစ်အုပ်ချုပ်ရေး နှစ်ပေါင်း ၅၀ နီးပါးအတွင်း လွတ်လပ်၍ တရားမျှတသည်ဟု ယူဆရသည့် ပထမဆုံး အထွေထွေ ရွေးကောက်ပွဲကို ကျင်းပခဲ့ပါသည်။ ရွေးကောက်ပွဲမှာ အမျိုးသား ဒီမိုကရေစီ အဖွဲ့ချုပ် (NLD) က အနိုင်ရခဲ့ပါသည်။ သို့သော်လည်း ကချင်နှင့် ရှမ်းပြည်နယ်ကဲ့သို့ တိုင်းရင်းသား ဒေသများတွင် လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခများ ဆက်လက် ဖြစ်ပွားနေခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၁၇ ခုနှစ်များတွင် တပ်မတော်မှ ရခိုင်ပြည်နယ်အတွင်းရှိ ဟင်္သာတလူမျိုးများအပေါ် အကြမ်းဖက်ရှင်းလင်းရေး စစ်ဆင်ရေးများ လုပ်ဆောင်ခဲ့ပြီး ရိုဟင်ဂျာအသိုင်းအဝန်းအပေါ် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ ကျူးလွန်ခဲ့ရာ ခန့်မှန်းခြေ လူပေါင်း ၁၀,၀၀၀ ခန့် သတ်ဖြတ်ခံခဲ့ရပြီး ရွာပေါင်း ၄၀၀ ကျော် မီးရှို့ဖျက်ဆီးခံခဲ့ပါသည်။ ထို့ကြောင့် အထောက်အထားမရှိသော တရားဝင် နိုင်ငံပွဲ ရိုဟင်ဂျာ အသိုင်းအဝိုင်း လူပေါင်းတစ်သန်းကျော်သည် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် နိုင်ငံသို့ နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် ထွက်ခွာသွားခဲ့ပါသည်။ ဤလုပ်ရပ်များသည် မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ ကျောထောက်နောက်ခံပြုထားတဲ့ လွတ်လပ်သော နိုင်ငံတကာ အချက်အလက်ရှာဖွေရေးမစ်ရှင် (IIFFMM) မှ လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်မှုအဖြစ် သတ်မှတ်ထားခဲ့ပါသည်။

၂၀၂၀ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် မြန်မာနိုင်ငံတွင် အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲများ ကျင်းပခဲ့ပါသည်။ ဒီတစ်ခါမှာလည်း NLD က ထပ်မံအနိုင်ရရှိခဲ့ပါသည်။ ပါလီမန်အသစ် ကျမ်းသစ္စာကျိန်ဆိုမည့်နေ့ ဖေဖော်ဝါရီ ၁ ရက်တွင် စစ်တပ်သည် အာဏာသိမ်းရခွဲကာ NLD ခေါင်းဆောင်များနှင့် အခြားအရပ်ဘက် အရာရှိများအပြင် အတိုက်အခံ နိုင်ငံရေးသမားများ၊ စာရေးဆရာများ၊ တက်ကြွလှုပ်ရှားသူများ အားလုံးကို ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းခဲ့ပါသည်။ အာဏာသိမ်းပြီးကတည်းက တရားမဝင်စစ်အာဏာရှင်တွေက အကြမ်းဖက်မှုနဲ့ ဖိနှိပ်မှုတွေကို ဆက်လက်လုပ်ဆောင်ခဲ့ပြီး ဆန္ဒပြသူတွေကို တိုက်ခိုက်တာ၊ လေကြောင်းကနေ ဖုံးကြဲတာ၊ အရပ်သားအဆောက်အအုံပေါင်း ၂၆,၀၀၀ ကျော်ကို မီးရှို့တာတွေအပါအဝင် နိုင်ငံတဝှမ်း လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုတွေ ကျူးလွန်ခဲ့ပါသည်။ ၂၀၂၂ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် လူပေါင်း တစ်သန်းနီးပါး အမေ့ ရွေ့ပြောင်းခံခဲ့ရပါသည်။ တုံ့ပြန်သည့်အနေဖြင့် နာမည်ကြီးလက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးအဖွဲ့များသည် စစ်တပ်လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များကို တိုက်ခိုက်မှုများ ပြုလုပ်ခဲ့ပြီး အချို့နံကြာလာသည်နှင့်အမျှ အချို့သော EAO များသည် တပ်မတော်နှင့် ရန်လိုမှုများ ပြန်လည်စတင်ခြင်း သို့မဟုတ် တင်းမာမှုအတိုင်းအတာများ တိုးလာခဲ့ပါသည်။ အရပ်ဘက် တော်လှန်ရေး လှုပ်ရှားမှုများနှင့် နိုင်ငံရေး အဖွဲ့အစည်းသစ်များသည် တရားမဝင် စစ်အာဏာရှင်များကို ဆန့်ကျင်သည့်အနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံမှာ စတင်ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ပါသည်။

1 Crisis Group Asia, 'Identity Crisis: Ethnicity and Conflict in Myanmar' (28 August 2020) <https://www.crisisgroup.org/asia/south-east-asia/myanmar/312-identity-crisis-ethnicity-and-conflict-myanmar> accessed 17 October 2022.

2 မြန်မာတပ်မတော်သည် 'တော်ဝင်' သို့မဟုတ် 'မြင့်မြတ်ခြင်း' ကို ရည်ညွှန်းသည့် 'ခေါ်' သို့မဟုတ် 'တော်' ဟူသော နောက်ဆက်စကားလုံးဖြင့် 'ဧကရာဇ် သို့မဟုတ် တော်ဝင် တပ်မတော်' ဟု တိုက်ခိုက်အဓိပ္ပာယ်ရသည့် 'တပ်မတော်' ဟူသော အမည်ကို အသုံးပြုသည်။ မြန်မာလူမျိုးများက ၎င်းကို 'စစ်တပ်' ဟု ခေါ်ဆိုလေ့ရှိပြီး 'စစ် (လက်နက်ကိုင် သို့မဟုတ် တပ်မတော်)'၊ တပ် (လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ)' ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ ထို့ကြောင့် ဤအစီရင်ခံစာတွင် 'တပ်မတော်' ဟူသော အသုံးအနှုန်းတစ်ခုတည်းအစား 'စစ်တပ်' ဟူသော စကားလုံးကို မြန်မာစစ်တပ်၊ တပ်မတော်နှင့် လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များအဖြစ် အပြန်အလှန် အသုံးပြုသွားမည်ဖြစ်သည်။ See Ye Myo Hein, 'One Year On: The Moment of Myanmar's Armed Rebellion' (Wilson Center, May 2022), 3 https://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/media/uploads/documents/ASIA_220519_1YearOn-BRIEF_V1r2.pdf accessed 16 September 2022.

3 'Timeline: Reforms in Myanmar' (BBC, 8 July 2015) <https://www.bbc.com/news/world-asia-16546688> accessed 19 September 2022.

CRSV ၏သက်ရောက်မှုများသည် ရုပ်ထွေးပြီး အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၊ မိသားစုများနှင့် အသိုင်းအဝိုင်းများကို ပုံစံအမျိုးမျိုးဖြင့် သက်ရောက်မှုရှိနိုင်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် CRSV ရဲ့ သားကောင်များစွာသည် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုကို ခံစားခဲ့ရပြီး သေဆုံးခဲ့ရပါသည်။ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများ ဖြစ်ပွားချိန်တွင် ကျူးလွန်ခံရသူများသည် မကြာခဏ နာကျင်ခြင်း၊ အမြဲတမ်း ရှုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ မသန်စွမ်းခြင်း၊ မလိုလားအပ်သော ကိုယ်ဝန်များ နှင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် မျိုးပွားမှုဆိုင်ရာ ကျန်းမာရေး ပြဿနာများ ပေါ်ပေါက်လာသောအခါ ကျူးလွန်ခံရသူများ၏ ပြင်းထန်သော ရှုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဒဏ်ရာများစွာနှင့် ပြင်းထန်သော ရှုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဒဏ်ရာများကို ကြုံကြုံခံ ရင်ဆိုင်နေကြရပါသည်။ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများသည် စိတ်ဒဏ်ရာ၊ စိတ်ဒဏ်ရာ လွန်ရောဂါ (PTSD) စိတ်ဓာတ်ကျခြင်း၊ မိမိကိုယ်ကို အထင်ကြီးလေးစားမှုနည်းခြင်းနှင့် အခြားသော စိတ်ကျန်းမာရေးပြဿနာများအပါအဝင် ၎င်း၏ပုံစံအားလုံးတွင် GBV ၏ ပြင်းထန်ပြီး မကြာခဏ ရေရှည်စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကျိုးသက်ရောက်မှုများကိုလည်း ခံစားနေကြရပါသည်။ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ ကြုံတွေ့နေရသော စိတ်ကျန်းမာရေးပြဿနာများသည် မိရိုးဖလာသဘောထားများနှင့် ပျံ့နှံ့နေသော ကျူးလွန်ခံရသူကို အပြစ်တင်သည့် ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ဆက်စပ်နေသည့် လူမှုအမည်စက်ကြောင့် တွေ့ကြုံရသည့် အရက်ကွဲခြင်းများနှင့်ခံစားချက်များကြောင့် ပိုမိုဆိုးရွားလာပါသည်။ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူ အများအပြားသည် ၎င်းတို့၏ မိသားစုများနှင့် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းများက စွန့်ပယ်ခံထားရပြီး ၎င်းတို့၏ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုနှင့် ပုံပိုးကူညီမှုကွန်ရက်များ ဆုံးရှုံးကာ နေရာပြောင်းရွှေ့ရန် အတင်းအကြပ် တွန်းအားပေးခံရပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ လူမှုစီးပွားအခြေအနေသည် ၎င်းတို့ကြုံတွေ့ခဲ့ရသည့် အကြမ်းဖက်မှုများကြောင့် များစွာ အပျက်သဘောဘက်သို့ဖြစ်စေခဲ့ပါသည်။ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအပေါ် CRSV ၏ နှင့် ဆိုးရွားသော သက်ရောက်မှုအမြောက်အများကို ဆယ်စုနှစ်များစွာ ပဋိပက္ခများမှ မတည်ငြိမ်မှုနှင့် မလိုခြေမှု၊ သပိုင်းဝင် ကျယ်ပြန့်သော ဆင်းရဲမွဲတေမှုနှင့် အများပြည်သူဆိုင်ရာ အခြေခံအဆောက်အအုံများ ချို့တဲ့မှု၊ မြန်မာနိုင်ငံတွင် လက်ရှိ နိုင်ငံရေးအဖြစ်မှန်နှင့် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ ကပ်သေးများကြောင့် နားလည်ထားရမှာဖြစ်ပါသည်။

အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူအများအပြားသည် လက်ရှိတွင် မရေရာသော အခြေအနေများတွင် နေထိုင်နေကြရပြီး (မကြာခဏ ပုန်းအောင်းရန် သို့မဟုတ် ထွက်ပြေးရန်) အသက်ရှင်ရန် ရုန်းကန်နေကြရပါသည်။ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ အခြေခံအကျဆုံးလိုအပ်ချက်မှာ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပျံ့နှံ့ဖြစ်ပွားနေသော အကြမ်းဖက်မှုများကို အဆုံးသတ်ရန်ဖြစ်ပြီး တပ်မတော်ကို နိုင်ငံရေးမှ ဖယ်ရှားရန် လိုအပ်သည့် ရေရှည်တည်တံ့သော လုံခြုံရေးအခြေအနေ တိုးတက်ကောင်းမွန်လာစေရန်ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ လက်ရှိလိုအပ်ချက်များမှာ ဘေးကင်းရေးနှင့် အမိုးအကာလိုအပ်မှု၊ ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုများ ရရှိနိုင်မှု၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ပုံပိုးကူညီမှု/ အကြံဉာဏ်ရယူမှုနှင့် လူမှုစီးပွားပုံပိုးမှုတို့ ပါဝင်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူ အများအပြားသည် လျော်ကြေးငွေနှင့် ကုစားခွင့်ဆိုင်ရာ ကန့်သတ်ချက်များရှိကြပြီး လျော်ကြေးပေးခြင်းသည် လက်ရှိမြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံရေးအဖြစ်မှန်နှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးမှု မရှိခြင်းကြောင့် လျော်ကြေးပေးခြင်းများ ရရှိနိုင်သည်ဟု မယုံကြည်ကြပေ။

သီအိုရီအရ၊ ဖေဖော်ဝါရီ ၂၀၂၁ အာဏာသိမ်းမှုမတိုင်မီ၊ လျော်ကြေးရယူရန်အတွက် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအတွက် နေရာများနှင့် အ

ရင်းအနှီးများကို အကန့်အသတ်ဖြင့် ရရှိနိုင်ခဲ့ပါသည်။ သို့သော်လည်း CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများသည် လက်တွေ့တွင် လျော်ကြေးငွေရရှိရန် အလွန်နည်းပါးပြီး အာဏာသိမ်းမှုတွင် ပိုမို၍သာဆိုးရွားခဲ့ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အဓိကသဘောတူစာချုပ်အချို့ကို လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ပြီး သက်ဆိုင်ရာဒေသဆိုင်ရာ ကတိကဝတ်များကို ပါဝင်ခဲ့သည်။ ဒေသတွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာ စာရွက်စာတမ်း နှစ်ခုစလုံးသည် လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်ခံရသူများအား ထိရောက်သော ကုစားခွင့်ကို နိုင်ငံတော်မှ အာမခံပေးဖို့လိုအပ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ဂျီနီဗာသဘောတူညီချက်များကို လက်မှတ်ရေးထိုးထားသော်လည်း ၎င်းတို့၏ နောက်ထပ်လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို အတည်ပြုနိုင်ခြင်းမရှိသေးပေ။ အမျိုးသား စည်းလုံးညီညွတ်ရေး အစိုးရ (NUG) သည် မကြာသေးမီက ICC ၏ တရားစီရင်ပိုင်ခွင့်ကို ကြေငြာချက်ဖြင့် လက်ခံရန် ကြိုးပမ်းခဲ့သော်လည်း နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်တရားရုံး (ICC) ၏ ရောမဥပဒေတွင် လက်မှတ်ရေးထိုးရသေးပေ။ ပြည်တွင်းအဆင့်တွင် ယခုအခါ ပျက်ပြယ်သွားပြီဖြစ်သည့် တပ်မတော်မှ ရေးဆွဲထားသော ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် လိင်စိတ်ခံယူမှု သို့မဟုတ် ကျား၊မ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းကို တားမြစ်ထားပြီး ယေဘုယျအားဖြင့် စစ်တပ်၊ ရဲတပ်ဖွဲ့နှင့် အစိုးရအရာရှိများကို တရားစွဲဆိုခြင်းမှ ကင်းလွတ်ခွင့်ပေးရန် ရည်ရွယ်ထားပါသည်။ ရာဇဝတ်ကြီးသည် CRSV နှင့်သက်ဆိုင်သည့် လုပ်ရပ်များစွာကို ရာဇဝတ်မှုအဖြစ်သတ်မှတ်ထားသော်လည်း ၎င်းတို့သည် ခေတ်မမီတော့ဘဲ၊ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူပဟိုပြုကာ နိုင်ငံတကာဥပဒေစနစ်များနှင့် ကိုက်ညီမှုမရှိသော အဓိကအချက်များစွာရှိပါသည်။

၂၀၂၁ ခုနှစ် အာဏာသိမ်းမှုမတိုင်မီ တည်ရှိခဲ့သော ပြည်တွင်းဥပဒေဘောင်အောက်တွင် နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေးသရုပ်ဆောင်ရေး ကျူးလွန်သည့် CRSV ၏လုပ်ရပ်များကို အထူးပြုစစ်တပ် နှင့် ရဲတရားရုံးများက ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းသင့်သည်။ သို့သော်လည်း ဤတရားရုံးများသည် လွတ်လပ်သည်မဟုတ်၊ ဘက်မလိုက်ဘဲ၊ တရားမျှတမှုမရှိဘဲ လက်တုံ့ပြန်ခံရမည်ကို ကြောက်ရွံ့သောကြောင့် စစ်တပ်ကို တိုင်ကြားရန် ဝန်လေးနေသည့် အခြေအနေတွင် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအတွက် တရားမျှတမှု အနည်းငယ် သို့မဟုတ် လုံးဝမပေးဆောင်နိုင်ပါ။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ ပြည်နယ်အသီးသီးတွင် EAO ထိန်းချုပ်မှုအောက်ရှိ နယ်မြေများရှိပြီး ယှဉ်ပြိုင်အုပ်ချုပ်ရေး (ထို့ကြောင့် တရားစီရင်ရေး) စနစ်များ လက်အောက်မှာရှိနေပါသည်။ EAOs မှ လုပ်ဆောင်သော အချို့သောစနစ်များသည် CRSV ၏ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအတွက် အကန့်အသတ်ရှိသော လျော်ကြေးငွေများကိုလည်း ပေးဆောင်နိုင်ပါသည်။

CRSV အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအတွက် လျော်ကြေးငွေအတွက် အဓိကခြိမ်းခြောက်မှုများမှာ မြန်မာနိုင်ငံတွင် တင်းမာမှုကင်းမဲ့သည့် အခြေအနေများနှင့် စစ်တပ်မှ ဆက်လက်လုပ်ဆောင်နေသည့် အကြမ်းဖက်မှုများနှင့် ဖိနှိပ်မှုများကြောင့်သာဖြစ်သည်။ တရားမဝင်စစ်အစိုးရသည် တရားစီရင်ရေး၊ ဥပဒေရေးရာ၊ လုံခြုံရေးနှင့် အခြားအဓိက ခေါင်းဆောင်ရာထူးများကို ၎င်း၏ကိုယ်ပိုင်ခန့်အပ်ထားသူများဖြင့် အစားထိုးခဲ့ပြီး ရာဇဝတ်မှုများအတွက် ၎င်း၏ကိုယ်ပိုင်ရာထူးများကို တာဝန်ယူခြင်းမှ တားဆီးထားပါသည်။ လျော်ကြေးအကူအညီရရှိနိုင်ပြီး အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအတွက် လက်လှမ်းမီသည့်အတိုင်းအတာအထိ၊ မြန်မာနိုင်ငံရှိ အကူအညီပေးရေးစီမံကိန်းအချို့၏ ကျားမရေးရာ ထိခိုက်လွယ်မှုနှင့် လျှို့ဝှက်ရေးလက္ခဏာများ မရှိခြင်းကြောင့် ၎င်း၏ထိရောက်မှုကို ခြိမ်းခြောက်နိုင်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအတွက် လျော်ကြေးပေးခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အဓိကသက်ဆိုင်သူ

များမှာ လက်ရှိအခြေအနေတွင် လျော်ကြေးပေးခြင်းများကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် အကန့်အသတ်နှင့် နိုင်ငံ၏ ဒီမိုကရေစီနည်းကျ ရွေးချယ်တင်မြှောက်ထားသော အစိုးရများ (အဆက်ဆက်) ရှိသည့် လက်ရှိ NUG ဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း ယင်းကဲ့သို့ အနာဂတ်အစိုးရသည် အမျိုးသမီးများပါဝင်မှု၊ မတူကွဲပြားသော လူမျိုးရေး၊ ဘာသာရေးကို ကိုယ်စားပြုသည့် လူဦးရေကို လုံလောက်စွာ ကိုယ်စားမပြုပါက၊ အားလုံးပါဝင်ပြီး ခွဲခြားမှုမရှိသော မူဝါဒများနှင့် အလေ့အကျင့်များကို စစ်မှန်စွာ ကတိကဝတ်ပြုပါက၊ ၎င်းသည် နိုင်ငံတော်မှ လျော်ကြေးငွေ အပြည့်အဝ ဆောင်ရွက်ပေးခြင်း နှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် ကြီးမားသော ခြိမ်းခြောက်မှုတစ်ရပ် ဖြစ်လာမည်ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတကာ အသိုက်အဝန်း၏ ဆက်နွယ်နေသူများက မြန်မာနိုင်ငံရှိ သမိုင်းဝင်နှင့် လက်ရှိအခြေအနေများကို အာရုံစိုက်မှု မရှိခြင်းနှင့် သက်ဆိုင်ရာ ရန်ပုံငွေ ချို့တဲ့မှု တို့သည် နောက်ဆက်တွဲ စိန်ခေါ်မှုများဖြစ်သည်။

အာဏာသိမ်းပြီးနောက် နိုင်ငံတော်မှ ပေးအပ်သည့် လျော်ကြေးငွေများအတွက် လက်တွေ့ကျသော အခွင့်အလမ်းများ မရှိတော့ပါ။ ယင်းအစား၊ လျော်ကြေးပေးခြင်းအတွက် အဓိကအခွင့်အလမ်းများထဲမှ တစ်ခုမှာ CSO များမှပံ့ပိုးပေးမှုများရှိနိုင်သည်။ (နိုင်ငံတကာအလှူရှင်များ၏ပံ့ပိုးမှုကူညီမှုဖြင့် NUG နှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးခြင်းဖြစ်နိုင်သည်။) မြန်မာနိုင်ငံရှိ CSO အများအပြား၏ နှုတ်ငွေအား ကျွမ်းကျင်မှုများအပြင် CSO အများအပြားက ၎င်းတို့၏ လက်ရှိလုပ်ငန်းကို ပြန်လည်ပြုပြင်ခြင်းနှင့်/သို့မဟုတ် ကြားဖြတ်လျော်ကြေးပေးခြင်းဆိုင်ရာ စီမံကိန်းများအဖြစ် အကောင်အထည်ဖော်ရန် ညွှန်ပြခဲ့သည့် ဆန္ဒများအပြင် CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအတွက် ဘေးကင်းရေးနှင့် ကာကွယ်ရေး အထောက်အပံ့၊ ဆေးဘက်ဆိုင်ရာ စောင့်ရှောက်မှု၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ပံ့ပိုးမှု၊ အသက်မွေးဝမ်းကြောင်း အထောက်အပံ့နှင့် ဥပဒေရေးရာ အကူအညီများအား ကြားဖြတ်လျော်ကြေးပံ့ပိုးခြင်းဖြင့် ကြားဖြတ်လျော်ကြေးများရယူရန် အခွင့်အလမ်းတစ်ခု တင်ပြခဲ့ပါသည်။ ကြားဖြတ်လျော်ကြေးများကို အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူပတ်ပတ်ပြုပုံစံဖြင့် ပေးဆောင်ရမည်ဖြစ်ပြီး အနာဂတ်အစိုးရမှ ပေးအပ်သည့် လျော်ကြေးအပြည့်အစုံအတွက် အစားထိုးအဖြစ် နားလည်မည်မဟုတ်ပါ။

လျော်ကြေးငွေများအတွက် ဒုတိယအဓိကအခွင့်အရေးမှာ တက်ကြွလှုပ်ရှားသူများ၊ CSO များနှင့် နိုင်ငံရေးအဖွဲ့အစည်းအသစ်များ၏ လက်ရှိခြိမ်းခြမ်းရေးနှင့် ဒီမိုကရေစီတည်ဆောက်ရေး ကြိုးပမ်းမှုများနှင့် ဆက်စပ်နေပါသည်။ နောင်တွင် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီစနစ်သစ် ထူထောင်နိုင်ရေးအတွက် တက်ကြွလှုပ်ရှားသူများသည် ကျား၊မတန်းတူညီမျှရေးတောင်းဆိုမှုများကို ဗဟိုပြုပြီး အားလုံးအတွက် လျော်ကြေးငွေအပြည့်အဝပေးဆောင်ရန် အနာဂတ်အစိုးရ၏ ဘာသာတရားအားလုံးမှ CRSV အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၊ လူမျိုးရေး၊ ကျား၊ မ နှင့် လိင်စိတ်တိမ်းညွတ်မှုများနှင့် အနာဂတ်တွင် ထပ်ခါတလဲလဲ အကြမ်းဖက်မှုများကို ရှောင်ရှားရန် အစီအမံများ ပြုလုပ်ရန် တရားဝင်တာဝန်ဝတ္တရားကို အလေးပေးဆောင်ရွက်ရန် အခွင့်အလမ်းရှိပါသည်။

ဤမြန်မာ့လေ့လာမှုတွင် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ အရေးပေါ်လိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းပေးရန် အဓိကအာရုံစိုက်ထားသည့် လျော်ကြေးပေးခြင်းဆိုင်ရာ အဓိကအကြံပြုချက်များ ပါဝင်ပြီး CRSV အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ လျော်ကြေးရပိုင်ခွင့်ကိုသေချာစေရန် သက်

ဆိုင်ရာသက်ဆိုင်သူများအတွက် အခွင့်အလမ်းများကို မီးမောင်းထိုးပြထားပါသည်။ တရားမဝင် စစ်အာဏာရှင်များသည် နိုင်ငံတော်ကို ထိန်းချုပ်ရန် တောင်းဆိုချက်အားလုံးကို ပြန်လည်ရုပ်သိမ်းသင့်ပြီး မြန်မာနိုင်ငံတွင် အရပ်သားဦးဆောင်သော၊ ဒီမိုကရေစီနည်းကျ ရွေးကောက်တင်မြှောက်ထားသော ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုစနစ်သစ် ထူထောင်ရန် နည်းလမ်းရှာသင့်ပါသည်။ တစ်ချိန်တည်းတွင် မြန်မာနိုင်ငံသည် ကုလသမဂ္ဂလုံခြုံရေးကောင်စီမှ ပြဌာန်းထားသော CRSV အစီအစဉ်နှင့် 'ပဋိပက္ခများဆိုင်ရာ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုကို ကာကွယ်တုံ့ပြန်ရေးဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ မူးတွဲကြေညာချက်' နှင့် ဒီဇင်ဘာ ၇ ရက်က လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သည်။ ၂၀၁၈ ခုနှစ် တွင် တပ်မတော်သည် ၎င်း၏ CRSV ကော်မရှင်ကို ရပ်ဆိုင်းပြီး ၎င်းတွင်ဖော်ပြထားသော ကြိုတင်ကာကွယ်မှု အစီအမံများကို ချက်ချင်းဆောင်ရွက်သင့်သည်။

မရေမတွက်နိုင်သော ဆန္ဒပြသူများ၊ တက်ကြွလှုပ်ရှားသူများနှင့် အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများမှ အဖွဲ့ဝင်များသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် အမှန်တကယ်ကိုယ်စားပြု ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီစနစ်ကို ထူထောင်ရန် တောင်းဆိုခဲ့ကြသည်။ ယင်းသို့သော အနာဂတ်အစိုးရသည် CRSV အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအား လျော်ကြေးငွေ အပြည့်အဝပေးဆောင်ရန် တာဝန်ရှိမည်ဖြစ်ပြီး ထို့ကြောင့် တိုင်းရင်းသားအားလုံး၏ ကျန်ရစ်သူအားလုံးသည် ၎င်းတို့၏လိုအပ်ချက်များနှင့် ဦးစားပေးအချက်များကို ထုတ်ဖော်ပြောဆိုနိုင်ပြီး လျော်ကြေးရေးကြိုးပမ်းမှုတွင် အဓိပ္ပာယ်ပြည့်ဝစွာ ပါဝင်နိုင်စေရန်အတွက် လိုအပ်သော ယန္တရားများကို ထူထောင်သင့်ပါသည်။ ထို့အပြင် CRSV အပါအဝင် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအားလုံးကို စုံစမ်းစစ်ဆေးပြီး ကျူးလွန်သူများအား တရားစွဲပြီး လုံလောက်သော အပြစ်ပေးအရေးယူရန်နှင့် ကျူးလွန်ခံရသူများနှင့် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအား လျော်ကြေးငွေများ ပေးအပ်ကြောင်း သေချာစေရမည်။ EAO ထိန်းချုပ်နယ်မြေများရှိ အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် တရားစီရင်ရေးစနစ်များသည် လွန်စွာကွဲပြားကြောင်း သတိပြုမိစေရန်အတွက် EAO များသည် CRSV ကျူးလွန်သူများအား ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် အစီအမံများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်ပြီး၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများတစ်လျှောက်လုံးနှင့် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအား ပေးအပ်သည့် လျော်ကြေးငွေသည် ထိခိုက်နှစ်နာမှုနှင့် အမျိုးကျကြောင်း သေချာစေရန် အစီအမံများချမှတ်ထားသင့်သည်။ ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော် ကိုယ်စားပြုကော်မတီ (CRPH)၊ NUG နှင့် အမျိုးသား စည်းလုံးညီညွတ်ရေး အတိုင်ပင်ခံကောင်စီ (NUCC) ကဲ့သို့သော မြန်မာနိုင်ငံရှိ နိုင်ငံရေးအဖွဲ့အစည်းအသစ်များကို CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအတွက် အသွင်ကူးပြောင်းရေးကာလ တရားမျှတမှု လုပ်ငန်းစဉ်များ အပါအဝင် သက်ဆိုင်ရာ မူဝါဒများကို ရေးဆွဲရန်နှင့် လျော်ကြေးပေးခြင်းဆိုင်ရာ မူဝါဒများနှင့် မူဘောင်များ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကို အထူး မြှင့်တင်ရန် ကြိုးပမ်းမှုတွင် တက်ကြွစွာ ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုများကို မြှင့်တင်ရန် တွန်းအားပေးပါသည်။

လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကဏ္ဍများမှ အဓိကလုပ်ဆောင်သူများသည် ကျား၊မတန်းတူညီမျှမှုနှင့် ၎င်းတို့၏ လုပ်ငန်းများတွင် ပါဝင်မှုကို ဆက်လက် ခေတ်စားနေသင့်ပါသည်။ ကုလသမဂ္ဂ အထူးကိုယ်စားလှယ်များ၊ ကိုယ်စားလှယ်များ၊ ယန္တရားများနှင့် အေဂျင်စီများသည် ကျင့်ဝတ်အရ မှတ်တမ်းတင်ခြင်း၊ အစီရင်ခံခြင်းနှင့် မြန်မာနိုင်ငံရှိ CSO များနှင့် မြန်မာနိုင်ငံရှိ ပြည်သူတို့၏ သုံးစွဲနိုင်မှုနှင့် ဆက်နွယ်မှုကို မြှင့်တင်ပေးခြင်းအပါအဝင် မြန်မာနိုင်ငံရှိ ကျယ်ပြန့်သော CRSV ကို မြန်မာနိုင်ငံမှာ အဖြစ်မှန်တွေ့နဲ့ အညီထိထိရောက်ရောက်

တုံ့ပြန်ရန်အတွက် မဟာဗျူဟာမြောက် ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းမှုကို မြှင့်တင်ရမည်ဖြစ်သည်။ နောက်ဆုံးအနေဖြင့်၊ နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံ CSO များအား အရည်အသွေးကောင်းမွန်သော ရေရှည်ပြောင်းလွယ်ပြင်လွယ် လျော်ကြေးပေးခြင်းအစပျိုးမှုများ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ သွေးစည်းညီညွတ်ရေးကွန်ရက်များ၊ ကျင့်ဝတ်၊ ဘေးကင်းပြီး သက်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေး စာရွက်စာတမ်းများနှင့် တာဝန်ခံမှုများ၊ နှင့် အသွင်ကူးပြောင်းရေး တရားမျှတမှုဆိုင်ရာ စီမံကိန်းများအတွက် ရန်ပုံ

ငွေနှင့် နည်းပညာဆိုင်ရာ ပံ့ပိုးမှုတို့ကို အရေးကြီးသောအခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်ခဲ့ပါသည်။ အလှူရှင်များသည် CSO ဝန်ထမ်းများ၏ လုံခြုံရေးနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ပံ့ပိုးမှုများအတွက် CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ အခွင့်အရေးများကို သေချာစေရန် လုပ်ဆောင်နေစဉ်တွင် CSO ဝန်ထမ်းများ၏ လိုအပ်ချက်များကို စာရင်းပြုစုခြင်းဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံရှိ အဖွဲ့အစည်းများ၏ လိုအပ်ချက်များနှင့် လိုက်လျောညီထွေဖြစ်အောင် လုပ်ဆောင်ရန် အရေးကြီးပါသည်။

အတိုကောက်စာလုံးများစာရင်း

AAPP	Assistance Association for Political Prisoners (နိုင်ငံရေး အကျဉ်းသားများ ကူညီစောင့်ရှောက်ရေးအသင်း)	IIFMFM	Independent International Fact-Finding Mission on Myanmar (မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ လွတ်လပ်သော နိုင်ငံတကာ အချက်အလက်ရှာဖွေရေး ဖစ်ရှင်း)
AJAR	Asia Justice and Rights (အာရှတရားမျှတမှုနှင့် အခွင့်အရေး)	KHRG	Karen Human Rights Group (ကရင်လူ့အခွင့်အရေး အဖွဲ့)
ARSA	Arakan Rohingya Salvation Army (ရခိုင် ရိုဟင်ဂျာ ကယ်တင်ရေး တပ်မတော်)	KWO	Karen Women's Organisation (ကရင် အမျိုးသမီး အစည်းအရုံး)
ASEAN	Association of Southeast Asian Nations (အရှေ့တောင်အာရှ နိုင်ငံများအဖွဲ့)	LGBTIQ+	Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender, Intersex, and Queer (အမျိုးသမီးချင်း ချစ်ကြိုက်သူ၊ လိင်တူအမျိုးသားချင်း ချစ်ကြိုက်သူ၊ လိင်တူ/လိင်ကွဲချစ်သူ၊ လိင်ပြောင်း၊ ဒွါလိင်နှင့် လိင်တူမက်သူ)
CAT	Convention Against Torture (ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုဆန့်ကျင်ရေး သဘောတူစာချုပ်)	MARA	Monitoring, Analysis and Reporting Arrangements (စောင့်ကြည့်ခြင်း၊ လေ့လာဆန်းစစ်ခြင်းနှင့် အစီရင်ခံခြင်းဆိုင်ရာ အစီအစဉ်များ)
CDM	Civil Disobedience Movement (အာဏာဖီဆန်ရေးလှုပ်ရှားမှု)	ND-Burma	Network for Human Rights Documentation – Burma (လူ့အခွင့်အရေး မှတ်တမ်းရေးရာ ကွန်ရက် – မြန်မာ)
CEDAW	Convention on the Elimination of all Forms of Discrimination Against Women (အမျိုးသမီးများအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုပုံစံအားလုံး ပယ်ဖျက်ရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်)	NGO	Non-Governmental Organisation (အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်း)
CERD	International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination (လူမျိုးရေးခွဲခြားဆက်ဆံမှုပုံစံအားလုံး ပယ်ဖျက်ရေး နိုင်ငံတကာ သဘောတူစာချုပ်)	NHRC	National Human Rights Commission (အမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေး ကော်မရှင်း)
CRC	Convention on the Rights of the Child (ကလေးသူငယ်အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်)	NLD	National League for Democracy (အမျိုးသား ဒီမိုကရေစီ အဖွဲ့ချုပ်)
CRPH	Committee Representing Pyidaungsu Hluttaw (ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော် ကိုယ်စားပြုကော်မတီ)	NUCC	National Unity Consultative Council (အမျိုးသားစည်းလုံးညီညွတ်ရေး ညွှတ်ရေးဆိုင်ရာ အတိုင်ပင်ခံကောင်စီ)
CSO	Civil Society Organisation (အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်း)	NUG	National Unity Government (အမျိုးသားစည်းလုံးညီညွတ်ရေး အစိုးရ)
CRSV	Conflict-Related Sexual Violence (ပဋိပက္ခနှင့် ဆက်နွှယ်သော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု)	OPCAT	Optional Protocol of the Convention Against Torture (ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုဆန့်ကျင်ရေး သဘောတူညီချက်ဆိုင်ရာ ရွေးချယ်နိုင်သော လုပ်ထုံးလုပ်နည်း)
EAO	Ethnic Armed Organisation (တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့)	PDF	People's Defence Force (ပြည်သူ့ကာကွယ်ရေး တပ်ဖွဲ့)
EU	European Union (ဥရောပသမဂ္ဂ)	PTSD	Post-Traumatic Stress Disorder (စိတ်ဒဏ်ရာအလွန် စိတ်ဖိစီးမှုရောဂါ)
GBV	Gender-Based Violence (ကျား/မ အခြေပြု အကြမ်းဖက်မှု)	RWG	Reparations Working Group (ပြန်လည်ကုစားပေးလျှင်မှု အလုပ်အဖွဲ့)
GSC	General Strike Committee (အထွေထွေသပိတ်ကော်မတီ)	SAC	State Administration Council (နိုင်ငံတော် စီမံအုပ်ချုပ်ရေး ကောင်စီ)
GSCN	General Strike Committee of Nationalities (တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများဆိုင်ရာ အထွေထွေသပိတ်ကော်မတီ)	SGBC	Sexual and Gender-based Crimes (လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် ကျား/မအခြေပြု ရာဇဝတ်မှုများ)
GSF	Global Survivors Fund (ကမ္ဘာတစ်ဝန်းရှိ ရှင်သန်ကျန်ရစ်သူများ ရန်ပုံငွေအဖွဲ့)	SGBV	Sexual and Gender-Based Violence (လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် ကျား/မအခြေပြု အကြမ်းဖက်မှု)
HRC	United Nations Human Rights Council (ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေး ကောင်စီ)	SOGIESC	Sexual Orientation, Gender Identity and Expression and Sex Characteristics (လိင်စိတ်တိမ်းညွတ်မှု၊ လိင်စိတ်ခံယူချက်နှင့် ဖွင့်ဟထုတ်ဖော်မှု၊ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ လက္ခဏာရပ်များ)
HRD	Human Rights Defender (လူ့အခွင့်အရေး ကာကွယ်သူ)	SWPA	Senior Women's Protection Adviser (သက်ကြီးရွယ်အို အမျိုးသမီးများအား ကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာ အကြံပေးပုဂ္ဂိုလ်)
ICC	International Criminal Court (နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်တရားရုံး)	UN	United Nations (ကုလသမဂ္ဂ)
ICCPR	International Covenant on Civil and Political Rights (နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာပဋိညာဉ်)	UNFPA	UN Population Fund (ကုလသမဂ္ဂ လူဦးရေ ရန်ပုံငွေအဖွဲ့)
ICESCR	International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာပဋိညာဉ်)	WLB	Women's League of Burma (မြန်မာနိုင်ငံအမျိုးသမီးရေးရာ အဖွဲ့ချုပ်)
ICJ	International Court of Justice (နိုင်ငံတကာ တရားမျှတမှုဆိုင်ရာ တရားရုံး)		
IDP	Internally Displaced Person (ပြည်တွင်း ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူ)		
IIMM	Independent Investigative Mechanism for Myanmar (မြန်မာနိုင်ငံအတွက် လွတ်လပ်သော စုံစမ်းစစ်ဆေးရေး ယန္တရား)		

I. စီမံကိန်း၏အဓိကအချက်အလက်များအကျဉ်းချုပ်

1. နောက်ခံသမိုင်းနှင့် နည်းလမ်းဆိုင်ရာ စည်းစနစ်

1.1. စီမံကိန်းအကြောင်း

နိုင်ငံတကာ လျော်ကြေးငွေများဆိုင်ရာ လေ့လာမှု ၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအနေဖြင့် REDRESS Trust သည် Global Survivors Fund (GSF) နှင့် ပူးပေါင်း၍ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပဋိပက္ခနှင့် ဆက်နွယ်သော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုမှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ လျော်ကြေးငွေလိုအပ်ချက်များအပြင် ပေးအပ်ရန် အခွင့်အလမ်းများ၊ တရားစီရင်ရေးနှင့် စီမံခန့်ခွဲရေးလုပ်ငန်းစဉ်များဖြင့် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများကို လျော်ကြေးငွေများ ပေးအပ်ခြင်းကို ခွဲခြားသတ်မှတ်ရန် လေ့လာမှုတစ်ခု ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ ဤလေ့လာမှုသည် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ ခံယူချက်နှင့် လျော်ကြေးများအတွက် မျှော်လင့်ချက်များဆိုင်ရာ လက်ရှိအချက်အလက်များကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာကာ လက်တွေ့ကျသော၊ ခိုင်မာသော၊ နှင့် ဆက်စပ်နေသော မူဝါဒချမှတ်သူများနှင့် နိုင်ငံအဆင့်ရှိ အခြားသက်ဆိုင်ရာသရုပ်ဆောင်များအား နိုင်ငံအဆင့်နှင့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာအဆင့်မှ မြန်မာနိုင်ငံတွင်အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူဗဟိုပြု လျော်ကြေးပေးအပ်ခြင်းဆိုင်ရာ အကြံပြုချက်များကို ပေးဆောင်ပါသည်။ ဤ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာလေ့လာမှု သည် CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများသည်ယခင်အစိုးရအစီအစဉ်များမှတစ်ဆင့် သို့မဟုတ် အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများ၏ ပဏာမခြေလှမ်းများမှ အကူအညီပံ့ပိုးမှုနှင့် လျော်ကြေးငွေများ လက်ခံရရှိပြီးဖြစ်သည်ကို ဖော်ထုတ်ရန် ကြိုးပမ်းလျက်ရှိပြီး ဒီဇိုင်းနှင့် ပေးပို့ခြင်းအား အသိပေးရန် GSF မှ ကြားဖြတ် ပြန်လည်ပြုပြင်ရေး အစီအမံများ ပေးအပ်ခြင်း အပါအဝင် အနာဂတ်တွင် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် လျော်ကြေးငွေများအပါအဝင် တုံ့အတွေးအကြံများမှ ဘယ်လိုသင်ခန်းစာတွေရနိုင်မလဲဆိုတာကိုကြည့်ရှုရမှာဖြစ်ပါသည်။ ရည်ရွယ်ချက်တစ်ခုအနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာလေ့လာမှု လုပ်ငန်းစဉ်သည် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ လျော်ကြေးပေးခြင်းဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကို နားလည်သိရှိနားလည်မှု တိုးမြှင့်လာစေရန်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံရှိ CRSV အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအား အဓိပ္ပာယ်ပြည့်ဝသော လျော်ကြေးငွေများ ပေးအပ်ခြင်းအတွက် နောက်ထပ်အရှိန်အဟုန်ဖန်တီးရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာလေ့လာမှု သည် နိုင်ငံပေါင်း ၂၀ ကျော်ရှိ CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ အခြေအနေနှင့် လျော်ကြေးများအတွက် အခွင့်အလမ်းများကို အာရုံစိုက်သည့် ၂၀၂၀ ခုနှစ်တွင် GSF မှ ထုတ်ဝေသော ("ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ လျော်ကြေးပေးရေးလေ့လာမှု") ၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံတကာ လျော်ကြေးငွေများဆိုင်ရာ လေ့လာမှု သည် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ ကွန်ရက်များနှင့် အဖွဲ့များအပါအဝင် ပြည်တွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာလုပ်ဖော်ကိုင်ဖက် ၄၀ ကျော်နှင့် ပူးပေါင်း၍ GSF မှ ဦးဆောင်သည့် အဓိကလုပ်ဆောင်သူပေါင်းများစွာမှ ကြိုးပမ်းမှုတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းသည် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ လိုအပ်ချက်

နှင့် မျှော်မှန်းချက်များအပေါ်အခြေခံ၍ နောက်ထပ်လုပ်ဆောင်မှုများအတွက် အကြံပြုချက်များနှင့် အဓိကလုပ်ဆောင်သူများကြားတွင် ရရှိနိုင်သော အလားအလာရှိသော အထောက်အပံ့များကို ဖော်ထုတ်ရန်နှင့် ကမ္ဘာစစ်ပိုင်းရှိ CRSV အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအတွက် လျော်ကြေးငွေရရှိရေး တိုးမြှင့်နိုင်စေရန် ခိုင်မာသောလုပ်ဆောင်ချက်ကို ဖော်ထုတ်ရန် ကြိုးပမ်းသည်။

1.2. စီမံကိန်း၏ လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်များအကြောင်း

REDRESS သည် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုမှ လွတ်မြောက်လာသူများအား တရားမျှတမှုနှင့် လျော်ကြေးငွေများ ပေးအပ်သည့် နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အစည်းတစ်ခုဖြစ်ပြီး ကျူးလွန်သူများအား အပြစ်ပေးရေးယူခြင်းဆိုင်ရာ စိန်ခေါ်မှုများနှင့် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုများကို တိုက်ဖျက်ရန်နှင့် ထိရောက်သော လျော်ကြေးငွေများ ပေးဆောင်ရန် တရားဥပဒေနှင့် မူဝါဒရေးရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကို ထောက်ခံအားပေးသူများဖြစ်ပါသည်။ ၎င်း၏ ခွဲခြားဆက်ဆံမှု အစီအစဉ်၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအနေဖြင့် REDRESS သည် ပဋိပက္ခနှင့် ဆက်နွယ်သော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများ၏ ပြုလုပ်ခံရသူများအတွက် တာဝန်ခံမှုနှင့် လျော်ကြေးငွေများအတွက် တွန်းအားပေးလုပ်ဆောင်ပါသည်။ ပိုမိုသိရှိလိုပါက၊ www.redress.org/ သွားရောက်ကြည့်ရှုနိုင်ပါသည်။

GSF ကို ၂၀၀၉ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် Dr Denis Mukwege နှင့် Ms Nadia Murad တို့မှ ၂၀၀၈ ခုနှစ် နိုဘယ်ငြိမ်းချမ်းရေးဆုရှင်များ မှ စတင်ခဲ့ပါသည်။ ၎င်း၏ ရည်မှန်းချက်မှာ ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းရှိ ပဋိပက္ခနှင့် ဆက်နွယ်သော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုမှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအတွက် လျော်ကြေးငွေများ ပိုမိုရရှိလာစေရန်ဖြစ်ပြီး အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများမှ ရည်လျားစွာဖော်ထုတ်ပြောဆိုသည့်ကွာဟချက်ကို ဖြည့်ဆည်းရန် ကြိုးပမ်းလျက်ရှိပါသည်။ GSF သည် ပြည်နယ် သို့မဟုတ် အခြားပါတီများက ၎င်းတို့၏ တာဝန်ဝတ္တရားများကို မဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်သော သို့မဟုတ် မလိုလားသည့် အခြေအနေများတွင် ကြားဖြတ်ပြန်လည်ပြင်ဆင်ဆောင်ရွက်မှုများ ပံ့ပိုးပေးရန် လုပ်ဆောင်သည်။ GSF သည် လျော်ကြေးပေးရေး အစီအစဉ်များ ဖော်ဆောင်ရန်အတွက် တာဝန် ထမ်းဆောင်သူများ နှင့် နိုင်ငံတကာ အသိုင်းအဝိုင်း အတွက်လည်း ထောက်ခံအားပေးပြီး လျော်ကြေး အစီအစဉ်များ ရေးဆွဲရာတွင် ပြည်နယ် နှင့် အရပ်ဘက်လူ့အဖွဲ့အစည်းကို လမ်းညွှန်ရန် ကျွမ်းကျင်သူများ နှင့် နည်းပညာ ပံ့ပိုး

မူများ ပံ့ပိုးပေးအပ်ထားပါသည်။ GSF ရဲ့ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူဗဟိုပြု ချဉ်းကပ်မှုသည် ၎င်း၏အလုပ်၏ အုတ်မြစ်ဖြစ်သည်။ ပိုမိုသိရှိလိုပါက www.globalsurvivorsfund.org သို့ ဝင်ရောက်ကြည့်ရှုနိုင်ပါသည်။

1.3. အသိအမှတ်ပြုမှုများ

ဤအစီရင်ခံစာကို REDRESS အဖွဲ့⁴၊ Three Crowns LLP မှ အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့⁵ နှင့် GSF အဖွဲ့မှ ရေးဆွဲထားပါသည်။ REDRESS သည် ဤလေ့လာမှုတွင် အင်တာဗျူးဖြေရန် သဘောတူပြီး ထည့်သွင်းပေးခဲ့သော အကူအညီအတွက် အထူးပင် ကျေးဇူးတင်ရှိပါသည်။ အင်တာဗျူးဖြေဆိုသူများစု၏အမည်များနှင့် အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာဆက်သွယ်မှုများသည် ၎င်းတို့၏ဘေးကင်းလုံခြုံရေးကိုကာကွယ်ရန် လျှို့ဝှက်ထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ Cate Buchanan၊ Polly Dewhirst နှင့် ၎င်းတို့၏ အစီရင်ခံစာအပေါ် နက်ရှိုင်းစွာ ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းနှင့် အသေးစိတ် အကြံပြုချက်များအတွက် ကျွန်ုပ်တို့မှလည်း အကြောင်းတင်နေပါသည်။

2. နည်းလမ်းဆိုင်ရာ စည်းစနစ်

2.1. မြန်မာလေ့လာမှု၏ ရည်ရွယ်ချက်

စစ်အာဏာရှင်စနစ်၏ အခြေအနေတွင် CRSV အတွက် လျော်ကြေးများ တိုးမြှင့်ပေးရန်အတွက် လက်ရှိနည်းလမ်းများရရှိနိုင်သည်များကို ခွဲခြားသတ်မှတ်ရန်၊ ရရှိနိုင်ခွင့်နှင့် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ လိုအပ်ချက်များအကြား ကွာဟချက်များနှင့် CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူအားလုံးအတွက် လျော်ကြေးငွေများ အချိန်မီရရှိစေရန်အတွက် ယင်းကွာဟချက်များအား မည်ကဲ့သို့ လျော့ပါးသွားစေနိုင်မလဲဆိုတာကို ကြည့်ရှုစစ်ဆေးရမှာဖြစ်ပါသည်။

2.2. မြန်မာလေ့လာမှု၏ တိကျသောရည်မှန်းချက်များ

1. ပဋိပက္ခကာလများအတွင်း သို့မဟုတ် ဆက်စပ်နေစဉ်အတွင်း ကျူးလွန်ခဲ့သည့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု၏ အတိုင်းအတာနှင့် ဖြစ်နိုင်သည့်အတိုင်းအတာ (အောက်တွင် သတ်မှတ်ထားသည်)။
2. CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအား လျော်ကြေးငွေပေးအပ်ခြင်းအတွက် တရားဥပဒေနှင့် စီမံခန့်ခွဲရေးဆိုင်ရာ ကုထုံးများကို ခွဲခြားသတ်မှတ်ပြီး အကဲဖြတ်ခြင်း။
3. ဤကိစ္စနှင့်ပတ်သက်ပြီး လက်ရှိခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာချက်များအပေါ် အခြေခံ၍ လျော်ကြေးပေးခြင်းနှင့် ကြားဖြတ်ပြန်လည်ပြုပြင်ခြင်းဆိုင်ရာ အစီအမံများနှင့်ပတ်သက်၍ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏အမြင်၊ လိုအပ်ချက်နှင့် မျှော်လင့်ချက်များအပေါ် ပဏာမခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာချက်အား ဖော်ထုတ်ပေးခြင်း။

4. လျော်ကြေးရရှိရေးနှင့် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ လိုအပ်ချက်များအကြား ကွာဟချက်များကို ခွဲခြားသတ်မှတ်ပြီး လျော်ကြေးရရှိရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အလမ်းများအပြင် ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသော စိန်ခေါ်မှုများကို ဆုံးဖြတ်ခြင်း။
5. CRSV ၏ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအား လျော်ကြေးငွေနှင့် ကြားဖြတ် ပြန်လည်ပြင်ဆင်ဆောင်ရွက်မှုများ ပေးအပ်ကြောင်း သေချာစေရန်အတွက် ဆက်စပ်အကြံပြုချက်များ ပေးခြင်း။

2.3. လေ့လာရေးနည်းလမ်းများ

ဤအစီရင်ခံစာသည် သက်ဆိုင်ရာစာပေများကို စနစ်တကျပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းအပါအဝင် REDRESS နှင့် Three Crowns LLP အဖွဲ့များမှ လုပ်ဆောင်သည့် စားပွဲတင်အခြေစိုက် ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာလေ့လာမှုအပေါ် အခြေခံထားပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် လက်ရှိနှင့် အတိတ် ပဋိပက္ခပုံစံများအကြောင်း နောက်ခံအချက်အလက်၊ CRSV ၏ အမြင်များ၊ အတိုင်းအတာနှင့် သဘောသဘာဝအရ ရှိပြီးသား အချက်အလက်များ၏ စနစ်တကျ ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း၊ CRSV အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအတွက် သက်ဆိုင်ရာ ဥပဒေ၊ အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာနှင့် မူဝါဒဘောင်များကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာခြင်း တို့အတွက် REDRESS သည် အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းအဓိကလုပ်ဆောင်သူများ အထူးသဖြင့် တိုင်းရင်းသားအမျိုးသမီးအဖွဲ့အစည်းများနှင့် လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အစည်းများ၊ ကျွမ်းကျင်သူများနှင့် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းနှင့် ပြင်ပမှ ပညာရှင်များနှင့် သက်ဆိုင်သူများနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့ပါသည်။

ဤအစီရင်ခံစာ၏ရည်ရွယ်ချက်အတွက်၊ CRSV သည် "မုဒိမ်းမှု၊ လိင်ကျွန်ပြုမှု၊ အမွေပြည့်တန်ဆာမှု၊ အတင်းအဓမ္မကိုယ်ဝန်ဖျက်ချမှု၊ အတင်းအကြပ် သားကြောဖြတ်မှု၊ အတင်းအကြပ်လက်ထပ်မှု၊ နှင့် အမျိုးသမီးများ၊ အမျိုးသား၊ မိန်းကလေး သို့မဟုတ် ယောက်ျားလေးများအပေါ် ကျူးလွန်သည့် နှိုင်းယှဉ်နိုင်တဲ့ အခြားသော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများကို ရည်ညွှန်းပါသည်။ ယင်းသည် ပဋိပက္ခတစ်ခုနှင့် တိုက်ရိုက် သို့မဟုတ် သွယ်ဝိုက်သောအားဖြင့် ဆက်သွယ်နေပါသည်။" CRSV ဖြစ်ပေါ်လာသည့် ဆက်စပ်ကွဲပြားမှုများကို ထည့်သွင်းတွက်ချက်ရန် ဤအဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်သည် တမင်ကျယ်ပြန့်ထားပါသည်။⁷

မြန်မာနိုင်ငံတစ်ဝှမ်းတွင် ဖြစ်ပွားနေသော ပဋိပက္ခများ၏ သမိုင်းနှင့် ပစ္စုပ္ပန်အဖြစ်မှန်ကို မှတ်သားထားရန် အရေးကြီးပြီး မြန်မာနိုင်ငံတွင် GBV နှင့် CRSV အကြား ခြားနားချက်သည် GBV ၏ သန္တာန်ကို ဖမ်းဆုပ်ရန် ပျက်ကွက်ခြင်းဖြစ်ပြီး အချို့သော ကဏ္ဍများတွင် အတုအယောင်ဖြစ်နိုင်ကြောင်း ဝေဖန်သူအများအပြားက မီးမောင်းထိုးပြခဲ့ကြသည်။ အစီရင်ခံစာတွင် CRSV ကိုသာ ကိုးကားထားရာ၊ ၎င်းသည် CRSV နှင့် GBV ၏ ကျယ်ပြန့်သောအမျိုးအစားအကြား ဆက်စပ်မှုများကို ဖုံးကွယ်ရန် သို့မဟုတ် ပြင်းဆိုးရန် ရည်ရွယ်ခြင်းမဟုတ်သလို မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သော အကြမ်းဖက်မှုပုံစံအားလုံးနီးပါးကို တက်ကြွစေမည့် မိရိုးဖလာဖွဲ့စည်းပုံနှင့် သဘောထားများသည်လည်း အသေအချာပင်ဖြစ်သည်။

4 ဤအစီရင်ခံစာကို အဓိကရေးသားသူ အပါအဝင် REDRESS အဖွဲ့ရှိ အဖွဲ့ဝင်များ၏ အမည်များကို လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ စိုးရိမ်မှုများကြောင့် လျှို့ဝှက်ထားသည်။ ကျွန်ုပ်တို့သည် ဤအစီရင်ခံစာကို နောင်အခါတွင် ထိုအမည်များဖြင့် ပြန်လည်ထုတ်ဝေခွင့်ရှိသည်။

5 Three Crowns LLP မှ အဖွဲ့တွင်- Carmen Martinez Lopez, Vanessa Moracchini, Kimberly Larkin, Hady Gouda, YiKang Zhang, နှင့် Blair Shepherd တို့ ပါဝင်ပါသည်။

6 UN Security Council 'Conflict-related sexual violence: Report of the Secretary-General' (3 June 2020) UN Doc S/2020/487, para 4.

7 See on this: Elisabeth Jean Wood, 'Conflict-Related Sexual Violence and the Policy Implications of Recent Research' (2014) 96 *International Review of the Red Cross* 457, 461 <https://international-review.icrc.org/sites/default/files/irrc-894-wood.pdf> accessed 11 February 2022.

GSF နှင့် REDRESS တို့၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ မြန်မာနိုင်ငံ CSO အဖွဲ့နှင့် ပူးပေါင်း၍ လေ့လာမှုတွင် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ ပါဝင်မှုနှင့် ညှိနှိုင်းမှုတို့ကို ပံ့ပိုးပေးမည့် အာရုံစိုက်မှုဖြင့် လေ့လာမှုတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်မည့် ရည်ရွယ်ချက်ဖြစ်သည်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီ အာဏာသိမ်းမှု နှင့် ၎င်း၏ နောက်ဆက်တွဲ ရလဒ်များကြောင့် ယင်းသည် မဖြစ်နိုင်ပေ။

အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ တိုက်ရိုက် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးမှု မရှိဘဲ၊ ဤလေ့လာမှုသည် လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်ခံရမှုမှ လွတ်မြောက်လာသူများနှင့် အနီးကပ် လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြသော မြန်မာနိုင်ငံ CSOs ဝန်ထမ်းများနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများအပေါ် အခြေခံပြီး အများစုမှာ CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများနှင့် နီးကပ်စွာ လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြသည့် CRSV သည် နှစ်ပေါင်းများစွာအတွက်၊ စုစုပေါင်း အင်တာဗျူး ၂၉ ခုကို လူကိုယ်တိုင်ရော အွန်လိုင်းမှာပါ ပြုလုပ်ခဲ့တာဖြစ်ပါတယ်။

ထို့အပြင်၊ ဤလေ့လာမှုသည် ၂၀၂၂ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် အမည်မဖော်ဘဲ ထုတ်ပြန်ခဲ့သော မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပဋိပက္ခနှင့် ဆက်နွယ်သော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ အရည်အသွေးဆိုင်ရာ သုတေသနပြုချက် (2016-2021) အစီရင်ခံစာမှ သိသိသာသာ ထွက်ပေါ်လာပါသည်။ 'Unheard Voices' အစီရင်ခံစာသည် CRSV ၏ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူ ၇၈ ဦးနှင့် ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားရာဒေသများတွင် ကျူးလွန်ခဲ့သည့် GBV နှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများအပြင် လေ့ကျင့်သင်ကြားထားသည့် "အဓိကသတင်းပေးသူများ" ("ဝန်ဆောင်မှုပေးသူများနှင့် အခြားသော အသိပညာရှိသော ဒေသခံအဓိကလုပ်ဆောင်များ") ၁၃၇ ဦးနှင့် ပြည်တွင်း လူမှုအဖွဲ့အစည်းများမှ ဝန်ထမ်းများတွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်းများအပေါ် အခြေခံထားသည်။⁸ "သုတေသန၏ ယေဘုယျရည်မှန်းချက်မှာ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများနှင့် အဓိကသတင်းပေးသူများ၏အသံများကို ချဲ့ထွင်ရန်ဖြစ်ပြီး သူတို့၏ဇာတ်လမ်းများကို မှတ်တမ်းတင်ခြင်းဖြင့် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူအတွေ့အကြုံများကို ပိုမိုရှင်းလင်းစွာနားလည်သဘောပေါက်စေရန်ဖြစ်သည်။"⁹

2.4. လေ့လာမှု ကန့်သတ်ချက်များ

အောက်တွင် ဆွေးနွေးထားသည့်အတိုင်း၊ အဓိကစိန်ခေါ်မှုမှာ အစီရင်ခံစာ နည်းပါးနေခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ယင်းသည် ကျူးလွန်သူများအား ပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်း မရှိခြင်း၊ လက်တုံ့ပြန်ခြင်း နှင့် အမည်းစက်များကို ကြောက်ရွံ့ခြင်းတို့ကြောင့် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ နုတ်ဆိတ်နေခြင်း နှင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပျံ့နှံ့နေသော ကျူးလွန်ခံရသူများကို ပြစ်တင်ရှုတ်ချသည့် အစဉ်အလာနှင့် ဆက်စပ်နေပါသည်။ ထို့အပြင်၊ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအတွက်၊ CRSV အကြောင်းပြောဆိုခြင်းသည် အများစုမှာ ၎င်းတို့အား ၎င်းတို့၏အသိုင်းအဝိုင်းများမှ ပြစ်တင်ရှုတ်ချခြင်းနှင့် ငြင်းပယ်ခံရခြင်းအန္တရာယ်နှင့် ကြုံတွေ့ရလေ့ရှိပြီး ၎င်းတို့၏တစ်သက်တာတစ်လျှောက် GBV ၏အခြားပုံစံများသို့ ပေါက်ဖွားစေသည့် CRSV အကြောင်းပြောဆိုခြင်းသည် နားလည်သဘောပေါက်သော စိတ်ထိခိုက်စရာအတွေ့အကြုံတစ်ခုဖြစ်နိုင်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလက အာဏာသိမ်းပြီးနောက် ကျူးလွန်ခဲ့သော CRSV များ၏ အစီရင်ခံစာ အားနည်းခြင်းသည် အထူးသဖြင့် စစ်တပ်မှ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေသော အကြမ်းဖက်မှု၊ ဖိနှိပ်မှုနှင့် စောင့်ကြည့်ခြင်းများသည် CRSV အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ အတွေ့အကြုံများအကြောင်း ပြောဆိုရန် ပြင်းထန်သော အဟန့်အတားများအဖြစ် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိနေပါသည်။ စစ်တပ်၏ ရွေ့လျားသွားလာမှုကို ကန့်သတ်ခြင်းနှင့် အင်တာ

နက်နှင့် တယ်လီဖုန်း ဆက်သွယ်မှုများကို ကန့်သတ်ခြင်းသည် ဤကိစ္စတွင် နောက်ထပ် အတားအဆီးများ ဖြစ်စေပါသည်။

REDRESS သည် ဤလေ့လာမှု၏တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအဖြစ် အင်တာဗျူးများတောင်းဆိုရန်အတွက် မြန်မာနိုင်ငံမှ CSO များနှင့် အခြားသက်ဆိုင်သူများထံ ကျယ်ပြန့်စွာ ဆက်သွယ်ခဲ့ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ အချို့သော CSO များနှင့် သက်ဆိုင်သူများထံမှ တုံ့ပြန်မှုမရှိခြင်းသည် နိုင်ငံတွင်း လက်ရှိနိုင်ငံရေးနှင့် လုံခြုံရေးအခြေအနေများ၏ စိန်ခေါ်မှုများကြောင့် ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ CSO အများအပြား၊ လူ့အခွင့်အရေးကာကွယ်သူများနှင့် သက်ဆိုင်ရာကျွမ်းကျင်သူများသည် ၎င်းတို့၏လှုပ်ရှားမှုများကို ဆက်လက်လုပ်ဆောင်ရန်နှင့် (မကြာခင်က လျှို့ဝှက်စွာ) လုပ်ဆောင်ကြပြီး ၎င်းတို့၏အသိုင်းအဝိုင်းရှိလူများ၏ အရေးပေါ်လိုအပ်ချက်များကို တုံ့ပြန်ရန်အတွက် သိသာထင်ရှားသော စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာဖိအားများနှင့် အရင်းအနှီးများဆိုင်ရာ တင်းမာမှုအောက်တွင် ရှိနေပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ CSO များနှင့် အခြားသော သက်ဆိုင်သူများကလည်း တပ်မတော်၏ အရှိန်အဟုန်မြင့်စွာ စောင့်ကြည့်မှုကြောင့် ၎င်းတို့၏ ဆက်သွယ်ရေးတွင် သတိကြီးစွာ ထားနေကြရပါသည်။

ဤလေ့လာမှုအတွက် တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသော မြန်မာ CSO များနှင့် အခြားသော သက်ဆိုင်သူများအပြားသည် အထက်ဖော်ပြပါ စိန်ခေါ်မှုများကို ရင်ဆိုင်နေကြရပါသည်။ အချို့သော အင်တာဗျူးဖြေဆိုသူများသည် ၎င်းတို့နှင့်အတူ လုပ်ကိုင်နေသူများ အသက်ရှင်ရပ်တည်ရေးအတွက် ၎င်းတို့၏ အခြေခံလိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းရန် ရှမ်းကန်နေရချိန်တွင် တရားမျှတမှုနှင့် လျော်ကြေးပေးရေးဆိုင်ရာ အတွေ့အခေါ်များကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် ခက်ခဲကြောင်းလည်း ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။

ဤအခြေအနေတွင် အင်တာဗျူးဖြေဆိုသူနမူနာမှာ ကန့်သတ်ချက်ရှိပြီး အင်တာဗျူးဖြေဆိုသည့်အချိန်တွင် မြန်မာနိုင်ငံပြင်ပတွင် အချို့မညီသော အင်တာဗျူးသူအရေအတွက်ကို ရှိနေပါသည်။ REDRESS သည် တိုင်းရင်းသား CSO များထံ ဆက်သွယ်ရန် ကြိုးပမ်းခဲ့သော်လည်း တုံ့ပြန်ချက်မရရှိခဲ့ပဲ ကျယ်ပြန့်သော တိုင်းရင်းသား အမျိုးသမီး အဖွဲ့အစည်းများနှင့် လူ့အခွင့်အရေး အဖွဲ့အစည်းများမှ ကိုယ်စားလှယ်များကိုသာ တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့ပါသည်။ REDRESS သည် မြန်မာဘာသာဖြင့် ဘာသာပြန်ခြင်းနှင့် ဘာသာပြန်ဆိုခြင်းအတွက် အရင်းအနှီးများကို အကန့်အသတ်ဖြင့် ဝင်ရောက်ခွင့် ကန့်သတ်ထားသောကြောင့် ၎င်းတွင် ဘာသာစကား အတားအဆီးများ ပါဝင်လာဖွယ်ရှိနိုင်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် မတူညီသော လူမျိုးစုပေါင်း ၁၅၅ မျိုးကျော် နေထိုင်ကြသည်။¹⁰ ဤလေ့လာမှုသည် မတူညီသောလူမျိုးစုအဖွဲ့အစည်းများ၏ ရှုထောင့်အမျိုးမျိုးမှ ရှုမြင်သုံးသပ်ရန်ကြိုးပမ်းခဲ့သော်လည်း မရေမတွက်နိုင်သော တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများကို အတိအလင်းဖော်ပြခြင်း သို့မဟုတ် ကိုယ်စားပြုခြင်းမပြုနိုင်ပါ။ မတူညီသော လူတစ်ဦးချင်း သို့မဟုတ် အုပ်စုများအတွက် အနည်းငယ်မျှသော အတိုင်းအတာအထိ သက်ရောက်နိုင်သည် သို့မဟုတ် အသုံးမပြုနိုင်သော၊ သို့မဟုတ် နည်းပါးသော အတိုင်းအတာအထိ အသုံးချနိုင်စေမည့် အထွေထွေဖော်ပြချက်များကို ဤလေ့လာမှုတွင် ပြုလုပ်ထားပါသည်။

ဤလေ့လာမှုတွင် LGBTIQ+ အသိုက်အဝန်းနှင့် ပြတ်သားစွာ လုပ်ဆောင်နေသော မြန်မာနိုင်ငံ CSO မှ ကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦးနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြ

8 Anonymous, 'Unheard Voices - Qualitative Research on Conflict-Related Sexual Violence in Myanmar' (June 2022), 8. မူလက ပြည်နယ်ငါးခု - ကချင်၊ ကရင် (သို့မဟုတ် ကရင်)၊ မွန်၊ ရှမ်းနှင့် ရခိုင် - တို့ရှိ CRSV (ပဋိပက္ခနှင့် ဆက်နွယ်သော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု) အကြောင်း အရည်အသွေးဆိုင်ရာ အချက်အလက်များကို 2016 ခုနှစ်မှ 2021 ခုနှစ်အထိ စုဆောင်းရန်အတွက် ရည်ရွယ်ထားခဲ့သော်လည်း 2021 ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် အာဏာသိမ်းခံရပြီးနောက်ပိုင်း ရန်ကုန်၌ CRSV (ပဋိပက္ခနှင့် ဆက်နွယ်သော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှု) အချက်အလက်များကို ရယူရန် စိမ့်ကန်ကို တိုးချဲ့ခဲ့သည်။
9 Ibid.
10 REDRESS and Institute for International Criminal Investigations, 'Supplement to the International Protocol on the Documentation and Investigation of Sexual Violence in Conflict: Myanmar-Specific Guidance for Practitioners' (March 2018), 3.

နီးမှုတစ်ခုသာ ပါဝင်ကြောင်း သတိပြုရန် အရေးကြီးပါသည်။ LGBTIQ+ အသိုင်းအဝိုင်းမှ အဖွဲ့ဝင်များ၏ အတွေ့အကြုံများနှင့် စကားသံများသည် မကြာခင် တိတ်ဆိတ်ခြင်း သို့မဟုတ် တိမ်မြုပ်နေခြင်းတို့ကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံမှ ထိုသို့သော CSO များ အနည်းငယ်သာ ရှိသည်ကို ရောင်ပြန်ဟပ်နေနေသည်။

အထက်တွင်ဖော်ပြဆွေးနွေးထားသည့်အတိုင်း၊ GSF နှင့် REDRESS တို့သည် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများပါဝင်မှုနှင့် ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးမှုကို ဗဟိုပြုရန် ဤလေ့လာမှုအတွက် ရည်ရွယ်ပါသည်။ ထိုအရာကမဖြစ်နိုင်သောကြောင့် ဤလေ့လာမှုသည် မြန်မာနိုင်ငံမှ CSO ကိုယ်စားလှယ်များနှင့်

အခြားပါဝင်ပတ်သက်သူများ၏ အမြင်များနှင့် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ ဦးစားပေးအရာများဟု ၎င်းတို့ထင်မြင်ယူဆထားသည်များကို တင်ပြရန် တောင်းဆိုထားသော အခြားသက်ဆိုင်သူများ၏ အမြင်များ၊ ဤအရာက များစွာတန်ဖိုးရှိသော ထိုးထွင်းသိမြင်မှုကို ပေးစွမ်းနိုင်ပါသည်။ သို့သော်လည်း၊ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ သဘောထားအမြင်နှင့်ပတ်သက်သော ဤလေ့လာမှုတွင် တွေ့ရှိချက်သည် တစ်ပတ်ရစ်သတင်းအချက်အလက်များအပေါ် အခြေခံထားခြင်းဖြစ်သည်ဟူသောအချက်သည် စင်တာရှိ ကွဲပြားသော အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူအသံများဖြင့် နောက်ထပ်သုတေသနပြုလုပ်ရန် လိုအပ်ကြောင်းကို မီးမောင်းထိုးပြသည့် အရေးကြီးသော ကန့်သတ်ချက်တစ်ခုဖြစ်သည်။

၁၉၆၂ ခုနှစ်တွင် မြန်မာ့လက်နက်ကိုင်တပ်မတော်သည် အာဏာကိုရယူခဲ့ပါသည်။ © Shutterstock

II. နိဒါန်း

ပဋိပက္ခနှင့် ဆက်နွယ်သော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုသည် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ၏ ဘုံအင်္ဂါရပ်တစ်ခုဖြစ်ပြီး အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအတွက် ဆိုးရွားသောအကျိုးဆက်များရှိနိုင်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် အခြားသောပဋိပက္ခအခြေအနေများကဲ့သို့ပင် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများသည် အစုလိုက်အပြုံလိုက် ဖြစ်ပွားလျက်ရှိပါသည်။

လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုသည် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၊ ၎င်းတို့၏ မိသားစုများနှင့် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းများအတွက် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် လူမှုစီးပွားဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှုများကို ဆိုးရွားစေနိုင်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများ ဖြစ်ပွားခဲ့သည့် အခြေအနေများသည် များပြား၊ ရှုပ်ထွေးကာ ကွဲပြားလျက် ရှိပြီး နိုင်ငံ၏ အချို့သော ဒေသများတွင် လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခများ နှစ်ပေါင်းများစွာ ဖြစ်ပွားလျက် ရှိသည်။ ဖေဖော်ဝါရီ ၂၀၂၁ အာဏာသိမ်းပြီးကတည်းက CRSV သည် အရှိန်မြင့်လာကာ ပိုမို ကျယ်ပြန့်ပြီး အဓိကအားဖြင့် စစ်တပ်က ကျူးလွန်နေတာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။¹¹

မြန်မာနိုင်ငံတွင် လိင်အကြမ်းဖက်ခံရမှုမှ လွတ်မြောက်လာသူများနှင့် ၎င်းတို့၏ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းများကြောင့် ထိခိုက်နစ်နာမှုများကို ပြန်လည်ပင်ဆင်ခြင်း သို့မဟုတ် လျော့ပါးသက်သာစေရန် တိုးတက်မှု အနည်းငယ်မျှသာ ရှိသေးသည်။ ကျူးလွန်ခံရသူကို အပြစ်တင်ခြင်း၏ အမြစ်တွယ်နေသော အစဉ်အလာ ယဉ်ကျေးမှုများနှင့် အပြစ်ပေးခံရသည့် အခြေအနေသည် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ ဆင်းရဲဒုက္ခကို ပိုမိုဆိုးရွားစေပြီး တရားမျှတမှု သို့မဟုတ် လျော်ကြေးငွေများရရှိရန် ၎င်းတို့အတွက် ကြီးမားသော အတားအဆီးများ ဖန်တီးပေးနိုင်သည်။

ဤလေ့လာမှုသည် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ လိုအပ်ချက်များနှင့် ၎င်းတို့ကို မည်သို့ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်သည်ကို ပိုမိုကောင်းမွန်စွာ နားလည်ရန် ကြိုးပမ်းမှာဖြစ်သည်။ ၎င်းသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် လျော်ကြေးငွေရရှိရေးတွင် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများကြုံတွေ့နေရသည့် အဓိကတရားရေး၊ မူဝါဒနှင့် လက်တွေ့ကျသော အတားအဆီးများကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာပေးပါသည်။ အပိုင်း III တွင် မကြာသေးမီနှစ်များအတွင်း မြန်မာနိုင်ငံရှိ CRSV ၏ နယ်ပယ်နှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအပြင် ကျူးလွန်ခံရသူများနှင့် ကျူးလွန်သူများ၏ ကိုယ်ရေးအကျဉ်းကို ဖော်ပြထားသည်။ အပိုင်း IV တွင် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ လိုအပ်ချက်၊ ဦးစားပေးမှုများနှင့် လျော်ကြေးပေးခြင်းဆိုင်ရာ မျှော်လင့်ချက်များနှင့် ၎င်းတို့ရင်ဆိုင်ရမည့် အန္တရာယ်များကို ဆွေးနွေးထားသည်။ အပိုင်း V တွင် အစီရင်ခံစာသည် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများသည် ကြားဖြတ်အကူအညီ သို့မဟုတ် ကယ်ဆယ်ရေးများကို မည်သည့်အတိုင်းအတာအထိ ရရှိနိုင်သည်ကို စူးစမ်းလေ့လာရန် ဆက်လက်လုပ်ဆောင်ပါသည်။ အပိုင်း VI သည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအား လျော်ကြေးပေးခြင်းများ အကောင်အထည်ဖော်ရန်အတွက် သက်ဆိုင်သည့် နိုင်ငံတကာနှင့် ပြည်တွင်းဥပဒေရေးရာနှင့် မူဝါဒဘောင်များကို ပိုင်းခြားစိတ်ဖြာပြထားပါသည်။ အပိုင်း VII တွင် အဓိကစိန်ခေါ်မှုများကို မီးမောင်းထိုးပြပြီး ယခုအချိန်အထိ လျော်ကြေးငွေများ အကောင်အထည်ဖော်မှု အခြေအနေကို ခွဲဝေပြထားပါသည်။ အပိုင်း VIII တွင် CRSV အတွက် လျော်ကြေးများ လုံခြုံစေရန် အခွင့်အလမ်းများကို စူးစမ်းလေ့လာထားသည်။ နောက်ဆုံးအပိုင်းတွင် လျော်ကြေးပေးခြင်းနှင့် ကြားဖြတ်အစီအမံများ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ မတူကွဲပြားသော ပါဝင်ပတ်သက်သူများအား အကြံပြုချက်ပေးထားပါသည်။

11 ဤအစီရင်ခံစာအစဆုံးတွင် 'စစ်တပ်' နှင့် 'တပ်မတော်' (မြန်မာ့တပ်မတော်၏ ကာလကြာရှည် တရားဝင်အမည်) ဝေါဟာရနှစ်ခုကို အပြန်အလှန် အသုံးပြုထားကြောင်း သတိပြုပါ။ 'တရားမဝင်စစ်အာဏာရှင်' ဟူသော အသုံးအနှုန်းကို တပ်မတော် နှင့် 2021 ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် အာဏာသိမ်းပြီးနောက် ဖွဲ့စည်းခဲ့သော နိုင်ငံတော် စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ (SAC) ကို ရည်ညွှန်းရန် အသုံးပြုသည်။

III. ပဋိပက္ခနှင့် ဆက်နွယ်သော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု

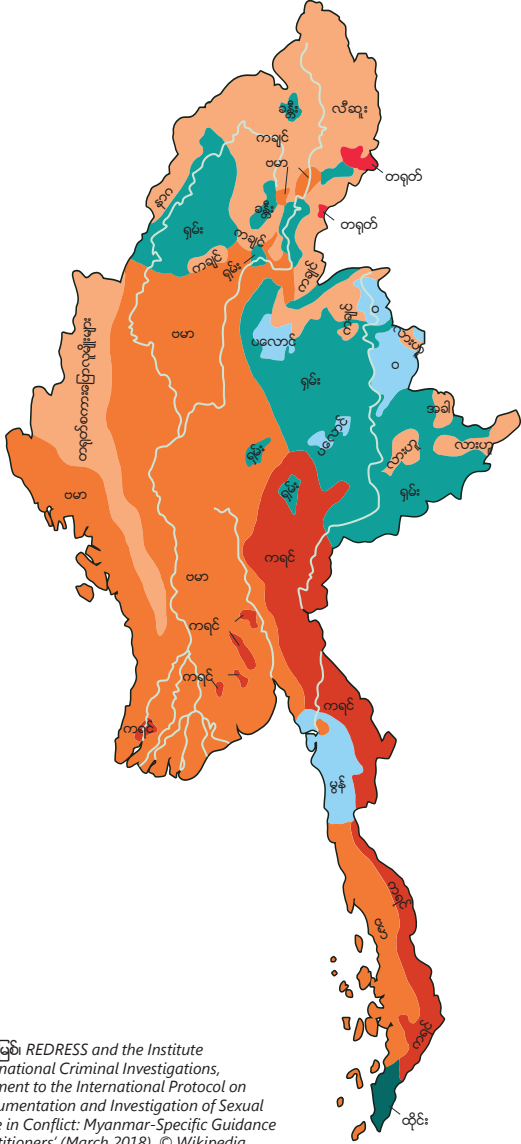
1. ဆက်စပ်စဉ်းစားရမည့် အကြောင်းအရာ

မြန်မာနိုင်ငံသည် လူမျိုးပေါင်းစုံနေထိုင်ရာ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံဖြစ်ပြီး ကွဲပြားသော လူမျိုးစုများ ရှိပါသည်။ ဗမာလူမျိုးများသည် လူဦးရေ၏ သုံးပုံနှစ်ပုံခန့်ကို ကိုယ်စားပြုသော လူများစုလူမျိုးစုဖြစ်ပြီး အခြားလူမျိုးစုများမှာ လူနည်းစု သို့မဟုတ် လူမျိုးစုအသေးစားများအဖြစ် သတ်မှတ်ထားကြသည်။¹²

1.1. မြန်မာ့လွတ်လပ်ရေး

မြန်မာနိုင်ငံသည် ၁၉၄၈ ခုနှစ်တွင် ဗြိတိသျှ အုပ်ချုပ်မှုအောက်မှ လွတ်လပ်ရေး ရရှိခဲ့ပါသည်။¹³ ဗြိတိသျှနှင့် ဗမာခေါင်းဆောင်များက နိုင်ငံတော် လွှဲပြောင်းပေးရေးညှိနှိုင်းသောအခါတွင် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများ သို့မဟုတ် လူမျိုးစုများ အကြား ၎င်းတို့၏ နိုင်ငံရေး ကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ခွင့်နှင့် ယဉ်ကျေးမှု လက္ခဏာများကို ကာကွယ်ရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြသဖြင့် နိုင်ငံတွင်း နိုင်ငံရေး အုပ်စုများအကြား ကွဲလွဲမှုများ ပေါ်ပေါက်ခဲ့ပါသည်။¹⁴ ၁၉၄၇ ခုနှစ်တွင် ဗမာ့တပ်မတော်ကို တည်ထောင်သူ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းသည် တိုင်းရင်းသားခေါင်းဆောင်များနှင့် ပင်လုံစာချုပ်ကို ချုပ်ဆိုခဲ့ပြီး စည်းလုံးညီညွတ်သော နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းရေးအတွက် ပံ့ပိုးပေးခဲ့ပါသည်။¹⁵ ထိုနှစ်နှောင်းပိုင်းတွင် အတည်ပြုပြဋ္ဌာန်းခဲ့သော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် နိုင်ငံအား တိုင်းရင်းသားပြည်နယ် ခုနစ်ခုအဖြစ် ပိုင်းခြားထားပြီး တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုများ၏ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်နှင့် ယဉ်ကျေးမှုလက္ခဏာများကို အကာအကွယ်ပေးထားသည်။¹⁶

သို့သော်လည်း ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံအသစ်ကတော့ အမှန်တကယ်အားဖြင့် ဗမာပြည်ကို ဗမာတို့ကသာ ပိုမို လွှမ်းမိုးချုပ်ကိုင်လာခဲ့သလိုဖြစ်လာပါတယ်။¹⁷ ယင်းကြောင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်၊ လွတ်လပ်ရေး သို့မဟုတ် ဖက်ဒရယ်စနစ်¹⁸ တိုးမြှင့်လာရန် ကြိုးပမ်းနေသည့် "တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ" (EAOs) ဟုခေါ်သော လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ပါသည်။ လွတ်လပ်ရေးရပြီး မကြာမီတွင် မြန်မာနိုင်ငံရှိ လူနည်းစု မကျေနပ်မှုများသည် အထွပ်အထိပ်သို့ရောက်သွားပြီး "လူမျိုးစုများ၏ စစ်သွေးကြွမှု"¹⁹ နှင့် ဗမာလူမျိုးစုများ ထိန်းချုပ်ထားသော အစိုးရကို ဆန့်ကျင်သည့် လူနည်းစုအားလုံးနီးပါး၏ ပဋိပက္ခပုံစံများတွင် အဆုံးသတ်သွားခဲ့ပါသည်။

အရင်းအမြစ်၊ REDRESS and the Institute for International Criminal Investigations, 'Supplement to the International Protocol on the Documentation and Investigation of Sexual Violence in Conflict: Myanmar-Specific Guidance for Practitioners' (March 2018). © Wikipedia

12 REDRESS and Institute for International Criminal Investigations, 'Supplement to the International Protocol on the Documentation and Investigation of Sexual Violence in Conflict: Myanmar-Specific Guidance for Practitioners' (March 2018), 3.
13 Jessica Harriden, *The Authority of Influence: Women and Power in Burmese History* (first published 2012, NIAS Press) 143.
14 Ibid 144.
15 Ibid.
16 Ibid.
17 Ibid.
18 REDRESS and Institute for International Criminal Investigations, 'Supplement to the International Protocol on the Documentation and Investigation of Sexual Violence in Conflict: Myanmar-Specific Guidance for Practitioners' (March 2018), 3. See also Jessica Harriden, *The Authority of Influence: Women and Power in Burmese History* (first published 2012, NIAS Press) 144.

1.2. ၁၉၆၂ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၁ ခုနှစ်အထိ စစ်အုပ်ချုပ်ရေး

၁၉၆၂ ခုနှစ်တွင် တပ်မတော် (သို့) စစ်တပ်ဟု လူသိများသော မြန်မာ့ တပ်မတော်သည်²⁰ အာဏာသိမ်းမှုပြုလုပ်ခဲ့သည်။ စစ်တပ်သည် ပါလီမန်အစိုးရကို စစ်အာဏာရှင်စနစ်ဖြင့် အစားထိုးခဲ့သည်။ စစ်တပ်သည် "ဗမာပြည်ပြုလုပ်ရေး"²¹ ၏တရားဝင်မဟုတ်သောမူဝါဒဖြင့် "ယဉ်ကျေးမှုမတူကွဲပြားမှုနှင့် တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုအခွင့်အရေးများကို ဖျောက်ဖျက်ရန် ကြိုးပမ်းခဲ့သည်။" အထူးသဖြင့် EAO များနှင့် ပူးပေါင်းသည်ဟု သံသယရှိသော ရွာများကို စစ်တပ် မှ အတင်းအကျပ် ရွှေ့ပြောင်းခိုင်းခြင်း သို့မဟုတ် ဖျက်ဆီးခြင်းများ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။²² ဗမာအများအပြားသည် စစ်အုပ်ချုပ်ရေးကို တွန်းလှန်ကာ ဒီမိုကရေစီ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးကို တောင်းဆိုခဲ့ကြသည်။²³ ၁၉၉၀ ပြည့်လွန်နှစ်များတွင် ခန့်မှန်းချက်များအရ "နှစ်လေးဆယ်ကျော်ကြာ တိုက်ပွဲများကြောင့် နှစ်တိုင်း လူ ၁၀,၀၀၀ ခန့် သေဆုံးသည်" ဟု ခန့်မှန်းထားသည်။²⁴

၂၀၀၈ ခုနှစ်တွင် စစ်တပ်က ၎င်း၏အာဏာကို ထိန်းသိမ်းရန် ရေးဆွဲထားသော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် စတင်အသက်ဝင်ခဲ့ပါသည်။²⁵ တပ်မတော်သားများအား တရားစွဲဆိုခြင်းမှ လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်ပေးခဲ့ပြီး ဥပဒေပြုအဖွဲ့နှစ်ခုတွင် အမတ်နေရာ ၂၅ ရာခိုင်နှုန်းကို ခန့်အပ်ကာ အဓိက ဝန်ကြီးဌာန ၃ ခု (ကာကွယ်ရေး ဝန်ကြီးဌာန၊ နယ်စပ်ရေးရာ ဝန်ကြီးဌာနနှင့် ပြည်ထဲရေး ဝန်ကြီးဌာန)²⁶ တို့ကို ချုပ်ကိုင်နိုင်စေခဲ့ပါသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် စစ်တပ်အား အရပ်သားအစိုးရကို ဖျက်သိမ်းကာ အရေးပေါ်အခြေအနေတွင်²⁷ တစ်ဦးတည်း အုပ်ချုပ်ရန် အာဏာကိုလည်း ပေးထားပါသည်။²⁸

စစ်အာဏာရှင် ဆက်လက်အုပ်ချုပ်ရန် ကြိုးကိုင်နေသည့် ဒီမိုကရေစီ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး လုပ်ငန်းစဉ်၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအနေဖြင့် စစ်တပ်သည် ၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင် စစ်အာဏာရှင်ကို တရားဝင် ဖျက်သိမ်းခဲ့ပြီး အမည်ခံ အရပ်သား အစိုးရကို ခန့်အပ်ခဲ့ပါသည်။

1.3. ဒီမိုကရေစီနည်းကျ ရွေးကောက်တင်မြောက်ထားသော အစိုးရတစ်ရပ်ဖြင့် ၂၀၁၂ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလအထိ တိုင်းပြည် ဖွင့်လင်းလာခြင်း

နိုင်ငံတကာ၏ ဖိအားများ တိုးမြှင့်လာမှုအောက်တွင် အမည်ခံအရပ်သား အစိုးရသည် ကန့်သတ်ချက်အချို့ကို ဖြေလျှော့ပေးခဲ့ပြီး မြန်မာနိုင်ငံအား ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းနှင့် အဆက်ဖြတ်ထားမှုကို ဖြတ်တောက်ရန် ကန့်သတ်ချက်များကို စတင်ခွင့်ပြုခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၀ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည် နေအိမ်အကျယ်ချုပ်မှ လွတ်မြောက်ခဲ့ပြီး နောက်ပိုင်းတွင် အမျိုးသား ဒီမိုကရေစီ အဖွဲ့ချုပ် (NLD) သည် ၂၀၁၂ ကြားဖြတ် ရွေးကောက်ပွဲတွင် ပါဝင်ခွင့်ရခဲ့ပါသည်။²⁹ ငြိမ်းချမ်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်ကို ၂၀၁၃ ခုနှစ်တွင် စတင်ခဲ့ပြီး ၂၀၁၅ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် တနိုင်ငံလုံး အပစ်အခတ် ရပ်စဲရေး သဘောတူညီချက် ဟုခေါ်သည့် အပစ်အခတ် ရပ်စဲရေး သဘောတူညီချက်ကို တပ်မတော်-အရပ်သား အစိုးရနှင့် EAO ရှစ်ဖွဲ့³⁰ တို့အကြား လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၂-၂၀၁၅ ခုနှစ်များအတွင်း အရပ်သားအစိုးရသည် နိုင်ငံရေး အကျဉ်းသား ထောင်ပေါင်းများစွာကို လွှတ်ပေးခဲ့ပြီး ပုဂ္ဂလိကပိုင် သတင်းစာများကို မြန်မာနိုင်ငံတွင် လုပ်ကိုင်ခွင့်ပေးခဲ့ပြီး လူငါးဦးထက်³¹ ပိုစေခွင့် ပိတ်ပင်ထားသည့် ၂၅ နှစ်ကြာ တားမြစ်ချက်ကို ဖျက်သိမ်းခဲ့ပါသည်။ ဒီမိုကရေစီတစ် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကြောင့် အမေရိကန်နှင့် ဥရောပသမဂ္ဂတို့သည် မြန်မာနိုင်ငံအပေါ် ၎င်းတို့၏ ပိတ်ဆို့အရေးယူမှုများကို ဖြေလျှော့ပေးခဲ့ပြီး အာရှဖွံ့ဖြိုးရေးဘဏ်မှ မြန်မာနိုင်ငံသို့ ချေးငွေများ ပြန်လည်ပေးအပ်ခဲ့ရာ တစ်နှစ်လျှင် စီးပွားရေးတိုးတက်မှုနှုန်း ၇ ရာခိုင်နှုန်း³² အထက် ရရှိခဲ့ပါသည်။

၂၀၁၅ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် မြန်မာနိုင်ငံသည် စစ်အုပ်ချုပ်ရေး နှစ်ပေါင်း ငါးဆယ်နှီးပါးအတွင်း လွတ်လပ်၍ တရားမျှတသည်ဟု ယူဆရသည့် ပထမဆုံး အထွေထွေ ရွေးကောက်ပွဲကို ကျင်းပခဲ့ပါသည်။ ရွေးကောက်ပွဲမှာ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည် ဦးဆောင်တဲ့ NLD ပါတီက အနိုင်ရရှိခဲ့ပါ

19 Crisis Group Asia, 'Identity Crisis: Ethnicity and Conflict in Myanmar' <https://www.crisisgroup.org/asia/south-east-asia/myanmar/312-identity-crisis-ethnicity-and-conflict-myanmar> accessed 17 October 2022.
20 အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း မြန်မာတပ်မတော်သည် 'တော်ဝင်' သို့မဟုတ် 'မြင့်မြတ်ခြင်း' ကို ရည်ညွှန်းသည့် 'ဒေါ်' သို့မဟုတ် 'တော်' ဟူသော နောက်ဆက်စကားလုံးဖြင့် 'ဧကရာဇ် သို့မဟုတ် တော်ဝင်တပ်မတော်' ဟု တိုက်ရိုက်အဓိပ္ပာယ်ရသည့် 'တပ်မတော်' ဟူသော အမည်ကို အသုံးပြုသည်။ မြန်မာလူမျိုးများက ၎င်းကို 'စစ်တပ်' ဟု ခေါ်လေ့ရှိပြီး 'စစ် (လက်နက်ကိုင် သို့မဟုတ် တပ်မတော်)'၊ တပ် (လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ)' ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ ထို့ကြောင့် ဤအစီရင်ခံစာတွင် 'တပ်မတော်' ဟူသော အသုံးအနှုန်းတစ်ခုတည်းအစား 'စစ်တပ်' ဟူသော စကားလုံးကို မြန်မာစစ်တပ်၊ တပ်မတော်နှင့် လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များအဖြစ် အပြန်အလှန် အသုံးပြုထားမည်ဖြစ်သည်။ See Ye Myo Hein, 'One Year On: The Momentum of Myanmar's Armed Rebellion' (Wilson Center, May 2022), 3 https://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/media/uploads/documents/ASIA_220519_1YearOn-BRIEF_V1r2.pdf accessed 16 September 2022.
21 Jessica Harriden, *The Authority of Influence: Women and Power in Burmese History* (first published 2012, NIAS Press) 200.
22 Ibid.
23 REDRESS and Institute for International Criminal Investigations, 'Supplement to the International Protocol on the Documentation and Investigation of Sexual Violence in Conflict: Myanmar-Specific Guidance for Practitioners' (March 2018), 3.
24 Ibid 4; Catherine Brown, 'Burma: The Political Economy Of Violence' (September 1999) 22(3) *Disasters* 234, 236 <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/1467-7717.00115> accessed 21 September 2022.
25 HRC 'Report of the Independent International Fact-Finding Mission on Myanmar' (12 September 2018) UN Doc A/HRC/39/64, para 11.
26 Ibid.
27 REDRESS and Institute for International Criminal Investigations, 'Supplement to the International Protocol on the Documentation and Investigation of Sexual Violence in Conflict: Myanmar-Specific Guidance for Practitioners' (March 2018), 3.
28 Global Justice Center, 'Discrimination to Destruction: A Legal Analysis of Gender Crimes Against the Rohingya' (September 2018), 6; REDRESS and Institute for International Criminal Investigations, 'Supplement to the International Protocol on the Documentation and Investigation of Sexual Violence in Conflict: Myanmar-Specific Guidance for Practitioners' (March 2018), 3.
29 Human Rights Watch, 'Burma: Chronology of Aung San Suu Kyi's Detention' (13 November 2010) <https://www.hrw.org/news/2010/11/13/burma-chronology-aung-san-su-kyis-detention> accessed 19 September 2022.
30 REDRESS and Institute for International Criminal Investigations, 'Supplement to the International Protocol on the Documentation and Investigation of Sexual Violence in Conflict: Myanmar-Specific Guidance for Practitioners' (March 2018), 4.

တယ်။³³ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်ကို ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေအရ သမ္မတရာထူးမှ ပိတ်ပင်ထားသော်လည်း၊ နိုင်ငံတော်၏အတိုင်ပင်ခံပုဂ္ဂိုလ် အဖြစ် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်အတွက် အထူးဖန်တီးထားသည့် ရာထူး အားခန့်အပ်ခြင်းခံရပါတယ်။³⁴

သို့သော်လည်း ကချင်နှင့် ကရင်ပြည်နယ် (ကရင်) ပြည်နယ်များ တွင် လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခများ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေပါသည်။ တပ်မတော်နှင့် ကချင်လွတ်လပ်ရေးတပ်မတော် (KIA) တို့ ၂၀၁၁ ခုနှစ် အစစ်အခတ်ရပ်စဲရေး ပျက်ပြားသွားပြီးနောက် ပဋိပက္ခကြောင့် လူပေါင်း တစ်သိန်းကျော် အိုးမဲ့အိမ်မဲ့ ဖြစ်ခဲ့ရပါတယ်။ ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် တင်းမာမှုများ ဆက်လက် ငြိမ်သက်နေပြီး ရိုဟင်ဂျာ မွတ်ဆလင် လူနည်းစု တိုင်းရင်းသားများအပေါ် စစ်တပ်မှ လှုံ့ဆော်ပေးသည့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှု၊ ခေါင်းပုံဖြတ်မှုနှင့် အကြမ်းဖက်မှုများကို ဆယ်စုနှစ်များစွာ တည်ဆောက်ခဲ့ပါတယ်။ အကြမ်းဖက်မှုများကြောင့် ၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် ပြည်တွင်းနေရပ် စွန့်ခွာရသူ ၅၅၀,၀၀၀ တိုးလာကာ တရုတ်၊ ထိုင်းနှင့် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံတို့ကူးပြောင်းသွားတဲ့တွင် ဒုက္ခသည်ဦးရေ တိုးပွားလာခဲ့ပါတယ်။³⁵ စစ်အစိုးရ၏ ၁၉၈၂ ခုနှစ်နိုင်ငံသားဥပဒေဖြင့် နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့်ကို ဖယ်ရှားခဲ့ပြီး အခြေခံရပိုင်ခွင့်များကို ငြင်းပယ်ထားသောကြောင့် ရိုဟင်ဂျာများသည် ၎င်းတို့၏ လွတ်လပ်စွာ သွားလာခွင့်အပေါ် ကန့်သတ်ချက်များ တိုးမြှင့်လာကာ ၂၀၁၂ တွင်ဂိုဏ်းဂဏဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ခံရပြီးနောက် အကျယ်ချုပ်စခန်းများတွင် လူပေါင်း ၁၂၅၀၀ ကျော် ကို အတင်းအကျပ် ရွှေ့ပြောင်းခိုင်းခြင်းများ ကြုံတွေ့ခဲ့ရပါတယ်။³⁶

Arakan Rohingya Salvation Army (ARSA) ၏ အသေးစား တိုက်ခိုက်မှုများကို တုံ့ပြန်သည့်အနေဖြင့် ၎င်းတို့အား "ရှင်းလင်းရေး စစ်ဆင်ရေး" အဖြစ် သတ်မှတ်ကာ မြန်မာစစ်တပ်သည် လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်မှုနှင့် လူမျိုးစုရှင်းလင်းသတ်ဖြတ်မှုဟု သတ်မှတ်ခံထားရသည့် ရခိုင်ပြည်နယ်အတွင်း ရိုဟင်ဂျာများအပေါ် ထိုးစစ်ဆင်မှုကို ၂၀၁၆-၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် စတင်ခဲ့ပါသည်။³⁷ ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် အစိုးရက ရိုဟင်ဂျာများ လွတ်လပ်စွာ သွားလာခွင့်ကို ငြင်းထန်စွာ ကန့်သတ်ချက်များ ချမှတ်ခဲ့ပြီး ရခိုင်ပြည်နယ် အနှံ့ လုံခြုံရေး စစ်ဆေးရေးကိတ်များ ချမှတ်ထားကာ ခရီးသွားစာရွက်စာတမ်း ထုတ်ပေးရန် ပျက်ကွက်သူများကို ဖမ်းဆီး ထိန်းသိမ်း

ခဲ့ပါတယ်။³⁸ ရိုဟင်ဂျာများသည် သူတို့၏ စာရွက်စာတမ်းမရှိခြင်းကြောင့် ဤအစီအမံများ၏ အချိုးအစားမညီသော သက်ရောက်မှုကို ခံစားခဲ့ရပါတယ်။ ဒေသခံအသိုင်းအဝန်းများကြားတွင်ပင် ခရီးသွားလာနိုင်ခြင်း မရှိခြင်းသည် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုနှင့် ပညာရေးဆိုင်ရာ အခြေခံဝန်ဆောင်မှုများအပါအဝင် ရိုဟင်ဂျာများ၏ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအခွင့်အရေးများကို ထိခိုက်စေပါသည်။³⁹ တရားလက်လွတ်ကွပ်မျက်မှု၊ အတင်းအဓမ္မ ဖျောက်ဖျက်မှု၊ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု၊ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့် ရိုဟင်ဂျာအသိုက်အဝန်းရဲ့ ခေတ်အဆက်ဆက် အဖွဲ့ဝင်များအပေါ် ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်သော၊ လူမဆန်စွာ၊ ယုတ်ညံ့သော ဆက်ဆံမှုပုံစံများ⁴⁰ နှင့် ကျယ်ပြန့်စွာ ပေါင်းစပ်ထားသော ကြမ်းတမ်းသော နေထိုင်မှုအခြေအနေများဖြစ်စေရန် မြန်မာအစိုးရဘက်မှ ကျယ်ပြန့်စွာ ပေါင်းစပ်လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်ပြီး ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီ (HRC) သည် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရဘက်အား လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်မှုဆိုင်ရာကျူးလွန်ခဲ့သည်ဟု ခိုင်မာသော ကောက်ချက်ချမှုတစ်ရပ်ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။⁴¹ ဗြိတိန်တိုက်ခိုက်မှုများအရ ရိုဟင်ဂျာ ၄၄၀ ကျော်ကို စစ်တပ်၏တပ်များ သို့မဟုတ် မဟာမိတ်ရခိုင်ပြည်သူ့စစ်များက လုံးလုံးလျားလျား သို့မဟုတ် သိသိသာသာ ဖျက်ဆီးပစ်သည်ကို တွေ့ရပါသည်။⁴² ရခိုင်ပြည်နယ်တစ်ဝှမ်းရှိ ရိုဟင်ဂျာမြို့များတွင် စစ်တပ်လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့ဝင်များ၏ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုများ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ကျူးလွန်မှုကြောင့် ရိုဟင်ဂျာကျေးရွာများကို အတင်းအကျပ် ရွှေ့ပြောင်းခိုင်းခြင်း သို့မဟုတ် တည်ခဲ့ပါသည်။ မုဒိမ်းမှု အရေအတွက်ကို ခန့်မှန်းရန် ခက်ခဲနေသေးသော်လည်း ဒုက္ခသည် စခန်းများမှ လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုအဖွဲ့အစည်းများက အမှပေါင်းရာနှင့်ချီ⁴³ လက်ခံကြောင်း အစီရင်ခံထားပါတယ်။ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ ကျောထောက်နောက်ခံပြု လွတ်လပ်သော နိုင်ငံတကာ အချက်အလက်ရှာဖွေရေးမစ်ရှင် (IIFFMM) မှ ထုတ်ပြန်သည့် အစီရင်ခံစာအရ မြန်မာအာဏာပိုင်များ၏ လုပ်ဆောင်ချက်များသည် လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်မှုကို တားဆီးရန် သို့မဟုတ် စုံစမ်းစစ်ဆေးရန် ပျက်ကွက်ခြင်းဖြစ်သည်ဟု ယူဆပါသည်။⁴⁴ ၎င်းတို့၏ နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းမှုကြောင့် ၂၀၂၂ ခုနှစ် မတ်လကုန်အထိ Cox's Bazar ဒေသတွင် ရိုဟင်ဂျာဒုက္ခသည်ပေါင်း ၉၂၆,၅၀၀ ကျော် နေထိုင်လျက်ရှိပါသည်။⁴⁵

31 'Timeline: Reforms in Myanmar' (BBC, 8 July 2015) <https://www.bbc.com/news/world-asia-16546688> accessed 19 September 2022.
32 World Bank, 'The World Bank in Myanmar' (April 2022) <https://www.worldbank.org/en/country/myanmar/overview> accessed 19 September 2022.
33 Oliver Homes, 'Aung San Suu Kyi Wins Outright Majority in Myanmar Election' (The Guardian, Yangon, 13 November 2015) <https://www.theguardian.com/world/2015/nov/13/aung-san-suu-kyi-wins-myanmar-landmark-election> accessed 22 June 2022.
34 Euan McKirdy, 'New Government Role Created for Myanmar's Aung San Suu Kyi' (CNN, 7 April 2016) <https://edition.cnn.com/2016/04/06/asia/aung-san-suu-kyi-state-counsellor-role-created/index.html> accessed 22 June 2022.
35 Human Rights Watch, 'World Report 2013: Burma' (January 2013) <https://www.hrw.org/world-report/2013/country-chapters/burma> accessed 21 September 2022.
36 Human Rights Watch, 'Burma: End Ethnic Cleansing of Rohingya Muslims' (April 2013) <https://www.hrw.org/news/2013/04/22/burma-end-ethnic-cleansing-rohingya-muslims> accessed 5 October 2022.
37 HRC 'Report of the Independent International Fact-Finding Mission on Myanmar' (12 September 2018) UN Doc A/HRC/39/64 para 33.
38 Ibid para 45.
39 Ibid.
40 Global Justice Center, 'Discrimination to Destruction: A Legal Analysis of Gender Crimes Against the Rohingya' (September 2018), 7.
41 HRC 'Compilation on Myanmar – Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights' (12 November 2020) UN Doc A/HRC/WG.6/37/MMR/2, para 48; HRC 'Report of the independent international fact-finding mission on Myanmar' (8 August 2019) UN Doc A/HRC/42/50, paras 23, 24, 30.
42 Human Rights Watch, 'World Report 2018: Burma' (January 2019) <https://www.hrw.org/world-report/2018/country-chapters/burma> accessed 21 September 2022.

၂၀၂၀ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် မြန်မာနိုင်ငံတွင် အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲများ ကျင်းပခဲ့ပါသည်။ NLD ပါတီက အနိုင်ရရှိပြန်ပါတယ်။ အဲဒီလိုနဲ့စစ်တပ်က ကျောထောက်နောက်ခံပေးထားတဲ့ အတိုက်အခံပါတီက ရွေးကောက်ပွဲမသမာမှုလို့အခိုင်အမာဆိုပါတယ်။⁴⁶ အဆိုများကိုရွေးကောက်ပွဲ ကော်မရှင်လည်းက ပယ်ချခဲ့ပါတယ်။⁴⁷

1.4. ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် စစ်တပ် အာဏာသိမ်းခြင်း

ပါလီမန်အမတ်သစ်များ ကျမ်းသစ္စာကျိန်ဆိုမည့် ဖေဖော်ဝါရီလ ၁ ရက်နေ့ ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် စစ်တပ်သည် ဒုတိယတစ်ကြိမ်အဖြစ် အာဏာသိမ်း ခဲ့ပါတယ်။⁴⁸ နိုင်ငံတော်၏အတိုင်ပင်ခံပုဂ္ဂိုလ် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်၊ သမ္မတဦးဝင်းမြင့်၊ အစိုးရအဖွဲ့ဝင် ဝန်ကြီးများ၊ တိုင်းဒေသကြီး ဝန်ကြီးချုပ်များ၊ အတိုက်အခံ နိုင်ငံရေးသမားများ၊ စာရေးဆရာများနှင့် တက်ကြွလှုပ်ရှားသူများ အပါအဝင် NLD ခေါင်းဆောင်များနှင့် အခြား အရပ်သား အရာရှိများကို ဖမ်းဆီး ထိန်းသိမ်းခဲ့ပါသည်။⁴⁹

၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၂ ရက်နေ့တွင် စစ်တပ်သည် တပ်မတော်မှ "နိုင်ငံတော်၏ တာဝန်နှင့် တာဝန်အားလုံးကို ထမ်းဆောင်ခြင်း" ဖြင့်⁵⁰ "တစ်နှစ်တာ ဆက်လက်တည်မြဲမည့် အရေးပေါ်အခြေအနေ" ကို စတင်ကြေညာခဲ့ပါသည်။

စစ်တပ်သည် တယ်လီဖုန်း ဆက်သွယ်ရေးများကို ပိတ်ပစ်ကာ ၂၀၂၀ ရွေးကောက်ပွဲ ရလဒ်များကို ဖျက်သိမ်းလိုက်ပြီး ယာယီအစိုးရအဖြစ် ကြေညာထားသည့် နိုင်ငံတော် အုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ (SAC) ဟုခေါ်တွင်သော ယာယီအဖွဲ့ကို တည်ထောင်ခဲ့ပါသည်။⁵¹ တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ် ဝိုင်းချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင်သည် ၂၀၁၁ ခုနှစ်မှစတင်၍ သူ့ကိုယ်သူ SAC ၏ ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ်လည်းကောင်း၊ ဝန်ကြီးချုပ်အဖြစ်လည်းကောင်း ခန့်အပ်ခဲ့ပါသည်။⁵²

စစ်တပ်အာဏာသိမ်းပြီး ရက်အနည်းငယ်အကြာတွင် NLD နှင့် အခြားသော လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များက ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော် ကိုယ်စားပြုကော်မတီ (CRPH) ကို ဖွဲ့စည်းခဲ့ပါသည်။⁵³ နောက်ပိုင်းတွင် CRPH သည် စစ်အုပ်ချုပ်ရေးကို ဆန့်ကျင်ရန် အမျိုးသား စည်းလုံးညီညွတ်ရေးအစိုးရ (NUG) ကို ဖွဲ့စည်းခဲ့ပါသည်။⁵⁴ NUG ကို ယာယီသမ္မတ ဒုဝါလရီလ၊ သမ္မတ ဦးဝင်းမြင့်၊ နိုင်ငံတော်၏အတိုင်ပင်ခံပုဂ္ဂိုလ် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်နှင့် ဝန်ကြီးချုပ် မန်းဝင်းခိုင်သန်းတို့က ဦးဆောင်ပါသည်။⁵⁵ NUG ကို ဖွဲ့စည်းပြီးနောက် အမျိုးသား ညီညွတ်ရေး အတိုင်ပင်ခံကောင်စီ (NUCC) ကို ဖွဲ့စည်းခဲ့ပါသည်။⁵⁶ NUCC သည် "ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီ ရည်မှန်းချက်တိုက်တွင် မတူညီသော အင်အားစုများ စုစည်းလာစေရန် တိကျသော ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ကျယ်ပြန့်သော အခြေခံ ပါဝင်သော ပလက်ဖောင်းတစ်ခု" ဖြစ်ပြီး ယခု တွင်၎င်း၏ အဖွဲ့ဝင်အဖြစ် CRPH၊ NUG၊ EAO များ၊ တိုင်းရင်းသား နိုင်ငံရေးပါတီများ၊ CDM အဖွဲ့များ၊ အထွေထွေသမိုင်းကောင်စီများနှင့် CSO များ စသည်တို့ပါဝင်ပါသည်။⁵⁷

43 "All of My Body Was Pain": Sexual Violence against Rohingya Women and Girls in Burma' (Human Rights Watch, November 2017) <https://www.hrw.org/report/2017/11/16/all-my-body-was-pain/sexual-violence-against-rohingya-women-and-girls-burma> accessed 21 September 2022.
44 HRC 'Report of the Independent International Fact-Finding Mission on Myanmar' (12 September 2018) UN Doc A/HRC/39/64, para 1388.
45 World Food Programme Bangladesh, 'Rohingya Refugee Response: WFP Bangladesh Information Booklet' (April 2022), 4 <https://reliefweb.int/report/bangladesh/rohingya-refugee-response-wfp-bangladesh-information-booklet-april-2022> accessed 5 October 2022.
46 Rebecca Ratcliffe, 'Myanmar: Aung San Suu Kyi charged with election fraud and 'lawless actions'' (The Guardian, 16 November 2021) <https://www.theguardian.com/world/2021/nov/16/myanmar-aung-san-suu-kyi-charged-with-election-and-lawless-actions> accessed 9 March 2023
47 'Myanmar coup: Min Aung Hlaing, the General Who Seized Power' (BBC News, 1 February 2021) <https://www.bbc.com/news/world-asia-55892489> accessed 22 June 2022.
48 Russell Goldman, 'Myanmar's Coup and Its Aftermath, Explained' (The New York Times, 1 February 2021 and updated on 27 April 2022) <https://www.nytimes.com/article/myanmar-news-protests-coup.html> accessed 22 June 2022.
49 Ibid.
50 Fortify Rights, 'Nowhere Is Safe: The Myanmar Junta's Crimes Against Humanity Following the Coup d'Etat' (March 2022), 17.
51 HRC 'Situation of human rights in Myanmar since 1 February 2021' (25 February 2022) UN Doc A/HRC/49/72, para 4.
52 Ibid. See also 'Myanmar coup: Min Aung Hlaing, the General Who Seized Power' (BBC News, 1 February 2021) <https://www.bbc.com/news/world-asia-55892489> accessed 22 June 2022.
53 HRC 'Situation of human rights in Myanmar' (19 October 2021) UN Doc A/HRC/48/67, para 6. See also HRC 'Situation of human rights in Myanmar since 1 February 2021' (25 February 2022) UN Doc A/HRC/49/72, paras 6-7. ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်သည် လွှတ်တော်ကို ရည်ညွှန်းကြောင်း သတိပြုပါ။
54 National Unity Government of the Republic of the Union of Myanmar, 'About NUG' <https://gov.nugmyanmar.org/about-nug/> accessed 22 June 2022. See also HRC 'Situation of human rights in Myanmar' (19 October 2021) UN Doc A/HRC/48/67, para 6; HRC 'Situation of human rights in Myanmar since 1 February 2021' (25 February 2022) UN Doc A/HRC/49/72, paras 6-7.
55 National Unity Government of the Republic of the Union of Myanmar, 'Heads of Government' <https://www.nugmyanmar.org/en/> accessed 22 June 2022.
56 သတိပြုရန်- "NUG တည်ထောင်ခြင်းနှင့် ဖက်ဒရယ် ဒီမိုကရေစီ ပဋိညာဉ် (အထူးသဖြင့် အပိုင်းနှစ်) ကြေညာချက်တွင် ကွဲလွဲနေသော အယူအဆများစွာ ရှိသည်။ NUG ကို NUCC အဖွဲ့ဝင်များနှင့် တိုင်ပင်ပြီး ဖွဲ့စည်းခဲ့ကြောင်း CRPH က ကြေညာခဲ့သော်လည်း လက်တွေ့တွင်မူ NUCC ကို ပြီးပြည့်စုံသော လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်ခွင့်ရရှိမည့် အပြန်အလှန်ရွေးချယ်မှုနှင့် အတိုင်ပင်ခံ ပလက်ဖောင်းတစ်ခုအဖြစ် အပြည့်အဝ မဖွဲ့စည်းရသေးသည့်အပြင် အရပ်ဘက် လူ့အဖွဲ့အစည်းကဏ္ဍမှ အဖွဲ့ဝင်အများအပြား၊ သမိုင်းကော်မတီများနှင့် EAO (တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ) အနေဖြင့် CRPH သည် မြန်မာနိုင်ငံလူဝင်နှင့် နိုင်ငံတကာ အသိုင်းအဝိုင်း၏အမြင်တွင် NUG (နှင့် ၎င်း၏အစီအစဉ်) ကို တရားဝင်ဖြစ်စေရန်အတွက် မိမိတို့အား ခေါင်းပုံဖြတ်နေသကဲ့သို့ ခံစားခဲ့ရသည်။" [မှတ်ချက်- ဤသည်မှာ အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် မူရင်းကိုးကားချက်ကို တရားဝင် ဘာသာပြန်ထားခြင်းမဟုတ်ပါ] Nyana Yoni, 'Draft Internal Reflection Paper, Pro-democracy Opposition Movement' (June 2022).

စစ်တပ်အာဏာသိမ်းပြီးနောက်၊ စစ်တပ် ၏ဖြိုခွင်းမှုသည် "အကြမ်းဖက်မှုနှင့် ဖိနှိပ်မှုအဆင့်သစ်"⁵⁸ သို့ရောက်ရှိခဲ့ပြီး အစုလိုက်အပြုံလိုက်ဖမ်းဆီးခြင်း၊ သတ်ဖြတ်ခြင်းနှင့် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းများပါဝင်သည့် သေစေသော အင်အားကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်အသုံးပြုခဲ့ပါသည်။⁵⁹ တုံ့ပြန်သည့်အနေဖြင့် လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးအဖွဲ့များသည် လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များကို တိုက်ခိုက်မှုများ ပြုလုပ်ခဲ့ပြီး အချို့သော EAO များသည် အချိန်ကြာလာသည်နှင့်အမျှ တပ်မတော်နှင့် တိုက်ပွဲများပိုမိုပြင်းထန်လာခဲ့ပါသည်။⁶⁰ အထူးသဖြင့်၊ ၂၀၂၁ ခုနှစ် မေလတွင် NUG သည် ပြည်သူ့ကာကွယ်ရေးတပ်ဖွဲ့ (PDF) ဟုခေါ်သော လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးအဖွဲ့ကို ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ NUG သည် ၂၀၂၁ ခုနှစ်စက်တင်ဘာလတွင် "ပြည်သူ့ခုခံစစ်" ဟုကြေငြာခဲ့ပြီး စစ်တပ် ကိုဆန့်ကျင်သောအမျိုးသားရေးအကြံကြွမှု စတင်ခဲ့ပါသည်။⁶¹ SAC ဘက်ကတော့ CRPH၊ NUG နှင့် PDF တို့ကိုအကြမ်းဖက်အဖွဲ့များအဖြစ် ကြေညာခဲ့ပါသည်။⁶²

နိုင်ငံတော်တော်များများက စစ်တပ်က အာဏာသိမ်းတာကို ရှုတ်ချကြပါတယ်။ ဥပမာပင်လီမန်သည် CRPH နှင့် NUG ကို ထောက်ခံကြောင်း ထုတ်ဖော်ခဲ့ပြီး ၎င်းတို့အား "မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြည်သူများ၏ ဒီမိုကရေစီဆန္ဒများကို တရားဝင်သော တစ်ခုတည်းသော ကိုယ်စားလှယ်များ"⁶³ အဖြစ် အသိအမှတ်ပြုခဲ့ပါသည်။ နိုင်ငံရပ်ခြားရေးရာနှင့် လုံခြုံရေးမူဝါဒဆိုင်ရာ ပြည်ထောင်စု၏ အကြီးတန်းကိုယ်စားလှယ်က စစ်တပ်အုပ်ချုပ်ရေးကို "ပြည်သူတို့၏ဆန္ဒကို ပြောင်ပြောင်တင်းတင်း ချိုးဖောက်ခြင်း" အဖြစ် ရှုတ်ချခဲ့ပြီး စစ်တပ်၏ လတ်တလော အရေးပေါ် အခြေအနေ "အား" အသွင်သဏ္ဍန်ဖြင့် သက်တမ်းတိုးခြင်း" ဖြစ်သည်ဟု ပြောဆိုခဲ့ပါသည်။⁶⁴

မိစောင့်အစိုးရ' သည် စစ်အာဏာရှင်အစိုးရအား တရားဝင်မှု ပေးသည်ဆိုမှာ မည်သို့မျှ မဖြစ်နိုင်ပေ။⁶⁴ အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများအသင်း (အာဆီယံ) သည် NUG ကို မြန်မာနိုင်ငံ၏ တရားဝင် ကိုယ်စားလှယ် အစိုးရအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုရသေးပါဘူး။ NUG သည် အသိအမှတ်ပြုမှုရရှိရန် ရုန်းကန်နေရပြီး ၎င်းအတွက် အထောက်အကူဖြစ်စေနိုင်သည့် အချက်တစ်ခုမှာ PDF သည် အရပ်သားများကို တိုက်ခိုက်မှုများ ပြုလုပ်ခဲ့ပြီး NUG သည် ထိုတိုက်ခိုက်မှုများကို ရှုတ်ချရန် ပျက်ကွက်ခဲ့ခြင်းကြောင့် ဖြစ်နိုင်ပါသည်။⁶⁵ NUG သည် အကန့်အသတ်ရှိသော အရင်းအနှီးများဖြင့် လည်ပတ်နေရပြီး မြန်မာနိုင်ငံရှိ မတူညီသော ဒေသများသို့ ဝင်ရောက်ခွင့်ကို ကန့်သတ်ခံထားရပါသည်။⁶⁶

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလမှ စတင်ကာ ဆင်းရဲခွဲတေမှုနှင့် အိုးအိမ်စွန့်ခွာ ထွက်ပြေးရမှုများ၊ လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများနှင့် အလွတ်စားမှု သံသရာတွင် ပိတ်မိနေကြဆဲဖြစ်ပြီး စစ်အာဏာသိမ်းမှုကို ဆန့်ကျင်သောကြောင့် စစ်တပ်က ဖမ်းဆီးထားသည့် အနည်းဆုံး ၁၆,၄၇၂ ဦး၊ တပ်မတော်ကြောင့် သေဆုံးသူ ၂,၅၅၃ ဦး၊ ပြည်တွင်းတွင် လူပေါင်းတစ်သန်းကျော်၊ အိုးမဲ့အိမ်မဲ့ဖြစ်ခဲ့ရပြီး လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုအကူအညီများ အရေးပေါ်လိုအပ်နေသည့် လူပေါင်း ၁၄ သန်းကျော်အထိရှိလာခဲ့ပါသည်။⁶⁷ စစ်တပ်အာဏာသိမ်းပြီးနောက်ပိုင်း လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု သိသိသာသာ တိုးလာတယ်လို့ မကြာသေးမီက အစီရင်ခံစာတွေအရ သိရပါသည်။⁶⁸ ယနေ့အချိန်အထိ နိုင်ငံတကာ အသိုက်အဝန်း၏ တုံ့ပြန်မှုသည် အကန့်အသတ်ရှိပြီး အလွန်ထိရောက်မှု မရှိပေ။⁶⁹

57 Htet Myet Min Tun and Moe Thuzar, 'Myanmar's National Unity Consultative Council: A Vision of Myanmar's Federal Future' (*Fulcrum*, 5 January 2022) <https://fulcrum.sg/myanmars-national-unity-consultative-council-a-vision-of-myanmars-federal-future/> accessed 7 July 2022. See also Nyan Hlaing Lin, 'NUCC Outlines Goals as It Seeks to Widen Membership' (*Myanmar Now*, 21 November 2021) <https://www.myanmar-now.org/en/news/nucc-outlines-goals-as-it-seeks-to-widen-membership> accessed 7 July 2022; Aye Chan and Billy Ford, 'A New Myanmar Forum Aims to Unite Democratic Forces' (*United States Institute of Peace*, 3 November 2021) <https://www.usip.org/publications/2021/11/new-myanmar-forum-aims-unite-democratic-forces> accessed 7 July 2022.

58 HRC 'Situation of human rights in Myanmar' (19 October 2021) UN Doc A/HRC/48/67, para 5.

59 HRC 'Situation of human rights in Myanmar since 1 February 2021' (25 February 2022) UN Doc A/HRC/49/72, para 6.

60 Ibid.

61 Ibid paras 6-7. See also HRC 'Situation of human rights in Myanmar' (19 October 2021) UN Doc A/HRC/48/67, para 44.

62 'Myanmar's Junta Brands Rival Government a Terrorist Group' (*Reuters*, 8 May 2021) <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/myanmars-junta-brands-rival-government-terrorist-group-2021-05-08/> accessed 22 June 2022.

63 European Parliament Resolution of 7 October 2021 on the human rights situation in Myanmar, including the situation of religious and ethnic groups (2021/2905(RSP)) [2021] OJ C132/14, para 5.

64 Council of the European Union, 'Myanmar/Burma: Declaration by the High Representative on Behalf of the European Union' (8 November 2021) <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2021/11/08/myanmar-burma-declaration-by-the-high-representative-on-behalf-of-the-european-union/> accessed 24 June 2022. See also Council of the European Union, 'Myanmar/Burma: Declaration by the High Representative on Behalf of the European Union' (31 January 2022) <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/01/31/myanmar-burma-declaration-by-the-high-representative-on-behalf-of-the-european-union/> accessed 24 June 2022.

65 See Benjamin Mok, 'The Dilemma Facing Myanmar's National Unity Government', (*The Diplomat*, 21 February 2022) <https://thediplomat.com/2022/02/the-dilemma-facing-myanmars-national-unity-government/> accessed 22 June 2022. လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားသည့် တည်နေရာနှင့် ဖြစ်ရပ်အချက်အလက် စီမံကိန်း (ACLED) အရ 2021 ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ 1 ရက်မှ ဒီဇင်ဘာလ 3 ရက်အတွင်း စစ်အစိုးရနှင့် ဆက်သွယ်နေသော အရပ်သားများအပေါ် တိုက်ခိုက်မှု အနည်းဆုံး 1,098 ကြိမ် ပြုလုပ်ခဲ့သည်။

66 Interview 21, Matthew Bugher, Human Rights Fellow at the Schell Center for International Human Rights at Yale Law School (online, 26 May 2022).

67 Michelle Bachelet, UN High Commissioner for Human Rights, '50th Session of the Human Rights Council Oral update on Myanmar' (14 June 2022) <https://www.ohchr.org/en/statements/2022/06/50th-session-human-rights-council-oral-update-myanmar> accessed 22 June 2022. See also AAPP, 'Daily Briefing in Relation to the Military Coup' (30 November, 2022) <https://aappb.org/?p=23566> accessed 30 November 2022; 'Refugees Displaced by Conflict in Myanmar Now More Than 1 Million' (*Radio Free Asia*, 31 May 2022) <https://www.rfa.org/english/news/myanmar/idps-05312022182941.html> accessed 1 December 2022.

68 HRC 'Situation of human rights in Myanmar since 1 February 2021' (25 February 2022) UN Doc A/HRC/49/72, para 6.

69 See, e.g., ibid para 9. See also Michelle Bachelet, UN High Commissioner for Human Rights, '50th Session of the Human Rights Council Oral Update on Myanmar' (14 June 2022) <https://www.ohchr.org/en/statements/2022/06/50th-session-human-rights-council-oral-update-myanmar> accessed 22 June 2022. See also Prachi Vidwans, 'The International Community Is Failing Myanmar' (*World Politics Review*, 27 September 2021) <https://www.worldpoliticsreview.com/to-avoid-civil-war-myanmar-needs-international-support/> accessed 20 September 2022.

2. ပဋိပက္ခနှင့် ဆက်နွယ်နေသော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု၏ သဘောသဘာဝနှင့် နယ်ပယ်

2.1. ရာဇဝတ်မှုများ၏ အတိုင်းအတာ၊ နယ်ပယ်၊ ပုံစံများနှင့် ဖြစ်ပွားမှုပုံစံကွက်

2.1.1. အဖြစ်များသော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု ပုံစံများ

မြန်မာနိုင်ငံတွင် မှတ်တမ်းတင်ထားသော CRSV ပုံစံများသည် မုဒိမ်းမှု၊ အုပ်စုဖွဲ့ မုဒိမ်းမှု၊ အစုလိုက်အပြုံလိုက် မုဒိမ်းမှု⁷⁰ လိင်အင်္ဂါ ဖြတ်တောက်မှု၊ လိင်ကျွန်းပြုမှု၊ အတင်းအကြပ် အဝတ်ဗလာဖြစ်စေမှု၊ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အရှက်ရစေမှု နှင့် အဓမ္မကိုယ်ဝန်ဖျက်ချမှုတို့ပါဝင်ပါသည်။⁷¹ ဤလုပ်ရပ်များသည် အမျိုးသမီးများနှင့် မိန်းကလေးများ၏ လိင်အင်္ဂါများကို ပစ်မှတ်ထားခြင်း အပါအဝင် ခြိမ်းခြောက်မှု သို့မဟုတ် အင်အားသုံးခြင်း၊ အနိုင်ကျင့်ခြင်းနှင့် အရှက်ရစေစေခြင်းတို့နှင့် တွဲနေပါသည်။⁷²

နိုင်ငံအသီးသီးတွင် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုပုံစံများကြားတွင် ကွဲပြားမှုများရှိနိုင်သော်လည်း၊ ပုံစံများစွာမှာ ဆယ်စုနှစ်များစွာနှင့် မတူညီသော လူမျိုးစုများအပေါ်တွင် ထပ်ခါတလဲလဲ ဖြစ်ပွားနေပါသည်။⁷³ ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားရာဒေသများတွင် ဆယ်စုနှစ်များအတွင်း ကျယ်ပြန့်ပြီး စနစ်တကျ မုဒိမ်းကျင့်မှုများ ဖြစ်ပွားခဲ့ပြီး အဓိကအားဖြင့် တိုင်းရင်းသား လူနည်းစု အမျိုးသမီးများစွာအပေါ်မှာ ဖြစ်ပွားနေပါသည်။⁷⁴ ဥပမာအားဖြင့် ၂၀၀၂ ခုနှစ် ရှမ်းပြည်နယ်အတွင်း လိင်အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ အစီရင်ခံစာတွင် "မုဒိမ်းမှု ၁၇၃ မှုနှင့် အခြားလိင်အကြမ်းဖက်မှုပုံစံများကို အဓမ္မ

သားစိတ်ဖော်ပြထားသည်။ အများစုမှာ ၁၉၉၆ ခုနှစ်မှ ၂၀၀၁ ခုနှစ်အတွင်း ရှမ်းပြည်နယ်တွင် မိန်းကလေးငယ်များ နှင့် အမျိုးသမီးများ ၆၂၅ ဦး ပါဝင်သည့် မုဒိမ်းမှုပုံစံများ" ဖြစ်ပါသည်။⁷⁵

၂၀၁၀-၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ကရင်ပြည်နယ်၊ ကချင်နှင့် ရှမ်းပြည်နယ်တို့တွင် အုပ်စုဖွဲ့ မုဒိမ်းကျင့်မှုများနှင့် ၂၀၁၆-၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် ရိုဟင်ဂျာ အမျိုးသမီးများအပေါ် မုဒိမ်းကျင့်မှုများအဖြစ် မှတ်တမ်းတင်ထားရှိခဲ့ပါသည်။⁷⁶ ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် "လူ့အခွင့်အရေးစောင့်ကြည့်ရေးအဖွဲ့ (ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း) သို့ မုဒိမ်းကျင့်မှုလွန်မှုတစ်ခုသည် အုပ်စုဖွဲ့ မုဒိမ်းမှုဖြစ်ပြီး ပြစ်မှုကျူးလွန်သူ နှစ်ဦး သို့မဟုတ် ထို့ထက်မက ပါဝင်ပတ်သက်နေသည်" ဟု ဖော်ပြထားပါသည်။⁷⁷ ရိုဟင်ဂျာအမျိုးသမီးတွေကို အစုလိုက်အပြုံလိုက် မုဒိမ်းကျင့်မှုတွေလည်း ကျင့်သုံးခဲ့ပါတယ်။⁷⁸

အဓမ္မကိုယ်ဝန်ဖျက်ချခြင်းကို ရခိုင်ပြည်နယ်မှ တိုင်ကြားခံထားရပြီး ကချင်၊ ကရင်ပြည်နယ်နှင့် ရခိုင်ပြည်နယ်တို့တွင်လည်း မြန်မာစစ်သားများက အတင်းအဓမ္မ လက်ထပ်ခိုင်းစေခြင်းနှင့် အတင်းအဓမ္မ ကိုယ်ဝန်ဖျက်ချခြင်းများ ရှိကြောင်း သိရသည်။⁷⁹

ရိုဟင်ဂျာအမျိုးသမီးများသည် အခြားသော အလွန်ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်သော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုပုံစံများ၏ လက်အောက်ခံလည်းဖြစ်ခဲ့ပါတယ်။ ၂၀၁၈ ခုနှစ် Fortify Rights မှ စုဆောင်းရရှိထားသော အထောက်အထားများအရ စစ်သားများသည် ရိုဟင်ဂျာအမျိုးသမီးများကို သတ်ဖြတ်ပြီး သူတို့အား "ရင်သားများဖြတ်ခြင်း၊ မိန်းမအင်္ဂါနှင့် ဗိုက်များကို ဓားရှည်များဖြင့် ဖြတ်တောက်ခြင်း" အပါအဝင် ၎င်းတို့အား မုဒိမ်းကျင့်ပြီးနောက် ၎င်းတို့၏ ခန္ဓာကိုယ်များကို ဖြတ်တောက်ခဲ့ကြောင်း ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။⁸⁰ ရိုဟင်ဂျာ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများသည် "ရိုက်နှက်ခြင်း၊ အသက်ရှုကြပ်ခြင်း၊ ဓားထိုးခံရခြင်း၊ မီးလောင်ဒဏ်ရာများ၊ ရေခဲခဲမှုဖြင့် လောင်ကျွမ်းခြင်း၊ လောင်ပြောင်ခံရခြင်း၊ ခြိမ်းခြောက်ခံရခြင်း၊ ကျူးလွန်ခံရသူများ၏ ရင်သားကို ကိုက်ဖြတ်ခြင်းအပါအဝင် အခြားသော ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဖြတ်တောက်ခြင်းများ ခံရကြောင်း သက်

70 'အုပ်စုဖွဲ့ မုဒိမ်းကျင့်မှုများ' ဟူသော ဝေါဟာရမှာ နှစ်နာသုတေသနက ကျူးလွန်သူအများအပြား၏ အဓမ္မပြုကျင့်ခံရသည့် ဖြစ်ရပ်များကို ရည်ညွှန်းပြီး 'အစုလိုက်အပြုံလိုက် မုဒိမ်းကျင့်မှုများ' ဆိုသည်မှာ နှစ်နာသုတေသနကို စုစည်း၍ မုဒိမ်းကျင့်ခြင်း သို့မဟုတ် အစုလိုက် မုဒိမ်းကျင့်ခြင်း ဖြစ်ရပ်များကို ရည်ညွှန်းသည်။ See REDRESS and Institute for International Criminal Investigations, 'Supplement to the International Protocol on the Documentation and Investigation of Sexual Violence in Conflict: Myanmar-Specific Guidance for Practitioners' (March 2018), 6, 7.

71 REDRESS and Institute for International Criminal Investigations, 'Supplement to the International Protocol on the Documentation and Investigation of Sexual Violence in Conflict: Myanmar-Specific Guidance for Practitioners' (March 2018), 6; Global Justice Center, 'Discrimination to Destruction: A Legal Analysis of Gender Crimes Against the Rohingya' (September 2018), 23; UN Committee on the Elimination of Discrimination against Women, 'Concluding observations on the report of Myanmar submitted under the exceptional reporting procedure' (18 March 2019) UN Doc CEDAW/C/MMR/CO/EP/1, para 5.

72 Global Justice Center, 'Discrimination to Destruction: A Legal Analysis of Gender Crimes Against the Rohingya' (September 2018), 23.

73 REDRESS and Institute for International Criminal Investigations, 'Supplement to the International Protocol on the Documentation and Investigation of Sexual Violence in Conflict: Myanmar-Specific Guidance for Practitioners' (March 2018), 6. See also UN CEDAW Committee 'Consideration of reports submitted by States parties under article 18 of the Convention (continued) Report of Myanmar submitted under the exceptional reporting procedure' (6 March 2019) UN Doc CEDAW/C/SR.1668, para 8.

74 REDRESS and Institute for International Criminal Investigations, 'Supplement to the International Protocol on the Documentation and Investigation of Sexual Violence in Conflict: Myanmar-Specific Guidance for Practitioners' (March 2018), 6.

75 Shan Human Rights Foundation and Shan Women's Action Network, 'License to Rape: The Burmese Military Regime's Use of Sexual Violence in the Ongoing War in Shan State' (May 2002), 7.

76 REDRESS and Institute for International Criminal Investigations, 'Supplement to the International Protocol on the Documentation and Investigation of Sexual Violence in Conflict: Myanmar-Specific Guidance for Practitioners' (March 2018), 6.

77 Human Rights Watch and Fortify Rights, 'Submission to CEDAW Regarding Myanmar's Exceptional Report on the Situation of Women and Girls from Northern Rakhine State' (May 2018), 3.

78 Ibid.

79 Ibid 7.

80 Ibid.

81 REDRESS and Institute for International Criminal Investigations, 'Supplement to the International Protocol on the Documentation and Investigation of Sexual Violence in Conflict: Myanmar-Specific Guidance for Practitioners' (March 2018), 6.

82 Ibid 6, 7.

သေထွက်ဆိုခဲ့ပါသည်။⁸¹ ရိုဟင်ဂျာ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများကလည်း စစ်သားများသည် မုဒိမ်းကျင့်ခြင်းမပြုမီ သို့မဟုတ် မုဒိမ်းကျင့်ပြီးနောက် ၎င်းတို့၏ မိသားစုဝင်များကို ဆွေမျိုးများ၏ မုဒိမ်းမှုများအား ကြည့်ရှုရန် အတင်းအကြပ် ခိုင်းစေခဲ့ကြောင်း ထို့နောက် အဝတ်အစားဗလာဖြင့် ဓာတ်ပုံများ အတင်းရိုက်ခဲ့ကြောင်းကို သက်သေထွက်ဆိုထားပါတယ်။⁸²

စစ်တပ်အာဏာသိမ်းပြီးနောက် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ အချက်အလက်များကို ကန့်သတ်ထားသော်လည်း "မိဒီယာများ၊ လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့များနှင့် [UN] မြန်မာနိုင်ငံ လူ့အခွင့်အရေး အခြေအနေဆိုင်ရာ အထူးကိုယ်စားလှယ် [...] တို့သည် မြန်မာလုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များ ကျူးလွန်သည့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဖော်ကားမှုနှင့် မုဒိမ်းမှုဆိုင်ရာ ခြိမ်းခြောက်မှုများ အပါအဝင် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု အများအပြားကို မှတ်တမ်းတင်ထားသည်။"⁸³ ၂၀၂၁ ခုနှစ် မေလတွင် လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များက သိမ်းပိုက်ထားသည့် ချင်းပြည်နယ် မင်းတပ်မြို့ရှိ အမျိုးသမီးများနှင့် မိန်းကလေးငယ်များအပေါ် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကျူးလွန်မှုဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂက အစီရင်ခံစာများ လက်ခံရရှိခဲ့သည်။⁸⁴

၂၀၂၁ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် ချင်းပြည်နယ် အက်ကလူးကျေးရွာတွင် စစ်တပ်မှ စစ်သားနှစ်ဦး အုပ်စုဖွဲ့ မုဒိမ်းကျင့်မှုကို ရှုတ်ချကြောင်း အမျိုးသမီးများအဖွဲ့ချုပ် (WLB) မှ ကြေညာချက်ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။⁸⁵ ၂၀၂၂ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ဗမာနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ ကျောင်းသားသမဂ္ဂများအဖွဲ့ချုပ်မှ 'ရဲဘော်သုံးကျိပ်တပ်များ' တွင် အမျိုးသမီးများ၊ ရဲဘော်သုံးကျိပ်တို့၏ အမျိုးသမီးများ၊ အမျိုးသားများ အကျဉ်းကျနေစဉ်အတွင်း "ဝါးတံများ" ကို [ဖမ်းဆီးခံထားရသော နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများ] စအိုထဲသို့ အတင်းအကျပ် ထိုးသွင်းခြင်း" အပါအဝင် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အလွဲသုံးစားပြုမှုဆိုင်ရာ ပြုလုပ်ခဲ့ကြောင်းကြေညာချက်တစ်စောင်ကို ထုတ်ပြန်ခဲ့ပါသည်။⁸⁶

နိုင်ငံရေး အကျဉ်းသားများ ကူညီစောင့်ရှောက်ရေးအသင်း (AAPP) ကလည်း အကျဉ်းထောင်အတွင်း GBV ဖြစ်ပွားမှုများကို မှတ်တမ်းတင်ထားသည်။⁸⁷ ဥပမာအားဖြင့်၊ ၂၀၂၁ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၆⁸⁸ ရက်နေ့တွင်

"မိမိညွန့်" ကို မန္တလေးတွင် ဖမ်းဆီးပြီး တင်ပါးနှင့် ပေါင်များအပါအဝင် သူမ၏ ခန္ဓာကိုယ်အနှံ့ ကြိုးများဖြင့် ပြင်းထန်စွာ ရိုက်နှက်နှိပ်စက်ခဲ့ကြောင်း AAPP က ဖော်ပြသည်။ ကျား-မ ခွဲ စိတ်မှုဆိုင်ရာ ဆရာဝန်နှင့် သူမ၏ ဖုန်းတွင် စကားပြောဆိုနေသည်ကို တပ်မတော်အရာရှိများက တွေ့ရှိသောအခါ သူမအား လှောင်ပြောင်ခဲ့သည်။ ထို့နောက် စစ်တပ်က သူမအား အလောင်းကို စစ်ဆေးရန် အဝတ်အစားများ ချွတ်ကာ ရယ်မောခဲ့သည်။ သူတို့ရဲ့ လိင်အင်္ဂါတွေကို မိမိညွန့်ကို လှန်ပြပြီး 'မင်းက လိင်ပြောင်းထားပြီး ဒီလိုပုံပေါက်တဲ့အတွက် ဒီအင်္ဂါတွေကို ကြိုက်တယ်' လို့ ပြောဆိုပါတယ်။ ၎င်းတို့သည် မဖွယ်မရာလိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိတွေ့မှု၊ အတင်းအကြပ် အဝတ်ဗလာပြုမှု၊ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ နှောင့်ယှက်မှု၊ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဖော်ကားမှု၊ ပွတ်သပ်မှု သို့မဟုတ် မလိုလားအပ်သော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိထိမိမိဆက်ဆံမှု၊ ကျူးလွန်ခံရသူ၏ ကျားမခွဲခြားမှုနှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ကို ဆုတ်ယုတ်ပျက်ပြားစေရန် ဖန်တီးထားသည့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အလွဲသုံးစားမှုတို့ဖြစ်သည်။⁸⁹

"၂၀၂၁ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၇ ရက်၊ ကနီမြို့နယ် အစုလိုက်အပြုံလိုက် သတ်ဖြတ်ခံရမှုမှ ယဉ်ရွာဘေးရှိ ချိုင့်ဝှမ်းတွင် တွေ့ရှိခဲ့ရသူ အများအပြားကို ရက်စက်စွာ သတ်ဖြတ်ခဲ့ကြောင်း 'အမျိုးသားအင်္ဂါများ [လိင်အင်္ဂါ] ကိုလည်း လှီးဖြတ်ခြင်းခံခဲ့ရကြောင်း အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူ နှစ်ဦးထက်မနည်းသည့်သက်သေများမှ ထင်ရှားစွာ တွေ့ရှိရကြောင်း AAPP က ဖော်ပြခဲ့သည်။"⁹⁰ AAPP မှ "ဤအရာများသည် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအရ သတ်မှတ်ထားသော ခန္ဓာကိုယ်အစိတ်အပိုင်းများကို အတင်းအဓမ္မ အဖော်အချွတ်လုပ်ခြင်းနှင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဆက်ဆံခြင်း/ ဖျက်ဆီးခြင်း အပါအဝင် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်စဉ်အတွင်း လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ရာဇဝတ်မှုတစ်ခုအဖြစ် ဖွဲ့စည်းထားသည်ဟု AAPP မှ မှတ်ချက်ပြုသည်။ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှု (သာ) အမျိုးအစားခွဲခြားခြင်းသည် အမျိုးသားများအပေါ် ကျူးလွန်သည့်အခါ မကြာခဏဆိုသလို 'ရာဇဝတ်မှု၏လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာသဘာဝကို လျော့နည်းစေသည်' ဟူ၍ အမျိုးအစားခွဲခြားထားသည်။⁹¹

မကြာသေးမီက ၂၀၂၂ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် Frontier မှ အမျိုးသားသတင်းထောက်တစ်ဦးသည် ရန်ကုန်အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလေဆိပ်တွင် ဖမ်းဆီးခံရပြီးနောက် ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် ရန်ကုန်တွင် အကျဉ်းကျခံနေရစဉ် မုဒိမ်းကျင့်ခံခဲ့ရကြောင်း ပြန်လည်ပြောပြခဲ့ပါ

83 Fortify Rights, 'Nowhere Is Safe: The Myanmar Junta's Crimes Against Humanity Following the Coup d'Etat' (March 2022), 111.
84 United Nations Myanmar, 'Statement by the United Nations in Myanmar on the Situation in Mindat, Chin State' (21 May 2021) <https://myanmar.un.org/en/127320-statement-united-nations-myanmar-situation-mindat-chin-state> accessed 22 June 2022. See also Fortify Rights, 'Nowhere Is Safe: The Myanmar Junta's Crimes Against Humanity Following the Coup d'Etat' (March 2022), 102, 127.
85 Women's League of Burma, 'The Women's League of Burma Strongly Condemns the Rape of a Postpartum Woman by the Military Junta in Aklui village of Tedim township, Chin State' (19 November 2021) <https://www.burmailibrary.org/sites/burmailibrary.org/files/obl/2021-11-19-WLB-statement-condemning-the-gang-rape-and-assault-of-a-woman-in-Chin-State-tu-en.pdf> accessed 15 July 2022; AAPP, 'Accountability for the Junta Criminals: Evidence of Crimes Against Humanity Perpetrated by the Armed Wing of the Junta in Burma Since the 2021 Coup' (July 2022), para 136 https://aappb.org/wp-content/uploads/2022/07/AAPP_Crimes-Against-Humanity-Report_8-Jul-2022-English.pdf accessed 14 July 2022.
86 All Burma Federation of Student Unions, 'Statement on the Sexual Abuses Committed by the Junta-Troops Led by Min Aung Hlaing upon the Woman-Comrades' (19 February 2022) <https://progressivevoicemyanmar.org/2022/02/19/statement-on-the-sexual-abuses-committed-by-the-junta-troops-led-by-min-aung-hlaing-upon-the-woman-comrades/> accessed 15 July 2022; AAPP, 'Accountability for the Junta Criminals: Evidence of Crimes Against Humanity Perpetrated by the Armed Wing of the Junta in Burma Since the 2021 Coup' (July 2022), para 136 https://aappb.org/wp-content/uploads/2022/07/AAPP_Crimes-Against-Humanity-Report_8-Jul-2022-English.pdf accessed 14 July 2022.
87 AAPP, 'Accountability for the Junta Criminals: Evidence of Crimes Against Humanity Perpetrated by the Armed Wing of the Junta in Burma Since the 2021 Coup' (July 2022), paras 141-143 https://aappb.org/wp-content/uploads/2022/07/AAPP_Crimes-Against-Humanity-Report_8-Jul-2022-English.pdf accessed 14 July 2022.
88 Ibid para 115.
89 Ibid para 142.
90 Ibid para 144.
91 Ibid.

သည်။⁹² စစ်ဆေးမေးမြန်းမှုများအတွင်း အကျဉ်းကျခံနေရသော အမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီး နှစ်ဦးစလုံးအပေါ် မုဒိမ်းကျင့်မှုများမှာ ပုံမှန်ဖြစ်ကြောင်း သူက ဆိုသည်။ သူသည်အကြိမ်ပေါင်းများစွာ ရိုက်နှက်ခံခဲ့ရကြောင်းလည်းသိခဲ့ရသည်။⁹³ တပ်မတော်က သတင်းထုတ်ယူရန်နှင့် မြိမ်းခြောက်ရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ငြိမ်ဒဏ်ပေးသည့်ပုံစံအဖြစ် သူ့ကို အရေးယူခဲ့သည်။⁹⁴

2.1.2 လိင်အကြမ်းဖက်မှု၏ နယ်ပယ်နှင့် အဓိက သတ်မှတ်ချက်များ

အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးနှင့် လူ့အခွင့်အရေး CSO များသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကျယ်ပြန့်ပြီး တာဝန်ထမ်းဆောင်လျက်ရှိသည့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများကို အနည်းဆုံး ဆယ်စုနှစ် သုံးခုကြာ မှတ်တမ်းတင်ထားသည်။⁹⁵ ရခိုင်ပြည်နယ်၊ ရှမ်း၊ ကချင်ပြည်နယ်၊ ကရင် နှင့် ကယားပြည်နယ်တို့ရှိ တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုများကို ပစ်မှတ်ထား၍ နေရာဒေသအမျိုးမျိုးနှင့် အခြေအနေအမျိုးမျိုးတွင် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများ ဖြစ်ပွားလျက်ရှိပါသည်။⁹⁶ ၂၀၀၂ ခုနှစ် ဟောပြောမှု အစီရင်ခံစာတွင် “ရှမ်းပြည်ရှိ အရပ်သားများအား မုဒိမ်းမှုအား စစ်လက်နက်အဖြစ် တရားဝင် ခွင့်ပြုထားကြောင်း ရှင်းရှင်းလင်းလင်း အထောက်အထားများ ဖော်ပြထားသည်” ဟု ဖော်ပြထားပြီး “ဤနေရာ၌ မြန်မာစစ်တပ်က ရှမ်းများကို မုဒိမ်းကျင့်ရန် ဗျူဟာမြောက်ပုံစံဖြင့် မှတ်ချက်ပြုထားသည်။ ရှမ်းအမျိုးသမီးများကို တပ်မတော်သားများမှ မုဒိမ်းကျင့်ခြင်းသည် ၎င်းတို့၏ သောင်းကျန်းသူ ဆန့်ကျင်ရေး လှုပ်ရှားမှု၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းဖြစ်သည်ဟု ယူဆထားသည်။”⁹⁷

ကချင်နှင့်ရှမ်းပြည်နယ်များတွင် စစ်တပ် သည် အမျိုးသမီးများနှင့် မိန်းကလေးငယ်များအပေါ် “စစ်တပ်က မြေပြင်စစ်ဆင်ရေးအတွင်း၊ အမွေလုပ်အားပေးခိုင်းစေမှုအတွင်း သို့မဟုတ် အပြစ်ပေးလိုသော ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ပြင်းထန်သော စစ်မှုထမ်းခြင်း၏ရလဒ်အဖြစ်၊ သူတို့ရဲ့ ကျား၊ မ၊ လူမျိုး၊ ဘာသာရေး လက္ခဏာတွေကြောင့် သူတို့ကို လူမဆန်အောင် နှိမ့်ချတဲ့သဘောအဖြစ်” မုဒိမ်းကျင့်မှုနှင့် အခြားလိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်း

ဖက်မှုပုံစံများကို ၂၀၁၁ ခုနှစ်ကတည်းက အသုံးပြုခဲ့ပါသည်။⁹⁸ လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များသည် EAO အဖွဲ့ဝင်များ သို့မဟုတ် ထောက်ခံသူများဟု သံသယရှိသော ကချင်နှင့် ရှမ်းပြည်နယ်ရှိ အမျိုးသားများကို မုဒိမ်းကျင့်ခြင်းနှင့် အတင်းအကြပ် အဝတ်ပလာပြုလုပ်ခြင်းများ အပါအဝင် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများကိုလည်း အသုံးပြုခဲ့ပါသည်။⁹⁹

ရခိုင်ပြည်နယ်မှာ ၂၀၁၆-၂၀၁၇ ခုနှစ် လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်ရေး လှုပ်ရှားမှုနှောက်ပိုင်း ရိုဟင်ဂျာတွေအပေါ် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုကို အသုံးပြုခဲ့ပါတယ်။¹⁰⁰ ရိုဟင်ဂျာအမျိုးသမီးနဲ့ မိန်းကလေးငယ်တွေဟာ မြန်မာနိုင်ငံကနေ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံကို ထွက်ပြေးကြတဲ့အတွက် ဖမ်းဆီးခံထိန်းသိမ်းခံထားရတဲ့အချိန်မှာ စစ်တပ်အကျဉ်းစခန်းတွေ ဒါမှမဟုတ် ရဲတပ်ဖွဲ့စခန်း¹⁰¹ တွေအပြင် အများပြည်သူဆိုင်ရာနေရာတွေမှာတောင် မုဒိမ်းကျင့်မှုတွေ လုပ်ဆောင်ခဲ့တာပါ။¹⁰²

ရိုဟင်ဂျာ အမျိုးသား နှင့် ယောက်ျားလေး များကိုလည်း ဤ ကမ်ပိန်းကာလအတွင်း လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက် ခံခဲ့ရပါသည်။¹⁰³ ရိုဟင်ဂျာ အမျိုးသားနှင့် ယောက်ျားလေးများအပေါ် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု အများစုသည် အစိုးရ ထိန်းသိမ်းရေးစခန်းများတွင် အများစုဖြစ်ပွားခဲ့ပါတယ်။¹⁰⁴ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုပုံစံများတွင် မုဒိမ်းမှု၊ အုပ်စုဖွဲ့မုဒိမ်းမှု၊ လိင်အင်္ဂါဖြတ်တောက်မှု၊ အတင်းအကြပ် အဝတ်ပလာပြုမှု နှင့် အခြားလိင်အကြမ်းဖက်မှုပုံစံများ ပါဝင်ပြီး တစ်ခါတစ်ရံ သေဆုံးသည်အထိ ဖြစ်စေခဲ့ပါတယ်။¹⁰⁵ ARSA အဖွဲ့နှင့် အဆက်အသွယ်ရှိသည်ဟု စွပ်စွဲခံရသော ရိုဟင်ဂျာများထံမှ သတင်းအချက်အလက်ရယူရန် သို့မဟုတ် ငြိမ်ဒဏ်ပေးခြင်း သို့မဟုတ် ရိုဟင်ဂျာများကို ခွဲခြားဆက်ဆံရန် အကျဉ်းထောင်တွင် အမျိုးသားနှင့် ယောက်ျားလေးများအား လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုကို အသုံးပြုခဲ့ပါသည်။¹⁰⁶ ရိုဟင်ဂျာ အမျိုးသားများနှင့် ယောက်ျားလေးများက “အမျိုးသမီးများတွင် ဖြစ်ပွားနေသည့် အလားတူ အကြမ်းဖက်မှုမျိုး ယောက်ျားလေးများနှင့် ယောက်ျားလေးများက ဖြစ်ပွားနေသည်” ဟူသော ခံစားချက်ကို ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။¹⁰⁷

92 Ye Mon, 'I Reported on the Military's Abuses and Then I Became a Victim' (Frontier, 16 September 2022) <https://www.frontiermyanmar.net/en/i-reported-on-the-militarys-abuses-and-then-i-became-a-victim/> accessed 5 October 2022.
93 Ibid.
94 Ibid.
95 See, e.g., Shan Human Rights Foundation and Shan Women's Action Network, 'License to Rape: The Burmese Military Regime's Use of Sexual Violence in the Ongoing War in Shan State' (May 2002).
96 Ibid 5. ကရင်ပြည်နယ်နှင့် ကယားပြည်နယ်တို့တွင် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုအချက်အလက်ကို အကန့်အသတ်ဖြင့်သာ ရရှိသည်။ See, e.g., HRC 'Sexual and gender-based violence in Myanmar and the gendered impact of its ethnic conflicts' (22 August 2019) UN Doc A/HRC/42/CRP.4, para 18 "ယခင်က မြန်မာနိုင်ငံရှိ အခြားသော တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုများ၊ ဥပမာအားဖြင့် ကရင်ပြည်နယ်အနွယ်အစားတွင် အမျိုးသမီးများအပေါ် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် ကျား/မအခြေပြု အကြမ်းဖက်မှုများ ဖြစ်ပွားနေကြောင်း အစီရင်ခံစာများကို Mission က သိရှိထားသော်လည်း လူ့အားဧည့်အားနှင့် အချိန်ကန့်သတ်ချက်များကြောင့် ဤအစီရင်ခံစာ၏ အတိုင်းအတာကို 2011 ခုနှစ်မှစ၍ ရခိုင်ပြည်နယ်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံ မြောက်ပိုင်းအတွက်သာ မဖြစ်မနေ ကန့်သတ်ခဲ့ရသည်။" [မှတ်ချက်- ဤသည်မှာ အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် မူရင်းကိုးကားချက်ကို တရားဝင် ဘာသာပြန်ထားခြင်းမဟုတ်ပါ]
97 Shan Human Rights Foundation and Shan Women's Action Network, 'License to Rape: The Burmese Military Regime's Use of Sexual Violence in the Ongoing War in Shan State' (May 2002), 7.
98 HRC 'Sexual and gender-based violence in Myanmar and the gendered impact of its ethnic conflicts' (22 August 2019) UN Doc A/HRC/42/CRP.4, para 112. See more generally 'Sexual and gender-based violence in Kachin and Shan States' in paras 108-148.
99 HRC 'Sexual and gender-based violence in Myanmar and the gendered impact of its ethnic conflicts' (22 August 2019) UN Doc A/HRC/42/CRP.4, para 172.
100 Human Rights Watch, "All of My Body Was Pain": Sexual Violence Against Rohingya Women and Girls in Burma' (17 November 2017) <https://www.hrw.org/report/2017/11/16/all-my-body-was-pain/sexual-violence-against-rohingya-women-and-girls-burma> accessed 22 June 2022.
101 Global Justice Center, 'Discrimination to Destruction: A Legal Analysis of Gender Crimes Against the Rohingya' (September 2018), 21.
102 HRC 'Report of the Independent International Fact-Finding Mission on Myanmar' (12 September 2018) UN Doc A/HRC/39/64, para 38.
103 See Global Justice Center, 'Discrimination to Destruction: A Legal Analysis of Gender Crimes Against the Rohingya' (September 2018), 24; Women's Refugee Commission, 'It's Also Happening to Our Men as Well: Sexual Violence Against Rohingya Men and Boys' (November 2018), 22; Fortify Rights, 'Nowhere is Safe: The Myanmar Junta's Crimes Against Humanity Following the Coup d'Etat' (March 2022), 94.
104 HRC 'Sexual and gender-based violence in Myanmar and the gendered impact of its ethnic conflicts' (22 August 2019) UN Doc A/HRC/42/CRP.4, para 155.
105 Ibid paras 154-171.
106 Ibid paras 160, 168.

မြန်မာနိုင်ငံမှာ အကျဉ်းကျခံနေရတဲ့ အမျိုးသားနဲ့ အမျိုးသမီး အကျဉ်း သားတွေကို စစ်ဆေးမေးမြန်းတဲ့ ပုံစံအနေနဲ့ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်း ဖက်မှု ခြိမ်းခြောက်မှုတွေကို အသုံးပြုနေတာဟာ နှစ်ပေါင်းများစွာ ကြာ နေပါပြီ။¹⁰⁸ အထက်ဖော်ပြပါ ကဲ့သို့သော အကျဉ်းထောင်များတွင် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုနှင့်ပတ်သက်သည့် အစီရင်ခံစာများ သည် ၂၀၂၁ ခုနှစ် မတ်လ¹⁰⁹ တတည်းက စတင်ပေါ်ထွက်နေပါသည်။

လိင်အကြမ်းဖက်မှု၏ စနစ်တကျ ကျယ်ပြန့်သော သဘောသဘာဝနှင့် စစ်ဘက်အရာရှိများက အမိန့်ပေးကာ ကျူးလွန်လေ့ရှိသည့်အချက်ကြောင့်၊ အမြင့်ဆုံးအစိုးရအဆင့်တွင် (တစ်ဦးချင်းအထီးကျန်လုပ်ရပ်များကို ဆန့်ကျင်သည့်အနေဖြင့်) ခြိမ်းခြောက်ရန်၊ အကြမ်းဖက်ရန်၊ အရှက်ရရန်၊ အပြစ်ပေးခြင်း၊ သို့မဟုတ် လူနည်းစုတိုင်းရင်းသားများကို စိတ်ဓာတ်ကျဆင်းစေရန် စစ်ပွဲနည်းဗျူဟာအဖြစ် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုကို အသုံးပြုရန် တမင်တကာ တမင်တကာ မူဝါဒရှိကြောင်း ထင်ရှားနေပါသည်။¹¹⁰

2.1.3 ပဋိပက္ခနှင့် အဓမ္မနေရာရွှေ့ပြောင်းမှုများကြောင့် ဒုတိယအကျဉ်းအတည်းနှင့် ဆက်နွယ်သော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုပုံစံများ

၂၀၂၂ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၂၅ ရက်နေ့အထိ မြန်မာနိုင်ငံတစ်ဝှမ်းတွင် လူပေါင်း ၁.၃ သန်းနီးပါး အိုးမဲ့အိမ်မဲ့ဖြစ်ခဲ့ရပြီး ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလမှ စတင်ကာ ပဋိပက္ခများနှင့် မလုံခြုံမှုများကြောင့် လူပေါင်း ၉၇၄,၀၀၀ ကျော် အိုးအိမ်မဲ့ဖြစ်ခဲ့ရပါသည်။¹¹¹

အတင်းအဓမ္မ ရွှေ့ပြောင်းခိုင်းခြင်းသည် လူများကို တိုးပွားလာသော အကြမ်းဖက်မှုများနှင့် ကြုံတွေ့ ရနိုင်ခြေရှိပါသည်။ အထူးသဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံရှိ ပြည်တွင်း ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများအတွက် စခန်းများ

သို့မဟုတ် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံရှိ စခန်းများရှိ ရိုဟင်ဂျာအမျိုးသမီးနှင့် ကလေးများသည် အဓမ္မ လက်ထပ်ခြင်းနှင့် အဓမ္မ ကိုယ်ဝန် ဆောင်ခြင်း အပါအဝင် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု အန္တရာယ်နှင့် ကြုံတွေ့နေရပါသည်။¹¹²

မြန်မာနိုင်ငံတွင် အတင်းအဓမ္မ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ခြင်းသည် လူကုန်ကူးမှု၊ ပြည်တန်ဆာမှု၊ မိသားစုအကြမ်းဖက်မှု¹¹³ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အမြတ်ထုတ်မှုနှင့် ကျွန်ုပ်တို့မြို့စသည့် GBV များ တိုးပွားလာကြောင်း အစီရင်ခံစာများက ဖော်ပြထားပါသည်။¹¹⁴ မြန်မာနိုင်ငံသည် အမျိုးသမီးများနှင့် ကလေးငယ်များ (နှင့် အမျိုးသားများ) လူကုန်ကူးမှုများအတွက် အရင်းအနှီးတစ်ခုဖြစ်လာပြီး လူကုန်ကူးသူများသည် အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းများကို အသုံးပြုကာ အားနည်းလွယ်သော အမျိုးသမီးများနှင့် မိန်းကလေးများကို "သတို့သမီးများ" အဖြစ် ဖမ်းဆီးရောင်းချခြင်းအတွက် အရင်းအနှီးတစ်ခုဖြစ်လာစေခဲ့ပါသည်။¹¹⁵

2.1.4 အိမ်တွင်းဥပဒေနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအလေ့အကျင့်များ၏ သက်ရောက်မှု

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဘိုးဘေးတို့၏ လူမှုဖွဲ့စည်းပုံဖြင့် အမျိုးသားများသည် လွတ်လပ်မှုနှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် ပိုမိုလွှမ်းမိုးသော အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်လျက် ထင်ရှားပြီး¹¹⁶ အမျိုးသမီးများသည် အများအားဖြင့် ပြည်သူ့ဘဝတွင် အဓိကကျသော အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်မှု နည်းပါးပါသည်။ မြန်မာ့တပ်မတော်အား ၎င်း၏ သီးသန့် အမျိုးသားများနှင့် အထက်အောက် ခေါင်းဆောင်မှု ဖွဲ့စည်းပုံကြောင့် ရှေးရိုးစွဲပါဒနှင့် အလွဲသုံးစားပြုသော အကြမ်းဖက်မှုများ၏ ခြေရာခံမှတ်တမ်းနှင့်အတူ မြန်မာစစ်တပ်အား "အမျိုးမြတ်သော ဘိုးဘေးများ" အဖြစ် ဖော်ပြခြင်းခံရပါသည်။¹¹⁷ ထိုသို့သော အမျိုးသားများ လွှမ်းမိုးထားသော ယဉ်ကျေးမှုသည် အမျိုးသမီးများအပေါ် ကျား-မအခြေခံ အကြမ်းဖက်မှုကို ပိုမိုသည်းခံနိုင်စေရန်နှင့် ယေဘုယျအားဖြင့် အမျိုးသမီးများ၏ ဖိနှိပ်မှုနှင့် အထူးသဖြင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုတို့ကို ဖြစ်ပွားစေမှုကို အားပြည့်ပေးပါသည်။¹¹⁸

107 Women's Refugee Commission, 'It's Also Happening to Our Men AS Well: Sexual Violence Against Rohingya Men and Boys' (November 2018), 18.
108 Fortify Rights, 'Nowhere Is Safe: The Myanmar Junta's Crimes Against Humanity Following the Coup d'Etat' (March 2022), fn 468; Ye Mon, 'I Reported on the Military's Abuses and Then I Became a Victim' (Frontier, 16 September 2022) <https://www.frontiermyanmar.net/en/i-reported-on-the-militarys-abuses-and-then-i-became-a-victim/> accessed 5 October 2022.
109 Anonymous, 'We Are Hard to Ignore Now – Women in Myanmar's Resistance Movement from February–March 2021' (June 2021), 17.
110 REDRESS and Institute for International Criminal Investigations, 'Supplement to the International Protocol on the Documentation and Investigation of Sexual Violence in Conflict: Myanmar-Specific Guidance for Practitioners' (March 2018), 6, 7; HRC 'Compilation on Myanmar – Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights' (12 November 2020) UN Doc A/HRC/WG.6/37/MMR/2, para 48; HRC 'Report of the Independent International Fact-Finding Mission on Myanmar' (12 September 2018) UN Doc A/HRC/39/64, para 79. See also AAPP, 'Accountability for the Junta Criminals: Evidence of Crimes Against Humanity Perpetrated by the Armed Wing of the Junta in Burma Since the 2021 Coup' (July 2022), 10 https://aappb.org/wp-content/uploads/2022/07/AAPP_Crimes-Against-Humanity-Report_8-Jul-2022-English.pdf accessed 14 July 2022.
111 UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs 'Myanmar: Humanitarian Update No. 21' (2 September 2022), 1.
112 UN Security Council 'Conflict-related sexual violence: Report of Secretary-General' (30 March 2021) UN Doc S/2021/312, para 41.
113 REDRESS and Institute for International Criminal Investigations, 'Supplement to the International Protocol on the Documentation and Investigation of Sexual Violence in Conflict: Myanmar-Specific Guidance for Practitioners' (March 2018), 7.
114 HRC 'Summary of stakeholders' submissions on Myanmar – Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights' (12 November 2020) UN Doc A/HRC/WG.6/37/MMR/3, para 37.
115 Ibid paras 38, 40.
116 Gender Equality Network, 'Service Provision for Gender-Based Violence Survivors in Myanmar' (April 2018), 18.
117 Ibid.
118 Ibid; see also Women's League of Burma, 'Situation Update: June 2021' (June 2021), 1 <https://www.womenofburma.org/sites/default/files/2021-07/June-situation-update.pdf> accessed 14 October 2022.

ထိုသို့ပြောထားသော်လည်း မကြာသေးမီက တော်လှန်ရေး လှုပ်ရှားမှုများနှင့် NGO များတွင် အမျိုးသမီးများ ခေါင်းဆောင်မှု ရာထူး အများအပြားတွင် ပါဝင်ခဲ့ပါသည်။¹¹⁹

၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် လိင်စိတ်ခံယူမှု သို့မဟုတ် ကျားမ¹²⁰အပေါ်အခြေခံ၍ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းကို တားမြစ်ထားပြီး စစ်တပ်၊ ရဲတပ်ဖွဲ့နှင့် ပြည်နယ်တာဝန်ရှိသူများအား တရားစွဲဆိုခြင်းမှ ကင်းလွတ်ခွင့်ပေးသည် (အောက်ပါအသေးစိတ်တွင် ဆွေးနွေးထားသည့်အတိုင်း)။ ထို့အပြင် မြန်မာနိုင်ငံတစ်ဝှမ်းရှိ ကျေးရွာ အုပ်ချုပ်ရေးမှူးများသည် သက်ဆိုင်ရာ စီရင်ပိုင်ခွင့်များအတွင်း ဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေကို ကျင့်သုံးရန် ဒေသဆိုင်ရာ အာဏာပိုင်များအဖြစ် တာဝန်ယူဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။ အောက်တွင်ရှင်းပြထားသည့်အတိုင်း၊ ဤဒေသခံစနစ်များသည် မကြာခင်ဆိုသလို သိမ်မွေ့သောလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့် အမျိုးသမီးများအား အမှုတွဲများချရန်၊ ကျူးလွန်သူများအားလက်ထပ်ရန် သို့မဟုတ် လုံလောက်သောလျော်ကြေးငွေ (ကျူးလွန်ခံရသူ၏မိသားစုအား မကြာခင်ပေးအပ်လေ့ရှိသော)အတွက် မြေရှင်းရန် အမျိုးသမီးများအား မကြာခင်ဆိုသလို ပါဝင်ပတ်သက်သည်။¹²¹

2.2. ကျူးလွန်ခံရသူများပေါ် အများအပြား နှင့်ဇယားဖော်ပြချက်

2.2.1. ကျူးလွန်ခံရသူများပေါ် အများအပြား

လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများသည် ရှမ်း၊ ကချင်၊ ကရင်၊ ရခိုင်နှင့် ကယားပြည်နယ်များရှိ လူနည်းစုတိုင်းရင်းသား မျိုးနွယ်စုများမှ အမျိုးသမီးများနှင့် မိန်းကလေးငယ်များကို ပစ်မှတ်ထားခံရပါသည်။¹²² အမျိုးသမီးများအပေါ် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုသည် ၎င်းတို့၏ ကျားမရေးရာအပေါ် အခြေခံသော်လည်း ယေဘုယျအားဖြင့် ၎င်းတို့၏ ဘာသာရေး

သို့မဟုတ်လူမျိုးစုနှင့်လည်းဆက်စပ်နေပါသည်။¹²³ အထက်တွင်ရှင်းပြထားသည့်အတိုင်း မြန်မာစစ်တပ်သည် လူမျိုးရေးမှန်းတီးမှုကို ဖော်ပြရန်အတွက် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုကို စစ်ပွဲ အကြမ်းဖက်မှု၊ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့် ဖိနှိပ်မှုဆိုင်ရာ¹²⁴ နည်းဗျူဟာတစ်ခုအဖြစ် လူနည်းစုတိုင်းရင်းသားများအပေါ် အသုံးပြုခဲ့ပါသည်။¹²⁵ နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းခြင်းအတွက် အကြောင်းရင်းများသည်ကျူးလွန်သူ၏ခံယူချက်အပေါ်တွင်သာအခြေခံပြီး ကျူးလွန်ခံရသူသည် အချို့သောအုပ်စုတွင် အမှန်တကယ်ရှိမရှိကို သတိပြုသင့်သည်။¹²⁶

လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများကို ခြိမ်းခြောက်ခြင်းနှင့် အသုံးပြုခြင်းသည် ရိုဟင်ဂျာများကို အုပ်စုတစ်ခုအဖြစ် အကြမ်းဖက်ရန် စစ်တပ်အတွက် အဓိက လက်နက်တစ်ခုဖြစ်ပြီး အထူးသဖြင့် "စောင့်ကြပ်ထိန်းသိမ်းသူများ" နှင့် "ဝါဒဖြန့်သူများ"အဖြစ် ကိုယ်စားပြုသည့် အမျိုးသမီးများအပေါ် အဓိကကျူးလွန်ခဲ့ပါသည်။¹²⁷ IFFMM သည် ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ ရိုဟင်ဂျာများအပေါ် စစ်တပ်အဖွဲ့မှ ကျူးလွန်ခဲ့သည့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများသည် "လူသားမျိုးနွယ်အပေါ် ကျူးလွန်သော ရာဇဝတ်မှုများ၊ စစ်ရာဇဝတ်မှုများနှင့် လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်မှုဆိုင်ရာ အရင်းခံလုပ်ရပ်များ" ဟု တွေ့ရှိရပါသည်။¹²⁸

အစီရင်ခံတင်ပြချက်များအရ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုအများစုသည် အသက် ၂၀ နှင့် ၄၀ ကြား အမျိုးသမီးများအပေါ် ကျူးလွန်နေကြသော်လည်း ထို့ထက်ငယ်ရွယ်သူနှင့် သက်ကြီးရွယ်အို အမျိုးသမီးများကိုလည်း ပစ်မှတ်ထားခံရခဲ့ပါသည်။¹²⁹ စစ်တပ် နှင့် လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များသည် ကလေးများအပေါ် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများ ပြင်းထန်စွာ ကျူးလွန်ခဲ့ကြောင်း ကုလသမဂ္ဂက သတင်းထုတ်ပြန်ထားသည်။¹³⁰ ကလေးစစ်သားများသည်လည်း လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုများ၏ သားကောင်များ နှင့်/သို့မဟုတ် ထိုကဲ့သို့သောလုပ်ရပ်များကို ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင် ကျူးလွန်ရန် အတင်းအကျပ်ခိုင်းစေခြင်းခံရသူများဖြစ်ခဲ့ပါသည်။¹³¹

119 See Anonymous, 'We Are Hard to Ignore Now – Women in Myanmar's Resistance Movement from February – March 2021' (June 2021), 14.
120 HRC 'Summary of stakeholders' submissions on Myanmar – Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights' (12 November 2020) UN Doc A/HRC/WG.6/37/MMR/3, para 5.
121 REDRESS and Institute for International Criminal Investigations, 'Supplement to the International Protocol on the Documentation and Investigation of Sexual Violence in Conflict: Myanmar-Specific Guidance for Practitioners' (March 2018), 13; HRC 'Summary of stakeholders' submissions on Myanmar – Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights' (12 November 2020) UN Doc A/HRC/WG.6/37/MMR/3, para 57.
122 REDRESS and Institute for International Criminal Investigations, 'Supplement to the International Protocol on the Documentation and Investigation of Sexual Violence in Conflict: Myanmar-Specific Guidance for Practitioners' (March 2018), 5.
123 Ibid; UN CEDAW Committee 'Concluding observations on the report of Myanmar submitted under the exceptional reporting procedure' (18 March 2019) UN Doc CEDAW/C/MMR/CO/EP/1, para 7.
124 Global Justice Center, 'Discrimination to Destruction: A Legal Analysis of Gender Crimes Against the Rohingya' (September 2018), 14.
125 REDRESS and Institute for International Criminal Investigations, 'Supplement to the International Protocol on the Documentation and Investigation of Sexual Violence in Conflict: Myanmar-Specific Guidance for Practitioners' (March 2018), 6.
126 Ibid 13.
127 Global Justice Center, 'Discrimination to Destruction: A Legal Analysis of Gender Crimes Against the Rohingya' (September 2018), 15.
128 HRC 'Compilation on Myanmar – Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights' (12 November 2020) UN Doc A/HRC/WG.6/37/MMR/2, para 48; HRC 'Report of the Independent International Fact-Finding Mission on Myanmar' (8 August 2019) UN Doc A/HRC/42/50, paras 23, 24, 30.
129 See Global Justice Center, 'Discrimination to Destruction: A Legal Analysis of Gender Crimes Against the Rohingya' (September 2018), 22; REDRESS and Institute for International Criminal Investigations, 'Supplement to the International Protocol on the Documentation and Investigation of Sexual Violence in Conflict: Myanmar-Specific Guidance for Practitioners' (March 2018), 8.
130 HRC 'Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in Myanmar' (2 May 2019) UN Doc A/HRC/40/68, para 25.
131 REDRESS and Institute for International Criminal Investigations, 'Supplement to the International Protocol on the Documentation and Investigation of Sexual Violence in Conflict: Myanmar-Specific Guidance for Practitioners' (March 2018), 8.
132 See Women's Refugee Commission, 'It's Also Happening to Our Men as Well: Sexual Violence Against Rohingya Men and Boys' (November 2018); Ye Mon, 'I Reported on the Military's Abuses and Then I Became a Victim' (*Frontier*, 16 September 2022) <https://www.frontiermyanmar.net/en/i-reported-on-the-militarys-abuses-and-then-i-became-a-victim/> accessed 5 October 2022.
133 Amnesty International, 'Amnesty International Report 2021/22 – The State of the World's Human Rights' (29 March 2022), 264.

အမျိုးသမီးများနှင့် မိန်းကလေးများသည် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများ၏ အဓိက သားကောင်များဖြစ်သော်လည်း လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုကို အမျိုးသားများနှင့် ယောက်ျားလေးများ¹³² အပြင် LGBTIQ+ အသိုင်းအဝိုင်းမှ အဖွဲ့ဝင်များအပေါ်တွင်လည်း အသုံးပြုခံခဲ့ရပါသည်။¹³³

အာဏာသိမ်းဆန့်ကျင်ရေး ဆန္ဒပြပွဲများကို တုံ့ပြန်သည့်အနေဖြင့် တပ်မတော်နှင့် ရဲတပ်ဖွဲ့သည် လူမျိုးစုများအားလုံး (ဗမာအများစုအပါအဝင်) သတ်ဖြတ်ခြင်း၊ ထောင်ချခြင်း၊ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း၊ အတင်းအဓမ္မ ဖျောက်ဖျက်ပစ်ခြင်း နှင့် အရပ်သားများကို အတင်းအဓမ္မ လွှဲပြောင်းပေးခြင်းတို့ကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် စနစ်တကျ ကျူးလွန်ခဲ့ကြသည်။¹³⁴ ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ရဲတပ်ဖွဲ့နှင့် စစ်တပ်များ မှ အမျိုးသမီး ဆန္ဒပြသူများအား မဖွယ်ရာကိုင်တွယ်သည့် သတင်းမှတ်တမ်းများ ထွက်ပေါ်လာခဲ့ပါသည်။¹³⁵ LGBTIQ+ အသိုက်အဝန်းမှ ဆန္ဒပြသူများသည် ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းထားစဉ်အတွင်း လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုအပါအဝင် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုများ ခံခဲ့ရကြောင်း သိခဲ့ရသည်။¹³⁶ ဂျာနယ်လစ်များမှာလည်း လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများ ကြုံတွေ့ခဲ့ရသည်။¹³⁷

2.2.2. အစီရင်ခံမှုအားနည်းခြင်း

မြန်မာနိုင်ငံမှာ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုတွေ အစီရင်ခံမှု နည်းပါးလှတဲ့ ယေဘုယျ ဖြစ်စဉ်တွေ ရှိပါတယ်။ ၎င်းသည် လက်တုံ့ပြန်ရန်ကြောက်ရွံ့ခြင်း၊ ဝန်ဆောင်မှုများသို့ဝင်ရောက်ခွင့်ကန့်သတ်ထားခြင်း၊ ရဲတပ်ဖွဲ့နှင့် တရားစီရင်ရေးမဏ္ဍိုင်အပေါ် ယုံကြည်မှုကင်းမဲ့ခြင်း၊ လျှို့ဝှက်ထားရမည့်ကိစ္စများ၊ ထောက်ပံ့ပို့ဆောင်ရေး (သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးအပါအဝင်)၊ ဆက်သွယ်ရေးနှင့် လုံခြုံရေးစီနီခေါ်မှုများအပါအဝင် အကြောင်းရင်းများစွာကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။¹³⁸ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများသည် ထိန်းသိမ်းခံရခြင်း၊ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံရခြင်း၊ မဟုတ်မမှန် စွဲချက်တင်ခံရခြင်း သို့မဟုတ် အသတ်ခံရခြင်း အပါအဝင် ရာဇဝတ်မှုများကို အစီရင်ခံခြင်းအတွက် လက်တုံ့ပြန်ခြင်း၏ အန္တရာယ်နှင့် ရင်ဆိုင်နေရသည်။¹³⁹ အချို့ကိစ္စများတွင် "အကျဉ်းချုပ်ထားရသော အာဏာသိမ်းပြီးနောက် အကြမ်းဖက်မှုမှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများသည် ၎င်းတို့၏ လွတ်မြောက်မှုအခြေအေ

နတစ်ရပ်အဖြစ် ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခြင်းမရှိသည့် ကြေညာချက်ကို အတင်းအကျပ် လက်မှတ်ရေးထိုးခိုင်းခဲ့ကြောင်း အစီရင်ခံခဲ့သည်။"¹⁴⁰

အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများသည် GBV ၏အခြားပုံစံများနှင့်/သို့မဟုတ် GBV ၏ပြင်းထန်မှုနှင့်ပတ်သက်ပြီး လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း လက်ခံမှုမရှိခြင်းကြောင့် ၎င်းတို့သည် မုဒိမ်းမှုဖြစ်ပွားခြင်းမဟုတ်သည့်အခါ¹⁴¹ GBV ၏ဖြစ်ရပ်များကို သတင်းပို့နိုင်ခြေနည်းပါသည်။

လူမှုအမည်းစက်နှင့် အရှက်ကွဲခြင်းတို့သည် အစီရင်ခံမှုနည်းပါးစေစို့ အထောက်အကူပြုတုံ့အချက်တွေထဲမှာပါဝင်ပါတယ်။¹⁴² မြန်မာနိုင်ငံတစ်ဝှမ်းရှိ လူ့အဖွဲ့အစည်းအများအပြားတွင် GBV ဝေဒနာခံစားခဲ့ရသော အမျိုးသမီးများသည် ၎င်းတို့၏အသိုင်းအဝိုင်းကို အရှက်နှင့်ကံဆိုးများ ယူဆောင်လာသည်ဟု ယူဆကြသည်။ ကျားမရေးရာစံနှုန်းများသည် "အမျိုးသမီးများအား လိင်အကြမ်းဖက်မှု၏ သားကောင်ဖြစ်ခြင်းအကြောင်း မပြောရန်နှင့် အပြစ်ရှိသည်ဟု ခံစားရပြီး တိုက်ခိုက်မှုအတွက် အပြစ်မတင်ရန် အမျိုးသမီးများအား ညွှန်ကြားခံထားရသည်"။¹⁴³ ထို့ကြောင့် အမျိုးသမီးများသည် အရှက်ကွဲမည်ကို စိုးရိမ်သောကြောင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများကို အစီရင်ခံရန် မဖြစ်နိုင်ပေ။¹⁴⁴ ဤလေ့လာမှုတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းသူ အများအပြား၏ အဆိုအရ ၎င်းတို့ကြုံတွေ့ခဲ့ရသည့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများကို အစီရင်ခံခဲ့ကြသည့် အမျိုးသမီးများတွင် အများစုမှာ ၎င်းတို့၏ သဘောဆန္ဒမပါဘဲ သတင်းပေါက်ကြားခြင်းနှင့် ထုတ်ဝေခြင်းတို့ကို ခံခဲ့ရပြီး ၎င်းတို့အား ၎င်းတို့၏ မိသားစုများနှင့် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းများကလူမှုရေးအမည်းစက်များကြောင့် ဖယ်ကျဉ်ထားခြင်း ခံခဲ့ရသည်။¹⁴⁵

လိင်အကြမ်းဖက်မှု လုပ်ရပ်များကို အစီရင်ခံခြင်းနှင့် ဆက်စပ်နေသော အမည်းစက်သည် အမျိုးသားများနှင့် ယောက်ျားလေးများနှင့် ပတ်သက်သည့်အခါ ပို၍ပင် နက်ရှိုင်းပါသည်။¹⁴⁶ ဤသည်မှာ အမျိုးသားလိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုနှင့်ပတ်သက်သော အလွန်နည်းပါးပြီး အကန့်အသတ်ရှိသော အစီရင်ခံစာများက ရှင်းပြနေသည်ဟု ယူဆနိုင်သည်။¹⁴⁷ LGBTIQ+ အသိုင်းအဝိုင်းမှ အမျိုးသားများအတွက် လိင်တူဆက်ဆံ

134 See Fortify Rights, 'Nowhere Is Safe: The Myanmar Junta's Crimes Against Humanity Following the Coup d'Etat' (March 2022), 17 et seq, 43 et seq.
135 Anonymous, 'We Are Hard to Ignore Now – Women in Myanmar's Resistance Movement from February–March 2021' (June 2021), 17.
136 Amnesty International, 'Amnesty International Report 2021/22 – The State of the World's Human Rights' (29 March 2022), 264; Interview 13, CSO representative (online, 3 May 2022).
137 Ye Mon, 'I Reported on the Military's Abuses and Then I Became a Victim' (Frontier, 16 September 2022) <https://www.frontiermyanmar.net/en/i-reported-on-the-militarys-abuses-and-then-i-became-a-victim/> accessed 5 October 2022.
138 Amnesty International, 'Amnesty International Report 2021/22 – The State of the World's Human Rights' (29 March 2022), 264; Anonymous, 'Unheard Voices – Qualitative Research on Conflict-Related Sexual Violence in Myanmar' (June 2022), 61-64; see also: Ye Mon, 'I Reported on the Military's Abuses and Then I Became a Victim' (Frontier, 16 September 2022) <https://www.frontiermyanmar.net/en/i-reported-on-the-militarys-abuses-and-then-i-became-a-victim/> accessed 5 October 2022.
139 Amnesty International, 'Amnesty International Report 2021/22 – The State of the World's Human Rights' (29 March 2022), 31.
140 Anonymous, 'Unheard Voices – Qualitative Research on Conflict-Related Sexual Violence in Myanmar' (June 2022), 64.
141 Interview 28, representatives from the Karen Human Rights Group (KHRG) and Karen Women's Organisation (KWO) (online, 6 July 2022).
142 Anonymous, 'Unheard Voices – Qualitative Research on Conflict-Related Sexual Violence in Myanmar' (June 2022), 59-60.
143 Amnesty International, 'Amnesty International Report 2021/22 – The State of the World's Human Rights' (29 March 2022), 31.
144 Ibid. 2016-2018 တွင် Human Rights Watch (လူ့အခွင့်အရေးစောင့်ကြည့်အဖွဲ့)က တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သော အကြမ်းဖက်မှုလွတ်မြောက်လာသူ သုံးပုံနှစ်ပုံသည် ၎င်းတို့အပေါ် မုဒိမ်းပြုကျင့်မှုအား အစိုးရအာဏာပိုင်များ သို့မဟုတ် လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများသို့ တိုင်ကြားခြင်းမရှိခဲ့ဘဲ ထိုကာလတစ်စုတည်းအတွင်း Fortify Rights က တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သူ အများစုသည် အကြမ်းဖက်မှုကို (၎င်းတို့၏ မိသားစုဝင်များ အပါအဝင်) မည်သူ့ကိုမျှ တိုင်ကြားခြင်း မရှိခဲ့ပါ။ Human Rights Watch and Fortify Rights, 'Submission to CEDAW Regarding Myanmar's Exceptional Report on the Situation of Women and Girls from Northern Rakhine State' (May 2018), 4.
145 Interview 15, CSO representatives (online, 9 May 2022); Interview 11, independent expert (undisclosed location, 29 April 2022).
146 REDRESS and Institute for International Criminal Investigations, 'Supplement to the International Protocol on the Documentation and Investigation of Sexual Violence in Conflict: Myanmar-Specific Guidance for Practitioners' (March 2018), 8; see also: Ye Mon, 'I Reported on the Military's Abuses and Then I Became a Victim' (Frontier, 16 September 2022) <https://www.frontiermyanmar.net/en/i-reported-on-the-militarys-abuses-and-then-i-became-a-victim/> accessed 5 October 2022.
147 Ibid 31.
148 Ibid.

ခြင်းကို ရာဇသတ်ကြီးအရ နှစ်ဖက်လုံးက သဘောတူထားသော်လည်း “သဘာဝကျသော ပြစ်မှု” အဖြစ် ရာဇသတ်မူအဖြစ် သတ်မှတ်ခံရခြင်းကြောင့် အခြေအနေမှာ ပိုမိုဆိုးရွားပါသည်။¹⁴⁸

အခြားအတားအဆီးတစ်ခုမှာ အကျဉ်းသားများအား လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများအပါအဝင် အကျဉ်းထောင်အတွင်း လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများအပါအဝင် အကျဉ်းသားများ၏ ဆက်ဆံပုံနှင့်ပတ်သက်၍ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခြင်းမပြုရန် တစ်ခါတစ်ရံတွင် ထုတ်ဖော်ပြောဆိုရန် အတင်းအကျပ် ဖိအားပေးခံရသည့်အချက်ဖြစ်သည်။¹⁴⁹ ဒါက အကျဉ်းထောင်ကနေ လွတ်မြောက်လာတဲ့ အခြေအနေတစ်ခုဖြစ်ပါတယ်။¹⁵⁰

မြန်မာနိုင်ငံတွင် CRSV ၏ ကျယ်ပြန့်ပြီး စနစ်ကျသော သဘောသဘာဝရှိသော်လည်း CRSV အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူ အရေအတွက်နှင့်ပတ်သက်ပြီးမကြာသေးမီကလူသိရှင်ကြားအချက်အလက်မရှိသေးပါ။ CRSV ကျူးလွန်ခံရသူအရေအတွက်ကို ဆုံးဖြတ်ရန်ခက်ခဲပါသည်။¹⁵¹ ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုအဖွဲ့ အစည်းများမှ ရိုဟင်ဂျာအမျိုးသမီးများနှင့် မိန်းကလေးငယ်များအား လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့ ဝင်များက ရာနှင့်ချီသော အမေ့ပြုကျင့်မှုအစီရင်ခံစာများ လက်ခံရရှိခဲ့ကြောင်း ဖော်ပြခဲ့သည်။¹⁵² အထက်ဖော်ပြပါ အချက်အမျိုးမျိုးကြောင့် အစီရင်ခံမှု နည်းပါးခြင်းကြောင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများ၏ အစီရင်ခံမှု အရေအတွက်သည် အမှန်တကယ် ဖြစ်ပွားခဲ့သည့် အစိတ်အပိုင်း အနည်းငယ်ကိုသာ ကိုယ်စားပြုဖွယ်ရှိသည်။¹⁵³

2.3. ကျူးလွန်သူများပေါ်အများအပြား

စစ်သားများနှင့် အဆင့်မြင့်အရာရှိများ အပါအဝင် စစ်တပ်အဖွဲ့ဝင်များသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု၏ အဓိက ကျူးလွန်သူများဖြစ်သည်။ ၁၉၆၂ ခုနှစ် အာဏာသိမ်းစစ်တပ်က အာဏာသိမ်းပြီးနောက်ပိုင်း၊¹⁵⁴ ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ အာဏာသိမ်းပြီး နောက်ပိုင်းတိုင်အောင် ဤလိင်အကြမ်းဖက်မှုသည် တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုမှ အမျိုးသမီးများနှင့် မိန်းကလေးငယ်များကို လွှမ်းမိုးကျူးလွန်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။¹⁵⁵ အရာရှိများသည် မုဒိမ်းမှုအများစုကို ကျူးလွန်သည် - များသောအားဖြင့် ၎င်းတို့၏တပ်များမျက်စိရှေ့မှောက်တွင် - ထို့နောက် ၎င်းတို့ကျူးလွန်ထားသူများကို အုပ်စုဖွဲ့ မုဒိမ်းမှုနှင့်/သို့မဟုတ် လူသတ်မှုအတွက် ၎င်းတို့၏တပ်များထံ မကြာခင်လွှဲပြောင်းပေးသည်။¹⁵⁶

ပြည်သူ့ရဲတပ်ဖွဲ့ (နယ်ခြားစောင့်ရဲတပ်ဖွဲ့) အပါအဝင် EAOs - နှင့် အခြားအဖွဲ့များနှင့် ပြည်သူ့စစ်များ - တစ်ခါတစ်ရံတွင် CRSV ၏ လုပ်ရပ်များကို ပူးတွဲကျူးလွန်သည် - ထိုသူများသည် စစ်တပ် မှ အရာရှိများနှင့် “သိသာထင်ရှားစွာ ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ခြင်း” ဖြင့် ကျူးလွန်ဆောင်ရွက်ပါသည်။¹⁵⁷ ကျယ်ပြန့်စွာအတူတကွ ကျူးလွန်ကြသည့် ဖြစ်ရပ်များသည် အထူးသဖြင့် ၂၀၁၆-၂၀၁၇ ခုနှစ် ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ ရိုဟင်ဂျာမွတ်စလင်များအပေါ် တိုက်ခိုက်မှုအတွင်း အထူးသဖြင့် အဖြစ်များပါသည်။¹⁵⁸

EAO တိုက်ခိုက်ရေးသမားများသည် CRSV ၏ ကျူးလွန်သူများဖြစ်ကြောင်းလည်း သတင်းပို့သော်လည်း အသေးစိတ်အချက်အလက်များမှာ နည်းပါးနေပါသည်။¹⁵⁹ EAO များကျူးလွန်မှုနှင့်ပတ်သက်သော အကန့်အသတ်ရှိသော အချက်အလက်များအတွက် အကြောင်းပြချက်မှာ

149 Ye Mon, 'I Reported on the Military's Abuses and Then I Became a Victim' (Frontier, 16 September 2022) <https://www.frontiermyanmar.net/en/i-reported-on-the-militarys-abuses-and-then-i-became-a-victim/> accessed 5 October 2022.
150 Anonymous, 'Unheard Voices – Qualitative Research on Conflict-Related Sexual Violence in Myanmar' (June 2022), 64.
151 UN CEDAW Committee 'Concluding observations on the report of Myanmar submitted under the exceptional reporting procedure' (18 March 2019) UN Doc CEDAW/C/MMR/CO/EP/1, para 37; Global Justice Center, 'Discrimination to Destruction: A Legal Analysis of Gender Crimes Against the Rohingya' (September 2018), 21.
152 Global Justice Center, 'Discrimination to Destruction: A Legal Analysis of Gender Crimes Against the Rohingya' (September 2018), 21.
153 Interview 21, Matthew Bugher, Human Rights Fellow at the Schell Center for International Human Rights at Yale Law School (online, 26 May 2022); HRC 'Situation of human rights of Rohingya Muslims and other minorities in Myanmar' (3 September 2020) UN Doc A/HRC/45/5, para 30.
154 Jessica Harriden, *The Authority of Influence: Women and Power in Burmese History* (first published 2012, NIAS Press) 202. See also 203, 204.
155 REDRESS and Institute for International Criminal Investigations, 'Supplement to the International Protocol on the Documentation and Investigation of Sexual Violence in Conflict: Myanmar-Specific Guidance for Practitioners' (March 2018), 9.
156 Ibid (အရာရှိများက အစီရင်ခံစားသော မုဒိမ်းမှုများ၏ 83% ကို ကျူးလွန်သည်ဟု ဆိုသော ရှမ်းပြည်နယ်ရှိ မုဒိမ်းမှု 173 မှုအပေါ် စစ်တမ်းကောက်ယူချက်ကို ကိုးကားထားသည်။)
157 Ibid.
158 Ibid.
159 Ibid.
160 HRC 'Detailed findings of the Independent International Fact-Finding Mission on Myanmar' (16 September 2019) UN Doc A/HRC/42/CRP.5, para 561.
161 Ibid para 569. အချို့သော EAO (တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ) သည် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများကို ဖြေရှင်းပေးရန် လူသိရှင်ကြား ကတိပြုထားသည်ကို သတိပြုပါ။ ကရင်အမျိုးသား အစည်းအရုံးနှင့် ကရင်အမျိုးသား လွတ်မြောက်ရေး တပ်မတော်တို့က "အရပ်သား၊ ပြည်နယ် လက်နက်ကိုင် တပ်ဖွဲ့ဝင် သို့မဟုတ် အစိုးရနှင့်မသက်ဆိုင်သော လက်နက်ကိုင်ဆောင်ထားသူအဖွဲ့ဝင် မည်သူ့ကိုမဆို လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ခြင်း လုံ့ဝမပြုရန် တားမြစ်ချက်" ကို လိုက်နာရန်နှင့် ၎င်းတို့၏ အခွင့်အာဏာ သက်ရောက်သော ဒေသများတွင် "မည်သူမဆို ကျူးလွန်သည့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများကို ထိထိရောက်ရောက် တားဆီးရန်နှင့် တုံ့ပြန်ရန်အတွက် ဖြစ်နိုင်သော အစီအမံအားလုံး" (မှတ်ချက်- ဤသည်မှာ အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် မူရင်းကိုးကားချက်ကို တရားဝင် ဘာသာပြန်ထားခြင်းမဟုတ်ပါ) ကို ဆောင်ရွက်ရန် Geneva Call မှတ်စာခွင့် ကတိကဝတ်ပြုကြောင်း 2013 ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦးနှင့် ချင်းအမျိုးသား တပ်မတော်တို့ကလည်း 2014 ခုနှစ် မတ်လတွင် ကတိကဝတ်ကို ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံမြောက်ပိုင်းတွင် လှုပ်ရှားနေသော EAO (တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ) သည် အလားတူထုတ်ပြန်ချက်မျိုး မထုတ်ပြန်ခဲ့ကြောင်း IIFMM က 2019 ခုနှစ်တွင် မှတ်ချက်ပြုခဲ့သည်။ HRC 'Detailed findings of the Independent International Fact-Finding Mission on Myanmar' (16 September 2019) UN Doc A/HRC/42/CRP.5, paras 562-564; Karen National Union/Karen National Liberation Army, 'Deed of Commitment under Geneva Call for the Prohibition of Sexual Violence in Situations of Armed Conflict and Towards the Elimination of Gender Discrimination' (21 July 2013) http://theirwords.org/media/transfer/doc/knu_sexual-6bffd0548f5219cf14fa5acb9ad52479.pdf accessed 23 June 2022; Chin National Front/Chin National Army, 'Deed of Commitment under Geneva Call for the Prohibition of Sexual Violence in Situations of Armed Conflict and Towards the Elimination of Gender Discrimination' (19 March 2014) http://theirwords.org/media/transfer/doc/cna_burma_gender-b79d49d7b0fda78afd50bec787fb6013.pdf accessed 23 June 2022.

မြန်မာနိုင်ငံမြောက်ပိုင်းတွင် လိင်နှင့် ကျားမရေးရာအခြေခံအကြမ်းဖက်မှု (SGBV) သည် စစ်တပ်စစ်သားများ ကျူးလွန်သည့် မုဒိမ်းမှုနှင့် ဆက်စပ်နေသည်ဟု အထင်အမြင်လွှဲမှားခြင်းနှင့် နားလည်မှုလွှဲမှားခြင်းတွင် ရှိကြောင်း IIFFMM မှ ရှင်းပြခဲ့သည်။¹⁶⁰ IIFFMM မှ “EAO တိုက်ခိုက်ရေးသမားများမှ

[SGBV] သည် အစိုးရလုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များက ကျူးလွန်သည်ထက် နည်းပါးသည်” နှင့် EAO တိုက်ခိုက်ရေးသမားများသည် “အရပ်သားလူထုကို ပစ်မှတ်ထားရန် တူညီသောရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် [SGBV] ကို ကျူးလွန်ခြင်း မပြု” ဟု ကောက်ချက်ချခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။¹⁶¹

မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းရှိ အကြမ်းဖက်ခံရမှုတွင် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူအထောက်အထားများသည် လက်ရှိတွင် ဆက်လက်ရပ်တည်ရှင်သန်နိုင်ရန် ကြိုးစားရုန်းကန်နေရပါသည်။
© Shutterstock

IV. အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ ခံယူချက်များ၊ လိုအပ်ချက်များ၊ ဦးစားပေးချက်များနှင့် အန္တရာယ်များ

လျော်ကြေးပေးခြင်းနှင့်ပတ်သက်ပြီး အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ သဘောထားအမြင်များကို မေးမြန်းသောအခါ အင်တာဗျူးဖြေဆိုသူတစ်ဦးက “ကျွန်ုပ်တို့ [CSOs] များသည် ၎င်းတို့၏ ကိုယ်စားလှယ်မဖြစ်နိုင်ပါ။ ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်ထင်မြင်ယူဆချက်ကို ပြောရန် လိုအပ်သည်” ဟု ဖြေကြားခဲ့သည်။¹⁶² အထက်တွင်ဆွေးနွေးထားသည့်အတိုင်း၊ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများကို တိုက်ရိုက်တိုင်ပင်၍မရဘဲ ဤလေ့လာမှု၏ အရေးကြီးသောကန့်သတ်ချက်တစ်ခုဖြစ်သည်။ ယင်းအခြေအနေတွင် မြန်မာနိုင်ငံရှိ CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများနှင့် နီးနီးကပ်ကပ် လက်တွဲလုပ်ဆောင်ခဲ့ကြသည့် သက်ဆိုင်သူအသီးသီးမှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ ခံယူချက်၊ လိုအပ်ချက်၊ ဦးစားပေးမှုများနှင့် စွန့်စားရမှုများနှင့်ပတ်သက်၍ လျော်ကြေးပေးခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ မျှဝေပေးရန် တောင်းဆိုခဲ့ကြသည်။ အောက်ဖော်ပြပါအချက်များသည် သက်ဆိုင်သူများ၏ အမြင်အချို့ကို ထင်ဟပ်စေပါသည်။

ထို့အပြင်၊ ဤကဏ္ဍသည် ၂၀၂၂ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် အမည်မဖော်ဘဲ ထုတ်ပြန်ခဲ့သော မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပဋိပက္ခနှင့် ဆက်နွယ်သော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ အရည်အသွေးဆိုင်ရာ သုတေသနပြုချက် (၂၀၁၆-၂၀၂၁) အစီရင်ခံစာမှ သိသိသာသာ ထွက်ပေါ်လာပါသည်။¹⁶³

1. အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၊ မိသားစုများနှင့် ရပ်ရွာအသိုင်းအဝိုင်းများအပေါ် ပဋိပက္ခနှင့် ဆက်နွယ်သော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများရဲ့ သက်ရောက်မှု

1.1. ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်မှုများ

မန်မာနိုင်ငံတွင် CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများသည် ၎င်းတို့ကြုံတွေ့ခဲ့ရသော အကြမ်းဖက်မှု၏ အကျိုးဆက်အဖြစ် အမျိုးမျိုးသော ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်မှုများ ရှိပါသည်။ အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း CRSV ၏သားကောင်အချို့သည် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်ခံခဲ့ရပြီးနောက် သေဆုံးခဲ့ကြရသည်။¹⁶⁴ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများ ဖြစ်ပွားချိန်တွင် ကျူးလွန်သူများ၏ ပြင်းထန်သော ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဒဏ်ရာများစွာကို

ဤကြံ့ခံခဲ့ရသူများသည် တစ်သက်တာရပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ မသန်စွမ်းသူများ၊¹⁶⁵ မလိုလားအပ်သော ကိုယ်ဝန်များ နှင့် HIV အပါအဝင် လိင်ကတဆင့် ကူးစက်သော ကူးစက်ရောဂါများ ဖြစ်ပွားလေ့ရှိသည်။¹⁶⁶ ‘မကြားလိုက်ရသော အသံများ’ လေ့လာမှုတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည့် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူထက်ဝက်ကျော် (n=48 သို့မဟုတ် 62%) သည် “သတိမေ့ခြင်း၊ ဦးနှောက်မှန်းမောခြင်းများ၊ အသက်ရှူရခက်ခဲခြင်းများ၊ ဒဏ်ရာများ၊ ပိုခြင်း၊ ပင်ပန်းနွမ်းနယ်ခြင်း၊ မီးယပ်ဆိုင်ရာ ပြဿနာများ၊ ထိခိုက်ဒဏ်ရာရခြင်း၊ အာရုံမစိုက်နိုင်ခြင်း၊ ကိုယ်လက်ကိုက်ခဲခြင်း၊ ကိုယ်ဝန်ဆောင်ခြင်း၊ အိပ်ချိန်မမှန်ခြင်း၊ ပင်ပန်းနွမ်းနယ်ခြင်း၊ အားနည်းခြင်းနှင့် ကိုယ်အလေးချိန်ကျခြင်း စတဲ့ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာထိခိုက်မှုများရှိကြောင်း အစီရင်ခံခဲ့သည်။”¹⁶⁷

အောက်တွင် အပိုင်း V တွင် အသေးစိတ်ရှင်းပြထားသည့်အတိုင်း အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများသည် ၎င်းတို့လိုအပ်သော ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုကို ရယူရန် အတားအဆီးများစွာနှင့် ရင်ဆိုင်ရခြင်းကြောင့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာထိခိုက်မှုများကို ပိုမိုဆိုးရွားစေပါသည်။

1.2. စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်မှုများ

ဤလေ့လာမှုတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းသူအားလုံးနီးပါးသည် CRSV အပါအဝင် GBV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ ခံစားရသည့် ပြင်းထန်ပြီး မကြာခဏ အချိန်ကြာမြင့်စွာစိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်ခဲ့မှုအပေါ် အလေးပေးဖော်ပြားပါသည်။ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများသည် ရေရှည်စိတ်ဒဏ်ရာနှင့် စိတ်ဒဏ်ရာလွန်ရောဂါ (PTSD)၊ စိတ်ဓာတ်ကျခြင်း၊ မိမိကိုယ်ကို အထင်ကြီးလေးစားမှုနည်းပါးခြင်းနှင့် အခြားသော စိတ်ကျန်းမာရေးပြဿနာများ ကြုံတွေ့နေရသည်။¹⁶⁸ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူအချို့၏ ဒဏ်ရာကို သရုပ်ဖော်ရန်အတွက် အင်တာဗျူးဖြေဆိုသူတစ်ဦးက တပ်မတော်မှ စစ်သားဝတ်ထားသည့် အရောင်တူတစ်ခုခုကို တွေ့တိုင်း ထွက်ပြေးလိုကြောင်း အင်တာဗျူးဖြေဆိုသူတစ်ဦးက ပြောကြားခဲ့သည်။¹⁶⁹ နောက်ထပ် ဥပမာတစ်ခုကတော့ စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီးမှာ တပ်မတော်သားတွေက အကြိမ်ကြိမ် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဖော်ကားခံခဲ့ရပြီး စိတ်ဓာတ်ကျပြီး မိမိကိုယ်ကို သတ်သေခဲ့တဲ့ ဇာတ်လမ်းတစ်ခုဖြစ်ပါတယ်။¹⁷⁰ အခြေပြုကျင့်ခံရသည့် အမျိုးသား သတင်းထောက်တစ်ဦးသည် အိပ်ရေးပျက်ကာ အမှောင်ကို

162 Interview 13, CSO representative (online, 3 May 2022).
163 See Anonymous, ‘Unheard Voices – Qualitative Research on Conflict-Related Sexual Violence in Myanmar’ (June 2022). မူလက ပြည်နယ်ငါးခု – ကချင်၊ ကရင် (သို့မဟုတ် ကရင်)၊ မွန်၊ ရှမ်းနှင့် ရခိုင် – တို့ရှိ CRSV (ပဋိပက္ခနှင့် ဆက်နွယ်သော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု) အကြောင်း အရည်အသွေးဆိုင်ရာ အချက်အလက်များကို 2016 ခုနှစ်မှ 2021 ခုနှစ်အထိ စုဆောင်းရန်အတွက် ရည်ရွယ်ထားခဲ့သော်လည်း 2021 ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် အာဏာသိမ်းခံရပြီးနောက်ပိုင်း ရန်ကုန်၌ CRSV (ပဋိပက္ခနှင့် ဆက်နွယ်သော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု) အချက်အလက်များကို ရယူရန် စီမံကိန်းကို တိုးချဲ့ခဲ့သည်။
164 Interview 17, CSO representative (online, 11 May 2022); see also: Ye Mon, ‘I Reported on the Military’s Abuses and Then I Became a Victim’ (Frontier, 16 September 2022) <https://www.frontiermyanmar.net/en/i-reported-on-the-militarys-abuses-and-then-i-became-a-victim/> accessed 5 October 2022
165 Interview 8, CSO representative (undisclosed location, 29 April 2022).
166 Interview 17, CSO representative (online, 11 May 2022).
167 Anonymous, ‘Unheard Voices – Qualitative Research on Conflict-Related Sexual Violence in Myanmar’ (June 2022), 96.
168 Interview 22, CSO representative (online, 27 May 2022); Interview 15, CSO representatives (online, 9 May 2022); Interview 8, CSO representative (undisclosed location, 29 April 2022); Interview 11, independent expert (undisclosed location, 29 April 2022).
169 Interview 17, CSO representative (online, 11 May 2022).
170 Interview 9, NUG Ministry of Women, Youth and Children (undisclosed location, 29 April 2022).

ကြောက်စိတ်ဖြစ်ပေါ်လာပြီး လမ်းပေါ်၌ သို့မဟုတ် ဆိုရှယ်မီဒီယာပေါ်၌ စစ်တပ်၏အမြင်ကို အဆိုးမြင်ကာ မိသားစုနှင့် ဖြစ်ပျက်ခဲ့သော အဖြစ်အပျက်များကို မပြောနိုင်ဘဲ ခံစားရကြောင်း ထုတ်ဖော်ပြောဆိုပြီးနောက်၊ တစ်ယောက်တည်း သတ်သေဖို့ စိတ်ကူးရှိခဲ့ဖူးကြောင်းဖော်ပြခဲ့ပါတယ်။¹⁷¹

'မကြားလိုက်ရသောအသံများ' လေ့လာမှုတွင် "အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ[အားလုံး] (n=78 သို့မဟုတ် 100%) သည် အဖြစ်အပျက်မှ နုတ်နုပြီး ကြာရှည်သော စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်မှုများခံစားခဲ့ရကြောင်းကို အစီရင်ခံခဲ့သည်။ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်မှုများမှာ ဒေါသ၊ ပူပန်သောက၊ ခါးသီးမှု၊ စိတ်ဓာတ်ကျမှု၊ ကြောက်ရွံ့မှု၊ အကူအညီမဲ့မှု၊ မျှော်လင့်ချက်မဲ့မှု၊ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ယုံကြည်မှုပျက်ဆုံးမှု၊ နာကြည်းမှု၊ ဝမ်းနည်းမှု၊ ရက်ရွံ့မှု၊ လန့်ဖြန့်မှု၊ မိန်းမပီသမှုကို ပျက်ပြားစေမှု (အသေရောက်ခြင်း) စသည်တို့ဖြစ်ပါ တယ်။¹⁷²

အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ ခံစားရသည့် စိတ်ကျန်းမာရေးပြဿနာများသည် ၎င်းတို့ကြုံတွေ့နေရသည့် လူမှုရေးအမည်းစက်နှင့် အကျူးလွန်ခံရသူကို အပြစ်တင်ခြင်း၏ ပျံ့နှံ့နေသော ယဉ်ကျေးမှုများကြောင့် ၎င်းပယ်ခံရခြင်းနှင့် အရှက်ကွဲခြင်းခံစားချက်တို့ကြောင့် ပိုမိုဆိုးရွားလာနိုင်ပါသည်။ တွေ့ဆုံမေးမြန်းသူတစ်ဦး၏အဆိုအရ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူအမျိုးသမီးအများအပြားသည် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုများ ကြုံတွေ့ခဲ့ရသောကြောင့် အမျိုးသမီးများကဲ့သို့ ၎င်းတို့၏တန်ဖိုးကို ဆုံးရှုံးခဲ့ရသည်ဟု ခံယူထားကြသည်။ ယင်းက အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူအများအပြား ခံစားရသည့် မိမိကိုယ်ကို လေးစားမှု နည်းပါးခြင်းနှင့် စိတ်ဓာတ်ကျခြင်းကို ဖြစ်စေနိုင်သည်။¹⁷³

မြန်မာနိုင်ငံတွင် လက်ရှိနိုင်ငံရေးအဖြစ်မှန်၏ မတည်ငြိမ်မှုနှင့် မလုံခြုံမှုသည် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများကြုံတွေ့နေရသည့် စိတ်ကျန်းမာရေးနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာပြဿနာများကို ပိုမိုဆိုးရွားစေသည်။ ဤလေ့လာမှုတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းသူ အများအပြားသည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ လူအများစု လက်ရှိကြုံတွေ့နေရသော ပြင်းထန်ပြီး စဉ်ဆက်မပြတ် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ တင်းမာမှုအား ၎င်းတို့၏ စားနပ်ရိက္ခာ နှင့် နေထိုင်ရေး အခြေခံလိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းရန် ရှိနေကုန်သောကြောင့် သူတို့၏ လုံခြုံရေးအတွက်လည်း ကြောက်ရွံ့နေကြရပါသည်။¹⁷⁴ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူ အများအပြားသည် ၎င်းတို့၏ နေအိမ်များ (နှင့် မိသားစုများ) ကို အရှက်ရစေခြင်း နှင့်/သို့မဟုတ် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ ပစ်မှတ်ထား တိုက်ခိုက်မှုများကြောင့် ရပ်ရွာလူထု အများစုကို ထွက်ပြေး စေခိုင်းခြင်းကြောင့် သော်လည်းကောင်း ၎င်းတို့၏ နေအိမ်များ (နှင့် မိသားစုများ) ကို ချန်ထားခဲ့ရန် တွန်းအားပေး ခံခဲ့ရပါသည်။ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူ အများအပြားသည် ၎င်းတို့၏

နေအိမ်များ ဆုံးရှုံးခြင်း၊ ချစ်ခင်ရသူများ ဆုံးရှုံးခြင်း နှင့် တပ်မတော်၏ စောင့်ကြည့်ခြင်းနှင့် ကန့်သတ်ထားခြင်းများကြောင့် နိုင်ငံတဝှမ်းရှိစစ်ဘက်စစ်ဆေးရေးဂိတ်များမှတစ်ဆင့် သွားလာမှု ကန့်သတ်ခြင်း နှင့် စစ်တပ်မှ အင်တာနက်သုံးစွဲခွင့်ကန့်သတ်ခြင်းနှင့် အချက်အချာကျသောရပ်ကွက်နှင့် မြို့နယ်များတွင် အကာအရံများနှင့် ရှာဖွေရေး လုပ်ငန်းများ တယ်လီဖုန်း ဆက်သွယ်မှုများကို ကန့်သတ်ချုပ်ချယ်ခြင်း တို့ကို ကြုံတွေ့ပြီး ကြောက်ရွံ့ခဲ့ကြရသည်။ ဖြစ်ရပ်များစွာတွင် CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများသည် ယခင်က သို့မဟုတ် မကြာသေးမီက အခြားသော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို ခံရခဲ့ရပေမည်။ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများသည်လည်း အလားတူကျူးလွန်သူ(များ) အပါအဝင် အကြမ်းဖက်မှုများဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေသည့် မြိမ်းခြောက်မှုမှ အခြေခံအရပ်သားအကာအကွယ်ကင်းမဲ့ခြင်းကိုလည်း ခံစားနေကြရသည်။¹⁷⁵

CRSV ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်မှုသည် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ စိတ်ကျန်းမာရေးနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ပံ့ပိုးကူညီမှု နည်းပါးခြင်းကြောင့် ပိုမိုဆိုးရွားလာကာ အောက်ဖော်ပြပါ အပိုင်း V တွင် ဆွေးနွေးထားသော အကြောင်းပြချက်များအတွက် အလွန်ခက်ခဲနေဆဲဖြစ်သည်။

1.3. ကျူးလွန်ခံရသူကို အပြစ်တင်ခြင်း၏ သက်ရောက်မှု

CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများသည် ကျူးလွန်ခံရသူကို အပြစ်တင်သည့် ပျံ့နှံ့နေသော အစဉ်အလာတစ်ခုဖြင့် နောက်ထပ် အပြစ်ပေးခံနေရသလိုဖြစ်နေပါသည်။¹⁷⁶ မြန်မာနိုင်ငံရှိ လူမျိုးစုအသီးသီးတွင် အကြမ်းဖက်ခံရမှု၏ ဇာတ်ကြောင်းနှင့် အကျိုးသက်ရောက်မှုများမှာ ကွဲပြားနိုင်သော်လည်း ၎င်းသည် အုပ်စုအားလုံးတွင် ယေဘုယျအားဖြင့် ဖြစ်ပေါ်နေစဉ်တစ်ခုဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ GBV ပုံစံအမျိုးမျိုးမှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ လူမှုရေးအမည်းစက်သည် ၎င်းတို့ကြုံတွေ့ခဲ့ရသည့် ရာဇဝတ်မှုများ၏¹⁷⁷ လိင်သဘောသဘာဝနှင့် ဆက်စပ်နေပြီး အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများသည် ၎င်းတို့ကိုယ်မိမိ မကြာခင်က အပြစ်တင်ခံရလေ့ရှိသည့် ဘုံယုံကြည်ချက်နှင့်လည်း ဆက်စပ်နေပါသည်။ ရပ်ရွာအဖွဲ့ဝင်များနှင့် ပြည်နယ်တာဝန်ရှိသူများပင်လျှင် ၎င်းတို့ခံစားခဲ့ရသည့်အရာများအတွက် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများကို အပြစ်တင်လေ့ရှိသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ၎င်းတို့သည် ထိုအချိန်က "ကောင်းမွန်သောအဝတ်အစား" (ဆိုလိုသည်မှာ ပေါ့ပေါ့ပါးပါးအဝတ်အစားများ) ဝတ်ထားခြင်းမဟုတ်ကြောင်း သို့မဟုတ် "သူမသည် မိန်းကလေးကောင်းမဟုတ်ကြောင်း အကြံပြုခြင်းဖြင့်၊ အကျင့်စားရိက္ခာမကောင်းလို့ ဒီလိုပြဿနာမျိုး ကြုံလာတာပါ။" စသည်တို့ပြောကြားလေ့ရှိသည်။¹⁷⁸

171 Ye Mon, 'I Reported on the Military's Abuses and Then I Became a Victim' (Frontier, 16 September 2022) <https://www.frontiermyanmar.net/en/i-reported-on-the-militarys-abuses-and-then-i-became-a-victim/> accessed 5 October 2022.
172 Anonymous, 'Unheard Voices – Qualitative Research on Conflict-Related Sexual Violence in Myanmar' (June 2022), 90.
173 Interview 11, independent expert (undisclosed location, 29 April 2022).
174 Interview 1, independent expert (online, 7 March 2022); Interview 5, CSO representative (online, 28 April 2022); Interview 9, NUG Ministry of Women, Youth and Children (undisclosed location, 29 April 2022); Interview 11, independent expert (undisclosed location, 29 April 2022); Interview 12, CSO representative (undisclosed location, 30 April 2022); Interview 13, CSO representative (online, 3 May 2022); Interview 27, independent expert (online, 29 June 2022).
175 Anonymous, 'Unheard Voices – Qualitative Research on Conflict-Related Sexual Violence in Myanmar' (June 2022), 71; Interview 1, independent expert (online, 7 March 2022); Interview 5, CSO representative (online, 28 April 2022); Interview 9, NUG Ministry of Women, Youth and Children (undisclosed location, 29 April 2022); Interview 11, independent expert (undisclosed location, 29 April 2022); Interview 12, CSO representative (undisclosed location, 30 April 2022); Interview 13, CSO representative (online, 3 May 2022); Interview 27, independent expert (online, 29 June 2022).
176 Interview 14, anonymous activist (online, 9 May 2022); Interview 17, CSO representative (online, 11 May 2022); Interview 6, CSO representative (undisclosed location, 28 April 2022); Interview 11, independent expert (undisclosed location, 29 April 2022); Interview 12, CSO representative (undisclosed location, 30 April 2022); Interview 22, CSO representative (online, 27 May 2022); Interview 26, member of Naripokkho (online, 22 June 2022); Interview 28, representatives from the Karen Human Rights Group (KHRG) and Karen Women's Organisation (KWO) (online, 6 July 2022).
177 Interview 28, representatives from the Karen Human Rights Group (KHRG) and Karen Women's Organisation (KWO) (online, 6 July 2022).

မိရိုးဖလာ ဗုဒ္ဓဘာသာအိမ်ထောင်စုများ၊ တင်းကျပ်သော လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းများနှင့် မြန်မာနိုင်ငံရှိ အသိုင်းအဝန်းများတွင် 'ဤဘဝတွင် သင်ခံစားခဲ့ရသောအရာသည် အတိတ်ဘဝက သင်ပြုခဲ့သည့်အရာ၏ အကျိုးဆက်ဖြစ်သည်' ဟူသော ဘာသာရေးအယူအဆသည်လည်း ကံမကောင်းအကြောင်းမလွှဲစွာဖြင့် အကျိုးလွန်ခံရသူကို အပြစ်တင်ခြင်းကို အားပြည့်ပေးနိုင်သည်။¹⁷⁹

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကျူးလွန်ခံရသူကို အပြစ်တင်ခြင်း၏ လူမှုစံနှုန်းသည် မျိုးဆက်တစ်ခုမှ တစ်ခုသို့ လွှဲပြောင်းပေးခဲ့သည်။ အမျိုးသမီးတစ်ဦး၏ ကျိုးနွံမှုသည် အဖိုးမဖြတ်နိုင်သော စကားပုံများ ကဲ့သို့သော အမျိုးသမီးများကို အပြစ်တင်သည့် စကားပုံများ ၊ အမျိုးသမီးများသည် လျှောက်ပတ်သော ဝိုင်းကောင်းကျောက်ဖိ ရှိနေရမည် ၊ သို့မဟုတ် မှန်ကန်သော နည်းလမ်းဖြင့် မနေထိုင်ပါက ရာဇဝတ်မှုကို ဖိတ်ခေါ်သည် စသည်တို့ဖြစ်ပါသည်။ မေးမြန်းခံရသူတစ်ဦးက ထိုစကားပုံများအတိုင်း "မိန်းမတွေမှာတယ်၊ အကျိုးလွန်ခံရတဲ့သူတွေက အမြဲမှာတယ်။"¹⁸⁰

ပိုမိုကျယ်ပြန့်စွာဖော်ပြရသော်၊ အချို့သော ရပ်ရွာအသိုင်းအဝိုင်းများတွင် GBV ဖြစ်ပွားသောအခါတွင် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူအမျိုးသမီးသည် ထိုနေရာတွင်ရှိနေပါက ရပ်ရွာအတွက်ကဆိုးစေသည် ဟုရှုမြင်နေကြသည်။¹⁸¹ GBV ကျူးလွန်သူသည် ရပ်ရွာအသိုင်းအဝန်းတွင် တည်ရှိနေပါက သူတို့အတွက် ကံမကောင်းခြင်းကို မဖြစ်စေနိုင်ဟု ထင်မြင်နေကြသည်။¹⁸² GBV ဖြစ်ရပ်မှ ဖြစ်ပေါ်လာသော ကဆိုးခြင်းအန္တရာယ်များကို ရှောင်ရှားရန် တစ်ခုတည်းသောနည်းလမ်းမှာ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူအား ရပ်ရွာအသိုက်အဝန်းမှ ထွက်ခွာရန်ဖြစ်သည်ဟု အချို့ရပ်ရွာအသိုင်းအဝိုင်းများတွင် ယုံကြည်ကြသည်။¹⁸³

အကျိုးလွန်ခံရသူကို အပြစ်တင်ခြင်း ခံခဲ့ရနိုင်သည့် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူအများအပြားကို ၎င်းတို့၏ ရပ်ရွာအသိုင်းအဝိုင်းများကသာမက ၎င်းတို့၏မိသားစုများမှလည်း ဖယ်ကျဉ်ခံခဲ့ရသည်။¹⁸⁴ ရလဒ်အနေဖြင့် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများသည် ၎င်းတို့၏ရပ်ရွာအသိုင်းအဝိုင်းမှ ထွက်ခွာရန် အတင်းအကျပ်ခိုင်းစေခံခဲ့ရရုံသာမက တစ်ယောက်တည်း လုံးလုံးလျားလျားအလုပ်နေထိုင်လုပ်ဆောင်ရန်နှင့် ၎င်းတို့၏လူမှုရေးပုံစံကို ကွန်ရက်တစ်ခုလုံးကို ဆုံးရှုံးသွားခဲ့ရပါသည်။¹⁸⁵ CRSV အတွက် သီးသန့်ဖြစ်သော 'မကြားလိုက်ရသောအသံများ' လေ့လာမှုက

"အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများသည် အရက်ရခြင်း၊ အိမ်ထောင်ဖက်၏ယုံကြည်မှု ဆုံးရှုံးခြင်းနှင့် သားသမီးများအပါအဝင် ၎င်းတို့၏မိသားစုသည် ၎င်းတို့ကို ရုတ်ကြောက်ခြင်းကြောင့် ၎င်းတို့၏ မိသားစုဆက်

ဆံ့ရေးတွင် ပြောင်းလဲသွားသည်ကို ခံစားခဲ့ရသည်။ ထိုသို့ပြုမူမှုများသည် အမြဲတမ်းကွဲပြားခြင်းအကြောင်းများကို ဖြစ်စေသည်။ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူတစ်ဦး၏ခင်ပွန်းသည် သူမနှင့်အဆက်အသွယ်ဖြတ်ခဲ့ပြီး သူမနှင့်သူမ၏ကလေးများအတွက် ထောက်ပံ့မှုမပေးတော့ပေ။ လက်စားချေခြင်း၊ အရက်ကွဲခြင်းနှင့် အမည်းစက်များကို ကြောက်ရွံ့ခြင်းတို့ကြောင့် အချို့သော အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများနှင့် ၎င်းတို့၏ မိသားစုများသည် အခြားရွာသို့ ပြောင်းရွှေ့သွားကြရသည်။"¹⁸⁶

အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများရင်ဆိုင်ရသည့် ငြင်းပယ်မှုနှင့် အမည်းစက်များသည်လည်း ကာလရှည်ကြာဖြစ်ပွားနေသည့် လူမျိုးရေးတင်းမာမှုများကြောင့် ကျူးလွန်သူ၏လူမျိုးရေးစိတ်သလက္ခဏာ မှလည်း လွှမ်းမိုးနိုင်သည်။ ဥပမာအားဖြင့်၊ အင်တာဗျူးဖြေဆိုသူတစ်ဦးက ကရင်နီအသိုင်းအဝိုင်းတွင် မုဒိမ်းမှုမှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူတစ်ဦးသည် အထူးမဖြင့် ဗမာတပ်မတော်သားတစ်ဦးက ၎င်း၏မိသားစုနှင့် အသိုက်အဝန်းထဲကလူတစ်ဦးကို အမွေပြုကျင့်ခံရပါက ကြီးမားသော ဖယ်ကျဉ်ခံရမှုများနှင့် ကြုံတွေ့ရနိုင်သည်ဟု အင်တာဗျူးဖြေဆိုသူတစ်ဦးက ပြောသည်။¹⁸⁷

မြန်မာနိုင်ငံရှိ LGBTIQ+ မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများသည် ၎င်းတို့ခံစားကြုံတွေ့ ခဲ့ရသည့်အရာများအတွက် အပြစ်တင်ခံရလေ့ရှိသည်။ LGBTIQ+ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများကို အပြစ်တင်ရုံသာမက LGBTIQ+ အသိုက်အဝန်းအဖွဲ့ဝင်များအား ၎င်းတို့၏ လိင်စိတ်တိမ်းညွတ်မှု၊ ကျားမကွဲပြားမှု သို့မဟုတ် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာဖော်ပြမှုတို့ကို ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင်ပြောင်းလဲသင့်သည်ဟု LGBTIQ+ အသိုင်းအဝန်းမှ တာဝန်ရှိသူများအား အပြစ်တင်ခြင်းသည်တာဝန် တစ်ရပ်ဖွယ် သာမာန်ဖြစ်သည်ဟုယူဆနေကြသည်။¹⁸⁸ LGBTIQ+ မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများသည် ၎င်းတို့ကြုံတွေ့ ခဲ့ရသည့် အကြမ်းဖက်မှုများကြောင့် နှင့်/သို့မဟုတ် ၎င်းတို့၏ လိင်စိတ်ခံယူမှု၊ ကျားမခွဲခြားမှုနှင့်/သို့မဟုတ် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုများကြောင့် ၎င်းတို့၏ မိသားစုများနှင့် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းများက ဖယ်ကျဉ်ခံရခြင်းကို ကြုံတွေ့ရလေ့ရှိသည်။¹⁸⁹

178 Interview 17, CSO representative (online, 11 May 2022); Interview 15, CSO representatives (online, 9 May 2022); Interview 28, representatives from the Karen Human Rights Group (KHRG) and Karen Women's Organisation (KWO) (online, 6 July 2022).
179 ၎င်းသည် မှတ်တမ်းမှတ်ရာထိန်းသိမ်းခြင်း၊ အမှတ်စွဲစီမံခန့်ခွဲခြင်း၊ ဥပဒေရေးရာအကူအညီနှင့် ဖြစ်ရပ်နောက်ပိုင်း ကုသမှုနှင့် စိတ်ကုန်းမာရေးအပြင် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ပံ့ပိုးကူညီမှုများသို့ ရည်ညွှန်းလွှဲပြောင်းမှုများအတွက် ရှင်ထွေးမှုများကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ Interview 1, independent expert (online, 7 March 2022); Interview 17, CSO representative (online, 11 May 2022); Interview 8, CSO representative (undisclosed location, 29 April 2022); Interview 27, independent expert (online, 29 June 2022).
180 Interview 17, CSO representative (online, 11 May 2022).
181 Interview 15, CSO representatives (online, 9 May 2022); Interview 12, CSO representative (undisclosed location, 30 April 2022).
182 Interview 15, CSO representatives (online, 9 May 2022).
183 Interview 15, CSO representatives (online, 9 May 2022); Interview 12, CSO representative (undisclosed location, 30 April 2022).
184 Interview 15, CSO representatives (online, 9 May 2022); Interview 11, independent expert (undisclosed location, 29 April 2022).
185 Interview 11, independent expert (undisclosed location, 29 April 2022).
186 Anonymous, 'Unheard Voices – Qualitative Research on Conflict-Related Sexual Violence in Myanmar' (June 2022), 93.
187 Interview 12, CSO representative (undisclosed location, 30 April 2022).

ကလေးသူငယ် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ တွေ့ဆုံမေးမြန်းခံရသူ နှစ်ဦးက ကလေးမုဒိမ်းမှုတွင် ကလေးသူငယ်များ အထူးသဖြင့် ၎င်းတို့သည် မိန်းကလေးများသည် ပိုမို အပြစ်တင်ခံရကြောင်း ပြောကြားခဲ့သည်။¹⁹⁰ အခြားအင်တာဗျူးဖြေဆိုသူတစ်ဦးက ကလေးများသည် ကျူးလွန်ခံရသူအား အပြစ်တင်ခြင်းခံရသည်ဆိုသည်ကို အမှု၏သဘောသဘာဝနှင့် ပြစ်မှုကျူးလွန်သူမှာ မည်သူမည်ဝါတို့ဖြစ်သည်အပေါ် မူတည်ကြောင်း မှတ်ချက်ပြုခဲ့သည်။¹⁹¹ ဤလေ့လာမှုတွင် မေးမြန်းခံရသူ မည်သူမျှ မုဒိမ်းမှုမှ မွေးဖွားလာသော ကလေးများ၏ သက်ရောက်မှုများကို ဖော်ပြထားခြင်း မရှိသော်လည်း အဆိုပါကလေးများသည် လူမှုရေးအရ အမည်းစက်နှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံခံရမှုများလည်း ကြုံတွေ့ရဖွယ်ရှိနိုင်သည်။

'မကြားလိုက်ရသောအသံများ' လေ့လာမှုတွင်၊ " အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူ အားလုံးနီးပါး (n=70 သို့မဟုတ် 90%) သည် လူမှုဆက်ဆံရေးတွင် ဖိစီးခံရလွန်းခြင်း၊ အိမ်မှ မထွက်ခွာလိုခြင်း၊ ရပ်ရွာမှ ကွဲရဲရှုတ်ချခြင်းနှင့် ရပ်ရွာအဖွဲ့ဝင်များ၏ ဂုဏ်သိက္ခာ အတွက် အညစ်အကြေး (အထူးသဖြင့် မုဒိမ်းမှုမှ မွေးဖွားလာသော ကလေးငယ်များ) ဟုစွပ်စွဲခံရခြင်းတို့ကို လက်ခံရခြင်းအပါအဝင် လူမှုရေးဆိုင်ရာ အကျိုးသက်ရောက်မှုများကို အစီရင်ခံတင်ပြခဲ့သည်။ အမှုတစ်ခုတွင် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူ၏ချစ်သူက သူမနှင့်လမ်းခွဲခဲ့ပြီး နောက်တစ်ဦးမှာ ထိုအဖြစ်အပျက်ပြီးနောက်တွင် သူမနှင့် လက်ထပ်နိုင်တော့သည်ဟု ဆိုသည်ကို ခံစားခဲ့ရသည်။ နောက်တစ်ဦးက သူမကို ရှောင်ကျဉ်သွားတာကြောင့် အထီးကျန်ဆန်ပြီး စိတ်ပျက်အားငယ်သွားတယ်လို့ ခံစားခဲ့ရပါတယ်။ အမှုတစ်ခုတွင် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူတစ်ဦးသည် အစပိုင်းတွင် အလုပ်ပြန်ဆင်းခဲ့သော်လည်း ၎င်း၏လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်များက သူမအား မကျေမနပ်ဖြစ်ကာ အရှက်ခွဲသည်ဟု ခံစားခဲ့ရသည်။ အုပ်စုဖွဲ့ မုဒိမ်းကျင့်ခံရမှုမှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူအချို့က ၎င်းတို့သည် ယခုအခါတွင် အခြားသော အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများနှင့် ပေါင်းသင်းဆက်ဆံရာတွင်သာ သက်တောင့်သက်သာရှိနေကြသည်ဟု သတင်းပေးပို့ထားသည်။¹⁹²

အထူးသဖြင့် ဗမာလူမျိုးအချို့သည် အာဏာသိမ်းပြီးနောက်ပိုင်း တပ်မတော်ဘက်မှ မျက်မြင်တွေ့ခဲ့ရသည့် အကြမ်းဖက်မှုများနှင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာဖြစ်ရပ်မှန်များကို လူထုသိရှိနားလည်မှု တိုးမြှင့်လာစေရန်၊ အကြမ်းဖက်မှုနှင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ နှောင့်ယှက်မှုများရဲ့ ဖြစ်ရပ်မှန်ကို သိရှိလာပြီး ၎င်းတို့၏ သဘောထားများ

ကို အနည်းငယ်ပြောင်းသွားနိုင်ကြောင်း မေးမြန်းခံရသူအချို့က အကြံပြုခဲ့ကြပါသည်။ 'မကြားလိုက်ရသောအသံများ' ၏ အစီရင်ခံစာအရ "အာဏာသိမ်းပြီးနောက်ပိုင်း အကြမ်းဖက်မှုများကို ကြုံတွေ့ခဲ့ရသော ရန်ကုန်မှ အသက်ရှင်လွတ်မြောက်လာသူများသည် လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များ၏ ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်သော နည်းဗျူဟာများကို နားလည်သဘောပေါက်ကာ အိမ်နီးချင်းများနှင့် ရပ်ရွာအသိုက်အဝန်းက ၎င်းတို့ကို ပိုင်းရံကာကွယ်ပေးထားသည်ဟု ဆိုပါသည်။ ရပ်ရွာအသိုက်အဝန်းက စာနာစိတ်ပြုပြီး အသက်ရှင်လွတ်မြောက်လာသူတွေကို ပြုစုစောင့်ရှောက်ပေးတယ်။ အသက်ရှင်လွတ်မြောက်လာသူတွေကို အပြစ်မတင်ဖို့နဲ့ ကိစ္စတစ်ခုမှာ အသက်ရှင်လွတ်မြောက်လာသူ တခြားနေရာကို ပြောင်းရွှေ့ဖို့ ပိုက်ဆံရှာဖို့လိုတယ်ဆိုတာ နားလည်ပါတယ်" ဟု ပြောကြားခဲ့ပါသည်။¹⁹³

ဤလေ့လာမှုအတွက် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သော CSO အများအပြားသည် ၎င်းတို့ဆောင်ရွက်နေသော ရပ်ရွာများတွင် ပညာရေးနှင့် အသိပညာပေးရေး ပရောဂျက်များကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိရာ GBV နှင့်ပတ်သက်သော ပျံ့နှံ့နေသောသဘောထားများ ပုံစံအမျိုးမျိုးဖြင့် - ကျူးလွန်ခံရသူကို အပြစ်တင်သည့်သဘောထားများ အပါအဝင် - နှင့်/သို့မဟုတ် အမျိုးသမီးများ၏ စွမ်းဆောင်နိုင်မှုကို မြှင့်တင်ရန် နှင့် ကျားမတန်းတူရေး စသည်ကို စိန်ခေါ်ရန် ကြိုးပမ်းခဲ့ပါသည်။ သို့သော် မြန်မာနိုင်ငံတွင် နက်နက်ရှိုင်းရှိုင်း အမြစ်တွယ်နေသော မျိုးချစ်စိတ်၊ လိင်တူချစ်သူများအား ရွံ့မှန်းမှု နှင့် လူမျိုးရေးခွဲခြားသည့် သဘောထားများကို ပြောင်းလဲရန် ခက်ခဲကြောင်း မေးမြန်းခံရသူ အများအပြားက ထောက်ပြကြသည်။¹⁹⁴ ထို့အပြင်၊ ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် အာဏာသိမ်းပြီးကတည်းက လူများစွာသည် CRSV အပါအဝင် GBV တို့အား တော်လှန်ရေးလှုပ်ရှားမှုနှင့် နိုင်ငံရေးအပြောင်းအလဲနှင့် မည်သို့ဆက်စပ်သည်ကို နားမလည်ပါက ဦးစားပေးအဖြစ် ရှုမြင်နိုင်မည်မဟုတ်ပါ။ မေးမြန်းခံရသူတစ်ဦးက "တော်လှန်ရေးနှင့် မသက်ဆိုင်သော အရာအားလုံးကို နောက်သို့ တွန်းပို့ခံထားနိုင်ရသည်" ဟုဆိုသည်။¹⁹⁵

188 Interview 10, CSO representative (online, 29 April 2022).
189 Interview 10, CSO representative (online, 29 April 2022).
190 Interview 6, CSO representative (undisclosed location, 28 April 2022); Interview 28, representatives from the Karen Human Rights Group (KHRG) and Karen Women's Organisation (KWO) (online, 6 July 2022).
191 Interview 28, representatives from the Karen Human Rights Group (KHRG) and Karen Women's Organisation (KWO) (online, 6 July 2022).
192 Anonymous, 'Unheard Voices – Qualitative Research on Conflict-Related Sexual Violence in Myanmar' (June 2022), 92-93.
193 Ibid 94.
194 Interview 12, CSO representative (undisclosed location, 30 April 2022); Interview 11, independent expert (undisclosed location, 29 April 2022); Interview 27, independent expert (online, 29 June 2022).

1.4. လူမှုစီးပွားဆိုင်ရာ ထိခိုက်မှုများ

မြန်မာနိုင်ငံရှိ CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ လူမှုစီးပွားအခြေအနေသည် ၎င်းတို့ကြုံတွေ့ခဲ့ရသည့် အကြမ်းဖက်မှုများကြောင့် များစွာ အပျက်သဘောဆောင်နေပါသည်။ 'မကြားလိုက်ရသောအသံများ' လေ့လာမှုတွင်၊ "အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများသည် အလုပ်ပြန်စနစ်ခြင်း မရှိသောကြောင့် (n=63 သို့မဟုတ် 81%) ၏ စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ထိခိုက်မှုများကို တစ်ခဲနက် အစီရင်ခံခဲ့ပြီး၊ ၎င်းတို့နှင့် ၎င်းတို့၏ မိသားစုများအတွက် ငွေကြေး၊ အနာဂတ် များတွင် အခက်အခဲရှိကြောင်း စိတ်ပူပန်နေရကြောင်း အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူ အများအပြားသည် ကုန်ပစ္စည်းများကို ဆက်လက်ရောင်းချရန် ကြောက်ရွံ့လှန့်သဖြင့် ဝင်ငွေဆုံးရှုံးပြီး အသက်ရှင်ရပ်တည်ရေးအတွက် နေ့စဉ်ရှားကန်နေကြရသော လမ်းဘေးဈေးသည်များဖြစ်လာကြသည်။ တခြား အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူတွေကလည်း ဘယ်သူ့ကိုမှ မျက်နှာမပြချင်ဘူးလို့ ပြောကြားခဲ့ပြီး အလုပ်ပြန်ဆင်းရမှာ ရှက်ကြောက်လှန့်နေခဲ့ပါတယ်။"¹⁹⁶

CRSV ၏ လူမှုစီးပွားဆိုင်ရာ ထိခိုက်မှုများကို နိုင်ငံအတွင်း လက်ရှိ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ ကပ်ဘေး၏ အခြေအနေတွင် နားလည်ထားရမည် ၊ ပိုမိုများပြားလာသော အကြမ်းဖက်မှုများနှင့်အတူ၊ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများသည် CRSV မခံစားရမီနှင့် အပြီးတွင် ကြုံတွေ့ခဲ့ရနိုင်သည့် ကျယ်ပြန့်သော ဆင်းရဲမွဲတေမှုနှင့် ငတ်မွတ်ခေါင်းပါးမှု¹⁹⁷ လည်း ရှိနေနိုင်ပါသည်။

အထက်တွင် ဆွေးနွေးခဲ့သည့်အတိုင်း အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများသည် လူမှုရေးအမည်းစက်နှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံခံရမှုများနှင့် ရင်ဆိုင်နေရပြီး ၎င်းတို့၏ မိသားစုများနှင့် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းများက မကြာခင် ဖယ်ကျဉ်ခံထားရကာ နေအိမ်မှထွက်ခွာရန် အတင်းအကြပ် ခိုင်းစေခံရခြင်းခြင်း၊ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းပြုခွင့် ဆုံးရှုံးခြင်းနှင့် လူမှုထောက်ပံ့ရေးကွန်ရက်များ ဆုံးရှုံးခဲ့ရသည်။¹⁹⁸

အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူကလေးများ သို့မဟုတ် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ ကလေးများသည် ချွန်လုပ်ခံရခြင်း သို့မဟုတ် ၎င်းတို့အား နေရာရွှေ့ပြောင်းခိုင်းခြင်းကြောင့် ကျောင်းဝင်ခွင့်ဆုံးရှုံးနိုင်သည်။ ကချင်အမျိုးသမီးအစည်းအရုံး၏ ထုတ်ပြန်ချက်အရ ကချင်ပြည်နယ်တွင် မိန်းကလေးငယ်တစ်ဦး အမွေပြုကျင့်ခံရပါက ကျောင်းတွင် လက်ခံရတော့မည်မဟုတ်ကြောင်းနှင့် ကျောင်းထွက်ရမည်ဖြစ်ကြောင်း သိရသည်။¹⁹⁹ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများသည် ၎င်းတို့ခံစားခဲ့ရသည့် အကြမ်းဖက်မှုကြောင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းများ ဆုံးရှုံးရသည့်အခါ၊ လူမှုရေးအမည်းစက်များ၊ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်ဒဏ်ရာရမှုများ သို့မဟုတ် မသန်စွမ်းမှုများကြောင့် သို့မဟုတ် နေရာပြောင်းရွှေ့ရသည့်အခါတွင် ၎င်းတို့၏ကလေးများသည် မိသားစုကို ကူညီထောက်ပံ့ရန်အတွက် ကျောင်းမတက်နိုင်တော့ပေ။²⁰⁰

အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများသည် ၎င်းတို့၏ နေအိမ်များမှ ထွက်ခွာရန်နှင့် ၎င်းတို့၏ စားဝတ်နေရေးလုပ်ကိုင်ပိုင်ခွင့် ဆုံးရှုံးသည့်အခါ၊ ၎င်းတို့သည် တရုတ်၊ ထိုင်း၊ မလေးရှား သို့မဟုတ် အခြားနေရာများသို့ လူကုန်ကူးခံရနိုင်ခြေ ပိုများလာသည်။²⁰¹ ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီ အာဏာသိမ်းပြီးနောက် စီးပွားရေးအကျပ်အတည်းနှင့် မလုံခြုံမှုသည် လူကုန်ကူးမှုအန္တရာယ်ကို တိုးမြှင့်လာစေပြီး လူကုန်ကူးသူများသည် အခြားနိုင်ငံများတွင် မှားယွင်းသော ကတိများများဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံမှ လူများကို အလွယ်တကူ ဆွဲဆောင်နိုင်သောကြောင့် လူကုန်ကူးသူများ ပိုမို၍အလွယ်တကူ ဆွဲဆောင်လာနိုင်ခဲ့သည်။²⁰²

ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်မှုများအပြင် အထက်တွင်ဖော်ပြထားသော ကျူးလွန်ခံရသူအား အပြစ်တင်ခြင်း၏ အကျိုးသက်ရောက်မှုများသည် CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ လူမှုစီးပွားအခြေအနေနှင့် ဘဝအရည်အသွေးတို့ကို ဆိုးရွားစွာ ထိခိုက်စေပါသည်။ ထို့အပြင် လူမှုစီးပွားဆိုင်ရာ အကျိုးသက်ရောက်မှုများသည် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများကို နောက်ထပ် ကျူးလွန်ခံရသူများအား ထပ်လောင်းဖြစ်လာရနိုင်ခြေ ပိုများစေနိုင်ပါသည်။ 'မကြားလိုက်ရသော အသံများ' လေ့လာမှုတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သော အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူအများအပြားသည် "စီးပွားရေးအရင်းအမြစ်များ ချို့တဲ့ခြင်းသည် ၎င်းတို့၏ အားနည်းချက်ကို ဖြစ်ပေါ်စေပြီး ဆင်းရဲမွဲတေမှုသည် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း ၎င်းတို့အား အင်အားလျော့စေသည်" ဟု ဖော်ပြခဲ့သည်။²⁰³

195 Interview 14, anonymous activist (online, 9 May 2022).
196 Anonymous, 'Unheard Voices – Qualitative Research on Conflict-Related Sexual Violence in Myanmar' (June 2022), 95.
197 Interview 21, Matthew Bugher, Human Rights Fellow at the Schell Center for International Human Rights at Yale Law School (online, 26 May 2022); Michelle Bachelet, UN High Commissioner for Human Rights, '50th Session of the Human Rights Council Oral Update on Myanmar' (14 June 2022) <https://www.ohchr.org/en/statements/2022/06/50th-session-human-rights-council-oral-update-myanmar> accessed 22 June 2022.
198 Interview 8, CSO representative (undisclosed location, 29 April 2022).
199 Interview 6, CSO representative (undisclosed location, 28 April 2022).
200 Interview 8, CSO representative (undisclosed location, 29 April 2022).
201 Interview 12, CSO representative (undisclosed location, 30 April 2022); Interview 11, independent expert (undisclosed location, 29 April 2022); Interview 5, CSO representative (online, 28 April 2022). See Human Rights Watch, 'Myanmar: Women, Girls Trafficked as "Brides" to China' (21 March 2019) https://www.youtube.com/watch?v=dc1m6Ci7OP0&ab_channel=HumanRightsWatch accessed 14 July 2022.
202 Interview 5, CSO representative (online, 28 April 2022).
203 Anonymous, 'Unheard Voices – Qualitative Research on Conflict-Related Sexual Violence in Myanmar' (June 2022), 49.

2. အသက်ရှင်ကျွန်ရစ်သူများ၏ လက်ရှိလိုအပ်ချက်များ

CRSV အသက်ရှင်ကျွန်ရစ်သူများ၏ လိုအပ်ချက်များသည် အသက်ရှင် ကျွန်ရစ်သူများ၏တည်နေရာများ (ကျေးလက်နှင့်မြို့ပြအပြင် လက်ရှိမြန်မာပြည်တွင်းတွင်နေထိုင်သည့်နိုင်ငံခြား)၊ ကျား၊ မ၊ အသက်၊ လူမျိုး၊ ဘာသာ၊ လူမှုစီးပွားအခြေအနေ၊ လိင်စိတ်တိမ်းညွတ်မှု၊ မသန်စွမ်းသူများ၊ တက်ကြွလှုပ်ရှားသူများ သို့မဟုတ် လူ့အခွင့်အရေး ကာကွယ်သူများ အဖြစ် ကြိုးပမ်းသူများ၊ လက်ရှိ သို့မဟုတ် နိုင်ငံရေး အကျဉ်းသားဟောင်း တစ်ဦးအဖြစ်၊ ဒုက္ခသည် သို့မဟုတ် ပြည်တွင်း ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူ (IDP) အခြေအနေ၊ နိုင်ငံသားဖြစ်မှု အခြေအနေ၊ စသည့်အချက်များပေါ်တွင် မူတည်၍ အခြားသူများကြားတွင်ကွဲပြားနိုင်သည်။ ဤလေ့လာမှုအတွက် လူတွေ့ စစ်ဆေးခံရသူများအပြင် ၎င်းတို့နှင့် အလုပ်လုပ်သော အသက် ရှင်ကျွန်ရစ်သူများတွင် မတူညီသော အတွေ့အကြုံများနှင့် အထောက်အ ထားများရှိသည်။ ထို့ကြောင့်၊ အသက်ရှင်ကျွန်ရစ်သူများ၏ လက်ရှိလို အပ်ချက်များ၏အောက်ဖော်ပြပါအက်ဗြတ်မူသည်ကန့်သတ်နမူနာတစ်ခုပေါ်တွင် မူတည်နေပြီး မတူညီသောအခြေအနေတွင် အသက်ရှင်ကျွန်ရစ် သူများနှင့် ကွဲပြားစွာ သက်ဆိုင်မှုရှိမည့် ယေဘုယျဖော်ပြချက်များအပေါ် မူတည်ပါသည်။

အသက်ရှင်ကျွန်ရစ်သူများ၏ အခြေခံအကျဆုံးလိုအပ်ချက်မှာ ပျံ့နှံ့မှု ပြားနေသော အကြမ်းဖက်မှုကို အဆုံးသတ်ရန်နှင့် လုံခြုံရေးအခြေအနေ မြှင့်တင်ရန်ဖြစ်သည်။²⁰⁴ ၎င်းအပြင်၊ သက်ဆိုင်ရာ ဖြေဆိုသူအများအပြား များ၏အဆိုအရ အသက်ရှင်ကျွန်ရစ်သူများ၏ လက်ရှိလိုအပ်ချက်များ တွင်ပါဝင်သည်များမှာ ။ ဘေးကင်းရေးနှင့်အမိုးအကာလိုအပ်မှု၊ ကျန်းမာ ရေးဝန်ဆောင်မှုများ ရရှိနိုင်မှု၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ပံ့ပိုးကူညီမှု/ အကြံဉာဏ် ရယူခွင့်၊ လူမှုစီးပွား အထောက်အပံ့များ စသည်တို့ပါဖြစ်ပါသည်။

'မကြားလိုက်ရသောအသံများ' အစီရင်ခံစာအရ၊ အသက်ရှင်ကျွန်ရစ်သူ များသည် CRSV ဝေဒနာများခံစားရပြီးနောက် ၎င်းတို့၏ လတ်တလော လိုအပ်ချက်များကို ဖော်ထုတ်ရန် တောင်းဆိုသောအခါ။ "[U]ပတ်ဝန်းကျင် (n=71) အသက်ရှင် ကျွန်ရစ်သူများသည် ဘေးကင်းရေးနှင့် အကာအကွယ်ပေးရေး ပံ့ပိုးကူ ညီမှုများကို ချက်ခြင်းလိုအပ်သည် (n=37 သို့မဟုတ် 52% အစီရင်ခံစာ) တွင်၎င်းတို့၏ အများဆုံးအဖြစ် သတ်မှတ်ခဲ့သည်။ ၎င်းသည် လုံခြုံရေးကို ဝန်ဆောင်မှုပေးသည့်အနေဖြင့်သာမက၊ ဥပမာ ဘေးကင်းရာအိမ်များသို့ ဝင်ရောက်ခွင့်၊ ကျယ်ပြန့်သောကိုယ်ခန္ဓာတည်ငြိမ်မှုကို ရည်ညွှန်းသည်။ အသက်ရှင်ကျွန်ရစ်သူများသည် ၎င်းတို့၏ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာနေရာများတွင် လုံခြုံစိတ်ချစွာနေထိုင်လိုကြသည်။ ဥပမာအားဖြင့် စစ်တပ်က သူ တို့၏နယ်မြေမှ ဖယ်ရှားခြင်း၊ ဧရိယာကို စွန့်ခွာခြင်း သို့မဟုတ် ပြစ်မှုကျူး

လွန်သူနှင့် ထိတွေ့ခြင်းမှ အကာအကွယ်ပေးခြင်းတို့ ပြုလုပ်လိုသည်" ဟု ဆိုလိုသည်။²⁰⁵

ယခုလေ့လာမှုတွင် အသက်ရှင်ကျွန်ရစ်သူများ၏ အမိုးအကာနှင့် ဘေး ကင်းရေးဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်များကို တစ်ကြိမ်လျှင် လအနည်းငယ်ထက် ပို၍ အသက်ရှင်ကျွန်ရစ်သူများအား ထောက်ပံ့ပေးရန် စွမ်းရည်နှင့် ရန်ပုံငွေပိုမိုလိုအပ်သည့်ဘေးကင်းလုံခြုံသောအိမ်များလိုအပ်မှုအပါအဝင် လူတွေ့ စစ်ဆေးသူအများအပြားက အလေးပေးဖော်ပြခဲ့ကြသည်။²⁰⁶ အမိုးအကာနှင့် ဘေးကင်းရေး လိုအပ်ချက်များသည် အသက်ရှင်ကျွန်ရစ် သူ များ၏ မိသားစုများ အတွက်လည်း လိုအပ်သည်။²⁰⁷ တပ်မတော်မှကျူး လွန်သည့် CRSV မှ အသက်ရှင် လွတ်မြောက်သူများသည် ၎င်းတို့အား ထုတ်ပြောခြင်း သို့မဟုတ် လက်တုံ့ပြန်ခြင်းအဖြစ် တားဆီးရန် ကြိုးပမ်း ရာတွင် စစ်တပ်မှ နောက်ထပ်တိုက်ခိုက်မှုများနှင့် ချိုးဖောက်မှုများ ဖြစ်နိုင် ခြေ ပိုများသည်။²⁰⁸ အသက်ရှင်ကျွန်ရစ်သူများ၏ သဘောတူညီချက်မ ပါဘဲ²⁰⁹ ပြည်တွင်းမီဒီယာရင်းမြစ်များက GBV ၏အမူများကို မကြာခဏ လူသိရှင်ကြားထုတ်ပြန်လေ့ရှိပြီး မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ ထိုချိုးဖောက်မှု များ၏သတင်းများသည် လူမှုအသိုက်အဝန်းတစ်ဝိုက်တွင် အများအား ဖြင့် ပျံ့နှံ့လေ့ရှိသောကြောင့် အသက်ရှင်ကျွန်ရစ်သူများရင်ဆိုင်ရသည့် လုံခြုံရေးအန္တရာယ်များကို ပိုမိုဆိုးရွားစေသည်။²¹⁰

အသက်ရှင်ကျွန်ရစ်သူ အများအပြားသည် ၎င်းတို့၏ လုံခြုံမှုကို သေချာစေ ရန်နှင့် ၎င်းတို့ကြုံတွေ့ နေရသော အရှက်နှင့် လူမှုအမည်းစက်များ၏ သက်ရောက်မှုကို လျော့ပါးစေရန်အတွက် ၎င်းတို့၏ ဇာတ်လမ်းများ²¹¹ ကို မျှဝေသည့်အခါ သို့မဟုတ် အကူအညီရယူသည့်အခါတွင် အမည်ပုံ က်ထားရန် လိုအပ်ကြောင်း မေးမြန်းချက်များကို ဖြေဆိုသူအချို့က မှတ် ချက်ပြုခဲ့သည်။²¹²

ကချင်လူမှုအသိုက်အဝန်းမှ အသက်ရှင်ကျွန်ရစ်သူများနှင့် လက်တွဲဆောင်ရွက်နေသည့် ဖြေဆိုသူတစ်ဦးက အဖွဲ့အစည်းအများအပြားက ၎င်းအား ပေးဆောင်ရန် တွန့်ဆုတ်နေသော်လည်း အသက်ရှင်ကျွန်ရစ် သူများသည် သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးအတွက် ပေးဆောင်ရန်၊ ဥပမာ ကာ ကွယ်ဆေးထိုးရန် သို့မဟုတ် ကွဲပြားသောတည်ငြိမ်မှုတွေနဲ့ သူတို့နေထိုင် တဲ့ အန္တရာယ်တွေရှိတဲ့ နေရာတွေကနေ အခြားနေရာများသို့ သွားရောက် ရန် ငွေသားလိုအပ်ကြောင်း အကြံပြုခဲ့သည်။ အရေးပေါ်အခြေအနေများ တွင် ငွေကြေးအကူအညီပေးရန် လိုအပ်ကြောင်း သူမက အလေးပေး ပြောကြားခဲ့သည်။²¹³ အလားတူ LGBTIQ+ အသိုက်အဝန်းတွင် အသက်ရှင် ကျွန်ရစ်သူများနှင့် လက်တွဲလုပ်ဆောင်နေသော ဖြေဆိုသူတစ်ဦးသည် အသက်ရှင်ကျွန်ရစ်သူများအတွက် အရေးပေါ်ငွေသားပံ့ပိုးမှုလိုအပ် ကြောင်း အလေးပေးပြောကြားခဲ့သည်။²¹⁴

204 Interview 13, CSO representative (online, 3 May 2022).
205 Anonymous, 'Unheard Voices – Qualitative Research on Conflict-Related Sexual Violence in Myanmar' (June 2022), 68.
206 Interview 6, CSO representative (undisclosed location, 28 April 2022); Interview 18, CSO representative (online, 24 May 2022); Interview 12, CSO representative (undisclosed location, 30 April 2022); Interview 10, CSO representative (online, 29 April 2022); Interview 11, independent expert (undisclosed location, 29 April 2022); Interview 28, representatives from the Karen Human Rights Group (KHRG) and Karen Women's Organisation (KWO) (online, 6 July 2022).
207 Interview 11, independent expert (undisclosed location, 29 April 2022); Interview 12, CSO representative (undisclosed location, 30 April 2022).
208 Interview 6, CSO representative (undisclosed location, 28 April 2022); Interview 18, CSO representative (online, 24 May 2022).
209 Interview 6, CSO representative (undisclosed location, 28 April 2022); Interview 7, CSO representative (undisclosed location, 28 April 2022); Interview 15, CSO representatives (online, 9 May 2022); Interview 11, independent expert (undisclosed location, 29 April 2022).
210 Interview 23, CSO representative (online, 30 May 2022); Interview 7, CSO representative (undisclosed location, 28 April 2022); Interview 28, representatives from the Karen Human Rights Group (KHRG) and Karen Women's Organisation (KWO) (online, 6 July 2022).
211 Interview 14, anonymous activist (online, 9 May 2022); Interview 13, CSO representative (online, 3 May 2022); Interview 11, independent expert (undisclosed location, 29 April 2022).
212 Interview 11, independent expert (undisclosed location, 29 April 2022); Interview 23, CSO representative (online, 30 May 2022); Interview 16, CSO representative (undisclosed location, 10 May 2022).
213 Interview 18, CSO representative (online, 24 May 2022).
214 Interview 10, CSO representative (online, 29 April 2022).

ကိုယ်ဝန်ဖျက်ချခြင်း အပါအဝင်²¹⁶ အသက်ရှင်ကျွန်ရစ်သူများ၏ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုကို²¹⁵ ရရှိနိုင်ရန် လိုအပ်ကြောင်း မေးမြန်းမှုကို ဖုန်ဆို သူ အများအပြားက အလေးပေးပြောကြားခဲ့သည်။ 'မကြားလိုက်ရသောအသံများ' လေ့လာမှုအရ တစ်ခါတစ်ရံတွင် ဝင်ရောက်ကြည့်ရှု သို့မဟုတ် လိုအပ်သော စောင့်ရှောက်မှုပုံစံများတွင် (သို့သော်လည်း အကန့်အသတ်မရှိ) ပါဝင်နိုင်သည့်အချက်များမှာ : "ဆေးဝါးခြင်း၊ အရေးပေါ်သန္ဓေတားခြင်းနှင့် ကုသခြင်းနှင့် ၎င်းတို့၏ဒဏ်ရာများကို ပြုပြင်ပေးခြင်း (ဥပမာ ကိုယ်ဝန်ဖျက်ချခြင်း၊ ပျက်စီးနေသော သားဥအိမ်နှင့် သားအိမ်တို့ကို ဖယ်ရှားခြင်း) စသည်တို့ဖြစ်သည်။"²¹⁷ ဤလေ့လာမှုတွင် အသက်ရှင်ကျွန်ရစ်သူ ၂၃ ဦး (အစီရင်ခံစာပြုသူများ၏ ၃၂ ရာခိုင်နှုန်း) သည် ဆေးဘက်ဆိုင်ရာနှင့် အရေးပေါ်ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုကို အရေးပေါ်လိုအပ်မှုအဖြစ် သတ်မှတ်ခဲ့သည်။²¹⁸ အကျဉ်းထောင်အတွင်း အမွေပြုကျင့်ခံခဲ့ရသည့် အမျိုးသား သတင်းထောက်တစ်ဦးသည် လိင်မှတစ်ဆင့် ကူးစက်သောရောဂါများ ရှိမရှိ စစ်ဆေးသွားမည်ဖြစ်ကြောင်း သတင်းပေးပို့ခဲ့သည်။²¹⁹ သူ့ ကျောက်ကပ်တွေ ပျက်စီးသွားပြီး စစ်ဆေးဖို့ဆရာဝန်နဲ့ တိုင်ပင်ခဲ့ရတယ်လို့လည်း ဆိုပါတယ်။²²⁰ နောက်ပိုင်းတွင်သူသည် ထိုင်းနိုင်ငံသို့ ထွက်ပြေးခဲ့ပြီး ရေရှည်ဆေးကုသမှုနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ စောင့်ရှောက်မှုများ ရရှိရန် ကြိုးပမ်းခဲ့သည်။²²¹

တရားရေးဆိုင်ရာအကူအညီကိုလည်း အရေးကြီးသောလိုအပ်ချက်အဖြစ် တွေ့ဆုံမေးမြန်းသူများအပြားက အလေးပေးဖော်ပြခဲ့ကြသည်။²²² သို့သော်လည်း 'မကြားလိုက်ရသောအသံများ' လေ့လာမှုတွင် အသက်ရှင်ကျွန်ရစ်သူလေးဦးသာ (အစီရင်ခံစာပြုသူ၏ ၆%) သည် တရားဝင် သို့မဟုတ် အလွတ်သဘောဥပဒေရေးရာအကူအညီကို ချက်ချင်းလိုအပ်သည်ဟု သတ်မှတ်ခဲ့သည်။²²³

လူတွေ့ မေးမြန်းသူ အများအပြားသည် ကျူးလွန်ခံရမှုကို အပြစ်တင်ခြင်းကို အဆုံးသတ်ရန်နှင့် အသက်ရှင်ကျွန်ရစ်သူများကို ၎င်းတို့၏ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းတွင် လက်ခံနိုင်စေရန် လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အပြောင်းအလဲများ လိုအပ်ကြောင်း အလေးပေးဖော်ပြခဲ့သည်။²²⁴

အသက်ရှင်လွတ်မြောက်လာသူများသည် ၎င်းတို့ကြုံတွေ့ခဲ့ရသည့် အကြမ်းဖက်မှုများ၏ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှုများ၊ မြန်မာနိုင်ငံရှိ နိုင်ငံရေးနှင့် လုံခြုံရေးအခြေအနေများ၏ ဖိစီးမှုကို ဖြေရှင်းရန်အတွက် အကြံဉာဏ်ပေးခြင်းအပြင် အခြားသော စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာ ပံ့ပိုးကူညီမှုကဲ့သို့သော စိတ်ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုပုံစံဖြင့် လူမှုရေးအမည်းစက်နှင့် ချွန်လှုပ်ခြင်းတို့ကို ရင်ဆိုင်နေကြရသည့် အတွက် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာပံ့ပိုးကူညီမှု လိုအပ်လျက်ရှိပါသည်။²²⁵ လူတွေ့ မေးမြန်းသူတစ်ဦးမှ အသက်ရှင်ကျွန်ရစ်သူများကို ကုသရန်နှင့် ၎င်းတို့၏စိတ်ကျန်းမာရေးကို တည်ငြိမ်စေရန် လိုအပ်ကြောင်း ညွှန်ပြခဲ့သည်။ အသက်ရှင်ကျွန်ရစ်သူများအတွက် သူမ၏ CSO မှ ပံ့ပိုးပေးသော အကြံဉာဏ်သည် ၎င်းတို့၏ ကုသခြင်းကို အထောက်အကူပြုနိုင်သော်လည်း ၎င်းကို ကျွမ်းကျင်ညာရှင်များမှ ပံ့ပိုးပေးခြင်း မရှိသောကြောင့် ပုံမှန်အားဖြင့် ၎င်းသည် အသက်ရှင်ကျွန်ရစ်သူများအား အပြည့်အဝ တည်ငြိမ်စေရန် မကူညီနိုင်ကြောင်း မှတ်သားထားခဲ့သည်။²²⁶

လူတွေ့ ဖြေဆိုသူတစ်ဦးသည် အသက်ရှင်ကျွန်ရစ်သူများအား အကြံဉာဏ်ပေးသည့်အတွေ့အကြုံရှိသည့် တက်ကြွလှုပ်ရှားသူတစ်ဦးဖြစ်သည်။ အသက်ရှင်ကျွန်ရစ်သူများအတွက် အကြံဉာဏ်ပေးခြင်း ဝန်ဆောင်မှုများအပြင် အသက်ရှင်ကျွန်ရစ်သူများနှင့် လက်တွဲပြီး တရားစီတင်ပင်ပန်းနွမ်းနယ်မှုနှင့် ပင်ပန်းနွမ်းနယ်မှုများကို ရင်ဆိုင်ရသူများအတွက်လည်း အလေးပေးဖော်ပြခဲ့သည်။ နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများ အသက်ရှင်လွတ်မြောက်လာသူများ၏ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ပံ့ပိုးကူညီမှု အထူးလိုအပ်ကြောင်း သူမက မှတ်ချက်ပြုခဲ့သည်။ ထောင်မှ လွတ်မြောက်လာသောအခါတွင် CSO အများအပြားသည် ၎င်းတို့နှင့် လက်တွဲလုပ်ဆောင်ရန် တွန့်ဆုတ်နေကြခြင်း သို့မဟုတ် ၎င်းတို့နှင့် လက်တွဲလုပ်ဆောင်ရန် ဆန္ဒမရှိကြခြင်းမှာ ပြင်းထန်သော လုံခြုံရေးအန္တရာယ်ကြောင့် ဖြစ်သည်။ ဤမေးမြန်းမှုဖြေဆိုသူတစ်ဦးသည် အသက်ရှင်ကျွန်ရစ်သူများ၏ အကြံဉာဏ်နှင့် အထူးပြုစိတ်ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုများအတွက် လိုအပ်ချက်များသည် ၎င်းတို့၏ သီးခြားအတွေ့အကြုံများနှင့် အခြေအနေများပေါ်တွင်မူတည်မည်ဖြစ်ကြောင်း ထပ်လောင်းမှတ်ချက်ပြုခဲ့သည်။ လူတိုင်းတွင် အထူးပြုဝန်ဆောင်မှုများအတွက် မလိုအပ်ဘဲ၊ အချို့သော အသက်ရှင်ကျွန်ရစ်သူများသည် တစ်ဦးချင်းမှ တစ်ဦးချင်းကွန်ရက်များ သို့မဟုတ် လူပုဂ္ဂိုလ်များ

215 Interview 22, CSO representative (online, 27 May 2022); Interview 12, CSO representative (undisclosed location, 30 April 2022); Interview 6, CSO representative (undisclosed location, 28 April 2022); Interview 28, representatives from the Karen Human Rights Group (KHRG) and Karen Women's Organisation (KWO) (online, 6 July 2022).
 216 Interview 6, CSO representative (undisclosed location, 28 April 2022).
 217 Anonymous, 'Unheard Voices – Qualitative Research on Conflict-Related Sexual Violence in Myanmar' (June 2022), 66.
 218 Ibid 68-69.
 219 Ye Mon, 'I Reported on the Military's Abuses and Then I Became a Victim' (Frontier, 16 September 2022) <https://www.frontiermyanmar.net/en/i-reported-on-the-militarys-abuses-and-then-i-became-a-victim/> accessed 5 October 2022.
 220 Ibid.
 221 Ibid.
 222 Interview 22, CSO representative (online, 27 May 2022); Interview 5, CSO representative (online, 28 April 2022); Interview 13, CSO representative (online, 3 May 2022).
 223 Anonymous, 'Unheard Voices – Qualitative Research on Conflict-Related Sexual Violence in Myanmar' (June 2022), 69.
 224 Interview 17, CSO representative (online, 11 May 2022); Interview 12, CSO representative (undisclosed location, 30 April 2022); Interview 13, CSO representative (online, 3 May 2022); Interview 11, independent expert (undisclosed location, 29 April 2022); Interview 14, anonymous activist (online, 9 May 2022); Interview 28, representatives from the Karen Human Rights Group (KHRG) and Karen Women's Organisation (KWO) (online, 6 July 2022).
 225 Interview 11, independent expert (undisclosed location, 29 April 2022); Interview 14, anonymous activist (online, 9 May 2022); Interview 22, CSO representative (online, 27 May 2022); Interview 15, CSO representatives (online, 9 May 2022); Interview 17, CSO representative (online, 11 May 2022); Interview 6, CSO representative (undisclosed location, 28 April 2022); Interview 7, CSO representative (undisclosed location, 28 April 2022); Interview 5, CSO representative (online, 28 April 2022); Interview 12, CSO representative (undisclosed location, 30 April 2022); Interview 10, CSO representative (online, 29 April 2022); Interview 9, NUG Ministry of Women, Youth and Children (undisclosed location, 29 April 2022).
 226 Interview 22, CSO representative (online, 27 May 2022).
 227 Interview 14, anonymous activist (online, 9 May 2022).
 228 Interview 13, CSO representative (online, 3 May 2022).

မှ ပေးသော အကြံဉာဏ်များကဲ့သို့သော အထူးသီးသန့်မဟုတ်သော ပံ့ပိုး ကူညီမှုဝန်ဆောင်မှုများမှ အကျိုးခံစားခွင့်ရှိနိုင်ပါသည်။²²⁷

နိုင်ငံရေး အကျဉ်းသားဟောင်းများ နှင့် လက်တွဲလုပ် ကိုင်နေသော အခြားသော မေးမြန်းဖြေဆိုသူ က ငင်းတို့ လွတ်မြောက်ပြီးသည်နှင့် ထောင်ကျ ကျန်ရစ်သူများသည် ငင်းတို့၏ ကာလရှည် ပြန်လည် ထူထောင်ရေး ၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း အဖြစ် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ပံ့ပိုးမှု လိုအပ်ကြောင်း မှတ်ချက်ပြုခဲ့သည်။²²⁸

LGBTIQ+ အသိုက်အဝန်းမှ အသက်ရှင်ကျွန်ရစ်သူများနှင့် မေးမြန်းမှု ဖြေဆိုသူတစ်ဦးက အသက်ရှင်ကျွန်ရစ်သူများသည် စိတ်ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုများကို စိတ်မဝင်စားကြောင်းနှင့် အင်တာနက်အသုံးပြုခွင့်ကို ကန့်သတ်ခြင်းသည် ထိုကဲ့သို့သောအကူအညီကိုရှာဖွေရန် အဓိကအတားအဆီးဖြစ်ကြောင်း ပြောကြားခဲ့သည်။²²⁹ ကချင်လူမှုအသိုက်အဝန်းမှ အသက်ရှင်လွတ်မြောက်လာသူများနှင့် လက်တွဲလုပ်ဆောင်နေသည့် မေးမြန်းမှုဖြေဆိုသူတစ်ဦးက မကြာခင်အသိုက်အဝန်းမှ အသက်ရှင်ကျွန်ရစ်သူများသည် ငင်းတို့၏ အတွေ့အကြုံများအကြောင်း မပြောလိုခြင်း သို့မဟုတ် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ပံ့ပိုးမှုများ မရယူလိုကြောင်း ဖြေကြားခဲ့သည်။²³⁰

'မကြားလိုက်ရသောအသံများ' လေ့လာမှုတွင် အသက်ရှင်ကျွန်ရစ်သူ နှစ်ဦးသာ (အစီရင်ခံစာပြသမှု၏ ၃%) သည် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ပံ့ပိုးမှုသို့မဟုတ် အကြံဉာဏ်ပေးခြင်းကို ချက်ချင်းလိုအပ်သည်ဟု သတ်မှတ်ခဲ့သည်။²³¹ ဤအခြေအနေများနှင့် ယခုလေ့လာမှုတွင် ပါဝင်ပတ်သက်သူ အများအပြား၏ အမြင်များအကြား ကွဲလွဲမှုသည် သက်ဆိုင်သူများ၏ လိုအပ်ချက်များကို လွဲမှားစွာ အကဲဖြတ်ခြင်း အပါအဝင် ကွဲပြားခြားနားသော အချက်များစွာကြောင့် ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ပံ့ပိုးမှုသည် အသက်ရှင်ကျွန်ရစ်သူများ၏ လိုအပ်ချက်များ၏ အထက်အောက် နိမ့်ကျသွားနိုင်ပြီး ငင်းတို့၏ ရှင်သန်မှုအတွက် ချက်ချင်းမြှင့်တင်မှုများ၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ပံ့ပိုးမှုများ၏ အလားအလာတန်ဖိုးကို သက်ဆိုင်သူအချို့မှ လွန်ကဲစွာ ခန့်မှန်းနိုင်သည် သို့မဟုတ် အချို့သော အသက်ရှင်ကျွန်ရစ်သူများမှ (အထူးသဖြင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ လူမှုရေးဝန်ဆောင်မှုများ၏ အရည်အသွေးနှင့် သမိုင်းကြောင်းအရနှင့် လက်ရှိတွင် အကန့်အသတ်ဖြင့် ရရှိနိုင်မှု)၊ အချိုးသမီးများ၏ နက်ရှိုင်းစွာ တွယ်ပြုနေသော လူမှုရေးအခြေအနေများကို အခြားသူများ၏ လိုအပ်ချက်များထက် မိမိတို့ကိုယ်ကို မထားမိစေရန်၊ စိတ်ကျန်းမာရေး အထောက်အပံ့ကို ရှာဖွေခြင်းနှင့် ဆက်စပ်နေသော အမည်းစက် နှင့်ပတ်သက်ပြီး အခြားသူများအကြား လျော့တွက်နိုင်ပါသည်။

အသက်ရှင်လွတ်မြောက်လာသူများ၏ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ပံ့ပိုးမှုလိုအပ်မှုကို အလေးအနက်ထားရဘဲ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ တင်းမာမှု၏ အရင်းခံအကြောင်းတရားများ : စစ်တပ်၏ ဆက်တိုက်ချိုးဖောက်မှု

များကြောင့် မလိုခြင်းနှင့် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အကျပ်အတည်းများဖြင့် အသက်ရှင် လွတ်မြောက်လာသူများ၏ လိုအပ်ချက်များကို ဖုံးကွယ်ထားရလျှင် စဉ်းစားသင့်ကြောင်းဟု လူတွေ့မြေဆိုသူတစ်ဦးက ပြောကြားခဲ့သည်။²³²

တွေ့ဆုံမေးမြန်းသူ အများအပြားသည် အသက်ရှင်ကျွန်ရစ်သူများ၏ အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းဆိုင်ရာ ပံ့ပိုးမှုလိုအပ်ကြောင်း အလေးပေးဖော်ပြခဲ့ကြသည်။²³³ အသက်ရှင်ကျွန်ရစ်သူများရင်ဆိုင်ရသည့် လူမှုရေးအမည်းစက်နှင့် ငြင်းပယ်ခံရမှုများကြောင့် အသက်ရှင်ကျွန်ရစ်သူများသည် ငင်းတို့၏နေရပ်မှထွက်ခွာပြီးနောက် နေရာအသစ်များတွင် ရေရှည်တည်တံ့သောအလုပ်အကိုင်များရှာဖွေရန် လိုအပ်သည် (ငင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံမှထွက်ခွာခြင်းလည်းပါဝင်နိုင်သည်) ဟု မကြာခင်ဆိုလိုသည်။²³⁴ ချင်း ရပ်ရွာအသိုက်အဝန်းတွင် အလုပ်လုပ်သော လူတွေ့မြေဆိုသူတစ်ဦးမှ အသက်ရှင်ကျွန်ရစ်သူများ၏ အလိုအပ်ဆုံးမှာ လွတ်လပ်ရေးဖြစ်ရန်ဖြစ်ပြီး ငင်းတို့၏ မိသားစု သို့မဟုတ် အသိုက်အဝိုင်းအပေါ် အားကိုးစရာ မလိုတော့ဘဲ ငင်းတို့ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေသော ပြန်လည်အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းနှင့် ထိခိုက်ဒဏ်ရာရစေသည့် လူမှုရေးဆိုင်ရာ အမည်းစက်များနှင့် ကြုံတွေ့ရနိုင်သည်ဟု အကြံပြုခဲ့သည်။ (အထူးသဖြင့် သတင်းအချက်အလက် အလွန်လျင်မြန်စွာ ပျံ့နှံ့နေသည့် IDP စခန်းများကဲ့သို့သော အနီးကပ်ရပ်ကွက်များတွင် နေထိုင်နေစဉ်အတွင်း)²³⁵ 'မကြားလိုက်ရသောအသံများ' လေ့လာမှုတွင် အသက်ရှင်ကျွန်ရစ်သူ ကိုးဦး (အစီရင်ခံစာ၏ ၁၃%) သည် အသက်မွေးဝမ်းကြောင်း (ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာအပါအဝင်) နှင့် လူမှုရေးဝန်ဆောင်မှုများကို လက်ငင်းလိုအပ်ချက်အဖြစ် သတ်မှတ်ခဲ့သည်။²³⁶

လိုအပ်ချက်များသည် အချိန်နှင့်အမျှ တာဝန်တည်း ရှိနေမှာဖြစ်ပါတယ်။ အာဏာသိမ်းမှုမတိုင်မီ CRSV ခံစားခဲ့ရသော အသက်ရှင်ကျွန်ရစ်သူများ၏လိုအပ်ချက်များသည် အာဏာသိမ်းပြီးနောက် CRSV ခံစားခဲ့ရသူများ၏လိုအပ်ချက်များနှင့်ဆင်တူသည်ဟု လူတွေ့မြေဆိုသူတစ်ဦးက အကြံပြုခဲ့သည်။²³⁷ သူမအလေးပေးဖော်ပြခဲ့သော အဓိကကွာခြားချက်မှာ CRSV ကို မကြာသေးမီက တွေ့ကြုံခံစားခဲ့ရသော အသက်ရှင်ကျွန်ရစ်သူများသည် ဆိုရှယ်မီဒီယာကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်အသုံးပြုမှုနှင့် ပျံ့နှံ့မှုနှုန်းတို့ကြောင့် အကာအကွယ်နှင့် ကိုယ်ရေးကိုယ်တာအတွက် ထပ်လောင်းလိုအပ်မှုများရှိနေပါသည်။²³⁸ ယနေ့ လွတ်မြောက်လာသူများသည် စစ်တပ် သို့မဟုတ် ရဲတပ်ဖွဲ့၏ ဖမ်းဆီးခြင်းခံရနိုင်ခြေ မြင့်မားခြင်းကြောင့် အသက်ရှင်လွတ်မြောက်လာသူများတွင် လုံခြုံရေး လိုအပ်ချက်များ ရှိနေကြောင်း အခြားသော လူတွေ့မြေဆိုသူ တစ်ဦးက မှတ်ချက်ပြုသည်။²³⁹

229 Interview 10, CSO representative (online, 29 April 2022).
230 Interview 18, CSO representative (online, 24 May 2022).
231 Anonymous, 'Unheard Voices – Qualitative Research on Conflict-Related Sexual Violence in Myanmar' (June 2022), 69.
232 Interview 27, independent expert (online, 29 June 2022).
233 Interview 22, CSO representative (online, 27 May 2022); Interview 17, CSO representative (online, 11 May 2022); Interview 18, CSO representative (online, 24 May 2022); Interview 10, CSO representative (online, 29 April 2022); Interview 28, representatives from the Karen Human Rights Group (KHRG) and Karen Women's Organisation (KWO) (online, 6 July 2022).
234 Interview 17, CSO representative (online, 11 May 2022); Interview 18, CSO representative (online, 24 May 2022); Interview 5, CSO representative (online, 28 April 2022); Interview 10, CSO representative (online, 29 April 2022).
235 Interview 23, CSO representative (online, 30 May 2022).
236 Anonymous, 'Unheard Voices – Qualitative Research on Conflict-Related Sexual Violence in Myanmar' (June 2022), 69.
237 Interview 7, CSO representative (undisclosed location, 28 April 2022).
238 Ibid.
239 Interview 27, independent expert (online, 29 June 2022).

'မကြားရလိုက်ရသောအသံများ' လေ့လာမှုတွင် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူ 15 ဦး (အစီရင်ခံစာပြုသူ ၂၁ ရာခိုင်နှုန်း) သည် ၎င်းတို့၏ လတ်တလော လိုအပ်ချက်များကို မသေချာကြောင်း အစီရင်ခံစာခဲ့သည်။ အသက်ရှင်ကျန် ရစ်သူတစ်ဦးက "သူမ၏လက်တလောစိတ်အခြေနေမှာ ထိတ်လန့်နေပြီး ထိုအချိန်တွင် ဝန်ဆောင်မှုများကိုအသုံးပြုဖို့ မပြုဖို့ စဉ်းစားရန် အလွန် အမင်း ထိတ်လန့်လွန်းနေသေးကြောင်း ရှင်းပြသည်။"²⁴⁰

ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံသို့ ထွက်ပြေးသွားသော ရိုဟင်ဂျာအသိုက်အဝန်း မှ အသက်ရှင်လွတ်မြောက်လာသူ CRSV နှင့် အင်တာဗျူးဖြေသူတစ်ဦးက "ဒီမှာ အကုန်လုံးဆုံးရှုံးသွားတဲ့အတွက် မြန်မာနိုင်ငံကို ပြန်ချင်တာပဲလို့ ပြောပါတယ်။ ၎င်းတို့သည် ဤနေရာတွင် ယာယီအမိုး အကာအောက်တွင် တည်းခိုကြပြီး စားနပ်ရိက္ခာနှင့် အခြေခံဝန်ဆောင်မှုများသာ ရရှိသော်လည်း အခြားဘာမျှမရှိပေ။ သူတို့ရဲ့ သားသမီးတွေအတွက် ပညာရေးလည်း မရှိသလို သူတို့မှာလည်း အလုပ်မရှိပါဘူး။"²⁴¹

3. အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ ခံယူချက်နှင့် အေဂျင်စီ

အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများနှင့် နီးနီးကပ်ကပ်ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသော လူတွေ့ဖြေဆိုသူအချို့၏အဆိုအရ မြန်မာနိုင်ငံရှိ CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများသည် လျော်ကြေးပေးခြင်းနှင့် ၎င်းတို့၏ သီးခြားအခွင့်အရေးများအကြောင်း အကန့်အသတ်ဖြင့် သိရှိနားလည်ကြပြီး/သို့မဟုတ် အာဏာသိမ်းပြီးနောက် အကြမ်းဖက်မှုနှင့် အားနည်းသော ဥပဒေ စည်းကမ်းချက်များအတွက် လျော်ကြေးပေးခြင်းသည် ဖြစ်နိုင်ချေရှိသည်ဟု မယုံကြည်ကြပါ။²⁴²

လျော်ကြေးပေးခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်းပြီး အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ အဓိကစိုးရိမ်ပုဒ်မှာသည် နိုင်ငံရေးပြောင်းလဲမှုနှင့် ထပ်ခါတလဲလဲမဟုတ်သည့်အာမခံချက်တို့ လိုအပ်ကြောင်း လူတွေ့ဖြေဆိုသူတစ်ဦးက မှတ်ချက်ပြုခဲ့သည်။²⁴³

၎င်း၏ CSO မှ တာဝန်ထမ်းဆောင်နေသော ရပ်ရွာများတွင် လျော်ကြေးပေးခြင်းဆိုင်ရာ သဘောတရားကို တရားမျှတမှုအဖြစ် အချို့က နားလည်ကြောင်း၊ သို့မဟုတ် "တစ်ခုခုဖြစ်ခဲ့ရင် သူတို့ဘက်ကတစ်ခုခုပြန်လိုချင်တယ်" ဟူသော အယူအဆကို အခြားလူတွေ့စစ်ဆေးသူတစ်ဦးက ဆိုသည်။²⁴⁴ ဤ CSO မှ အသက်ရှင်လွတ်မြောက်လာသူများအား အနာဂတ်အသွင်ကူးပြောင်းရေး တရားမျှတမှု လုပ်ငန်းစဉ်များမှတစ်ဆင့် ၎င်းတို့၏

သီးခြားအမှုများကို တရားမျှတမှု ရယူနိုင်ကြောင်း အလေးပေး ပြောကြားခဲ့သည်။ ဤအင်တာဗျူးဖြေဆိုသူ၏အဆိုအရ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများသည် လျော်ကြေးပေးခြင်းဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာ အယူအဆနှင့် ၎င်းတို့အတွက် ဖြစ်ပျက်ခဲ့သည့်အရာအတွက် "တစ်ခုတရာ ပြန်လည်ရရှိခြင်း" အလားအလာရှိကြောင်း ပိုမိုသိရှိလာသောအခါတွင် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများသည် အံ့ဩသွားကြသည်။ အချက်ချင်းဖြစ်လာမှာမဟုတ်ပေမယ့် ဖယ်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီစနစ်ကို ထူထောင်မယ်ဆိုရင် အနာဂတ်မှာ ဖြစ်နိုင်မယ်လို့ ယုံကြည်ပါတယ်။²⁴⁵

ဤလေ့လာမှုအတွက် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သော CSO အများအပြားသည် ၎င်းတို့လုပ်ဆောင်နေသည့် ရပ်ရွာများတွင် အသွင်ကူးပြောင်းရေးဆိုင်ရာ တရားမျှတမှုနှင့် လျော်ကြေးပေးခြင်းဆိုင်ရာ အသိပညာပေးမှုများ လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြောင်း ညွှန်ပြခဲ့သည်။²⁴⁶ တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည့် CSOs နှစ်ဦးသည် ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ တရားမျှတမှုကို ရှာဖွေရာတွင် လွတ်မြောက်လာသူများအား ပံ့ပိုးကူညီမှုများ သို့မဟုတ် ယခင်က အသွင်ကူးပြောင်းရေးဆိုင်ရာ တရားမျှတမှုကို အာရုံစိုက်ခဲ့ကြသော်လည်း အာဏာသိမ်းပြီးနောက် ၎င်းတို့၏ အရင်းအနှီးများနှင့် ဦးစားပေးမှုများ အပြောင်းအလဲများကြောင့် မကြာသေးမီက ထိုသို့လုပ်ဆောင်ခဲ့ခြင်း မရှိပေ။²⁴⁷

လက်ရှိအခြေအနေတွင် အချို့သော CSO များသည် ၎င်းတို့၏လုပ်ငန်းကို ဘောင်ခတ်ထားပြီး အထူးသဖြင့် အနာဂတ် အသွင်ကူးပြောင်းရေး တရားမျှတမှု လုပ်ငန်းစဉ်များအတွက် လိုအပ်သလို လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို မှတ်တမ်းတင်သည်မှာ ၎င်းတို့၏ အလုပ်ဖြစ်သည်။²⁴⁸ ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်မှုနှင့် အသွင်ကူးပြောင်းရေးတရားမျှတမှုဆိုင်ရာ ပရောဂျက်များကို ယခင်က ဆောင်ရွက်ခဲ့ဖူးသည့် အခြားသော CSO များသည် ယခုအခါ ၎င်းတို့စားနပ်ရိက္ခာ၊ အမိုးအကာနှင့် လုံခြုံရေးအတွက် ဆောင်ရွက်ပေးနေသော ပြည်သူများ၏ အရေးပေါ်လိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်ရန် လုံးလုံးလျားလျား အာရုံစိုက်နေပါသည်။²⁴⁹

CRSV အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ ခံယူချက်နှင့် အေဂျင်စီကို မေးမြန်းသောအခါတွင် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများသည် လျော်ကြေးပေးရန် သို့မဟုတ် ကုစားခွင့်အတွက် စဉ်းစားရမည့်အနေအထားတွင် မရှိသေးကြောင်း၊ ၎င်းတို့သည် မရေရာသောအခြေအနေများ (မကြာခင် ပြေးလွှားနေရသည့် အခြေအနေ) နှင့် ရုန်းကန်နေရသည့်အခြေအနေတွင် ၎င်းတို့၏ အခြေခံလိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းပေးရန် ရှိနေကြောင်း အလေးပေးပြောကြားခဲ့သည်။²⁵⁰

240 Anonymous, 'Unheard Voices – Qualitative Research on Conflict-Related Sexual Violence in Myanmar' (June 2022), 68.
241 Interview 26, member of Naripokkho (online, 22 June 2022).
242 Interview 17, CSO representative (online, 11 May 2022); Interview 18, CSO representative (online, 24 May 2022); Interview 7, CSO representative (undisclosed location, 28 April 2022); Interview 10, CSO representative (online, 29 April 2022); Interview 16, CSO representative (undisclosed location, 10 May 2022).
243 Interview 13, CSO representative (online, 3 May 2022).
244 Interview 17, CSO representative (online, 11 May 2022).
245 Ibid.
246 Interview 15, CSO representatives (online, 9 May 2022); Interview 8, CSO representative (undisclosed location, 29 April 2022); Interview 17, CSO representative (online, 11 May 2022); Interview 18, CSO representative (online, 24 May 2022).
247 Interview 7, CSO representative (undisclosed location, 28 April 2022); Interview 6, CSO representative (undisclosed location, 28 April 2022).
248 Interview 8, CSO representative (undisclosed location, 29 April 2022); Interview 17, CSO representative (online, 11 May 2022); Interview 13, CSO representative (online, 3 May 2022).
249 Interview 7, CSO representative (undisclosed location, 28 April 2022); Interview 6, CSO representative (undisclosed location, 28 April 2022); Interview 4, CSO representative (undisclosed location, 27 April 2022).
250 Interview 11, independent expert (undisclosed location, 29 April 2022).
251 Interview 14, anonymous activist (online, 9 May 2022).

အသက်ရှင်လွတ်မြောက်လာသူများသည် ၎င်းတို့၏အဖြစ်အပျက်များအတွက် အပြစ်ပေးခံရခြင်း သို့မဟုတ် အပြစ်တင်ခံရမည်ကို မကြောက်ဘဲ ၎င်းတို့၏ အဖြစ်အပျက်များနှင့် အမြင်များကို မျှဝေနိုင်သည့် သက်တူရွယ်တူ ထောက်ပံ့ရေးကွန်ရက်များကဲ့သို့သော ဘေးကင်းသောနေရာများ ဖန်တီးခြင်းဖြင့် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ အေဂျင်စီကို အားကောင်းလာစေနိုင်ကြောင်း အခြားလူတွေ ဖြေဆိုသူတစ်ဦးက အကြံပြုခဲ့သည်။²⁵¹

4. လျော်ကြေးပေးချေမှုပုံစံများနှင့် နည်းလမ်းများပေါ်တွင် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏အမြင်နှင့် ဦးစားပေးမှုများ

အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူ အများအပြားသည် ၎င်းတို့၏ ကုစားခွင့်ကို မစဉ်းစားကြသော်လည်း အချို့သော အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများသည် လျော်ကြေးငွေကို ရှာဖွေနေကြပြီဖြစ်သည်။

တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုဒေသများရှိ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများသည် တရားမျှတမှုနှင့် လျော်ကြေးများရယူရန် EAO ၏ တရားစီရင်ရေးစနစ်ဘက်သို့ ဦးတည်သွားနိုင်ကြောင်း အချို့မှတ်တမ်းများက ဖော်ပြထားသည်။²⁵² ဤစနစ်များမှတစ်ဆင့် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများသည် ၎င်းတို့ခံစားခဲ့ရသည့် ထိခိုက်နစ်နာမှုအတွက် ငွေကြေးလျော်ကြေးငွေအပြင် ဖြစ်ပျက်ခဲ့သည့်အရာများကို အသိအမှတ်ပြုမှုလည်း ရရှိနိုင်ပါသည်။²⁵³ အချို့ကိစ္စများတွင် ပြစ်မှုကျူးလွန်သူကို ထောင်သို့ပို့နိုင်သည်။²⁵⁴ သို့ရာတွင်၊ အောက်တွင် ဆက်လက်ဆွေးနွေးထားသည့်အတိုင်း၊ ဤတရားစီရင်ရေးစနစ်များမှတစ်ဆင့် လျော်ကြေးငွေတောင်းခံသည့် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအတွက် အလားအလာရှိသော အားနည်းချက်များစွာ ရှိနေပြီး၊ ထိုသို့လုပ်ဆောင်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်များသည် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအတွက် ကျူးလွန်ခံရနိုင်ချေကို ပြန်လည်အသက်သွင်းခြင်းဖြစ်နိုင်သည်။

GBV နှင့် CRSV အပါအဝင် အသက်ရှင်လွတ်မြောက်သူများသည် ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ စစ်ဆေးမှုများ (ဗဟို သို့မဟုတ် မြန်မာပြည် တရားစီရင်ရေးစနစ် သို့မဟုတ် စစ်အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်မှတစ်ဆင့်) သို့မဟုတ် ဒေသဆိုင်ရာ တရားစီရင်ရေး ယန္တရားများကို ထိရောက်မှုရှိသည်ဟု မယုံကြည်သောကြောင့် မကြာခင်က တရားမျှတမှုကို မရှာလိုကြောင်း သို့မဟုတ် ၎င်းတို့ကို ခြစားသည်ဟု မှတ်ယူကြောင်း လူတွေ ဖြေဆိုသူတစ်ဦးက ဖော်ပြခဲ့သည်။ ဤလူတွေ ဖြေဆိုသူ၏အဆိုအရ "ရွာသားအများစုက မင်းမှာ ပြဿနာကြီးကြီးမားမားတစ်ခုရှိနေရင် [ဒေသဆိုင်ရာ တရားစီရင်ရေးယန္တရားတွေ] ကိုရောက်သွားရင် ပြဿနာသေးသေးလေး ဖြစ်သွားမယ်။ ပြဿနာသေးသေးလေးရှိရင် အဲဒါပြဿနာက ပျောက်သွားမှာပဲ"²⁵⁵ ဆိုလိုသည်မှာ၊ ဒေသဆိုင်ရာ တရားစီရင်ရေး ယန္တရားများကို ရပ်ရွာလူထု

အတွက် ပြဿနာများ နည်းပါးစေပြီး ၎င်းတို့ကို ဘေးဖယ်ထားရန် နည်းလမ်းများအဖြစ် ရှုမြင်နိုင်သည်။

'မကြားလိုက်ရသော အသံများ' လေ့လာမှုတွင်၊ "အသက်ရှင်လွတ်မြောက်သူများသည် အထူးသဖြင့် အာဏာသိမ်းပြီးနောက် အာဏာပိုင်များနှင့် တရားစီရင်ရေးစနစ်အပေါ် ယုံကြည်မှုနှင့် ယုံကြည်မှု ကင်းမဲ့ကြောင်း ဖော်ပြခဲ့သည်။ ကျူးလွန်သူများသည် မကြာခင်ကဆိုသလို ရဲကဲ့သို့သော တရားမျှတမှုကို ကိုယ်စားပြုသည်ဟု ပါဝင်သူများက အလေးပေးပြောကြားခဲ့ပါသည်။"²⁵⁶

ကရင်အသိုက်အဝန်းမှ အသက်ရှင်လွတ်မြောက်လာသူများနှင့် လူတွေ ဖြေဆိုသူနှစ်ဦးမှ အသက်ရှင်လွတ်မြောက်လာသူများသည် ၎င်းတို့၏အမှုများကို ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး (KNU) တရားစီရင်ရေးစနစ်သို့ တင်ပြရာတွင် အပြုသဘောဆောင်သည့် အတွေ့အကြုံများရှိကြပြီး အသက်ရှင်လွတ်မြောက်လာသူများသည် ကျူးလွန်ခံရသူအား အကျဉ်းထောင်သို့ ပို့ဆောင်ခံရသည့် ရလဒ်အပေါ် ကျေနပ်ခဲ့ကြကြောင်းဖော်ပြခဲ့သည်။²⁵⁷ လူတွေ ဖြေဆိုသူများအနက်မှတစ်ဦး၏အဆိုအရ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူအများစုသည် "ငြိမ်းချမ်းသောဘဝတစ်ခုသာလိုချင်ကြသည်။ ဖြစ်ပျက်ခဲ့သည်များကို မေ့ပစ်ချင်ကြသည်။ သူတို့အနေနဲ့ တရားမျှတမှုရရင် အေးချမ်းသာယာတဲ့ဘဝကို ပိုင်ဆိုင်နိုင်မှာပါ။ ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင် သို့မဟုတ် ၎င်းတို့၏ မိသားစုကို ပြန်လည်တည်ဆောက်ရန် လိုအပ်သည့် အချို့အရာများ လည်းရှိပါသည်" ဟု စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ပံ့ပိုးမှုနှင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း ပံ့ပိုးမှု၊ ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှု၊ ပညာရေးနှင့် အိုးအိမ်အကာများအတွက် ပံ့ပိုးမှုတို့များ ကဲ့သို့သော အရာများလည်း ရှိပါသည်။²⁵⁸ သူမက "အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူတွေက ပြစ်ဒဏ်ပေးတာကိုလိုချင်ပေမယ့်လျော်ကြေးငွေကိုမလိုပါဘူး"လို့ပြောပါတယ်။²⁵⁹ လျော်ကြေး ဟူသော စကားလုံးသည် ကောင်းသော အဓိပ္ပာယ် မရှိပါ။ သင်လုပ်သည့်အရာအတွက် ပေးချေရန်သာ တူသည်။ ထို့ကြောင့် မကောင်းမှုတစ်ခုခုကို လုပ်နိုင်သည်နှင့် လျော်ကြေးပေးပြီး ထွက်ပြေးသွားနိုင်သည်၊ ထို့ကြောင့်၊ တရားမျှတမှု မဟုတ်ပါ။ ဒါကြောင့် ကျူးလွန်ခံရသူ ကို ပြန်ဆပ်ဖို့နဲ့ ထောက်ပံ့မှုမရှိတဲ့ စကားလုံးကို အသုံးပြုဖို့ ကြိုးစားပါတယ်။ အမျိုးသမီးတွေကို မုဒိမ်းကျင့်ပြီး အမျိုးသမီးတွေကို နှောင့်ယှက်ပြီး ပိုက်ဆံပေးရန် ပိုက်ဆံရှိတဲ့ အသိုင်းအဝိုင်းထဲက လူတိုင်းကို မလိုချင်ပါဘူး။ အဲဒီလို မဖြစ်သင့်ပါဘူး။ ကျူးလွန်သူတွေကို ကျူးလွန်ခံရသူတွေအား သူတို့ဘဝပြန်တည်ဆောက်နိုင်ဖို့ လျော်ကြေးငွေထက် ပိုပြီးပေးဆောင်ဖို့ ကြိုးပမ်းနေပါတယ်" လို့ ပြောပါတယ်။²⁶⁰

252 Interview 15, CSO representatives (online, 9 May 2022); Interview 22, CSO representative (online, 27 May 2022); Interview 17, CSO representative (online, 11 May 2022); Interview 28, representatives from the Karen Human Rights Group (KHRG) and Karen Women's Organisation (KWO) (online, 6 July 2022).
253 Interview 17, CSO representative (online, 11 May 2022).
254 Interview 28, representatives from the Karen Human Rights Group (KHRG) and Karen Women's Organisation (KWO) (online, 6 July 2022).
255 Interview 12, CSO representative (undisclosed location, 30 April 2022).
256 Anonymous, 'Unheard Voices – Qualitative Research on Conflict-Related Sexual Violence in Myanmar' (June 2022), 62.
257 Interview 28, representatives from the Karen Human Rights Group (KHRG) and Karen Women's Organisation (KWO) (online, 6 July 2022).
258 Ibid.
259 Ibid.
260 Ibid.

ကချင်လူမှုအသိုက်အဝန်းမှ လွတ်မြောက်လာသူများနှင့် လူတွေ့ ဖြေသူတစ်ဦးက မကြာခင်က အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများသည် လျော်ကြေးပေးခြင်းဆိုင်ရာ သဘောတရားကို နားမလည်သော်လည်း ၎င်းတို့လိုချင်သည့် "ပညာရေးနှင့် စွမ်းဆောင်နိုင်မှု" ကို သိရှိကြောင်း ပြောကြားခဲ့သည်။²⁶¹

သူမ၏အမြင်အရ လျော်ကြေးပေးခြင်းများတွင် အမျိုးသမီးများ၏လိုအပ်ချက်များအပေါ် အထူးအာရုံစိုက်ထားသည့် လွတ်လပ်သော အမှန်တရားကော်မရှင် သို့မဟုတ် လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်ကို ထူထောင်ခြင်းအပြင် ပြန်လည်ဖြစ်ပွားခြင်းမရှိသည့် အာမခံချက်၊ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများကို ခွန်အားဖြစ်စေခြင်း (၎င်းတို့ကြုံတွေ့ရသည့် အမည်းစက်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပြောဆိုရာတွင် မသက်မသာခံစားရခြင်းများ ပါဝင်သည်။ ၎င်းတို့၏ အတွေ့အကြုံများ) နှင့် ပညာရေး နှင့် ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုများ ရရှိရေး စသည်တို့ပါဝင်ဖို့လိုအပ်ပါသည်။²⁶²

အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများနှင့် ၎င်းတို့၏မိသားစုများ၏ ရေရှည်စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ သာယာရေးရရှိစေရန်အတွက် လျော်ကြေးငွေများ ကိုစီစဉ်သတ်မှတ်ထားရန် လိုအပ်ကြောင်း အခြားလူတွေ့ ဖြေဆိုသူတစ်ဦးက အခိုင်အမာဆိုသည်။²⁶³ ပြန်လည်ပြုပြင်ရေး ပရောဂျက်များကို အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် "အမျိုးသမီးများကို လက်တွေ့တွင် အဘယ်အရာက ကူညီပေးနိုင်သည်" ကို ဆုံးဖြတ်ရန် ယဉ်ကျေးမှုအရ ထိခိုက်လွယ်သော ရပ်ရွာအကျဉ်းစုဖြင့် ရှေ့တွင် လုပ်ဆောင်ရမည့် ဖြစ်ကြောင်း သူမက အလေးပေးပြောကြားခဲ့သည်။²⁶⁴

မြန်မာနိုင်ငံရှိ ကျား၊မ နှင့် လျော်ကြေးငွေဆိုင်ရာ ဖြစ်ရပ်လေ့လာမှု ၂၀၂၂ တွင်၊ အာရှတရားမျှတမှုနှင့် အခွင့်အရေးများ (AJAR) သည် တရားဝင်လျော်ကြေးပေးမှုမရှိခြင်းကြောင့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရမှုများမှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအတွက် အကူအညီပေးရေးအစီအစဉ်များကို အာရုံစိုက်ထားသည်။²⁶⁵ အမှုအားလေ့လာမှုအရ CSOs မှ ပံ့ပိုးပေးသော GBV ၏ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအတွက် ဝန်ဆောင်မှုများတွင် "ကျားမတန်းတူရေးနှင့်/သို့မဟုတ် အသိပညာပေးလှုပ်ရှားမှုများအပါအဝင် ရပ်ရွာအဆင့်တွင် ပေးဆောင်သည့် အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုကို ကာကွယ်ခြင်းနှင့် ပပျောက်ရေးဆိုင်ရာ ပညာရေးဝန်ဆောင်မှုများနှင့် အရင်းအနှီးများ" အပြင်အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ ဆေးဘက်ဆိုင်ရာနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာအကူအညီ၊ ရဲအစီရင်ခံစာနှင့် စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုများအတွက် ပံ့ပိုးမှု၊ ဥပဒေဆိုင်ရာအကူအညီနှင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းဆိုင်ရာ ပံ့ပိုးမှုတို့အပြင် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ လက်လှမ်းမီမှုအတွက် ပံ့ပိုးမှုတို့ ပါဝင်ပါသည်။²⁶⁶ AJAR မှ ဤဝန်ဆောင်မှုများကို ရဲဖန်ရံခါ အသွင်ကူးပြောင်းရေး တရားမျှတမှုနှင့် လျော်ကြေးပေးရေး မူဘောင်အတွင်း ပံ့ပိုးပေးသော်လည်း (အထူးသဖြင့် အချို့သော အမျိုးသမီးများ၏ တိုင်းရင်းသား အဖွဲ့အစည်းများတွင်) "ဤဝန်ဆောင်မှုများကို 'ပြန်လည်ပြုပြင်ခြင်း' အဖြစ် ရှုမြင်နိုင်သည့်အတိုင်းအတာမှာ မရှင်းလင်း

ကြောင်း၊ ၎င်းတို့ကို သေချာပေါက် မလိုအပ်သောကြောင့်၊ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် ပူးတွဲပါအခွင့်အရေးများနှင့် ဆက်စပ်နေကြောင်း ပြတ်သားစွာ အသိအမှတ်ပြုမှု ပေးထားသည်။"²⁶⁷

ယခုလေ့လာမှုတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သော CSO အများစုသည် အသွင်ကူးပြောင်းရေးဆိုင်ရာ တရားမျှတမှုနှင့် လျော်ကြေးပေးရေးမူဘောင်အတွင်း ပြတ်သားစွာ လုပ်ဆောင်ခြင်းမရှိကြောင်း ထင်ရှားနေသော်လည်း AJAR ၏ အမှုလေ့လာမှု၏ တွေ့ရှိချက်များကို CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ (နိုင်ငံတော်က ဤတာဝန်ဝတ္တရားများ ပြည့်စုံခြင်းမရှိပါက) ခံစားရသည့် ထိခိုက်နှစ်နာမှုများကို ပြုပြင်ရန်နှင့် အခွင့်အရေးအခြေခံ သို့မဟုတ် (ကြားဖြတ်) ပြန်လည်ပြုပြင်ရေးနည်းလမ်းကို အသုံးပြု၍ ထိုသို့လုပ်ဆောင်ရန် စိတ်ဝင်စားကြောင်း ပြသရန် ပွဲတင်ထပ်ကာ ဖြည့်စွက်ပေးပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံရှိ ဖြစ်ရပ်မှန်များစွာသည် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ အမြင်များနှင့်လျော်ကြေးပေးချေမှုပုံစံများနှင့်ဦးစားပေးမှုများအပေါ် တိကျသေချာသည့်မေးခွန်းကို ရှုပ်ထွေးစေနိုင်သည့်အချက်များမှာ : မလိုခြ်မှု၊ မတည်ငြိမ်မှုနှင့် စီးပွားရေးအကျပ်အတည်းက နိုင်ငံတော်ကို စစ်အာဏာရှင်များ၏ သိမ်းပိုက်မှုနှင့် လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများ ဆက်လက်လုပ်ဆောင်နေသည့် ကော်မရှင်၊ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများတွင် အခြေခံအသက်ရှင်ရေးလိုအပ်ချက်များအပါအဝင် အရေးပေါ်လိုအပ်ချက်များစွာရှိသည်။ CSO များအနေနဲ့လုံခြုံရေးစိုးရိမ်မှုများနှင့် လူ့အခွင့်အရေးကာကွယ်သူများကို တိုက်ရိုက်ပစ်မှတ်ထားခြင်း၊ သွားလာလှုပ်ရှားမှုနှင့် ဆက်သွယ်ရေးဆိုင်ရာ ကန့်သတ်ချက်များ နှင့် အရင်းအနှီးမရှိခြင်း၊ ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီ စနစ်သစ်ကို မည်ကဲ့သို့ ထူထောင်မည်ဆိုသည်နှင့် ပတ်သက်၍ မသေချာမရေရာမှုများ၊ နှင့် ထိုသို့သောစနစ်တစ်ခုထူထောင်မချင်း ဇာတ်ဆောင်များ အမှန်တကယ်လုပ်ဆောင်သင့်ပြီး အမှန်တကယ် (ကြားဖြတ်) ပြန်လည်ပြုပြင်ရေးအစီအမံများကို ပေးဆောင်နိုင်သည်ဟူသော ရှင်းလင်းပြတ်သားမှု မရှိခြင်း စသည်တို့ပါဝင်ပါသည်။

5. အန္တရာယ်များနှင့် လုံခြုံရေးအပေါ် စစ်ဆေးအကဲဖြတ်ချက်

5.1. CRSV အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ ရင်ဆိုင်ရမည့် အဓိကအန္တရာယ်များ

မန်မာနိုင်ငံတွင် CRSV မှ အသက်ရှင်လွတ်မြောက်လာသူများသည် နိုင်ငံတွင်း ဖြစ်ပွားနေသည့် အကြမ်းဖက်မှုများနှင့် အထူးသဖြင့် စစ်တပ်မှ ကျူးလွန်နေသည့် လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများကြောင့် နောက်ထပ် ကျူးလွန်ခံရသူများ ဖြစ်နိုင်ချေရှိနိုင်သည့် အန္တရာယ်နှင့် ရင်ဆိုင်နေရသည်။ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများရင်ဆိုင်ရသည့်နောက်ဆက်တွဲအန္တရာယ်များ

261 Interview 6, CSO representative (undisclosed location, 28 April 2022).
262 Ibid.
263 Interview 5, CSO representative (online, 28 April 2022).
264 Ibid.
265 AJAR, 'Case Study: Comparative Research on Gender and Reparations in South East Asia: Myanmar' (November 2022), 9 https://asia-ajar.org/wp-content/uploads/2022/12/Case-Study-Comparative-Research-on-Gender-Reparations-in-South-East-Asia-Myanmar_EN.pdf accessed 9 January 2022.
266 Ibid 10.
267 Ibid.

ကို အဓိကအမျိုးအစားနှစ်ခုအဖြစ် ခွဲခြားနိုင်သည် : (၁) မြန်မာနိုင်ငံတွင် တရားမျှတမှုနှင့် လျော်ကြေးပေးခြင်းအတွက် ထောက်ခံအားပေးသည့် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအထိ အကျိုးဝင်နိုင်သည့် လူ့အခွင့်အရေး လှုပ်ရှားသူများ ကြုံတွေ့ရလေ့ရှိသည့် အန္တရာယ်များနှင့်၊ (၂) အသက်ရှင် ကျန်ရစ်သူများသည် ၎င်းတို့၏ ရပ်ရွာအသိုင်းအဝိုင်းနှင့် မိသားစုအတွင်း ကြုံတွေ့ရနိုင်သည့် ကိုယ်ရေးကိုယ်တာအန္တရာယ်များ တို့ဖြစ်ပါသည်။

5.1.1. စစ်အစိုးရကို ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်သူများ သို့မဟုတ် တရားမျှ တမှုနှင့် လျော်ကြေးငွေများကို အလိုရှိနေသူများအတွက် ရင်ဆိုင်ရမည့် အန္တရာယ်များ

၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ အာဏာသိမ်းမှု မတိုင်မီကတည်းက တရား မျှတမှုနှင့် လျော်ကြေးပေးရေး လှုံ့ဆော်သူများသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် အန္တရာယ်များစွာကို ရင်ဆိုင်ခဲ့ရပြီးဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ လူ့အခွင့်အရေး ကာကွယ်စောင့်ရှောက်သူများ၏ အခြေအနေကို ၂၀၁၅ ခုနှစ် လေ့လာမှု တွင် နိုင်ငံရေး အကျဉ်းသားများ ကူညီစောင့်ရှောက်ရေးအသင်း (AAPP) နှင့် မြန်မာနိုင်ငံ ပူးပေါင်းအဖွဲ့တို့က တွေ့ရှိခဲ့သည်မှာ "ယခုအခါ လူ့အခွင့်အရေး ကာကွယ်ရန် ကြိုးပမ်းသူများမှာ ထုံးစံလိုပဲ အန္တရာယ်ရှိသော ပတ်ဝန်းကျင်တွင် လုပ်ဆောင်နေကြရပါသည်။" ၂၀၁၁ ခုနှစ်ကတည်းက တိုင်းပြည်မှာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုတွေ လုပ်ဆောင်နေပေမယ့်လည်း အရင်အတိုင်းပါပဲ။²⁶⁸ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင်ပင် မြန်မာနိုင်ငံရှိ HRD များ[လူ့အခွင့်အရေး ကာကွယ်စောင့်ရှောက်သူများ] သည် တရားလက်လွတ်သတ်ဖြတ်ခြင်းနှင့် အကြမ်းဖက်မှု၊ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုနှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှု၊ စောင့်ကြည့်မှုနှင့် အထွေထွေ နှောင့်ယှက်မှု၊ ဥပဒေပြုရေးနှင့် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ နှောင့်ယှက်မှုများ အပါအဝင် အစဉ်အလာအရ တိုက်ခိုက်မှုများနှင့် ချိုးဖောက်မှုများကို မတရားဖမ်းဆီးချုပ်နှောင်ခြင်း ဟူသမျှသည် အဆက်မပြတ်ဘဲ ခံခဲ့ရကြောင်း ၎င်းတို့က အစီရင်ခံစာတင်ပြခဲ့သည်။ အမှန်စင်စစ်၊ HRD များကို မတရားဖမ်းဆီးချုပ်နှောင်ခြင်း အမှုအရေအတွက်သည် အလွန်မြင့်မားနေသေးပြီး ပိုမို၍တောင် တစ်ဖန်ပြန်လည်များပြားလာနေပြီဖြစ်သည်။²⁶⁹ ၎င်းတို့၏ အစီရင်ခံစာတွင် "လူမျိုးရေး၊ ဘာသာရေးနှင့် လူမှုရေး လူနည်းစုများ နှင့် ဒေသခံ အခြေခံ လူတန်းစားများ သည် အထူးသဖြင့် HRD များကို ပစ်မှတ်ထား၍ အန္တရာယ် ရှိနေသည်" ဟုလည်း ဖော်ပြထားသည်။²⁷⁰

၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် အာဏာသိမ်းပြီးကတည်းက မြန်မာနိုင်ငံရှိ တက်ကြွလှုပ်ရှားသူများနှင့် လူ့အခွင့်အရေး ထောက်ခံသူများ ရင်ဆိုင်နေရသော အန္တရာယ်များမှာ စစ်တပ်မှ နိုင်ငံသားများ၏ လှုပ်ရှားမှုများကို စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ စစ်ဆေးရေးဂိုဏ်းများ၊ အင်ဂျင်နီယာ စောင့်ကြည့်ခြင်းစနစ်များ²⁷¹ နှင့် ရပ်ရွာအတွင်းရှိ "သတင်းပေးသူများ" (တပ်မတော်နဲ့ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်နေသော ရပ်ကွက်သားများ) မှတစ်ဆင့် စောင့်ကြည့်နေသောကြောင့် သိသိသာသာ မြင့်တက်လာသည်။²⁷² အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများကို ပံ့ပိုးပေးရန်နှင့်/သို့မဟုတ် CRSV ၏အမှုများကို မှတ်တမ်းပြုစုရန် ရှာဖွေနေသည့် CSOs ဝန်ထမ်းများသည် အရေးကြီးသောအချက်အလက်များရယူခြင်းနှင့် သိမ်းဆည်းခြင်းဆိုင်ရာ အန္တရာယ်များအပါအဝင် ပြင်းထန်သောလုံခြုံရေးအန္တရာယ်များနှင့် ရင်ဆိုင်ရနိုင်သည်။²⁷³

လူ့အခွင့်အရေး ကာကွယ်စောင့်ရှောက်သူများ၏ အခြေအနေနှင့် မြန်မာနိုင်ငံ လူ့အခွင့်အရေး အခြေအနေဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ အထူးကိုယ်စားလှယ်၏ ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ထုတ်ပြန်ချက်အရ လူ့အခွင့်အရေး ကာကွယ်သူများသည် ၎င်းတို့အား ဖမ်းဝရမ်းထုတ်ပြန်နှောက် အတင်းအကြပ်ပုန်းအောင်းနေစေခြင်း၊ ၎င်းတို့၏ နေအိမ်များကို ဝင်ရောက်စီးနင်းခြင်း၊ မိသားစုဝင်များကို ခြိမ်းခြောက် နှောင့်ယှက်ခြင်း ခံခဲ့ရပြီး လူ့အခွင့်အရေး ကာကွယ်သူ အများအပြားကို အာဏာသိမ်းပြီးကတည်းက နိုင်ငံထက်စီးနင်း ဖမ်းဆီးခြင်း ခံခဲ့ရသည်။²⁷⁴ လူ့အခွင့်အရေး ကာကွယ်စောင့်ရှောက်သူများ၏ အခြေအနေဆိုင်ရာ အထူးကိုယ်စားလှယ် Mary Lawlor က "အမျိုးသမီး လူ့အခွင့်အရေး ကာကွယ်သူများသည် အထူးသဖြင့် ဝေးလံခေါင်သီသော ကျေးလက်ဒေသများတွင် အန္တရာယ်ရှိပြီး အကျဉ်းထောင်သို့ မပို့ဆောင်မီ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းနှင့် ဆေးဝါးကုသမှု မပေးဘဲ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု နှိပ်စက်ခြင်းများ ကြုံတွေ့ရလေ့ရှိသည်။"²⁷⁵ တက်ကြွလှုပ်ရှားသူများနှင့် လူ့အခွင့်အရေး လှုပ်ရှားသူများ အများအပြား မြန်မာနိုင်ငံမှ ထွက်ပြေးလာကြပြီး ပြည်ပတွင် တတ်နိုင်သမျှပိုမိုကျယ်ပြန့်စွာ လှုပ်ရှားမှုများ ဆက်လက် လုပ်ဆောင်နေကြပါသည်။ တရားမဝင် စစ်အာဏာရှင်များသည် ထိုကဲ့သို့သော လူအများအပြားကို ၎င်းတို့၏ နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့်ကို ဖယ်ရှားခဲ့ပြီး ၎င်းတို့အား နိုင်ငံမဖြစ်စေခဲ့ပါ။²⁷⁶

ထို့အပြင်၊ ၂၀၂၂ တွင် တက်ကြွလှုပ်ရှားသူများအား အကြမ်းဖက်မှု တန်ပြန်ရေးဥပဒေများနှင့်စစ်အုပ်ချုပ်ရေးအမိန့် ၃/၂၀၂၁ အရ သေဒဏ်ပေးမှု

268 AAPP and Burma Partnership, 'How to Defend the Defenders? A Report on the Situation of Human Rights Defenders in Burma and Appropriate Protection Mechanisms' (24 July 2015), 8 <https://progressivevoicemyanmar.org/2015/07/24/how-to-defend-the-defenders-a-report-on-the-situation-of-human-rights-defenders-in-burma-and-appropriate-protection-mechanisms/> accessed 6 June 2022.
269 Ibid 63.
270 Ibid.
271 Interview 4, CSO representative (undisclosed location, 27 April 2022).
272 Interview 22, CSO representative (online, 27 May 2022).
273 Interview 5, CSO representative (online, 28 April 2022).
274 UN High Commissioner for Human Rights, 'Myanmar: Human Rights Defenders under Siege, say UN experts' (19 July 2021) <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2021/07/myanmar-human-rights-defenders-under-siege-say-un-experts> accessed 6 June 2022.
275 Ibid.
276 Interview 8, CSO representative (undisclosed location, 29 April 2022).

များ တိုးမြှင့်လာခဲ့သည်။²⁷⁷ နိုင်ငံတကာ လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်အဖွဲ့ က တက်ကြွလှုပ်ရှားသူများကို သေဒဏ်ပေးမှုနှုန်းသည် ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် "မြန်မာနိုင်ငံတွင် စစ်အုပ်ချုပ်ရေးအရ သေဒဏ်ပေးခံရသူ ၈၆ ဦး" နှင့်အတူ တက်ကြွလှုပ်ရှားသူများကို သေဒဏ်ပေးမှုသည် စိုးရိမ်ဖွယ်ရာနှုန်းဖြင့် တိုးလာကြောင်း အလေးပေးပြောကြားခဲ့သည်။²⁷⁸ ၂၀၂၂ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ အထိ လျှို့ဝှက်စစ်ခုံရုံးများက မျက်ကွယ်တွင် 42 ဦးအပါအဝင် အတိုက်အခံ ၁၂၈ ဦးကို သေဒဏ်ချမှတ်ခဲ့သည်။²⁷⁹ ဤသို့သေဒဏ်ပေးမှုတွင် ဒီမိုကရေစီရေး တက်ကြွလှုပ်ရှားသူ လေးဦး ပါဝင်သည် ။ ၈၈ မျိုးဆက်ခေါင်းဆောင် ကိုဂျင်မီ၊ လွတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်ဟောင်း ဦးဖြိုးဇေယျာသော်၊ အာဏာသိမ်း ဆန့်ကျင်ရေး တက်ကြွလှုပ်ရှားသူ ဦးအောင်သူရဇော်နှင့် လှမျိုးအောင် တို့ကို ၂၀၂၂ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၂၄ ရက်နေ့တွင် စစ်တပ် မှ ထိုတက်ကြွလှုပ်ရှားသူလေးဦးလုံးကိုကွပ်မျက်ခဲ့ပြီး သူတို့သည် "ဆယ်စုနှစ်သုံးခုကျော်အတွင်းမြန်မာနိုင်ငံတွင်ပထမဆုံးကွပ်မျက်ခံရသော အကျဉ်းသားများ" ဖြစ်လာခဲ့သည်။²⁸⁰ ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ မဟာမင်းကြီးရုံးမှ ဤကြောက်မက်ဖွယ်သတင်းကို တုံ့ပြန်ပြောဆိုရာတွင် "သူတို့၏ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်သောဆုတ်ယုတ်မှုခြေလှမ်းသည် ၎င်း၏ပြည်သူလူထုအပေါ် ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်မှုဆက်လက်လုပ်ဆောင်နေမှုကို တိုးချဲ့လိုက်ခြင်းဖြစ်သည်" နှင့် "ဤကဲ့သို့ ကွပ်မျက်ခြင်းများသည် [...] လူတစ်ဦး၏ အသက်၊ လွတ်လပ်မှုနှင့် လုံခြုံမှုနှင့် တရားမျှတသော တရားစီရင်မှုဆိုင်ရာ အာမခံချက်များကို ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်စွာ ချိုးဖောက်ခြင်း" ဖြစ်သည်ဟုဆိုသည်။²⁸¹

စစ်တပ်သည် ၎င်း၏ပြိုင်ဘက်များ၏ အကြမ်းဖက်ဖိနှိပ်မှုများနှင့် အထူးသဖြင့် စစ်အစိုးရကို ထိပ်တိုက်တွေ့နေသူများက CRSV အမှုတွင် လုပ်ဆောင်နေသည့် လူ့အခွင့်အရေး ကာကွယ်စောင့်ရှောက်သူများနှင့် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများကို ပံ့ပိုးပေးရန်မှာ သူတို့၏ ပစ်မှတ်ဖြစ်ပြီး CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများကို တရားမျှတမှုနှင့် လျော်ကြေးပေးရန် လှုံ့ဆော်ပေးမည်ဖြစ်သည်။

5.1.2. ကိုယ်ရေးကိုယ်တာနှင့် ရပ်ရွာအသိုင်းအဝိုင်းများဆိုင်ရာအန္တရာယ်များ

လူတွေ့မြေဆိုသူတစ်ဦးက မြန်မာနိုင်ငံတွင် CRSV နှင့်ပတ်သက်၍ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုရန်မည်မျှအန္တရာယ်ကြီးကြောင်းလူတွေ့မြေဆိုသူတစ်ဦးက ဖော်ပြခဲ့ပြီး ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် အာဏာသိမ်း

ပြီးနောက် ကူကီး ရပ်ရွာအသိုက်အဝန်းရှိ အမျိုးသမီးများအပေါ်ကျူးလွန်ခဲ့သော CRSV အမှုအများစုမှာ ရဲအရာရှိများနှင့် "သတင်းပေးသူများ" မှ မုဒိမ်းကျင့်မှုများဖြစ်ခဲ့ကြောင်း ဖော်ပြခဲ့သည်။ ကျူးလွန်သူများသည် တရားမမျှတမှုကိုနှစ်သက်ကြပြီး အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများသည် ၎င်းတို့ဖြစ်ပျက်ခဲ့သမျှနှင့်ပတ်သက်၍ တစ်စုံတစ်ရာပြောဆိုပါက ၎င်းတို့သည် အသတ်ခံရမည့်အန္တရာယ်မှ ထွက်ပြေးကြရပါသည်။²⁸²

အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၊ ၎င်းတို့၏မိသားစု၊ ၎င်းတို့၏ရပ်ရွာအသိုက်အဝန်းနှင့် ၎င်းတို့၏ရှေ့နေများသည် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအတွက် တရားမျှတမှုကို ရှာဖွေလိုသည်ဆိုပါက တပ်မတော်မှ ကျူးလွန်ခဲ့သော CRSV ၏ လုပ်ရပ်များနှင့်ပတ်သက်၍ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများသည် ပြောဆိုရန် အလွန်အန္တရာယ်များပါသည်။²⁸³ လုံခြုံရေးအန္တရာယ်များကြောင့် သူမ၏အဖွဲ့အစည်းသည် စစ်တပ်ထိန်းချုပ်နယ်မြေများရှိ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအတွက် အနည်းငယ်သာလုပ်ဆောင်နိုင်သည်ဟု ဤလူတွေ့မြေဆိုသူတစ်ဦးက ပြောကြားခဲ့သည်။²⁸⁴

အထက်တွင်ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း၊ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများသည် တရားမျှတမှုနှင့် လျော်ကြေးငွေများရှာဖွေခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်တွင် ထိခိုက်ဒဏ်ရာရရှိမှုနှင့် GBV နှင့်ဆက်စပ်နေသော လူမှုရေးဆိုင်ရာအမည်းစက်များကြောင့် တရားမျှတမှုနှင့် လျော်ကြေးငွေများပြန်လည်ရရှိရေးလုပ်ငန်းစဉ်များတွင်လည်း ကြုံတွေ့ရနိုင်သည့်အပြင် ဒေသဆိုင်ရာ တရားမျှတမှုနှင့် ရာဇဝတ်မှုများတွင် ကျား၊မရေးရာ ထိခိုက်လွယ်မှုမရှိခြင်း၊ တရားမျှတမှု ယန္တရားများ²⁸⁵ သို့မဟုတ် (ပြန်လည်ပြင်ဆင်ခြင်း) အကူအညီများ ပံ့ပိုးပေးလေ့ရှိသည်။²⁸⁶ ကိုယ်ရေးကိုယ်တာနှင့် လျှို့ဝှက်ထားမှုမရှိခြင်း၏ ပျံ့နှံ့နေသောပြဿနာများကြောင့်၊²⁸⁷ ပံ့ပိုးကူညီမှု သို့မဟုတ် ကုစားမှုတစ်ခုခုကိုရှာဖွေလိုသော အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများသည် ၎င်းတို့၏ရပ်ရွာအသိုင်းအဝိုင်းများခံစားခဲ့ရသည်ကို မလွှဲမရှောင်သာ သိရှိလာသောအခါတွင် လူမှုရေးအမည်းစက်၊ စွဲကြွေးဆက်ဆံမှုနှင့် ချွန်လုပ်ခံရခြင်းတို့ကို ကြုံတွေ့ရနိုင်ပေသည်။

EAOs အဖွဲ့ဝင်များကျူးလွန်သည့် CRSV ကိစ္စများတွင် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများသည် CSO များ သို့မဟုတ် ဒေသခံနိုင်ငံရေးတက်ကြွမှုများကြောင့် တရားမျှတမှု သို့မဟုတ် လျော်ကြေးငွေများရှာဖွေရာတွင် ၎င်းတို့၏အသိုင်းအဝိုင်းများမှ ပံ့ပိုးမှုအနည်းငယ်နည်းနိုင်သည်။²⁸⁸ ထိုသို့သောအမှုများတွင်၊ ရပ်ရွာအဖွဲ့ဝင်များကျူးလွန်သည့် GBV အမှုများမှာကဲ့သို့ ဒေသဆိုင်

277 See Global New Light of Myanmar, 'Martial Law Order 3/2021' (16 March 2021) <https://www.gnln.com.mm/martial-law-order-3-2021/#article-title> accessed 23 September 2022.
278 Amnesty International UK, 'Global Use of Death Penalty up by 20% – Major New Report' (24 March 2022) [Global use of death penalty up by 20% - major new report | Amnesty International UK](https://www.amnesty.org/en/latest/news/2022/03/global-use-of-death-penalty-up-by-20-percent/) accessed 22 June 2022.
279 AAPP, 'Daily Briefing in Relation to the Military Coup: November 30, 2022,' (30 November 2022) <https://aappb.org/?lang=en> accessed 30 November 2022.
280 Ibid; United Nations, 'Myanmar Junta's Execution of Four Democracy Activists Condemned by UN' (25 July 2022) <https://news.un.org/en/story/2022/07/1123172> accessed 20 September 2022.
281 United Nations, 'Myanmar Junta's Execution of Four Democracy Activists Condemned by UN' (25 July 2022) <https://news.un.org/en/story/2022/07/1123172> accessed 20 September 2022.
282 Interview 22, CSO representative (online, 27 May 2022).
283 Interview 6, CSO representative (undisclosed location, 28 April 2022). အကြမ်းဖက်မှုမှလွတ်မြောက်လာသူများက စွပ်စွဲမှုများကို တင်ပြခဲ့ပါက စွပ်စွဲခံရသော တပ်မတော်သားများက ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ အသေရေဖျက်မှုဖြင့် တရားစွဲနိုင်ခြေရှိသောကြောင့် ၎င်းတို့အတွက် ရရှိနိုင်သော ကုစားဖြေရှင်းခွင့်ကို တောင်းခံရာတွင် ပိုမိုအဟန့်အတားဖြစ်စေခဲ့သည်။ HRC 'Situation of human rights of Rohingya Muslims and other minorities in Myanmar' (3 September 2020) UN Doc A/HRC/45/5, para 30.
284 Interview 6, CSO representative (undisclosed location, 28 April 2022).
285 See, e.g., Women's League of Burma, 'Girls Bear the Shame – Impediments to Justice for Girl Children Who Have Experienced Sexual Violence in Burma' (November 2017).
286 AJAR, 'Case Study: Comparative Research on Gender and Reparations in South East Asia: Myanmar' (November 2022), 15 https://asia-ajar.org/wp-content/uploads/2022/12/Case-Study-Comparative-Research-on-Gender-Reparations-in-South-East-Asia-Myanmar_EN.pdf accessed 9 January 2022.
287 See Gender Equality Network, 'Service Provision for Gender-Based Violence Survivors in Myanmar' (April 2018), 40.

ရာတရားရေးယန္တရားများ သို့မဟုတ် EAO တရားစီရင်ရေးစနစ်များသည် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူအား ပြစ်မှုကျူးလွန်သူကို အတင်းအကျပ်လက် ထပ်ပိုင်းခြင်းဖြင့် သို့မဟုတ် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူအစား ထို၏မိသားစု အား လျော်ကြေးပေးခြင်းဖြင့် အခြေအနေကိုဖြေရှင်းပေးနိုင်သည့် အန္တ ရာယရှိပါသည်။ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူကိုယ်တိုင် အစား၊ ဆိုလိုသည်မှာ၊ ပေးထားသော ကုထုံးများသည် သင့်လျော်သော လျော်ကြေးပေးသည့် ပမာဏထက် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများကို ထပ်မံကျူးလွန်ခံရသူများ ဖြစ်သွားနိုင်ချေရှိပါသည်။

စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ (သို့မဟုတ် လူမှုစိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ) မသန်မစွမ်းရှိသော အ မျိုးသမီးများသည် ၎င်းတို့အပေါ် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်ခံရနိုင်ခြေ ပို များကြောင်းနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ (သို့မဟုတ် လူမှုစိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ) မသ န်စွမ်းမမှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများကို ပံ့ပိုးကူညီရန် ခက်ခဲကြောင်း အ င်တာပျိုးဖြေဆိုသူတစ်ဦးက ပြောကြားခဲ့သည်။²⁸⁹ ထိုသို့အသက်ရှင်ကျန် ရစ်သူအုပ်စုအတွက်၊ ၎င်းတို့၏အခွင့်အရေးများအတွက် ထုတ်ဖော်ပြော ဆိုခြင်း သို့မဟုတ် ထောက်ခံအားပေးခြင်းတို့နှင့် ဆက်စပ်နေသော အန္တ ရာယ်များကို တိုးမြှင့်လာစေနိုင်ပါသည်။ အသက်ရှင်လွတ်မြောက်သူများ သည် ၎င်းတို့၏ဘာသာရေး၊ လူမျိုးရေး၊ လိင်စိတ်တိမ်းညွှတ်မှု၊ ကျားမခွဲ ခြားမှုနှင့် ကျားမဖော်ပြမှုတို့အပေါ်မူတည်၍ မြင့်မားသောအန္တရာယ်များနှင့်လည်း ရင်ဆိုင်ရနိုင်ပါသည်။

5.2. အန္တရာယ်များလျော့ပါးစေရန် စီမံချက်များ

ဤလေ့လာမှုအတွက် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သော အဓိကသက်ဆိုင်သူ အားလုံးနီးပါးသည် အထက်ဖော်ပြပါ လုံခြုံရေးနှင့် ဘေးကင်းရေးအန္တရာ ယ်များကို လျော့ပါးသက်သာစေရန် အရေးကြီးသော အရေးပါမှုကို ဖော် ပြခဲ့သည်။ ဤလေ့လာမှုတွင်ပါဝင်သည့် CSO များသည် ၎င်းတို့၏လုပ်င န်းခွင့်တွင် ထပ်ထပ်ပေါ်ပေါ်ဖြစ်နေစေရန် အချက်ကို ထိန်းသိမ်းထားရန် အလွန်သတိထားရှိပြီး ၎င်းတို့ထံမှ အများအပြားသည် မြန်မာနိုင်ငံပြင်ပ တွင် အခြေစိုက်ပြီး ၎င်းတို့၏ဝန်ထမ်းများနှင့် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ ဘေးကင်းရေးကို မြှင့်တင်ရာတွင် အထောက်အကူဖြစ်စေသည့် နယ်စပ် ဖြတ်ကျော်လုပ်ငန်းများကို လုပ်ဆောင်ကြပါသည်။ အချို့သော CSO များ သည် ထိုင်းနိုင်ငံ၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်၊ သို့မဟုတ် အိန္ဒိယသို့ နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် ကာ ဘေးကင်းလုံခြုံသော နေရပ်အိမ်များ ပံ့ပိုးပေးခြင်းဖြင့် အသက်ရှင် လွတ်မြောက်လာသူများအား လုံခြုံရေးအန္တရာယ်များကို လျော့ပါးသက် သာစေရန် ကူညီပေးပါသည်။

CSO များနှင့် တက်ကြွလှုပ်ရှားသူများသည် ၎င်းတို့၏လုပ်ရှားမှုများကို ဧ စာင့်ကြည့်ခံရခြင်း၏အန္တရာယ်ကို လျော့ပါးစေရန်အတွက် Signal ကဲ့ သို့သော ကုဒ်ဝက်ထားသော စာတိုပေးပို့ခြင်းအက်ပ်လီကေးရှင်းများကို အသုံးပြုကြသည်။ လူတွေ့ဖြေဆိုသူတစ်ဦးက စစ်တပ်မှထောက်လှမ်း ခံရခြင်းမရှိဘဲ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို မှတ်တမ်းပြုရာတွ င် လျှို့ဝှက်ပီဒီယိုအသံဖမ်းစက်များကဲ့သို့သော နည်းပညာလိုအပ်ကြော င်း ပြောကြားခဲ့သည်။²⁹⁰ လူတွေ့ဖြေဆိုသူအများအပြားသည် အသက်ရှ င်ကျန်ရစ်သူများ၏ အထောက်အထားများနှင့် အခြားအရေးကြီးသော ဒေတာများကို ကာကွယ်ရန်အတွက် ပိုမိုကောင်းမွန်သော ဒစ်ဂျစ်တယ် လုံခြုံရေးနှင့် ဒေတာသိုလှောင်မှု လိုအပ်ကြောင်း ဖော်ပြခဲ့ကြသည်။²⁹¹

ဤလေ့လာမှုတွင် ပါဝင်သည့် အချို့သော CSO များသည် ကျားမတန်းတူ ညီမျှမှုကို မြှင့်တင်ရန်နှင့် ၎င်းတို့လုပ်ဆောင်လျက်ရှိသော ရပ်ရွာများရှိ လူ များ၏ သဘောထားများကို ပြောင်းလဲရန် (သက်ဆိုင်ရာ အသိပညာပေး လှုံ့ဆော်မှုများ၊ အမျိုးသမီးများ၏ စွမ်းဆောင်နိုင်မှု အစီအစဉ်များနှင့် အခြား ပရောဂျက်များမှတစ်ဆင့်) ကြိုးပမ်းခဲ့ကြသည်။ ၎င်းသည် အသက်ရှင်ကျန် ရစ်သူများကြုံတွေ့နေရသည့် ဖယ်ကျဉ်ခံရမှုနှင့် အမည်းစက်များ၏အန္တရာ ယ်ကို လျော့ပါးသက်သာစေနိုင်သော်လည်း သဘောထားအပြောင်းအလဲ များသည် အောင်မြင်ရန်ခက်ခဲပြီး အချိန်ကြာလာသည်နှင့်အမျှ ထိန်းသိမ်း ရန် ပို၍ပင်ခက်ခဲကြောင်း မှတ်သားထားသည်။²⁹² ကျားမတန်းတူရေးနှင့်/ သို့မဟုတ် အမျိုးသမီးများ၏ စွမ်းဆောင်နိုင်မှုအစီအစဉ်များတွင် ပါဝင်သူ များသည် တစ်ခါတစ်ရံတွင် ၎င်းတို့၏ပါဝင်မှုကို မနှစ်သက်ပါက ၎င်းတို့၏ခ င်ပွန်းများထံမှ ပြင်းထန်သော တုံ့ပြန်မှုများ ကြုံတွေ့ရတတ်သည်။²⁹³

လူတွေ့ဖြေဆိုသူတစ်ဦးက "အမျိုးသားများသည် အမျိုးသမီးများထက် အခြားအမျိုးသားများစကားကို နားထောင်ကြလိမ့်မည်" ဟုဆိုကာ အမျိုး သမီးများနှင့် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအတွက် အမျိုးသားများ ပိုမိုစုစု ဆောင်းရန် ကြိုးပမ်းသင့်ကြောင်း အကြံပြုခဲ့သည်။²⁹⁴ ထို လူတွေ့ဖြေဆို သူကပင် CSO များသည် CRSV ၏ ကျူးလွန်မှုများနှင့် ပုံမှန်အားဖြင့် အ လုပ်မလုပ်ကြောင်း အကြံပြုထားပြီး ထိုအစီအစဉ်များသည် အမျိုးသမီး များ၏တန်ဖိုးကို လူသားအဖြစ် သင်ကြားပေးရန် (အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူ များနှင့် လုပ်ဆောင်နေသော CSO တစ်ခုတည်းမှ မဟုတ်သော်လည်း၊) အကောင်အထည်ဖော်သင့်သည်ဟု အကြံပြုခဲ့သည်။²⁹⁵

288 AJAR, 'Case Study: Comparative Research on Gender and Reparations in South East Asia: Myanmar' (November 2022), 11-12 https://asia-ajar.org/wp-content/uploads/2022/12/Case-Study-Comparative-Research-on-Gender-Reparations-in-South-East-Asia-Myanmar_EN.pdf accessed 9 January 2022.

289 Interview 28, representatives from the Karen Human Rights Group (KHRG) and Karen Women's Organisation (KWO) (online, 6 July 2022).

290 Interview 5, CSO representative (online, 28 April 2022).

291 Ibid; Interview 1, independent expert (online, 7 March 2022); Interview 27, independent expert (online, 29 June 2022).

292 Interview 12, CSO representative (undisclosed location, 30 April 2022).

293 Ibid.

294 Interview 28, representatives from the Karen Human Rights Group (KHRG) and Karen Women's Organisation (KWO) (online, 6 July 2022).

295 Ibid.

အသက်ရှင်ကျွန်ုပ်တို့အဖို့အသုံးပြုသူများ၏ လက်ရှိလိုအပ်ချက်များထဲတွင် ကျန်းမာရေးစစ်ဆေးခန်းနှင့် လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာ အထောက်အပံ့များပါဝင်ပါသည်။
© Shutterstock

V. အကူအညီ သို့မဟုတ် ကြားဖြတ်ကယ်ဆယ်ရေး ရရှိအသုံး ပြုနိုင်ခြင်း

CRSV အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအတွက် ကြားဖြတ်ကယ်ဆယ်ရေးသည် ၎င်းတို့အတွက်ပြုလုပ်ခဲ့သော ထိခိုက်နစ်နာမှုကို အသိအမှတ်ပြုရန်နှင့် ပြန်လည်ထူထောင်ရေး၊ လျော်ကြေးငွေနှင့် ကျေနပ်မှုပုံစံအချို့ကို ပေးဆောင်ရန် ရည်ရွယ်ထားပြီး အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအား ၎င်းတို့၏ဘဝပြန်လည်တည်ဆောက်ရန်နှင့် အချိန်မီပြန်လည်ပြုပြင်မှုရရှိခြင်းနှင့် ဆက်စပ်၍မရနိုင်သော ထိခိုက်မှုအချို့ကို ရှောင်ရှားရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။²⁹⁶ သို့သော်လည်း အဆိုပါအစီအမံများကို CSO များ သို့မဟုတ် ပြည်နယ်မဟုတ်သော အခြားလုပ်ဆောင်သူများက အကောင်အထည်ဖော်ပါက ၎င်းတို့တွင် နိုင်ငံတော်၏တာဝန်ကို အသိအမှတ်ပြုခြင်း မပါဝင်သောကြောင့် ဥပဒေသဘောအရ လျော်ကြေးပေးခြင်းမျိုး မပါဝင်ပါ။²⁹⁷ ကြားဖြတ်ကယ်ဆယ်ရေးများသည် ပြီးပြည့်စုံသော ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု၊ စိတ်ကျန်းမာရေးနှင့် လူမှုစိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာစောင့်ရှောက်မှု၊ ငွေကြေးလျော်ကြေး၊ ဥပဒေအကူအညီ၊ စီးပွားရေးအကူအညီနှင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း ထောက်ပံ့မှု၊ ပညာရေးကုန်ကျစရိတ်နှင့် ဆေးဘက်ဆိုင်ရာ ကုန်ကျစရိတ်များ သို့မဟုတ် ထိုသို့အရာများအားပေးစဉ်အပေါ် အဝင် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ လိုအပ်ချက်များအပေါ် အခြေခံ၍ ပုံစံအမျိုးမျိုးကွဲပြားနိုင်သည်။²⁹⁸ နိုင်ငံတော်မှ ချီးမြှင့်သော လျော်ကြေးငွေများ ရယူခြင်းအတွက် အချိန်ကာလသည် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူ၏ မျှော်မှန်းသက်တမ်းထက် ပိုရှည်နိုင်ကြောင်း ကြားဖြတ် ကယ်ဆယ်ရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေချက်က အသိအမှတ်ပြုထားပါသည်။²⁹⁹

အကူအညီနှင့်/သို့မဟုတ် ကုထုံးများရယူရာတွင် CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများရင်ဆိုင်ရသည့် စိန်ခေါ်မှုများကို မြန်မာနိုင်ငံတွင် စိုးစံနေသော အကြမ်းဖက်၊ အကြမ်းဖက်မှုနှင့် မလုံခြုံမှုအခြေအနေတွင် ထည့်သွင်းထားရမည် ဖြစ်သည်။³⁰⁰ ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီ အာဏာသိမ်းမှုမတိုင်မီတွင် CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများသည် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူပုဂ္ဂိုလ်ထုစောင့်ရှောက်မှုနှင့် အခြားကြားဖြတ်ကယ်ဆယ်ရေးပုံစံများကိုတောင် ရယူရန် ခက်ခဲနေပြီဖြစ်ခဲ့ပါသည်။³⁰⁴ အာဏာသိမ်းပြီးနောက် အကူအညီများ သို့မဟုတ် ကြားဖြတ် ကယ်ဆယ်ရေးများ ကို ရရှိအသုံးပြုနိုင်ဖို့မှာ (အထက်တွင် ဆွေးနွေးခဲ့သည့်အတိုင်း အန္တရာယ်များသောကြောင့်) ပိုမိုခက်ခဲလာသည်။³⁰⁵

CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများသည် အမည်းစက်နှင့် အရှက်ကွဲမှုများကြောင့် ၎င်းတို့ကြုံတွေ့ခဲ့ရသည့်အရာများနှင့်/သို့မဟုတ် ခြိမ်းခြောက်ခံနေရသောကြောင့် ၎င်းတို့၏နေအိမ်များမှ ထွက်ခွာရန် မကြာခင် တွန်းအားပေးခံရလေ့ရှိသည်။³⁰⁶ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ (နှင့် ၎င်းတို့၏မိသားစုများ) သည် နေရာရွှေ့ပြောင်းရန်နှင့် ဝေးလံခေါင်သီသောဒေသများတွင် တစ်ယောက်တည်းနေရန်ပင် တွန်းအားပေးခံရသည့်အခါ ၎င်းတို့လိုအပ်သော ထောက်ပံ့ရေးဝန်ဆောင်မှုများကို ရယူရန် ၎င်းတို့အတွက် ပို၍ပင် စိန်ခေါ်မှုဖြစ်လာပါသည်။³⁰⁷

'မကြားလိုက်ရသောအသံများ' လေ့လာမှုတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သော အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအနက် ၄၄ ဦး (သို့မဟုတ် ၅၆%) သည် မည်သည့်ပုံစံမှဝန်ဆောင်မှုကိုမျှ သုံးစွဲခြင်းမပြုခဲ့ပါ။³⁰⁸ အလားတူ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူအရေအတွက်သည် "တည်ရှိမှုနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများရရှိနိုင်မှုနှင့် ပတ်သက်၍ သိရှိနိုင်ခြင်းနည်းပါးမှုကို ဖော်ပြခဲ့သည်။"³⁰¹ တူညီသောလေ့လာမှုအရ "အာဏာသိမ်းပြီးနောက်ပိုင်း အမှုအခင်းများတွင် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူအများစုသည် ၎င်းတို့သည် မည်သည့်အရာမှရရှိနိုင်မည်မဟုတ်ဟု ယုံကြည်နေသောကြောင့် ဝန်ဆောင်မှုများကိုရှာဖွေရန် ဖြိုကြီးစားမနေတော့ကြောင်း အစီရင်ခံခဲ့သည်။"³⁰²

စစ်တပ်၏ လှုပ်ရှားမှုများကို ဆက်လက်ကန့်သတ်ထားခြင်းကြောင့် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများသည် ကယ်ဆယ်ရေးစင်တာများ သို့မဟုတ် လုံခြုံရာနေအိမ်များသို့ သွားရောက်ရန် သို့မဟုတ် ရှေ့နေနှင့်တွေ့ဆုံရန် သို့မဟုတ် တရားရုံးများသို့ သွားရောက်ရန် အလွန်ခက်ခဲစေပါသည်။³⁰⁸

ထို့အပြင်၊ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာအချက်များသည် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအား အကူအညီရှာဖွေခြင်းမှ တားဆီးနိုင်ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် အမျိုးသမီးများသည် ၎င်းတို့ဖြစ်ပျက်နေသည်ကို လက်ခံရန် ယဉ်ကျေးမှုအရ မျှော်လင့်ကြပြီး ၎င်းတို့ပတ်ဝန်းကျင်ရှိ အခြားသူများကို ဂရုစိုက်ပြုမူအပေါ် အာရုံစိုက်လာကြသည်။³⁰⁹

296 Global Survivors Fund, 'Inauguration of the Global Survivors Fund, Geneva, 10 March 2022 – Frequently Asked Questions' (10 March 2022), Question 8.
297 Ibid.
298 Ibid Question 9.
299 Ibid Question 8; International Committee of the Red Cross, 'Addressing Sexual Violence' <https://www.icrc.org/en/what-we-do/sexual-violence> accessed 17 June 2022.
300 Anonymous, 'Unheard Voices – Qualitative Research on Conflict-Related Sexual Violence in Myanmar' (June 2022), 65.
301 Ibid 85.
302 Ibid.
303 Michelle Bachelet, UN High Commissioner for Human Rights, '50th Session of the Human Rights Council Oral Update on Myanmar' (14 June 2022) <https://www.ohchr.org/en/statements/2022/06/50th-session-human-rights-council-oral-update-myanmar> accessed 22 June 2022.
304 Phyu Phyu Oo and Sara E Davies, 'Supporting the Victims of Sexual Violence in Myanmar' (*The Interpreter*, 19 April 2022) <https://www.lowyinstitute.org/the-interpreter/supporting-victims-sexual-violence-myanmar> accessed 22 June 2022; REDRESS and Institute for International Criminal Investigations, 'Supplement to the International Protocol on the Documentation and Investigation of Sexual Violence in Conflict: Myanmar-Specific Guidance for Practitioners' (March 2018), 34. See also Educational Initiatives (EI) and Asia Justice and Rights (AJAR), 'Violence Against Women (VAW) Prevention and Response Services and Access in Myanmar' (October 2015), ix.
305 Phyu Phyu Oo and Sara E Davies, 'Supporting the Victims of Sexual Violence in Myanmar' (*The Interpreter*, 19 April 2022) <https://www.lowyinstitute.org/the-interpreter/supporting-victims-sexual-violence-myanmar> accessed 22 June 2022.
306 Interview 8, CSO representative (undisclosed location, 29 April 2022); Interview 22, CSO representative (online, 27 May 2022).
307 Interview 15, CSO representatives (online, 9 May 2022).
308 Interview 5, CSO representative (online, 28 April 2022).
309 Interview 6, CSO representative (undisclosed location, 28 April 2022); Interview 27, independent expert (online, 29 June 2022).

အဆိုပါစိန်ခေါ်မှုများကြားမှ၊ မြန်မာနိုင်ငံမှ CSO များနှင့် အခြားလုပ်ဆောင်သူ များသည် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအား ထောက်ပံ့ရေးဝန်ဆောင်မှုများပေးဆောင်ရန် သို့မဟုတ် လွှဲပြောင်းပေးခြင်းများကို လုပ်ဆောင်လျက်ရှိသည်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ် မတ်လနှောင်းပိုင်းတွင်၊ GBV တုံ့ပြန်မှုတွင် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူပတ်ဝန်းကျင်လမ်းညွှန်မှုကို မြှင့်တင်ရန် မြန်မာနိုင်ငံတကာအဖွဲ့မှ အလွတ်သဘောတရားအချက်အလက်ချိန်ညှိမှု (‘Safe GBV သတင်းလွှဲပြောင်းချိန်ညှိမှု’) ကို လျှို့ဝှက်လုပ်ဆောင်ခဲ့ပြီး GBV တုံ့ပြန်မှုကို ပတ်ဝန်းကျင်သဘာဝလမ်းညွှန်မှုကို မြှင့်တင်ခဲ့သည်။ ချိန်ညှိမှုသည် “အကူအညီရှာဖွေခြင်း၊ စိတ်ဒဏ်ရာများကို စီမံဆောင်ရွက်ပေးခြင်းနှင့် စိတ်ကျန်းမာရေးကို စီမံခန့်ခွဲခြင်း၊ အစီရင်ခံခြင်းအတွက် ရွေးချယ်စရာများ၊ မိသားစုများ၊ သူငယ်ချင်းများနှင့် လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်များက အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများကို ပံ့ပိုးပေးနိုင်သည့် နည်းလမ်းများ၊ အကူအညီလမ်းကြောင်းများ နှင့် အခြေခံကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုဆိုင်ရာ အချက်အလက်များ၊ နှင့် လွှဲပြောင်းခြင်းဆိုင်ရာ ရွေးချယ်မှုများဆိုင်ရာ သတင်းအသစ်များ” ကိုမြန်မာ၊ အင်္ဂလိပ်နှင့် နောက်ထပ်ဘာသာစကားများ ဖြင့်ပံ့ပိုးပေးထားပါသည်။³¹⁰

ဆယ်စုနှစ်များကြာလာသည်နှင့်အမျှ၊ အမျိုးသမီးအဖွဲ့အစည်းအများအပြားသည် ယခင်က ၎င်းတို့၏အာရုံစိုက်မှုမဟုတ်သည့်တိုင် GBV ဝန်ဆောင်မှုပေးသူများဖြစ်လာခဲ့ကြသည်။ အာဏာသိမ်းပြီးကတည်းက ဤအဖွဲ့အစည်းအများအပြားသည် ၎င်းတို့၏လှုပ်ရှားမှုများကို ကန့်သတ်ထားပြီး ၎င်းတို့သည် ဝေါ်ဝေါ်ထင်ထင်မနေဘဲ ဆိုလိုသည်မှာတော့ အာဏာသိမ်းပြီးကတည်းက ဤအဖွဲ့အစည်းအများအပြားသည် “ဆောင်းခိုနေထိုင်ခြင်း” ကဲ့သို့အခြေအနေကို ရောက်ရှိသွားကြသည်။ ထို့ကြောင့် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအတွက် အကန့်အသတ်ရှိသော ဝန်ဆောင်မှုများကိုသာ ရရှိနိုင်မည်ဖြစ်ပြီး၊ ယင်းအတွက် မည်သူ့ဘက်ကို ဦးတည်ရမည်ကို ကြိုတင်မသိပါက ဝန်ဆောင်မှုများကို အသက်ရှင်လွတ်မြောက်လာသူများ ရရှိအသုံးပြုနိုင်ရန် အလွန်ခက်ခဲပါသည်။³¹¹

ကုလသမဂ္ဂ အေဂျင်စီများသည် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများကြားဖြတ်ကယ်ဆယ်ရေးများ လက်လှမ်းမီရန် ကူညီဆောင်ရွက်ပေးရသည့် အခန်းကဏ္ဍမှ ဆက်လက်ပါဝင်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။³¹² GBV ဧရိယာ၏ တစ်ကမ္ဘာလုံး တာဝန်ဝတ္တရားဆိုင်ရာ ဦးဆောင်မှုဖြင့်၊ ကုလသမဂ္ဂလူ့ဦးရေရန်ပုံငွေအဖွဲ့ (UNFPA) - မြန်မာနိုင်ငံသည် နိုင်ငံတော်နှင့် ဒေသအဆင့်တွင် လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်နေသော အေဂျင်စီတစ်ခုဖြစ်သည့် “GBV အဖွဲ့ခွဲ” ကို မြန်မာနိုင်ငံမှ ဦးဆောင်ကာ နိုင်ငံနှင့် ဒေသအလိုက် အဆင့်များတွင် GBV နှင့်ပတ်သက်၍ ပုံမှန်ဆွေးနွေးမှုများ အတွက် အဓိကလုပ်ဆောင်သူများကို ခေါ်ယူကာလှုပ်ရှားဆောင်ရွက်နေသည့် အဖွဲ့တစ်ခုဖြစ်သည်။³¹³ GBV အဖွဲ့ခွဲ ၏ လုပ်ငန်းဆောင်တာများထဲမှ တစ်ခုသည်

မတူညီသော မြေပြင်ဆိုင်ရာ နယ်မြေများနှင့် သက်ဆိုင်သည့် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအတွက် လွှဲပြောင်းပေးသည့်လမ်းကြောင်းများကို ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေပြီး တတ်နိုင်သမျှ မကြာခင် ဖွဲ့စည်းပေးဆောင်ရန်ဖြစ်သည်။³¹⁴ GBV အဖွဲ့ခွဲ သည် ဤလွှဲပြောင်းရေးလမ်းကြောင်းများသည် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ လတ်တလောလိုအပ်ချက်များကို တုံ့ပြန်ရန်သေချာစေရန် ရည်ရွယ်ထားပြီး ဥပမာ- ငွေသားအကူအညီနှင့် အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းအစီအစဉ်များမှတစ်ဆင့် ရေရှည်ပံ့ပိုးမှုကိုလည်း လွယ်ကူချောမွေ့စေပါသည်။³¹⁵ သို့သော်လည်း၊ အာဏာသိမ်းပြီးနောက်ပိုင်းသက်ဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှုပေးသူများ (အထူးသဖြင့် ယခင်က ပဋိပက္ခမဟုတ်သော ဒေသများတွင်) ရှားပါးမှုကြောင့် အပြင် ဝန်ဆောင်မှုပေးသူများအတွက် လုံခြုံရေးနှင့် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့် ပြဿနာများ ပိုမိုများပြားလာတာကြောင့် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအတွက် လွှဲပြောင်းပေးသည့် လမ်းကြောင်းများ ဖော်ထုတ်ဖန်တီးခြင်းမှာ ပိုမိုခက်ခဲလာပါသည်။³¹⁶

UNFPA သည် မတူညီသော ဒေသများရှိ GBV ကိစ္စစီမံခန့်ခွဲမှု ဝန်ဆောင်မှုများကို ပေးဆောင်နေသည့် သီးခြားဒေသခံလုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်များနှင့် ရန်ပုံငွေ၊ ညှိနှိုင်းပြီး လေ့ကျင့်ပေးထားပါသည်။³¹⁷

1. (မရှိခြင်း) ဘေးကင်းရေးနှင့် ကာကွယ်ရေး ပံ့ပိုးကူညီမှု ရရှိအသုံးပြုနိုင်ခြင်း

အထက်တွင်ဖော်ပြထားသော ဘေးကင်းရေးနှင့် ကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာ ပံ့ပိုးကူညီမှုများ လိုအပ်နေသော်လည်း၊ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများသည် ယေဘုယျအားဖြင့် ၎င်းကို ရရှိအသုံးပြုနိုင်ခွင့်မရှိပါ။ မကြားလိုက်ရသော အသံများ၊ လေ့လာမှုတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည့် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူ ၂% ကသာ ဘေးကင်းလုံခြုံပြီး အကာအကွယ်ပေးရေး အထောက်အပံ့ကို ရယူထားနိုင်သောကြောင့် ဘေးကင်းလုံခြုံသော နေအိမ်တွင်နေထိုင်နိုင်သည်ဟု ဆိုလိုသည်။³¹⁸

2. (မရှိခြင်း) ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု ရရှိအသုံးပြုနိုင်ခြင်း

၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် အာဏာသိမ်းမှု မတိုင်မီကပင်၊ CRSV အပါအဝင် GBV အမှုများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် ဆေးဘက်ဆိုင်ရာ ကဏ္ဍသည် ညံ့ဖျင်းစွာ ပြင်ဆင်ထားခဲ့သည်။ ထို့အပြင် အကြမ်းဖက်မှုများကို စစ်တပ်က ကြီးကြီးမားမား လုပ်ဆောင်ခဲ့ခြင်းကြောင့် မြန်မာအစိုးရ၏ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုစနစ်သည် CRSV အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ သီးခြားလိုအပ်ချက်များကို တုံ့ပြန်မှုမရှိခဲ့ပါ။³¹⁹ ဆေးရုံများတွင် ထိခို

310 Anonymus, ‘Recommendations for Effective International Support to Gender Equality and Women’s Rights in Myanmar’ (June 2021), 3.
311 Interview 27, independent expert (online, 29 June 2022).
312 Interview 29, representative of UNFPA Myanmar (online, 7 July 2022).
313 Ibid.
314 Ibid.
315 Ibid.
316 Ibid.
317 Ibid.
318 Anonymus, ‘Unheard Voices – Qualitative Research on Conflict-Related Sexual Violence in Myanmar’ (June 2022), 65, 68.
319 REDRESS and Institute for International Criminal Investigations, ‘Supplement to the International Protocol on the Documentation and Investigation of Sexual Violence in Conflict: Myanmar-Specific Guidance for Practitioners’ (March 2018), 34 (referring to, e.g., UNFPA, ‘Powerful Myths Hidden Secrets’ (2017), 22-24 <https://myanmar.unfpa.org/en/publications/powerful-myths-hidden-secrets?page=5%2C0%2C7> accessed 21 February 2023, in relation to services in Kayah State).
320 Gender Equality Network, ‘Service Provision for Gender-Based Violence Survivors in Myanmar’ (April 2018), 44. သို့သော် မူဒီမိုကရေစီလုပ်ငန်းစဉ်၏ ဆေးဘက်ဆိုင်ရာစီမံခန့်ခွဲမှုအပါအဝင် GBV (ကျား/မအခြေပြု အကြမ်းဖက်မှု) မှ လွတ်မြောက်လာသူများအတွက် ကျန်းမာရေးတုံ့ပြန်မှုဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်ချက်များကို 2018 ခုနှစ်တွင် စတင်ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ထိုအချိန်တွင် လူမှုလုံခြုံရေးဌာနသည် GBV (ကျား/မအခြေပြု အကြမ်းဖက်မှု) နှင့် ကလေးသူငယ် ကာကွယ်ရေးအတွက် စံသတ်မှတ်ထားသော လုပ်ငန်းစဉ်များကိုလည်း ဆောင်ရွက်နေခဲ့သည်။ Interview 29, representative of UNFPA Myanmar (online, 7 July 2022). See also UNFPA Myanmar, ‘Guidelines on Healthcare Response for GBV’ (2018) (only available in Burmese) <https://myanmar.unfpa.org/en/publications/guidelines-healthcare-response-gbv> accessed 14 February 20123.

က်ဒဏ်ရာရသည့် အကြောင်းရင်းကို မေးမြန်းရန် သို့မဟုတ် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများထံမှ အသိပေးခွင့်ပြုချက်ရယူရန်အတွက် သတ်မှတ်ထားသော ပရိုတိုကောမရှိပါ။³²⁰ ဘေးကင်းသောနေအိမ်များ သို့မဟုတ် အကြံဉာဏ်ပေးခြင်းကဲ့သို့သော အခြားဝန်ဆောင်မှုများသို့ လွှဲပြောင်းပေးခြင်းအတွက် ၎င်းတို့တွင်ခိုင်လုံသောယန္တရားလည်းမရှိပေ။³²¹ ၂၀၁၆ ခုနှစ်ဝန်းကျင်ကယခင်အစိုးရသည် GBV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ အတွက် hotline ဖွင့်ပေးခဲ့ပြီး "တစ်နေရာတည်းတွင် အမျိုးသမီးများ ပံ့ပိုးကူညီရေးဌာနများ" အနည်းငယ်ကို ဖွင့်လှစ်ခဲ့သည်။³²² သို့သော်၊ ဤဝန်ဆောင်မှုများသည် ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ အာဏာသိမ်းပြီးနောက် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများမှ အပြည့်အဝရယူအသုံးပြုနိုင်ခြင်းမရှိသလို ယုံကြည်စိတ်ချရခြင်းလည်းမရှိပါ။

GBV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများသည် များသောအားဖြင့် ငွေကြေးဆိုင်ရာ အကြောင်းပြချက် သို့မဟုတ် ရက်စရာခံစားချက်ကြောင့် များသောအားဖြင့် ကျန်းမာရေးဆေးခန်းများ သို့မဟုတ် ဆေးရုံများသို့ မသွားတတ်ကြကြောင်း ကျားမတန်းတူညီမျှရေးကွန်ရက် ၂၀၁၈ တွင် တွေ့ရှိခဲ့ပါသည်။³²³ ၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင်လည်း IFFMM ၏အစီရင်ခံစာတွင် ရိုဟင်ဂျာအမျိုးသမီးများသည် ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ ဆေးကုသရေးအပေါ် အယုံအကြည်မရှိမှု မြင့်မားလာကြောင်း ဖော်ပြခဲ့ပြီး ဆေးရုံအများစုမှာ ရိုဟင်ဂျာမဟုတ်သူများဖြင့် ဝန်ထမ်းများဖြင့် ထမ်းဆောင်နေရသောကြောင့်ဖြစ်သည်။³²⁴ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများသည် နာကျင်မှုကို ခံနိုင်ရည်ရှိရန် သို့မဟုတ် အိမ်တွင် ကုသရန် ကြိုးစားခြင်းကို ပို၍နှစ်သက်ကြသည်။³²⁵

Cမကြားလိုက်ရသောအသံများ' လေ့လာမှုတွင် "အမူ ၁၇ ခု (၂၂%) တွင် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများသည် ဆေးစစ်မှုများ၊ အရေးပေါ်သန္ဓေတားဆေးနှင့် ကုသမှုနှင့် ၎င်းတို့၏ဒဏ်ရာများကို ပြုပြင်ခြင်း (ဥပမာ ကိုယ်ဝန်ဖျက်ချခြင်း၊ ပျက်စီးသွားသော သားဥအိမ်နှင့် သားအိမ်တို့ကို ဖယ်ရှားခြင်း) အပါအဝင် ဆေးဘက်ဆိုင်ရာ စောင့်ရှောက်မှုကို ရယူခဲ့ကြသည်။ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူအချို့သည် ၎င်းတို့၏ဒဏ်ရာများကို ကနဦးတွင် ဖုံးကွယ်ရန်ကြိုးစားခဲ့ကြပြီး ဒဏ်ရာများပြင်းထန်လာသောအခါတွင် ဖုံးကွယ်၍မရတော့မှသာ ဆေးကုသမှုကို ခံယူခဲ့ကြသည်။ ဒဏ်ရာ ရရှိသူများပင်လျှင် အမည်းစက်၊ အရှက်ကွဲခြင်း သို့မဟုတ် ကျူးလွန်သူများ သို့မဟုတ် ၎င်းတို့၏ မိသားစုကို နာကျင်စေမှု သို့မဟုတ် သတ်ပစ်ရန် ခြိမ်းခြောက်ခံရမည်ကို ကြောက်ရွံ့

ခြင်းကြောင့် ဆေးဘက်ဆိုင်ရာ အကူအညီကို မကြာခင် မရောဖွေကြပေ။ ၆၉% (၇၈ ယောက် တွင် ၅၄ ယောက်) သည် အရပ်သားများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုသမိုင်းကြောင့်ရှိသည့် လက်နက်ကိုင်လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များမှ ကျူးလွန်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သောကြောင့် ယင်းတို့သည် မလုပ်မရှားဖြစ်တဲ့ ခြိမ်းခြောက်မှုများမဟုတ်ပေ။ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူအများအပြားသည် သတင်းအချက်အလက်နည်းပါးမှုကြောင့် ဆေးဘက်ဆိုင်ရာအကူအညီများကို မည်သည့်နေရာတွင်ရှာတွေ့နိုင်သည်ကို မသိခဲ့ရကြောင်းနှင့် ၎င်းတို့ဒေသရှိ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု ဝန်ဆောင်မှုများ မလုံလောက်ခြင်းကြောင့်လည်းဖြစ်ကြောင်း ပြောကြားခဲ့ပါသည်။³²⁶

အာဏာသိမ်းပြီးနောက် မြန်မာနိုင်ငံတစ်ဝှမ်းတွင် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုစနစ် တည်ရှိရာနေရာများတွင် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုရရှိမှုမှာ ပိုမိုကန့်သတ်ချက်ရှိလာခဲ့သည်။ ၎င်းသည် COVID-19 ကြောင့် တင်းမာနေလျက်ရှိပြီး ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းများ၏ လုပ်အားနှုတ်ထွက်မှုကြောင့် မဖြစ်မနေ ပြုလုပ်သွားခဲ့ရသည်။³²⁷ အမှန်တကယ်ပင် အာဏာသိမ်းပြီးသည့်နေ့တွင် ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းများသည် Civil Disobedience Movement (CDM) ကို စတင်ခဲ့ပြီး ၎င်းတွင်ပါဝင်သူများသည် သပိတ်မှောက်ကာ စစ်တပ်လက်အောက်တွင် အလုပ်လုပ်ရန် ငြင်းဆိုခဲ့ကြသည်။³²⁸ ဆေးရုံအများအပြားကို စစ်တပ် က ပိတ်ထားဆဲ (သို့မဟုတ်) သိမ်းပိုက်ထားခြင်းကြောင့် (လူနာအများအပြားသည် ကုသမှုမယူရန် အလွန်ကြောက်ရွံ့နေကြပါသည်။)³²⁹ ရန်ကုန်ရှိ သာဓကတဆေးရုံတွင် စစ်တပ်၏ သိမ်းပိုက်ထားမှုကြောင့် Médecins Sans Frontières မှ စီမံဆောင်ရွက်ထားသည့် ထိုဆေးရုံအတွင်း HIV နှင့် အသည်းရောင် C ဆေးခန်းကို ပိတ်ပစ်ခဲ့ရသည်။³³⁰ ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းများနှင့် အဆောက်အအုံများကို တိုက်ခိုက်မှုများကြောင့် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုကို ဆုံးရှုံးခဲ့ရပြီး ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၂၃ ရက်နေ့³³¹ အထိ တိုက်ခိုက်မှုပေါင်း ၃၅၅ ကြိမ်နှင့် ဒဏ်ရာရအရပ်သားများအား အကူအညီများပေးနေသည့် ဆေးဘက်ဆိုင်ရာဝန်ထမ်းများကို စစ်တပ်မှ ပစ်ခတ်ခြင်းအစီရင်ခံစာများနှင့်အတူ ဒဏ်ရာရရှိသွားသော အရပ်သားများကို ထောက်ပံ့မှုများ ပေးဆောင်နေချိန်လည်းဖြစ်သည်။³³² တရားမဝင် စစ်အာဏာရှင်များ၏ ဆေးဘက်ဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များကို ပစ်မှတ်ထားခြင်းကြောင့် ဝန်ဆောင်မှုပေးသူများနှင့် လူနာများအား ပုန်းလျှိုးကွယ်လျှိုးဖြစ်သွားစေခဲ့သည်။³³³

321 Ibid.
322 HRC 'Situation of human rights of Rohingya Muslims and other minorities in Myanmar' (3 September 2020) UN Doc A/HRC/45/5, para 31.
323 Gender Equality Network, 'Service Provision for Gender-Based Violence Survivors in Myanmar' (April 2018), 37.
324 HRC 'Sexual and gender-based violence in Myanmar and the gendered impact of its ethnic conflicts' (12 September 2019) UN Doc A/HRC/42/CRP.4, para 59.
325 Gender Equality Network, 'Service Provision for Gender-Based Violence Survivors in Myanmar' (April 2018), 44.
326 Anonymous, 'Unheard Voices – Qualitative Research on Conflict-Related Sexual Violence in Myanmar' (June 2022), 66.
327 See Médecins Sans Frontières (MSF), 'MSF Hands Over Long-Running HIV Project in Yangon to Ministry of Health' (10 September 2020) <https://www.msf.org/myanmar-msf-hands-over-hiv-project-yangon-ministry-health> accessed 22 June 2022.
328 Fortify Rights, 'Nowhere Is Safe: The Myanmar Junta's Crimes Against Humanity Following the Coup d'Etat' (March 2022), 38.
329 Médecins Sans Frontières (MSF), 'Myanmar: MSF Calls On All Parties to Ensure Safe Access to Healthcare' (28 May 2021) <https://www.doctorswithoutborders.org/latest/myanmar-msf-calls-all-parties-ensure-safe-access-health-care> accessed 22 June 2022.
330 Médecins Sans Frontières (MSF), 'MSF's Yangon Office Becomes Makeshift Clinic amid Myanmar's Collapsing Health System' (29 May 2021) <https://msf-seasia.org/news/msfs-yangon-office-becomes-makeshift-clinic-amid-myanmars-collapsing-health-system> accessed 22 June 2022.
331 Safeguarding Health in Conflict Coalition, 'Violence Against or Obstruction of Health Care in Myanmar' (23 December 2021), 1. See also Médecins Sans Frontières (MSF), 'Myanmar: MSF Calls On All Parties to Ensure Safe Access to Healthcare' (28 May 2021) <https://www.doctorswithoutborders.org/latest/myanmar-msf-calls-all-parties-ensure-safe-access-health-care> accessed 22 June 2022 (သေဆုံးသူ 13 ဦးအပါအဝင် အဆိုပါစောင့်ရှောက်ရေးအဆင့်တွင် ယင်းကဲ့သို့ တိုက်ခိုက်ခံရမှု 179 ခုကို အစီရင်ခံစားသည်)။
332 ALTSEAN, 'Report Card #3: Ignoring ICJ Provisional Measures, Burma/Myanmar's Military Turns Violence Against Entire Nation' (24 May 2021), 1.
333 Anonymous, 'Unheard Voices – Qualitative Research on Conflict-Related Sexual Violence in Myanmar' (June 2022), 84.

AAPP ၏ အဆိုအရ

“စစ်တပ်သည် ဆေးဘက်ဆိုင်ရာ အထောက်အပံ့များ သုံးစွဲခွင့်ကို ကန့်သတ်ထားပြီး ထိုကဲ့သို့သော ထောက်ပံ့မှုများကို ရယူရန် ကြိုးပမ်းနေသော အရပ်သားများကို ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ထိခိုက်စေပြီး ဆေးဘက်ဆိုင်ရာ ဝန်ထမ်းများကို ပစ်မှတ်ထားကာ၊ စစ်အာဏာရှင်များသည် နိုင်ငံရေးအကျိုးအမြတ်အတွက် COVID-19 ကပ်ရောဂါကို လက်နက်အဖြစ် အသုံးပြုကာ အရပ်သားတွေရဲ့ ရပိုင်ခွင့်တွေကို ဖယ်ထုတ်ဖို့ ဆင်ခြေအဖြစ်ပိုင်းရပ်စ်ကို အသုံးပြုနေပါသည်။ ၎င်းတို့သည် ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးအခြေအနေကို ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ပိုမိုဆိုးရွားစေကာ ကပ်ရောဂါကြောင့် ဖြစ်ပွားခဲ့သော သေဆုံးမှုများစွာအတွက် တာဝန်ရှိပါသည်။”³³⁴

အာဏာသိမ်းပြီးကတည်း CSO များသည် လက်ရှိတွင် “အစားအသောက်၊ ရေ၊ အမိုးအကာများ၊ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုနှင့် အမျိုးသမီးများအတွက် သန့်ရှင်းရေးသုံးပစ္စည်းများကို ပို့ဆောင်ပေးခြင်းဖြင့် လေးလံသောပံ့ပိုးမှု အများစုကို” ပံ့ပိုးပေးလျက်ရှိသည်။³³⁵ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေသော ပြည်တွင်းစစ်၏³³⁶ အကျိုးသက်ရောက်မှုများကြောင့် အဆိုပါ CSO များသည် လိင်အကြမ်းဖက်မှုမှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများကို ပံ့ပိုးရန် ကြိုးပမ်းသောဖိအားပေးမှုနှင့် ခက်ခဲမှုအောက်တွင် ရှိစေကာ ဘေးကင်းရေးပြဿနာများနှင့် အင်တာနက်ပြတ်တောက်မှုများသည် ဝန်ဆောင်မှုပေးခြင်းကို တားဆီးနေပါသည်။³³⁷ အဆိုပါအကြမ်းဖက်မှုသည် CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ ပံ့ပိုးကူညီမှုအပါအဝင် “လူအများစုကို လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာဝန်ဆောင်မှုများရဲ့ လုပ်ပိုင်ခွင့်မရှိသော သို့မဟုတ် အကန့်အသတ်ဖြင့်သာ လုပ်နိုင်သော ဝေးလံခေါင်သီသောနေရာများတွင် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူအများအပြားကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။”³³⁸

EAOs နှင့် ချိတ်ဆက်ထားသော တိုင်းရင်းသား ကျန်းမာရေး အဖွဲ့အစည်းများသည် ဗမာစနစ်ဖြင့် ကျန်ရှိသော နေရာလပ်များကို ဖြည့်ဆည်းပေးကာ တိုင်းရင်းသား ဒေသများတွင် ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုများ ဆက်လက် ဆောင်ရွက်ပေးလျက် ရှိသည်။³³⁹ မြန်မာနိုင်ငံအရှေ့တောင်ပိုင်း (မွန်ပြည်နယ်၊ ကရင်ပြည်နယ်နှင့် တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီး) တွင်

င် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများသည် EAOs များထံသို့ ဆက်သွယ်၍ တခါတရံ မုဒိမ်းမှုမှ အသက်ရှင်လွတ်မြောက်လာသူများကို ကိုယ်ဝန်တားရန် နှင့် အခြားကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုဝန်ဆောင်မှုများကြားတွင် အချို့သောပိုင်းရပ်စ်များကို ကာကွယ်နိုင်ရန် ထိုးဆေးများ ပေးဆောင်နိုင်သည့် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုများ ရရှိအသုံးပြုနိုင်မည် ဖြစ်ကြောင်း လူတွေ့ဖြေဆိုသူတစ်ဦးက ထောက်ပြသည်။³⁴⁰ KNU ထိန်းချုပ်နယ်မြေရှိ တိုင်းရင်းသားကျန်းမာရေးအဖွဲ့နှင့် ဆွေးနွေးသည့် အခြားလူတွေ့ဖြေဆိုသူများသည် ၎င်းတို့၏ကျန်းမာရေးဆေးခန်းများသည် အထူးသဖြင့် မုဒိမ်းမှုဆိုင်ရာ DNA အထောက်အထားများ စုဆောင်းခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ ၎င်းတို့၏ကျန်းမာရေးဆေးခန်းများတွင် နည်းပညာပိုင်းဆိုင်ရာ ပံ့ပိုးမှုများ လိုအပ်နေကြောင်း ပြောဆိုခဲ့ကြသည်။³⁴¹

3. (မရှိခြင်း) စားဝတ်နေရေးဆိုင်ရာ ပံ့ပိုးကူညီမှု ရရှိအသုံးပြုနိုင်ခြင်း

အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများသည် ပုံမှန်အားဖြင့် အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းဆိုင်ရာ ထောက်ပံ့မှုရရှိမှု အနည်းငယ် သို့မဟုတ် လုံးဝမရရှိကြပါ။ ‘မကြားလိုက်ရသောအသံများ’ လေ့လာမှုတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည့် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူ ၆% ကသာ အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းနှင့် လူမှုရေးဝန်ဆောင်မှုများ (အထွေထွေဝန်ဆောင်မှုများနှင့် လွှဲပြောင်းပေးခြင်းများ

334 AAPP, ‘Accountability for the Junta Criminals: Evidence of Crimes Against Humanity Perpetrated by the Armed Wing of the Junta in Burma Since the 2021 Coup’ (July 2022), para 10 https://aappb.org/wp-content/uploads/2022/07/AAPP_Crimes-Against-Humanity-Report_8-Jul-2022-English.pdf accessed 14 July 2022.
335 Women’s League of Burma, ‘Situation Update: February–March 2022’ (April 2022), 2.
336 အစိုးရအပေါ်ပုန်ကန်မှုများသည် ပြည်တွင်းစစ်တစ်ခု ဖြစ်ပွားလာခဲ့ကြောင်း ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ မဟာမင်းကြီး Michelle Bachelet ကို 2022 ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ 1 ရက်တွင် အစီရင်ခံစာပြခဲ့သည်။ Rebecca Henschke, Kelvin Brown and Ko Ko Aung, ‘The Deadly Battles that Tipped Myanmar into Civil War’ (BBC News, 1 February 2022) <https://www.bbc.com/news/av/world-asia-60208221> accessed 22 June 2022.
337 Phyu Phyu Oo and Sara E Davies, ‘Supporting the Victims of Sexual Violence in Myanmar’ (The Interpreter, 19 April 2022) <https://www.lowyinstitute.org/the-interpreter/supporting-victims-sexual-violence-myanmar> accessed 22 June 2022.
338 Ibid.
339 Anonymous, ‘Recommendations for Effective International Support to Gender Equality and Women’s Rights in Myanmar’ (June 2021), 9. See also REDRESS and Institute for International Criminal Investigations, ‘Supplement to the International Protocol on the Documentation and Investigation of Sexual Violence in Conflict: Myanmar-Specific Guidance for Practitioners’ (March 2018), 34 (referring to, e.g., UNFPA, ‘Powerful Myths Hidden Secrets’ (2017), 22-24 https://myanmar.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/PowerfulMythsHiddenSecrets_EDITED.pdf accessed 21 February 2023, in relation to services in Kayah State).
340 Interview 17, CSO representative (online, 11 May 2022).
341 Interview 28, representatives from the Karen Human Rights Group (KHRG) and Karen Women’s Organisation (KWO) (online, 6 July 2022).
342 Anonymous, ‘Unheard Voices – Qualitative Research on Conflict-Related Sexual Violence in Myanmar’ (June 2022), 65.

အပါအဝင်) ကို ဝင်ရောက်ကြည့်ရှုခဲ့ကြသည်။³⁴² လေ့လာမှုအရ "အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းနှင့် လူမှုဝန်ဆောင်မှုအကူအညီများကို ယုံကြည်သူ အခြေပြအဖွဲ့များနှင့် အခြားအသိုင်းအဝိုင်းအဖွဲ့ဝင်များအပါအဝင် နိုင်ငံတကာနှင့် ပြည်တွင်း NGO များမှ ကိစ္စရပ်များအနည်းငယ်တွင် ပံ့ပိုးပေးထားကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူနှစ်ဦးသည် မွေးမြူရေးဝိရိယာများနှင့် စက်ချုပ်ကွမ်းကျင်မှုတို့ကို ဒေသခံ NGO တစ်ခုထံမှ ရရှိခဲ့ကြသည်။ စစ်တပ်က ၎င်းတို့အား အကူအညီပေးနိုင်စွမ်းအပေါ် အေးစက်သွားစေနိုင်သည့် ထောက်လှမ်းမှုအတွက် ပစ်မှတ်ထားကာ ၎င်းတို့အား သံသယမဖြစ်အောင် သူငယ်ချင်းများ သို့မဟုတ် မိသားစုဝင်များအဖြစ် ဟန်ဆောင်ခိုင်းစေခြင်းဖြင့် အဆိုပါအဖွဲ့အမျိုးအစားများ၏ လှုပ်ရှားမှုများကို ရပ်ဆိုင်းထားခဲ့သည်။ အများစုမှာ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများသည် မိသားစု၊ အိမ်နီးနားချင်းများနှင့် ရပ်ရွာများမှ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းအကူအညီများ ရရှိကြပြီး၊ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများနှင့် ၎င်းတို့၏ မိသားစုများကို ငွေကြေး သို့မဟုတ် စားနပ်ရိက္ခာများ (အထူးသဖြင့် အာဏာသိမ်းပြီးနောက် ရန်ကုန်) တွင် ရပ်ရွာအသိုင်းအဝိုင်းများမှ ဝိုင်းဖွဲ့၍ စားဝတ်နေရေးအကူအညီများ ရရှိခဲ့ကြသည်။³⁴³

4. (မရှိခြင်း) စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ပံ့ပိုးကူညီမှု ရရှိအသုံးပြုနိုင်ခြင်း

'မကြားလိုက်ရသောအသံများ' လေ့လာမှုတွင်၊ "အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများသည် အကြမ်းဖက်မှု၏နောက်ဆက်တွဲဆိုးကျိုးများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် ကျွမ်းကျင်သော စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာလူမှုရေးဆိုင်ရာ ပံ့ပိုးကူညီမှု တစ်ခုခုကို ရယူထားခြင်းမရှိကြောင်း အစီရင်ခံထားသည်။ ဤကဲ့သို့သော ကိုယ်ကျင့်တရားနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ပံ့ပိုးမှုမျိုးကို မိသားစု၊ အိမ်နီးချင်းများနှင့် အသိုင်းအဝိုင်းများက ပံ့ပိုးပေးပါသည်။"³⁴⁴

အကြောင်းအမျိုးမျိုးကြောင့် CRSV အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများသည် စိတ်ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုဝန်ဆောင်မှုများ/စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာပံ့ပိုးမှုများကို ရယူရန် အာဏာသိမ်းမှုမတိုင်မီ စိတ်ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုဝန်ဆောင်မှုများ အကန့်အသတ်ဖြင့်ရရှိနိုင်ခဲ့ပြီး ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုစနစ် ပြုလုပ်ပြီးနောက် ထောက်ပံ့ရေးပြဿနာသည် ပိုမိုဆိုးရွားလာခဲ့သည်။³⁴⁵ ဒုတိယအချက်မှာ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြံပေးခြင်းကဲ့သို့သော စိတ်ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုဝန်ဆောင်မှုများသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဈေးကြီးပြီး ကျွမ်းကျင်စွာ လေ့ကျင့်ထားသော စိတ်ပညာရှင်နှင့် စိတ်ရောဂါပညာရှင်များ အနည်းငယ်သာရှိသည်။ အကြံပေးခြင်းဝန်ဆောင်မှုများကို မကြာခင်ဆိုသလို လေ့ကျင့်မှုအနည်းငယ် သို့မဟုတ် လေ့ကျင့်မှုလုံးဝမရှိသောလူများက ဝန်ဆောင်မှုပေးဆောင်ကြပြီး အရည်အသွေးနိမ့်သော သို့မဟုတ် ကွဲပြားသောဝန်ဆောင်မှုများကို ရရှိစေပါသည်။³⁴⁶ တတိယအချက်မှာ၊ ပျံ့နှံ့နေသော ကျူးလွန်ခံရသူကို အပြစ်တင်သည့် ယဉ်ကျေးမှုအစဉ်အလာကြောင့် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူ အများအပြားသည်

ယုံကြည်မှုကင်းမဲ့ပြီး ကျူးလွန်ခံရသူပြန်ဖြစ်ရမည်ကို ကြောက်ရွံ့သောကြောင့် အတိုင်ပင်ခံပုဂ္ဂိုလ်နှင့် စကားပြောရန် ဆန္ဒမရှိကြပေ။³⁴⁷ စတုတ္ထအချက်အနေဖြင့်၊ အများစုတွင် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများသည် စိတ်ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုဝန်ဆောင်မှုများ တည်ရှိမှု သို့မဟုတ် ရရှိအသုံးပြုမှုတို့ကို လုံးဝသတိမပြုနိုင်ပေ။³⁴⁸ ပဉ္စမအချက်မှာ၊ အင်တာနက်နှင့် တယ်လီဖုန်းဆက်သွယ်ရေးများ အထူးသဖြင့် ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ အာဏာသိမ်းချိန်မှစ၍ သွားလာခွင့်နှင့် သွားလာခွင့်ဆိုင်ရာ ကန့်သတ်ချက်များသည် အွန်လိုင်းတွင်ဖြစ်စေ လူကိုယ်တိုင်ဖြစ်စေ အကြံဉာဏ်ပေးခြင်း သို့မဟုတ် အခြားစိတ်ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုဝန်ဆောင်မှုများကို ရယူသုံးစွဲရန် အလွန်ခက်ခဲစေသည် သို့မဟုတ် ရိုးရှင်းစွာမဖြစ်နိုင်ပေ။³⁴⁹ ဆဌမအချက်မှာ မြန်မာနိုင်ငံတွင် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူ အများအပြားသည် ၎င်းတို့၏ မိခင်ဘာသာစကားသည် ဗမာမဟုတ်သောကြောင့် အကြံဉာဏ်ရယူရန် ကြိုးပမ်းရာတွင် ဘာသာစကား အတားအဆီးများနှင့် ရင်ဆိုင်ရနိုင်ပြီး ၎င်းတို့၏ မိခင်ဘာသာစကားဖြင့် စိတ်ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု ဝန်ဆောင်မှုများ နည်းပါးလာဖွယ်ရှိသည်။³⁵⁰ နောက်ဆုံးအနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေသော နိုင်ငံရေးပဋိပက္ခများကြောင့် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအနေနဲ့ စိတ်ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု ဝန်ဆောင်မှုများကို ဦးစားပေးရရှိနိုင်ရန် ခက်ခဲပေမည်။³⁵¹

ဤလေ့လာမှုအတွက် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သော CSO များနှင့် အခြားသော သက်ဆိုင်သူအများအပြားသည် အာဏာသိမ်းပြီးကတည်းက အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအတွက် အကူအညီပေးသည့်လမ်းကြောင်းများ သို့မဟုတ် အကြံဉာဏ်ပေးခြင်းဝန်ဆောင်မှုများကို စတင်ပေးဆောင်နေပြီဖြစ်သည်။ ယေဘုယျအားဖြင့်၊ အဆိုပါဝန်ဆောင်မှုများသည် တစ်ဦးချင်းအစည်းအဝေးများတွင် အွန်လိုင်း သို့မဟုတ် ဖုန်းဖြင့် စေတနာ့ဝန်ထမ်းနှင့် CSOs အဖွဲ့ဝင်များ (မကြာခင်ဆိုသလို အကန့်အသတ်ရှိသော သင်တန်း သို့မဟုတ် ယခင်အတွေ့အကြုံရှိသူများ) မှ ပေးဆောင်လျက်ရှိသည်။ ထိုကဲ့သို့သော ဝန်ဆောင်မှုများကို ဆောင်ရွက်ပေးနေသော အဖွဲ့အစည်းများတွင် အများစုမှာ ပံ့ပိုးမှုများ ထက် ရယူလိုခြင်း ပိုများနေသည်ဟု ထောက်ပြကြသည်။

လူတွေ့တွေ့ဆုံမေးမြန်းထားသော CSO သည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ LGBTIQ+ အသိုင်းအဝိုင်းမှ အဖွဲ့ဝင်များအတွက် အွန်လိုင်းတစ်ဦးချင်းစီနှင့် အဖွဲ့လိုက် အကြံဉာဏ်ပေးသည့် အစည်းအဝေးများကို ဆောင်ရွက်ပေးလျက်ရှိသည်။ ဤ CSO သည် LGBTIQ+ အသိုက်အဝန်းတွင် ရွယ်တူအချင်းချင်း ဆွေးနွေးမှုနှင့် စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်တင်မှု၏ အရေးပါမှုကို အလေးပေးခဲ့ပြီး ဤအသိုင်းအဝိုင်းအတွင်းမှ လူများသည် တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး၏ သီးခြားရန်ကန်မှုများကို ပိုမိုပြည့်စုံစွာ နားလည်နိုင်သည်ဟု ဆိုသည်။³⁵²

AAPP တွင် နိုင်ငံရေး အကျဉ်းသားဟောင်းများနှင့် သာမန်ပြည်သူလူထုအား စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ပံ့ပိုးကူညီမှုပေးသည့် သိသာထင်ရှားသော လေ့ကျင့်

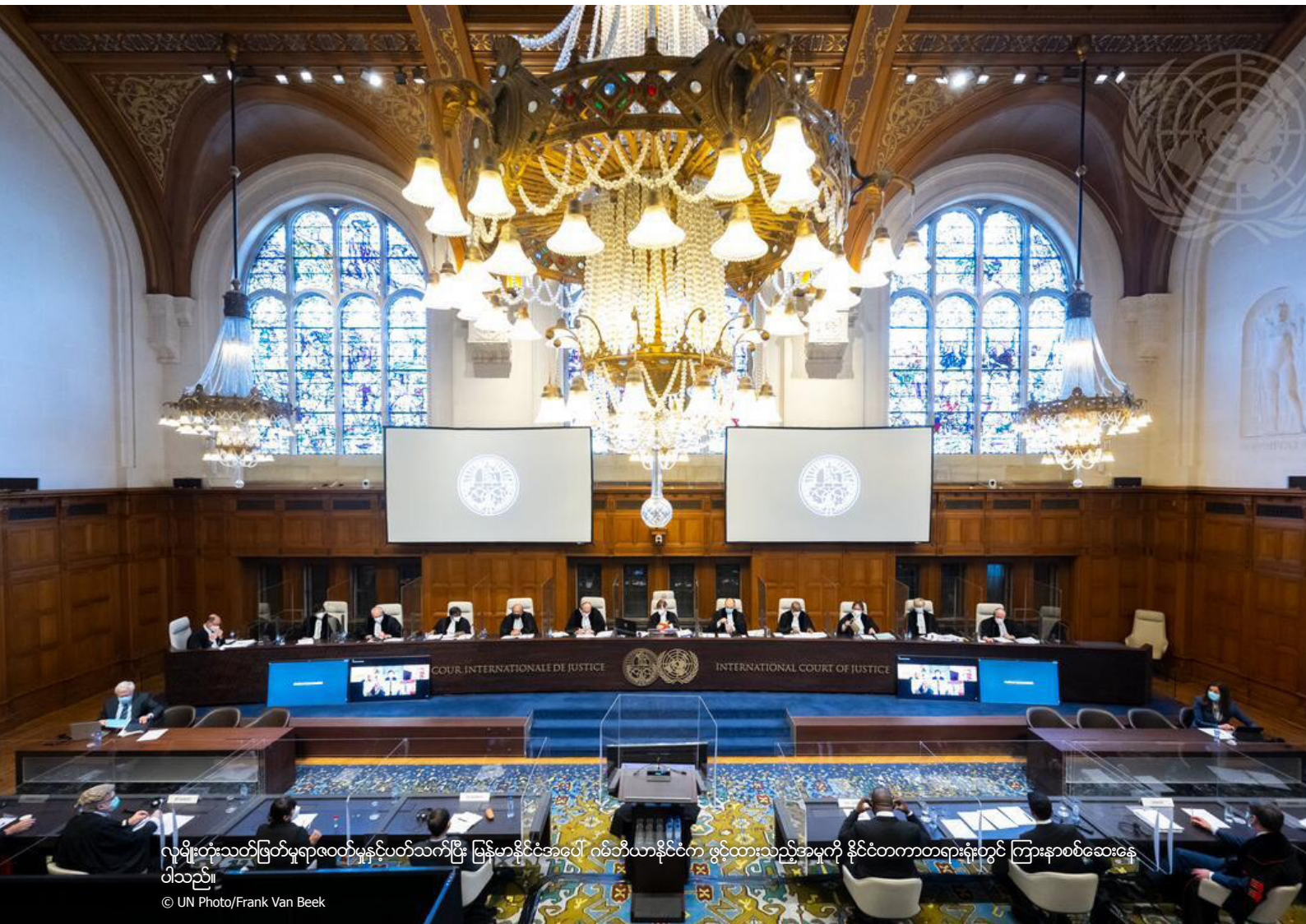
343 Ibid 67-68.
344 Ibid 68.
345 Interview 14, anonymous activist (online, 9 May 2022).
346 Ibid.
347 Ibid.
348 Ibid.
349 Interview 11, independent expert (undisclosed location, 29 April 2022); Interview 14, anonymous activist (online, 9 May 2022).
350 Interview 17, CSO representative (online, 11 May 2022).
351 Interview 11, independent expert (undisclosed location, 29 April 2022); Interview 14, anonymous activist (online, 9 May 2022).
352 Interview 10, CSO representative (online, 29 April 2022).
353 Interview 13, CSO representative (online, 3 May 2022).
354 Anonymous, 'Unheard Voices – Qualitative Research on Conflict-Related Sexual Violence in Myanmar' (June 2022), 67.
355 Gender Equality Network, 'Service Provision for Gender-Based Violence Survivors in Myanmar' (April 2018), 32.

ငှ်များနှင့် အတွေ့အကြုံများရှိသည့် အကြံပေးအဖွဲ့တစ်ရပ်ပြီး ၎င်းတို့အနက် အချို့မှာ CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ ဖြစ်နိုင်သည်။ ၎င်းတို့အသုံးပြုသည့် အကြံဉာဏ်ဗျူဟာများသည် ပံ့ပိုးကူညီမှုရယူလိုသူ၏ အခြေအနေပေါ်မူတည်၍ ကွဲပြားပြီး တစ်ဦးချင်းဆွေးနွေးမှုများ (ဖုန်းဖြင့်) အများအပြား ပါဝင်နိုင်ပါသည်။³⁵³

5. (မရှိခြင်း) တရားရေးရာ ဝန်ဆောင်မှုများ ရရှိအသုံးပြုနိုင်ခြင်း

'မကြားလိုက်ရသောအသံများ' လေ့လာမှုတွင်၊ " အသက်ရှင်လွတ်မြောက်လာသူများသည် အမှုပေါင်း ၁၁ ခုတွင် ဥပဒေအကူအညီ သို့မဟုတ်

အကြံဉာဏ်ပံ့ပိုးမှုအချို့ကို ရယူခဲ့ကြောင်း မှတ်သားထားသည်။ သို့သော်လည်း တရားစီရင်ရေးစနစ်သည် အထူးသဖြင့် အာဏာသိမ်းပြီးနောက်တွင် တရားစီရင်ရေးစနစ် လုံးဝပြိုကွဲသွားသောကြောင့် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအတွက် ကျေနပ်လောက်သော တရားမျှတမှုရလဒ်ကို မည်သည့်အခါမျှ မပေးနိုင်ခဲ့ပေ။³⁵⁴ မြန်မာနိုင်ငံ တရားရုံးများသည် ယေဘုယျအားဖြင့် CRSV ၏ သက်သေအဖြစ် အစိုးရဆေးရုံများတွင် ပြုလုပ်သော မှုခင်းစစ်ဆေးမှုများကိုသာ လက်ခံထားသောကြောင့် အာဏာသိမ်းပြီးနောက်ပိုင်း ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု အဆောက်အဦများကို ပိတ်ပစ်ခြင်းသည် တရားဥပဒေဆိုင်ရာ သက်သာခွင့်များ ရရှိရေးကိုလည်း အနှောင့်အယှက် ဖြစ်စေပါသည်။³⁵⁵

လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်မှုရာဇဝင်နှင့်ပတ်သက်ပြီး မြန်မာနိုင်ငံအပေါ် ဝမ်းဘီယာနိုင်ငံက ဖွင့်ထားသည့်အမှုကို နိုင်ငံတကာတရားရုံးတွင် ကြားနာစစ်ဆေးနေပါသည်။
© UN Photo/Frank Van Beek

VI. လျော်ကြေးများရရှိနိုင်ရန်အတွက် နည်းလမ်းများ

1. သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံတကာဥပဒေရေးရာနှင့်မူဝါဒဘောင်များ

1.1 CRSV အတွက် သက်ဆိုင်သော နိုင်ငံတကာနှင့် ဒေသဆိုင်ရာ ဥပဒေရေးရာနှင့် မူဝါဒဘောင်များ

မြန်မာနိုင်ငံတွင် CRSV အတွက် လျော်ကြေးပေးခြင်းဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာ နည်းလမ်းများကို မြန်မာနိုင်ငံက ကန့်သတ်ထားသော နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးနှင့် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်များကိုသာ အတည်ပြုထားပြီး ယင်းကိရိယာများနှင့် ပတ်သက်သည့် ရွေးချယ်နိုင်သည့် တိုင်ကြားမှု ယန္တရားများကို လက်မခံသောကြောင့် အနည်းငယ် ကန့်သတ်ထားပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးသဘောတူစာချုပ်များ အပါအဝင် အဓိကအချက်များစွာကို လက်မှတ်ရေးထိုးထားပြီး ဖြစ်ရာ ပါဝင်သည့်အချက်များမှာ :

- မြန်မာနိုင်ငံမှ အသိအမှတ်ပြုထားသော နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေး သဘောတူစာချုပ်များ :
- စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာ ပဋိညာဉ်စာချုပ် (ICESCR);
- အမျိုးသမီးများအား နည်းမျိုးစုံဖြင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှု ပပျောက်ရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ် (CEDAW);
- လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်မှုဆိုင်ရာ ရာဇဝတ်မှုတားဆီးရေးနှင့် ဖြစ်ဒဏ်ဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်;
- တို့နှင့် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခတွင် ကလေးများ၏ ပါဝင်ပတ်သက်မှုနှင့် ကလေးရောင်းချမှု၊ ကလေးပြည့်တန်ဆာလုပ်ငန်းနှင့် ကလေးညစ်ညမ်းပုံများဆိုင်ရာ CRC သို့ ရွေးချယ်နိုင်သော ပရိုတိုကောများနှင့်အတူ ကလေးသူငယ်အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ် (CRC) တို့ဖြစ်ပါသည်။

သို့သော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံသည် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုဆန့်ကျင်ရေး ညီလာခံ (CAT)၊ လူမျိုးရေးခွဲခြားဆက်ဆံမှုပုံစံအားလုံး ပပျောက်ရေးသဘောတူစာချုပ် (CERD)၊ သို့မဟုတ် အတင်အမေ့ ဖျောက်ဖျက်ပယ်ခြင်း မှ လူသားအားလုံးအား အကာအကွယ်ပေးရေး နိုင်ငံတကာကွန်ပင်းရှင်း (ICPPED) ကို လက်မှတ်ရေးထိုးထားခြင်းမရှိပါ။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ပါတီတစ်ရပ်ဖြစ်သည့် စာရွက်စာတမ်းများနှင့် ပတ်သက်သည့် ရွေးချယ်နိုင်သော တိုင်ကြားမှုယန္တရားများကို လက်ခံထားခြင်းလည်းမရှိပါ။

မြန်မာနိုင်ငံသည် အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံဖြစ်သည်။³⁵⁶ ၎င်းသည် အောက်ဖော်ပြပါ သက်ဆိုင်ရာ ဒေသဆိုင်ရာ ကတိကဝတ်များတွင်လျော်ညီစွာ ပါဝင်ခဲ့ပါသည် : အာဆီယံတွင် အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု ပပျောက်ရေး ကြေငြာစာတမ်း၊³⁵⁷ အထူးသဖြင့် အမျိုးသမီးများနှင့် ကလေးသူငယ်များ လူကုန်ကူးမှု တိုက်ဖျက်ရေးဆိုင်ရာ အာဆီယံကြေညာစာတမ်း၊³⁵⁸ ၂၀၁၃ ခုနှစ် အာဆီယံတွင် အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု ပပျောက်ရေးနှင့် ကလေးသူငယ်များအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု ပပျောက်ရေးဆိုင်ရာ ကြေညာချက်၊³⁵⁹ အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု ပပျောက်ရေးဆိုင်ရာ အာဆီယံ ဒေသတွင်း ဆောင်ရွက်မှု အစီအစဉ်များ၊³⁶⁰ နှင့် ကလေးသူငယ်များအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု ပပျောက်ရေး စသည်တို့ဖြစ်ပါသည်။³⁶¹

နိုင်ငံတကာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာဥပဒေနှင့်ပတ်သက်၍ မြန်မာနိုင်ငံသည် ဂျီနီဗာစာချုပ်များကို လက်မှတ်ရေးထိုးထားသော်လည်း ၎င်းတို့၏နောက်ထပ်လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို အတည်ပြုထားခြင်း မရှိသေးပေ။³⁶² ထို့အပြင် မြန်မာနိုင်ငံသည် နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်တရားရုံး (ICC) ၏ ရောမဥပဒေတွင် လက်မှတ်ရေးထိုးထားခြင်း မရှိပေ။

မြန်မာနိုင်ငံသည် ပါတီတစ်ရပ်ဖြစ်သည့် ဒေသတွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာ တရားရေးဆိုင်ရာ စာရွက်စာတမ်းများတွင် CRSV အပါအဝင် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရမှုများမှ အသက်ရှင်လွတ်မြောက်လာသူများအား ထိရောက်သော ကုစားခွင့်ဖြင့် ထိရောက်သော ကုစားမှုပေးရန် ပြည်နယ်များက

356 Association of Southeast Asian Nations, 'ASEAN Member States' <https://asean.org/about-asean/member-states/> accessed 23 June 2022.

357 Association of Southeast Asian Nations, 'Declaration on the Elimination of Violence Against Women in the ASEAN Region' (12 October 2012) <https://asean.org/declaration-on-the-elimination-of-violence-against-women-in-the-asean-region/> accessed 23 June 2022.

358 Association of Southeast Asian Nations, 'ASEAN Declaration Against Trafficking in Persons Particularly Women and Children' (29 November 2004) <https://asean.org/asean-declaration-against-trafficking-in-persons-particularly-women-and-children/> accessed 23 June 2022.

359 Association of Southeast Asian Nations, '2013 Declaration On The Elimination of Violence Against Women Children in ASEAN' (9 October 2013) <https://cil.nus.edu.sg/wp-content/uploads/2019/02/2013-ASEAN-Decl-EVAWC.pdf> accessed 14 April 2022.

360 Association of Southeast Asian Nations, 'ASEAN Regional Plan of Action on the Elimination of Violence Against Women (ASEAN RPA on EVAW)' (February 2016) [Final-ASEAN-RPA-on-EVAW-IJP-11.02.2016-as-input-ASEC.pdf](https://www.asean.org/wp-content/uploads/2016/02/ASEAN-Regional-Plan-of-Action-on-the-Elimination-of-Violence-Against-Women-ASEAN-RPA-on-EVAW.pdf) accessed 11 April 2022.

361 Association of Southeast Asian Nations, 'ASEAN Regional Plan of Action on the Elimination of Violence Against Children (ASEAN RPA on EVAC)' (March 2016) [ASEAN Regional Plan of Action on the Elimination of Violence against Children](https://www.asean.org/wp-content/uploads/2016/03/ASEAN-Regional-Plan-of-Action-on-the-Elimination-of-Violence-against-Children.pdf) accessed 12 April 2022.

362 International Committee of the Red Cross, 'Treaties, States Parties and Commentaries: Myanmar' https://ihl-databases.icrc.org/applic/ihl/ihl.nsf/vwTreatiesByCountrySelected.xsp?xp_countrySelected=MM accessed 23 June 2022.

တောင်းဆိုထားသည်။³⁶³ ဤတာဝန်ဝတ္တရားသည် ICESCR ၏ အပိုဒ် ၁၂ အရ ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကို ဖြည့်ဆည်းရန် မြန်မာနိုင်ငံ၏ တာဝန်ကဲ့သို့သော အခြားသော တာဝန်များနှင့် ဆက်စပ်နေသည်။

1.2 CRSV အတွက် လျော်ကြေးပေးရန် နိုင်ငံတကာနည်းလမ်းများ

CRSV နှင့် စပ်လျဉ်းသည့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံတကာ သဘောတူစာချုပ် ကတိကဝတ်များသည် အတော်လေး အကန့်အသတ် ရှိသောကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း CRSV ကို ဖြေရှင်းနိုင်သည့် နိုင်ငံတကာ ယန္တရား အနည်းငယ်သာ ရှိပါသည်။ နိုင်ငံတကာ တရားစီရင်ရေး ယန္တရားများနှင့် ကုလသမဂ္ဂ အဖွဲ့များ အပါအဝင် အခြားသော နိုင်ငံတကာ ပေါင်းစပ် ညှိနှိုင်းရေး ကြိုးပမ်းမှုများမှ CRSV ကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် ကြိုးပမ်းမှုများ သည် ပြည်နယ်နှင့် ပြည်နယ်မဟုတ်သော အဓိကလုပ်ဆောင်သူများမှ ကျယ်ပြန့်သော CRSV စာတမ်းကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သော်လည်း ယနေ့အထိ လျော်ကြေးပေးရန်အတွက် ထိရောက်သော နည်းလမ်းများ အလွန်နည်းပါးနေပါသည်။ ထိုသို့သော ယန္တရားများနှင့် အဖွဲ့အစည်းများ၏ ကန့်သတ်ချုပ်ချယ်မှုများနှင့် ပြည်နယ်အာဏာပိုင်များ၏ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု မရှိခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။

1.2.1. နိုင်ငံတကာ တရားစီရင်ရေး ယန္တရားများ

၂၀၁၉ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် ICC သည် (၁) ရိုဟင်ဂျာများနှင့် ပတ်သက်သည့် ရာဇဝတ်မှုများအတွက် စုံစမ်းစစ်ဆေးမှု စတင်ခဲ့ပြီး (၂) အနည်းဆုံး ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်ကဲ့သို့ ICC နိုင်ငံပိုင်နယ်မြေတွင် ပါဝင်ခဲ့သည်။³⁶⁴ မုဒိမ်းမူ၊ လိင်ကျွန်ပြုမှု သို့မဟုတ် “လူသားမျိုးနွယ်အပေါ် ကျူးလွန်သော ရာဇဝတ်မှုများနှင့် စစ်ရာဇဝတ်မှုများ” အပါအဝင် တရားရုံး၏ စီရင်ပိုင်ခွင့်အတွင်း³⁶⁵ “ရာဇဝတ်မှုတစ်ခုခု” နှင့်စပ်လျဉ်းသည့် စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုအား စုံစမ်းစစ်

ဆေးမှုကို ခွင့်ပြုထားသည်။³⁶⁶ တရားဝင်ခွင့်ပြုချက်ထုတ်ပြန်ရာတွင် အနည်းဆုံး ရိုဟင်ဂျာအရပ်သားလူထုအပေါ် ကျယ်ပြန့်သောနှင့်/သို့မဟုတ် စနစ်တကျ အကြမ်းဖက်မှုများ ကျူးလွန်နိုင်သည်ဟု ၂၀၁၆ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၉ ရက်နေ့မှစပြီး ယုံကြည်ရန် ကျိုးကြောင်းဆီလျော်သော အခြေခံအချက် ရှိကြောင်း၊ တရားခွင်အကြံလွှတ်တော် III က လက်ခံယုံကြည်ရန် လူသတ်မှု၊ ထောင်ချခြင်း၊ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း၊ မုဒိမ်းကျင့်ခြင်း၊ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများအပြင် အခြားသော အကျပ်ကိုင်သည့် လုပ်ရပ်များကြောင့် ၎င်းတို့အား ကြီးမားသော ပြည်နှင့်ဒဏ်ပေးခြင်းများ ဖြစ်ပေါ်စေသည်” ဟု ဆိုသည်။³⁶⁷ ICC သည် ယင်းကဲ့သို့သော လုပ်ရပ်များအပေါ် တရားစီရင်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို ကျင့်သုံးရန် ဆန္ဒရှိကြောင်း ထုတ်ဖော်ပြောဆိုထားပြီး၊ ၎င်းသည် CRSV ၏ အချို့သော လုပ်ရပ်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ တာဝန်ခံမှုရှိစေရန် နိုင်ငံတကာ လမ်းကြောင်းတစ်ခု ပေးစွမ်းနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း ဤလမ်းကြောင်း၏ ထိရောက်မှုမှာ ပထဝီဝင်နှင့် အကြောင်းအရာတို့ အရ သေချာပေါက် ကန့်သတ်ထားမှာဖြစ်ပြီး မြန်မာနိုင်ငံပိုင်နက်အတွင်း သီးသန့်ဖြစ်ပွားနေသည့် CRSV လုပ်ရပ်များ သို့မဟုတ် ရိုဟင်ဂျာအသိုင်းအဝန်းမှလွဲ၍ အခြားအသိုင်းအဝိုင်းများနှင့် ပတ်သက်နေမည်မဟုတ်ပေ။

၂၀၂၁ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၁၇ ရက်နေ့တွင် NUG သည် ရောမဥပဒေပါ အပိုဒ် ၁၂ (၃) အရ ICC ၏ မှတ်ပုံတင်အရာရှိထံ ကြေငြာချက် တစ်စောင်ကို “မြန်မာနိုင်ငံ ပိုင်နက်အတွင်း ကျူးလွန်သော နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်မှုများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ တရားရုံး၏ စီရင်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို ၂၀၀၂ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၁ ရက်နေ့မှ စတင်၍ လက်ခံခဲ့ပါသည်။”³⁶⁸ ICC သည် ဤကြေငြာချက်ကို လက်ခံပါက မြန်မာနိုင်ငံတွင် တရားမဝင် စစ်အာဏာရှင်တို့ ကျူးလွန်ခဲ့သော CRSV (အခြားရာဇဝတ်မှုများ) ကို စုံစမ်းစစ်ဆေးပြီး တရားစွဲဆိုနိုင်သည်။³⁶⁹ I NUG သည် မြန်မာနိုင်ငံအား တရားဝင်ကိုယ်စားပြုခြင်း ရှိမရှိ (အထက်တွင် ဆွေးနွေးခဲ့သည်) နှင့် ပတ်သက်၍ ပြိုင်ဆိုင်မှုအရ ၎င်း၏ ပုဒ်မ ၁၂ (၃) ကြေငြာချက်ကို ICC မှ လက်ခံနိုင်ခြင်း ရှိမရှိ ရှင်းရှင်းလင်းလင်း မသိရသေးပေ။

363 See, e.g., International Covenant on Civil and Political Rights (adopted 16 December 1966, entered into force 23 March 1976), art 2(3); Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women (adopted and opened for signature 18 December 1979, entered into force 3 September 1981), art 2; UN CEDAW Committee ‘General recommendation No. 28 on the core obligations of states parties under Article 2 of the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women’ (16 December 2010), 32; UN Committee on the Rights of the Child ‘General comment No. 5 (2003): General measures of implementation of the Convention on the Rights of the Child’ (27 November 2003) UN Doc CRC/GC/2003/5, 24.

364 International Criminal Court, ‘ICC Judges Authorise Opening of an Investigation into the Situation in Bangladesh/Myanmar’ (14 November 2019) <https://www.icc-cpi.int/news/icc-judges-authorise-opening-investigation-situation-bangladesh/myanmar> accessed 23 June 2022.

365 *Situation in the People’s Republic of Bangladesh/Republic of the Union of Myanmar* (Decision Pursuant to Article 15 of the Rome Statute on the Authorisation of an Investigation into the Situation in the People’s Republic of Bangladesh/Republic of the Union of Myanmar) ICC-01/19-27 (14 November 2019), 126 https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/CourtRecords/CR2019_06955.PDF accessed 14 July 2022.

366 Rome Statute of the International Criminal Court (adopted 17 July 1998, entered into force 1 July 2002) 2187 UNTS 38544, arts 7(1)(g), 8(2)(b)(xxii); see also: *Prosecutor v. Bosco Ntaganda* (Judgment) ICC-01/04-02/06 (8 July 2019), 438-39, 532 https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/CourtRecords/CR2019_03568.PDF accessed 24 June 2022 (ဗွစွာ Ntaganda သည် ကွန်ဂိုဒီမိုကရက်တစ်သမ္မတနိုင်ငံရှိ နိုင်ငံတကာမဏ္ဍိုင်ဖက်သော လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအတွင်း လူသားမျိုးနွယ်အပေါ် ကျူးလွန်သည့် ရာဇဝတ်မှုနှင့် စစ်ရာဇဝတ်မှုတစ်ခုခုအဖြစ် မုဒိမ်းနှင့် လိင်ကျွန်ပြုမှုအတွက် ပြစ်မှုဆိုင်ရာ ဥပဒေအရ တာဝန်ရှိခဲ့သည်။)

367 *Situation in the People’s Republic of Bangladesh/Republic of the Union of Myanmar* (Decision Pursuant to Article 15 of the Rome Statute on the Authorisation of an Investigation into the Situation in the People’s Republic of Bangladesh/Republic of the Union of Myanmar) ICC-01/19-27 (14 November 2019), 92 https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/CourtRecords/CR2019_06955.PDF accessed 14 July 2022.

368 NUG Myanmar, ‘The National Unity Government of the Republic of the Union of Myanmar Accepts the Jurisdiction of the International Criminal Court’ (20 August 2021) <https://twitter.com/NUGMyanmar/status/1428739347717648389> accessed 15 July 2022.

369 See Fortify Rights, ‘Myanmar’s Civilian Government Delegates Jurisdiction to International Criminal Court’ (19 August 2021) <https://www.fortifyrights.org/our-impact/imp-mya-2021-08-19/> accessed 15 July 2022; Antonia Mulvey, ‘Symposium on the Current Crisis in Myanmar: New Communication to the International Criminal Court Calls for Justice for Victims and Survivors of Crimes Committed by Myanmar’s Military over Past Two Decades’ (*Opinio Juris*, 29 September 2021) <http://opiniojuris.org/2021/09/29/symposium-on-the-current-crisis-in-myanmar-new-communication-to-the-international-criminal-court-calls-for-justice-for-victims-and-survivors-of-crimes-committed-by-myanmars-military-over-pas/> accessed 15 July 2022.

၂၀၁၉ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင်လည်း ဂမ်ဘီယာသမ္မတနိုင်ငံသည် လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်မှုဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်ကို ချိုးဖောက်သည်ဟု စွပ်စွဲခံထားရသော မြန်မာနိုင်ငံအပေါ် နိုင်ငံတကာတရားရုံး (ICJ) ရှေ့မှောက်တွင် လျှောက်ထားခဲ့သည်။³⁷⁰ ဂမ်ဘီယာ၏ လျှောက်ထားချက်တွင် မြန်မာနိုင်ငံသည် "လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်မှုဖြစ်စေသော ရာဇဝတ်မှုဖြစ်စေသည့် သို့မဟုတ် ပမာဏရှိသော ရိုဟင်ဂျာအဖွဲ့၏ အဖွဲ့ဝင် [မည်သူမဆို] အပေါ်ကျူးလွန်ခြင်းမှ အောက်ပါလုပ်ရပ်များ- [...] မုဒိမ်းမှ သို့မဟုတ် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုပုံစံများ ကျူးလွန်မှုအားလုံးကို တားဆီးရန် ၎င်း၏အာဏာအတွင်း အတိုင်းအတာအားလုံးကို ချက်ချင်းအရေးယူရန် အမိန့်အပါအဝင် ယာယီအစီအမံများတောင်းဆိုမှု ပါဝင်သည်။"³⁷¹ ၂၀၂၀ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလတွင် ICJ သည် ဂမ်ဘီယာ၏ တောင်းဆိုချက်ကို ခွင့်ပြုခဲ့သည်။³⁷² ထိုသို့ဆောင်ရွက်ရာတွင် ICJ သည် ရိုဟင်ဂျာလူဦးရေအပေါ် ပစ်မှတ်ထား၍ CRSV ကို အထူးသတိပြုပြီး IIFFMM မှ တွေ့ရှိချက်များကို ကိုးကားပြီး³⁷³ ၂၀၁၆ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလမှစတင်၍ မြန်မာနိုင်ငံရှိ ရိုဟင်ဂျာများသည် ၎င်းတို့၏ အကာအကွယ်ပေးထားသည့် အဖွဲ့အဖြစ်၎င်းတို့၏နေထိုင်ခွင့်ကိုထိခိုက်စေနိုင်သည့် လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်မှုဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်အောက်တွင် ကာကွယ်ထားခံရလျက် မုဒိမ်းမှအများအပြား နှင့် အခြားသော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု ကဲ့သို့သော ပုံစံများလုပ်ရပ်များကို ကျူးလွန်ခံခဲ့ကြရပါသည်။³⁷⁴ သို့သော်လည်း ICJ ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်သည် CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအတွက် သီးခြား လျော်ကြေးပေးခြင်း သို့မဟုတ် လျော်ကြေးပေးခြင်းတို့ကို မပေးဘဲ ရိုဟင်ဂျာအသိုင်းအဝိုင်းအပေါ် CRSV တွင်သာ ကန့်သတ်ထားသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ယနေ့အထိ ယာယီအစီအမံများ အကောင်အထည်ဖော်မှုကို လျစ်လျူရှုပြီး/သို့မဟုတ် ဖိဆန်ခဲ့သည်။³⁷⁵

1.2.2 ကုလသမဂ္ဂ အချက်အလက်ရှာဖွေရေးနှင့် စုံစမ်းစစ်ဆေးရေး မစ်ရှင်များ

၂၀၁၇ ခုနှစ် မတ်လတွင် ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးကောင်စီ (HRC) သည် မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ လွတ်လပ်သော နိုင်ငံတကာ အချက်အလက်ရှာဖွေရေးမစ်ရှင် (IIFFMM) ကို တည်ထောင်ခဲ့သည်။ IIFFMM ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်မှာ မြန်မာနိုင်ငံတွင် စစ်တပ်နှင့် လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များ၏ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် ချိုးဖောက်မှုများ၏ အဖြစ်မှန်နှင့် အခြေအနေများကို ဖော်ထုတ်ရန်ဖြစ်သည်။³⁷⁶ မြန်မာအာဏာပိုင်များ၏ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများ ဆက်လက် ပြတ်တောက်နေသော်လည်း ၂၀၁၈ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် IIFFMM မှ စစ်ဘက်တပ်ဖွဲ့များ၏ CRSV ချိုးဖောက်မှုများကို သတိပြုကြောင်း အစီရင်ခံစာတစ်စောင် ထုတ်ပြန်ခဲ့ရာ "မုဒိမ်းမှန်နှင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများသည် အထူးဆိုးရွားပြီး ထပ်တလဲလဲဖြစ်နေသော ၂၀၁၁ ခုနှစ်ကတည်းက ရခိုင်ပြည်နယ်၊ ကချင်နဲ့ ရှမ်းပြည်နယ်တွေမှာ အရပ်သားတွေကို ပစ်မှတ်ထားနေမှု ထူးခြားချက်ဖြစ်နေပါသည်။"³⁷⁷ IIFFMM သည် ၂၀၁၉ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သည့် နောက်ထပ်အစီရင်ခံစာတစ်စောင်တွင် မြန်မာနိုင်ငံမြောက်ပိုင်းနှင့် ရခိုင်ပြည်နယ်တို့တွင် ၂၀၁၁ ခုနှစ်မှစတင်ကာ ကျား-မ အခြေပြုအကြမ်းဖက်မှုများအပေါ် အထူးအလေးပေးဖော်ပြခဲ့ပြီး CRSV ကို စစ်နည်းဗျူဟာအဖြစ် တပ်မတော်မှ ကျူးလွန်နေခြင်းဖြစ်ပြီး EAO များမှ သိသိသာသာ နည်းပါးသွားကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။³⁷⁸ IIFFMM သည် လျော်ကြေးငွေများကို သူတို့ဘက်မှကိုယ်တိုင် ပေးဆောင်ခြင်းမရှိသော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၊ ပဋိပက္ခများတွင် ပါဝင်သူအားလုံးနှင့် မုဒိမ်းမှကျူးလွန်သူများနှင့် အခြားလိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းအား အရေးယူဆောင်ရွက်ရန် အကြံပြုကြံမိတောင်းဆိုထားသည်။³⁷⁹

IIFFMM သည် HRC မှ တာဝန်ပေးအပ်ထားသော လွတ်လပ်သော စုံစမ်းစစ်ဆေးရေးယန္တရား (IIMM) သို့ ၎င်း၏အထောက်အထားများကို ၂၀၁၉ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၃၀ ရက်မှစတင်၍ လုပ်ငန်းလည်ပတ်ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။ IIMM ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်မှာ "မြန်မာနိုင်ငံတွင် ၂၀၁၁ ခုနှစ်ကတည်းက ကျူးလွန်ခဲ့သော အပြင်းထန်ဆုံး နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်မှုများနှင့် နိုင်ငံတကာ ဥပဒေချိုးဖောက်မှုဆိုင်ရာ အထောက်အထားများကို စုဆောင်း၊ စုစည်း၊ ထိန်းသိမ်း ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာရန်နှင့် တရားမျှတပြီး လွတ်လပ်သော ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ တရားစွဲမှုများကို လွယ်ကူချောမွေ့စေရန်နှင့် စိုင်းများကို ပြင်ဆင်ရန်၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေစံနှုန်းများ၊ နိုင်ငံတွင်း၊ ဒေသဆိုင်ရာ သို့မဟုတ် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ တရားရုံးများ သို့မဟုတ် အနာဂတ်တွင် ဤရာဇဝတ်မှုများကို နိုင်ငံတကာဥပဒေနှင့်အညီ စီရင်ပိုင်ခွင့်ရှိသည်။"³⁸⁰ ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၁ ရက်နေ့ စစ်အာဏာသိမ်းပြီးနောက် အမှုများနှင့် ပတ်သက်သည့် ၎င်း၏ ပဏာမ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာမှုမှ စုဆောင်းရရှိထားသော အချက်အလက်များ အရ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု အပါအဝင် လူသားမျိုးနွယ်အပေါ် ကျူးလွန်သည့် ရာဇဝတ်မှုများကို ညွှန်ပြနေပါသည်။³⁸¹

370 Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide (The Gambia v. Myanmar) (Request for the Indication of Provisional Measures: Order) 2020 ICJ Reports [1] <https://www.icj-cj.org/public/files/case-related/178/178-20200123-ORD-01-00-EN.pdf> accessed 23 June 2022.
371 Ibid [5].
372 Ibid [79].
373 Ibid [54].
374 Ibid [71].
375 See, e.g., ALTSEAN, 'Report Card #3: Ignoring ICJ Provisional Measures, Burma/Myanmar's Military Turns Violence Against Entire Nation' (24 May 2021).
376 HRC 'Situation of human rights in Myanmar' (3 April 2017) UN Doc A/HRC/RES/34/22, para 11.
377 HRC 'Report of the Independent International Fact-Finding Mission on Myanmar' (12 September 2018) UN Doc A/HRC/39/64, para 79.
378 HRC 'Sexual and gender-based violence in Myanmar and the gendered impact of its ethnic conflicts' (12 September 2019) UN Doc A/HRC/42/CRP.4, 5-9.
379 Ibid 12.
380 HRC 'Situation of human rights of Rohingya Muslims and other minorities in Myanmar' (3 October 2018) UN Doc A/HRC/RES/39/2, para 22; UN General Assembly, 'Letter dated 16 January 2019 from the Secretary-General addressed to the President of the General Assembly' (21 January 2019) UN Doc A/73/716, para 4.
381 HRC 'Report of the Independent Investigative Mechanism for Myanmar' (5 July 2021) UN Doc A/HRC/48/18, 30.

IIFMM ကဲ့သို့ပင်၊ IIMM သည် လက်ရှိတွင် လျော်ကြေးပေးရန်အတွက် နည်းလမ်းများကို ဖန်တီးထားခြင်းမရှိသေးသော်လည်း ၎င်း၏လုပ်ငန်းသည် ဥပမာအားဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံမှ CRSV မှ ကျူးလွန်သူများအား တရားစွဲဆိုခြင်း အပါအဝင် အခြားနိုင်ငံများတွင် ဤရာဇဝတ်မှုများအတွက် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ စီရင်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို ကျင့်သုံးပါက ၎င်း၏လုပ်ငန်းသည် လျော်ကြေးများအတွက် အနာဂတ်လမ်းများကို ပံ့ပိုးပေးနိုင်သည်။³⁸² ကုလသမဂ္ဂ၏ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ အထူးကိုယ်စားလှယ်က မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကျူးလွန်ခဲ့သည့် နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်မှုများနှင့်/သို့မဟုတ် မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ အခြေအနေကို ICC သို့ လွှဲပြောင်းပေးရန် နိုင်ငံတကာ ရုံးတစ်ခု တည်ထောင်ရန် ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် နိုင်ငံတကာ အသိုင်းအဝိုင်းအား တောင်းဆိုရာတွင် IIMM ၏ လုပ်ဆောင်ချက်များကို ကိုးကားဖော်ပြခဲ့သည်။³⁸³

1.2.3 ပိတ်ဆို့အရေးယူမှုများ

CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအတွက် လျော်ကြေးပေးရန်အတွက် နောက်ထပ်အလားအလာရှိသောလမ်းကြောင်းသည် ခေတ်မီပတ်ပတ်ထားသော ဒဏ်ခတ်ပိတ်ဆို့မှုပုံစံမှ ရရှိလာနိုင်ပါသည်။ ဤပိတ်ဆို့အရေးယူမှုများသည် အစိုးရများအား ခရီးသွားလာခွင့်ကို ပိတ်ပင်ရန်နှင့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများတွင် ပါဝင်ပတ်သက်နေသည့် လူတစ်ဦးချင်းသို့မဟုတ် အဖွဲ့အစည်းများ၏ ပိုင်ဆိုင်မှုများကို ရပ်တန့်စေပါသည်။ အစိုးရများသည် အထူးစိုးရိမ်ရသည့် အခြေအနေမျိုးတွင် နိုင်ငံအလိုက် အစီအစဉ်များကို ဒီဇိုင်းဆွဲနိုင်ပြီး၊ တာဝန်ခံတစ်ဦးချင်းစီအပေါ် ဒဏ်ခတ်အရေးယူမှုများ ပိုမိုပြုလုပ်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။ လက်ရှိတွင် ဗြိတိန် (UK)၊ အမေရိက (US) နှင့် ဥရောပသမဂ္ဂ (EU) တို့သည် မြန်မာနိုင်ငံအပေါ် သတ်မှတ်ထားသော ပိတ်ဆို့အရေးယူမှု အစိုးရများအပြင် Global Magnitsky Sanctions ဟု မကြာခင်ရည်ညွှန်းလေ့ရှိသည့် အထွေထွေလူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ပိတ်ဆို့အရေးယူမှုများလည်း ရှိသည်။ လက်ရှိတွင် အမေရိကန်သည် ၎င်း၏ မြန်မာနိုင်ငံအပေါ် ပိတ်ဆို့အရေးယူမှု အစီအစဉ် ၁၄၅ ခု³⁸⁴ ဗြိတိန်တွင် ၅၁ ခု³⁸⁵ ဥရောပသမဂ္ဂ ၉၆ ခုရှိသည်။³⁸⁶

ခေတ်မီပတ်ပတ်ထား ပိတ်ဆို့အရေးယူမှုများသည် နိုင်ငံတစ်ခုလုံးကို ပစ်မှတ်ထားသည့် နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ ကုန်သွယ်မှု ပိတ်ပင်မှုများမှတစ်ဆင့် ဆင်းရဲမွဲတေမှုနှင့် မည်မျှပြသနာများကို ပိုမိုဆိုးရွားစေလေ့ရှိသည်။ ယခင်ပိတ်ဆို့အရေးယူမှုများမှ ဖယ်ခွာရန် ကြိုးပမ်းထားပါသည်။ ပစ်မှတ်ထားသော ဒဏ်ခတ်အရေးယူမှု အစီအစဉ်အသစ်များသည် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်သူများကို တိုက်ရိုက်အသိပေးခြင်းနှင့် အရှက်ခွဲခြင်းတို့ကို

၎င်းတို့၏ လုပ်ဆောင်ချက်များကို ပြောင်းလဲရန်နှင့် နောက်ထပ်အန္တရာယ်များကို တားဆီးရန် မက်လုံးနှစ်ခုလုံးအဖြစ် ၎င်းတို့၏ ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ အကျိုးစီးပွားများကို ပစ်မှတ်ထားရန် ခွင့်ပြုထားသည်။ သို့သော်လည်း ၎င်းတို့သည် မကြာခင်ဆိုသလို ယာယီဖြစ်ပြီး၊ လက်ရှိတွင် သေဆုံးသူများနှင့် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများကို ငွေကြေးအကူအညီပေးရန် လမ်းကြောင်းတစ်ခု မရှိသေးသည့်အပြင် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ သို့မဟုတ် ခံရသူများကို လူသိရှင်ကြားကြားနာရန် အခွင့်အလမ်းများပေးသည့် သီးခြားတရားရုံးလုပ်ငန်းစဉ်များကို မကမ်းလှမ်းပါ။ ယင်းအစား၊ ထိုသို့ပြုလုပ်ခြင်းသည် အမှားတစ်ခုကို ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ အသိအမှတ်ပြုမှုကို ပေးဆောင်ပြီး အခြားတရားမျှတမှုပုံစံများ မရရှိမချင်း ၎င်းတို့၏ လမ်းကြောင်းများတွင် အလွဲသုံးစားလုပ်သူများကို အေးစက်ပြောင်းလဲသွားစေသည့် နောက်ကျယ်လမ်းကြောင်းတစ်ခုအဖြစ် လုပ်ဆောင်နိုင်သည်။ အထက်တန်းအဆင့် ကျူးလွန်သူများ ပိုင်ဆိုင်သည့် ပိုင်ဆိုင်မှုများကို အေးခဲစေခြင်းနှင့် သိမ်းဆည်းခြင်းများသည် CRSV အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအတွက် လျော်ကြေးငွေအတွက် အလားအလာကောင်းများ ဖြစ်နိုင်သော်လည်း စာရေးသည့်အချိန်တွင် အဆိုပါ ပိုင်ဆိုင်မှုများ တည်ရှိနိုင်သည့် တရားစီရင်ပိုင်ခွင့်များတွင် ထိုသို့သော အမှားအခင်းများကို စတင်ခဲ့ခြင်း မရှိပါ။

1.2.4 လျော်ကြေးများအတွက် အခြားသော နိုင်ငံတကာ နည်းလမ်းများ

၂၀၁၈ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် UN နှင့် ယခင်အစိုးရတို့သည် CRSV ကို ကာကွယ်ခြင်းနှင့် တုံ့ပြန်ခြင်းဆိုင်ရာ ပူးတွဲကြေညာချက် (Joint Communiqué) ကို လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ပြီး လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုကို အလုံးစုံ တုံ့ပြန်ရန် နိုင်ငံတော်မှ ကတိကဝတ်ပြုထားသည့် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအတွက် အဓိကဝန်ဆောင်မှုများ အတွက်ဥပဒေဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကို ကတိကဝတ်ပြုသည့်အပြင် ပြဋ္ဌာန်းချက် တွင်လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သည်။³⁸⁷ ကာကွယ်ရေး ဝန်ကြီးဌာန အပါအဝင် ဝန်ကြီးဌာန အသီးသီးဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည့် အမျိုးသားကော်မတီကို ယခင်အစိုးရလက်ထက် ၂၀၁၉ ခုနှစ် မတ်လတွင် စတင်ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ ကုလသမဂ္ဂမှ ထောက်ခံခြင်းမရှိသော အရေးယူဆောင်ရွက်မှုအစီအစဉ်မူကြမ်းတွင် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအတွက် မရှိမဖြစ်လိုအပ်သော အကာအကွယ်များ ကင်းမဲ့ကာ သက်ဆိုင်ရာဥပဒေပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု သို့မဟုတ် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူပတ်ပတ်ခြင်းကပ်မှုကဲ့သို့သော မရှိမဖြစ်လိုအပ်သော လုပ်ဆောင်မှုမျိုးတွင် မပါဝင်ပါ။³⁸⁸

382 ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ တရားစီရင်ပိုင်ခွင့်သည် ပြစ်မှုကျူးလွန်သူများကို လူသားမျိုးနွယ်အပေါ် ရာဇဝတ်မှုကျူးလွန်သူများအဖြစ် ရှုမြင်နိုင်သည့်အထိ ၎င်းတို့၏ချိုးဖောက်မှုက အလွန်ယုတ်မာရက်စက်လျှင် နိုင်ငံများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ နယ်မြေတွင် ဖြစ်ပွားသည်ဖြစ်စေ၊ ၎င်းတို့အပေါ် အကျိုးသက်ရောက်ခြင်း မရှိသည်ဖြစ်စေ အမှားအပေါ် တရားစီရင်ခွင့်ပြုသည့် နိုင်ငံတကာဥပဒေပါ အခြေခံမူတစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ 'Enemies of all mankind', Kanishka Kewlani, 'Three Avenues to Justice for the Rohingya' (*Columbia Journal of Transnational Law: The Bulletin*, 17 February 2022) <https://www.columbiajournaloftransnationallaw.org/Three-Avenues-to-Justice-for-the-Rohingya/> accessed 24 June 2022; see generally, David Luban, 'The Enemy of All Humanity' (2018) 2 *Netherlands Journal of Legal Philosophy* 112 [The Enemy of All Humanity · Netherlands Journal of Legal Philosophy - Eleven Journals](https://www.netherlandsjournaloflegalphilosophy.com/2018/02/02/the-enemy-of-all-humanity/) accessed 24 June 2022.

383 HRC 'Compilation on Myanmar: Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (12 November 2020) UN Doc A/HRC/WG.6/37/MMR/2, 19.

384 United States Department of the Treasury, 'Office of Foreign Assets Control' <https://sanctionssearch.ofac.treas.gov/> accessed 30 November 2022; see also United States Department of the Treasury, 'Counter-Terrorism Designations: Burma-Related Designations' (25 March 2022) <https://home.treasury.gov/policy-issues/financial-sanctions/recent-actions/20220325> accessed 20 September 2022.

385 See United Kingdom Government, 'Guidance: Financial Sanctions, Myanmar' <https://www.gov.uk/government/publications/financial-sanctions-burma> accessed 30 November 2022.

386 See European Commission, 'EU Sanctions Map: Myanmar (Burma)' https://www.sanctionsmap.eu/#/main/details/8/?search=%7B%22_value%22:%22%22%22searchType%22:%7B%7D%7D accessed 30 November 2022.

387 United Nations, 'Joint Communiqué of the Republic of the Union of Myanmar and the United Nations on Prevention and Response to Conflict-Related Sexual Violence' (7 December 2018), paras 1 and 3 [Joint Communiqué of Myanmar UN Prevention Response to CRSV 2018.pdf](https://www.un.org/pressdocs/2018/20181207.en.html) accessed 23 June 2022.

388 HRC 'Situation of human rights of Rohingya Muslims and other minorities in Myanmar' (3 September 2020) UN Doc A/HRC/45/5, para 32.

နိုင်ငံတကာ အေဂျင်စီများနှင့် အဖွဲ့အစည်းများသည် တာဝန်ခံမှုနှင့် လျော်ကြေးပေးခြင်းများ မြှင့်တင်ခြင်းအပါအဝင် ရည်ရွယ်ချက်အမျိုးမျိုး အတွက် CRSV နှင့် ပတ်သက်သော အထောက်အထားများ စုဆောင်းခြင်းဆိုင်ရာ ကြိုးပမ်းမှုများကို ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ရန် ကြိုးပမ်းခဲ့သည်။ လုံခြုံရေးကောင်စီ၏ဆုံးဖြတ်ချက်အမှတ် ၁၉၆၀ အရ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ၊ ပဋိပက္ခလွန်နှင့် အခြားစိုးရိမ်ဖွယ်အခြေအနေများတွင် CRSV အား စောင့်ကြည့်လေ့လာခြင်း၊ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာခြင်းနှင့် အစီရင်ခံခြင်းအစီအစဉ် (MARA) ကို ကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ်က ချမှတ်ရန်လိုအပ်သည်။³⁸⁹ MARA ၏ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်မှုကို ပုံမှန်အားဖြင့် အမျိုးသမီး ကာကွယ်ရေး အကြီးတန်း အကြံပေး (SWPA) မှ ညှိနှိုင်းပါသည်။ သို့သော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံတွင် ယင်းအခန်းကဏ္ဍသည် ၂၀၁၈ ခုနှစ်မှ စတင်၍ ပြည့်စုံခြင်းမရှိသေးဘဲ၊ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအားဖြင့် ထိုအချိန်က မြန်မာအစိုးရသည် နိုင်ငံတွင်း၌ ဤအခန်းကဏ္ဍမှ တစ်စုံတစ်ဦးကို လက်ခံရန် တရားဝင် ငြင်းဆိုခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။³⁹⁰ SWPA မရှိသည့်အတွက် UNFPA သည် ပူးတွဲကြေညာချက်ကို တုံ့ပြန်သည့်အနေဖြင့် ၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် ဖွဲ့စည်းခဲ့သည့် မြန်မာနိုင်ငံရှိ MARA လုပ်ငန်းအဖွဲ့၏ ညှိနှိုင်းရေးကို ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ပြီး မတူညီသော ကုလသမဂ္ဂအေဂျင်စီ ၁၅ ခုမှ အချက်အခြာကျသော အဖွဲ့ဝင်များပါဝင်သည်။³⁹¹ အာဏာသိမ်းပြီးကတည်းက ၎င်း၏လုပ်ငန်းကို ပိုမိုကန့်သတ်ထားသော်လည်း MARA အလုပ်အဖွဲ့တွင် အဖွဲ့ဝင်များသည် CRSV ခေတ်ရေစီးကြောင်းနှင့် တုံ့ပြန်မှုဆိုင်ရာ အချက်အလက်ဖလှယ်နိုင်သည့် သုံးလပတ်အစည်းအဝေးများ ရှိနေဆဲဖြစ်သည်။³⁹²

2. သက်ဆိုင်ရာ ပြည်တွင်းဥပဒေနှင့် မူဝါဒဘောင်များ

တရားစီရင်ရေးစနစ်ရှိ ဥပဒေပြုရေးဆိုင်ရာ ကွာဟချက်များအား ဖြေရှင်းခြင်းသည် CRSV အပါအဝင် GBV ပတ်ဝန်းကျင်ရှိ လူများ၏ ခံယူချက်နှင့် လုပ်ဆောင်မှုပုံစံများကို ပြောင်းလဲရန် လမ်းခင်းပေးနိုင်သည်။ လွန်ခဲ့သည့်ဆယ်စုနှစ်များတွင်၊ တရားဥပဒေဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုကို အာမခံရန် တိုးမြှင့်ကြိုးပမ်းမှုများ ရှိခဲ့သည်။ ဒါပေမယ့် စစ်တပ်က အာဏာသိမ်းပြီးကတည်းက အဲဒါတွေအားလုံးကို ပြန်သိမ်းထားပါတယ်။ CRSV ပြန်ဖြစ်ခြင်းမှ ကာကွယ်ရန် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူပဟိုပြု တရားရေးဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုသည် တရားဝင်အစိုးရမှ ဆောင်ရွက်ရမည့် အရေးကြီးသော အနာဂတ်ခြေလှမ်းဖြစ်ပြီး လျော်ကြေးပေးခြင်း (ထပ်တလဲလဲမဟုတ်သော အာမခံချက်များ) ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည်။

2.1. CRSV အတွက် လျော်ကြေးပေးခြင်းနှင့် သက်ဆိုင်သော ပြည်တွင်းဥပဒေနှင့် မူဝါဒဘောင်များ

2.1.1 လက်ရှိပြည်တွင်း ဥပဒေမူဘောင်

CRSV နှင့် ပတ်သက်သည့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြည်တွင်းဥပဒေမူဘောင်သည် ၂၀၂၁ ခုနှစ် စစ်တပ်အာဏာသိမ်းပြီးနောက် တိုင်းပြည်ကို ချုပ်ကိုင်ထား

ခဲ့သော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ အကျပ်အတည်းကြောင့် ရုပ်ထွေးနေသည်။ ပြိုင်ဆိုင်သော အစိုးရနှစ်ရပ်သည် မတူညီသော ဥပဒေများကို ထုတ်ပြန်ကြေညာသည်။ တဖက်တွင်လည်း တပ်မတော်၏ နိုင်ငံတော် အုပ်ချုပ်ရေး ကောင်စီသည် ဆယ်စုနှစ်များစွာ စစ်အုပ်ချုပ်ရေးအောက်တွင် ပြဌာန်းထားသည့် ဥပဒေများနှင့်အတူ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံကို ကျင့်သုံးရန် ကြိုးပမ်းနေသည်။³⁹³ တစ်ဖက်တွင် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော် ကိုယ်စားပြုကော်မတီ (CRPH) သည် ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ဖျက်သိမ်းကာ ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီ ပဋိညာဉ်စာတမ်းကို ၂၀၂၁ ခုနှစ် မတ်လတွင် အတည်ပြုခဲ့ပြီး ကြားဖြတ်တိုင်းရင်းသား စည်းလုံးညီညွတ်ရေးအစိုးရကို ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။³⁹⁴ ဒုတိယအစိုးရ သည် အာဏာသိမ်းမှုဖြင့် ဖြတ်ချခံခဲ့ရသည့် ၂၀၂၀ ခုနှစ်တွင် ရွေးချယ်တင်မြှောက်ထားသည့် ပါလီမန်အမတ်များဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည်။ အစိုးရနှစ်ရပ်လုံး၏ သက်ဆိုင်ရာဥပဒေများကို လက်တွေ့တွင်ကျင့်သုံးရန် အကန့်အသတ်ရှိသည်။ စစ်အစိုးရသည် အစိုးရအဆောက်အအုံများနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးစင်တာများကို ထိန်းချုပ်ထားသော်လည်း CRPH သည် ၎င်း၏လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့နှင့် လက်နက်ကိုင်တိုင်းရင်းသားအဖွဲ့များနှင့် တွဲဖက်၍ နယ်မြေအချို့ကို ထိန်းချုပ်ထားသည်။ T အောက်တွင်ဖော်ပြထားသော ဥပဒေဘောင်သည် ဤဥပဒေအချို့ကို အသုံးပြုခြင်းမပြုတော့သော်လည်း ၂၀၂၁ ခုနှစ် အာဏာသိမ်းမှုမတိုင်မီ တည်ရှိခဲ့သော ဥပဒေများကို ရည်ညွှန်းပါသည်။

၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ဆက်စပ်နေသော ရာဇသတ်ကြီးပုဒ်မသည် CRSV နှင့် သက်ဆိုင်သည့် လုပ်ရပ်များစွာကို ရာဇဝတ်မှုကျူးလွန်သော်လည်း နိုင်ငံတကာ ဥပဒေစံနှုန်းများနှင့် ကိုက်ညီရန် အများအပြားလိုအပ်ချက်ရှိနေသည်။

ခေတ်မမီတော့သော ရာဇသတ်ကြီးဥပဒေတွင် CRSV အတွက် သီးခြားအုပ်ချုပ်မှုတစ်ခု မပါဝင်သော်လည်း ၎င်းသည် မုဒိမ်းမှု၊³⁹⁵ နှောင့်ယှက်မှုအပါအဝင် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု ပုံစံများစွာကို "မိမိကိုယ်ကျိုးအတွက် စော်ကားခြင်း" (ဆိုလိုသည်မှာ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ စော်ကားမှု)၊³⁹⁶ ပြန်ပေးဆွဲမှု၊ ခိုးယူခြင်း သို့မဟုတ် အိမ်ထောင်ပြုရန် အတင်းအကြပ်ခိုင်းစေခြင်း၊³⁹⁷ နှင့် အမျိုးသမီးတစ်ဦးကို သွေးဆောင်ဖြားယောင်းခြင်း အပါအဝင် အမျိုးသမီးတစ်ဦး၏ ဂုဏ်သိက္ခာကို စော်ကားရန် ရည်ရွယ်သည့် စကားလုံး၊ အမှုအရာ သို့မဟုတ် ပြုမူခြင်း သည်ရာဇဝတ်မှုမြောက်သည်။³⁹⁸ ရာဇသတ်ကြီးတွင် မုဒိမ်းမှုနှင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကျူးလွန်မှု (ကျူးလွန်ခံရသူ အသက် ၁၂ နှစ်အထိ)၊³⁹⁹ ပြည့်တန်ဆာအတွက် အရွယ်မရောက်သေးသူများ ဝယ်ယူရောင်းချခြင်းအား တားမြစ်ခြင်း၊⁴⁰⁰ အရွယ်မရောက်သေးသူများကို ဝယ်ယူခြင်း၊⁴⁰¹ နှင့် ကလေးသူငယ်များ၏ ပြည့်တန်ဆာ သို့မဟုတ် ညစ်ညမ်းရုပ်ပုံစာပေ အားတားမြစ်ခြင်း အပါအဝင် ကလေးများအပေါ် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု နှင့် စပ်လျဉ်းသည့် ရာဇဝတ်မှုများကိုလည်း ပြဌာန်းထားသည်။⁴⁰²

လူတစ်ယောက်ကိုပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်းသည့်ရာဇဝတ်မှုများသည် လူသတ်မှုနှင့် ဥပဒေမဲ့သတ်ဖြတ်ခြင်း၊⁴⁰³ အကြမ်းဖက်ခြင်း၊⁴⁰⁴ ဥပဒေဒဏ်ပေးဆီးခြင်း၊⁴⁰⁵ ပြန်ပေးဆွဲခြင်း၊ ရောင်းချခြင်း၊ ကျွန်ုပ်ပြခြင်းနှင့် အမွေလု

389 United Nations Office of the Special Representative of the Secretary-General on Sexual Violence in Conflict, 'Monitoring, Analysis and Reporting Arrangements (MARA)' <https://www.un.org/sexualviolenceinconflict/tools-for-action/mara/> accessed 9 July 2022.
390 Interview 29, representative of UNFPA Myanmar (online, 7 July 2022); Interview 27, independent expert (online, 29 June 2022).
391 Interview 29, representative of UNFPA Myanmar (online, 7 July 2022). See also HRC 'Situation of human rights of Rohingya Muslims and other minorities in Myanmar' (3 September 2020) UN Doc A/HRC/45/5, para 58.
392 Interview 29, representative of UNFPA Myanmar (online, 7 July 2022).
393 AJAR, 'Case Study: Comparative Research on Gender and Reparations in South East Asia: Myanmar' (November 2022), 2 https://asia-ajar.org/wp-content/uploads/2022/12/Case-Study-Comparative-Research-on-Gender-Reparations-in-South-East-Asia-Myanmar_EN.pdf accessed 9 January 2022.
394 Ibid.

ပ်အားပေးရန်ခိုင်းစေခြင်း⁴⁰⁶ အတင်းအကြပ် ကိုယ်ဝန်ဖျက်ချခြင်း သို့မဟုတ် ကိုယ်ဝန်ဖျက်ကျစေခြင်း⁴⁰⁷ နှင့် ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ ခြိမ်းခြောက်ခြင်းများ အပါအဝင် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုအချို့ကိုလည်း အကာအကွယ်ပေးနိုင်ပါသည်။⁴⁰⁸

ရာဇသတ်ကြီးတွင် ပြစ်မှုများစွာ၏ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်များသည် နိုင်ငံတကာဥပဒေအောက်ရှိ စံနှုန်းများနှင့် သိသိသာသာကွဲပြားပါသည်။ ဒိမ်းမုကျူးလွန်ခြင်းအား ရာဇသတ်ကြီးတွင် "ယောက်ျား [...] သည် မိန်းမနှင့်လိင်ဆက်ဆံသည်" ဟူသည်တွင် မိန်းမ၏သဘောဆန္ဒ၊ သဘောတူညီချက်မပါဘဲ ဆိုရာမှာ သဘောတူညီချက်ဆိုသည်မှာ "သူမကို သေရမှတစ်ကြောက်တစ်သွင်းခြင်း သို့မဟုတ် နှာကျင်စေခြင်း" ဖြစ်သလို သို့မဟုတ် မိန်းကလေးသည် အသက် ၁၆ နှစ်အောက်သာ ဖြစ်၍ဖြစ်သည်။⁴⁰⁹ ထို့ကြောင့် အဆိုပါဥပဒေသည် အမျိုးသမီးများနှင့် မိန်းကလေးများအား မုဒိမ်းမှုမှ ကာကွယ်ရန်သာမက အမျိုးသားများအတွက်တော့ အကာအကွယ်ပေးထားခြင်းမရှိပဲ အဆိုပါဥပဒေသည် အမျိုးသမီးကျူးလွန်သူများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်းမပြုပေ။ ထိုသို့ကျူးလွန်ခြင်းကလည်း လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ စော်ကားမှု ကျူးလွန်တဲ့ ကိစ္စတစ်ခုဖြစ်ပါတယ်။⁴¹⁰ ထိုမုဒိမ်းမှု၏ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်သည် ကျား-မ ဘက်မလိုက်သင့်ဟု ပေးသော နိုင်ငံတကာမှ လက်ခံထားသော အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်များနှင့် ဆန့်ကျင်ပါသည်။⁴¹¹ ထို့အပြင် HRC မှ မှတ်ချက်ပြုထားသည့်အတိုင်း မြန်မာနိုင်ငံ ရာဇသတ်ကြီးဥပဒေအရ မုဒိမ်းမှုကျူးလွန်ခြင်း၏ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်သည် နိုင်ငံတကာမှလက်ခံထားသည့် အဓိပ္ပါယ် ဖွင့်ဆိုချက်များ နှင့်⁴¹²

များစွာကွဲလွဲနေသလို (၁) လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာထိုးဖောက်ခြင်း (အခြားကိုယ်အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်း သို့မဟုတ် အရာဝတ္ထုကို ထိုးဖောက်ခြင်းမျှ လွှဲ၍)⁴¹³ နှင့် (၂) အမျိုးသမီးသည် အသက် ၁၅ နှစ်နှင့် အထက်ဆိုလျှင် အိမ်ထောင်ရေး မုဒိမ်းမှ အတွက် ခြွင်းချက် ပါရှိသည် (ဆိုလိုသည်မှာ "မိမိ၏ ဇနီးသည် နှင့် လိင်ဆက်ဆံခြင်းသည် မုဒိမ်းမှ မဟုတ်")။⁴¹⁴

ရာဇသတ်ကြီးသည် ကိုယ်ဝန်ဖျက်ချခြင်းကို ရာဇဝတ်မှုကျူးလွန် အဖြစ်သတ်မှတ်ထားပြီး အမျိုးသမီး၏အသက်ကို ကယ်တင်မည့်ကိစ္စများတွင်သာ ခြွင်းချက်အဖြစ် ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။⁴¹⁵ မုဒိမ်းမှုကြောင့် ကိုယ်ဝန်ဖျက်ချခြင်းအတွက် ခြွင်းချက်ဟု မထားရှိထားပေ။ ကိုယ်ဝန်ဖျက်ချခြင်းဆိုင်ရာ ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ ဥပဒေများကို ရုပ်သိမ်းရန် အထူးသဖြင့်မြန်မာနိုင်ငံအပါအဝင်⁴¹⁶ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများကို CEDAW ကော်မတီက တောင်းဆိုထားသည်။⁴¹⁷

နောက်ဆုံးအနေနဲ့ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမှာ လူ့အခွင့်အရေး အကာအကွယ်တွေကို "နိုင်ငံသား" တွေအတွက်ပဲ တိုးချဲ့ထားတာဖြစ်ပါတယ်။ ထို့ကြောင့် နိုင်ငံတော်က နိုင်ငံသားအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုရန် ငြင်းဆိုထားသည့် CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများစွာ ဥပမာ ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးများအပါအဝင်အတွက် အကာအကွယ်များကို ကန့်သတ်ထားပါသည်။⁴¹⁸ ၎င်းကအာဏာသိမ်းပြီးကတည်းက တရားမဝင် စစ်အာဏာရှင်တွေရဲ့ နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့်ကို ဖယ်ရှားခံခဲ့ရတဲ့ လူ့အခွင့်အရေး ကာကွယ်သူတွေကိုလည်း ထိခိုက်စေနိုင်ပါတယ်။

395 Myanmar Penal Code, 1861 (as amended in 2016), s 375. မုဒိမ်းမှုကျူးလွန်ပါက ယေဘုယျအားဖြင့် ထောင်ဒဏ်အနှစ် 20 အထိနှင့် ဒဏ်ငွေပေးဆောင်ရန် အပြစ်ပေးနိုင်သည်။ ခြွင်းချက်အနေဖြင့်- (1) အသက် 12 နှစ်အောက် အမျိုးသမီးအပေါ် မုဒိမ်းမှုကျူးလွန်ပါက ထောင်ဒဏ် တစ်သက်တစ်ကျွန်း သို့မဟုတ် ထောင်ဒဏ်အနှစ် 20 အထိ အပြစ်ပေးနိုင်သည်။ (2) ကျူးလွန်သူ၏ ဇနီးဖြစ်ပြီး အနည်းဆုံး အသက် 12 နှစ်ရှိသော (သို့သော် အသက် 15 နှစ်အောက်ငယ်သော) အမျိုးသမီးတစ်ဦးအား မုဒိမ်းမှုကျူးလွန်ပါက ထောင်ဒဏ် နှစ်နှစ်အထိ နှင့်/သို့မဟုတ် ဒဏ်ငွေပေးဆောင်ရန် အပြစ်ပေးနိုင်သည်။ See Myanmar Penal Code Amendment Law No.10/2019, s 376.

396 Myanmar Penal Code 1861 (as amended in 2016), s 354.

397 Myanmar Penal Code 1861 (as amended in 2016), s 366.

398 Myanmar Penal Code 1861 (as amended in 2016), s 509.

399 Myanmar Penal Code 1861 (as amended in 2016), ss 375, 354.

400 Myanmar Penal Code 1861 (as amended in 2016), s 372-373.

401 Myanmar Penal Code 1861 (as amended in 2016), s 366A.

402 Child Law No. 9/1993, ss 65-66 <https://www.myanmar-law-library.org/topics/myanmar-property-law/the-child-law-1993.html> (accessed 27 June 2022).

403 Myanmar Penal Code 1861 (as amended in 2016), ss 299-301, 304A, 314.

404 Myanmar Penal Code 1861 (as amended in 2016), ss 319-321, 324, 327-330, 332, 334, 336-337, 352-353, 355-358.

405 Myanmar Penal Code 1861 (as amended in 2016), ss 341-342, 345-348.

406 Myanmar Penal Code 1861 (as amended in 2016), ss 361-362, 364-368, 370, 374.

407 Myanmar Penal Code 1861 (as amended in 2016), ss 313, 315-316.

408 Myanmar Penal Code 1861 (as amended in 2016), s 506.

409 Myanmar Penal Code 1861 (as amended in 2016), s 375.

410 Myanmar Penal Code 1861 (as amended in 2016), s 354 ("နာကြည်းစေရန် ရည်ရွယ်ကာ သို့မဟုတ် ထိုနည်းအားဖြင့် သူမ၏ ဂုဏ်သိက္ခာကို ညှိုးနွမ်းစေနိုင်မည်ဟု သိလျက်ပင် အမျိုးသမီးတစ်ဦးအား စော်ကားသော သို့မဟုတ် ဥပဒေချိုးဖောက်သော အင်အားသုံးသည့် မည်သူမဆိုသည် နှစ်နှစ်အထိ ထပ်တိုးနိုင်သော ထောင်ဒဏ်ဖြစ်ပေ။ ဒဏ်ငွေပေးခြင်း၊ ပြစ်ဒဏ်နှစ်ရပ်လုံးဖြစ်စေကို ဖော်ပြချက်တစ်ရပ်ရပ်ဖြင့် အပြစ်ပေးခံရမည်။") [မှတ်ချက်- ဤသည်မှာ အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် မူရင်းကိုးကားချက်ကို တရားဝင် ဘာသာပြန်ထားခြင်းမဟုတ်ပါ]

411 See, e.g., International Criminal Court (ICC), 'Elements of Crimes' (2011) ISBN No. 92-9227-232-2, art 7(1)(g)-1 <https://www.refworld.org/docid/4ff5dd7d2.html> accessed 23 June 2022.

412 See, e.g., International Criminal Court (ICC), 'Elements of Crimes' (2011) ISBN No. 92-9227-232-2, art 7(1)(g)-1 <https://www.refworld.org/docid/4ff5dd7d2.html> accessed 23 June 2022; UN CEDAW Committee 'Concluding observations on the combined fourth and fifth periodic reports of Myanmar' (25 July 2016) UN Doc CEDAW/C/MMR/CO/4-5, para 27.

413 HRC 'Sexual and gender-based violence in Myanmar and the gendered impact of its ethnic conflicts' (12 September 2019) UN Doc A/HRC/42/CRP.4, para 231.

414 Myanmar Penal Code 1861 (as amended in 2016), s 375; HRC 'Sexual and gender-based violence in Myanmar and the gendered impact of its ethnic conflicts' (12 September 2019) UN Doc A/HRC/42/CRP.4, para 32.

415 Myanmar Penal Code 1861 (as amended in 2016), s 312.

2.1.2 ပညာတွင်းဥပဒေမူဘောင်များ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရန် ကြိုးပမ်းမှုများ

အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု တားဆီးကာကွယ်ရေး ဥပဒေသစ်ကို ၂၀၁၁ ခုနှစ်အစောပိုင်းတွင် စတင်ရရှိရန် ကြိုးပမ်းမှုများ စတင်ခဲ့သည်။⁴¹⁹ မူကြမ်း အဆက်ဆက်ကို အဆိုပြုခဲ့ပြီး လျော့ပါးသွားခဲ့သည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်မှစပြီး အမျိုးမျိုးသော အစိုးရဝန်ကြီးဌာနများကြားတွင် မူကြမ်းများ ပြောင်းလဲလာကာ အချိန်ကြာလာသည်နှင့်အမျှ အားနည်းလာသည်။⁴²⁰ အမျိုးသမီးအခွင့်အရေး အဓိကကြိုးစားသူများနှင့် GBV အထူးကျွမ်းကျင်သူများ၏ ကျယ်ပြန့်သောကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုများသည် ပို၍ပို၍ ဝေးကွာသွားခဲ့သည်။ ပွင့်လင်းမြင်သာမှု မရှိခြင်းသည်လည်း လုပ်ငန်းစဉ်ကို ထိခိုက်စေပါသည်။⁴²¹ မုဒိမ်းမှု၏ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်မှာ ကျား-မ ပါဝင်သောဘာသာစကားကို အသုံးမပြုဘဲ အိမ်ထောင်ရေးတွင် မုဒိမ်းမှုမပါဝင်သည့် မုဒိမ်းမှုနှင့် ဆက်စပ်မှု၏ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်ဖြစ်သည်။⁴²² ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် "မကြာသေးမီက ဥပဒေမူကြမ်းတွင် သက်ငယ်မုဒိမ်းမှုဆိုင်ရာ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်နှင့် ပတ်သက်သည့် အဓိက ပြဋ္ဌာန်းချက်များ" ကို ဖယ်ရှားခဲ့ပြီး မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ အထူးကိုယ်စားလှယ်က အဆိုပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို ချက်ချင်းပြန်လည်ထည့်သွင်းရန်နှင့် ဥပဒေအား ချက်ချင်းအတည်ပြုရန် တောင်းဆိုခဲ့သည်။⁴²³ နှစ်နှစ်အကြာ ၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် ကုလသမဂ္ဂ အထူးကိုယ်စားလှယ်က "လိင်အကြမ်းဖက်မှုနှင့် မုဒိမ်းမှုဆိုင်ရာ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်များသည် [CEDAW]" နှင့် "ညီလာခံကို နှောင့်နှေးခြင်းမရှိဘဲ ဥပဒေအဖြစ် ချမှတ်သည့် အပြင်အပြည့်အဝလိုက်နာရမည့် ဥပဒေကြမ်းကို ပြန်လည်ရေးဆွဲရန် အစိုးရအား တိုက်တွန်းကြောင်း ထပ်လောင်းပြောကြားခဲ့သည်။"⁴²⁴

အဆိုပါဥပဒေမူကြမ်းသည် နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများနှင့်အညီ အပြည့်အဝ ထိရောက်သော ကိုယ်ဝန်ဖျက်ချခွင့်ကို အာမခံချက်မပေးပေ။ ၎င်းတွင် ကိုယ်ဝန်ဖျက်ခြင်းကို ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုပေးသူများသည် အကြမ်းဖက်မှုမှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအား ပေးဆောင်နိုင်သည့် မျိုးပွားကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှု၏တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအဖြစ် အတိအလင်းမပါဝင်ပါ။⁴²⁵ ကုလစီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ ကော်မတီနှင့် CEDAW⁴²⁸ ကော်မတီတို့၏ အကြံပြုချက်များကို ရှိဖောက်ကာ ဆေးဘက်ဆိုင်ရာဘုတ်အဖွဲ့⁴²⁶ မှ အတည်ပြုထားသည့် မုဒိမ်းမှု ဖြစ်ပေါ်လာသည့် ကိုယ်ဝန်ဖျက်ခြင်းကိုသာ ခွင့်ပြုပါသည်။ ကိုယ်ဝန်ဖျက်ခြင်းဆိုင်ရာ အတားအဆီးများ ချမှတ်ခြင်းသည် အထက်တွင်ဖော်ပြထားသည့် နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သည်။⁴²⁹

အဆိုပါဥပဒေမူကြမ်းသည် အောက်တွင်ဖော်ပြဆွေးနွေး ထားသည့်အတိုင်း CRSV အတွက် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာအဓိကလုပ်ဆောင်သူများ⁴³⁰ ၏ တာဝန်ခံမှုအတွက် ကြီးမားသောအတားအဆီးများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် ပျက်ကွက်ပုံပေါ်သည်။ ထို့ကြောင့် ၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် CEDAW ကော်မတီသည် ဥပဒေမူကြမ်းကို အတည်ပြုရာတွင် နှောင့်နှေးကြန့်ကြာမှုများနှင့် CRSV ဥပဒေသစ်အရ မြန်မာလုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များအား တာဝန်ခံနိုင်မှုရှိမရှိကို စိုးရိမ်ကြောင်း ဖော်ပြခဲ့သည်။⁴³¹

416 UN CEDAW Committee 'Concluding observations on the combined fourth and fifth periodic reports of Myanmar' (25 July 2016) UN Doc CEDAW/C/MMR/CO/4-5, para 39(b).
417 UN CEDAW Committee 'General recommendation No. 35 on gender-based violence against women, updating general recommendation No. 19 (14 July 2017) UN Doc CEDAW/C/GC/35, para 31(a). See also UN Committee on Economic, Social and Cultural Rights 'General comment No. 22 (2016) on the right to sexual and reproductive health (article 12 of the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights) (2 May 2016) UN Doc E/C.12/GC/22, para 57.
418 HRC 'Sexual and gender-based violence in Myanmar and the gendered impact of its ethnic conflicts' (12 September 2019) UN Doc A/HRC/42/CRP.4, para 234.
419 Gender Equality Network, 'Developing Anti-Violence Against Women Laws – Discussion Paper Part 1: Background Information' (January 2013), 1.
420 UN CEDAW Committee 'Report submitted by Myanmar under the exceptional reporting procedure' (7 February 2019) UN Doc CEDAW/C/MMR/EP/1, para 17-18; HRC 'Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in Myanmar' (14 March 2017) UN Doc A/HRC/34/67, para 7. See also: HRC 'Situation of human rights of Rohingya Muslims and other minorities in Myanmar' (3 September 2020) UN Doc A/HRC/45/5, para 33.
421 Interview 27, independent expert (online, 29 June 2022).
422 See Global Justice Center, 'Myanmar's Proposed Prevention of Violence Against Women Law – A Failure to Meet International Human Rights Standards' (July 2020), 4.
423 HRC 'Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in Myanmar' (14 March 2017) UN Doc A/HRC/34/67, para 7.
424 UN General Assembly 'Situation of human rights in Myanmar' (30 August 2019) UN Doc A/74/342, para 31.
425 Global Justice Center, 'Myanmar's Proposed Prevention of Violence Against Women Law – A Failure to Meet International Human Rights Standards' (July 2020), 7.
426 Ibid.
427 UN Committee on Economic, Social and Cultural Rights 'General comment No. 22 (2016) on the right to sexual and reproductive health (article 12 of the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights) (2 May 2016) UN Doc E/C.12/GC/22, para 41 (မြန်မာနိုင်ငံ အပါအဝင် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအား "လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် မျိုးဆက်ပွား ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုများ ရရှိရေးတွင် အတားအဆီးများဖြစ်စေသော ဥပဒေများနှင့် မူဝါဒများ ပြဋ္ဌာန်းခြင်းကို ပယ်ဖျက်ရန်နှင့် ရှောင်ကြဉ်ရန် တောင်းဆိုထားသည်။ ၎င်းတွင် အုပ်ထိန်းသူကခွင့်ပြုချက်ပေးရန် လိုအပ်မှုများ ပါဝင်သည်။" [မှတ်ချက်- ဤသည်မှာ အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် မူရင်းကိုးကားချက်ကို တရားဝင်ဘာသာပြန်ထားခြင်းမဟုတ်ပါ])
428 UN CEDAW Committee 'General recommendation No. 34 (2016) on the rights of rural women' (7 March 2016) UN Doc CEDAW/C/GC/34, para 39(c) ("ဖြစ်ပွားမှုအဖြစ် ပြဋ္ဌာန်းသတ်မှတ်သော သို့မဟုတ် ကိုယ်ဝန်ဖျက်ချမှုအတွက် စောင့်ဆိုင်းရချိန်များ သို့မဟုတ် အုပ်ထိန်းသူကသဘောတူညီချက်ပေးရန် လိုအပ်သော ဥပဒေများ" ကို ပယ်ဖျက်ခြင်းဖြင့် အပါအဝင် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအနေဖြင့် ကျေးလက်ဒေသရှိ အမျိုးသမီးများနှင့် မိန်းကလေးငယ်များ၏ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု ရရှိနိုင်ခွင့်ကို ကာကွယ်ရန် အကြံပြုထားသည်။)
429 Global Justice Center, 'Myanmar's Proposed Prevention Of Violence Against Women Law – A Failure to Meet International Human Rights Standards' (July 2020), 8.

2.2. CRSV အတွက် လျော်ကြေးပေးရန်အတွက် ပြည်တွင်းနည်းလမ်းများ

2.2.1 ပြည်တွင်း အရပ်ဘက် တရားရုံးများ

မြန်မာနိုင်ငံရှိ ပြည်တွင်းအရပ်ဘက်တရားရုံးများသည် အကြောင်းအမျိုးမျိုးကြောင့် CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအား သက်သာရာရမှုပေးဆောင်ရာတွင် ထိရောက်မှုမရှိပေ။

ပထမအချက်မှာ ပြည်တွင်းအရပ်ဘက်တရားရုံးများသည် စီရင်ပိုင်ခွင့်သည် ကန့်သတ်ချက်ရှိသည်။ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ ပြည်တွင်းအရပ်ဘက်တရားရုံးများသည် ဒေသဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းအချို့နှင့် တပြိုင်နက်တည်း တရားစီရင်ပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ လက်တွေ့တွင် လက်ရှိ တပ်မတော်နှင့် နိုင်ငံရေးအခြေအနေအရ ပြည်တွင်းအရပ်ဘက်တရားရုံးများသည် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းရှိ ဒေသအများအပြားတွင် တရားစီရင်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို ထိရောက်စွာ အသုံးပြုနိုင်ခြင်းမရှိသော်လည်း အမျိုးသားတရားစီရင်ရေးစနစ်နှင့် ဒီဂရီအမျိုးမျိုး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သော EAO မှ စီမံအုပ်ချုပ်သည့် တရားစီရင်ရေးစနစ်များအောက်တွင် ရှိနေသည်။

ထို့အပြင် ပြည်တွင်းအရပ်ဘက်တရားရုံးများတွင် စစ်တပ်၊ ရဲနှင့် အစိုးရအရာရှိများ ကျူးလွန်သည့် CRSV လုပ်ရပ်များအပေါ် စီရင်ပိုင်ခွင့်မရှိပါ။⁴³² မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ဥပဒေဘောင်သည် စစ်တပ်နှင့် အခြားလုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များကို အရပ်ဘက်တရားရုံးများတွင် တရားစွဲဆိုခြင်းမှ အကာအကွယ်ပေးထားပြီး စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ တာဝန်ခံမှုကို ထိရောက်စွာ ပိတ်ပင်ထားသည်။⁴³³ အထူးသဖြင့် ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေသည် ၂၀၁၁ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ၃၁ ရက်နေ့ မတိုင်မီ ၎င်းတို့၏ တာဝန်များ ထမ်းဆောင်ခဲ့သည့် ရာဇဝတ်မှု မှန်သမျှအတွက် တရားစွဲဆိုခြင်းမှ လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့် ပေးထားသည်။⁴³⁴

ဒုတိယအချက်မှာ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပြည်တွင်း ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ တရားစွဲဆိုမှုများတွင် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ အကာအကွယ်များ ကင်းမဲ့နေခြင်းသည် CRSV အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအတွက် ပြန်လည်သက်သာခွင့်အတွက် ကန့်သတ်ချက်ဖြစ်နေသည်။

အစမ်းစစ်ဆေးခြင်းအကြို စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ “သက်ဆိုင်ရာအာဏာပိုင်များသည် ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုနှင့် တရားစွဲဆိုခြင်းဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို ကျူးလွန်ခံရသူများနှင့် သက်ဆိုင်သည့်အတိုင်း သတ်မှတ်ထားသော နိုင်ငံတော်ဥပဒေများကို ပုံမှန်ချိုးဖောက်နေသည်”⁴³⁵ ဥပမာအားဖြင့်၊ ရာဇသတ်ကြီးဥပဒေအရ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ ရာဇဝတ်မှုများအတွက် အတည်ပြုရန် မလိုအပ်သော်လည်း၊ လက်တွေ့တွင် ရဲတပ်ဖွဲ့သည် ယေဘုယျအားဖြင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုနှင့် ပတ်သက်သော တိုင်တန်းချက်များကို မလိုက်မီ အတည်ပြုချက် လိုအပ်သည် (ဥပမာ၊ ရာဇဝတ်မှုကျူးလွန်သည့် အချိန်တွင် သက်ရည်၊ လိင်အင်္ဂါဆိုင်ရာ ဒဏ်ရာများ သို့မဟုတ် ထိုအချိန်က အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူ ဝတ်ဆင်ထားသည့် အတွင်းခံအဝတ်အထည်များနှင့် အတွင်းခံများ အပါအဝင်)⁴³⁶

တရားရုံးတရားစွဲဆိုမှုများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်ခံရမှုမှ လွတ်မြောက်လာသူများအား အကာအကွယ်ပေးသည့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများမှာလည်း အလွန်အကန့်အသတ်ရှိပါသည်။ ရုံးတင်စစ်ဆေးခြင်းများကို အမြဲလိုလို အမှုဖွင့်တရားရုံး တွင် ပြုလုပ်လေ့ရှိသည်။⁴³⁷ လိင်အကြမ်းဖက်မှုမှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူအား စွပ်စွဲခံရသူ၏ တရားခွင်သို့ တက်ရောက်ရန် ဥပဒေအရ လိုအပ်ပြီး စွပ်စွဲခံရသူမှ အပြန်အလှန် စစ်ဆေးနိုင်သည်။⁴³⁸ တက်ရောက်ရန် မျက်ကွက်ပါက တရားခံအား တရားသေလွတ်ငြိမ်း ချမ်းသာခွင့် ပေးမည်ဖြစ်သည်။⁴³⁹ အသက်ရှင်လွတ်မြောက်လာသူများအား ၎င်းတို့၏ ရှေ့ သို့မဟုတ် နောက်ဆက်တွဲ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အပြုအမူများနှင့်ပတ်သက်၍ မေးမြန်းခြင်းမှ ကာကွယ်ရန် သီးခြားအထောက်အထား စည်းမျဉ်းများ မရှိပါ။ လက်တွေ့တွင် ယင်းမေးခွန်းများကို အသက်ရှင်လွတ်မြောက်လာသူအား အပြန်အလှန် စစ်ဆေးမှုတွင် ထည့်သွင်းလေ့ရှိပါသည်။⁴⁴⁰ ဗမာအမျိုးသားများ ကြီးစိုးသော တရားရုံးများ၏ ဖွဲ့စည်းမှုတွင် ကွဲပြားမှုမရှိခြင်းနှင့် ကျားမရေးရာ ထိခိုက်လွယ်မှု မရှိခြင်းတို့က တရားစီရင်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်များ ဖြတ်သန်းလာသူ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအတွက် ထိခိုက်နစ်နာစေမည့် အတွေ့အကြုံများ ဖန်တီးပေးပါသည်။⁴⁴¹ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူနှင့် မျက်မြင်သက်သေ အကာအကွယ်ပေးရေး အစီအစဉ်များ မရှိတော့သဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံအတွက် “တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်နေသော ပြည်တွင်းပြည်ပရှိ ကျူးလွန်ခံရသူများနှင့် မျက်မြင်သက်သေများအား ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ

430 Ibid 11.
431 UN CEDAW Committee ‘Report submitted by Myanmar under the exceptional reporting procedure’ (7 February 2019) UN Doc CEDAW/C/MMR/EP/1, para 17.
432 Constitution of the Republic of the Union of Myanmar 2008, art 445; UN CEDAW Committee ‘Concluding observations on the report of Myanmar submitted under the exceptional reporting procedure’ (18 March 2019) UN Doc CEDAW/C/MMR/CO/EP/1, para 13.
433 HRC ‘Sexual and gender-based violence in Myanmar and the gendered impact of its ethnic conflicts’ (12 September 2019) UN Doc A/HRC/42/CRP.4, para 231.
434 Constitution of the Republic of the Union of Myanmar 2008, art 445.
435 International Commission of Jurists, ‘Achieving Justice for Gross Human Rights Violations in Myanmar – Baseline Study’ (January 2018), 24.
436 Women’s League of Burma, ‘Girls Bear the Shame – Impediments to Justice for Girl Children Who Have Experienced Sexual Violence in Burma’ (November 2017), 5; Chan Wing Cheong et al., *Criminal Law in Myanmar* (first published 2016, LexisNexis: Singapore), 24.10.
437 Women’s League of Burma, ‘Girls Bear the Shame – Impediments to Justice for Girl Children Who Have Experienced Sexual Violence in Burma’ (November 2017), 5.
438 Myanmar Code of Criminal Procedure 1898 (as amended in 2016), ss 208, 247.
439 Women’s League of Burma, ‘Girls Bear the Shame – Impediments to Justice for Girl Children Who Have Experienced Sexual Violence in Burma’ (November 2017), 11.
440 Gender Equality Network, ‘Myanmar Laws and CEDAW – The Case for Anti-Violence Against Women Laws’ (January 2013), 9.
441 Interview 27, independent expert (online, 29 June 2022).

င်ရာ အကာအကွယ်နှင့် လက်စားချေခြင်းမှ အကာအကွယ်များ ရရှိကြောင်း သေချာစေရန် မြန်မာနိုင်ငံကို တောင်းဆိုရန် CEDAW ကော်မတီကို ဦးဆောင်ခဲ့သည်။⁴⁴² မိမိယာများသည် လိင်အကြမ်းဖက်မှုစစ်ဆေးမှုများ အစီရင်ခံခြင်းဆိုင်ရာ သီးခြားလမ်းညွှန်ချက်များကို မလိုက်နာဘဲ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ လျှောက်ချက်ကို သက်သေခံခြင်းကို များသောအားဖြင့် လေးစားခြင်းမရှိပါ။⁴⁴³

ထို့အပြင် ခိုင်လုံသော ဥပဒေကို ကျင့်သုံးရာတွင် တရားရုံးများမှာလည်း အားနည်းနေပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့်၊ ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ သဘောတူစွာ ပြုချက်သည် အကျပ်ကိုင်သည် အခြေအနေများကို အသိအမှတ်ပြုရန် လုံလောက်သော လိုက်လျောညီထွေရှိသော်လည်း ယင်းခွင့်ပြုချက်သည် "အခမဲ့ ဆန္ဒအလျောက် အသိပေးခြင်း" ဖြစ်မှသာ ရုန်းကန်ခြင်း၏ ထင်ရှားသော အထောက်အထားဖြစ်ကြောင်း ပြသနိုင်သည်မှ လွဲ၍ လက်တွေ့တွင် တရားသူကြီးများနှင့် ရှေ့နေများသည် ခွင့်ပြုချက်မပေးလျှင် ပေးဆောင်နိုင်ဖွယ်ရှိသည်။⁴⁴⁴

တတိယအချက်မှာ လိင်အကြမ်းဖက်မှုကျူးလွန်သူများကို မြန်မာနိုင်ငံ ရာဇသတ်ကြီး ဥပဒေအရ အရေးယူနိုင်သော်လည်း၊ ယင်းဥပဒေသည် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအတွက် လျော်ကြေးငွေ ပေးဆောင်ထားခြင်း မရှိပါ။ ထို့ကြောင့် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများသည် လျော်ကြေးငွေ တောင်းခံရန်အတွက် အရပ်ဘက်တရားရုံးများတွင် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုဖြင့် သီးခြားလျှောက်ထားရမည်ဖြစ်ပါသည်။⁴⁴⁵ CRSV တွင် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူအများအပြားသည် တရားမျှတမှုကိုရှာဖွေရန် ငွေကြေးဆိုင်ရာနည်းလမ်းများမရှိသည့်အတွက်ကြောင့်၊ ငွေကြေးပံ့ပိုးမှု သို့မဟုတ် ဥပဒေဆိုင်ရာ အကာအညီများသည် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအတွက် အလွယ်တကူရရှိနိုင်ပုံမပေါ်သောကြောင့် ၎င်းကို အဟန့်အတားဖြစ်စေပါသည်။⁴⁴⁶

စတုတ္ထအချက်မှာ ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီ အာဏာသိမ်းမှု မတိုင်မီကပင် မြန်မာနိုင်ငံရှိ ပြည်တွင်းတရားရုံးများသည် အကျင့်ပျက်ခြစားမှုဖြင့် နှမ်းလုံးခွဲရပြီး စစ်တပ်၏ ထိန်းချုပ်မှုအောက်တွင် ကျယ်ပြန့်စွာ ရှုမြင်ခံနေရသည်။ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ အထူးကိုယ်စားလှယ်က တရားစီ

ရင်ရေးမလှိုင်၏ လွတ်လပ်မှုသည် "တရားစီရင်ရေးမလှိုင်အပေါ် လက်ရှိ ကျင့်သုံးနေသော ထိန်းချုပ်မှုအောက်တွင်" ရှိကြောင်း ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် လေ့လာတွေ့ရှိခဲ့သည်။⁴⁴⁷ အာဏာသိမ်းခြင်းမပြုမီကတည်းက တရားစီရင်ရေးစနစ်ကို "စစ်တပ်၏လက်အောက်ငယ်သားများ" အဖြစ် "တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အကျင့်ပျက်ခြစားမှု၊ ထိရောက်မှုအားနည်းမှုနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးဥပဒေလွှမ်းမိုးမှုကို ခံရနိုင်ခြေများလွန်းသဖြင့် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် သိသာမြင်သာစွာ လျော့မချနိုင်" ဟု ရှုမြင်ခဲ့သည်။⁴⁴⁸ အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် တပ်မတော် အပါအဝင် နိုင်ငံတော်မှ အဓိကလုပ်ဆောင်သူများသည် လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများအပြင် နိုင်ငံရေးနှင့် အရပ်ဘက်ဆိုင်ရာ ကိစ္စများတွင် တရားစီရင်ရေးနှင့် အစိုးရရှေ့နေများအပေါ် မလျော်ကန်သော ဖိအားများ သက်ရောက်ကြောင်း လူသိများသည်။⁴⁴⁹

ဤပြဿနာများသည် ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ အာဏာသိမ်းပြီးကတည်းက ပိုမိုဆိုးရွားလာခဲ့သည်။ AAPP ၏အဆိုအရ "(ကြီးစားခဲ့သော) စစ်တပ်အာဏာသိမ်းမှုပြီးကတည်းက စွဲချက်တင်ထားသည့် စစ်ဆေးမှုများသည် လျော်ကြေးပေးခြင်း လုံးဝမရှိခြင်းဖြစ်ပြီး လျော်ကြေးငွေမရရှိခြင်း သို့မဟုတ် ၎င်းတို့အပေါ် ကျူးလွန်သည့် ပြစ်မှုများကို မှန်ကန်စွာ စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုပင် ပြုလုပ်နိုင်ခြင်း မရှိခဲ့ပါ။"⁴⁵⁰

2.2.2 ပြည်တွင်း စစ်တပ် နှင့် ရဲဘက်ဆိုင်ရာတရားရုံးများ

ပြည်တွင်းဥပဒေအောက်အရ တပ်မတော်နှင့် ရဲတပ်ဖွဲ့က ကျူးလွန်သည့် CRSV လုပ်ရပ်များကို အထူးပြု စစ်တပ်နှင့် ရဲတရားရုံးများက ကြားနာလေ့ရှိသည်။ အောက်တွင်ဖော်ပြထားသော အကြောင်းအရင်းများကြောင့် လျော်ကြေးပေးရန်အတွက် ထိရောက်သောနည်းလမ်းများမဟုတ်ပေ။

ပထမအချက်မှာ ရဲနှင့် စစ်ခုံရုံးများသည် အမိအခိုကင်းမှု၊ ဘက်မလိုက်မှု မရှိပါ။ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ CRSV အပါအဝင် တက်ကြွသော စစ်ဘက်အရာရှိများ ကျူးလွန်သည့် ရာဇဝတ်မှုများကို အရပ်ဘက် တရားစီရင်ရေးမလှိုင်⁴⁵¹ ပြင်ပတွင် လုံးလုံးလျားလျားလုပ်ဆောင်နေပြီး ပွင့်လင်းမြင်သာမှုကင်းမဲ့သည့် လက္ခဏာရပ်များကို စစ်ခုံရုံးများက ကြား

442 UN CEDAW Committee 'Report submitted by Myanmar under the exceptional reporting procedure' (7 February 2019) UN Doc CEDAW/C/MMR/EP/1, para 28.
443 Women's League of Burma, 'Girls Bear the Shame – Impediments to Justice for Girl Children Who Have Experienced Sexual Violence in Burma' (November 2017), 11.
444 REDRESS and Institute for International Criminal Investigations, 'Supplement to the International Protocol on the Documentation and Investigation of Sexual Violence in Conflict: Myanmar-Specific Guidance for Practitioners' (March 2018), 29.
445 UN CEDAW Committee 'Consideration of reports submitted by States Parties under article 18 of the Convention (continued) Report of Myanmar submitted under the exceptional reporting procedure' (6 March 2019) UN Doc CEDAW/C/SR.1668, para 64.
446 HRC 'Sexual and gender-based violence in Myanmar and the gendered impact of its ethnic conflicts' (12 September 2019) UN Doc A/HRC/42/CRP.4, 248. See also: Women's League of Burma, 'If They Had Hope, They Would Speak' (November 2014), 9; Women's League of Burma, 'Long Way to Go – Continuing Violations of Human Rights and Discrimination Against Ethnic Women in Burma' (July 2016), 21-22; HRC 'Compilation on Myanmar: Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (12 November 2020) UN Doc A/HRC/WG.6/37/MMR/2, 18.
447 HRC 'Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in Myanmar' (18 March 2016) UN Doc A/HRC/31/71, 15.
448 Global Justice Center, 'Structural Barriers to Accountability for Human Rights Abuses in Burma' (October 2018), 3; UN CEDAW Committee 'Concluding observations on the combined fourth and fifth periodic reports of Myanmar' (25 July 2016) UN Doc CEDAW/C/MMR/CO/4-5, 5; International Commission of Jurists, 'Achieving Justice for Gross Human Rights Violations in Myanmar – Baseline Study' (January 2018), 33-34; UN Human Rights Council 'Situation of human rights of Rohingya Muslims and other minorities in Myanmar' (29 June 2016) UN Doc A/HRC/32/18, para 12; HRC 'Compilation on Myanmar: Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (12 November 2020) UN Doc A/HRC/WG.6/37/MMR/2, 18.
449 Global Justice Center, 'Structural Barriers to Accountability for Human Rights Abuses in Burma' (October 2018), 3.
450 AAPP, 'Accountability for the Junta Criminals: Evidence of Crimes Against Humanity Perpetrated by the Armed Wing of the Junta in Burma Since the 2021 Coup' (July 2022), para 198 https://aappb.org/wp-content/uploads/2022/07/AAPP_Crimes-Against-Humanity-Report_8-Jul-2022-English.pdf accessed 14 July 2022.
451 Constitution of the Republic of the Union of Myanmar 2008, art 319. See also UN CEDAW Committee 'Report submitted by Myanmar under the exceptional reporting procedure' (7 February 2019) UN Doc CEDAW/C/MMR/EP/1, para 13.

နာရမည်ဖြစ်သည်။⁴⁵² ထို့အပြင် ကာကွယ်ရေး ဝန်ကြီးဌာနသည် အရပ် သား ထိန်းချုပ်မှုအောက်တွင် မရှိပေ။⁴⁵³ ဆိုလိုသည်မှာ စစ်ဘက်အရာရှိ များက ကျူးလွန်ခဲ့သော CRSV ၏စွပ်စွဲချက်မှန်သမျှကို အရပ်သားကြီး ကြပ်မု သို့မဟုတ် တာဝန်ခံမှု အလွန်နည်းသောအားဖြင့် စစ်ဆေးခံမည် ဖြစ်သည်။ ကြီးကြပ်မှုနှင့် တာဝန်ခံမှုကင်းမဲ့မှုသည် စစ်တပ် နှင့် အခြားလုံ ခြုံရေး ဆိုင်ရာအဓိကလုပ်ဆောင်သူများသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ထပ်မံတစ် လလံ CRSV နှင့်ဆက်နွယ်သည့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို ပြင်း ထန်စွာအားပေးခဲ့ကြောင်း IFFMM မှ တွေ့ရှိခဲ့သည်။⁴⁵⁴

ရဲအရာရှိများက စွပ်စွဲထားသော CRSV ချိုးဖောက်မှုများသည် အထွေထွေ ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေအောက်တွင် ပြစ်မှုများထက် စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းမှုဥပဒေအောက်တွင် ပြစ်မှုများအဖြစ် ကိုင်တွယ်လေ့ရှိသည်။⁴⁵⁵ ထိုဥပဒေအရ ချမှတ်ထားသော ပြစ်ဒဏ်များသည် ရာဇဝတ်ကြီး ဥပဒေအရ သတ်မှတ်ထားသည့် ပုဒ်မများထက် "သိသိသာသာ ပေါ့ပါးမှာ" ဖြစ်သည်။⁴⁵⁶ မြန်မာနိုင်ငံရဲတပ်ဖွဲ့၏ "ပြန်တမ်းဝင်အရာရှိများ" ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည့် ရဲတပ်ဖွဲ့ဝင်များကို ရဲတရားရုံးများက စစ်ဆေးနေပြီး "အမှီအခိုမကင်းမဲ့၊ ဘက်လိုက်မှု ရှိသောကြောင့် ပြစ်မှုကျူးလွန်သူများကို တာဝန်ခံမှုမှ ရှောင်လွှဲနိုင်စေမည်" ဖြစ်သည်။⁴⁵⁷

ဒုတိယအချက်မှာ ရဲနှင့် စစ်ခုံရုံးများသည် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအတွက် တရားမျှတမှုကို အနည်းငယ်သာ သို့မဟုတ် လုံးဝမရရှိပေ။ စစ်ခုံရုံးများနှင့် စစ်လျှဉ်း၍ မြန်မာနိုင်ငံရှိ စစ်ခုံရုံးများတွင် အမှုအခင်းများစွာကို လိုက်ပါဆောင်ရွက်ခဲ့သည့် ရှေ့နေတစ်ဦးမှ ရှေ့နေများ (၎င်းတို့၏ အမှုသည်များ) သည် တစ်ခါတစ်ရံသာ စစ်ကြားနာပွဲသို့ တက်ရောက်ခွင့်ရှိပြီး ဆုံးဖြတ်ချက်ကို အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း နှင့်ပတ်သက်၍ ရလဒ်၏ မိတ္တူတစ်စောင်ကို မည်သည့်အခါမျှ မရရှိကြောင်း ရှင်းပြခဲ့သည်။⁴⁵⁸ မုဒိမ်းကျင့်မှုတစ်ခုတွင် တပ်မတော်ကအရာရှိတစ်ဦးရဲ့ မုဒိမ်းကျင့်ခံရသည့် အသက်ရှင်လွတ်မြောက်လာသူ၏ ဆေးရုံစရိတ်နှင့် ဆေးဝါးများကို တပ်မတော်က ပေးဆောင်ခဲ့သော်လည်း သူမသည် မုဒိမ်းမှုကျူးလွန်သူအား စည်းကမ်းတကျ အရေးယူရန် အကြောင်းကြားပိုင်ခွင့် မရှိခဲ့ပေ။ စစ်ခုံရုံးသည် အရပ်သားရာဇဝတ်ခုံရုံးပဟုတ်ဘဲ မုဒိမ်းမှုပဟုတ်ဘဲ ဓားထိုးမှု နှင့်

ဓားပြတိုက်မှု တို့ကိုသာ အာရုံစိုက်ခဲ့သည်။⁴⁵⁹ အလားတူ ရဲတပ်ဖွဲ့၏ တရားစွဲခြင်းများတွင် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူပါဝင်ခြင်းအတွက် စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းမှုဥပဒေတွင် ပြဋ္ဌာန်းထားခြင်းမရှိပါ။⁴⁶⁰

တတိယအနေနှင့် ဆက်စပ်၍ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူအများစုသည် လက်စားချေခြင်းခံရမည်ကို ကြောက်ရွံ့ခြင်းကြောင့် တပ်မတော်အား တိုင်ကြားခြင်းမပြုရန် တားမြစ်ခံထားရသလိုဖြစ်နေသည်။⁴⁶¹ ဥပမာအားဖြင့်၊ ၂၀၁၄ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၂ ရက်နေ့တွင် ကချင်ပြည်နယ်ရှိ စစ်တပ်စစ်သား ၂ ဦးက လမ်းဘေးရှိ ရပ်ခံအမျိုးသမီးအား အမေ့ပြုကျင့်ခဲ့သည်။ နောက်နေ့တွင် စစ်သားများ၏ တပ်မူထံ အဖြစ်အပျက်ကို အစီရင်ခံသောအခါတွင် အမှုကို သတင်းပို့သည့်အတွက် အမျိုးသမီးအား ဖမ်းဆီးခံရမည်ဟု မြွှမ်းခြောက်ခံရသောကြောင့် လက်စားချေမည်ကို စိုးရိမ်သဖြင့် တိုင်းပြည်မှ ထွက်ပြေးခဲ့ရသည်။⁴⁶² အလားတူ ကျေးရွာ အုပ်ချုပ်ရေးမှူးထံ လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဖော်ကားမှုနှင့် မုဒိမ်းကျင့်ရန် ကြိုးပမ်းမှု ဖြစ်စဉ်ကို တိုင်ကြားခဲ့သည့် တအာင်း အမျိုးသမီး တစ်ဦးကိုလည်း နောက်ပိုင်းတွင် စစ်တပ်တပ်သားများက ကျေးရွာ အုပ်ချုပ်ရေးမှူးအား တရားဝင် တိုင်ကြားခြင်း မပြုရန် ရိုက်နှက်ခဲ့ကြောင်း သိရပါသည်။⁴⁶³ စစ်တပ်လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုတွေ ကျူးလွန်ခဲ့တဲ့အမှုတွေ ရဲ့ ဆန္ဒကျင့်ဘက် ရှေ့နေတွေဟာ လည်း အဲဒီအမှုတွေကို အရေးယူဖို့ ကြောက်ရွံ့စေခဲ့တဲ့ လက်စားချေမှုတွေကို ရင်ဆိုင်ခဲ့ရပါတယ်။⁴⁶⁴ စစ်တပ်က ဆက်လက်အကြမ်းဖက်ဖိနှိပ်မှု၊ စောင့်ကြည့်မှုနှင့် ၎င်း၏အလွဲသုံးစားလုပ်မှုများအကြောင်း ထုတ်ဖော်ပြောဆိုသူများကို စနစ်တကျပစ်မှတ်ထားကာ အာဏာသိမ်းပြီးနောက် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအနေဖြင့် မျှတသောလက်စားချေမှုကို ကြောက်ရွံ့လာခဲ့သည်။⁴⁶⁵

၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် အာဏာသိမ်းပြီးကတည်းက စစ်တပ်က သဘောထားကွဲလွဲမှုများကို ချေမှုန်းရန် ကြိုးပမ်းမှုဖြင့် နိုင်ငံတစ်ဝှမ်းရှိ ဒေသအသီးသီးတွင် စစ်အုပ်ချုပ်ရေးကို ကြေညာခဲ့သည်။ အာဏာသိမ်းပြီး ရက်သတ္တပတ်များအတွင်းတွင် တရားမဝင် စစ်အာဏာရှင်များက ရန်ကုန်မြို့နှင့် ချင်းပြည်နယ် မင်းတပ်မြို့နယ်များတွင် မြို့နယ်အချို့တွင် စစ်အုပ်ချုပ်ရေး ချမှတ်ခဲ့သည်။⁴⁶⁶ ရန်ကုန်မြို့အပြင်ဘက်ရှိ လိုင်သာယာမြို့

452 UN General Assembly 'Situation of human rights in Myanmar' (6 October 2015) UN Doc A/70/412, para 50.
453 HRC 'Sexual and gender-based violence in Myanmar and the gendered impact of its ethnic conflicts' (12 September 2019) UN Doc A/HRC/42/CRP.4, para 232.
454 Ibid para 230.
455 International Commission of Jurists, 'Achieving Justice for Gross Human Rights Violations in Myanmar – Baseline Study' (January 2018), 11.
456 Ibid 11-12.
457 Ibid 11.
458 HRC 'Sexual and gender-based violence in Myanmar and the gendered impact of its ethnic conflicts' (12 September 2019) UN Doc A/HRC/42/CRP.4, para 233.
459 Ibid para 125.
460 See generally, The Myanmar Police Force Maintenance of Discipline Law, The State Law and Order Restoration Council Law No. 4/95 [The Myanmar Police Force Maintenance of Discipline Law, The State Law and Order Restoration Council Law No. 4/95](#) accessed 23 June 2022.
461 HRC 'Sexual and gender-based violence in Myanmar and the gendered impact of its ethnic conflicts' (12 September 2019) UN Doc A/HRC/42/CRP.4, paras 226, 244.
462 Ibid para 244.
463 Ibid para 245.
464 Ibid para 246.
465 Interview 13, CSO representative (online, 3 May 2022). See generally, AAPP, 'Accountability for the Junta Criminals: Evidence of Crimes Against Humanity Perpetrated by the Armed Wing of the Junta in Burma Since the 2021 Coup' (July 2022) https://aappb.org/wp-content/uploads/2022/07/AAPP_Crimes-Against-Humanity-Report_8-Jul-2022-English.pdf accessed 14 July 2022.
466 Human Rights Watch, 'World Report 2022: Myanmar: Events of 2021' (January 2022) <https://www.hrw.org/world-report/2022/country-chapters/myanmar-burma> accessed 10 October 2022; Associated Press, 'Myanmar Military Imposes Martial Law in Yangon as Crackdown Deepens' (NBC News, 15 March 2021) <https://www.nbcnews.com/news/world/myanmar-military-imposes-martial-law-yangon-crackdown-deepens-n1261068> accessed 10 October 2022.

နယ်အပါအဝင် အချို့နေရာများသည် စစ်အုပ်ချုပ်ရေးအောက်တွင် ရှိနေသည်။⁴⁶⁷ အာဏာသိမ်းပြီးနောက်ပိုင်း စစ်အုပ်ချုပ်ရေးအမိန့် ၃/၂၀၂၁ ကို စစ်အာဏာရှင်အစိုးရက အမိန့်ပေးခဲ့ပြီး⁴⁶⁸ စစ်တပ်ကို နိုင်ငံတော်ပုန်ကန်မှု သို့မဟုတ် ဝေဖန်ခြင်းအပါအဝင် မရေရာသောပြစ်မှု ၂၃ မှအတွက် သေဒဏ်ပေးခဲ့သည်။⁴⁶⁹ အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ၂၀၂၂ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် စစ်တပ်သည် အတိုက်အခံပေါင်း ၁၃ ဦးကို သေဒဏ်ချမှတ်ခဲ့ပြီး ၂၀၂၂ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၂၄ ရက်နေ့တွင် ဒီမိုကရေစီရေးလှုပ်ရှားသူလေးဦးအား ကွပ်မျက်ခဲ့သည့် ကြောက်မက်ဖွယ်လုပ်ရပ်ကို ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။⁴⁷⁰

2.2.3 တရားစီရင်ရေးတစ်ပိုင်း အမျိုးသားရေး အဖွဲ့အစည်းများ

မြန်မာနိုင်ငံရှိ အမျိုးသားအဆင့် တရားစီရင်ရေးတစ်ပိုင်းအဖွဲ့များသည် လွတ်လပ်မှုနှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များ အကန့်အသတ်ရှိခြင်းကြောင့် လျော်ကြေးပေးရာတွင် ထိရောက်သောနည်းလမ်းများ ပံ့ပိုးပေးနိုင်မှု အကန့်အသတ်ရှိနိုင်သည်။

အမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင် (NHRC) ကို ၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင်ဖွဲ့စည်းခဲ့ပြီး ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် အမျိုးသားဥပဒေတွင် ထည့်သွင်းပြဌာန်းခဲ့ပါသည်။⁴⁷¹ သို့ရာတွင်၊ ၎င်းသည် ကြီးကြီးမားမား ထိရောက်မှု မရှိခဲ့ပေ။ NHRC သည် ကြီးကြီးမားမားလူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို စုံစမ်းစစ်ဆေးသည့်အတွက် အကြံမရှိသည့်အပြင် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပျံ့နှံ့နေသော CRSV ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရာတွင် ၎င်း၏ထိရောက်မှုအပေါ် ယုံကြည်စိတ်ချပေးရန် လိုအပ်သောစွမ်းရည်ကို သက်သေပြခြင်းမရှိပေ။⁴⁷² ၎င်း၏လွတ်လပ်မှု⁴⁷³ နှင့် မြန်မာစစ်တပ်အပေါ် စွပ်စွဲချက်များအပေါ် စုံစမ်းစစ်ဆေး

ရန် သို့မဟုတ် မှတ်ချက်ပေးရန် ဆန္ဒရှိမှုနှင့် ပတ်သက်၍ ကြီးမားသော စိုးရိမ်ပူပန်မှုများလည်း ရှိပါသည်။⁴⁷⁴ ဥပမာအားဖြင့် ကချင်ပြည်နယ်တွင် စစ်သားများ၏ ပစ်ခတ်မှုကြောင့် ဒဏ်ရာရရှိခဲ့သော အမျိုးသမီး ကျောင်းသားတစ်ဦး၏ ဖခင်က NHRC သို့ တိုင်ကြားခဲ့သည်။ NHRC သည် စွပ်စွဲခံထားရသော ရာဇဝတ်မှု⁴⁷⁵နှင့်ပတ်သက်၍ စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုကို ဘယ်သောအခါမှ မလုပ်ဆောင်ဘဲ စစ်တပ်သည် မှားယွင်းသော စွဲချက်တင်မှုအတွက် စွဲချက်တင်ခံရသော ဖခင်အား တန်ပြန်တိုင်ကြားမှုတစ်ခု ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ NHRC သည် ယခုအခါ စစ်တပ်၏ ထိန်းချုပ်မှုအောက်တွင် လုပ်ဆောင်နေသောကြောင့် အဆိုပါစိုးရိမ်မှုများသည် ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလကတည်းက ပိုမိုဆိုးရွားလာခဲ့သည်။⁴⁷⁶

ရခိုင်ပြည်နယ် မြောက်ပိုင်းရှိ ရဲစခန်းများနှင့် စစ်ဌာနချုပ်များ တိုက်ခိုက်ခံရမှုနှင့် တပ်မတော်နှင့် ရဲတပ်ဖွဲ့တို့၏ နောက်ဆက်တွဲ "ရှင်းလင်းရေး စစ်ဆင်ရေး" တို့ကို အဆိုပါ လက်နက်ကိုင် တိုက်ပွဲများအတွင်း လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ ကျူးလွန်ခဲ့ကြောင်း စွပ်စွဲမှုများ အပါအဝင် စုံစမ်းစစ်ဆေးရန် ၂၀၁၈ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် သမ္မတရုံးက လွတ်လပ်သော စုံစမ်းရေးကော်မရှင် (ICOE) ကို ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။⁴⁷⁷ သို့သော်လည်း ICOE ဥက္ကဋ္ဌက ၎င်းသည် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် ချိုးဖောက်မှုများနှင့် နိုင်ငံတကာ လူသားချင်းစာနာမှုဆိုင်ရာဥပဒေများကို အလွှဲသုံးစားလုပ်မှု များအတွက် တာဝန်ခံမှု ယန္တရားတစ်ခု မဟုတ်ကြောင်း အလေးပေးပြောကြားခဲ့သည်။⁴⁷⁸ ICOE သည် စနစ်တကျ CRSV ၏ အထောက်အထား တစ်စုံတစ်ရာကို ရှာဖွေတွေ့ရှိခဲ့ဘဲ အထူးသဖြင့် "မြန်မာလုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များက အုပ်စုဖွဲ့ မုဒိမ်းကျင့်မှုစွပ်စွဲချက်များနှင့် ပတ်သက်၍ ယုံကြည်ရလောက်သော ထုတ်ပြန်ချက်များ မရှိကြောင်း" နိဂုံးချုပ်ထားသည်။⁴⁷⁹ ကုလသမဂ္ဂ၏ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ အထူးကိုယ်စားလှယ်က အဆိုပါတွေ့ရှိချက်အား မယုံနိုင်

467 2021 ခုနှစ် မတ်လတွင် ရိုင်းယယ်သေနတ်များ ကိုင်ဆောင်ထားသော စစ်သားများသည် လိုင်သာယာမြို့နယ်ရှိ ဆန္ဒပြစက်ရုံအလုပ်သမားများကို အစုလိုက်အပြုံလိုက် သတ်ဖြတ်ခဲ့သည်။ 2021 ခုနှစ်၊ မတ်လ 14 ရက် ဆန္ဒပြမှုတွင် သေဆုံးခဲ့သူ အနည်းဆုံး 65 ဦး ရှိခဲ့ပြီး လိုင်သာယာသည် မာရှယ်လော (စစ်ဥပဒေအရ အာဏာကျင့်သုံးမှုအမိန့်) အောက်တွင် တစ်နှစ်ထက်မနည်း ဆက်နေခဲ့ရသည်။ Manny Maung, 'A Year on, No Justice for Myanmar Massacre' (Human Rights Watch, 14 March 2022) <https://www.hrw.org/news/2022/03/14/year-no-justice-myanmar-massacre> accessed 21 September 2022.

468 Linda Lakhdhir, 'Martial Law in Myanmar a Death Knell for Fair Trials' (Human Rights Watch, 16 March 2021) <https://www.hrw.org/news/2021/03/16/martial-law-myanmar-death-knell-fair-trials> accessed 23 September 2022.

469 See Global New Light of Myanmar, 'Martial Law Order 3/2021', 16 March 2021) <https://www.gnml.com.mm/martial-law-order-3-2021/#article-title> accessed 23 September 2022.

470 Tin Htet Paing and Nway Nway Eain, 'As Junta Squeezes Courts, Myanmar's Lawyers Are Forced to Face Their Worst Fears' (Myanmar Now, 19 August 2022) <https://myanmar-now.org/en/news/as-junta-squeezes-courts-myanmar-lawyers-are-forced-to-face-their-worst-fears> accessed 21 September 2022; United Nations, 'Myanmar Junta's Execution of Four Democracy Activists Condemned by UN' (25 July 2022) <https://news.un.org/en/story/2022/07/1123172> accessed 20 September 2022.

471 Myanmar National Human Rights Commission Law No. 21/2014.

472 HRC 'Sexual and gender-based violence in Myanmar and the gendered impact of its ethnic conflicts' (12 September 2019) UN Doc A/HRC/42/CRP.4, para 240.

473 See: International Commission of Jurists, 'Achieving Justice for Gross Human Rights Violations in Myanmar – Baseline Study' (January 2018), 26-27; UN CEDAW Committee 'Concluding observations on the combined fourth and fifth periodic reports of Myanmar' (25 July 2016) UN Doc CEDAW/C/MMR/CO/4-5, para 16; HRC 'Summary of stakeholders' submissions on Myanmar – Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights' (12 November 2020) UN Doc A/HRC/WG.6/37/MMR/3, para 6.

474 International Commission of Jurists, 'Achieving Justice for Gross Human Rights Violations in Myanmar – Baseline Study' (January 2018), 27; HRC 'Summary of stakeholders' submissions on Myanmar – Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights' (12 November 2020) UN Doc A/HRC/WG.6/37/MMR/3, para 6.

475 HRC 'Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in Myanmar, Yanghee Lee' (23 March 2015) UN Doc A/HRC/28/72, para 58.

476 Naka Thakuria, 'One Year After Military Coup, Myanmar Heads Nowhere' (Jurist, 16 February 2022) <https://www.jurist.org/commentary/2022/02/naka-thakuria-military-coup-myanmar/> accessed 23 June 2022.

477 UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs 'Executive Summary of Independent Commission of Enquiry – ICOE' (21 January 2020) [Executive Summary of Independent Commission of Enquiry-ICOE - Myanmar | ReliefWeb](https://www.unocha.org/uk/sites/default/files/2020-01/Executive%20Summary%20of%20Independent%20Commission%20of%20Enquiry%20-%20ICOE%20-%20Myanmar%20%20ReliefWeb.pdf) accessed 23 June 2022.

478 HRC 'Sexual and gender-based violence in Myanmar and the gendered impact of its ethnic conflicts' (12 September 2019) UN Doc A/HRC/42/CRP.4, para 238.

479 UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs 'Executive Summary of Independent Commission of Enquiry – ICOE' (21 January 2020) [Executive Summary of Independent Commission of Enquiry-ICOE - Myanmar | ReliefWeb](https://www.unocha.org/uk/sites/default/files/2020-01/Executive%20Summary%20of%20Independent%20Commission%20of%20Enquiry%20-%20ICOE%20-%20Myanmar%20%20ReliefWeb.pdf) accessed 23 June 2022.

စရာအဖြစ် ဖော်ပြခဲ့ပြီး ICOE အစီရင်ခံစာသည် "အစိုးရမှ ပေးထားသည့် အချက်အလက်များနှင့် သတင်းများကို သံသယဖြစ်ဖွယ်မရှိဘဲ ကိုးကားဖော်ပြထားသည်" ဟု မှတ်ချက်ချခဲ့သည်။⁴⁸⁰ ဤတွေ့ရှိချက်များသည် စစ်မှန်သောတာဝန်ခံမှုနှင့် ICOE ၏လွတ်လပ်မှုကိုသေချာစေရန် အာဏာပိုင်များ၏ဆန္ဒကိုမေးခွန်းထုတ်စေသည်။⁴⁸¹

၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလမတိုင်မီတွင်၊ အထူးသဖြင့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို စုံစမ်းစစ်ဆေးရန် စစ်တပ်၊ ရဲတပ်ဖွဲ့နှင့် အစိုးရမှ ဖွဲ့စည်းထားသော စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုများကို တစ်ခါတစ်ရံတွင် ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း ဤစုံစမ်းစစ်ဆေးမှုများသည် သီးခြားဥပဒေပုဒ်မများထက် ပြည်တွင်းစည်းမျဉ်းများ သို့မဟုတ် အစိုးရစည်းမျဉ်းများအောက်တွင် ဖွဲ့စည်းထားခြင်းဖြစ်ပြီး "လွတ်လပ်မှု၊ သမာသမတ်ကျမှုနှင့် ယုံကြည်ကိုးစားမှုကင်းခြင်း"⁴⁸² အဖြစ် မကြာခင် အပြင်းအထန် ဝေဖန်ခံခဲ့ရပြီး ချိုးဖောက်မှုများကို အစိုးရ၏ ငြင်းဆိုမှုများကို ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းထားရန် ကတိပြုထားသည်။⁴⁸³ ထို့အပြင် ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် စစ်တပ်က အာဏာသိမ်းပြီးကတည်းက ယင်းကဲ့သို့ စုံစမ်းမေးမြန်းမှုများ ပြုလုပ်ခဲ့ကြောင်း အထောက်အထား မတွေ့ရပေ။

2.2.4 တရားစီရင်ရေးစနစ်နှင့် EAO များက ထိန်းချုပ်ထားသည့် စနစ်များ

၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးများနှင့် ဥပဒေပြုရေးအာဏာနှင့် တရားစီရင်ရေးအာဏာအချို့ရှိသည့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသများကို တည်ထောင်ခဲ့သည်။⁴⁸⁴ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အစိတ်အပိုင်းများသည် ကွဲပြားသော အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် တရားစီရင်ရေးစနစ်များဖြင့် EAO ထိန်းချုပ်မှုအောက်တွင် ရှိနေသည်။⁴⁸⁵

EAO နှင့် အခြားသော ဒေသဆိုင်ရာ အာဏာပိုင်များက အုပ်ချုပ်သော တရားစီရင်ရေးစနစ်များသည် ၎င်းတို့၏ တရားဝင်မှုအဆင့်တွင် ၎င်းတို့အား ရေးသားထားသော ဥပဒေများ သို့မဟုတ် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများဖြင့် အုပ်ချုပ်သည့်အတိုင်းအတာ၊ CRSV ကို ဘယ်လောက်အတိုင်း အတာအထိ အပြစ်ပေးမှာလဲ ဆိုသောအချက်များဖြင့် ကွဲပြားပါသည်။ အချို့သောစနစ်များသည် ထုံးတမ်းစဉ်လာအရ အငြင်းပွားမှုများကို ဖြေရှင်းပေးသော်လည်း အချို့သောစနစ်များသည် တရားဝင်စာဖြင့်ရေးသားထားသော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့် ဥပဒေများဖြင့် အုပ်ချုပ်ပါသည်။ အချို့သောစနစ်များ - အထူးသဖြင့် နယ်စပ်ဒေသများတွင် ပေါင်းစပ်ချဉ်းကပ်မှု၊ မြန်မာ့ဥပဒေများကို ကျင့်သုံးခြင်း သို့မဟုတ် ရိုးရာလေ့ထုံးတမ်းများအပြင် ထူးခြားသည့်အခြေခံတစ်ရပ်အနေဖြင့် နိုင်ငံတကာဥပဒေများကို အသုံးပြုသည်။⁴⁸⁶

ဤတရားစီရင်ရေးစနစ်များသည် CRSV အတွက် ပြစ်ဒဏ်များအတွက် ရပ်ရွာကို ဦးတည်ပြီး လျော်ကြေးပေးသည့် ချဉ်းကပ်နည်းကို မကြာခင် အသုံးပြုလေ့ရှိပြီး "bunglat hka" သို့မဟုတ် "သွေးငွေ" ပေးဆောင်ရန် လိုအပ်ပြီး ကျူးလွန်ခဲ့သည့် ထိခိုက်မှုများအတွက် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူ အမျိုးသမီးအား လျော်ကြေးပေးရန်နှင့် ရပ်ရွာငြိမ်းချမ်းရေး ပြန်လည်ရရှိရန်၊⁴⁸⁷ သို့သော် ကျူးလွန်သူကို ငွေကြေးမဟုတ်သော ပြစ်ဒဏ် ထပ်မံချမှတ်ခြင်းမပြုရန် ချမှတ်ထားသည်။⁴⁸⁸ ဥပမာအားဖြင့် တအာဝင်းအမျိုးသား လွတ်မြောက်ရေး တပ်မတော် (TNLA) အဖွဲ့ဝင် အများအပြားက တအာဝင်းကျောင်းဆရာမ ကို အမွေပြုကျင့်မှု ဖြစ်စဉ်တွင် ကျူးလွန်သူများအား လျော်ကြေးပေးရန် လက်နက်ကိုင် နှစ်ဦးကို သူမကို ဖူးထောက်ကာ တောင်းပန်ခိုင်းကြောင်း TNLA က ညှိနှိုင်းခဲ့ပါသည်။⁴⁸⁹ မကြာခင်ဆိုသလို မြန်မာနိုင်ငံအရှေ့တောင်ပိုင်းတွင် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုများသည် လျော်ကြေးပေးခြင်း သို့မဟုတ် အိမ်ထောင်ပြုခြင်းတို့ဖြင့် ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းလေ့ရှိသည်။⁴⁹⁰ မွန်ပြည်နယ်တွင် ၉ တန်းကျောင်းသူလေးဦးအား အမွေပြုကျင့်ခံရသည့်ဖြစ်ရပ်တစ်ခုတွင် ယောက်ျားလေး၏မိသားစုအား တစ်ဦးတည်းသော ဒဏ်ငွေ ကျပ် ၅၀၀၀၀၀ (အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၂၇၀ ခန့်) ပေးဆောင်ရန် ကျေးရွာအုပ်ချုပ်ရေးမှူးက အမိန့်ပေးခဲ့သည်။⁴⁹¹ ဤကဲ့သို့သော အခြေအနေများသည် ဤရပ်ရွာအသိုင်းအဝိုင်းတွင် မကြာခင် ဖြစ်ပွားလေ့ရှိသည်ဟု သိရသည်။⁴⁹²

480 HRC 'Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in Myanmar' (29 April 2020) UN Doc A/HRC/43/59, para 62 ("မုဒိမ်းမှ သို့မဟုတ် အုပ်စုဖွဲ့ မုဒိမ်းကျင့်မှုဆိုင်ရာ အထောက်အထားမရှိခဲ့သော သို့မဟုတ် အမျိုးသား ကာကွယ်ရေးဝန်ထမ်းများ၏ ရှာဖွေမှုများက လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုဖြစ်နိုင်သည့် တွေ့ရှိချက်များမှာ မယုံနိုင်စရာပင်ဖြစ်သည်။") [မှတ်ချက်- ဤသည်မှာ အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် မူရင်းကိုးကားချက်ကို တရားဝင် ဘာသာပြန်ထားခြင်းမဟုတ်ပါ]

481 UN Security Council 'Conflict-related sexual violence: Report of Secretary-General' (30 March 2021) UN Doc S/2021/312, para 42; HRC 'Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in Myanmar' (29 April 2020) UN Doc A/HRC/43/59, para 62.

482 The Arakan Project, 'Investigation Commissions to Whitewash Atrocities? The Need for an Independent International Investigation Mechanism' (15 March 2017) https://www.burmalibrary.org/docs23/The_need_for_an_independent_international_investigation_mechanism.pdf accessed 23 June 2022.

483 Human Rights Watch, 'Burma: National Commission Denies Atrocities' (7 August 2017) <https://www.hrw.org/news/2017/08/07/burma-national-commission-denies-atrocities> accessed 23 June 2022; International Commission of Jurists, 'Achieving Justice for Gross Human Rights Violations in Myanmar – Baseline Study' (January 2018), 19-22.

484 Constitution of the Republic of the Union of Myanmar 2008, arts 51, 54, 56(c), 277-279, 283.

485 Brian McCartan, Kim Jolliffe, 'Ethnic Armed Conflict and Territorial Administration in Myanmar' (Asia Foundation, June 2015), 40 <https://asiafoundation.org/resources/pdfs/ConflictTerritorialAdministrationFullReportENG.pdf> accessed 23 June 2022.

486 HRC 'Detailed findings of the Independent International Fact-Finding Mission on Myanmar' (16 September 2019) UN Doc A/HRC/42/CRP.5, para 563; Brian McCartan, Kim Jolliffe, 'Ethnic Armed Actors and Justice Provision in Myanmar' (Asian Foundation, October 2016), 35 https://asiafoundation.org/wp-content/uploads/2016/10/Ethnic-Armed-Actors-and-Justice-Provision-in-Myanmar_EN.pdf accessed 23 September 2022.

487 Ibid.

488 Ibid.

489 HRC 'Sexual and gender-based violence in Myanmar and the gendered impact of its ethnic conflicts' (12 September 2019) UN Doc A/HRC/42/CRP.4, para 204.

490 HRC 'Summary of Stakeholders' submissions on Myanmar – Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights' (12 November 2020) UN Doc A/HRC/WG.6/37/MMR/3, para 57.

491 UN Women and Justice Base, 'Voices from the Intersection: Women's Access to Justice in the Plural Legal System of Myanmar' (2016), 61 https://www.burmalibrary.org/docs22/Justice_Base-2016-04-22-Women_in%20Myanmar-Plural_legal_systems.pdf accessed 23 June 2022.

492 Ibid.

အမျိုးသားတရားရုံးစနစ်များကိုသို့ပင်၊ ဒေသဆိုင်ရာစနစ်များသည် အကျင့်ပျက်ခြစားမှု၊ အမျိုးသမီးများအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုနှင့် လူနည်းစုတိုင်းရင်းသားများနှင့် LGBTIQ+ လူဦးရေများအပါအဝင် အခြားလူနည်းစုများအပေါ် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ ဘက်လိုက်မှုများနှင့် ပတ်သက်၍ အလေးအနက် စိုးရိမ်ပူပန်မှုများ ရင်ဆိုင်နေရသည်။⁴⁹³ သို့သော်လည်း ဤစိုးရိမ်မှုများသည် သက်ဆိုင်သည့်အတိုင်းအတာ အထိ ကွဲပြားနိုင်ပြီး အချို့သောစနစ်များသည် CRSV အတွက် လျော်ကြေးပေးရာတွင် အခြားသူများထက် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာထိခိုက် လွယ်ပြီး ပိုမိုထိရောက်မှုရှိနိုင်ပါသည်။

ဥပမာအားဖြင့်၊ ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး (KNU) နှင့် ကရင်အမျိုး သမီးအစည်းအရုံး (KWO) တို့သည် အုပ်ချုပ်မှုအဆင့်တိုင်းတွင် အမျိုး သမီးများ၏ ပါဝင်မှုကို အာမခံပါသည်။⁴⁹⁴ ကရင်ဥပဒေရေးရာကူညီစောင့်ရှောက်ရေးစင်တာ (KLAC) သည် KNU တရားစီရင်ရေးစနစ်တွင် အသက်ရှင် လွတ်မြောက်လာသူများကို ပံ့ပိုးပေးသည့် ရပ်ရွာလူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်း (ဝန်ထမ်းအချင်းချင်း ကျား-မ တန်းတူညီမျှမှုရှိသော) အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုဖြစ်သည်။ KLAC သည် KNU တရားရေးဌာနနှင့် အနီးကပ်လုပ်ဆောင်နေပြီး အမှုများကို လက်ခံဆောင်ရွက်ရာတွင် ပါဝင်ပတ်သက်သူများအား သင်တန်းများပေးသည့်အပြင် လိုအပ်သလို အကြံပြုချက်များကိုလည်း ပေးဆောင်ပါသည်။ KLAC တွင် ခရိုင်နှင့် မြို့နယ်အဆင့်တွင် စေတနာ့ဝန်ထမ်းများ ရှိပြီး GBV အမှုများကို လုပ်ဆောင်သည့် အဖွဲ့အစည်းများနှင့်လည်း နီးကပ်စွာ လုပ်ဆောင်ပါသည်။⁴⁹⁵

KNU တရားစီရင်ရေးစနစ်တွင် အမှတ်တင်ခြင်းသည် လာဘ်ပေးလာဘ်ယူမှုများပါဝင်နေသည့် နိုင်ငံတော်စနစ်နှင့်မတူဘဲ နိုင်ငံတော်တရားရုံးစနစ်မှ တစ်ဆင့် လုပ်ဆောင်ခြင်းထက် အဆပေါင်းများစွာ သက်သာပါသည်။⁴⁹⁶ တရားစွဲခြင်းများကို ကရင်ဘာသာစကားဖြင့် ဆောင်ရွက်သော်လည်း အမျိုးသားတရားရုံးစနစ်တွင် တရားစွဲမှုများကို မြန်မာဘာသာဖြင့်သာ လုပ်ဆောင်ပြီး ပထမဘာသာစကားမှာ ဗမာမဟုတ်ဘဲ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအတွက် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်မရှိဘဲ ဆောင်ရွက်ပေးပါသည်။⁴⁹⁷ KNU တရားစီရင်ရေးစနစ်သည် အမျိုးသားတရားရုံးစနစ်ထက် KNU ထိန်းချုပ်နယ်မြေများရှိ လွတ်မြောက်လာသူများအား ပိုမိုလက်လှမ်းမီနိုင်ကာ အမှတ်တင်မှုများကို ပိုမိုစနစ်တကျ အဆုံးအဖြတ်ပေးပါသည်။⁴⁹⁸ KNU တရားစီရင်ရေးစနစ်သည် COVID-19 ကပ်ရောဂါနှင့် ဖြစ်ပွားနေသော ပဋိပက္ခအခြေအနေများကြောင့် စိန်ခေါ်မှုများနှင့် ရင်ဆိုင်ခဲ့ရသော်လည်း ဆက်လက်လည်ပတ်လျက်ရှိပါသည်။⁴⁹⁹ CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူသည် ၎င်းတို့၏အမှုကို KNU (ရာဇဝတ်) တရားစီရင်ရေးစနစ်သို့ သယ်

ဆောင်လာပါက၊ ပြစ်မှုထင်ရှားပါက ပြစ်မှုကျူးလွန်သူကို ထောင်ပို့ခြင်း၏ အဓိက ဖြစ်နိုင်ခြေရလဒ်ရှိနိုင်ပါသည်။⁵⁰⁰ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများသည် ၎င်းတို့ခံစားခဲ့ရသည့် ထိခိုက်နစ်နာမှုအတွက် လျော်ကြေးငွေရယူလိုပါက KNU အရပ်ဘက်ဥပဒေစနစ် ဖြင့် လုပ်ဆောင်ရမည်ဖြစ်သည်။⁵⁰¹ KNU တရားစီရင်ရေးစနစ်သည် CRSV အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ လျော်ကြေးပေးခွင့်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ အမျိုးသားတရားရုံးစနစ်ထက် ပိုမိုအလားအလာကောင်းသော ဒေသဆိုင်ရာ တရားစီရင်ရေးစနစ်၏ ဥပမာတစ်ခုဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း ယနေ့အထိ KNU တရားစီရင်ရေးစနစ်တွင် ဖြတ်သန်းခဲ့သည့် CRSV အမှုအရေအတွက် သို့မဟုတ် ယင်းအမှုများ၏ ရလဒ်များနှင့်ပတ်သက်သည့် အချက်အလက်များကို မတွေ့ရှိရပါ။

ရခိုင်တပ်မတော်မှ အုပ်ချုပ်သည့် တရားစီရင်ရေးစနစ်သည် အကျင့်ပျက်ခြစားမှု၊ ဗျူရိုကရေစီနည်းစနစ် နိုင်ငံတော်တရားရုံးစနစ်ထက် CRSV ကဲ့သို့သော အလွဲသုံးစားမှုများကို သက်သာရာရစေရာတွင် ပိုမိုထိရောက်မှုရှိသည်ဟု ထင်မြင်ပါသည်။⁵⁰²

အချို့သောကိစ္စများတွင်၊ ဤဒေသစနစ်များတွင် ပါဝင်ခြင်းသည် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများကို ထွက်ခွာရန်အတင်းအကျပ်ခိုင်းစေမည့်အစား ရပ်ရွာအတွင်း ဆက်လက်နေထိုင်စေမည်ဖြစ်ပြီး၊ ၎င်းသည် ၎င်းတို့၏မိသားစုများမှ ဖယ်ကျွတ်ခံရခြင်းမှလည်း တားဆီးနိုင်သည်။⁵⁰³

2.2.5 LGBTIQ+ လူများနှင့် လိင်တူ CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ ရဲ့ လျော်ကြေးငွေများအတွက် နည်းလမ်းများ

LGBTIQ+ လူများနှင့် လိင်တူ CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများသည် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း လျော်ကြေးရရှိရန်အတွက်ပင် အခွင့်အလမ်းများနည်းပါးသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ ပြည်တွင်းဥပဒေသည် LGBTIQ+ သူများကို ခွဲခြားဆက်ဆံပြီး လိင်တူဆက်ဆံခြင်းကို ရာဇဝတ်မှုကျူးလွန်ခြင်းဖြစ်ကြောင်း အတိအလင်းဖော်ပြထားသည်။⁵⁰⁴ LGBTIQ+ အသိုက်အဝန်းမှ လူများကို ညည်းပန်းနှိပ်စက်ရန် ဤပြဋ္ဌာန်းချက်များကို မကြာခင် အသုံးပြုခဲ့ကြောင်း တက်ကြွလှုပ်ရှားသူများထံမှ သိရသည်။⁵⁰⁵ ထို့အပြင်၊ အထက်တွင်ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း၊ ရာဇသတ်ကြီးသည် LGBTIQ+ အမျိုးသားများနှင့် ယောက်ျားလေးများအပါအဝင် အမျိုးသားများနှင့် ယောက်ျားလေးများ တွေ့ကြုံခံစားရသော CRSV အတွက် ပြန်လည်သက်သာခွင့်ကို ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေတွင် တားမြစ်ထားခြင်းမရှိပါ။⁵⁰⁶

493 Ibid 78.
494 Interview 24, independent expert (online, 2 June 2022).
495 Interview 28, representatives from the Karen Human Rights Group (KHRG) and Karen Women’s Organisation (KWO) (online, 6 July 2022).
496 Ibid.
497 Ibid.
498 Ibid.
499 Ibid.
500 Ibid.
501 Ibid.
502 Interview 24, independent expert (online, 2 June 2022).
503 Interview 27, independent expert (online, 29 June 2022).
504 Myanmar Penal Code, s 377. HRC ‘Summary of stakeholders’ submissions on Myanmar – Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights’ (12 November 2020) UN Doc A/HRC/WG.6/37/MMR/3, para 5.
505 HRC ‘Sexual and gender-based violence in Myanmar and the gendered impact of its ethnic conflicts’ (12 September 2019) UN Doc A/HRC/42/CRP.4, para 152.
506 Myanmar Penal Code, s 375.

၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် လိင်စိတ်ခံယူမှုနှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများအတွက် တားမြစ်ထားသော အကြောင်းရင်းများအဖြစ် လိင်စိတ်ခံယူမှုနှင့် ကျားမလက္ခဏာမပါဝင်သည့်အပြင် LGBTIQ+ ပုဂ္ဂိုလ်များကို ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းကို တားမြစ်သည့် အခြားဥပဒေများလည်း မရှိပါ။⁵⁰⁷ LGBTIQ+ သူများသည် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု ဝန်ဆောင်မှုများ⁵⁰⁸ ရယူရာတွင် ခွဲခြားဆက်ဆံခံရမှုများ ကြုံတွေ့ရပြီး အထိန်းအကွပ်ခံ ရတပ်သားများနှင့် မတရားဖမ်းဆီးချုပ်နှောင်မှုများ⁵⁰⁹ မကြာခင်ဆိုသလို ရဲအချို့

ပံတွင် ကိုယ်ထိလက်ရောက်နှင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကျူးလွန်မှုများပါ ပါဝင်ပတ်သက်နေကြောင်း အစီရင်ခံစာပြချက်များအရ သိရသည်။⁵¹⁰ LGBTIQ+ လူများကို ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းသည် လိင်တူ CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ အစီရင်ခံစာ နည်းပါးခြင်းသို့ ဦးတည်သွားစေပါသည်။ LGBTIQ+ အထောက်အထားများအကြောင်း လူမှုဆိုင်ရာ အမည်းစက်များနှင့် တားမြစ်မှုများသည် LGBTIQ+ တစ်ဦးချင်းစီအပေါ် CRSV ၏ လုပ်ရပ်များအတွက် ထိရောက်သော ကုစားမှု မရှိခြင်းကိုလည်း ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။⁵¹¹

တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများက ကျူးလွန်သည့်လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုများအတွက် တာဝန်ယူမှုသည် ဖြစ်ရပ်အများစုတွင် လုံလောက်မှုမရှိပါ။
© Shutterstock

507 HRC ‘Summary of stakeholders’ submissions on Myanmar – Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights’ (12 November 2020) UN Doc A/HRC/WG.6/37/MMR/3, para 5.
508 Ibid para 10.
509 Interview 10, CSO representative (online, 29 April 2022); HRC ‘Summary of stakeholders’ submissions on Myanmar – Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights’ (12 November 2020) UN Doc A/HRC/WG.6/37/MMR/3, para 18.
510 HRC ‘Summary of stakeholders’ submissions on Myanmar – Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights’ (12 November 2020) UN Doc A/HRC/WG.6/37/MMR/3, para 18.
511 Interview 10, CSO representative (online, 29 April 2022); HRC ‘Sexual and gender-based violence in Myanmar and the gendered impact of its ethnic conflicts’ (12 September 2019) UN Doc A/HRC/42/CRP.4, para 177; Human Rights Watch, ‘All of My Body Was Pain’: Sexual Violence Against Rohingya Women and Girls in Burma’ (17 November 2017) <https://www.hrw.org/report/2017/11/16/all-my-body-was-pain/sexual-violence-against-rohingya-women-and-girls-burma> accessed 22 June 2022.

VII. လျှော့ကြေးပေးခြင်းများအကောင်အထည်ဖော်မှု အခြေအနေ

1. နိုင်ငံနှင့်အခြားသော တာဝန်ထမ်းဆောင်သူများ၏ ရာထူး

1.1 မြန်မာနိုင်ငံတော်

CRSV အပါအဝင် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများဖြစ်ပွားခဲ့မှုကို မြန်မာ အာဏာပိုင်များအနေဖြင့် ထပ်တလဲလဲ ငြင်းဆိုခဲ့ကြပါသည်။ အမျိုးသမီးများ၏ အခွင့်အရေးများ ဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများ၊ အန်ဂျီအိုများနှင့် နောက်ပိုင်းတွင် ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့များမှ စုဆောင်းထားသည့် CRSV အထောက်အထားများ ရရှိထားသော်လည်း ၂၀၁၂ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၈ ခုနှစ်အတွင်း ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းအခြေအနေကို စုံစမ်းဖော်ထုတ်ရန် ဖွဲ့စည်းခဲ့သည့် အမျိုးသား ကော်မရှင်အဖွဲ့ခွဲအသီးသီးသည် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများမဖြစ်ပွားခဲ့ကြောင်း တွေ့ရှိခဲ့ကြပါသည်။⁵¹² ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည် လက်အောက်ရှိ ယခင်အစိုးရသည် ရိုဟင်ဂျာ အမျိုးသမီးများအပေါ် မုဒိမ်းကျင့်မှု စွပ်စွဲချက်များကို “အမှန်တကယ်ဖြစ်ပွားခဲ့ခြင်းမရှိသည့်မုဒိမ်းမှု”ဟု ဖော်ပြပြီး ပြတ်ပြတ်သားသားပင်ပယ်ချခဲ့ပါသည်။⁵¹³

CEDAW သို့တင်ပြသည့် ၎င်း၏ ၂၀၁၉ ခုနှစ် CEDAW အစီရင်ခံစာတွင် ယခင်အစိုးရသည် “ရခိုင်ပြည်နယ်အတွင်း နေထိုင်လျက်ရှိသည့် မွတ်ဆလင်အမျိုးသမီးများနှင့် မိန်းကလေးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုများနှင့် မုဒိမ်းကျင့်မှု များကို မြန်မာလိုခြံရေးတပ်ဖွဲ့များသည် ကျူးလွန်ခဲ့ကြောင်း ထပ်ခါတလဲလဲ စွပ်စွဲမှုများ”⁵¹⁴ ကို သက်သေပြန်ရန် အထောက်အထားမရှိခဲ့ကြောင်း” နှင့် “စစ်တပ်တွင် ၎င်း၏အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု [...]နှင့် ပတ်သက်၍ ‘လုံးဝသည်းခံခွင့်လွတ်မှုမရှိသည့်’ မူဝါဒတစ်ခု ရှိကြောင်း”⁵¹⁵ အခိုင်အမာ ပြောဆိုခဲ့ပါသည်။ တုံ့ပြန်မှုပြုလုပ်ရာတွင် CEDAW သည် “အလားတူ အလွဲသုံးစားပြုလုပ်သည့် ပုံစံများကို အနည်းဆုံး ဆယ်စုနှစ် ၃ ခု ကြာအောင် အစီရင်ခံစာတင်ပြခြင်းဖြစ်ကြောင်း” မှတ်ချက်ပြုခဲ့ပြီး လိင်ပိုင်း ဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု ကျူးလွန်သူများအား တာဝန်ခံမှုရှိစေရန် နိုင်ငံတော်အနေဖြင့် ငြင်းဆန်ခဲ့ပြီးကြီးစားဆောင်ရွက် ပေးမှုများကင်းမဲ့ကြောင်းကို အလေးပေးဖော်ပြခဲ့ပါသည်။⁵¹⁶

စစ်တပ်၏ စံသတ်မှတ်ထားသော ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနည်းသည် ၎င်းတပ်ဖွဲ့ဝင်များ၏ စည်းကမ်းသတ်မှတ်ချက်ကို “အလုံးစုံဥပဒေနှင့်အညီ” အဖြစ် လူသိရှင်ကြားထုတ်ဖော်ချီးကျူးပြောကြားနေသော်လည်း လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများအတွက် တာဝန်ရှိကြောင်းငြင်းဆိုရန်နှင့် စွပ်စွဲချက်များကို ပယ်ချရန်ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။⁵¹⁷

နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် မိမိကိုယ်မမ တာဝန်ပေးခန့်အပ်ထားပြီး ၂၀၁၁ ခုနှစ်က တည်းက တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်ဖြစ်ခဲ့သည့်မင်းအောင်လှိုင်သည် ၎င်းတပ်ဖွဲ့များ၏သတ်ဖြတ်မှုနှင့် မုဒိမ်းကျင့်မှု ဖြစ်စဉ်⁵¹⁸ အများအပြားကို ငြင်းဆိုထားခဲ့သည်။ ၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ ဧပြီလ၌ ကုလသမဂ္ဂလိုခြံရေးကောင်စီ အဖွဲ့ဝင်များနှင့်အစည်းအဝေးပြုလုပ်စဉ်တွင် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့ဝင်များ၏ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုအပေါ် ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့၏ စိုးရိမ်ပူပန်မှုများကို တုန့်ပြန်ပြောဆိုရာတွင် “ကိုယ်စားလှယ်များ အနေဖြင့် မုဒိမ်းမှုဖြစ်စဉ်ကို ချဲ့ကားပြောဆိုခြင်း သဘောသဘာဝရှိသည့်အချက်ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် လိုအပ်ကြောင်း” မင်းအောင်လှိုင်က ထွက်ဆိုပြောကြားခဲ့ပါသည်။⁵¹⁹ ထို့အတူ ၂၀၁၉ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလအတွင်း အင်တာပျူးတစ်ခုတွင် ဒုက္ခသည်များသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် အမေပြုကျင့်ခံခဲ့ရသည်ဟု တိုင်ကြားခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ မေးမြန်းရာတွင်လည်း မင်းအောင်လှိုင်က “(ကျွန်ုပ်တို့) အားလုံးသည် စည်းကမ်းလိုက်နာမှု ရှိကြပါတယ်။ အဲ့ဒါကြောင့် မုဒိမ်းမှုကို ကျူးလွန်ရန်ဆိုတာက တော်တော်လေး မဖြစ်နိုင်ပါဘူး။ ဒါပေမဲ့ [...] ရိုက်နှက်ခြင်း သို့မဟုတ် မုဒိမ်းကျင့်မှုသည် ဖြစ်ပွားနိုင်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ကျွန်ုပ်တို့အား သက်သေပြပေးပါ။ ၎င်းတို့ကို ကျူးလွန်သူများကို ကျွန်ုပ်တို့အရေးယူပါမယ်။”ဟု ထွက်ဆို ပြောကြားခဲ့ပါသည်။⁵²⁰

မြန်မာအာဏာပိုင်များသည် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုကျူးလွန်သူများကို တာဝန်ယူမှုရှိစေရန်ပြုလုပ်ဖို့ ဆန္ဒမရှိသည်မှာ ကြာမြင့်ပြီဖြစ်ပြီး အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအား လျှော့ကြေးပေးအပ်ရန် လိုအပ်သည်ကို လျစ်လျူရှုထားသည်မှာ ထင်ရှားပါသည်။ ၂၀၁၉ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် IIFMM မှ မှတ်ချက်ပြုထားသည်မှာ “အစိုးရသည်

512 UN CEDAW Committee ‘Concluding observations on the report of Myanmar submitted under the exceptional reporting procedure’ (18 March 2019) UN Doc CEDAW/C/MMR/CO/EP/1, paras 7, 9.
513 Human Rights Watch, ‘Burma: Security Forces Raped Rohingya Women, Girls’ (6 February 2017) [Burma: Security Forces Raped Rohingya Women, Girls | Human Rights Watch \(hrw.org\)](https://www.hrw.org/news/2017/02/06/burma-security-forces-raped-rohingya-women-girls) accessed 23 June 2022. See also Jonah Fisher, ‘Hounded and Ridiculed for Complaining of Rape’ (BBC News, 11 March 2017) <https://www.bbc.co.uk/news/magazine-39204086> accessed 24 June 2022.
514 UN CEDAW Committee ‘Report submitted by Myanmar under the exceptional reporting procedure’ (7 February 2019) UN Doc CEDAW/C/MMR/EP/1, para 11.
515 Ibid para 25.
516 UN CEDAW Committee ‘Concluding observations on the report of Myanmar submitted under the exceptional reporting procedure’ (18 March 2019) UN Doc CEDAW/C/MMR/CO/EP/1, para 5.
517 HRC ‘Report of the Independent International Fact-Finding Mission on Myanmar’ (12 September 2018) UN Doc A/HRC/39/64, para 82.
518 AAPP, ‘Accountability for the Junta Criminals: Evidence of Crimes Against Humanity Perpetrated by the Armed Wing of the Junta in Burma Since the 2021 Coup’ (July 2022), 6-8 https://aappb.org/wp-content/uploads/2022/07/AAPP_Crimes-Against-Humanity-Report_8-Jul-2022-English.pdf accessed 14 July 2022.
519 Human Rights Watch and Fortify Rights, ‘Submission to CEDAW Regarding Myanmar’s Exceptional Report on the Situation of Women and Girls from Northern Rakhine State’ (May 2018), 5.
520 HRC ‘Sexual and gender-based violence in Myanmar and the gendered impact of its ethnic conflicts’ (12 September 2019) UN Doc A/HRC/42/CRP.4, para 243. See also Office of the Commander-in-Chief of Defence Services, ‘Senior General Min Aung Hlaing Receives Ashai Simbun of Japan, Answers the Questions’ (17 February 2019) [Senior General Min Aung Hlaing receives Asahi Shimbun of Japan, answers the questions | CINACDS Myanmar](https://www.cinacds.mil.mm/News/NewsDetail.aspx?NewsID=17) accessed 23 June 2022.

၎င်း၏လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များ ကျူးလွန်ခဲ့သော [SGBV] ၏ စနစ်တကျရှိသော သဘောသဘာဝကို ထိထိရောက်ရောက် ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန်သတ္တိရှိမှုနှင့် လိုအပ်သည့်နိုင်ငံရေးဆန္ဒတို့ကို ပြသရန် [...] မရှိသေးပါ။⁵²¹ ထိုကဲ့သို့သော အကြမ်းဖက်မှုအပေါ် ယခင်အစိုးရ၏ အဆက်မပြတ် ငြင်းဆိုမှုများသည် တာဝန်ခံမှုရှိစေရန်နှင့် တရားမျှတမှုတို့အတွက်⁵²² အဓိကအတားအဆီးတစ်ခုဖြစ်ခဲ့ကြောင်းနှင့် ထိုစဉ်က အစိုးရ၏ မူဝါဒသည် “ပြစ်မှုများကျူးလွန်ခဲ့သည့် အထောက်အထားများကို ဖျက်ဆီးပစ်လိုက်ခြင်း” ပင်ဖြစ်ပုံရပြီး အနာဂတ်တွင် တာဝန်ခံမှုရှိစေရန်လုပ်ဆောင်ရာ၌ပိုမိုခက်ခဲသွားစေသည်ဟု⁵²³ HRC ကလည်း အလေးပေး ပြောကြားခဲ့ပါသည်။

1.2 တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများ

အထက်တွင်ရှင်းပြခဲ့သည့်အတိုင်းပင် EAO များကျူးလွန်သည့်လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု လုပ်ရပ်များအတွက် တာဝန်ခံမှုရှိခြင်းဆိုသည်မှာ “EAO များသည် ၎င်းတို့၏ ရိုးရာဓလေ့ တရားစီရင်ရေး စနစ်များအပေါ် ခိုခိုအားထားပြီး [SGBV] မှရှင်သန်ကျန်ရစ်သူများအား တရားမျှတမှုကို ပေးအပ်ရန် သင့်လျော်မှုမရှိသောကြောင့် အမှုအခင်းအများစုတွင် အားနည်းချက်ရှိပါသည်။”⁵²⁴ အချို့သော EAO များတွင် ပြစ်မှုကျူးလွန်ခဲ့သူများအား တာဝန်ခံမှုရှိစေရန်နှင့် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအား အကန့်အသတ်ဖြင့် လျော်ကြေးငွေ ပေးဆောင်ရန် စနစ်များ ရှိနိုင်သော်လည်း ၎င်းသည် မတူညီသော EAOs များနှင့် ဒေသဆိုင်ရာအကြောင်းအရာများပေါ်မူတည်၍ များစွာကွဲပြားမှုရှိပြီး တာဝန်ခံမှုရှိခြင်းနှင့် လျော်ကြေးကိစ္စရပ်များအပေါ် EAO တစ်ခုစီ၏ အနေအထားအရ အများပြည်သူအကြားသတင်းအချက်အလက်များရရှိနိုင်မှုသည် အကန့်အသတ်ရှိပါသည်။

2. လျော်ကြေးများရရှိမှု

2.1 ပြည်တွင်းလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ

အထက်တွင် ရှင်းပြခဲ့သည့်အတိုင်းပင် CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအား ကြားဖြတ် သို့မဟုတ် အပြည့်အဝ လျော်ကြေးရရှိရန် ပေးအပ်သည့် တိကျသောပြည်တွင်းလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ မြန်မာနိုင်ငံတွင်မရှိဘဲ၊ ပြည်တွင်း ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာစနစ်မှတစ်ဆင့် CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအတွက် လျော်ကြေးငွေ ရှာဖွေပေးအပ်ရန် လုံးဝမဖြစ်နိုင်မှုကိုဖြစ်စေသောဥပဒေနှင့် လက်တွေ့လုပ်ဆောင်ရာတွင်တွေ့ကြုံရသည့် အတားအဆီးများ အများ အပြား ရှိပါသည်။

စစ်တပ်၏ အဖွဲ့ဝင်များအပေါ် တရားစွဲဆိုခြင်းများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ တရားဝင်အချက်အလက်များကို ထုတ်ဖော်ခြင်း မရှိသော်လည်း CRSV အတွက်

စစ်ဘက်ဆိုင်ရာဝန်ထမ်းများကို စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်းနှင့် တရားစွဲဆိုခြင်းတို့သည် ရှားပါးကြောင်း သိသာထင်ရှားလှပါသည်။ ၎င်း၏ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုများအစား IFFMM သည် “အမှုအရေအတွက် အနည်းငယ်” ကိုသာ သိရှိခဲ့ရပြီး ထိုအထဲတွင် အများပြည်သူ၏အာရုံစိုက်မှုဖြစ်ပေါ်လာချိန်တွင် အဆင့်နိမ့်သည့်အမှုထမ်းများသည် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုအတွက် တရားစွဲဆိုခံခဲ့ရပါသည်။⁵²⁵ ဥပမာ အားဖြင့် ကချင်ပြည်နယ်တွင် ကလေးသူငယ်မုဒိမ်းမှုဖြင့် စစ်သားတစ်ဦးအား အလုပ်ကြမ်းနှင့် ထောင်ဒဏ် ၁၀ နှစ် ချမှတ်ခဲ့သည့် အမှုတစ်ခုကို IFFMM မှ ဖော်ထုတ်ခဲ့ပါသည်။⁵²⁶ နောက်အမှုတစ်ခုတွင် ၂၀၂၀ခုနှစ်၊ ဇွန်လ၌ ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ ကျေးရွာအတွင်းသို့ စစ်ကြောင်းထိုးလာသည့် စစ်သားများသည် အမျိုးသမီးတစ်ဦးအား မုဒိမ်းကျင့်မှုကို စစ်တပ်သည် အစပိုင်းတွင် ငြင်းဆိုခဲ့သော်လည်းနောက်ပိုင်းတွင်စစ်သားသုံးယောက်အား စစ်ခုံရုံးတစ်ခုက တရားစွဲဆိုခဲ့ပြီး ထောင်ဒဏ် အနှစ် ၂၀ ချမှတ်ခဲ့ပါသည်။⁵²⁷

စစ်သားများကို တရားစွဲခဲ့သည့် ထိုအမှုများတွင်ပင် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူအား သင့်လျော်သော လျော်ကြေး ငွေများ ပေးနိုင်ခြင်းမရှိခဲ့ပါ။ ထိုအစား တိုင်ကြားမှုများအပေါ်တွင် စစ်တပ်၏ ပုံမှန်တုံ့ပြန်မှုအနေဖြင့် ငြင်းဆိုမှုနှင့် ထုတ်ပယ်မှုပြုလုပ်ခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်ခဲ့ပြီး လက်စားချေရန် ခြိမ်းခြောက်မှု မကြာခဏဖြစ်ပေါ်ခဲ့ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၁၉ ရက်နေ့တွင် ရှမ်းပြည်နယ်၌ စေတနာဝန်ထမ်းဆရာမ ၂ ဦးဖြစ်သည့် မရန်လှနုနှင့် မတန်ဘောင်ခေါန်နုစင်တို့သည် မုဒိမ်းကျင့်သတ်ဖြတ်ခံခဲ့ရကြောင်းကို ဖော်ထုတ်ခဲ့ပါသည်။ နှစ်နာသူများ၏ မိသားစုများမှ အမှုဖွင့်တိုင်ကြားမှုများ၏ နောက်ဆက်တွဲအနေဖြင့် “ရဲများသည် အခင်းဖြစ်ပွားချိန်၌ ကျေးရွာတွင် တပ်စွဲထားသည့် တပ်ဖွဲ့ဝင်များရှိ [...] သက်သေအထောက်အထားများအား လျစ်လျူထားသော်လည်း [ပြစ်မှုများ] ကျူးလွန်သည်ဟု စွပ်စွဲခံရသည့် ရွာသားနှစ်ဦးအား ဖမ်းဆီး၍ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း သို့မဟုတ် ရက်ရက်စက်စက်ပြုမှု ဆက်ဆံခြင်းတို့ကို လုပ်ဆောင်ခဲ့ပါသည်။”⁵²⁸ စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုကိုစတင်ဆောင်ရွက်စေခဲ့သော ထိခိုက်နှစ်နာသူများ၏ မိသားစုများအပေါ် ဥပဒေအရ အရေးယူရန် လည်း စစ်တပ်က ခြိမ်းခြောက်ခဲ့သည်။⁵²⁹

အကြီးတန်းအရာရှိများနှင့် တာဝန်ခံအရာရှိများ ပါဝင်ပတ်သက်သည့် အမှုများ သို့မဟုတ် CRSV ဖြစ်ရပ်၏ ကျယ်ပြန့်ပြီး စနစ်တကျလုပ်ဆောင်သည့်သဘောသဘာဝကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားသည့် အမှုများမရှိခဲ့ပါ။ အမှုများဖြစ်ပွားခဲ့ပြီး အကြိမ်ပေါင်းများစွာ အစီရင်ခံစာပြခြင်းများ ရှိခဲ့သော်လည်း “[ရိုဟင်ဂျာများအပေါ်] လိင်အကြမ်းဖက်မှု၏ ကြီးလေးမှုနှင့် ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်မှုများရှိလင့်ကစား စစ်တပ်၏ အဆင့်မြင့် တာဝန်ခံအရာရှိများသည် တာဝန်ယူမှု၊ တာဝန်ခံမှုမရှိကြောင်း” ၂၀၁၉ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် HRCသည် မှတ်ချက်ပြုခဲ့သည်။⁵³⁰

အထက်တွင်ဆွေးနွေးခဲ့သည့်အတိုင်းပင် CRSV အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအား လျော်ကြေးများပေးအပ်ရာတွင် ဒေသဆိုင်ရာ (တိုင်းရင်းသား) တရားစီရင်ရေးစနစ်များ၏ ထိရောက်မှုသည် ကွဲပြားမှုရှိပြီး အမှုအများ

521 HRC ‘Sexual and gender-based violence in Myanmar and the gendered impact of its ethnic conflicts’ (12 September 2019) UN Doc A/HRC/42/CRP.4, para 10.
522 Ibid para 243.
523 Ibid para 257.
524 Ibid para 8.
525 Ibid para 249.
526 Ibid.
527 UN Security Council ‘Conflict-related sexual violence: Report of Secretary-General’ (30 March 2021) UN Doc S/2021/312, para 42.
528 HRC ‘Sexual and gender-based violence in Myanmar and the gendered impact of its ethnic conflicts’ (12 September 2019) UN Doc A/HRC/42/CRP.4, para 252.
529 Ibid.
530 Ibid para 15.

အပြားတွင် ထိရောက်မှုနည်းပါးနိုင်ပါသည်။ သို့ပါ၍ CRSV အသက်ရှင် ကျန်ရစ်သူအရေအတွက် အတော်နည်းနည်းကသာလျှင် ထိုကဲ့သို့စနစ်များ မှတဆင့် လုံလောက်သည့် လျော်ကြေးငွေများကို လက်ခံရယူထားနိုင်ချေ ရှိပါသည်။

2.2 အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ

အထက်တွင်ရှင်းပြခဲ့သည့်အတိုင်း⁵³¹ ၂၀၁၉ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် ICC သည် နယ်စပ်ဖြတ်ကျော်မှုအမှုအခင်းများကို စုံစမ်းစစ်ဆေးရန် စတင် ဆောင်ရွက်ခဲ့သော်လည်း တရားစွဲဆိုခြင်းကို စတင်ဆောင်ရွက်ခြင်းမ ရှိသေးပါ။ အထက် တွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း ၂၀၀၂ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ ၁ ရက်နေ့မှစ၍ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကျူးလွန်ခဲ့သော နိုင်ငံတကာရာဇဝတ် မှုများအပေါ် တရားရုံး၏တရားစီရင်ပိုင်ခွင့်ကိုလက်ခံကြောင်း ၂၀၂၁ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ ၁၇ ရက်နေ့ NUG ၏ ကြေညာချက်ကို ICC က လက်ခံမည်ဟုတ် မဟုတ်ကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်းမသိရသေးပါ။⁵³²

အမေရိကန်၊ ယူကေနှင့် အီးယူတို့က ချမှတ်ခဲ့သည့် နိုင်ငံတကာအရေးယူ ပိတ်ဆို့မှုများသည် မြန်မာနိုင်ငံသီးခြား အရေးယူပိတ်ဆို့မှုအစီအစဉ်များ အောက်ရှိ လူပုဂ္ဂိုလ် ၉၇ ဦးနှင့် အဖွဲ့အစည်းများနှင့် သက်ဆိုင်ပါသည်။ အရေးယူ ဒဏ်ခတ်ပိတ်ဆို့ခံရသူ လူပုဂ္ဂိုလ်များတွင် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်း အောင်လှိုင်နှင့် သူ၏ လက်ထောက် စိုးဝင်းလှိုင် ကဲ့သို့ အဓိကအရေးပါ သူများ ပါဝင်ပါသည်။⁵³³ သို့ရာတွင် ဤအစီအစဉ်များသည် ထိခိုက်နစ်နာ မှုနှင့် နိုင်ငံတကာ၏ ပြစ်တင်ရှုတ်ချမှုကိုအသိအမှတ်ပြုရာရောက်ပြီး ပြစ်မှု ကျူးလွန်သူများအတွက် ဘဏ္ဍာရေးအခက်အခဲကို ဖန်တီးပေးသော်လည်း ထိခိုက်နစ်နာ သူများကို ငွေကြေးလျော်ကြေး များကို ပေးအပ်နိုင်ခြင်း မရှိသေးပါ။

နောက်ဆုံး၌ IIMM ၏ အလုပ်သည် CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ အတွက် လျော်ကြေးငွေများ ရရှိနိုင်သော အနာဂတ်တွင်လုပ်ဆောင်ရမည့် ကိစ္စရပ်များ၏ အခြေခံအကြောင်းအရင်းဖြစ်နိုင်သော်လည်း⁵³⁴ ထိုကဲ့သို့ သောကိစ္စများသည် ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းမရှိသေးပါ။

531 International Criminal Court, 'ICC Judges Authorise Opening of an Investigation into the Situation in Bangladesh/Myanmar' (14 November 2019) <https://www.icc-cpi.int/news/icc-judges-authorise-opening-investigation-situation-bangladesh/myanmar> accessed 23 June 2022. See also above, para 12.
532 NUG Myanmar, 'The National Unity Government of the Republic of the Union of Myanmar Accepts the Jurisdiction of the International Criminal Court' (20 August 2021) <https://twitter.com/NUGMyanmar/status/1428739347717648389> accessed 15 July 2022.
533 Office of Foreign Assets Control, 'Persons and Entities' <https://sanctionssearch.ofac.treas.gov/> accessed 24 June 2022. See United Kingdom Government, 'Guidance: Financial Sanctions, Myanmar' <https://www.gov.uk/government/publications/financial-sanctions-burma> accessed 20 September 2022; European Commission, 'EU Sanctions Map: Myanmar (Burma)' <https://www.sanctionsmap.eu/#/main/details/8?search=%7B%22value%22:%22%22,%22searchType%22:%7B%7D%7D> accessed 20 September 2022; Scott Neuman, 'U.S. "Stands with the People", Imposes Sanctions on Myanmar's Coup Leaders' (NPR, 11 February 2021) [Myanmar's Coup Leaders Sanctioned By Biden Administration : NPR](https://www.npr.com/2021/02/11/971111111/myanmar-coup-leaders-sanctioned-by-biden-administration) accessed 23 June 2022.
534 UN General Assembly 'Letter dated 16 January 2019 from the Secretary-General addressed to the President of the General Assembly' (21 January 2019) UN Doc A/73/716, para 1 ("2011 ခုနှစ်ကတည်းက မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကျူးလွန်ခဲ့သော နိုင်ငံတကာဥပဒေကို ချိုးဖောက်မှုများနှင့် အပြင်းထန်ဆုံး နိုင်ငံတကာပြစ်မှုများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ နိုင်ငံတကာဥပဒေအရ တရားစီရင်ပိုင်ခွင့်ရှိသော သို့မဟုတ် နောင်တွင်ရှိလာနိုင်သော နိုင်ငံတော်၊ ဒေသဆိုင်ရာ သို့မဟုတ် နိုင်ငံတကာ တရားရုံးများ သို့မဟုတ် ခုံရုံးများတွင် နိုင်ငံတကာဥပဒေစံနှုန်းများနှင့်အညီ အဆိုပါပြစ်မှုများ၏ အထောက်အထားများကို စုဆောင်းရန်၊ ပေါင်းစည်းရန်၊ ထိန်းသိမ်းရန်နှင့် လေ့လာဆန်းစစ်ရန်အပြင် တရားမျှတပြီး လွတ်လပ်သော ပြစ်မှုဆိုင်ရာ တရားစီရင်မှုများကို လွယ်ကူချောမွေ့စေပြီး အလုပ်တွင်စေရန်အတွက် ဖိုင်တွဲများကို ပြင်ဆင်ရန် ကောင်စီသည် မြန်မာနိုင်ငံအတွက် လွတ်လပ်သော စုံစမ်းစစ်ဆေးရေးယန္တရားဟု ဤမှစ၍ ရည်ညွှန်းသည့် ယန္တရားတစ်ရပ်ကို ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။") [မှတ်ချက်- ဤသည်မှာ အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် မူရင်းကိုးကားချက်ကို တရားဝင် ဘာသာပြန်ထားခြင်းမဟုတ်ပါ]

နိုင်ငံရပ်ခြားတွင်အခြေချနေထိုင်နေသည့် မြန်မာလူမှုအသိုင်းအဝိုင်းကြီးကလည်း ထိုကဲ့သို့ကျူးလွန်ခံရသူများအတွက် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာစံစားခွင့်လျှင်ကြားများ၊ ကုစားမှုများပေးဖို့ အားပေးထောက်ခံထားကြပါသည်။
© Shutterstock

VIII. လျော်ကြေးပေးခြင်းအတွက် ခြိမ်းခြောက်မှုများနှင့်အခွင့်အရေးများကို စိစစ်သုံးသပ်မှု

1. အဓိကပါဝင်ပတ်သက်နေသူများကို သတ်မှတ်ခြင်း

ရေး ရည်ရွယ်ထားသည့် လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်အသစ်ကို ဖန်တီးရန် CSO အများအပြားနှင့် တိုင်ပင်ပြီး လုပ်ဆောင် လျက်ရှိပါသည်။⁵³⁸

1.1 အဓိကပါဝင်ပတ်သက်နေသူများ

လျော်ကြေးပေးဆောင်ရန်၎င်း၏တာဝန်ဝတ္တရားကိုထည့်သွင်းစဉ်းစားပါက မြန်မာနိုင်ငံ၌ အနာဂတ် ဒီမိုကရေစီ နည်းလမ်းကျကျ ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခံရသည့် အစိုးရသည် အဓိကပါဝင်ပတ်သက်သူဖြစ်သည်။ ထောင်ပေါင်းများစွာသော ဆန္ဒပြသူများနှင့် တက်ကြွလှုပ်ရှားသူများအပြင် တိုင်းရင်းသားအဖွဲ့အစည်းများနှင့် CSO များ၏ အားစိုက်ထုတ်မှုများနှင့်အတူ CRPH၊ NUG နှင့် NUCC တို့သည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဖက်ဒရယ် ဒီမိုကရေစီ စနစ်သစ်တည်ထောင်နိုင်ရေးအတွက် လမ်းခင်းပေးရန် အားစိုက်ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်နေကြပါသည်။ NUG သည် ၎င်း၏ လူ့စွမ်းအားအရင်းအမြစ်ကန့်သတ်ချက်များနှင့် ၎င်း၏လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုကို အဓိကအားဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ ပြင်ပမှ လုပ်ဆောင်နေသော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံရှိ လူအများအပြားက NUG ကို တရားဝင် အစိုးရအဖြစ် သဘောထားကြပါသည်။ NUCC သည် ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီချာတာကို မူကြမ်းရေးဆွဲပြီးအတည်ပြုခဲ့ပါသည်။⁵³⁵ NUG နှင့် NUCC ၏ ပူးတွဲညှိနှိုင်းရေးကော်မတီသည် ကျားမရေးရာမူဝါဒကို ရေးဆွဲနေသည်။⁵³⁶

NUG သည် လူ့အခွင့်အရေး ဝန်ကြီးဌာန (MoHR) နှင့် အမျိုးသမီး၊ လူငယ်နှင့် ကလေးသူငယ်ရေးရာ ဝန်ကြီးဌာန (MoWYC) ကို တည်ထောင်ခဲ့ပါသည်။ ဝန်ကြီးဌာနနှစ်ခုလုံးသည် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုများအပါအဝင် စစ်တပ်၏ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ မှတ်တမ်းတင်ခြင်းတွင်ပါဝင်ထားပြီး ၎င်းတို့သည် IIMM နှင့် သတင်းအချက်အလက်နှင့် သက်သေအထောက်အထားများကို မျှဝေ ပေးလျက်ရှိပါသည်။⁵³⁷ လျော်ကြေးငွေ ပေးခြင်းနှင့်သက်ဆိုင်သည့် မဟာဗျူဟာတစ်ခုကို ဝန်ကြီးဌာနအနေဖြင့် ရှင်းရှင်းလင်းလင်း သတ်မှတ်ထားခြင်း မရှိသေးသော်လည်း လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ မှတ်တမ်းတင်ခြင်းကို အနာဂတ်တွင် တရားမျှတမှုနှင့် တာဝန်ခံမှုရှိစေရန်အတွက် အရေးကြီးကြောင်းဖော်ထုတ်ထားပါသည်။ MoHR သည် ကန့်သတ်ချက်များကို ကျော်လွှားရန်နှင့် ၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင် တည်ထောင်ခဲ့သည့် NHRC ၏ အားနည်းချက်များကို တုန့်ပြန်နိုင်

ဤအစီရင်ခံစာတွင် ဆွေးနွေးခဲ့ပြီး ဤလေ့လာမှုအတွက် တွေ့ဆုံမေးမြန်းမပြုလုပ်ခဲ့သည့် CSO များကလည်း အဓိကပါဝင်ပတ်သက်သူများဖြစ်သလို ဤလေ့လာမှုကို ကိုယ်စားမပြုသည့် CSO အများအပြားလည်း ရှိပါသည်။ ထို CSO များသည် - အဓိကအားဖြင့် တိုင်းရင်းသား အမျိုးသမီးရေးရာ အဖွဲ့အစည်းများနှင့်/သို့မဟုတ် လူ့အခွင့်အရေးများ သို့မဟုတ် ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်သည့် အဖွဲ့အစည်းများ- ကျား/မ တန်းတူညီမျှမှုနှင့် အမျိုးသမီးများ၏ စွမ်းဆောင်နိုင်မှုနှင့်လုံခြုံရေးအတွက်ထောက်ခံအားပေးခြင်း၊ တရားမျှတမှုရရှိရေးအတွက် မြှင့်တင်ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် တာဝန်ခံမှုရှိစေရေးအတွက် ထောက်ခံအားပေးခြင်း၊ နှင့်/သို့မဟုတ် CRSV ဒဏ်ကို ခံစားခဲ့ရသည့် အသိုင်းအဝိုင်းများကို အထောက်အပံ့ (လျော်ကြေးပေးမှု) ပေးအပ်ခြင်းတို့ကို အသက်ရှင် ကျန်ရစ်သူများနှင့်အတူ နှစ်ပေါင်းများစွာ ဆောင်ရွက်ပေးလျက်ရှိပါသည်။⁵³⁹

ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်၊ ထိုင်း၊ အိန္ဒိယ၊ တရုတ်နှင့် အခြားနိုင်ငံအများအပြားအပါအဝင် CRSV မှ ရှင်သန်ကျန်ရစ်သူများ ထွက်ပြေးရောက်ရှိသွားသည့်နိုင်ငံများသည် မြန်မာနိုင်ငံမှရှင်သန်ကျန်ရစ်သူများသို့ လျော်ကြေးအထောက်အပံ့ များ ပေးအပ်ရန် ဆန္ဒရှိပြီး ပေးအပ်နိုင်ခဲ့ပါက ၎င်းတို့သည်လည်း အရေးကြီးသော သက်ဆိုင်သူများ ဖြစ်နိုင်သည်။⁵⁴⁰

နိုင်ငံတကာ အသိုက်အဝန်းအတွင်းမှ ဆောင်ရွက်ပေးကြသူများသည် ပိုမိုကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် အဓိကပါဝင် ပတ်သက်သူများဖြစ်ကြပြီး ၎င်းတို့၏အလေးထားမှု၊ ရန်ပုံငွေများ၊ ထောက်ခံအားပေးရေးအားစိုက်မှုများနှင့် CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအား လျော်ကြေးငွေပေးအပ်မှုကို သေချာစေရေးနှင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် အရပ်သား ဦးဆောင်သော ဒီမိုကရေစီဖက်ဒရယ်စနစ်သို့ အသွင်ကူးပြောင်းမှု မြှင့်တင်ရေးအတွက် သံတမန် ရေးရာ အရှိန်အဝါတို့ကို စီမံညွှန်ကြားသင့်သည်။

535 ပြီးခဲ့သည့်နှစ်က NUCC ၏ "ပြည်သူ့လုံခြုံရေး" တွင် ကိုယ်စားလှယ်ပေါင်း 400 ကျော်က ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီ ပဋိညာဉ်ကို အတည်ပြုခဲ့သည်။ For more, see Su Mon Thazin Aung, "2022/28 'Myanmar's Quest for a Federal and Democratic Future: Considerations, Constraints and Compromises'" (ISEAS Yusof Ishak Institute, 18 March 2022) <https://www.iseas.edu.sg/articles-commentaries/iseas-perspective/2022-28-myanmar-quest-for-a-federal-and-democratic-future-considerations-constraints-and-compromises-by-su-mon-thazin-aung/> accessed 17 February 2023.

536 Interview 1, independent expert (online, 7 March 2022).

537 Interview 3, NUG Ministry of Human Rights (online, 26 April 2022); Interview 9, NUG Ministry of Women, Youth and Children (undisclosed location, 29 April 2022).

538 Interview 3, NUG Ministry of Human Rights (online, 26 April 2022).

539 AJAR, 'Case Study: Comparative Research on Gender and Reparations in South East Asia: Myanmar' (November 2022), 13 https://asia-ajar.org/wp-content/uploads/2022/12/Case-Study-Comparative-Research-on-Gender-Reparations-in-South-East-Asia-Myanmar_EN.pdf accessed 9 January 2022.

540 Interview 20, independent expert (online, 26 May 2022).

1.2 အဓိက CRSV မှတ်တမ်းတင်ခြင်း အားစိုက်ကြိုးပမ်းမှုများ

အမျိုးသမီးများ၏အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ CSO များသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများကို မှတ်တမ်းတင်ရန် အားစိုက်ကြိုးပမ်းခဲ့သည်မှာ အနည်းဆုံး ဆယ်စုနှစ် ၃ ခုရှိပြီဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့သည် ဆက်လက်၍ လုပ်ဆောင်နေကြပါသည်။⁵⁴¹

အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ဖေဖော်ဝါရီလ၊ ၂၀၂၁ ခုနှစ် အာဏာသိမ်းပြီးနောက်ပိုင်း မြန်မာနိုင်ငံရှိ CSO အများအပြားသည် CRSV အမှုများအပါအဝင် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ မှတ်တမ်းတင်ခြင်းအပေါ်တွင် အာရုံစိုက်ရန် ၎င်းတို့၏ ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုများကို ရွှေ့ပြောင်းသွားခဲ့ကြသည်။ သို့ရာတွင် အချို့သော CSO များသည် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများကို ထိခိုက်နစ်နာခြင်းမရှိဘဲ ကောင်းမွန်စွာ လုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်သည့် ကျွမ်းကျင်မှုနှင့်/သို့မဟုတ် အရင်းအမြစ်များ မရှိခြင်းတို့ကြောင့် CRSV အမှုများကို မှတ်တမ်းတင်ခြင်း မပြုလုပ်ရန် (သို့မဟုတ် အနည်းဆုံးအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ မှတ်တမ်းတင်ခြင်း အားစိုက်ကြိုးပမ်းမှုများတွင် ထိုကဲ့သို့သော အမှုများ အပေါ်တွင် အာရုံစိုက်ခြင်း မပြုရန်) ပြတ်ပြတ်သားသား ရွေးချယ်ခဲ့ကြပါသည်။⁵⁴² အခြားသော CSO များသည် CRSV ၏ အစီရင်ခံစာများအပြားကို မှတ်တမ်းတင်ထားခြင်း မရှိခဲ့ဘဲ ၎င်းသည် အစီရင်ခံစာပြရန် ပျက်ကွက်ခြင်း ၏ အကျိုးဆက်တစ်ခုဖြစ်ပေါ်ပါသည်။

ထင်ရှားသည့် CRSV မှတ်တမ်းတင်ခြင်း အားစိုက်ကြိုးပမ်းမှုတစ်ခုသည် အထက်တွင် ဆွေးနွေးခဲ့သည့် ‘နား ထောင် ခြင်းမခံရသည့် အသံများ’ လေ့လာမှုဖြစ်ပြီး ၎င်းသည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ အမျိုးမျိုးသော အခြေအနေများနှင့် နေရာဒေသအသီးသီး၌ CRSV ခံစားခဲ့ရပြီး အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်းအပါအဝင် တိုးချဲ့လုပ်ဆောင်ထားသည့် သုတေသနလုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခုကို အခြေခံထားပါသည်။⁵⁴³ အစီရင်ခံစာသည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ CRSV အကြောင်းကို စိစစ်သုံးသပ်ချက်နှင့် ကျယ်ပြန့်သည့် သတင်းအချက်အလက်ကို ပေးစွမ်းပြီး အထူးသဖြင့် ကိစ္စရပ်ကို ကြုံတွေ့ခံစားခဲ့ရသည့်သူများပြောကြားမှု အပေါ်အခြေခံသည့် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူ၏ အတွေ့အကြုံများအကြောင်းဖြစ်ပါသည်။⁵⁴⁴

IIMM သည် ၂၀၁၁ ခုနှစ်မှစ၍ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကျူးလွန်ခဲ့သည့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် လိင်ခံယူချက်အပေါ်အခြေခံ သည့်ရာဇဝတ်မှုများ (SGBC) အပါအဝင် နိုင်ငံတကာ ဥပဒေချိုးဖောက်မှုများနှင့် အပြင်းထန်ဆုံးသော နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်မှုများ၏အထောက်အထားများကို စိစစ်သုံးသပ်ခြင်း၊ စုစည်းထားရှိခြင်းနှင့် စုဆောင်းခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။ IIMM သည် အစီရင်ခံစာများကို မထုတ်ပြန်သော်လည်း နောက်ဆုံးတွင် တာဝန်ခံမှု ရှိစေရေးကို လွယ်ကူချောမွေ့စေရန် အထောက်အထားများကို တော်တော်လေး စုစည်းထားပါသည်။ IIMM၏ အဆိုအရ ၎င်းသည်

SGBC၏ စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုအပါအဝင် ၎င်းလုပ်ဆောင်သည့် လုပ်ငန်း၏ ရှုထောင့်များ အားလုံးတွင် ကျား/မဖြစ်တည်မှုနှင့် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူ အား ဗဟိုပြုချဉ်းကပ်မှုတစ်ခုကို သဘောတူ လက်ခံပါသည်။⁵⁴⁵

OHCHR သည် ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၀၂၁ခုနှစ် အာဏာသိမ်းမှုမတိုင်မီနှင့် နောက်ပိုင်းနှစ်ခုလုံးရှိ CRSV ကိုမှတ်တမ်း တင် ပြုစုထားပါသည်။ OHCHRသည် မြန်မာနိုင်ငံအပေါ် ၎င်း၏လုပ်ပိုင်ခွင့်တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း အနေဖြင့် CRSV အမှု အခင်းများအပါအဝင်လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့်သက်ဆိုင်သည့်အစီရင်ခံစာများကို စောင့်ကြည့်လျက်ရှိပြီး နောက်ဆက်တွဲကိစ္စရပ်များကိုလည်းမှတ်သားထားပါသည်။ နိုင်ငံအတွင်းရှိမနေခြင်းနှင့် ကာကွယ်ပေးမှု၊ လုံခြုံရေး နှင့်ထိခိုက်နစ်နာသူများ၏ ခံစားချက်များကို ပြန်လည်ဖြစ်ပေါ်စေသည့်အလားအလာတို့၏ အပြန်အလှန် ဆက်နွယ်နေသည့်စိန်ခေါ်မှုများကြောင့် OHCHRအနေဖြင့် အမှုအခင်းများကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် စုံစမ်းစစ်ဆေးရန် မကြာခဏ အခက်ကြုံနေရပါသည်။⁵⁴⁶

ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါသည် ရိုဟင်ဂျာများအပေါ် ကျူးလွန်ခဲ့သည့် နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်မှုများကို ICC ၏ စုံစမ်း စစ်ဆေးမှုအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိခဲ့သော်လည်း ၂၀၂၂ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလမှာ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံကို သွားရောက်ခဲ့သည့် ခရီးစဉ်တစ်ခုအတွင်း အစိုးရရှေ့နေဖြစ်သူ Karim Khan က “သူ့အနေဖြင့် စုံစမ်းစစ်ဆေးရေး အဖွဲ့ကို နောက်ထပ်အရင်းအမြစ်များကို ခွဲဝေပေးပြီး သက်သေများကို စိစစ်သုံးသပ်ခြင်းနှင့် စုဆောင်းခြင်းများကို အရှိန်မြှင့်တင်ရန် ကြိုးပမ်းလျက်ရှိကြောင်း [...] အတည်ပြုခဲ့ပါသည်။”⁵⁴⁷ သူသည် ဒေသတွင်း ဘာသာရေး ခေါင်းဆောင်များနှင့်လည်း တွေ့ဆုံခဲ့ပြီး “ရိုဟင်ဂျာခေါင်းဆောင်များသည် [SGBV] ၏ထိခိုက်ခံစားခဲ့ရသူများကို ၎င်းတို့၏ အဖြစ်အပျက်များအား လက်ဆင့်ကမ်းပြောကြားပေးရန် ပံ့ပိုးကူညီပေးနိုင်ကြောင်း နည်းလမ်းများကို ပေးခဲ့ပါသည်။”⁵⁴⁸

အထက်တွင် ဆွေးနွေးခဲ့သည့်အတိုင်း ပူးတွဲကြေညာချက်ကို တုံ့ပြန်သည့် အနေဖြင့် ၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် စတင်ဖွဲ့စည်းခဲ့သော မြန်မာနိုင်ငံရှိ MARA လုပ်ငန်းအဖွဲ့ (SWPA မရှိခြင်း) ၏ ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်မှုကို ဦးဆောင်ရန် မြန်မာနိုင်ငံရှိ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှု ပဋိပက္ခ (OSRSG-SVC) အပေါ် အတွင်းရေးမှူးချုပ်၏ အထူးကိုယ်စားလှယ်ရုံးသည် UNFPA အား ကြားဖြတ် ဆောင်ရွက်သည့်အဓိကနေရာအဖြစ် သတ်မှတ်ထားခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။⁵⁴⁹ နိုင်ငံတော်အဆင့်တွင် CRSV ကို တုန့်ပြန်ခြင်းနှင့် ကာကွယ်ခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ အရေးကြီးသော ပြဿနာတစ်ခုမှာ ကုလသမဂ္ဂ၏ ယန္တရားများနှင့် အေဂျင်စီများမှတစ်ဆင့် CRSVကို အစီရင်ခံစာတင်ပြမှုများကို မရရှိခြင်းပင်ဖြစ်သည်။⁵⁵⁰ ၎င်းသည် အဖြစ်အပျက်များကို မည်သည့်နေရာတွင် မည်ကဲ့သို့ သတင်းပို့ရမည်ကို အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူနှင့် အရပ်ဘက်လူ့အဖွဲ့အစည်းများအကြား ရှုပ်ထွေးမှုများ အဖြစ် မှတ်ယူနိုင်သလို⁵⁵¹ အထက်တွင် ဆွေးနွေးခဲ့သည့် CRSV ကိုအစီရင်ခံ

541 See, e.g., Shan Human Rights Foundation and Shan Women’s Action Network, ‘License to Rape: The Burmese Military Regime’s Use of sexual Violence in the Ongoing War in Shan State’ (May 2002); see also Women’s League of Burma, ‘If They Had Hope, They Would Speak’ (November 2014); Women’s League of Burma, ‘Long Way to Go – Continuing Violations of Human Rights and Discrimination Against Ethnic Women in Burma’ (July 2016); Women’s League of Burma, ‘Girls Bear the Shame – Impediments to Justice for Girl Children Who Have Experienced Sexual Violence in Burma’ (November 2017); Women’s League of Burma, ‘Situation Update: February–March 2022’ (April 2022).
542 Interview 8, CSO representative (undisclosed location, 29 April 2022).
543 Anonymous, ‘Unheard Voices – Qualitative Research on Conflict-Related Sexual Violence in Myanmar’ (June 2022), 8.
544 သို့ရာတွင် အကြမ်းဖက်မှုမှလွတ်မြောက်လာသူများထံမှ စုဆောင်းရရှိထားသော အချက်အလက်များကို နောင်တွင်အသုံးပြုခြင်း သို့မဟုတ် မျှဝေခြင်း ရှိ မရှိ/မည်သို့ အသုံးပြုမည် သို့မဟုတ် မျှဝေမည်ကို အစီရင်ခံစာ၌ ဖော်ပြထားခြင်းမရှိကြောင်း သတိပြုပါ။ အကောင်းဆုံးမှာ တွေ့ဆုံမေးမြန်းခံရသော အကြမ်းဖက်မှုမှလွတ်မြောက်လာသူများက အတိအလင်းသဘောတူညီချက်ပေးပြီး လိုလားလား ပါဝင်လှုပ်ရှားမှုများ အဆိုပါပုဂ္ဂိုလ်များအပေါ် တာဝန်ခံမှုရှိစေရန်နှင့် ပြန်လည်ကုစားအလျော်ပေးစေရန် ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ရာတွင် ထိုအချက်အလက်များကို အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။
545 Interview 25, representatives of the Independent Investigative Mechanism for Myanmar (online, 8 June 2022).
546 Interview 19, representative of the Myanmar Team of the Office of the High Commissioner for Human Rights (online, 25 May 2022).
547 International Criminal Court, ‘ICC Prosecutor, Karim A. A. Khan QC, Concludes First Visit to Bangladesh, Underlines Commitment to Advance Investigations into Alleged Atrocity Crimes Against the Rohingya’ (1 March 2022) <https://www.icc-cpi.int/news/icc-prosecutor-karim-khan-qc-concludes-first-visit-bangladesh-underlines-commitment-advance> accessed 23 June 2022.
548 Ibid.
549 Interview 29, representative of UNFPA Myanmar (online, 7 July 2022).

တင်ပြရန်ပျက်ကွက်ခြင်း အတွက် အမျိုးမျိုးသော အကြောင်းပြချက်များ ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ အထူးသဖြင့် အာဏာသိမ်းပြီးနောက်ပိုင်းကတည်းက ကုလသမဂ္ဂ အဖွဲ့အစည်းများသည် အဝေးမှသာအလုပ်လုပ်ရန် ဖိအား ပေးခံရပြီးနိုင်ငံအတွင်းသို့ ဝင်ရောက်ရန်ကန့်သတ်ခြင်းနှင့် ဝင်ခွင့်မရရှိခြင်းတို့ကြောင့် ၎င်းတို့အဖွဲ့အစည်း အနေဖြင့် CRSV အမှုများအတွက် စိစစ်အတည်ပြုရန်လည်း ခက်ခဲပါသည်။⁵⁵² အကယ်၍ ကုလသမဂ္ဂ အဖွဲ့အစည်းများသည်မြန်မာနိုင်ငံတွင် CRSV ၏ လက်ရှိနယ်ပယ် အကြောင်း စိစစ်အတည်ပြု ထားသော ဒေတာများပိုမိုရရှိခဲ့ပါက ၎င်းသည် ပိုမိုစုစည်းထားပြီး ထိရောက်သော တုန့်ပြန်မှုကိုရရှိရန်အထောက်အကူပေးနိုင်မည် ဖြစ်ပြီး မြန်မာနိုင်ငံတွင် CRSV ပြဿနာသည် ကုလသမဂ္ဂ အဆင့်တွင် ပိုမို၍ဦးစားပေးကိစ္စရပ် ဖြစ်လာနိုင်ဖွယ်ရှိပါသည်။⁵⁵³

အင်တာဗျူးဖြေဆိုသူတစ်ဦးက ကုလသမဂ္ဂယန္တရားများနှင့် အေဂျင်စီများသည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ CRSV နှင့် ပတ်သက်သည့် ၎င်းတို့၏ မဟာဗျူဟာများသည် လုံလုံလောက်လောက် ခိုင်မာကျစ်လစ်မှုမရှိခဲ့ပါ သို့မဟုတ် ၎င်းတို့၏ ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုများကို လုံလုံလောက်လောက်ပေးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းမရှိခဲ့ပါ။ သက်ဆိုင်ရာ ပါဝင်ပတ်သက်သူများ (အထူးသဖြင့် CSO များနှင့် မြန်မာနိုင်ငံရှိ အများပြည်သူများ)နှင့် အပြည့်အဝ ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်ခြင်းမရှိပါဟု အကြံပြုခဲ့သည်။⁵⁵⁴

ဥပမာအားဖြင့် CSO များသည် WLB နှင့် ND-Burmaတို့လို ချိတ်ဆက်ထားသောအဖွဲ့အစည်းများ၊ IIMMI OHCHR၊ နှင့်/သို့မဟုတ် NUG ၏ MoHR နှင့် MoWYC တို့သို့ သတင်းအချက်အလက်များ ပေးပို့ခြင်းကဲ့သို့ CRSV မှတ်တမ်းတင်ရန် ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုများအတွက် ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်မှုအချို့ရှိသော်လည်း ထိုသို့ညှိနှိုင်း ဆောင်ရွက်မှုသည် စနစ်ကျမှုမရှိဘဲ မြန်မာနိုင်ငံတွင် CRSV မှတ်တမ်းပြုစုရာတွင် အားစိုက်ထုတ်မှုများသည် လုပ်ငန်းစဉ်အပေါ် ထပ်မံပြုလုပ်ခြင်းဖြစ်နိုင်ခြေရှိသလို ကွာဟချက်အများအပြားလည်း ရှိနိုင်ဖွယ်ရှိပါသည်။⁵⁵⁵ ထို့အပြင် လက်ရှိရှိပြီးသား CRSV မှတ်တမ်းပြုစုရန် ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုများသည် ၎င်းတို့၏ ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ ချဉ်းကပ်မှုများ၊ ကျား/မ နှင့် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူ၏ ထိလွယ်ရှလွယ်ရှိမှုနှင့် နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများနှင့် ကိုက်ညီမှု တို့တွင် များစွာကွဲပြားပါသည်။⁵⁵⁶ WLB နှင့် ND-Burma တို့၏ အဖွဲ့ဝင်အဖွဲ့အစည်းများ အပါအဝင် မြန်မာနိုင်ငံမှ အချို့သော CSO များသည် လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးထားသည့် မြေပြင်တွင်းဆင်းဝန်ထမ်းများမှတစ်ဆင့် ပင်မအချက်အလက်များကို စုဆောင်းပြီး 'ထိခိုက်မှုမရှိအောင်လုပ်ဆောင်ရန်' စည်းမျဉ်းများကိုတစ်သေမတိမ်း လိုက်နာစောင့်ထိန်းခြင်း၊ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ လျှို့ဝှက်ချက်ကို လေးစားလိုက်နာခြင်း၊ အရေးပေါ်ထောက်ပံ့မှုဝန်ဆောင်မှုများနှင့်/သို့မဟုတ် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ အခွင့်အရေးများကိုထိန်းသိမ်းထားရန် ဤချိတ်ဆက်မှုများ၏ ကတိကဝတ်

များနှင့်အတူ အမှုတွဲလွှဲပြောင်းပေးသည့်လမ်းကြောင်းများကို ပံ့ပိုးပေးခြင်း တို့ကို လုပ်ဆောင်ပါသည်။⁵⁵⁷ UNFPA Myanmar သည် အချို့သော CSO များအား ၎င်းတို့၏ ဒေတာများ စုဆောင်းခြင်း၊ အစီရင်ခံတင်ပြခြင်းနှင့် အမှုအခင်းစီမံခန့်ခွဲမှုရည်ရွယ်ချက်များအတွက် မှတ်တမ်းတင်ပြခြင်း (တာဝန်ခံမှုရှိစေရန်ရည်ရွယ်ချက်များအတွက်မလိုအပ်ပါ)၊⁵⁵⁸ တို့တွင် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူအား ဗဟိုပြုချဉ်းကပ်မှု၊ ကျင့်ဝတ်နှင့် လုံခြုံစိတ်ချသောကင်းသောအလေ့အကျင့်များကို လိုက်နာကြောင်း သေချာစေရန်အတွက် နည်းပညာ ပိုင်းဆိုင်ရာ ထောက်ပံ့မှုများကိုပံ့ပိုးပေးပါသည်။ တရားမျှတမှုနှင့် တာဝန်ခံမှု ဆိုင်ရာ စင်တာသည် တာဝန်ခံမှု ရှိစေရန် ရည်ရွယ်ချက်များအတွက် လူ့ကျင့်ဝတ်၊ ဘေးကင်းလုံခြုံမှုနှင့် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူဗဟိုပြု၍ CRSV မှတ်တမ်းတင်ခြင်းတို့အတွက် စွမ်းဆောင်ရည်တည်ဆောက်ပေးခြင်းအပေါ်တွင် CSO အချို့နှင့် အလားတူပင် လက်တွဲလုပ်ဆောင်ထားပါသည်။

တစ်ချိန်တည်းတွင် သက်ဆိုင်ရာဆောင်ရွက်ပေးကြသူ အချို့သည်- အထူးသဖြင့် ပြည်တွင်းပြည်ပမီဒီယာများ⁵⁵⁹ နှင့်အချို့သော CSO များ- ဥပမာအားဖြင့် မည်သည့်အမှုအခင်းများတွင်မဆို အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ ခွင့်ပြုချက်မရှိဘဲ (အထက်တွင် ဆွေးနွေးခဲ့သည့်အတိုင်း) မကြာခဏ လူသိရှင်ကြားထုတ်ဝေလေ့ရှိပြီး ယုံကြည်စိတ်ချရနိုင်မှုမရှိသည့် လူမှုမီဒီယာ⁵⁶⁰ မှရရှိသော တစ်ဆင့်ခံ ကြားသိရသည့်သတင်းအချက်အလက် အဓိက အားကိုးကြပါသည်။⁵⁶¹ မြန်မာနိုင်ငံရှိ CRSV မှတ်တမ်းတင်ပြခြင်းကို စိတ်ဝင်စားကြသည့် နိုင်ငံတကာ NGO များ၊ သုတေသီများနှင့် သတင်းထောက်များသည် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများကို ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်စေပြီး နိုင်ငံတကာ စံသတ်မှတ်ချက်များကို ဆန့်ကျင်သည့် "ခြိမ်းခြောက်အန္တရာယ်ပြုသည့်အပြုအမူ" တွင် မကြာသေးမီက ပါဝင်ပတ်သက်နေသည့်အပေါ် စိုးရိမ်ပူပန်မှုများလည်း ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့ပါသည်။ (တစ်ကြိမ်တည်းပင်၊ အသက်ရှင် ကျန်ရစ် သူများ၏ ထိလွယ်ရှလွယ်ခံစားချက်ကင်းမဲ့ပြီး သင့်လျော်သော ကျွမ်းကျင်မှုနှင့် အတွေ့အကြုံများမရှိဘဲ လုပ်ဆောင်သည့် ဆက်စပ်တုံ့ပြန်ချက်မပါဝင်ဘဲ ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်မှုအားနည်းသည့် ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုများ)⁵⁶²

အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း မြန်မာ-နိုင်ငံတကာအဖွဲ့သည် ၂၀၂၁ခုနှစ် မတ်လတွင် Safe GBV အစီရင်ခံတင်ပြခြင်းချန်နယ်အား စတင်တည်ထောင်ခဲ့ပြီး ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာအစီရင်ခံတင်ပြခြင်းနှင့် မှတ်တမ်း ပြုစုခြင်း အပါအဝင် GBV တုံ့ပြန်မှုအပေါ် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူကိုဗဟိုပြုသည့်ချဉ်းကပ်မှုများကို ပံ့ပိုးပေးရန် အတွက် လျှို့ဝှက်စွာဖြင့်လုပ်ဆောင်နေပါသည်။⁵⁶³ မြန်မာအဖွဲ့အစည်းများနှင့် အသက်ရှင် ကျန်ရစ်သူများကြားတွင် မည်သည့်နေရာတွင် မည်သို့အစီရင်ခံသင့်သည်နှင့် ပတ်သက်၍ ရှုပ်ထွေးမှုကို တုန့်ပြန်ရာတွင် ဤအဖွဲ့သည် သက်ဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ

550 Ibid.
551 Ibid; Interview 27, independent expert (online, 29 June 2022).
552 Interview 29, representative of UNFPA Myanmar (online, 7 July 2022).
553 Ibid.
554 Interview 27, independent expert (online, 29 June 2022).
555 Interview 4, CSO representative (undisclosed location, 27 April 2022); Interview 21, Matthew Bugher, Human Rights Fellow at the Schell Center for International Human Rights at Yale Law School (online, 26 May 2022).
556 Interview 2, independent expert (online, 19 April 2022).
557 Interview 7, CSO representative (undisclosed location, 28 April 2022); Interview 5, CSO representative (online, 28 April 2022); Interview 8, CSO representative (undisclosed location, 29 April 2022).
558 Interview 29, representative of UNFPA Myanmar (online, 7 July 2022).
559 Interview 7, CSO representative (undisclosed location, 28 April 2022).
560 Interview 21, Matthew Bugher, Human Rights Fellow at the Schell Center for International Human Rights at Yale Law School (online, 26 May 2022).
561 Interview 6, CSO representative (undisclosed location, 28 April 2022); Interview 7, CSO representative (undisclosed location, 28 April 2022); Interview 15, CSO representatives (online, 9 May 2022); Interview 11, independent expert (undisclosed location, 29 April 2022); Interview 2, independent expert (online, 19 April 2022).
562 Interview 2, independent expert (online, 19 April 2022); Interview 27, independent expert (online, 29 June 2022).
563 Anonymous, 'Recommendations for Effective International Support to Gender Equality and Women's Rights in Myanmar' (June 2021),³

ယန္တရားများ၏ခြံငုံသုံးသပ်ချက်၊ ၎င်းတို့၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်များ၊ အစီရင်ခံခြင်း ဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ၊ သူတို့အနေဖြင့် အမှုတွဲလွှဲပြောင်း ပေးမှုရှိမရှိနှင့် သူတို့ကိုမည်ကဲ့သို့ ဆက်သွယ်ရမည် တို့ကို ဖန်တီးပြုစုခဲ့ပါသည်။⁵⁶⁴

2. လျော်ကြေးပေးခြင်းများထောက်ခံအားပေးရေး စတင်ဆောင်ရွက်မှုများ

မြန်မာနိုင်ငံရှိ ကျား/မရေးရာနှင့် လျော်ကြေးငွေများ အပေါ် ၂၀၂၂ ခုနှစ် အမှုအခင်းလေ့လာမှုတွင် AJARသည် CRSVမှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ အပါအဝင် စတင်ဆောင်ရွက်မှုအချို့နှင့်အတူ “မြန်မာနိုင်ငံ အရပ်ဘက် အဖွဲ့အစည်းအများအပြားသည် ချိုးဖောက်မှုများကို မှတ်တမ်းတင်ခြင်း၊ အထိမ်းအမှတ်ပွဲနှင့် ထိခိုက်ခံစား ခဲ့သူများအတွက် ဒဏ်ရာကုစားရေးနှင့် အရေးပေါ်အကူအညီများ အပါအဝင် အသွင်ကူးပြောင်းရေး ဆိုင်ရာ တရား မှုတမူနှင့်ပတ်သက်၍ သိသထင်ရှားသောကျွမ်းကျင်မှုများဖန်တီးထားခဲ့ ပြီးဖြစ်ပါသည်” ဟု မှတ်ချက်ပြုခဲ့ပါ သည်။⁵⁶⁵ အမှုအခင်း လေ့လာမှုအရ-

“၂၀၁၅ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၁ ခုနှစ်အတွင်း အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများ သည် အမှန်တရား ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုစတင်ခြင်းနှင့် အထိမ်းအမှတ် ပွဲများဖြင့် စစ်ဆေးစစ်ဆေးခဲ့ပါသည်။ အဓိကပွဲများတွင် ကချင်ပြည်နယ်ရှိ စစ်ပွဲအထိမ်းအမှတ်နှင့် ကချင်ဆရာမ နှစ်ဦး မှဒိမ်းကျင့် သတ်ဖြတ်ခံရ မှ အောက်မေ့ခြင်း အခမ်းအနား၊ ၈၈ မျိုးဆက် ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ပွင့်လင်း လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ တော်လှန်ရေးပြတိုက်၊ AAPP နိုင်ငံရေးအကျဉ်း သားများ ပြတိုက်၊ ရန်ကုန်၊ မန္တလေးနှင့် ဗမာနိုင်ငံအလယ်ပိုင်းတို့ရှိ နိုင် ငံရေး အကျဉ်းသားဟောင်းများ အမှန်တရား ထုတ်ဖော်ပြောကြားရေး စာတမ်းဖတ်ပွဲများ၊ ကျဆုံးသွားသည့် နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများကို ဂု ဏ်ပြုပွဲနှင့် တောင်ကြီးနှင့် ပဲခူးရှိ ၈၈ အထိမ်းအမှတ်များ ပါဝင်ပါသည်။ ဤပွဲများသည် မြို့ကြီးများနှင့် လုံခြုံရေး စောင့်ကြည့်မှုအားနည်းသည့် ပိုကြီးများတွင် အကျဉ်းချုံး ကျင်းပ နေကျ ဖြစ်သည်။”⁵⁶⁶

အမျိုးသမီးအဖွဲ့ ရေးရာ အစည်းအများအပြားသည် “ထိခိုက်ခံစားခဲ့ရ သူများအနေဖြင့် သူတို့ကိုယ်သူတို့စည်းရုံး ရာတွင် ထောက်ပံ့ပေးရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ထိခိုက်ခံစားခဲ့သူများ၏ လိုအပ်ချက်များကို လုံးဝညီညွတ် ဖြေရှင်း ပေးရန် ကြိုးပမ်းနေကြသောကြောင့်” အဆိုပါအဖွဲ့အစည်းများ နှင့်အတူ လျော်ကြေးအဖြစ် ရှုမြင်နိုင်သော အသေးစားစီမံကိန်းများကို လူ့ အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရမှုမှရှောင်သန်လွတ်မြောက်လာသည့် အမျိုးသမီး များဖြင့် ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြောင်း AJARသည်ထပ်မံ၍မှတ်ချက်ပြုသည်။ ထိုပ ရောဂျက်များတွင် စိတ်ဒဏ်ရာများကုစားပေးမှု၊ အားပေးထောက်ပံ့မှု၊ အသိအမှတ်ပြုမှုအစိတ်အပိုင်းများနှင့် အခြားအရာများပါဝင်ပါသည်။⁵⁶⁷

AAPP နှင့် AJAR အပါအဝင် CSO အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့သည် လက်ရှိတွင် အသွင် ကူးပြောင်းရေးဆိုင်ရာတရားမျှတမှုအတွက် ထောက်ခံအားပေးရန်နှင့် အသိပညာပေးမှုဖြင့်တင်ရန် အားစိုက်ကြိုးပမ်းမှုများ၌လက်ရှိအချိန်တွင် ပါဝင်လျက် ရှိပါသည်။ ဤကိစ္စနှင့်ပတ်သက်၍ ၎င်းတို့သည် NUCC ၏ လုပ်ငန်းကော်မတီများအတွင်း အပါအဝင် အနာဂတ် အသွင်ကူးပြောင်း ရေးဆိုင်ရာတရားမျှတမှုလုပ်ငန်းစဉ်၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအနေဖြင့် အချို့ သော ဥပဒေ ရေးရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများနှင့် ပရိုဂရမ်များအတွက် တွန်းအားပေးရန် NUGကို စည်းရုံးထားလျက် ရှိပါသည်။⁵⁶⁸

AAPP သည် - တိုင်းရင်းသားအဖွဲ့အစည်းများနှင့် အမျိုးသမီးအဖွဲ့အစည်း များအပါအဝင်- ဒီမိုကရေစီလိုလားသော နိုင်ငံရေးပါတီများမှ အဖွဲ့ဝင် များဖြင့် CSO များအတွက် အသွင်ကူးပြောင်းရေးတရားမျှတမှုဆိုင်ရာ သင်တန်းများကိုလည်း ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။⁵⁶⁹ ပြည်တွင်းရှိ ဗမာအဖွဲ့အစည်း တစ်ခုဖြစ်သည့် Human Rights Education Institute of Burma (HREIB) ကဲ့သို့သော အခြားသောအဖွဲ့အစည်းများသည် ရပ်ရွာအခြေပြု အဖွဲ့ အစည်းများအကြားတွင် အသွင်ကူးပြောင်းရေးဆိုင်ရာ တရားမျှတမှုဆီ သို့ ပို၍ကွဲပြားသော ချဉ်းကပ်မှုပုံစံကို အာရုံစိုက်ထားသည့် သင်တန်းများ ကို ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။⁵⁷⁰ သင်တန်းများသည် “အမှန်တရား”၊ “ဒဏ်ခံစား ခံရရေး”နှင့် “ရင်ကြားစေရေး”တို့ကဲ့သို့ အမျိုးမျိုးသော သဘောတရားများ ကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် နက်နက်ရှိုင်းရှိုင်း နားလည်သဘောပေါက်မှုကို ပေးအပ်ရန် အမှုအခင်းလေ့လာမှုများနှင့် လုပ်ဆောင်ချက်များကို အသုံးပြု ခဲ့သည်။⁵⁷¹

၂၀၂၂ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် AAPPသည် “အာဏာသိမ်းစစ်တပ်၏ ရာဇဝတ်မှု များအတွက် တာဝန်ခံမှုရှိစေရေး - ၂၀၂၁ခုနှစ် အာဏာသိမ်းပြီးနောက်ပိုင်း ဗမာပြည်တွင် အာဏာသိမ်းစစ်တပ်၏ လက်နက်ကိုင် တပ်ဖွဲ့များမှ လူသား မျိုးနွယ်စုအပေါ်ကျူးလွန်သည့် ရာဇဝတ်မှုများ၏ အထောက်အထား”ဟု ခေါင်းစဉ်တပ်ထားသော အသေးစိတ် အစီရင်ခံစာကို AAPP မှ ထုတ်ပြန် ခဲ့ပါသည်။⁵⁷² တရားရုံး၏ စီရင်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို လက်ခံကြောင်း NUG ၏ကြေငြာချက်နှင့်အညီ ICC သည် ၂၀၀၂ ခုနှစ်မှ စတင်၍ မြန်မာနိုင်ငံ တွင် ကျူးလွန်ခဲ့သော နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်မှုများကို ပြင်းပြင်းထန်ထန် ကျူးလွန်ခဲ့သူများအား တရားစွဲဆိုရန် ICCတွင် တရားစီရင်ပိုင်ခွင့် ရှိကြောင်း ကို ဤအစီရင်ခံစာထဲတွင် AAPP မှ ဝေဖန်ဆွေးနွေးထားပါသည်။⁵⁷³ ဤအစီရင်ခံစာတွင် စစ်တပ်အဖွဲ့အစည်း၏ လူသတ်ရာဇဝတ်မှုများ၊ အတင်းအကျပ် ရွှေ့ပြောင်းမှုများ၊ မတရားထိန်းသိမ်းမှု၊ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက် မှုတို့နှင့် “အရပ်သားလူထုအား ပစ်မှတ်ထားသော ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်နှင့် စနစ်တကျ တိုက်ခိုက်မှုအပိုင်း” ပျောက်ဆုံးမှုအစရှိသည့်သက်သေများအား ဖော်ပြထားပါသည်။⁵⁷⁴ အစီရင်ခံစာတွင် စစ်တပ်ကကျူးလွန်ခဲ့သည့် လိင်ပိုင်း ဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုအတွက် အကန့်အသတ်ရှိသည့် အထောက်အထား

564 Interview 27, independent expert (online, 29 June 2022).
565 AJAR, 'Urgent Steps to Ensure Right to Remedy for Victims of Sexual and Gender-Based Violence in ASEAN' (October 2022), 16 <https://asia-ajar.org/resources/books-research/urgent-steps-to-ensure-right-to-remedy-for-victims-of-sexual-and-gender-based-violence-in-asean/> accessed 9 January 2023.
566 Ibid.
567 Ibid.
568 Interview 13, CSO representative (online, 3 May 2022); Interview 16, CSO representative (undisclosed location, 10 May 2022).
569 Interview 13, CSO representative (online, 3 May 2022).
570 Patrick Falvey, 'Local Transitional Justice Practice in Pre-Transition Burma' in Lars Waldorf et al., *Localizing Transitional Justice: Interventions and Priorities after Mass Violence* (first published 2010, Stanford University Press), pp. 267-68.
571 Ibid.
572 AAPP, 'Accountability for the Junta Criminals: Evidence of Crimes Against Humanity Perpetrated by the Armed Wing of the Junta in Burma since the 2021 Coup' (July 2022) https://aappb.org/wp-content/uploads/2022/07/AAPP_Crimes-Against-Humanity-Report_8-Jul-2022-English.pdf accessed 14 July 2022.
573 Ibid 6.
574 Ibid 6-7.

များကို တင်ပြထားသော်လည်း (အစီရင်ခံစာပြုမှု ပျက်ကွက်ခြင်းပြဿနာကို တိုက်ရိုက်ကူးကား၍)⁵⁷⁵ ၎င်းသည် တာဝန်ခံမှုရှိစေခြင်းအား မြှင့်တင်လုပ်ဆောင်ရန် အရေးကြီးသော အားစိုက်ထုတ်ဆောင်ရွက်မှုတစ်ခုကို ကိုယ်စားပြုပါသည်။ စစ်တပ်ကကျူးလွန်ခဲ့သော ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်သော ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ အထောက်အထားများအား AAPP ၏ အသေးစိတ်စိစစ်သုံးသပ်ချက်သည် စစ်တပ်၏ ဆိုးရွားသော လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှု၏ များပြားကျယ်ပြန့်သော ပုံစံများနှင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် CRSV ဖြစ်ပွားနေသည့် အခြေအနေတို့ကို ပုံဖော်ထားသည်။

လက်ရှိလေ့လာမှုတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သော CSO အများအပြား၏ အဆိုအရ အာဏာသိမ်းပြီးနောက်ပိုင်း ၎င်းတို့၏အရင်းအမြစ်များနှင့် စွမ်းဆောင်ရည်များ ပိုမိုကန့်သတ်မှုရှိခြင်းနှင့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို မှတ်တမ်းတင်ပြခြင်းနှင့်/သို့မဟုတ် အရေးပေါ်အကူအညီများ ပံ့ပိုးပေးမှုတို့သို့ ပြောင်းလဲအာရုံစိုက်နေ ရသောကြောင့် တရားမျှတမှုနှင့် လျော်ကြေးပေးခြင်းများကို ဦးစားပေး အာရုံစိုက်၍ လုပ်ဆောင်ရန် ၎င်းတို့အတွက် ပိုမိုခက်ခဲလာပါသည်။

AJAR ၏ ၂၀၂၂ ခုနှစ် အမှတ်အခန်းလေ့လာမှုသည် ၎င်းကိုယ်တိုင် မကြာသေးမီက လျော်ကြေးငွေပေးရေး ထောက်ခံအားပေးမှု စတင်ခြင်း၏ အရေးကြီးသော သာဓကတစ်ခုဖြစ်သည်။ အသွင်ကူးပြောင်းရေးဆိုင်ရာ တရားမျှတမှု အာရှကွန်ယက် (Transitional Justice Asia Network) တွင်ပါဝင်နေသည့် ဒေသတွင်း နိုင်းယုဉ်လေ့လာခြင်း၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအဖြစ် ဆောင်ရွက်သည့် အမှတ်အခန်းလေ့လာမှုတွင် "မြန်မာနိုင်ငံ၌ အသွင်ပြောင်း၍ လျော်ကြေးငွေပေးရေးမူဝါဒ တစ်ခုဆီသို့ လမ်းကြောင်း" အပေါ် အကြံပြုချက်များ ပါဝင်ပြီး ၎င်းကို အောက်ပါအတိုင်းအကျယ်တဝင့်ဖော်ပြပါရှိသည်- (၁) " လျော်ကြေးငွေပေးခြင်းအပေါ် ကျား-မတန်းတူ ဆောင်ရွက် သည့် အရပ်ဘက်လူ့အဖွဲ့အစည်း၏လုပ်ငန်း၊ (၂) အမျိုးသား တက်ကြွလှုပ်ရှားသူများနှင့် အမျိုးသားများဦးဆောင် သော အဖွဲ့အစည်းအသစ်များကို ခေါ်ယူခြင်း၊ (၃) အမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီးတက်ကြွလှုပ်ရှားသူများ၏ အသိပညာ၊ နားလည်မှုနှင့် စိစစ်သုံးသပ်နိုင်စွမ်းကို တည်ဆောက်ခြင်း"၊ (၄) "အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုများနှင့် ကျွမ်းကျင်မှုများကို ပေါင်းစပ်ရန် အသွင်ကူးပြောင်းရေးဆိုင်ရာတရားမျှတမှုအတွက် အလုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက် နေကြသည့် ကွန်ယက်များနှင့် ပေါင်းစပ်ထားသော အဖွဲ့အစည်းများကို အားပေးကူညီရန် အမျိုးသမီး အဖွဲ့အစည်းများကို ပံ့ပိုးကူညီခြင်း။"⁵⁷⁶

၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ND-Burma သည် "ထိခိုက်နစ်နာသူများအား ၎င်းတို့၏ဘဝပြန်လည်တည်ဆောက်ရာတွင် ကူညီဆောင်ရွက်ပေးရန်အတွက် ထောက်ခံအားပေးရန်" လျော်ကြေးငွေများဆိုင်ရာလုပ်ငန်းအဖွဲ့ Reparations Working Group (RWG) ကို ထူထောင်ခဲ့သည်။⁵⁷⁷ RWG တွင် ND-Burma ၏ အဖွဲ့ဝင်အဖွဲ့အစည်းများပါဝင်သလို ထိခိုက်နစ်နာသူများအတွက် တရားမျှတမှုအား ထောက်ခံအားပေးသော အခြားသော CSO များပါ ပါဝင်ခဲ့ကြပြီး 'သင်ကျွန်ုပ်တို့ကိုလျစ်လျူရှုထားလို့မရနိုင်ပါဘူး- မြန်မာနိုင်ငံတွင် ၁၉၇၀-၂၀၁၇ အတွင်း လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်ခြင်းများကိုခံစားခဲ့ရသောထိခိုက်နစ်နာသူများ တရားမျှတမှုအတွက် ၎င်းတို့၏ ဆန္ဒများ အနှစ်ချုပ် ဖော်ပြမှု' ဟု ခေါင်းစဉ်တပ်ထားသော အစီရင်ခံစာတစ်စောင်ကို ၂၀၁၈ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် ထုတ်ဝေခဲ့ ပါသည်။⁵⁷⁸ ဆွေးနွေးပြောကြားသူများက ၂၀၁၈ ခုနှစ် အစီရင်ခံစာတွင် ကျား/မ ဖြစ်တည်မှု သို့မဟုတ် GBV ကို ဖော်ပြမှု သို့မဟုတ် အမျိုးသမီးများ၏ အခွင့်အရေးနှင့် လိုအပ်ချက်များ သို့မဟုတ် GBV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ အစရှိသည့် ကိစ္စရပ်များ အကျဉ်းချုပ်ဖော်ပြခြင်းမရှိပါဟု မှတ်ချက်ပြုထားခဲ့ပါသည်။⁵⁷⁹ လျော်ကြေးငွေပေးရေး ထောက်ခံအားပေးမှုကို အလေးထားသည့် ရှေ့ဆုံးမဦးဆောင်၍ ဆောင်ရွက်ပေးသူတစ်ယောက်အဖြစ်⁵⁸⁰ ND-Burma သည် ၎င်း၏လုပ်ငန်းတွင် အမျိုးသမီးများနှင့် GBV အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအပေါ် တိကျသော အာရုံစိုက်မှု ရှိခြင်းနှင့် တိုင်းရင်းသားအမျိုးသမီးအဖွဲ့အစည်းများပါဝင်နေသည့် ၎င်း၏ အဖွဲ့ဝင်အဖွဲ့အမျိုးမျိုး၏ ကျွမ်းကျင်မှုကို အသုံးပြုခြင်းဖြင့် ၎င်း၏အနာဂတ်တွင်စတင်ဆောင်ရွက်ရမည့်ကိစ္စရပ်များတွင် ကျား/မရေးရာ ထိလွယ်ရလွယ် ရှိမှုကို အားပေးနိုင်ကြောင်း AJAR မှ မှတ်ချက်ပြုခဲ့သည်။⁵⁸¹ တစ်ချိန်တည်းတွင် အင်တာဗျူးဖြေဆိုသူတစ်ဦးမှ အကြံပြုထားပြီး AJAR ၏ဖြစ်ရပ်လေ့လာမှုတွင် အလေးထားဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း အမျိုးသမီးအဖွဲ့အစည်းများသည် ကျားမရေးရာ ထိလွယ်ရလွယ်ရှိမှု အပေါ်ချဉ်းကပ်မှုများကို အားပေးသည့် တစ်ခုတည်းသောဆောင်ရွက်ပေးကြသူများမဖြစ်သင့်ဘဲ အမျိုးသားဦးဆောင်သော ကွန်ရက်များနှင့် အဖွဲ့အစည်း များ အပါအဝင် မြန်မာ CSO များအားလုံးအတွက် ၎င်းတို့၏လုပ်ငန်းတွင် ကျား/မတန်းတူသတ်မှတ်ရန် လိုအပ်ချက်တစ်ခုရှိနေပါသည်။⁵⁸²

မြန်မာနိုင်ငံတွင် CRSV အပါအဝင် လူ့အခွင့်အရေး လျော်ကြေးပေးရေးတို့အတွက်လည်း ထောက်ခံအားပေးသည့် ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်း ကြိုးမားတက်ကြွပြီး အမှန်တကယ်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူ အသိုက်အဝန်းတစ်ခုရှိပါသည်။⁵⁸³ လျော်ကြေး ငွေပေးမှုများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်း နေသည့် ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများ ဦးဆောင်သော အဖွဲ့အစည်း အများစုသည် ရိုဟင်ဂျာလွတ်မြောက်ရေးမဟာမိတ်အဖွဲ့ (Free Rohingya Coalition)၊ ရိုဟင်

575 Ibid 7.
576 AJAR, 'Case Study: Comparative Research on Gender and Reparations in South East Asia: Myanmar' (November 2022), 24 https://asia-ajar.org/wp-content/uploads/2022/12/Case-Study-Comparative-Research-on-Gender-Reparations-in-South-East-Asia-Myanmar_EN.pdf accessed 9 January 2022.
577 Network for Human Rights Documentation – Burma (ND-Burma) and Reparations Working Group, 'You Cannot Ignore Us: Victims of Human Rights Violations in Burma from 1970–2017 Outline Their Desires for Justice' (October 2018), 5.
578 Ibid.
579 AJAR, 'Case Study: Comparative Research on Gender and Reparations in South East Asia: Myanmar' (November 2022), 30 https://asia-ajar.org/wp-content/uploads/2022/12/Case-Study-Comparative-Research-on-Gender-Reparations-in-South-East-Asia-Myanmar_EN.pdf accessed 9 January 2022.
580 Ibid.
581 Ibid.
582 Interview 16, CSO representative (undisclosed location, 10 May 2022); AJAR, 'Case Study: Comparative Research on Gender and Reparations in South East Asia: Myanmar' (November 2022), 24 https://asia-ajar.org/wp-content/uploads/2022/12/Case-Study-Comparative-Research-on-Gender-Reparations-in-South-East-Asia-Myanmar_EN.pdf accessed 9 January 2022.
583 Diplomatic Correspondent, 'Myanmar Should Pay Reparations to Countries Hosting Rohingyas: Discussion' (New Age, 10 July 2020) [Myanmar should pay reparations to countries hosting Rohingyas: discussion\(newagebd.net\)](http://myanmar.shouldpayreparations.tocountrieshostingrohingyas.discussion(newagebd.net)) accessed 23 June 2022.
584 Ibid; John Quinley III, 'The Rohingya Diaspora is Crucial to Achieving Justice in Myanmar' (Time, 14 February 2019) [The Rohingya Diaspora Is Crucial to Achieving Justice | Time](http://TheRohingyaDiasporaIsCrucialtoAchievingJustice|Time) accessed 24 June 2022.
585 See, e.g., Justice for Myanmar, 'International Legal Issues Arising for the Singapore Stock Exchange from Its Listing of Emerging Towns and Cities Singapore' (20 October 2021) [International Legal Issues Arising for the Singapore Stock Exchange from its Listing of Emerging Towns & Cities Singapore | Justice For Myanmar](http://InternationalLegalIssuesArisingfortheSingaporeStockExchangefromitsListingofEmergingTowns&CitiesSingapore|JusticeForMyanmar) accessed 24 June 2022.

ဂျာ အမျိုးသမီးများဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကွန်ယက် (Rohingya Women Development Network) နှင့် ရိုဟင်ဂျာ အမျိုးသမီးများ လူမှုဖူလုံရေး အသင်း (Rohingya Women Welfare Society) တို့အပါအဝင် ရိုဟင်ဂျာ အသိုင်းအဝိုင်းဝန်းကျင်ကို အာရုံစိုက်နေကြသည်။⁵⁸⁴ (Justice for Myanmar) ကဲ့သို့ အခြားသော ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများ ဦးဆောင်သော အဖွဲ့အစည်းများသည် တရားမဝင်အာဏာသိမ်းထားသည့် စစ်အစိုးရကြောင့် ထိခိုက်နစ်နာသူများအတွက် တရားမျှတမှုရှာဖွေရန် ပါဝင်ပတ်သက်သည့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်း အပေါ် ပစ်မှတ်ထားတရားစွဲဆိုခြင်းဖြင့်လျော်ကြေးငွေပေးခြင်းကို ပိုမို၍ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ချဉ်းကပ် ဆောင်ရွက်ကြသည်။⁵⁸⁵

ဥပဒေအရအရေးယူဆောင်ရွက်ခြင်းအပြင် မြန်မာရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူ အသိုက်အဝန်းသည် “ရန်ပုံငွေရှာဖွေခြင်း၊ ထောက်ပံ့အားပေးခြင်း၊ ပညာရေး၊ အခြေချနေထိုင်ရန်ပံ့ပိုးမှုနှင့် လူ့အခွင့်အရေးအလှည့်စား ပြုမှုများ မှတ်တမ်း တင်ခြင်းကဲ့သို့သော လုပ်ဆောင်မှုများတွင် အဓိကပါဝင်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပြီး” ၎င်းတို့အားလုံး သည် CRSV အမူအရာများတွင် လျော်ကြေးရရှိရေးအတွက် အခြေခံကျသည့်အချက်များ ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။⁵⁸⁶

ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံတွင် အမျိုးသမီးများ၏အခွင့်အရေးများအဖွဲ့အစည်း Naripokkho သည် ရိုဟင်ဂျာများအတွက် တရားမျှတမှုနှင့် တာဝန်ခံမှုရှိရေး ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းပလက်ဖောင်းကို တည်ဆောက် ထားခဲ့ပြီး ၎င်းသည် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံဘက်သို့ ထွက်ပြေးသွားသော ရိုဟင်ဂျာအသိုက်အဝန်းမှ လူများ ကိုယ်စား ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်အစိုးရမှ ထောက်ခံအားပေးရန်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ရိုဟင်ဂျာများအပေါ်ကျူးလွန်ခဲ့သည့် နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်မှုများ၏ အထောက်အထားများကို စုဆောင်း၍ ICC နှင့် မျှဝေပေးရန် ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ရေး အားစိုက်ထုတ်မှုများကို ပံ့ပိုးပေးခဲ့သည်။⁵⁸⁷

3. လျော်ကြေးငွေရရှိရေးအတွက် အခွင့်အလမ်းများ

၂၀၂၁ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ဗဟိုအစိုးရအား တရားမဝင်အာဏာသိမ်းစစ်တပ်၏ အာဏာသိမ်းမှုမှ ဖြစ်ပေါ်လာသည့် မြန်မာနိုင်ငံ၌လက်ရှိ နိုင်ငံရေးနှင့် လုံခြုံရေးအခြေအနေများကို စဉ်းစားကြည့်ပါက မကြာမီအနာဂတ် ကာလအတွင်း နိုင်ငံတော်မှ ပေးအပ်သည့် လျော်ကြေးများအတွက် လက်တွေ့ကျသော အခွင့်အလမ်းများ မရှိတော့ပါ။ ထိုအစား လျော်ကြေးပေးခြင်းအတွက် အဓိက အခွင့်အလမ်းများတွင် - (၁) CSO များ မှ (နိုင်ငံတကာ အလှူရှင်များ၏ ထောက်ပံ့ကူညီမှုဖြင့်) ပေးအပ်သော ကြားဖြတ် လျော်ကြေးပေးခြင်း သို့မဟုတ် လျော်ကြေးဆိုင်ရာ အထောက်အပံ့ပေးခြင်းနှင့် (၂) မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီ စနစ်သစ် ထူထောင်မည်ဆိုပါက/ ထူထောင်ချိန်တွင် အနာဂတ်၌ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ လျော်ကြေးငွေများ ရရှိစေမည့် အသွင် ကူးပြောင်းရေးဆိုင်ရာတရားမျှတမှုကိုဖြင့်တင်ရေး တို့ပါဝင်ပါသည်။

3.1 ကြားဖြတ်လျော်ကြေးပေးခြင်းအတွက်အခွင့်အလမ်းများ

AJAR ၏ ၂၀၂၂ အမူအခင်းလေ့လာမှုတွင် မှတ်ချက်ပြုထားသည့်အတိုင်း အသွင်ကူးပြောင်းရေးဆိုင်ရာ တရားမျှတမှုအပေါ်တွင် ကျွမ်းကျင်မှုရှိသည့် မြန်မာCSO အများအပြားရှိပြီး ထိုအထဲမှ အချို့သည် CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများပါဝင်သည့် ပရောဂျက်များကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ထားကြပါသည်။⁵⁸⁸ လက်ရှိလေ့လာမှုတွင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သော CSO အများအပြားသည် အခွင့်အရေးများအပေါ် အခြေခံသည့် သို့မဟုတ် အသွင်ကူးပြောင်းရေး တရားမျှတမှုအပေါ် ချဉ်းကပ်မှုအတွင်း ၎င်းတို့၏အလုပ် - အသက်ရှင် ကျန်ရစ်သူ များကို ၎င်းတို့၏အထောက်အပံ့များ ပေးအပ်ခြင်းနှင့်/သို့မဟုတ် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို မှတ်တမ်းတင် ပြုစုရန် ၎င်းတို့၏ အားစိုက်ကြိုးပမ်းမှုများ- ကို စီစဉ်ဆောင်ရွက်ရန်ဆန္ဒနှင့် စိတ်အားထက်သန်မှုတို့ကို ရည်ညွှန်းပြသခဲ့ပြီး အချို့သည် လုပ်ဆောင်နေပြီဖြစ်ပါသည်။ CSOs အများအပြားသည် လျော်ကြေးပေးခြင်း ဆိုင်ရာခေါင်းစဉ်ဖြင့် သင်တန်းများရယူလိုကြပြီး ကုစားခွင့်နှင့် လျော်ကြေးပေးခြင်းနှင့် ပတ်သက်သည့် သဘောတရားများ အကြောင်းကို ၎င်းတို့ကူညီဆောင်ရွက်ပေးနေသော အသိုင်းအဝိုင်းများ အကြားတွင် အသိပညာ ပေးနိုင်မည့် နည်းလမ်းများကို ရှာဖွေလိုကြောင်း ညွှန်ပြပြောကြားခဲ့သည်။ ဤသဘောတရားအရ မြန်မာ CSO အများအပြား၏ ကြိုတင်ရှိခဲ့ပြီးသောကျွမ်းကျင်မှုအပြင် CSO အများအပြားက ၎င်းတို့၏ လက်ရှိအလုပ်ကို လျော်ကြေးပေးခြင်းအဖြစ် စီမံဆောင်ရွက်ရန်နှင့်/ သို့မဟုတ် ကြားဖြတ်လျော်ကြေးစီမံကိန်းများ အကောင်အထည်ဖော်ရန် ညွှန်ပြပြောကြားထားသည့်ဆန္ဒသည် CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအတွက် ကြားဖြတ် လျော်ကြေးရရှိရေး အခွင့်အလမ်းတစ်ရပ်ကို တင်ပြခြင်းဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း တက်ကြွစွာပါဝင်မှုကိုဆက်လက်ထိန်းသိမ်းထားသော်လည်း လက်ရှိတွင် အိန္ဒိယ၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်၊ သို့မဟုတ် ထိုင်းနိုင်ငံတွင် ရောက်ရှိနေသည့် နယ်စပ်အခြေစိုက် အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများမှ ဆောင်ရွက်ပေးကြသူများသည် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း ရော့ ပြင်ပမှာပါရှိသည့် ၎င်းတို့စောင့်ရှောက်ထားသည့် အသိုက်အဝန်းတွင်းရှိ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများသို့ ကြားဖြတ် လျော်ကြေးများကို ပေးအပ်ရန် ကောင်းမွန်သည့် အခြေအနေတွင် ရှိနေပါသည်။ ထိုဆောင်ရွက်ပေးကြသူများတွင် CSO များအပြင် မတူကွဲပြားပြီး ဒေသအလိုက် အပြန်အလှန်ချိတ်ဆက်ထားသော စေတနာ့ဝန်ထမ်းကွန်ရက်များနှင့် မဟာမိတ်အဖွဲ့များနှင့် တိုင်းရင်းသား ဘာသာရေး အဖွဲ့အစည်းများလည်းပါဝင်သည်။⁵⁸⁹ ထိုသို့သော အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ၎င်းတို့၏ကွန်ရက် နှင့်/ သို့မဟုတ် မဟာမိတ်အဖွဲ့ဝင်များသည် (နယ်စပ်ဖြတ်ကျော်နယ်နိမိတ်မျဉ်းများကို မကြာခဏ ဖြတ်သန်းသွားလေ့ ရှိသည်) မြန်မာနယ်စပ်ကို ဖြတ်ကျော်၍ ချွဲထွင်လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြောင်းသက်သေပြခဲ့သည့် စစ်တပ်၏ ပစ်မှတ်ထား နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းမှုနှင့် စောင့်ကြည့်ခြင်း/စုံစမ်းထောက်လှမ်းမှုတို့ကြောင့် ၎င်းတို့၏ လုပ်ငန်းများကို လုပ်ဆောင် ရာတွင် ဆိုးရွားသောအန္တရာယ်များနှင့် ရင်ဆိုင်နေရဆဲဖြစ်သော်လည်း၊ ၎င်းတို့သည် အတော်လေး ပိုမိုလုံခြုံစွာဖြင့် အလုပ်လုပ်ဆောင်နိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။⁵⁹⁰ အလှူရှင်များသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင်းရှိ အဖွဲ့အစည်းများကို ပံ့ပိုးကူညီရန် ပိုမိုနစ်သက်ကြသောကြောင့် နယ်စပ်တွင် အခြေစိုက်ထား

586 DEMAC, 'Diaspora Organizations and Their Humanitarian Response in Myanmar' (21 February 2022) <https://reliefweb.int/report/myanmar/diaspora-organizations-and-their-humanitarian-response-myanmar> accessed 24 June 2022.
587 Interview 26, member of Naripokkho (online, 22 June 2022).
588 AJAR, 'Case Study: Comparative Research on Gender and Reparations in South East Asia: Myanmar' (November 2022), 11 https://asia-ajar.org/wp-content/uploads/2022/12/Case-Study-Comparative-Research-on-Gender-Reparations-in-South-East-Asia-Myanmar_EN.pdf accessed 9 January 2022.
589 Interview 1, independent expert (online, 7 March 2022).
590 Ibid; Interview 2, independent expert (online, 19 April 2022); Interview 11, independent expert (undisclosed location, 29 April 2022); Interview 27, independent expert (online, 29 June 2022).
591 Anonymous, 'Recommendations for Effective International Support to Gender Equality and Women's Rights in Myanmar' (June 2021), 9.

သော CSO အများအပြားသည် မကြာသေးမီ နှစ်များအတွင်း ရန်ပုံငွေရရှိမှု ဆုံးရှုံးခဲ့ပြီး ၎င်းတို့ ရောက်ရှိရာနိုင်ငံများတွင် လတ်တလော ပြည်တွင်းနိုင်ငံရေး အပြောင်းအလဲများကြောင့် ၎င်းတို့၏ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုများသည် အန္တရာယ်များနှင့်လည်း ကြုံတွေ့ရနိုင် သည်။⁵⁹¹

လက်ရှိအချိန်တွင် EAO များ ထိန်းချုပ်ထားသည့် ဧရိယာများတွင် အလုပ် လုပ်ကိုင်နေကြသော (သို့မဟုတ်) အခြေပြုသော CSOများနှင့်တိုင်ရင်း သားဘာသာရေးဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများသည် အဆိုပါဒေသများ၌ စစ်တပ်၏ မြစ်ခြောက်မှုများသည် ပိုမိုနည်းပါးနိုင်သောကြောင့် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများသို့ ကြားဖြတ် လျော်ကြေးပေး ပေးအပ်ရန် အတော်လေး ကောင်းမွန်သော အနေအထားတွင် ရှိနေနိုင်ပါသည်။

3.2 ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်ခြင်းနှင့် အကူးအပြောင်းဆိုင်ရာ တရားမျှတမှု

လျော်ကြေးပေးခြင်းအတွက် ထပ်မံ ပြောဆိုမှုများမပြုလုပ်မီ မဖြစ်မနေ လုပ်ဆောင်ရမည့် အရေးကြီးဆုံး ပထမဆုံးအဆင့်သည် မြန်မာနိုင်ငံ တွင် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် ရာဇဝတ်မှုများကို ဆက်လက် ကျူးလွန်နေခြင်းကို မဖြစ်မနေရပ်တန့်ရမည်ဖြစ်ပြီး အဆိုပါချိုးဖောက်မှု များနှင့် ရာဇဝတ်မှုများအတွက် ကင်းလွတ်ခွင့်ရနေခြင်းကို အဆုံးသတ်ရ ပါမည်။⁵⁹²

မြန်မာနိုင်ငံ၌ CRSV မှ အသက်ရှင်သန်ကျန်ရစ်သူများ လျော်ကြေး ရရှိရေးအတွက် ဒုတိယမြောက် အဓိက အခွင့်အရေးမှာ CRPH၊ NUG နှင့် NUCC တို့ကဲ့သို့ နိုင်ငံရေးဆောင်ရွက်သူများ၊ CSOများနှင့် နိုင်ငံရေး တက်ကြွ လှုပ်ရှားသူများ၏ ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ဒီမိုကရေစီတည်ဆောက် ရေး ဆက်လက် ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုများနှင့် ဆက်စပ်နေပါသည်။ ထို ကဲ့သို့ပါဝင်ဆောင်ရွက်သူများသည် အနာဂတ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၌ ဖက် ဒရယ် ဒီမိုကရေစီစနစ်သစ်တစ်ခုကို ထူထောင်နိုင်ရေးအတွက်ထောက်ခံ အားပေးကြသောကြောင့် ကျားမတန်းတူ ညီမျှရေးတောင်းဆိုများကို ဗဟိုပြုပြီး ယင်း၏တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအနေဖြင့် အားလုံးသော ဘာသာ ဝင်များ၊ လူမျိုးများ၊ ကျား/မ၊ လိင်စိတ်ခံယူမှု၊ ကျား/မသတ်မှတ်မှုနှင့် ကျားမခွဲခြားမှုဆိုင်ရာ ဖော်ပြချက်များအစရှိသည်တို့၏ CRSV မှအသက် ရှင်ကျန်ရစ်သူများအားလုံးအတွက် လျော်ကြေးအပြည့်အဝပေးအပ်ရန် အနာဂတ်အစိုးရ၏ ဥပဒေပိုင်း ဆိုင်ရာတာဝန်ဝတ္တရားများကို အလေးပေး ဆောင်ရွက်ရန်နှင့် အနာဂတ်တွင်အကြမ်းဖက်မှုများထပ်တလဲလဲ ဖြစ်ပွား မှုကို ရှောင်ရှားနိုင်ရေး စီမံချက်များဆောင်ရွက်ရန် ၎င်းတို့အခွင့်အရေး တစ်ရပ်ရှိပါသည်။ လက်ရှိ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေသည့် စစ်တပ်မှ ကျူးလွန်သော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် နိုင်ငံတော်နှင့် စစ်တပ် တို့၏ အတိတ်ကာလ၌ အလွဲသုံးစားပြုမှုများအပေါ် အများပြည်

သူများ၏အသိပညာနှင့် အသိအမှတ်ပြုမှု တိုးပွား လာချိန်၌ CRSVသည် ပြောဆိုဆွေးနွေးမှုများ၏ အဓိကအစိတ်အပိုင်းဖြစ်လာကြောင်းနှင့် ထိုသို့ သော ချိုးဖောက်မှုများအတွက် နှစ်နာကြေးပေးခြင်းသည် အဓိကတောင်း ဆိုမှုဖြစ်လာကြောင်းသေချာစေရန် အခွင့်အရေး တစ်ခု တက်ကြွလှုပ်ရှား သူများ၊ CSO များနှင့် နိုင်ငံရေးလုပ်ဆောင်သူများတွင် ရှိနေပါသည်။

အထက်တွင်မှတ်ချက်ပြုထားသည့်အတိုင်း ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် NUCC သည် အလွန်အရေးကြီးသည့် ကျားမတန်းတူ ညီမျှမှုနှင့် လူ့အခွင့်အရေး များဆိုင်ရာဥပဒေများကို အနှစ်ချုပ်ဖော်ပြသည့် ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီ ပဋိညာဉ် စာတမ်းကို မူကြမ်းရေးဆွဲအတည်ပြုခဲ့ပြီး လျော်ကြေးပေး ခြင်းများအတွက် အလားအလာရှိသော လမ်းကြောင်းကို ဖန်တီးပေးခဲ့ ပါသည်။⁵⁹³ ၎င်းတို့တွင် အပိုင်း ၁၅ “ပြည်ထောင်စုတန်ဖိုး” အဖြစ် “ကျားမ တန်းတူညီမျှမှုနှင့် အခြေခံလူ့အခွင့်အရေးများ” ကို ထည့်သွင်းခြင်း အပြင်⁵⁹⁴ အပိုင်း ၃ တွင် GBV ဆန့်ကျင်ရေး လွတ်လပ်သော ကော်မရှင် တစ်ရပ်ကို ဖန်တီးခြင်းတို့ ပါဝင်ပါသည်။ ပို၍အရေးကြီးသည်မှာ ပဋိညာဉ် စာတမ်းတွင် အလေးပေးဖော်ပြထားသည်မှာ “[ကျွန်ုပ်]တို့သည် အခြေခံ အခွင့်အရေးများ၊ ကျားမတန်းတူညီမျှမှုနှင့် တိုင်းရင်းသားလူနည်းစု များ၏ အခွင့်အရေးများကို သေချာအောင်လုပ်ဆောင်ရမည်။”ဖြစ်ကြော င်း⁵⁹⁵ “လိင်နှင့် ကျားမဖြစ်တည်မှုအပေါ်အခြေခံသည့် တိုက်ရိုက်သော် လည်းကောင်းသွယ်ဝိုက်၍သော်လည်းကောင်း သို့မဟုတ် မည်သည့်ခြား ဆက်ဆံမှု ပုံစံများဖြင့် မဆို လုံးဝတားမြစ် ရမည်ဖြစ်ပြီး မြှင့်တင်ပေးခြင်း၊ အကာအကွယ်ပေးခြင်း၊ လေးစားမှုနှင့် လိုက်နာမှုရှိခြင်းတို့ ရှိစေရမည်။”⁵⁹⁶ တို့ ဖြစ်ပါသည်။ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများကို မည်ကဲ့သို့ လေးစားလိုက်နာ စေမည် ကို သတ်မှတ်ထားခြင်းမရှိသေးပါ။

အထက်တွင် ဆွေးနွေးခဲ့သည့်အတိုင်း ၂၀၁၆ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၉ ရက်နေ့မှ စတင်၍ ရိုဟင်ဂျာ အရပ်သားလူထုအပေါ် ကူးလွန်ခဲ့သည့်- လိင် ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုအပါအဝင်- ကျယ်ပြန့်သော နှင့်/သို့မဟုတ် စနစ်တကျကျူးလွန်ခဲ့သော အကြမ်းဖက်မှုများတွင် တရားစီရင်ပိုင်ခွင့် ကို ကျင့်သုံးရန် ICC ၏ ဆန္ဒသည် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်ကဲ့သို့ ICC တွင်ပါဝင်နေ သည့် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ ပိုင်နက်နယ်မြေတစ်စိတ်တစ်ပိုင်းတွင် အနည်းဆုံး CRSV ကို ခံစားခဲ့ရပြီး ရိုဟင်ဂျာအသိုင်းအဝိုင်းမှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ် သည့်သူ အချို့အား လျော်ကြေးပေးနိုင်ရေး အတွက် ကန့်သတ်ထား သည့်အခွင့်အရေးတစ်ရပ်ကို တင်ပြနိုင်ခဲ့ပါသည်။⁵⁹⁷ သို့ရာတွင် ၂၀၂၁ခု နှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလမှစပြီး ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ/ ပြည်ထောင်စု သမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော် အခြေအနေနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ICC ၏ ထိခိုက် ခံစားခဲ့ရသူများပါဝင်မှုနှင့် လျော်ကြေးပေးရေးကဏ္ဍ (ICC’s Victims Participation and Reparations Section)၏ ဆောင်ရွက်ချက်များသည် အနည်းအကျဉ်းမျှသာရှိသေးပြီး “အထူးသဖြင့် အနာဂတ်တွင်ဖြစ်လာနိုင် ချေရှိသည့် ကိစ္စရပ်အပေါ် ကန့်သတ်ထားမှုများကို လက်ရှိအချိန်တွင် မ

592 Interview 25, representatives of the Independent Investigative Mechanism for Myanmar (online, 8 June 2022).
593 Federal Democracy Charter Part – I: Declaration of Federal Democracy Union 2021 <https://crphmyanmar.org/wp-content/uploads/2021/04/Federal-Democracy-Charter-English.pdf> accessed 24 June 2022.
594 Federal Democracy Charter Part – I: Declaration of Federal Democracy Union 2021, Chapter IV Part I, ‘Union Vision and Union Values’ <https://crphmyanmar.org/wp-content/uploads/2021/04/Federal-Democracy-Charter-English.pdf> accessed 24 June 2022.
595 Federal Democracy Charter Part – I: Declaration of Federal Democracy Union 2021, Chapter V Para 3 <https://crphmyanmar.org/wp-content/uploads/2021/04/Federal-Democracy-Charter-English.pdf> accessed 24 June 2022.
596 Federal Democracy Charter Part – I: Declaration of Federal Democracy Union 2021, Chapter IV Part III, ‘Fundamental Policies for Building Federal Democracy Union’ <https://crphmyanmar.org/wp-content/uploads/2021/04/Federal-Democracy-Charter-English.pdf> accessed 24 June 2022.
597 International Criminal Court, ‘ICC Judges Authorise Opening of an Investigation into the Situation in Bangladesh/Myanmar’ (14 November 2019), para 92 <https://www.icc-cpi.int/news/icc-judges-authorise-opening-investigation-situation-bangladesh/myanmar> accessed 23 June 2022.
598 *Situation in the People’s Republic of Bangladesh/Republic of the Union Of Myanmar* (Public redacted version of ‘Fourth Registry Report on Information and Outreach Activities’) ICC-01/19-46-Red (17 December 2021), [13] https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/CourtRecords/CR2021_11696.PDF accessed 24 June 2022.
599 The Trust Fund for Victims, ‘Assistance Programmes’ <https://www.trustfundforvictims.org/en/what-we-do/assistance-programmes> accessed 15 July 2022.
600 NUG Myanmar, ‘The National Unity Government of the Republic of the Union of Myanmar Accepts the Jurisdiction of the International Criminal Court’ (20 August 2021) <https://twitter.com/NUGMyanmar/status/1428739347717648389> accessed 15 July 2022.

သိရသေးပါကြောင်း” သတိပြုရန်မှာ အရေးကြီးပါသည်။⁶⁰⁰ ထိုခိုက်နစ်နာသူများအတွက် Trust Fund တွင် ဘဏ်လေးဒေဂျီ ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ/ပြည်ထောင်စုသမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော်၏ အခြေအနေများနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် အကူအညီ အစီအစဉ်လက်ရှိအချိန်၌ မရှိပါ။⁶⁰¹

အထက်တွင် ဆွေးနွေးခဲ့သည့်အတိုင်း ICCအနေဖြင့် NUG ၏ ပုဒ်မ ၁၂(၃) ပါ ၂၀၂၀ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ ၁ ရက်နေ့မှစ၍ မြန်မာနိုင်ငံပိုင်နက်အတွင်း ကျူးလွန်ခဲ့သည့် နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်မှုများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ တရားရုံး၏ တရားစီရင် ပိုင်ခွင့်ကို လက်ခံကြောင်း” ကြေငြာချက်ကို လက်ခံပါက⁶⁰² မြန်မာနိုင်ငံ၌ တရားမဝင် အာဏာသိမ်းစစ်တပ်မှ ကျူးလွန်ခဲ့သည့် CRSV (အခြားသောရာဇဝတ်မှုများအပါအဝင်) ကို စုံစမ်းစစ်ဆေးပြီး တရားစွဲဆိုနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။⁶⁰³ ၎င်းသည် ICC အတွက် ကြေငြာချက်အပေါ် ဆုံးဖြတ်ချက်တစ်ခုချမှတ်ရန် အချိန်ကြာမြင့်နိုင် ချေရုံပြီး နောက်ပိုင်းတွင် စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုများ သို့မဟုတ် တရားစွဲဆိုမှုများစတင်ပြုလုပ်ရန် အတွက် ပင် အချိန်ပိုကြာမြင့်မည်ဖြစ်သော်လည်း CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအား လျော်ကြေးပေးရေးအတွက် အခွင့်အလမ်းတစ်ရပ်ကိုတင်ပြနိုင်ပါသည်။

ICJ အနေဖြင့် ၂၀၂၀ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလတွင် မြန်မာနိုင်ငံအပေါ် ယာယီစီမံဆောင်ရွက်မှုများလုပ်ဆောင်ရန်အတွက် ခွင့်ပြုပေးသည့် ဂမ်ဘီယာနိုင်ငံ၏ တောင်းဆိုမှုတွင် CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအတွက် သီးခြား လျော်ကြေး သို့မဟုတ် နှစ်နာကြေးပေးရန် မြန်မာနိုင်ငံအား ICJ မှ အမိန့်ချမှတ်ခြင်းမရှိခဲ့သော်လည်း ရိုဟင်ဂျာလူထု အပေါ် ကျူးလွန်ခဲ့သည့် CRSV ကို အသိအမှတ်ပြုလက်ခံခဲ့ပါသည်။⁶⁰⁴ နိုင်ငံတကာတရားရုံးများမှ ထိုကဲ့သို့သော တွေ့ရှိချက်များ (နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့များ၏ အလားတူတွေ့ရှိချက်များနှင့်အတူ) သည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် အနာဂတ်တွင် ဒီမိုကရေစီနည်းလမ်းတကျ ရှေးချယ်တင်မြှောက်ထားသော အစိုးရတစ်ရပ်၏ အသိအမှတ် ပြုလက်ခံမှုနှင့် တောင်းပန်မှုတို့အတွက် အခြေခံအဖြစ် ဆောင်ရွက်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။

ဆက်လက်လုပ်ဆောင်လျက်ရှိသော CRSV မှတ်တမ်းတင်ရေး အားစိုက်ကြိုးပမ်းမှုများနှင့် အထူးသဖြင့် IIMM ၏ SGBC အထောက်အထားများ စုဆောင်းခြင်းနှင့် စိစစ်အတည်ပြုခြင်းများသည် အနာဂတ်တွင် CRSV ကျူးလွန်သူများအား တရားစွဲဆိုမှုများကို လွယ်ကူချောမွေ့ စေရန်နှင့် သွက်လက်မြန်ဆန်စေရန် ကူညီပေးပါမည်။⁶⁰⁵ ထိုသို့သော တရားရေးဆိုင်ရာ တရားစွဲဆိုမှုများသည် လျော်ကြေးပေးခြင်း၊ စိတ်ကျေနပ်မှုရရှိစေခြင်း၊ ပြန်လည်ထူထောင်ရေး၊ ပြန်လည်ထူထောင်ပေးခြင်းနှင့် ထိခိုက်နစ်နာမှုအတွက် လျော်ကြေးပေးခြင်းနှင့် ထပ်တလဲလဲလုပ်ဆောင်ခြင်း

မပြုလုပ်ရန်အာမခံခြင်းများ အစရှိသည့်ပုံစံများဖြင့် CRSVမှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူအချို့အတွက် အခွင့်အလမ်းများကို နောက်ဆုံးတွင် ပေးအပ်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။ CRSV မှတ်တမ်းတင်ရေး အားစိုက်ကြိုးပမ်းမှုများသည် မှတ်တမ်း-ထိန်းသိမ်းခြင်း၊ အောက်မေ့ဖွယ်အခမ်းအနားများနှင့် အမှန်တရားသိရှိခွင့်၏ စိတ်ကျေနပ်စေမှုတို့ကိုလည်း ပံ့ပိုးကူညီပေးမည် ဖြစ်ပါသည်။

အခြားနိုင်ငံများသည် မြန်မာနိုင်ငံမှ CRSV ရာဇဝတ်မှုများအပေါ်တွင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာတရားစီရင်ပိုင်ခွင့်ကို ကျင့်သုံးပါက၊ ၎င်းသည် မြန်မာနိုင်ငံမှ CRSV ကျူးလွန်သူများအား တရားစွဲဆိုရေးအတွက် အလားအလာရှိသော လမ်းကြောင်းတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။⁶⁰⁶ ၂၀၂၀ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် အာဂျင်တီးနား ပြည်ထောင်စု ရာဇဝတ်ခုံရုံး ၁ အနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအား ရိုဟင်ဂျာ လူနည်းစုများအပေါ် ၎င်းတို့၏ပြုမူဆက်ဆံမှုအတွက် အမှုဖွင့်ခဲ့သည်။⁶⁰⁷ ဤတရားရင်ဆိုင်မှုသည် CRSVမှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအနေဖြင့်၎င်းတို့၏ ဖြစ်ရပ်များကို ပြောပြရန် အခွင့်အရေးအပါအဝင် လျော်ကြေးပေးရေးအတွက် အလားအလာရှိသောလမ်းကြောင်းတစ်ခုကို ပေးစွမ်းနိုင်ခဲ့ပါသည်။ အချို့အတွက်၊ ဤအရာသည် ဖြစ်ပွားခဲ့ပြီးဖြစ်ပါသည်- ၂၀၂၁ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ ၁၈ ရက်နေ့တွင် ရိုဟင်ဂျာအမျိုးသမီးခြောက်ဦးသည် စစ်သားများမှ ကျူးလွန်ခဲ့ကြသည့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုအကြောင်းကို သက်သေခံထွက်ဆိုနိုင်ခဲ့ပြီး ထိုကဲ့သို့သောထွက်ဆိုမှုသည် ကမ္ဘာပေါ်ရှိ မည်သည့်နေရာတွင်မဆို ပထမဆုံးသော သက်သေခံထွက်ဆိုချက်အဖြစ်မှတ်သားနိုင်ခဲ့ပါသည်။⁶⁰⁸ ၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ ဇွန်လ ၁ ရက်နေ့တွင် တူရကီအာဏာပိုင်များသည် ၂၀၂၁ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလမှစ၍ အာဏာသိမ်းပြီး ကတည်းက မြန်မာနိုင်ငံတွင် တရားမဝင် အာဏာသိမ်းစစ်တပ်၏အဖွဲ့ဝင်များ ကျူးလွန်ခဲ့သော ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်သည့် ရာဇဝတ်မှုများအတွက် ပဏာမစုံစမ်းစစ်ဆေးမှုတစ်ခုကို ဖွင့်လှစ်ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။⁶⁰⁹ ၎င်းတို့၏ နယ်ပယ်ပေါ်မူတည်၍ အာဂျင်တီးနားရှိ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာတရားစီရင်ရေးအမှုရင်ဆိုင်မှုနှင့် မကြာသေးမီက တူရကီတွင် ဖွင့်လှစ်ဆောင်ရွက်ခဲ့သော စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုသည် CRSVမှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအတွက် အခွင့်အလမ်းများကို နောက်ဆုံးတွင် တင်ပြနိုင်ခဲ့သော်လည်း ၎င်းသည် သေချာမှုမရှိဘဲ မည်သည့်အခြေအနေတွင်မဆို နှစ်ပေါင်းများစွာပင် ကြာမြင့်နိုင်ပါသည်။

4. CRSVအတွက် ထိရောက်သောလျော်ကြေးပေးခြင်းများအပေါ် ခြိမ်းခြောက်မှုများ

CRSVမှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအတွက် လျော်ကြေးပေးခြင်းအပေါ် အဓိကခြိမ်းခြောက်မှုများသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကျူးလွန်ခဲ့သည့်ဖြစ်မှု

601 See Fortify Rights, 'Myanmar's Civilian Government Delegates Jurisdiction to International Criminal Court' (19 August 2021) <https://www.fortifyrights.org/our-impact/imp-mya-2021-08-19/> accessed 15 July 2022; Antonia Mulvey, 'Symposium on the Current Crisis in Myanmar: New Communication to the International Criminal Court Calls for Justice for Victims and Survivors of Crimes Committed by Myanmar's Military over Past Two Decades' (*Opinio Juris*, 29 September 2021) <http://opiniojuris.org/2021/09/29/symposium-on-the-current-crisis-in-myanmar-new-communication-to-the-international-criminal-court-calls-for-justice-for-victims-and-survivors-of-crimes-committed-by-myanmars-military-over-pas/> accessed 15 July 2022.
602 *Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide (The Gambia v. Myanmar)* (Request for the Indication of Provisional Measures: Order) 2020 ICJ Reports *Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide (The Gambia v. Myanmar)* accessed 23 June 2022.
603 Interview 25, representatives of the Independent Investigative Mechanism for Myanmar (online, 8 June 2022).
604 ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ တရားစီရင်ပိုင်ခွင့်သည် ပြစ်မှုကျူးလွန်သူများကို လူသားမျိုးနွယ်အပေါ် ရာဇဝတ်မှုကျူးလွန်သူများအဖြစ် ရှုမြင်နိုင်သည်အထိ ၎င်းတို့၏မျိုးဖောက်မှုက အလွန်ယုတ်မာရက်စက်လျှင် နိုင်ငံများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ နယ်မြေတွင် ဖြစ်ပွားသည်ဖြစ်စေ၊ ၎င်းတို့အပေါ် အကျိုးသက်ရောက်ခြင်း မရှိသည်ဖြစ်စေ အမှုများအပေါ် တရားစီရင်ခွင့်ပြုသည့် နိုင်ငံတကာဥပဒေပါ အခြေခံမူတစ်ရပ်ဖြစ်သည် - 'Enemies of all humanity'. Kanishka Kewlani, 'Three Avenues to Justice for the Rohingya' (*Columbia Journal of Transnational Law: The Bulletin*, 17 February 2017) [Three Avenues to Justice for the Rohingya](https://www.columbiajournaloftransnationallaw.org/2017/02/17/three-avenues-to-justice-for-the-rohingya/) - *Columbia Journal of Transnational Law* accessed 24 June 2022; See generally, David Luban, 'The Enemy of All Humanity' (2018) 2 *Netherlands Journal of Legal Philosophy* 112 [The Enemy of All Humanity](https://www.netherlandsjournaloflegalphilosophy.com/2018/02/112-the-enemy-of-all-humanity/) - *Netherlands Journal of Legal Philosophy* - *Eleven Journals* accessed 24 June 2022.
605 Trial International, 'Aung San Suu Kyi' [Aung San Suu Kyi - TRIAL International](https://www.trialinternational.com/en/aung-san-suu-kyi/) accessed 24 June 2022.
606 *Opinio Juris*, 'Symposium on the Current Crisis in Myanmar: Inching Closer to a Historic Universal Jurisdiction Case in Argentina on the Rohingya Genocide' (30 September 2021) [Symposium on the Current Crisis in Myanmar: Inching Closer to a Historic Universal Jurisdiction Case in Argentina on the Rohingya Genocide - Opinio Juris](https://www.opiniojuris.org/2021/09/30/symposium-on-the-current-crisis-in-myanmar-inching-closer-to-a-historic-universal-jurisdiction-case-in-argentina-on-the-rohingya-genocide-opinio-juris/) accessed 24 June 2022.
607 Myanmar Accountability Project, 'Turkish Authorities Open Unprecedented Investigation into Myanmar Junta' (2 June 2022) <https://the-world-is-watching.org/2022/06/02/turkish-authorities-open-unprecedented-investigation-into-myanmar-junta/> accessed 20 June 2022.
608 ALTSEAN, 'Report Card #3: Ignoring ICJ Provisional Measures, Burma/Myanmar's Military Turns Violence Against Entire Nation' (24 May 2021), 2.

များအပေါ် ဒဏ်ခတ်မခံရဘဲ ကင်းလွတ်ခွင့်ရနေသည့် အခြေအနေသည် အမြစ်တွယ်နေခြင်းဖြစ်ပြီး စစ်တပ်အနေဖြင့် အကြမ်းဖက်မှုနှင့် ဖိနှိပ်မှုတို့ကို ဆက်လက်လုပ်ဆောင်နေခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

တရားမဝင် အာဏာသိမ်းစစ်တပ်အစိုးရ၏ လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့ဝင်များသည် ၎င်းတို့၏ရာဇဝတ်မှုများမှ သက်သေ အထောက်အထားကို ဖျက်စီးပစ်နေကြောင်း ထွက်ပေါ်လာခဲ့ပြီး “အသုဘအခမ်းအနားများမှ ရုပ်အလောင်းများကို လုယူပြီး စီးသင်္ဂြိုဟ်ခြင်းနှင့် ဆန္ဒပြသူများ၏ ရုပ်အလောင်းများကို စုဆောင်းရယူရန် ကြိုးစားသည့် အရပ်သားများကို ပစ်ခတ်ခြင်း”တို့ပြုလုပ်ကြောင်း သတင်းရရှိပြီး⁶⁰⁹ သေဆုံးရုပ်အလောင်းများကို အရပ်သားပြည်သူများ တုန့်လှုပ်ခြောက်ခြား စေရန် အသုံးပြုခဲ့ကြပါသည်။⁶¹⁰ စစ်အာဏာရှင်အစိုးရသည် တရားစီရင်ရေး၊ ဥပဒေရေးရာ၊ လုံခြုံရေးနှင့် အခြားသော အဓိကခေါင်းဆောင်ရာထူးများကို ၎င်း၏ကိုယ်ပိုင် ခန့်အပ်ထားသူများဖြင့်လည်း အစားထိုးခဲ့ပြီး ရာဇဝတ်မှုများအတွက် တာဝန်ယူမှု၊ တာဝန်ခံမှုရှိခြင်းကို ၎င်း၏ကိုယ်ပိုင်ရာထူးများဖြင့် တားဆီးထားပါသည်။⁶¹¹ ဤကဲ့သို့သော အခြေအနေတွင် CRSV အတွက် လျော်ကြေးပေးခြင်းများသည် နားလည်သဘောပေါက်ရန် မဖြစ်နိုင်သည့်ပုံပေါ်ပါသည်။

စစ်တပ်သည် နိုင်ငံတစ်ဝှမ်းလုံးတွင် သွားလာလှုပ်ရှားမှုများကို ကန့်သတ်ရန်၊ CSO များနှင့် လူ့အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်သူများကို ပစ်မှတ်ထားရန်နှင့် အင်တာနက်နှင့် တယ်လီဖုန်း ဆက်သွယ်မှုများကို စောင့်ကြည့်ရန်နှင့်ကန့်သတ်ရန် တို့ကို ဆက်လက်လုပ်ဆောင်နေသောကြောင့် အသက်ရှင်သန်ကျန်ရစ်သူများအား ကြားဖြတ်လျော်ကြေးငွေများပေးအပ်ရန် CSO များအတွက် အခွင့်အလမ်းသည် ကန့်သတ်မှုရှိပြီး မြိမ်းခြောက် ခံနေရပါသည်။⁶¹² အထက်တွင်ဆွေးနွေးထားသည့်အတိုင်း ဤအခြေအနေတွင် CRSV မှ အသက်ရှင် ကျန်ရစ်သူ အများအပြားသည် ပုန်းအောင်းနေရဆဲ သို့မဟုတ် ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်နေရဆဲဖြစ်ပြီး အသက်ရှင်ရပ်တည်မှု အတွက် ၎င်းတို့၏အခြေခံလိုအပ်ချက်များကို ရရှိရန် ရန်ကင်းနေရပြီး လျော်ကြေးဆိုင်ရာ အထောက်အပံ့များ ရရှိဖို့ နေနေသော အသက်ရှင်လျော်ကြေးအခြေအနေတွင် ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် အခြေအနေတွင်ပင် ရှိနေနိုင်ပါသည်။ ထို့အပြင်၊ တရားမျှတမှုနှင့် လျော်ကြေးပေးမှုများကို ရှာဖွေနေသည့် သို့မဟုတ် ထောက်ခံအားပေးသည့် CSO များ သို့မဟုတ် CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများသည် ပြစ်မှုကျူးလွန်သူ၏ လက်တုံ့ပြန်မှုအန္တရာယ်ရှိနေပြီး၊ အများစုမှာ စစ်တပ်၏ လက်တုံ့ပြန်ခြင်းကို ဆိုလိုခြင်းဖြစ်ပါသည်။

လျော်ကြေးဆိုင်ရာ အထောက်အပံ့ရရှိနိုင်ပြီး အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ လက်ခံရရှိနိုင်သည့် အတိုင်းအတာအထိ ရှိသော်ငြားလည်း ၎င်း၏ထိရောက်မှုကို ကျား / မ ဖြစ် တည်မှု အပေါ် ထိလွယ် ရလွယ် ရှိမှု နှင့် မြန်မာနိုင်ငံရှိ ထောက်ပံ့ ပေးရေးဆိုင်ရာပရောဂျက်အချို့၏ လျှို့ဝှက်ထားရှိရသည့် လက္ခဏာများ မရှိခြင်းကြောင့် ၎င်း၏ထိရောက်မှုသည် မြိမ်းခြောက်ခံနေရပါသည်။ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအား လျော်ကြေးအထောက်အပံ့ ပေး အပ် နေ သည့် ပါဝင် ဆောင်ရွက် သူ များ သည် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများကို ကာကွယ်ပေးရန် လုံလောက်သော စီမံချက်များကို လုပ်ဆောင်ခြင်းမရှိဘဲ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအား

နောက်ထပ် စိတ်ဒဏ်ရာရစေခြင်း သို့မဟုတ် မတရားဖိနှိပ်မှုများပြုလုပ်ခြင်းတို့ကို မရှောင်ကြဉ်ပါက၊ ၎င်းတို့၏ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုများသည် ထိရောက်မှုမရှိဘဲ အန္တရာယ်ရှိနိုင်ပါသည်။ အလားတူပင်၊ တစ်ကြိမ်တည်းပင် သို့မဟုတ် ကာလတိုပေးအပ်သော လျော်ကြေး အထောက်အပံ့သည် ထိရောက်၊ လုံလောက်မှု မရှိသည့်အတွက် ၎င်းတို့၏အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း သို့ ပြန်လည် ဝင်ရောက် ပေါင်းသင်းဆက်ဆံရေးနှင့် ဒဏ်ရာကုစားရန်အတွက် လိုအပ်ချက်များကဲ့သို့ ရှုပ်ထွေးပြီး မျိုးစုံရှိနေသည့် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏လိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းပေးရန် ပျက်ကွက်မည်ဖြစ်ပါသည်။ အသက်ရှင် ကျန်ရစ်သူများသည် ကြားဖြတ်လျော်ကြေးပေးခြင်းအပေါ် အနှုတ်သဘောဆောင်သော သို့မဟုတ် စိတ်ကျေနပ်ဖွယ်မရှိသည့် အတွေ့အကြုံများရှိပါက ၎င်းသည် အနာဂတ်တွင်၊ အထူးသဖြင့် တရားမျှတမှုနှင့် နစ်နာကြေးတင်ပြတောင်းဆိုချက်များအပေါ် ရန်လိုနေပြီဖြစ်သောအခြေအနေတွင် နောက်ထပ် လျော်ကြေးများ ရယူခြင်းမှ သူတို့အား အဟန့်အတားဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ယုံကြည်စိတ်ချရသည့် ထိခိုက်နစ်နာသူများအပေါ် အပြစ်တင်ခြင်းယဉ်ကျေးမှုသည် ထိရောက်သော လျော်ကြေးပေးခြင်းများအတွက် ဆက်လက်၍ဖြစ်ပေါ်နေသည့် မြိမ်းခြောက်မှုတစ်ရပ်ကို ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ၎င်းတို့ ကြုံတွေ့ ခံစားခဲ့ရပြီးသော ထိခိုက်နစ်နာမှုအတွက်ကုစားမှုတစ်ခုကို ရှာဖွေနေသော အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများသည် လူမှုရေးဆိုင်ရာအမည်းစက်၊ ခွဲခြားဆက်ဆံခံရမှုနှင့် CRSV၏ ပြင်းထန်သည့် ရေရှည်သက်ရောက်မှုများကို ဖြစ်စေသော ချန်လှပ်ထားမှုများနှင့် ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ရလေ့ရှိပါသည်။

အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း မြန်မာနိုင်ငံရှိ CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအတွက် လျော်ကြေး ပေးခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ အဓိကပါဝင်ဆောင်ရွက်ပေးသူသည် တိုင်းပြည်၏ အနာဂတ်ဒီမိုကရေစီ နည်းလမ်းတကျ ရွေးချယ်တင်မြှောက်ထားသော အစိုးရတစ်ရပ်ပင်ဖြစ်ပါသည်။ ထိုကဲ့သို့သော အနာဂတ်အစိုးရသည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ မတူကွဲပြားသော လူမျိုးစုနှင့် ဘာသာရေးအုပ်စုများကို အပြည့်အဝ ကိုယ်စားမပြုဘဲ အားလုံးပါဝင်ပြီး ခွဲခြားမှုမရှိသော မူဝါဒများနှင့် လက်တွေ့ဆောင်ရွက်ခြင်းများကို စစ်မှန်စွာဖြင့် ကတိကဝတ်မပြုပါက၎င်းသည် နိုင်ငံတော်မှ လျော်ကြေးငွေများ အပြည့်အဝပေးရေး အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းအပေါ် ကြီးမားသော မြိမ်းခြောက်မှုတစ်ရပ် ဖြစ်လာမည်ဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ် သမိုင်းဝင် အထွေထွေ ရွေးကောက်ပွဲတွင် ၎င်း၏ သောင်ပြုကမ်းပြုအနိုင်ရပြီး နောက်ပိုင်းကြည့်ပါက NLD ၏ ချန်လှပ်ထားခဲ့သော တိုင်းရင်းသား-အမျိုးသားရေး နိုင်ငံရေးခံယူချက်ကို⁶¹² လူအများက စိတ်ပျက်ခဲ့ကြပါသည်။ NLD အဖွဲ့ဝင်ဟောင်းများစွာဖြင့် ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ထားသည့်- CRPH၊ NUG နှင့် NUCC တို့သည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ တိုင်းရင်းသားနှင့် ဘာသာရေးအဖွဲ့များအပေါ် လုံလောက်စွာ ကိုယ်စားမပြုခြင်းသို့မဟုတ် ပါဝင်ခြင်းမရှိကြဟု ဝေဖန်မှတ်ချက် ပြုသူအချို့က ဆွေးနွေးအကြံပြုထားကြပါသည်။ (ဤနိုင်ငံရေးအဖွဲ့အစည်းများ၏ အတော်လေး ပူးပေါင်းပါဝင်မှုကို အခြားသူများက ချီးကျူးပြောကြားကြသော်လည်း) မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဒီမိုကရေစီဖက်ဒရယ် ပြည်ထောင်စုစနစ် သစ်သို့ အနာဂတ်ကာလ၌ အသွင်ကူးပြောင်းမှုတွင် တိုင်းရင်းသားနှင့် ဘာသာရေးလူနည်းစု

609 See, e.g., Robin McDowell and Margie Mason, 'AP Investigation: Myanmar's Junta Using Bodies to Terrorize' (AP News, 26 May 2021) <https://apnews.com/article/myanmar-business-b2187c696e428139437778aeb0c43d4> accessed 23 June 2022.
610 အထူးသဖြင့် စစ်အစိုးရသည် မြန်မာနိုင်ငံ ရဲတပ်ဖွဲ့မှ၊ ပြည်ထောင်စု ရှေ့နေချုပ်နှင့် လက်ထောက်ရှေ့နေချုပ်၊ ပြည်နယ် အသီးသီးအတွက် ပြည်နယ်ရှေ့နေချုပ်၊ ဒေသအသီးသီးအတွက် ဒေသဆိုင်ရာရှေ့နေချုပ်၊ ပြည်နယ် သို့မဟုတ် ဒေသန္တရ တရားလွှတ်တော်များမှ တရားသူကြီးချုပ်များ သို့မဟုတ် တရားသူကြီးများ၊ ပြည်ထောင်စု တရားသူကြီးချုပ်နှင့် တရားလွှတ်တော်ချုပ် တရားသူကြီးများအပြင် မြန်မာနိုင်ငံ အမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်၏ ဥက္ကဋ္ဌ၊ ဒုဥက္ကဋ္ဌနှင့် အဖွဲ့ဝင်များကိုလည်း အသစ်ခန့်အပ်ခဲ့သည်။ ALTSEAN, 'Report Card #3: Ignoring ICJ Provisional Measures, Burma/Myanmar's Military Turns Violence Against Entire Nation' (24 May 2021), 1, 4-5.
611 ဘဏ်အကောင်အထောက်အပံ့နှင့် အကောင်ပိုင်ရှင်အမည်များအပါအဝင် ဗဟိုဘဏ်လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ အချက်အလက်များကို ဝင်ရောက်ကြည့်ရှုခွင့် အပါအဝင် နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ (SAC) ထံ မှတ်ပုံတင် အသေးစိတ်အချက်အလက်များပေးရန်လိုအပ်သည်အထိ မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းရှိ CSO များနှင့် NGO များအနေဖြင့် မှတ်ပုံတင်ရသည်ကို သတိပြုရန်လည်း အရေးကြီးပါသည်။ ၎င်းသည် လူပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် ရန်ပုံငွေလမ်းကြောင်းများကို ဖော်ထုတ်ပြီး SAC (နိုင်ငံတော် အုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ) အနေဖြင့် CSO များနှင့် NGO များ၏ လုပ်ငန်းများနှင့် တည်နေရာများကို မြေရာခံရန် လွယ်ကူစေသည်။ Interview 1, independent expert (online, 7 March 2022).
612 See, e.g., Amy Dwyer, 'What Does the NLD's Re-Election Mean for Myanmar's Stalled Peace Process and the Country's Deeply Rooted Ethnic Conflict?' (Women In International Security, 2 December 2020) <https://wiisglobal.org/what-does-the-nlds-re-election-mean-for-myanmars-stalled-peace-process-and-the-countrys-deeply-rooted-ethnic-conflict/> accessed 24 June 2022.

များ—နှင့် အမျိုးသမီးများနှင့် LGBTIQအဖွဲ့ဝင်များ+ အသိုက်အဝန်း-
၏အပြည့်အဝပါဝင်မှုနှင့် ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုတို့သည် အရေးကြီးပါမည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအတွက် ထိရောက်သော
လျော်ကြေးပေးခြင်းများအတွက် နောက်ထပ်ခြိမ်းခြောက်မှုတစ်ခုမှာ နိုင်ငံ
တွင်းရှိ သမိုင်းဝင်နှင့် လက်ရှိအခြေအနေများအပေါ် အာရုံစိုက်မှု အတော်
လေး ကင်းမဲ့သွားခြင်းနှင့် နိုင်ငံတကာအသိုက်အဝန်းထံမှ ရန်ပုံငွေထောက်ပံ့
မှု ကင်းမဲ့သွားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံများစွာအတွက် မြန်မာနိုင်ငံနှင့် စေ့စပ်
ဆွေးနွေးခြင်းများသည် သံတမန်ရေးရာ ဦးစားပေးမဟုတ်ကြောင်း ထွက်
ပေါ်လာပါသည်။ ဤနိုင်ငံရေးနှင့်သက်ဆိုင်သည့်ဆန္ဒ ကင်းမဲ့မှုနှင့် နိုင်ငံတကာ
အသိုက်အဝန်းမှ စေ့စပ်ဆွေးနွေးမှုကင်းမဲ့ခြင်းသည် လျော်ကြေးဆိုင်ရာ
ထောက်ပံ့မှုအတွက်ရန်ပုံငွေ ထောက်ပံ့မှုကို လုံခြုံစေရန် ကြိုးပမ်းအားထုတ်

မှုများ၊ ပိတ်ဆို့အရေးယူမှုများ သို့မဟုတ် ပိုင်ဆိုင်မှု ပြန်လည်သိမ်းယူခြင်း
မဟာဗျူဟာများနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ တရားစီရင်ပိုင်ခွင့်မှတစ်ဆင့် CRSV
ပြစ်မှုကျူးလွန်သူများအား တရားစွဲဆိုခြင်းများအား ဆက်လက်လုပ်ဆောင်
ရန် ကြိုးစားအားစိုက်ထုတ်မှုများအပေါ် တားဆီးနှောင့်ယှက်မှုဖြစ်စေ
နိုင်ပါသည်။

မည်သို့ဆိုစေကာမူ အနာဂတ်လျော်ကြေးပေးခြင်းဆိုင်ရာစီမံကိန်းများ
တွင် အန္တရာယ်အပေါ် အကဲဖြတ်ခြင်းတစ်ခု၊ ၎င်းတို့၏ရေရှည်တည်တံ့
ခိုင်မြဲမှုကိုသေချာစေရန်အစီအစဉ်တစ်ခုနှင့် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏
ပါဝင် ဆောင်ရွက်မှုနှင့် အဓိကကျမှုတို့ကိုသေချာစေရန် သင့်လျော်သော
လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခုပါဝင်မည်ဖြစ်ပါသည်။

သက်ဆိုင်ရာအစိုးရကလည်း အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ ဖိနှိပ်ခံစားရသည့်လိုအပ်ချက်များနှင့်ကိုက်ညီရန်အတွက် မြန်မာနိုင်ငံ၏လက်ရှိ အခြေ
အနေ၏တက်လှုပ်ဖြစ်ရပ်များနှင့် လိုက်လျောညီထွေရှိစွာကျင့်သုံးပေးရမည်။
© Shutterstock

IX. အကြံပြုချက်များ

အောက်ပါအကြံပြုချက်များသည် ဤအစီရင်ခံစာ၏တွေ့ရှိမှုများအပေါ်၍ ခံစားပြီး ကျွန်ုပ်တို့၏သုတေသန ပြုလုပ်မှုမှတစ်ဆင့် ခွဲခြားသတ်မှတ်ထားသော သက်ဆိုင်ရာပါဝင်ပတ်သက်သူများကို ပစ်မှတ်ထား ဆောင်ရွက်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

1. မြန်မာနိုင်ငံ၌ အနာဂတ် အရပ်သားဦးဆောင်သော ဒီမိုကရေစီဖက်ဒရယ်အစိုးရအတွက် အကြံပြုချက်များ

မြန်မာနိုင်ငံတွင် စစ်မှန်သောဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီကိုယ်စားပြုစနစ်တစ်ခုကို ထူထောင်နိုင်ရေးအတွက် မရေမတွက်နိုင်လောက်သည့်ဆန္ဒပြသူများ၊ တက်ကြွလှုပ်ရှားသူများနှင့် အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၏ တောင်းဆိုမှုကို သတိပြုမိပါက အနာဂတ်အစိုးရသည် CRSV အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအား လျော်ကြေးငွေ အပြည့်အဝပေးဆောင်ရေးအတွက် တာဝန်ရှိမည်ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် အနာဂတ်အစိုးရတစ်ရပ် အနေဖြင့်-

- တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုအားလုံးနှင့် အတိတ်ကာလနှင့် ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေသော ပဋိပက္ခများ အားလုံးမှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူအားလုံးသည် ၎င်းတို့၏လိုအပ်ချက်များနှင့် ဦးစားပေးမှုများကို ထုတ်ဖော်ပြောဆိုနိုင်ပြီးလျော်ကြေးပေးရေးအားစိုက်ကြီးပမ်းမှုများတွင်အဓိပ္ပာယ်ပြည့်ဝစွာပါဝင်နိုင်စေရေး သေချာစေရန်အတွက် လိုအပ်သည့် ယန္တရားများကို ထူထောင်သင့်ပါသည်။
- CRSV အပါအဝင် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအားလုံးကို စုံစမ်းစစ်ဆေးပြီး ပြစ်မှုကျူးလွန်သူများအား တရားစွဲဆို၍ လုံလောက်သော အပြစ်ပေးအရေးယူမှုဆောင်ရွက်၍ ထိခိုက်နစ်နာသူများနှင့် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအား လျော်ကြေးပေးအပ်ကြောင်းကို သေချာစေရန် ဆောင်ရွက်ပါ။

CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများထံသို့ တိုက်ရိုက် စီမံခန့်ခွဲရေး လျော်ကြေးထောက်ပံ့မှုအစီအစဉ်တစ်ခုကို ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်ရန်အလို့ငှာ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ အခွင့်အရေးနှင့် လိုအပ်ချက်များကို တုံ့ပြန်ရန် အခြားသောအရာများထဲမှ အောက်ဖော်ပြပါ လုပ်ဆောင်ချက်များကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားသည့် လွတ်လပ်၍ ရေရှည်တည်တံ့သော ဝန်ကြီးဌာနအချင်းချင်းကြားရှိ အဖွဲ့အစည်းများ⁶¹³ ထူထောင်ပါ-

- CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ အရေးတကြီးလိုအပ်ချက်များကို တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ပေးပြီး တစ်ဦးချင်းအတွက်တစ်လုံးတစ်ခဲတည်း ငွေပေးချေမှုများ သို့မဟုတ် ပင်စင်လစာများမှ တစ်ဆင့် စီမံခန့်ခွဲရေးဆိုင်ရာ လျော်ကြေးပေးရေးအစီအစဉ်တစ်ခုကို စီစဉ်ဆောင်ရွက်ပါ။
- အခြားသော လျော်ကြေးပေးခြင်းပုံစံများနှင့် အခမဲ့ လုံလောက်သော ဆေးဘက်ဆိုင်ရာနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ စောင့်ရှောက်မှုအတွက် CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများကို အခွင့်အရေး ပေးထားသည့် အစီအစဉ်တစ်ခုကို တည်ဆောက်ပေးပါ။⁶¹³

- ရွှေ့ပြောင်းခြင်းခံခဲ့ရသော CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ ဆန္ဒအလျောက် ဘေးကင်းလုံခြုံပြီး ဂုဏ်သိက္ခာရှိရှိ ပြန်လာနိုင်ရေးအတွက် ကျား-မဖြစ်တည်မှုဆိုင်ရာထိလွယ်လွယ်ရှိသော လျော်ကြေးပေးခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခုကို လုပ်ဆောင်ပေးပြီး လွယ်ကူချောမွေ့အောင် ဆောင်ရွက်ပါ။⁶¹⁴
- CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏သားသမီးများအား နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့် စာရွက်စာတမ်းများ ပေးအပ်ရန်၊ ပညာသင်ဆုများနှင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းသင်တန်းများရရှိစေရန် ၎င်းတို့အား ခွဲခြားသတ်မှတ်ပေးရန် စနစ်တစ်ခု တည်ထောင်ပေးပါ။
- ဤလုပ်ငန်းစဉ်များသည် နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများ (လက်လှမ်းမီနိုင်မှု၊ ထိရောက်မှု၊ ခွဲခြားဆက်ဆံမှု မရှိရေး၊ ကျား/မတန်းတူညီမျှမှုနှင့် အလုံးစုံပါဝင်မှု အစရှိသည်တို့ အပါအဝင်) နှင့် ကိုက်ညီသင့်ပါသည်။ ၎င်းတို့ကို CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ ဆွေးနွေးတိုင်ပင်မှုနှင့် ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုတို့ဖြင့် ရှေ့ပြေးပကာမအနေဖြင့် အကောင်အထည်ဖော်သင့်ပါသည်။

အောက်ဖော်ပြပါအမှတ်ရမှုနှင့် အသိအမှတ်ပြုမှုအတွက်၊ မှတ်တမ်းတင်ပြုစုရန်၊ အောက်ဖော်ပြပါအမှတ်ရစေရန်နှင့် CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ ခံစားခဲ့ရသည့် ထိခိုက်နစ်နာမှုများကို လူသိရှင်ကြားအသိအမှတ်ပြုရန် ဦးဆောင်မှုနှင့် ပံ့ပိုးကူညီမှုအတွက် ကြိုးစားအားထုတ်မှုများနှင့် ၎င်းတို့သည် ထိခိုက်ခံစားခဲ့ရသူများ အပေါ်အပြစ်တင်သည့် အပြစ်တွယ်နေသော ရှေးဟောင်း သဘောထားများနှင့်ယဉ်ကျေးမှုများ မည်ကဲ့သို့ ချိတ်ဆက်ထားသည် တို့ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားပေးပါ။

ထပ်တလဲလဲလုပ်ဆောင်ခြင်းမပြုလုပ်ရန် အာမခံခြင်းများ အရ

- ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုဆန့်ကျင်ရေးဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂကွန်ဗင်းရှင်း၊ လူမျိုးရေး ခွဲခြားဆက်ဆံမှု ပုံစံအားလုံး ဖယ်ရှားရေးသဘောတူစာချုပ်နှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကွန်ဗင်းရှင်းတွင် လူပုဂ္ဂိုလ်အားလုံး ပျောက်ကွယ်သွားစေရန်အတင်အကျပ်လုပ်ဆောင်ခြင်းကို အကာအကွယ် ပေးရေး အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကွန်ဗင်းရှင်းတို့ကို အတည်ပြုပြီး အဆိုပါ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့် မြန်မာနိုင်ငံမှအဖွဲ့ဝင်ဖြစ်နေပြီဖြစ်သော နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေး ဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း များအပေါ် ရွေးချယ်၍ ပရိတိုကောများကို လက်မှတ် ရေးထိုးပါ။
- CRSV အပါအဝင် GBV ကို ကာကွယ်ခြင်း၊ မှတ်တမ်းတင်ပြုစုခြင်းနှင့် ဥပဒေပိုင်းတုံ့ပြန်မှုတို့နှင့် ဆက်စပ်လျက်ရှိပြီး ဥပဒေပိုင်းဆိုင်ရာ စံသတ်မှတ်ချက်များရှိနေသည့် တရားသူကြီးအဖွဲ့၊ ရဲတပ်ဖွဲ့နှင့် တရားစွဲဆိုရေး အာဏာပိုင်များ၊ တရားသူကြီးများနှင့် ဆေးဘက်ဆိုင်ရာ ဥပဒေကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များနှင့် အခြားသော ဥပဒေပညာရှင်များကို လေ့ကျင့်ပေးပါ။
- အောက်တွင်ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း ဥပဒေပိုင်းဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုကို ကျော်ဖြတ်ပြီး အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ပါ။

613 Such as a Gender Equality Commission and/or Human Rights Commission.
614 See UN CEDAW Committee 'Concluding observations on the report of Myanmar submitted under the exceptional reporting procedure' (18 March 2019) UN Doc CEDAW/C/MMR/CO/EP/1, para 50.

ကျား-မ အခြေပြု အကြမ်းဖက်မှု အဆုံးသတ်ရေး အပေါ်-

- ပြန်လည်ပြင်ဆင်ထားသော CEDAWကိုအတည်ပြုပါ - အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု တားဆီးကာကွယ်ရေးဥပဒေကို လေးစားလိုက်နာခြင်း။⁶¹⁵
- နိုင်ငံတကာက လက်ခံထားသော အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်များနှင့် စံနှုန်းများကို လေးစားလိုက်နာ၍ မုဒိမ်းမှုနှင့် အခြားသော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကျူးလွန်မှုဆိုင်ရာပုံစံများအပေါ် ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေ ပြဋ္ဌာန်းချက်များ၏ ဥပဒေပိုင်းဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုတစ်ရပ် လုပ်ဆောင်ပါ။⁶¹⁶ အထူးသဖြင့်၊ လင်မယားချင်းမုဒိမ်းကျင့်မှုသည် ရာဇဝတ်မှုကျူးလွန်ခြင်းဖြစ်ကြောင်းနှင့်⁶¹⁷ မုဒိမ်းမှု၏ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်သည် ကျား-မ ဖြစ်တည်မှုအပေါ်ဘက်လိုက်မှုမရှိကြောင်း သေချာအောင်ဆောင်ရွက်ပါ။⁶¹⁸
- CEDAW ကော်မတီက တောင်းဆိုထားသည့်အတိုင်း ကိုယ်ဝန်ဖျက်ချခြင်းကို ရာဇဝတ်မှု ကျူးလွန်သည်ဟု သတ်မှတ်သည့် ဥပဒေများကို ရုပ်သိမ်းပေးပါ။⁶¹⁹
- လူမျိုးစုအားလုံးမှ အမျိုးသမီးများ အပါအဝင် အမျိုးသမီးများအား အတင်းအကျပ် ရွှေ့ပြောင်းခြင်းမှ အကာအကွယ်ပေးသည့် ပြီးပြည့်စုံသော ဥပဒေကို ပြဋ္ဌာန်းပေးပါ။⁶²⁰
- CRSV အပါအဝင်ပြင်းထန်သည့် နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်မှုများကို ပြစ်မှုအဖြစ်ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းရန် ပြစ်မှု ဆိုင်ရာဥပဒေ ပြဋ္ဌာန်းချက်များ၏ ဥပဒေပိုင်းဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုတစ်ရပ် လုပ်ဆောင်ပြီး ထိုကဲ့သို့သောရာဇဝတ်မှုများအပေါ် အရပ်ဘက်တရားစီရင်ပိုင်ခွင့်ကို တည်ထောင်ပါ။⁶²¹
- SGBVမှ ထိခိုက်နစ်နာသူများအားလုံးသည်ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့်ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာ ထိခိုက် နစ်နာမှုများ ခံစားခဲ့ရသည့်အတွက် လျော်ကြေးပေးခြင်းနှင့် သင်္ဘောတိုင်းဆိုင်ရာ အသိအမှတ်ပြုခြင်းအပါအဝင် နစ်နာကြေးရရှိပိုင်ခွင့်၊ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးနှင့် ထောက်ပံ့ကူညီ ပေးသည့် ဝန်ဆောင်မှုများ ရရှိပိုင်ခွင့်နှင့် တရားမျှတမှု ရရှိပိုင်ခွင့်တို့ အသေအချာရရှိစေရန် သင့်လျော်သောစီမံချက်များကို ဆောင်ရွက်ပါ။
- ကျောင်းသင်ရိုးညွှန်းတမ်းများနှင့် အများပြည်သူသို့ သတင်းစကားပြောကြားရာတွင် ကျားမတန်းတူညီမျှမှုနှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှု မရှိစေရေး မြှင့်တင်ပါ။

- အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအတွက် အရည်အသွေးမီ ဆေးဘက်ဆိုင်ရာနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှုများကို လက်လှမ်းမီစေရေး သေချာဆောင်ရွက်ပေးသလို ကျားမရေးရာ ကိစ္စရပ်များ နှင့် GBVတို့နှင့်စပ်လျဉ်း၍ စနစ်ကျသောသင်တန်းပို့ချခြင်းအပါအဝင် ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှု ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များ၏ ကျား/မဖြစ်တည်မှုအပေါ်တုံ့ပြန်မှုနှင့် ထိလွယ်ရှလွယ် ရှိမှုတို့ကို အားကောင်းအောင်ဆောင်ရွက်ပါ။

ခွဲခြားဆက်ဆံမှုမရှိရေး အပေါ်-

- “နိုင်ငံသား”များသာမက လူအားလုံးအတွက် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေး ကာကွယ်မှုများကို တိုးချဲ့လုပ်ဆောင်ပါ။⁶²²
- ခွဲခြားဆက်ဆံမှုနှင့်/သို့မဟုတ် အခြေခံနိုင်ငံရေးခံယူချက်အပေါ်မူတည်၍ နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့်ကို ငြင်းပယ်ခံရသူ သို့မဟုတ် ၎င်းတို့၏ နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့်ကို ဖယ်ရှားခြင်းခံရသူအားလုံးတို့၏ နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့်ပြန်လည်ရရှိစေရေးကို သေချာအောင်ဆောင်ရွက်ပါ။ လူမျိုးစုအပေါ် အခြေခံ၍ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို ဖယ်ရှားပစ်ရန်နှင့် မျိုးရိုးစဉ်ဆက်ကဲ့သို့သော နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့်ကို ဆုံးဖြတ်ပေးသည့် မျှတသောစံသတ်မှတ်ချက်များကို အသုံးပြုနိုင်ရန် နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့်ဥပဒေအား ရုပ်သိမ်းပေးပါ။⁶²³
- ပြည်တွင်းဥပဒေများတွင် CEDAW ကွန်ဗင်းရှင်း၏ ပုဒ်မ ၁ စာကြောင်းအရ လမ်းဆုံပုံစံများ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများအပါအဝင် အများပြည်သူနှင့် ပုဂ္ဂလိကနယ်ပယ်များတွင် တိုက်ရိုက် သော်လည်းကောင်းနှင့် သွယ်ဝိုက်၍သော်လည်းကောင်း ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းမှ ပြုလုပ်ခြင်းကို အကျိုးဝင်သည့် အမျိုးသမီးများအပေါ်ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်တစ်ခုပါရှိကြောင်း သေချာအောင်ဆောင်ရွက်ပါ။
- LGBTIQ+ ပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် လူမျိုးစု သို့မဟုတ် ဘာသာရေး လူနည်းစုများမှ ပုဂ္ဂိုလ်များ - လျော်ကြေးပေးရေးစတင်လုပ်ဆောင်မှု တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအဖြစ် ဆောင်ရွက်သည့် မည်သည့် လှုပ်ရှားမှု သို့မဟုတ် ပရောဂျက်တွင်မဆို - CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူ အမျိုးသမီးနှင့် အမျိုးသား၊ LGBTIQ+ လူပုဂ္ဂိုလ်များ၊ လူမျိုးစု သို့မဟုတ် ဘာသာရေး လူနည်းစုများမှ လူပုဂ္ဂိုလ်များ - အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ မတူကွဲပြားသော အမျိုးအစားများ ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုနှင့် အားလုံးပါဝင်မှုတို့အပေါ် အာမခံချက်ပေးပါ။

615 Ibid para 18.
 616 Ibid para 16.
 617 See HRC ‘Sexual and gender-based violence in Myanmar and the gendered impact of its ethnic conflicts’ (12 September 2019) UN Doc A/HRC/42/CRP.4, para 32.
 618 See, e.g., International Criminal Court (ICC), ‘Elements of Crimes’ (2011) ISBN No. 92-9227-232-2, art 7(1)(g)-1 ‘Crimes Against Rape’ <https://www.refworld.org/docid/4ff5dd7d2.html> accessed 23 June 2022.
 619 UN CEDAW Committee ‘Concluding observations on the combined fourth and fifth periodic reports of Myanmar’ (25 July 2016) UN Doc CEDAW/C/MMR/CO/4-5, para 39(b); UN CEDAW Committee ‘General recommendation No. 35 on gender-based violence against women, updating general recommendation No. 19 (14 July 2017) UN Doc CEDAW/C/GC/35, para 31(a). See also UN Committee on Economic, Social and Cultural Rights ‘General comment No. 22 (2016) on the right to sexual and reproductive health (article 12 of the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights) (2 May 2016) UN Doc E/C.12/GC/22, para 57.
 620 UN CEDAW Committee ‘Concluding observations on the report of Myanmar submitted under the exceptional reporting procedure’ (18 March 2019) UN Doc CEDAW/C/MMR/CO/EP/1, para 20.
 621 Ibid para 22.
 622 See HRC ‘Sexual and gender-based violence in Myanmar and the gendered impact of its ethnic conflicts’ (12 September 2019) UN Doc A/HRC/42/CRP.4, para 234.
 623 UN CEDAW Committee ‘Concluding observations on the report of Myanmar submitted under the exceptional reporting procedure’ (18 March 2019) UN Doc CEDAW/C/MMR/CO/EP/1, para 24.

တရားမျှတမှုရှာဖွေခြင်း အပေါ် -

- စစ်ဘက်နှင့် လုံခြုံရေးအရာရှိများ အပါအဝင် အစိုးရအရာရှိများအား ခွင့်ပြုပေးထားသော လူ့အခွင့်အရေးအလွှာသုံးစားပြုမှုများအတွက် ကင်းလွတ်ခွင့်ပြုပေးထားသည့် မည်သည့်ဥပဒေကို မဆို ရုပ်သိမ်းပြီး လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် နိုင်ငံတကာ လူသားချင်းစာနာ ထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ ဥပဒေများကို ချိုးဖောက်မှုများအပေါ် အရပ်ဘက် တရားစီရင်ပိုင်ခွင့်ကို ထူထောင်ရန်။⁶²⁴
- အထူးသဖြင့် ကျေးလက်ဒေသများတွင် CRSV မှအသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအတွက် ကုစားမှုများကို ရှာဖွေရန်အတွက် ယန္တရားများနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအပေါ် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် စိတ်မချမ်းမြေ့ဖွယ်အတွေ့အကြုံအကြောင်း သတင်းအချက်အလက်များကို ဖြန့်ဝေပေးပါ။
- တရားစီရင်ရေးတွင် အမျိုးသမီးအရေအတွက် တိုးမြှင့်ခြင်း၊ တရားသူကြီးများ၊ အစိုးရရှေ့နေများ၊ ရဲအရာရှိများနှင့် ကျား-မရေးရာကိစ္စရပ်များအပေါ် ဥပဒေ ပြဋ္ဌာန်းခြင်းဆိုင်ရာ အရာရှိများကို စနစ်တကျရှိသော သင်တန်းများပေးခြင်းဖြင့် တရားစီရင်ရေးစနစ်၏ ကျား-မရေးရာ တုံ့ပြန်မှုနှင့် ကျား-မရေးရာ ထိလွယ်လွယ်ရှိမှုတို့ကို အားကောင်းစေခြင်း။
- CRSV ခံစားခဲ့ရသည့်နှစ်နာသူများနှင့် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအတွက်ဥပဒေ အကူအညီများရရှိနိုင်စေရန်လုပ်ဆောင်ပါ။
- ICC ၏ ရောမဥပဒေကိုဝင်ရောက်ကြည့်ရှုပြီး⁶²⁵ ICC IIMM မှ ဆောင်ရွက်သော စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုများ၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာတရားစီရင်ပိုင်ခွင့်အာဏာများကို ကျင့်သုံးလျက်ရှိသော အမျိုးသားတရား စီရင်ရေးများနှင့် နိုင်ငံတကာလူ့ အခွင့်အရေးယန္တရားများ အစရှိသည်တို့နှင့်အတူ အပြည့် အဝ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ပါ။
- ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ခြင်း အပါအဝင် ပဋိပက္ခလွန်မြောက်ပြီးနောက် ပြန်လည်တည်ဆောက်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်၏ အဆင့်အားလုံးတွင် အမျိုးသမီးများနှင့် မိန်းကလေးများ အပြည့်အဝပါဝင်ပေးပါ။⁶²⁶

LGBTIQ+ ပုဂ္ဂိုလ်များအား အကာအကွယ်ပေးခြင်း အပေါ်

- အများပြည်သူများနှင့်ပုဂ္ဂလိက ဘဝနယ်ပယ်အားလုံးတွင် လိင်စိတ်တိမ်းညွတ်မှု၊ ကျား-မ အထောက်အထားနှင့် ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုနှင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာလာလက္ခဏာများ (SOGIESC) အစရှိသည်တို့အပေါ် အခြေခံထားသည့်အား အပါအဝင် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း အမျိုးအစား အားလုံးကို ပြတ်ပြတ်သားသားတားမြစ်ရန် ခွဲခြားဆက်ဆံမှု ဆန့်ကျင်ရေးဥပဒေတစ်ရပ်ကို မိတ်ဆက်ဖော်ပြပေးပါ။
- လိင်တူ ဆက်ဆံရေးများနှင့် ထိမ်းမြားလက်ထပ်ခြင်းကို တရားဝင်အောင်မြင်လုပ်ပါ။

- LGBTIQ+ တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းစီနှင့် အခြားသောလူနည်းစုများအပေါ် အမုန်းတရားကြောင့် ကျူးလွန်သည့် ရာဇဝတ်မှုများကို ကျူးလွန်သူများအား သင့်လျော်သော ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခြင်း များအပါအဝင် "အမုန်းတရားကြောင့် ကျူးလွန်သည့်ရာဇဝတ်မှုများ" ၏ သီးခြားတိတိကျကျ သတ်မှတ်ထားသည့်ပြစ်မှုအား ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေတွင် မိတ်ဆက်ဖော်ပြပေးပါ။
- ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ချက်အပေါ်အခြေခံသည့် ရိုးရှင်းသော စီမံခန့်ခွဲမှုဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း တစ်ခုခုတစ်ခုနှင့် နိုင်ငံတော်မှထုတ်ပေးသည့် တရားဝင်စာရွက်စာတမ်းများ အားလုံးပေါ်တွင် ကိုယ်တိုင်သတ်မှတ်ထားသည့် ကျား-မ ခံယူမှုအထောက်အထားအပေါ် အသိအမှတ်ပြုနိုင်ခွင့် အခွင့်အရေးသည် လူတိုင်းတွင် ရှိကြောင်းအာမခံချက်ပေးရန် ကျား-မ အသိအမှတ်ပြုရေး ဥပဒေတစ်ရပ်ကို မိတ်ဆက်ဖော်ပြပေးပါ။

2. တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များအပေါ်အကြံပြုချက်များ

EAO ထိန်းချုပ်ထားသည့်နယ်မြေများတွင် အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် တရားစီရင်ရေးစနစ်များသည် အလွန်ပင် ကွဲပြားမှု ရှိကြောင်းသတိပြုမိပါက EAO များသည် CRSVအမှုကျူးလွန်မှုကို တားဆီးရန် စီမံချက်များကို အကောင်အထည် ဖော်ရန်နှင့် CRSVမှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအတွက် လျော်ကြေးများ ပေးဆောင်ရန် ထည့်သွင်း စဉ်းစားသင့်ပါ သည်။ EAO များသည် အောက်ပါစီမံချက်များကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်သည် -

- လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု အပြုအမူများကို မကျူးလွန်ပါနှင့် - ၎င်းတို့လုပ်ဆောင်ခဲ့ခြင်းမရှိပါက လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု အပြုအမူများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ လူသိရှင်ကြား ကတိကဝတ်ပြုပေးပါ။⁶²⁷
- အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးအဖွဲ့အစည်းများနှင့် IIFFMM မှ တိုက်တွန်းပြောကြားထား သည့်အတိုင်း CRSV ပြစ်မှုကျူးလွန်သူများအား တာဝန်ယူခိုင်းပါ။⁶²⁸
- -CRSV အပါအဝင်- GBV အမှုကိစ္စများအတွက် စီမံခန့်ခွဲရေးဆိုင်ရာနှင့် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို သူ့နေရာနှင့်သူ ပြန်လည်သုံးသပ်ပြီး ရရှိနိုင်မှု၊ ထိရောက်မှု၊ ခွဲခြား ဆက်ဆံခြင်း မရှိမှု၊ ကျား-မတန်းတူညီမျှမှုနှင့် အားပါဝင်မှုတို့အပါအဝင် နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများနှင့် ကိုက်ညီမှုရှိစေရန် သေချာအောင်ဆောင်ရွက်ပါ။
- CRSV စင်တာမှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ ပြောကြားလိုသည်များကို လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများတစ်လျှောက်လုံး နားထောင်ပေးပြီး ကြားသိကြောင်းသေချာစေခြင်းဖြင့် ၎င်းတို့၏ အမှုအခင်းများအတွက် စီမံခန့်ခွဲရေးဆိုင်ရာနှင့် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ လုပ်ထုံး လုပ်နည်းများကို သူ့နေရာနှင့်သူ သေချာအောင် ဆောင်ရွက်ပါ။
- ဥပမာအားဖြင့် လျှို့ဝှက်ကိစ္စရပ်၊ ကျင့်ဝတ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် ဘေးကင်းလုံခြုံသော သက်သေ အထောက်အထားများ စုဆောင်းခြင်းနှင့် သိ

624 Ibid para 14.
 625 Ibid para 34.
 626 Ibid para 63.
 627 HRC 'Detailed findings of the Independent International Fact-Finding Mission on Myanmar' (16 September 2019) UN Doc A/HRC/42/CRP.5, paras 562-564.
 628 HRC 'Sexual and gender-based violence in Myanmar and the gendered impact of its ethnic conflicts' (12 September 2019) UN Doc A/HRC/42/CRP.4, para 12.

မီးဆည်းခြင်း၊ မျက်မြင်သက်သေ အကာအကွယ် ပေးခြင်း၊ ကျားမရေးရာ ထိလွယ်ရလွယ်ရှိမှုနှင့် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ အတွက် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးခြင်းအစရှိသည်တို့ကို သေချာသောလုပ်ဆောင်ခြင်းဖြင့် စီမံခန့်ခွဲရေးဆိုင်ရာ နှင့် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများသည် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများကို ထပ်မံ၍ စိတ်ဒဏ်ရာရစေခြင်း သို့မဟုတ် မတရားဖိနှိပ်မှုများကိုပြန်လည်ဖြစ်စေခြင်းမရှိစေရန် သေချာ လုပ်ဆောင်ပါ။

- အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအား ပေးအပ်သည့်လျော်ကြေးငွေသည် ခံစားခဲ့ရသည့် ထိခိုက်နစ်နာမှု နှင့် အချိုးညီကြောင်း၊ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအား ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင် ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ပြီး ပေးအပ်ခြင်းဖြစ်ကြောင်းနှင့် နှစ်နာကြေးအတွက် ၎င်းတို့၏လိုအပ်ချက်များကို တုန့်ပြန် ဆောင်ရွက် ပေးနိုင်ကြောင်း သေချာအောင်လုပ်ဆောင်ပါ။

3. မြန်မာနိုင်ငံတွင် ထွက်ပေါ်လာသော နိုင်ငံရေးအဖွဲ့အစည်းသစ်များအတွက် အကြံပြုချက်များ

အထက်တွင်ဆွေးနွေးခဲ့ပြီး ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဇွန်လတွင် အမည်မဖော်ဘဲ ထုတ်ဝေခဲ့သည့် 'မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကျားမတန်းတူညီမျှမှုနှင့် အမျိုးသမီးများ၏အခွင့်အရေးများကို ထိရောက်သော နိုင်ငံတကာပံ့ပိုးကူညီရေးအတွက် အကြံပြုချက်များ' အကျဉ်းချုပ်စာတမ်းတွင် မှတ်ချက်ပြုထားသည့် အတိုင်း ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလမှစ၍ CRPH၊ NUG၊ NUCC၊ CDM၊ GSC နှင့် GSCNတို့အပါအဝင် နိုင်ငံရေးအဖွဲ့အစည်းအသစ်များစွာသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ထွက်ပေါ်လာခဲ့ပါသည်။⁶²⁹ အဆိုပါအဖွဲ့အစည်းများသည် EAO နှင့် တိုင်းရင်းသားနိုင်ငံရေးပါတီများနှင့်အတူ အောက်ပါတို့ကို ကတိကဝတ်ပြုသင့်ပါသည်-

- အထက်တွင်ဖော်ပြထားသော "မြန်မာနိုင်ငံ၌ အနာဂတ်အရပ်သား ဦးဆောင်သော ဒီမိုကရေစီ ဖက်ဒရယ် အစိုးရဆီသို့ အကြံပြုချက်များ" နှင့်တပြေးညီ NUG နှင့် NUCC ၏ညှိနှိုင်းရေးကော်မတီများမှ တစ်ဆင့်လျော်ကြေးပေးခြင်းဆိုင်ရာမူဝါဒများနှင့် မူဘောင်များ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကို ကြိုတင်ဆောင်ရွက်ပါ။
- NUG နှင့် NUCC ၏ပူးတွဲညှိနှိုင်းရေးကော်မတီ - ကျားမရေးရာမူဝါဒအပြင် အသွင်ကူးပြောင်းရေး ဆိုင်ရာတရားမျှတမှု ပူးပေါင်းညှိနှိုင်းရေးကော်မတီတို့သည် မဟာဗျူဟာဒီဇိုင်းနှင့် ပေးပို့ခြင်း တို့တွင် CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ အဓိပ္ပာယ်ပြည့်ဝသော ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုကို လွယ်ကူချောမွေ့စေခြင်းဖြင့် ကာကွယ်တားဆီးခြင်း၊ CRSVမှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူ-ပဟိုပြု၍ တုန့်ပြန်မှုတစ်ခုနှင့်လျော်ကြေးများ ပေးအပ်မှုတို့အပေါ် အာရုံစိုက်ရန် အပြည့်အဝ ထောက်ပံ့ ပေးသည်ကို သေချာအောင်လုပ်ဆောင်ပါ။⁶³⁰
- တိုက်ခိုက်နေသည့်တပ်ဖွဲ့များတွင် CRSVကျူးလွန်သူများအတွက် လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်များကို တားမြစ်ရန်။⁶³¹

- ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်မှုနှင့် အသွင်ကူးပြောင်းရေးဆိုင်ရာတရားမျှတမှုဆီသို့ ကြိုးပမ်း အားထုတ်မှုများသည် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူပဟိုပြုခြင်းဖြစ်ပြီး GBV-ထိလွယ်ရလွယ်ရှိမှု ဖြစ်ကြောင်းကို သေချာအောင်ဆောင်ရွက်ပါ။ အထူးသဖြင့်၊ အသွင်ကူးပြောင်းရေးဆိုင်ရာ တရားမျှတမှု လုပ်ငန်းစဉ်များကို ပုံဖော်ရန် ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှု မှန်သမျှသည် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ တက်တက်ကြွကြွပါဝင်မှုနှင့် အမျိုးသမီး ခေါင်းဆောင်မှုဖြင့် ဆောင်ရွက်ကြောင်းကို သေချာအောင်လုပ်ပါ။⁶³²

- မြန်မာနိုင်ငံတွင် မကြာသေးမီကနှင့် သမိုင်းဝင် CRSV အမှုများကို အောက်မေ့သတိရရန်နှင့် အသိအမှတ်ပြုရေး ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုများကို မြှင့်တင်ရန် အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ပါ။

- "ရည်မှန်းထားသည့် အမျိုးသမီးအခွင့်အရေး ကိုယ်စားလှယ်များအပြင် အဆင့်များနှင့် အလွှာများအားလုံးတွင် အနည်းဆုံး [အနည်းဆုံး] အမျိုးသမီးကိုယ်စားပြုမှု ၃၀ ရာခိုင်နှုန်းကို" သေချာအောင်လုပ်ပါ။⁶³³

- ပြည့်စုံစွာဖော်ပြထားသော အမျိုးသမီးရေးရာ မှတ်တမ်းများဖြင့် NUG ၏ မကြာသေးမီက အမျိုးသမီးခန့်အပ်မှုများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ သာဓကအနေဖြင့် လိုက်နာဆောင်ရွက်ပါ။⁶³⁴

- NUG နှင့် CRPH မူဝါဒများနှင့် ကတိကဝတ်များအားလုံးကို စနစ်တကျပြန်လည် သုံးသပ်သည့် ကော်မရှင် သို့မဟုတ် ကော်မတီတစ်ရပ်နှင့် အုပ်ချုပ်ရေးယန္တရားများတွင် အမျိုးသမီးအခွင့်အရေး ကိုယ်စားလှယ်များ အတွက် ရည်မှန်းထားသည့် အဆင့်များ သို့မဟုတ် နေရာများကို တည်ထောင်ပါ။⁶³⁵

4. လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကဏ္ဍများရှိ ပါဝင်ဆောင်ရွက်သူများသို့ အကြံပြုချက်များ

မြန်မာနိုင်ငံတွင် လက်ရှိဖြစ်ပေါ်ဆဲ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုနှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အကျပ်အတည်းများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားပါက လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကဏ္ဍများရှိ ပါဝင် ဆောင်ရွက်သူများသည် CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအပါအဝင် မြန်မာနိုင်ငံရှိ လူအများအပြားအား အရေးပေါ်နှင့် ရေရှည်အကူအညီနှင့် အထောက်အပံ့များပေးအပ်ရာတွင် အရေးပါသောအခန်းကဏ္ဍမှ ဆက်လက် ပါဝင်နေမည်ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့သော ပါဝင်ဆောင်ရွက်သူများသည် အောက်ပါစီမံချက်များကိုဆောင်ရွက်ရန် စဉ်းစားသင့်သည်-

- CRSVမှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများကို ဦးစားပေးရန် ၎င်းတို့၏လုပ်ငန်းတွင် လိုအပ်ချက်များကို သတ်မှတ်ရန်- CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအတွက် နောက်ထပ်အမည်းစက် ဖြစ်စေနိုင် သည့် နည်းလမ်းကို သတိထား၍ ရှောင်ရှားနေစဉ်တွင် CRSV မှ အသက်ရှင်ကျ

629 Anonymous, 'Recommendations for Effective International Support to Gender Equality and Women's Rights in Myanmar' (June 2021), ¹³.
 630 Interview 27, independent expert (online, 29 June 2022).
 631 Ibid 16.
 632 Interview 16, CSO representative (undisclosed location, 10 May 2022).
 633 Anonymous, 'Recommendations for Effective International Support to Gender Equality and Women's Rights in Myanmar' (June 2021), 16.
 634 Ibid.
 635 Ibid 15.

န်ရစ်သူများကို ထောက်ပံ့ကူညီမှုဦးစားပေးလက်ခံသူများနှင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှ အစီအစဉ်များ အစရှိသည်တို့တွင် ဦးစားပေးပါဝင်သူများအဖြစ် ခွဲခြားသတ်မှတ်ထားကြောင်း သေချာအောင် လုပ်ဆောင်ရန်။

- အစီအစဉ်များရေးဆွဲရာတွင် CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများနှင့် တိုင်ပင်ရန်နှင့် အသက်ရှင် ကျန်ရစ်သူများ၏ အထူးလိုအပ်ချက်များနှင့် ဦးစားပေးလုပ်ဆောင်ရမည့် ကိစ္စရပ်များကို ဗဟိုပြုရန်။
- ဒေသတွင်းတုံ့ပြန်မှုဧကစနစ်များကို နားလည်ရန်၊ အသုံးချရန်နှင့် ခိုင်မာအားကောင်းစေရန်နှင့် အသက်ရှင် ကျန်ရစ်သူများအတွက် ဝန်ဆောင်မှုများထောက်ပံ့ပေးရာတွင် လူသားချင်းစာနာ ထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အကာအကွယ်နှင့် လွှဲပြောင်းပေးပို့မှုများကို ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ရန် ဒေသခံပါဝင်ဆောင်ရွက်သူများနှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးပြီးသတ်မှတ်ပါ။⁶³⁶
- လုပ်ငန်းလည်ပတ်မှုဆိုင်ရာနေရာဖြစ်သည့် UN GBV Sub-Cluster မှတစ်ဆင့် အေဂျင်စီ အချင်းချင်းညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ရေးယန္တရားများနှင့် ချိတ်ဆက်ပြီး အနည်းဆုံး ရရှိနိုင်သော လွှဲပြောင်းပေးသည့် လမ်းကြောင်းများနှင့် ရင်းနှီးမှုရှိကြောင်း သေချာအောင်ဆောင်ရွက်ရန် - သက်ဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှုများ ပံ့ပိုးပေးခြင်းမှတစ်ဆင့် လွှဲပြောင်းပေးသည့်လမ်းကြောင်းများ ကိုခိုင်မာအားကောင်းလာစေခြင်းအတွက် ဖြည့်ဆည်းပံ့ပိုးပေးရန်။⁶³⁷
- GBV ပရိုဂရမ်ရေးဆွဲခြင်းအတွက် နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများနှင့် အကောင်းဆုံးသောအလေ့အကျင့်များကို သိရှိမှုနှင့် ထိန်းသိမ်းလိုက်နာမှုရှိကြောင်း သေချာအောင်လုပ်ဆောင်ရန် - အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများသို့ ဝန်ဆောင်မှုများ ပေးအပ်ချိန် သို့မဟုတ် ငွေကြေးထောက်ပံ့သည့်ဝန်ဆောင်မှု ပေးအပ်သည့်အချိန်တွင်-အထူးသဖြင့် CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများနှင့် အလုပ်လုပ်ခြင်းအတွက်-⁶³⁸
- ကျား-မ တန်းတူညီမျှမှုကို ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ရန်နှင့် ကူညီထောက်ပံ့မှုသည် ကျား-မ ထိလွယ်ရှလွယ်ရှိမှုဖြစ်ကြောင်းသေချာစေရန် - ကျားမရေးရာ ထိလွယ်ရှလွယ်ရှိမှုနှင့် ဆက်စပ်နေသော လုပ်ဆောင်ချက်များကို ကူညီပေးရန် လျော်ကြေးအထောက်အပံ့များ ပေးအပ်နေသည့် CSO များနှင့် သက်ဆိုင်ရာ အသိပညာဗဟုသုတနှင့် အကောင်းဆုံး အလေ့အကျင့်များကိုဖလှယ်ရန်။⁶³⁹
- အမှုတွဲပိုင်များနှင့် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏အထောက်အထားများကဲ့သို့သော⁶⁴⁰ အရေးကြီးသည့်ဒေတာများ၏ လုံခြုံရေးကို သေချာအောင်လုပ်ဆောင်ပါ။ ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာနှင့် ဘေးကင်းလုံခြုံသော ဒေတာစုဆောင်းခြင်းနှင့် မျှဝေခြင်းတို့အတွက် နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများနှင့် အကောင်းဆုံးအလေ့အကျင့်များကို လိုက်နာစေရေး သေချာအောင်လုပ်ဆောင်ပါ။⁶⁴¹

5. ကုလသမဂ္ဂ ယန္တရားများနှင့် အေဂျင်စီများသို့ အကြံပြုချက်များ

ကုလသမဂ္ဂ ယန္တရားများနှင့် အေဂျင်စီများသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပျံ့နှံ့နေသော CRSV ကို ထိထိရောက်ရောက် တုံ့ပြန်ရန် ၎င်းတို့၏ ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်မှုနှင့် ပူးတွဲမဟာဗျူဟာကို ပိုမိုကောင်းမွန်အောင်ပြုလုပ်ရမည်ဖြစ်သည်။ သို့ပါ၍ ပဋိပက္ခအတွင်း လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုအပေါ် အထူးထူးအတွင်းရေးမှူးချုပ်၏ အထူးကိုယ်စားလှယ်ရုံးအနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုကို ကာကွယ်ခြင်းနှင့် တုံ့ပြန်ခြင်းတို့အတွက် ၎င်း၏မဟာဗျူဟာကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ချမှတ်သင့်သည်။ ထို့အပြင် ကုလသမဂ္ဂ ယန္တရားများနှင့် အေဂျင်စီများသည် အောက်ပါစီမံချက်များကိုလုပ်ဆောင်ရန် ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်သည်-

- လျှို့ဝှက်ကိစ္စရပ်နှင့် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ အကာအကွယ်ပေးရေး၊ လုံခြုံရေးနှင့် ဖြစ်လာနိုင်ခြေရှိသော စိတ်ဒဏ်ရာများကိုပြန်လည်ခံစားခြင်းတို့နှင့်စပ်လျဉ်း၍ 'ထိခိုက်မှု မရှိအောင် လုပ်ဆောင်ရန်' ချဉ်းကပ်မှုတို့ကိုလည်း သေသေချာချာဆောင်ရွက်စဉ်တွင် CRSV ကို မှတ်တမ်းတင်ပြုစုခြင်းနှင့် အစီရင်ခံတင်ပြခြင်းအတွက် ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုများသည် ကျိုးကြောင်းဆီလျော်မှုရှိပြီး လွယ်ကူချောမွေ့စေသလို အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအနေဖြင့် ထောက်ပံ့ပေးသည့်ဝန်ဆောင်မှုများကို ရရှိရေး လွယ်ကူချောမွေ့စေရန် သူ့နေရာနှင့်လွှဲပြောင်းပေးသည့်လမ်းကြောင်းများဖြင့် CSO များ၊ အခြားသက်ဆိုင်ရာပါဝင် ဆောင်ရွက် သူများနှင့် မြန်မာနိုင်ငံရှိ ပြည်သူလူထုတို့အနေဖြင့် ရှင်းလင်းပြီး ရရှိနိုင်ခြေရှိကြောင်း သေချာအောင်လုပ်ဆောင်ပါ။⁶⁴²
- အလားအလာများရှိခြင်းစိတ်ဖြာမှုနှင့် CRSV ကို ကာကွယ်ရေးနှင့် တုံ့ပြန်မှုတို့ကို အသိပေးရန်အတွက် အမျိုးသမီးအခွင့်အရေး အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ထိထိရောက်ရောက်နှင့် ပုံမှန် ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်မှုကို သေချာအောင် လုပ်ဆောင်ပါ။⁶⁴³
- Facebook နှင့် Signal ကဲ့သို့သော လူကြိုက်များသော ဆက်သွယ်ရေးချန်နယ်များကို အသုံးပြုခြင်းနှင့် ပလက်ဖောင်းအားလုံးသည် ဘေးကင်းလုံခြုံမှုရှိသည့်အပြင် ဖြစ်နိုင်သမျှ မြန်မာနိုင်ငံရှိ ဘာသာစကားများကိုကိုယ်စားပြု၍ ဘာသာစကားမျိုးစုံဖြင့် တင်ဆက်ပေးခြင်းဖြင့် ကုလသမဂ္ဂ၏ အစီရင်ခံတင်ပြခြင်းဆိုင်ရာ လမ်းကြောင်းများနှင့် ထောက်ပံ့ကူညီပေးသည့် ဝန်ဆောင်မှုများအားလုံးရရှိနိုင်မှုကို တိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်ပါ။⁶⁴⁴
- အများပြည်သူများ၊ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများနှင့် CRSV ၏အမှုအခင်းများကို မည်သည့်နေရာတွင် မည်ကဲ့သို့ အစီရင်ခံတင်ပြရမည်၊ ထိုသို့သော အစီရင်ခံစာများကို မည်ကဲ့သို့အသုံးပြုမည်၊ မည်သည့်အရာသည် ထိုကဲ့သို့သော အစီရင်ခံတင်ပြခြင်း၏ လက်တွေ့ကျသော ရလဒ်ဖြစ်နိုင် သည် (နှင့်မဖြစ်နိုင်သည်) တို့ကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်းပြောဆိုဆက်သွယ်မှုရှိကြောင်း သေချာအောင် လုပ်ပါ။⁶⁴⁵

636 Ibid.
 637 Interview 29, representative of UNFPA Myanmar (online, 7 July 2022).
 638 Interview 29, representative of UNFPA Myanmar (online, 7 July 2022).
 639 See AJAR, 'Case Study: Comparative Research on Gender and Reparations in South East Asia: Myanmar' (November 2022), 23 https://asia-ajar.org/wp-content/uploads/2022/12/Case-Study-Comparative-Research-on-Gender-Reparations-in-South-East-Asia-Myanmar_EN.pdf accessed 9 January 2022.
 640 Interview 27, independent expert (online, 29 June 2022).
 641 Interview 29, representative of UNFPA Myanmar (online, 7 July 2022).
 642 Ibid; Interview 19, representative of the Myanmar Team of the Office of the High Commissioner for Human Rights (online, 25 May 2022).
 643 Interview 27, independent expert (online, 29 June 2022).
 644 Interview 27, independent expert (online, 29 June 2022).
 645 Interview 29, representative of UNFPA Myanmar (online, 7 July 2022).

- မြန်မာနိုင်ငံရှိ ပရောဂျက်များတွင်ပါဝင်ဆောင်ရွက်နေသော အဖွဲ့များတွင်- အထူးသဖြင့် CRSV အပေါ် မှတ်တမ်းတင်ရန်နှင့်အစီရင်ခံတင်ပြရန် လုပ်ဆောင်နေသော အဖွဲ့များ - အလုပ်တွင် နှစ်ခြယ်ဆောင်ရွက်သည့် ကျွမ်းကျင်ဝန်ထမ်းများပါဝင်မှုရှိစေရန် သေချာအောင်လုပ်ပါ။⁶⁴⁶
- အချို့သော CRSV မှတ်တမ်းများနှင့် အစီရင်ခံတင်ပြခြင်းတို့အတွက် သူ့နေရာနှင့်သူ စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးခြင်းနှင့် စိစစ်အတည်ပြုခြင်းဆိုင်ရာစံနှုန်းများကို အလွယ်တကူနားလည် အောင် ရှင်းလင်းပြီး ချိန်ညှိပေးပါ။ ဥပမာအားဖြင့်၊ (လူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်းများအရ) UN မှ စစ်ဆေး အတည်ပြုခြင်းမပြုနိုင်သော ဒေတာကို အားကိုးပြီး ကိုးကားရန် နည်းလမ်းများကို ရှာဖွေသော်လည်း ၎င်းသည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ CRSV ၏ နယ်ပယ်ကို လူသိရှင်ကြားအသိအမှတ်ပြုရန် ရည်ရွယ်ချက်အတွက် သင့်လျော်သောစံနှုန်းများအတိုင်း စိစစ်သတ်မှတ်ထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။⁶⁴⁷
- ကုစားခွင့် အပါအဝင် CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်ပေးရန်နှင့် အာဏာသိမ်းစစ်အာဏာရှင်တို့အား နိုင်ငံရေးအရ မည်သည့်အသိအမှတ် ပြုမှုကို မဆိုပေးအပ်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ရန်အတွက် အသစ် ထွက်ပေါ်လာသော ဒီမိုကရေစီလိုလားသော နိုင်ငံရေးအဖွဲ့အစည်းများနှင့် အလုပ်လုပ်ကိုင်ပါ။
- CSO နှင့် NGO များအတွက် ရည်ရွယ်ထားသည့် ရန်ပုံငွေသည် အရည်အသွေး ကောင်းမွန်ပြီး ရေရှည်တွင် လိုက်လျောညီထွေမှုရှိသည့် ရန်ပုံငွေဖြစ်ကြောင်း သေချာအောင်ဆောင်ရွက်ပါ။

6. နိုင်ငံတကာအသိုက်အဝန်းနှင့် အလှူရှင်များသို့ အကြံပြုချက်များ

နိုင်ငံတကာအသိုက်အဝန်းသည် အထူးသဖြင့် CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအပါအဝင် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများသို့ လျော်ကြေးပေးရေးစီမံချက်များ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ မြန်မာ CSO များအား ရန်ပုံငွေထောက်ပံ့ခြင်းနှင့် နည်းပညာဆိုင်ရာထောက်ပံ့မှုဖြင့် ထောက်ခံ အားပေး သင့်ပါသည်။ ဒီမိုကရေစီ အသွင်ကူးပြောင်းရေးဆီသို့ ဦးတည်ထားသည့် ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသော ကြားဖြတ်အဆင့်များ အတွင်း နှင့် အနာဂတ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၌ ဒီမိုကရေစီ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုစနစ် ပေါ်ပေါက်လာပါက နိုင်ငံတကာ အသိုက်အဝန်းအနေဖြင့် စီမံခန့်ခွဲရေးဆိုင်ရာ လျော်ကြေးပေးရေး အစီအစဉ်နှင့် နိုင်ငံတော်၏ တာဝန်နှင့် အမျိုးသားရေးဆိုင်ရာ တာဝန်ခံမှုရှိစေရန် ကြိုးပမ်းအားစိုက်မှုများကို အသိအမှတ်ပြုရေးတို့အတွက် တွန်းအားပေးရန် ၎င်းတို့၏ သံတမန်ရေးရာနှင့် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ဩဇာအရှိန်အပိုက်ကို အသုံးပြုသင့်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံမှ စွန့်ခွာထွက်ပြေးရသည့် အဖွဲ့ဝင်များ အပါအဝင် နိုင်ငံတကာ အသိုက်အဝန်းသည် CSO လျော်ကြေးပေးခြင်းများ စတင်ဆောင်ရွက်မှုများ၊ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ စည်းလုံးညီညွတ်ရေး ကွန်ရက်များ၊ လူ့အခွင့်အရေးများ မှတ်တမ်းတင်ခြင်းများနှင့် တာဝန်ခံမှုရှိစေရေး ကြိုးပမ်းအားစိုက်မှုများ၊ အသွင်ကူးပြောင်းရေးဆိုင်ရာ တရားမျှတမှု ပရောဂျက်များကို ပံ့ပိုးပေးသင့်ပါသည်။ ကျား-မတန်းတူညီမျှမှုကို မြှင့်တင်ခြင်း၊ CRSV ကို ကာကွယ်ခြင်းနှင့် လုံလောက်စွာနှစ်နာကြေးပေးခြင်း၊ Sit-Tat နှင့် အခြားသောသူများက ကျူးလွန်ခဲ့သော ရာဇဝတ်မှုများ ထပ်လဲလဲမဖြစ်စေရန် အာမခံပေးခြင်းတို့အတွက် ရည်ရွယ်သည့် ဥပဒေပြုရေးဆိုင်ရာ ပြန်လည်သုံးသပ်မှုနှင့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုကိုလည်း ပံ့ပိုးပေးသင့်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံရေးနှင့် လုံခြုံရေးအခြေအနေတို့၏စိန်ခေါ်မှုကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားပါက အလှူရှင်များသည် ပြုပြင်ပြောင်းလဲလွယ်သော ရန်ပုံငွေထောက်ပံ့မှုဆိုင်ရာလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့် အစီရင်ခံတင်ပြခြင်း ဆိုင်ရာယန္တရားများအပြင် အစီရင်ခံတင်ပြခြင်းနှင့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာဘေးကင်းလုံခြုံမှုရှိရေး သေချာစေရန်အတွက် အရင်းအမြစ်များနှင့် နည်းပညာဆိုင်ရာ ပံ့ပိုးမှုများကိုပါ ပေးစွမ်းခြင်းဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် လုပ်ကိုင်နေသော အဖွဲ့အစည်းများ၏ စွမ်းဆောင်ရည်အပေါ် လိုက်လျောညီထွေမှုရှိအောင်ဆောင်ရွက်ပေးသည် အရေးကြီးပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ (သို့မဟုတ် နယ်နိမိတ်ချင်းထိစပ်နေသော နိုင်ငံများတွင်) ရန်ပုံငွေထောက်ပံ့သည့် ပရောဂျက်များကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်သည့်အခါတွင် အလှူရှင်များသည် ဒေသခံ CSO ဝန်ထမ်းများ၏ လုံခြုံရေးနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာဆက်လက် ပံ့ပိုးမှုများအတွက် လိုအပ်ချက်များကို ထည့်သွင်းတွက်ချက်သင့်ပြီး အာဏာသိမ်းစစ်အာဏာရှင်တို့အား နိုင်ငံရေးအရ မည်သည့်အသိအမှတ်ပြုမှုကိုမဆိုပေးအပ်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်သင့် ပါသည်။

အထူးသဖြင့်၊ နိုင်ငံတကာအလှူရှင်များသည် အခြားသောအရာများထဲမှ တာဝန်ထမ်းဆောင်သူများ ကျန်ခဲ့သည့်ဟာကွက်အချို့ကို ဖြည့်ဆည်းပေးမည့် အောက်ပါ စတင်ဆောင်ရွက်မှုအမျိုးအစားများကို ပံ့ပိုးပေးနိုင်ပါသည်-

- GBV ၏ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူအားလုံးအတွက် ဝန်ဆောင်မှုများကို ပံ့ပိုးပေးရန်အတွက် လွှဲပြောင်းပေးပို့မှုများအတွက် လုံခြုံသော စိတ်ချရသောနေအိမ်များနှင့် ချိန်နယ်များကို ထူထောင်မှုနှင့် ဖြုတ်ထိန်းသိမ်းမှု။
- အခြားသောအရာများထဲမှ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုဝန်ဆောင်မှုများ၊ ငွေသားအကူအညီနှင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းဆိုင်ရာ ထောက်ပံ့မှုတို့အတွက် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ အရေးပေါ်လိုအပ်ချက်များကို တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်ပေးသည့် ပရောဂျက်များ။
- နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများနှင့် အကောင်းဆုံးအလေ့အကျင့်များနှင့်အညီ CRSV အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများနှင့် ၎င်းတို့၏မိသားစုများသို့ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြံဉာဏ်ပေးခြင်းနှင့် အခြားသော စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အထောက်အပံ့တို့ကိုပေးအပ်ရန် ပရောဂျက်များ။ ထိုကဲ့သို့သောပရောဂျက်များတွင် ကိုယ်ရေးအချက်အလက်မြို့မကင်းခြင်း၊ အင်တာနက်နှင့် တယ်လီဖုန်းဆက်သွယ်ရေးရရှိနိုင်မှု၊ လျှို့ဝှက်ချက်ဆိုင်ရာ ပြဿနာများနှင့် ဘာသာစကားအတားအဆီးများအပါအဝင် အခြားစိန်ခေါ်မှုများအတွက် တီထွင်ဖန်တီးထားသည့် ဖြေရှင်းနည်းများ ပါဝင်ရမည်ဖြစ်သည်။ အကြံဉာဏ်ပေးခြင်းသည် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူတစ်ဦးချင်းစီ၏ သီးခြားလိုအပ်ချက်များပေါ်မူတည်၍ အထူးပြုအဆင့်များ ကွဲပြားခြားနားမှုဖြင့် တဦးချင်း သို့မဟုတ် အဖွဲ့လိုက်တွင် ပြုလုပ်နိုင်ပါသည်။
- အသိုက်အဝန်း စည်းလုံးညီညွတ်မှုနှင့် မိသားစုဆက်ဆံရေးများအား မြှင့်တင်ခြင်းနှင့် လူမှုရေးအလုပ်သားများလက်လှမ်းမီရန် ပံ့ပိုးပေးခြင်းတို့အပေါ် အာရုံစိုက်ထားသည့် အစီအစဉ်များသည် အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှု သို့မဟုတ် လင်မယားချင်းမုဒိမ်းကျင့်မှု ကဲ့သို့သော ၎င်းတို့၏မိသားစုများတွင် ကြုံတွေ့နေရသော အကြမ်းဖက်မှုများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်း နိုင်ပါသည်။ ၎င်းတို့သည် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ မကြာခဏကြုံတွေ့ရလေ့ရှိသော ချိန်လုပ်ထားခြင်းနှင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာအမည်းစက်အဖြစ်သတ်မှတ်ခြင်းတို့ကို ကိုင်တွယ် ဖြေရှင်းရာတွင် လည်း ကူညီပေးနိုင်ပါသည်။

646 Interview 27, independent expert (online, 29 June 2022).
647 Ibid; Interview 29, representative of UNFPA Myanmar (online, 7 July 2022).

- အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ တစ်ယောက်နှင့်တစ်ယောက် ထောက်ပံ့ကူညီနိုင်သော အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ စည်းလုံးညီညွတ်မှုဆိုင်ရာ ကွန်ရက်များကို ဖန်တီးရန်နှင့် အားကောင်းစေရန် စတင်ဆောင်ရွက်မှုများ။
- ကျားမတန်းတူညီမျှမှုကို မြှင့်တင်ခြင်းနှင့် ထိခိုက်ခံစားခဲ့ရသူများ အပေါ် အပြစ်တင်သည့် အမြစ်တွယ်နေသော ရှေးဟောင်း သဘောထားများနှင့်ယဉ်ကျေးမှုများအပေါ် စိန်ခေါ်ခြင်းဖြင့် အမျိုးသမီးများ၏ စွမ်းဆောင်နိုင်မှုအပေါ် အာရုံစိုက်ထားသည့် အစီအစဉ်များ။
- ကျား/မရေးရာ ထိလွယ်ရှလွယ်ရှိမှု၊ စိတ်ဒဏ်ရာအသိပေးမှုနှင့် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူအား ဗဟိုပြုသည့်ပုံစံတို့ကို လုပ်ဆောင်ပြီး GBV ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များကဦးဆောင်သည့် CRSV အပေါ် ထပ်မံမှတ်တမ်းတင်ခြင်းဆိုင်ရာ ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုများ
- CRSV အပါအဝင် - အမျိုးသားများ၊ ယောက်ျားလေးများနှင့် LGBTIQ+ အသိုက်အဝန်း ရှိ အဖွဲ့ဝင်များအပေါ် ၎င်းတို့၏ သီးခြား လိုအပ်ချက်များကို ဖော်ထုတ် ဖြေရှင်းရန် GBV ၏အကျိုးသက်ရောက်မှုနှင့်သက်ဆိုင်သည့် နောက်ထပ်သုတေသနပြုလုပ်မှု နှင့် မှတ်တမ်းတင်ခြင်းဆိုင်ရာ ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုများ

ထို့အပြင်၊ နိုင်ငံတကာအသိုက်အဝန်းသည် ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဇွန်လတွင် အမည်မဖော်ဘဲ ထုတ်ဝေခဲ့သည့် 'မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကျားမတန်းတူညီမျှမှုနှင့် အမျိုးသမီးများ၏အခွင့်အရေးများကို ထိရောက်သော နိုင်ငံတကာပံ့ပိုးကူညီရေးအတွက် အကြံပြုချက်များ' အကျဉ်းချုပ်စာတမ်းတွင် ဖော်ပြထားသည့် အသေးစိတ် အကြံပြုချက်များကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်ပါသည်။⁶⁴⁸ ထိုအရာများတွင် နိုင်ငံတကာအသိုက်အဝန်းမှ လုပ်ဆောင်ရမည့် အောက်ပါအကြံပြုချက်များပါဝင်ပါသည်-

- လူ့အခွင့်အရေးများအစီရင်ခံတင်ပြခြင်းနှင့်မှတ်တမ်းတင်ခြင်းတွင် GBV ထည့်သွင်းရန် တသမတ်တည်းခွဲခြားရန်။⁶⁴⁹
- အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူဗဟိုပြုချဉ်းကပ်နည်းများကိုသေချာစေရန် GBV အပေါ် သုတေသနပြုလုပ်ခြင်းနှင့်မှတ်တမ်းတင်ခြင်းတို့အတွက် စံနှုန်းအသစ်များ သတ်မှတ်ပါ။⁶⁵⁰
- ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာအစီရင်ခံတင်ပြခြင်းတွင် 'အလွန်အသေးစိတ်မဟုတ်သော (light-touch)' သင်တန်းအပါအဝင် CRSV ၏ ဘေးကင်းသော သတင်းရေးသားဖော်ပြမှုသတင်းပညာရပ်ကို ပံ့ပိုးကူညီပါ။⁶⁵¹
- GBVကို ကာကွယ်ခြင်း၊ ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် အန္တရာယ်ရှိသော လူမှုပေါင်းသင်းဆက်ဆံရေး ပုံစံအဖြစ် အပြုအမူပိုင်းဆိုင်ရာပြောင်းလဲခြင်း အပါအဝင် အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု၏ မူလရင်းမြစ်အကြောင်းတရားများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းခြင်း၊ အစရှိသည်

တို့ကို လုပ်ဆောင်လျက် ရှိသော အမျိုးသမီးအဖွဲ့အစည်းများအတွက် ရေရှည်၊ ပြုပြင် ပြောင်းလဲလွယ်သော ပင်မ ရန်ပုံငွေထောက်ပံ့မှုပေးအပ်ခြင်းဖြင့်” GBV ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းခြင်းဆိုင်ရာ ချဉ်းကပ်မှုစနစ် တစ်ခုကို ပံ့ပိုးပေးပါသည်။⁶⁵²

- ဘေးကင်းလုံခြုံသောနေရာများ (ရေရှည်ရန်ပုံငွေထောက်ပံ့ခြင်းအပါအဝင်) တွင် ရင်းနှီးမြုပ်နှံပြီး ဘေးကင်းလုံခြုံလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို အားကောင်းအောင်ဆောင်ရွက်ပါ။⁶⁵³
- တရားဥပဒေဆိုင်ရာအကူအညီပေးသူများနှင့် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံရသူများကိုအထူးပြု ကူညီဆောင်ရွက်ပေးနေသည့်အဖွဲ့အစည်းများကို ရန်ပုံငွေထောက်ပံ့ပေးခြင်းဖြင့် လိုင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုအပါအဝင် အကျဉ်းချုပ်နှောင်ထားခြင်းအန္တရာယ်များကို ကိုင်တွယ် ဖြေရှင်းပါ။⁶⁵⁴
- CRPH၏ ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီ ချာတာတွင်ဖော်ပြထားသော အဆိုပြုထားသည့် အုပ်ချုပ်ရေး ဖွဲ့စည်းပုံတွင်ပါရှိသော လွတ်လပ်သောကော်မရှင်(၅)ခုအနက်မှ (၁) ခုဖြင့် GBV ကိုကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် လွတ်လပ်သောကော်မရှင်တစ်ခု တည်ထောင်ခြင်းကို ပံ့ပိုးကူညီပေးပါ။⁶⁵⁵
- GBV တုံ့ပြန်မှုအတွက် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူအားဗဟိုပြုချဉ်းကပ်နည်းများကို ပံ့ပိုးရန် ဒီဇိုင်းထုတ်ထားသည့် 'Safe GBV အစီရင်ခံတင်ပြခြင်း' ကိရိယာများကို ဂရုတစိုက်ဖြန့်ဝေပါ။⁶⁵⁶
- ရန်ပုံငွေထောက်ပံ့မှုဆိုင်ရာ ဦးစားပေးမှုများ၊ စီးဆင်းမှုများနှင့် ယန္တရားများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ အမျိုးသမီးအခွင့်အရေးအဖွဲ့အစည်းများနှင့် စတင်ဆောင်ရွက်မှုများအတွက် အဓိကကျပြီး ပြင်လွယ်ပြောင်းလွယ်ဖြစ်သော ရန်ပုံငွေကို ဦးစားပေးဆောင်ရွက်ပါ။ ကျားမဆိုင်ရာ ရန်ပုံငွေ ထောက်ပံ့သည် ရည်မှန်းချက်တစ်ခု ထူထောင်ပါ။ ဆင့်ပွားရန် ပုံငွေထောက်ပံ့သည့် ယန္တရား များကို ဗျူဟာမြောက်စွဖြင့် ပံ့ပိုးကူညီပါ။ ပုဂ္ဂလိကဖောင်ဒေးရှင်းများနှင့် အရေးပေါ် လုပ်ဆောင်မှုရန်ပုံငွေများကို ပံ့ပိုးကူညီခြင်း၊ ကျားမတန်းတူညီမျှရေးဆိုင်ရာ ပြဿနာများအပေါ် ယခင်ကသမိုင်းတွင်လုပ်ဆောင်ခဲ့ဖူးခြင်းမရှိသော အဖွဲ့အစည်းများ၏ 'ခြေရာခံ၍ရသော' ပရောဂျက်များကို ရှောင်ကြဉ်ပါ။ နယ်စပ်အခြေစိုက် အဖွဲ့အစည်းများနှင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင်းရှိ အဖွဲ့အစည်းများ နှစ်ဖက်စလုံးကို ပံ့ပိုးကူညီပါ။⁶⁵⁷
- ပရိုဂရမ်၊ ပရောဂျက်နှင့် ရန်ပုံငွေစီမံခန့်ခွဲမှုနှင့်စပ်လျဉ်း၍ အကျဉ်းချုပ်စာတမ်းတွင် နိုင်ငံတကာမှပါဝင်ဆောင်ရွက်သူများ - ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သည့် ပရောဂျက် သို့မဟုတ် အစီအစဉ်ကို ပြန်လည် သုံးသပ်ချက်များကို လုပ်ဆောင်ရန်၊ ရန်ပုံငွေအသုံးပြုမှုနှင့် ပိုမိုပေါ့ပါးသည့် မှတ်တမ်းပြုစုခြင်း လိုအပ်ချက်များအတွက် ထပ်လောင်း ပြုပြင်ပြောင်းလဲ လွယ်မှုကို ကျင့်သုံးပါ။ စာရင်းစစ်များ အနေဖြင့် မည်သို့ဆောင်ရွက်

648 Anonymous, 'Recommendations for Effective International Support to Gender Equality and Women's Rights in Myanmar' (June 2021).
 649 Ibid 3.
 650 Ibid.
 651 Ibid 10.
 652 Ibid 3.
 653 Ibid.
 654 Ibid 3-4.
 655 Ibid 16.
 656 Ibid 3.
 657 Ibid 4-5.
 658 Ibid 6-7.

က်သည်ကို ပြန်လည်စဉ်းစားသုံးသပ်ပါ။ ငွေပေးချေမှုအခက်အခဲများ အတွက် တီထွင်ဖန်တီးထားသည့် နည်းလမ်းများကို ရှာဖွေပါ။ ကုန် ကျစရိတ်မရှိသော တိုးချဲ့မှုများကို ပံ့ပိုးပေးပါ။ နှုတ်ဖြင့် အစီရင်ခံစာ ဖြန့်ချိခြင်းကို ခွင့်ပြုပါ။ ရန်ပုံငွေလွှဲပြောင်းခြင်းနည်းလမ်းသစ်များကိုရှာဖွေ ပါ။ မတူကွဲပြားသော အခြေအနေဖြင့် မှတ်ပုံတင်ထားသည့် အဖွဲ့အ စည်းများကို ပံ့ပိုးကူညီပါ။ ပရိဂရမ်အကြောင်းအရာနှင့် ဘာသာစ ကားတွင် အပြောင်းအလဲများကိုမျှော်လင့်ထားပြီး လက်ခံပေးပါ။ ပ ဓရာဂျက် ဒီဇိုင်းလုပ်ငန်းစဉ်များကို ချောမွေ့အောင်လုပ်ဆောင်ပါ။ ထူထောင်ထားသော ပရိဂရမ်ရေးဆွဲခြင်း သို့မဟုတ် ယခင်အတွေ့အကြုံ များဖြင့် နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်းများကိုထောက်ခံပေးပါ။⁶⁵⁸

7. ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ တရားစီရင်ပိုင်ခွင့်ကို ကျင့်သုံး သည့် ပြည်နယ်များသို့ အကြံပြုချက်များ

အထက်တွင် ဆွေးနွေးခဲ့သည့်အတိုင်း မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကျူးလွန်ခဲ့သော CRSV အား စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်းနှင့် တရားစွဲဆိုခြင်းများသည် CRSV လွတ်မြောက်လာသူများအတွက်နစ်နာကြေးရရှိရန်ဖြစ်နိုင်သည့် နည်းလမ်း တစ်ခုဖြစ်သည်။ ထိုကဲ့သို့သောနိုင်ငံများသည်-

- IIMM နှင့် တက်ကြွစွာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ပါ။
- စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုများနှင့် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းစဉ်များအား လုံးဝတွင် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ အခွင့်အရေးများကို လေးစား လိုက်နာပြီး မြှင့်တင်ဆောင်ရွက်ပါ။
- လိုင်ပိုင်ဆိုင်ရာနှင့် ကျားမအခြေခံမှုဆိုင်ရာ ရာဇဝတ်မှုများကို ကျန် ရစ်သူပဟိုပြုပြီး ကျားမရေးရာ ထိခိုက်လွယ်သည့်ပုံစံဖြင့် စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်းနှင့် တရားစွဲဆိုခြင်းများကို လုပ်ဆောင်ရန် ၊
- လိုင်ပိုင်ဆိုင်ရာနှင့် ကျားမ အခြေပြု ရာဇဝတ်မှုများအတွက် စုံစမ်း စစ်ဆေးခြင်းနှင့် တရားစွဲခြင်းများကို အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူပဟိုပြုပြီး ပီး ကျားမရေးရာ ထိခိုက်လွယ်သည့်ပုံစံဖြင့် ဆက်လက်လုပ်ဆောင် ရန် ရာဇဝတ်တရားစီရင်ရေးစနစ်များအတွင်း အထူးပြုယူနစ်များတွင် လုံလောက်သော ဝန်ထမ်း၊ အရင်းအမြစ်များ လေ့ကျင့်သင်ကြား မှုနှင့် ကျွမ်းကျင်မှုရှိကြောင်း သေချာအောင်လုပ်ဆောင်ပါ။
- “ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ တရားစွဲဆိုခြင်းရည်ရွယ်ချက်များအတွက် ကိစ္စရပ် များအတွက် ထိခိုက်ခံစားခဲ့ရသူ ပါဝင်သော အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်ကို လက်ခံပြီး ထိခိုက်ခံစားခဲ့ရသူ အားလုံးကို မှန်ကန်စွာ အသိအမှတ်ပြုပါ။”⁶⁵⁹
- စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုကာလအတွင်း ထိခိုက်ခံစားခဲ့ရသူအားလုံးသည် တရားဝင်တိုင်ကြား ထားခြင်းရှိမရှိ၊ ၎င်းတို့နေထိုင်သည့်နေရာ မည် သို့မဟုတ်ရှိစေကာမူ ထိခိုက်ခံစားခဲ့ရသူ များ၏အခွင့်အရေးများနှင့်ပတ်

သက်သော အချက်အလက်များကို အထူးပြုထားသော ယူနစ်များမှ ပံ့ပိုးပေးကြောင်း သေချာအောင်လုပ်ဆောင်ပါ။⁶⁶⁰

- CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအား ၎င်းတို့၏အခွင့်အရေးများ အကြောင်း သတင်းအချက်အလက်ပေးနိုင်ရန်၊ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအား အထူးပံ့ပိုးကူညီရေး ဝန်ဆောင်မှုများထံ လွှဲပြောင်းပေးရန်နှင့် ခွင့်ပြုထားသည့်နေရာတွင် လွတ်မြောက်လာသူ များအား တရားဥပဒေအရ ကိုယ်စားပြုခွင့်ရရှိရေး ကူညီပေးနိုင်ရန် တို့အတွက် ယေဘုယျအားဖြင့် ထိခိုက်ခံစားခဲ့ရသူများအတွက် ထောက်ပံ့ရေးဝန်ဆောင်မှုများ၏ စွမ်းဆောင်ရည်ကို အားကောင်းအောင်လုပ်ဆောင်ပါ။⁶⁶¹

- ဆေးဘက်ဆိုင်ရာ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးနှင့် စိတ်ဒဏ်ရာများအပေါ် အကြံဉာဏ်ပေးခြင်း အပါအဝင် အခမဲ့ပေးအပ်ထားသော ကျားမ ထိလွယ်ရလွယ်ရှိမှုအပေါ် အထူးပံ့ပိုးကူညီမှု ဝန်ဆောင်မှုများကို အသက်ရှင်သန်ကျန်ရစ်သူများ ရရှိနိုင်မှုကို တိုးတက်အောင် လုပ်ဆောင်ပါ။⁶⁶²

- “ထိခိုက်ခံစားခဲ့ရသူတိုင်း၏ သီးခြားကာကွယ်မှု လိုအပ်ချက်များကို သိရှိနိုင်ရန် တစ်ဦးချင်းစီ၏ အတွင်းကျကျ အကဲဖြတ်မှုကို ပြုလုပ်ပြီး ပီး စုံစမ်းစစ်ဆေးစဉ်နှင့်နောက်ဆုံးရာဇဝတ်မှု တရားစွဲဆို ခြင်းများ လုပ်ဆောင်စဉ်တွင်မည်သို့သော အထူးအကာအကွယ်ပေးရေးစီမံချက်များကို ၎င်းတို့လို အပ်ကြောင်း ဆုံးဖြတ်ရန်” အထူးပြုယူနစ်များ သည် သေချာအောင်ဆောင်ရွက်ပါ။⁶⁶³

- “ပြစ်မှုကျူးလွန်သူများအပေါ် လျော်ကြေးငွေ အတင်းအကြပ်ပေး အပ်ခြင်းအား ပံ့ပိုးကူညီနေသည့် ဝန်ဆောင်မှုလူနေသော နိုင်ငံ တကာရာဇဝတ်မှုများမှ ထိခိုက်ခံစားရသူများအတွက် မည်သည့် အတားအဆီးကိုမဆိုဖယ်ရှားပါ” သို့မဟုတ် ထိုဝန်ဆောင်မှုများမရှိ သည့်နေရာတွင် “ထိခိုက်ခံစားခဲ့ရသူများကို ကူညီရန် ပြစ်မှုကျူးလွန်သူများထံမှ လျော်ကြေးငွေအား အတင်းအကျပ်လက်ခံစေသည့် နည်းလမ်းများကိုဖော်ထုတ်ပါ။”⁶⁶⁴

8. အာဆီယံသို့အကြံပြုချက်များ

မြန်မာနိုင်ငံအပေါ် အာဆီယံ၏ ဘုံသဘောတူညီချက် (၅)ရပ်အားအကောင်အထည်ဖော်ရန် ယနေ့အထိ ပျက်ကွက်မှုကြောင့် အာဆီယံသည် တရားမဝင် အာဏာသိမ်းစစ်တပ် ကျူးလွန်နေသည့် လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများကို ရပ်တန့်ရန်၊ ကျူးလွန်သူများအား တာဝန်ယူမှုရှိစေရန်၊ အသွင်ကူးပြောင်းရေးကို မြှင့်တင်ရန်၊ မြန်မာနိုင်ငံတွင် အရပ်သား ဦးဆောင်သော ဒီမိုကရေစီ ဖက်ဒရယ် အစိုးရသို့ ကူးပြောင်းရေးမြှင့်တင်ဆောင်ရွက်ရန်

659 FIDH, ECCHR and REDRESS, ‘Breaking Down Barriers: Access to Justice in Europe for Victims of International Crimes’ (September 2020), 111 https://redress.org/wp-content/uploads/2020/10/Breaking-Down-Barriers_EN_WEB.pdf accessed 22 September 2022.

660 Ibid.

661 Ibid 120.

662 Ibid.

663 Ibid 125.

664 Ibid 127.

665 ASEAN Parliamentarians for Human Rights, ‘Open Letter on the Anniversary of the Five Point Consensus on Myanmar to ASEAN and Dialogue Partners’ (24 April 2022) <https://aseanmp.org/2022/04/24/open-letter-on-the-anniversary-of-the-five-point-consensus-on-myanmar-to-asean-and-dialogue-partners/> accessed 13 July 2022.

666 Ibid.

မဟာဗျူဟာအသစ်ကို အာဆီယံအနေဖြင့်အရေးတကြီးဖန်တီးသင့်ပါသည်။⁶⁶⁵ ၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လတွင် အာဆီယံနှင့် ဆွေးနွေးဖက်နိုင်ငံများထံ အိတ်ဖွင့်ပေးစာဖြင့် ပေးပို့ခဲ့သည့် လူ့အခွင့်အရေးအတွက် အာဆီယံပါလီမန်အမတ်များ အဆိုပြုထားသည့် အောက်ပါအချက်များအား ဆောင်ရွက်ရန် ထည့်သွင်းစဉ်းစား သင့်သည်-

- “ယခင်နှင့် ယခုအချိန်တွင် မပြင်းသာသည့် ခက်ခဲသောအနေအထားအပေါ် ဆိုးရွားသည့်မှတ်တမ်းကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ အထူးသံတမန်၏ အခန်းကဏ္ဍနှင့် ခန့်အပ်မှုယန္တရားကို စေ့စေ့စပ်စပ် ပြန်လည်သုံးသပ်ပေးပါ။”⁶⁶⁶
- တရားမဝင် အာဏာသိမ်းစစ်တပ်၏ ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်ချက်များအတွက် အကျိုးဆက်များသတ်မှတ်ပေးပါ- “အာဆီယံတွင် မြန်မာ၏အဖွဲ့ဝင်ဖြစ်မှုကို ဆိုင်းငံ့ခြင်း၊ ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင်နှင့် ဒေသတွင်းရှိ ၎င်း၏နိုင်ငံတော်စီမံခန့်ခွဲရေး ကောင်စီ (SAC) အဖွဲ့ဝင်များအားခရီးသွားလာခွင့်ပိတ်ပင်ရန်၊ ၎င်းတို့၏ စီးပွားရေး အ

ကျိုးစီးပွားကြောင့် လူသားမျိုးနွယ်စုအပေါ် ရာဇဝတ်မှုများကျူးလွန်ခြင်းအတွက် တာဝန်ရှိသည့် အာဏာသိမ်း ခေါင်းဆောင်များ အပေါ် ပစ်မှတ်ထား ပိတ်ဆို့အရေးယူမှုများလုပ်ဆောင်ပါ။”⁶⁶⁷

- “NUG နှင့် ချက်ခြင်းပင် လူသိရှင်ကြား တွေ့ဆုံပြီး” နောက်ထပ် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှုတွင် “အသံအားလုံးကိုကြားသိကြောင်း သေချာစေရန်” EAO ကိုယ်စားလှယ်များ ပါဝင်ပါစေ။⁶⁶⁸
- CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအား ကျား-မထိလွယ်ရှလွယ်ရှိမှုနှင့် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူ များအား ဗဟိုပြု၍ထောက်ပံ့မှုတို့ကို ပံ့ပိုးပေးခြင်းအပါအဝင် “လိုအပ်နေသူများအတွက် တိုက်ရိုက်အကူအညီများ ထိရောက်စွာ ပံ့ပိုးပေးရန် မြန်မာ၏ ပြည်တွင်း အခြေစိုက် အသိုက်အဝန်းနှင့် အရပ်ဘက် လူမှုအဖွဲ့အစည်းများအပြင် သက်ဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာ အေဂျင်စီများနှင့် ချက်ခြင်းပင် စတင်၍လုပ်ဆောင်ရန်”⁶⁶⁹

667 Ibid.
 668 Ibid.
 669 Ibid.

X. ရှေ့ခရီးလမ်းအတွက် ခိုင်မာသောခြေလှမ်းများနှင့် နိဂုံး

ဤအစီရင်ခံစာတွင် မြန်မာနိုင်ငံတွင် မကြာသေးမီဆယ်စုနှစ်များအတွင်းနှင့် အစီရင်ခံစာရေးသားနေချိန် အတွင်း ပဋိပက္ခနှင့်ဆက်နွှယ်သော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုများ ဖြစ်ပွားခဲ့သည့် ရှုပ်ထွေးသော အကြောင်းအရာများကို ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်ပေးထားပါသည်။ အစီရင်ခံစာသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများ ဆက်တိုက်ဖြစ်ပေါ်နေမှုကို အခြေခံသည့် ဘိုးဘေး သဘောထားများ နှင့်

ငွေနှင့် ကုစားခွင့်နှင့် ပတ်သက်၍ အကန့်အသတ်ဖြင့် အသိပညာပေးခံခြင်းနှင့် သို့မဟုတ် မြန်မာနိုင်ငံတွင် လက်ရှိနိုင်ငံရေးအခြေအနေနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးမှု မရှိခြင်းကြောင့် လျော်ကြေးပေးခြင်းများ ဖြစ်နိုင်သည်ဟု မယုံကြည်ကြပေ။

အထူးသဖြင့် နိုင်ငံအတွင်း CRSV ၏ လုပ်ရပ်များအတွက် အထူးတာဝန်ယူထားသည့် စစ်တပ်မှ ချမှတ်ထားသည့် အမြစ်တွယ်နေသော အပြစ်ပေးခံခြင်း ယဉ်ကျေးမှုအပေါ် အလင်းပြရန် ကြိုးပမ်းထားပါသည်။ စစ်တပ်၏ CRSV လုပ်ရပ်များသည် ယဉ်ကျေးမှုကျင့်ပေးမှုနှင့် တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုအခွင့်အရေးများကို ငြိမ်းအေးစေရန် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သောကြိုးပမ်းမှု၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအဖြစ် ဆက်လက်တည်ရှိနေပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံရှိ CRSV မှ ရှင်ကျန်ရစ်သူများသည် အထူးသဖြင့် ၂၀၂၀ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီ အာဏာသိမ်းပြီးနောက်ပိုင်း လျော်ကြေးငွေရရှိမှု အလွန်နည်းပါးပါသည်။ ဤအစီရင်ခံစာသည် သက်ဆိုင်ရာပြည်တွင်း၊ နိုင်ငံတော်အဆင့်နှင့် နိုင်ငံတကာဥပဒေဘောင်များကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာကာ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ တရားမျှတမှုရရှိရေးဆိုင်ရာ ကွာဟချက်များစွာကို မီးမောင်းထိုးပြပြီး ပစ္စုပ္ပန်နှင့် အနာဂတ်ကာလတွင် ကြားဖြတ်နှင့် အပြည့်အဝ လျော်ကြေးပေးရန် ဖြစ်နိုင်ခြေနည်းလမ်းများကို ဖော်ထုတ်ထားပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကျယ်ပြန့်ပြီး တသမတ်တည်း လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများကို မှတ်တမ်းတင်ထား သည့်မှာ အနည်းဆုံး ဆယ်စုနှစ်သုံးခုရှိပြီဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် မှတ်တမ်းတင်ထားသော CRSV ပုံစံများသည် မုဒိမ်းမှု၊ အုပ်စုဖွဲ့ မုဒိမ်းမှု၊ အစုလိုက်အပြုံလိုက် မုဒိမ်းမှု၊ လိင်အင်္ဂါ ဖြတ်တောက်မှု၊ လိင်ကျွန်ပြုမှု၊ အတင်းအကြပ် အဖော်အချွန်ပြုစေခြင်း၊ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အရက်ရမှုနှင့် အမွေကိုယ်ဝန် ဖျက်ချခြင်းတို့ပါဝင်ပါသည်။ စစ်တပ်၏ မုဒိမ်းကျင့်မှုအား စစ်နည်းဗျူဟာအဖြစ် အသုံးပြုခြင်း အပါအဝင် မတူညီသော လူမျိုးစုအုပ်စုများကို ဆယ်စုနှစ်များစွာအတွင်း ပုံစံမျိုးစုံဖြင့် ထပ်ခါတလဲလဲ ပြုလုပ်ခဲ့ပြီးဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၂၀ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၁ ရက်နေ့ စစ်တပ်အာဏာသိမ်းပြီးကတည်းက တရားမဝင်စစ်အစိုးရသည် CRSV အပါအဝင် နိုင်ငံတဝှမ်းလုံးတွင် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ ကျူးလွန်နေသည့် အကြမ်းဖက်မှုနှင့် ဖိနှိပ်မှုများ ဆက်လက်လုပ်ဆောင်နေသလို အခြေအနေများကလည်း ပိုမိုဆိုးဝါးလာနေပါသည်။

ဤအစီရင်ခံစာတွင် လက်ရှိဖြစ်ပေါ်နေသော စစ်တပ်၏ အကြမ်းဖက်မှု၊ ဖိနှိပ်မှုများနှင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် အမြစ်တွယ်နေသော မတရားဒဏ်ခတ်မှုများ အခြေအနေများ အပါအဝင် CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ အတွက် လျော်ကြေးပေးနိုင်ရေး ခြိမ်းခြောက်မှုများအကြောင်း ဆွေးနွေးထားပါသည်။ နိုင်ငံတော်မှ ပေးအပ်သည့် လျော်ကြေးငွေများအတွက် လက်တွေ့ကျသော အခွင့်အလမ်းများ မကြာမီဖြစ်လာနိုင်ချေ မရှိသော်လည်း နိုင်ငံတကာ ပံ့ပိုးကူညီမှုဖြင့် CSO များမှ ကြားဖြတ်လျော်ကြေးများ သို့မဟုတ် လျော်ကြေးပေးခြင်းဆိုင်ရာ အကူအညီများ ပေးနိုင်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ CSO အများအပြားတွင် ယခင်ရှိပြီးသား ကျွမ်းကျင်မှုများနှင့် ကြားဖြတ်လျော်ကြေးပေးရေး စီမံချက်များကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် ဆန္ဒရှိကြပါသည်။ ယင်းစီမံချက်များသည် CRSV မှ ရှင်ကျန်ရစ်သူများအတွက် တောင်းပေးရေးနှင့် အကူအကွယ်ပေးရေး၊ ဆေးကုသရေး၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာပံ့ပိုးမှု၊ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းဆိုင်ရာပံ့ပိုးမှုနှင့် ဥပဒေဆိုင်ရာ အကူအညီများအဖြစ် ယာယီလျော်ကြေးငွေများရရှိစေရန် အခွင့်အလမ်းတစ်ရပ်ကို တင်ပြနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။

CRSV သည် ခံစားရသည့် သားကောင်များ၊ ကျန်ရစ်သူများနှင့် ၎င်းတို့၏မိသားစုနှင့် အသိုင်းအဝိုင်းများအပေါ် ဘေးကင်းရေး၊ လူမှုစီးပွားအခြေအနေနှင့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှုများအပါအဝင် ဆိုးရွားသောသက်ရောက်မှုများ ဆက်လက်ရှိနေပါသည်။ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ တွေ့ကြုံခံစားရသော လူမှုရေးဆိုင်ရာအမည်းစက်နှင့် ပျံ့နှံ့လွယ်သည့် အပြစ်တင်တတ်သောယဉ်ကျေးမှုကြောင့် ငြင်းပယ်ခံခြင်းနှင့် အရက်ကွဲခြင်းတို့ကြောင့် CRSV ၏ ပြင်းထန်ပီး မကြာခင် ရေရှည်စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကျိုးသက်ရောက်မှုများသည် ပိုမိုဆိုးရွားပါသည်။

တက်ကြွလှုပ်ရှားသူများ၊ CSO များနှင့် အသစ်ပေါ်ပေါက်လာသော နိုင်ငံရေးအဖွဲ့အစည်းများ၏ ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ဒီမိုကရေစီတည်ဆောက်ရေး ကြိုးပမ်းမှုများသည် လျော်ကြေးပေးခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အခွင့်အလမ်းတစ်ရပ်လည်း ရှိနေပါသည်။ ထိုကဲ့သို့သော ပါဝင်သူများသည် အနာဂတ်မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီစနစ်သစ်ကို ထူထောင်ရန်အတွက် ထောက်ခံအားပေးခြင်းဖြင့် CRSV မှ ရှင်ကျန်ရစ်သူများအတွက် ကျား-မတန်းတူညီမျှမှု၊ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုကင်းရှင်းရေးနှင့် အပြည့်အဝလျော်ကြေး ပေးပိုင်ခွင့်တို့ကို ဗဟိုပြု၍ လုပ်ဆောင်နိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် လက်ရှိနိုင်ငံရေးသရုပ်မှန်နှင့် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ ကပ်ဘေးများ၏ မတည်ငြိမ်မှုနှင့် မလုံခြုံသော အခြေအနေတွင် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူ အများအပြားသည် ယခုအခါ မရေရာသော အခြေအနေများတွင်နေထိုင်၍ ရှင်သန်ရှန်းကန်နေကြရပါသည်။ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ အနေဖြင့် ပြန်ပွားလာသည့် အကြမ်းဖက်မှုများ အဆုံးသတ်ရန်နှင့် လုံခြုံရေးအခြေအနေ တိုးတက် ကောင်းမွန်မြှင့်တင်ရန် အရေးတကြီး လိုအပ်လျက်ရှိပါသည်။ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ လက်ရှိလိုအပ်ချက်များတွင် ဘေးကင်းရေးနှင့် အမိုးအကာနေရာထိုင်ခင်းလိုအပ်မှု၊ ကျန်းမာရေး ဝန်ဆောင်မှုများရယူမှု၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ပံ့ပိုးကူညီမှု/အကြံဉာဏ်ရယူမှုနှင့် လူမှုစီးပွားပံ့ပိုးမှုတို့ ပါဝင်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူ အများအပြားသည် လျော်ကြေး

တရားမဝင် စစ်အာဏာရှင်များအနေဖြင့် နိုင်ငံတော်ကို ထိန်းချုပ်ရန် တောင်းဆိုချက်များအားလုံးကို ပြန်လည်ရုပ်သိမ်းပြီး မြန်မာနိုင်ငံတွင် အရပ်သားဦးဆောင်သော ဒီမိုကရေစီနှင့် ဒီမိုကရေစီနည်းကျ ရွေးချယ်တင်မြှောက်ထားသည့် ဖက်ဒရယ်စနစ်သစ် ထူထောင်ရန် နည်းလမ်းရှာသင့်သည်။ တစ်ချိန်တည်းတွင် ပြည်ထောင်စုသမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော်နှင့် ပဋိပက္ခဆိုင်ရာ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများ ကာကွယ်တုံ့ပြန်ရေးဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ ပူးတွဲကြေညာချက် ကို ၂၀၁၈ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၇ ရက်နေ့တွင် လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ပြီး ကုလသမဂ္ဂလုံခြုံရေးကောင်စီတွင်စာရင်းဝင်ပါတီတစ်ချို့ဖြစ်သည့်အပြင် အညီ တပ်မတော်အနေဖြင့် ၎င်း၏ CRSV ၏ တာဝန်ကို ရပ်စဲပြီး ဖော်ပြပါ ကြိုတင်ကာကွယ်မှု အစီအမံများကို ချက်ချင်းဆောင်ရွက်သင့်သည်။

ဤမြန်မာ့လေ့လာမှုတွင် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ အရေးပေါ်လိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းပေးမည့် လျော်ကြေးပေးခြင်းဆိုင်ရာ သက်ဆိုင်ရာပါဝင်သူများအတွက် အဓိကအကြံပြုချက်များပါဝင်ပြီး CRSVမှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအတွက် သက်ဆိုင်ရာ ပါဝင်ပတ်သတ်သူများ၏ လျော်ကြေးပေးပိုင်ခွင့်ကို သေချာစေရန် မီးမောင်းထိုးပြထားပါသည်။ အဓိကအကြံပြုချက်များသည် ဥပမာအားဖြင့် စာရွက်စာတမ်းပြုစုခြင်းဆိုင်ရာ ပူးပေါင်းကြိုးပမ်းမှုများကို ပိုမိုကောင်းမွန်အောင် လုပ်ဆောင်ခြင်းကဲ့သို့သော CRSV အတွက် တာဝန်ခံမှု ရှိစေရေး မဟာဗျူဟာများ မြှင့်တင်ခြင်းနှင့် သက်ဆိုင်ပါသည်။ နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းအနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ လက်ရှိအခြေအနေမှန်များကို လိုက်လျောညီထွေ ဖြစ်အောင်

ဆောင်ရွက်ပေးကာ CRSV အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအတွက် CSO များအား ပံ့ပိုးကူညီရန် တိုက်တွန်းအပ်ပါသည်။ ဤအကြောင်းအရာသည် အထူးစိန်ခေါ်မှုတစ်ရပ်ဖြစ်ပြီး CRSV အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအတွက် ခြိမ်းခြောက်မှုများသည် ပြင်းထန်ပြီး များပြားလှပါသည်။ ထို့ကြောင့် ကျန်ရစ်သူများ၏ အရေးပေါ် လိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းရန်နှင့် ၎င်းတို့၏ ဧကရာဇ်ကို ကျင့်သုံးရာတွင် ကူညီနိုင်ရေး သက်ဆိုင်ရာ ပါဝင်ပတ်သတ်သူများအနေဖြင့် အချင်းချင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုနှင့် ကြားဖြတ် လျော်ကြေးပေးခြင်း အစီအစဉ်များအတွက် ပံ့ပိုးကူညီမှုများအား အလျင်အမြန်ဆောင်ရွက်ပေးရန် အလွန်အရေးကြီးလှပါသည်။

မီဒြမ်းထားသောစာအုပ်များစာရင်း

စာအုပ်များနှင့် စာအုပ်များထဲရှိ အခန်းများ

Chan WC နှင့်အပေါင်းအပါ၊ မြန်မာနိုင်ငံရှိ ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေ (ပထမအကြိမ် ထုတ်ဝေခဲ့သည့်နှစ် 2016၊ LexisNexis)။

Falvey P ရေးသားပြုစုခဲ့သော Waldorf L အပေါင်းအပါ၊ 'မြန်မာ့အသွင်ကူးပြောင်းရေး မတိုင်မီ ဒေသတွင်း အသွင်ကူးပြောင်းရေးဆိုင်ရာ တရားမျှတမှုကျင့်ထုံး'၊ အသွင်ကူးပြောင်းရေးဆိုင်ရာ တရားမျှတမှုကို ဒေသအလိုက် ဆီလျော်အောင်ပြင်ဆင်ခြင်း- အစုလိုက်အပြုံလိုက် အကြမ်းဖက်မှုများအပြီးတွင် ကြားဝင်စွက်ဖက်မှုများနှင့် ဦးစားပေးမှုများ (ပထမအကြိမ် ထုတ်ဝေခဲ့သည့်နှစ် 2010 ခုနှစ်၊ Stanford တက္ကသိုလ် ပုံနှိပ်တိုက်)၊ pp. 267-68။

Harriden Ji၊ ဩဇာအာဏာလွှမ်းမိုးမှု- မြန်မာ့သမိုင်းရှိ အမျိုးသမီးများနှင့် အခွင့်အာဏာ (ပထမအကြိမ် ထုတ်ဝေခဲ့သည့်နှစ် 2012 ခုနှစ်၊ NIAS ပုံနှိပ်တိုက်)။

Skidmore M ရေးသားပြုစုခဲ့သော Manderson L နှင့် Bennett LR (eds) ရှိ 'ဝါးရုံနောက်ကွယ်- မြန်မာနိုင်ငံရှိ အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုပုံစံများ'၊ အာရှလူ့အဖွဲ့ အစည်းရှိ အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု (ပထမအကြိမ် ထုတ်ဝေခဲ့သည့်နှစ် 2003 ခုနှစ် Routledge)၊ pp. 76-92။

ဂျာနယ် ဆောင်းပါးများနှင့် အစီရင်ခံစာများ

ALTSEAN၊ 'အစီရင်ခံစာကတ်နံပါတ် ၃- ICJ ယာယီအစီအမံများကို လျစ်လျူရှုခြင်း၊ ဗမာ/မြန်မာစစ်တပ်က တနိုင်လုံးနှင့် ဆန့်ကျင်ကာ အကြမ်းဖက်ခြင်း' (၂၄ မေလ ၂၀၂၀)

ALTSEAN၊ 'အစီရင်ခံစာကတ်နံပါတ် 4- ICJ၊ ICJ ကိုကြားနာရန်အချိန်မရှိ၊ ဗမာ/မြန်မာသည် ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်သော ရာဇဝတ်မှုများ ကျူးလွန်ခြင်းဖြင့် အလုပ်များနေခြင်း' (၂၃ နိုဝင်ဘာ ၂၀၂၀)

ALTSEAN၊ ၂၀၂၂ ခုနှစ် မေလတွင် မြန်မာ့စစ်အာဏာသိမ်းမှု စောင့်ကြည့်ရေးအဖွဲ့ : စစ်အစွန်း ရောက်နေသော စစ်အစိုးရနှင့် AA တို့၏ နေရာရွှေ့ပြောင်းမှု မှတ်တမ်းများ စံချိန်တင်ခဲ့သည့် ပုံစံများ (၃ ဇွန်လ ၂၀၂၂)

နိုင်ငံတကာ လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်အဖွဲ့၊ နိုင်ငံတကာ လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့် အဖွဲ့အစီရင်ခံစာ ၂၀၂၁/၂၂ - ကမ/၂၃လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေ' (၂၉ မတ်လ ၂၀၂၂)

အမည်မသိ၊ 'မြန်မာနိုင်ငံရှိ ကျားမတန်းတူညီမျှရေးနှင့် အမျိုးသမီးများ၏အခွင့်အရေးအတွက် ထိရောက်သော နိုင်ငံတကာပုံစံကူညီမှုဆိုင်ရာ အကြံပြုချက်များ' (ဇွန် ၂၀၂၁)

အမည်မသိ၊ 'မကြားလိုက်ရသောအသံများ - မြန်မာနိုင်ငံရှိ ပဋိပက္ခနှင့် ဆက်နွယ်သော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုနှင့်သက်ဆိုင်သော အရည်အသွေးပြည့်မီသုတေသနပြုချက်' (ဇွန် ၂၀၂၂)

အမည်မသိ၊ 'ကွန်ပျူတာသည် တိုအရောက် ယခုအခါ လျစ်လျူရှုထားဖို့ ခက်ခဲပါသည် - ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလမှ မတ်လအထိ မြန်မာ့တော်လှန်ရေး လှုပ်ရှားမှုမှ အမျိုးသမီးများ' (ဇွန် ၂၀၂၁)

ပညာရေးဆိုင်ရာ စဉ်းဆောင်ရွက်လှုပ်ရှားမှု (EI) အာရှ တရားမျှတမှုနှင့် အခွင့်အရေးများ (AJAR) 'အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု (VAW) ကာကွယ်ခြင်းနှင့် တုံ့ပြန်ခြင်းဝန်ဆောင်မှုများ နှင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဝင်ရောက်ခွင့်' (အောက်တိုဘာ ၂၀၁၅)

Fortify Rights၊ 'မည်သည့်နေရာမှာမှ မလိုခြင်း- အာဏာသိမ်းပြီးနောက် မြန်မာစစ်အစိုးရ၏ လူသားမျိုးနွယ်အပေါ် ရာဇဝတ်မှုကျူးလွန်ခြင်း' (မတ်လ ၂၀၂၂) ကျားမတန်းတူညီမျှရေးကွန်ရက်၊ 'အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုဆန့်ကျင်ရေးဥပဒေများ ဖော်ဆောင်ခြင်း - ဆွေးနွေးချက်စာတမ်း အပိုင်း ၁- နောက်ခံသတင်းအချက်အလက်များ' (ဇန်နဝါရီ ၂၀၁၃)

ကျားမတန်းတူညီမျှရေးကွန်ရက်၊ 'မြန်မာ့ဥပဒေများနှင့် CEDAW - အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုဆန့်ကျင်ရေးဥပဒေများ' (ဇန်နဝါရီ ၂၀၁၃)

ကျားမတန်းတူညီမျှရေးကွန်ရက်၊ 'မြန်မာနိုင်ငံရှိ ကျားမရေးရာအခြေခံအကြမ်းဖက်မှုမှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများအတွက် ဝန်ဆောင်မှုပေးခြင်း' (ဧပြီ ၂၀၁၈)

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ တရားမျှတရေးစင်တာ၊ 'မြန်မာနိုင်ငံရှိ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအတွက် တာဝန်ခံမှုဆိုင်ရာ ဖွဲ့စည်းပုံဆိုင်ရာ အတားအဆီးများ' (ဧ အောက်တိုဘာ ၂၀၁၈)

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ တရားမျှတရေးစင်တာ၊ 'အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုတားဆီးကာကွယ်ရေးဥပဒေ - နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်းများနှင့် မကိုက်ညီခြင်း' (ဇူလိုင် ၂၀၂၀)

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ တရားမျှတရေးစင်တာ၊ 'ခွဲခြားဆက်ခံခြင်းမှ ဖျက်ဆီးခြင်း- ရိုဟင်ဂျာများအပေါ် ကျားမရေးရာ ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ ဥပဒေခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာမှု' (စက်တင်ဘာ ၂၀၁၈)

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ ရန်ပုံငွေ၊ 'အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ ရန်ပုံငွေ ၊ ဂျနီဗာ၊ မတ် ၁၀၊ ၂၀၂၂ - မကြာခင်ကမေးလေ့ရှိသောမေးခွန်းများ' (မတ် ၁၀၊ ၂၀၂၂)

Human Rights Watch နှင့် Fortify Rights ၊ 'ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းမှ အမျိုးသမီးများနှင့် မိန်းကလေးငယ်များဆိုင်ရာ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ထူးခြားသောအစီရင်ခံစာနှင့်စပ်လျဉ်းသည့် CEDAW ကိုတင်ပြခြင်း' (မေလ ၂၀၁၈)

နိုင်ငံတကာ ဥပဒေပညာရှင်များကော်မရှင်၊ 'မြန်မာနိုင်ငံတွင် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအတွက် တရားမျှတမှုရရှိရေး - အခြေခံလေ့လာမှု' (ဇန်နဝါရီ ၂၀၁၈)

လူ့အခွင့်အရေးမှတ်တမ်းကွန်ရက်-မြန်မာ (ND-Burma) နှင့် လျော်ကြေးပေးခြင်းလုပ်ငန်းအဖွဲ့၊ 'ကျွန်ုပ်တို့ကို လျစ်လျူရှု၍မရနိုင်ပါ- ၁၉၇၀ မှ ၂၀၁၇ ခုနှစ်အတွင်း မြန်မာနိုင်ငံရှိ လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခံရသူများ တရားမျှတမှုဆိုင်ရာ ၎င်းတို့၏ဆန္ဒများကို အကြမ်းဖျင်းဖော်ပြချက်' (အောက်တိုဘာ ၂၀၁၈)

REDRESS နှင့် နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ စုံစမ်းစစ်ဆေးရေးဌာန 'ပဋိပက္ခအတွင်း လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှု စုံစမ်းစစ်ဆေးရေးဆိုင်ရာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ပဋိပက္ခစာတမ်းကို ဖြည့်စွက်ခြင်း- မြန်မာ-ကျင့်ထုံးသမားများအတွက် အထူးလမ်းညွှန်ချက်'(မတ်လ ၂၀၁၈)

ပဋိပက္ခပေါင်းအဖွဲ့မှ ကျန်းမာရေးကို အကာအကွယ်ပေးခြင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု သို့မဟုတ် အနှောင့်အယှက်ပေးခြင်း' (၂၀ ဒီဇင်ဘာ ၂၀၂၁)

ရှမ်းလူ့အခွင့်အရေးဖောင်အေရှင်းနှင့် ရှမ်းအမျိုးသမီးများလှုပ်ရှားမှုကွန်ရက်၊ 'မုဒိမ်းကျင့်ရန် လိုဏ်း : ရှမ်းပြည်နယ်တွင် ဖြစ်ပွားနေသော စစ်ပွဲတွင် မြန်မာစစ်အစိုးရ၏ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုကို အသုံးပြုခြင်း' (မေလ ၂၀၂၀)

Tanabe M, Greer A et al.၊ 'နိုင်ငံရေးအကျိုးအမြတ်အခြေအနေတွင် မြန်မာနိုင်ငံအရှေ့ပိုင်းရှိ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုကို စူးစမ်းလေ့လာခြင်း : အရည်အသွေးရှိသော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် မျိုးပွားမှုဆိုင်ရာ ကျန်းမာရေး အကဲဖြတ်ချက်မှ တွေ့ရှိချက်များ' (၂၀၁၉ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၇ ရက်)

အမျိုးသမီးများအဖွဲ့ချုပ် (မြန်မာနိုင်ငံ)၊ 'သူတို့မှာ မျှော်လင့်ချက်ရှိရင် သူတို့ပြောကြလိမ့်မယ်' (နိုဝင်ဘာ ၂၀၁၄)

အမျိုးသမီးများအဖွဲ့ချုပ် ၊ 'သွားရမည့်လမ်းက အဝေးကြီးရှိသေးတယ် - မြန်မာနိုင်ငံရှိ တိုင်းရင်းသား အမျိုးသမီးများအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း နှင့် လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားခြင်း' (ဇူလိုင် ၂၀၁၆)

အမျိုးသမီးများအဖွဲ့ချုပ် (မြန်မာနိုင်ငံ)၊ 'မိန်းကလေးများ အရှက်ကွဲခံနေကြရသည် - မြန်မာနိုင်ငံမှာ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု ကြုံတွေ့ခဲ့ရတဲ့ မိန်းကလေးငယ်များအတွက် တရားမျှတမှု အတားအဆီးများ' (နိုဝင်ဘာ ၂၀၁၇)

အမျိုးသမီးများအဖွဲ့ချုပ် (မြန်မာနိုင်ငံ)၊ 'အခြေအနေမှမ်းမပြုပြင်မှု- ဖေဖော်ဝါရီလမှ မတ်လ ၂၀၂၂' (ဧပြီ ၂၀၂၂)

အမျိုးသမီး ဒုက္ခသည် ကော်မရှင်၊ 'ကျွန်ုပ်တို့၏ အမျိုးသားများမှာလည်း အလားတူ ဖြစ်ပျက်နေပါသည်- ရိုဟင်ဂျာ အမျိုးသားများနှင့် ယောက်ျားလေးများအား လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ခြင်း' (နိုဝင်ဘာ ၂၀၁၈)

Yoni Ni 'ပြည်တွင်းရောင်ပြန်ဟပ်မှုကြမ်းစာတမ်း၊ ဒီမိုကရေစီလိုလားသော အတိုက်အခံလှုပ်ရှားမှု' (ဇွန် ၂၀၂၂)

အွန်လိုင်းဂျာနယ် ဆောင်းပါးများနှင့် အစီရင်ခံစာများ

AAPP 'စစ်အစိုးရရာဇဝတ်ကောင်များအတွက် တာဝန်ခံမှု- မြန်မာနိုင်ငံတွင် စစ်အစိုးရ၏ လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့မှ ကျူးလွန်သည့် ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ အထောက်အထား' (၂၀၂၂ ဇူလိုင်လ) <https://aappb.org/wp-content/uploads/2022/07/AAPP_Crimes-Against-Humanity-Report_8-Jul-2022-English.pdf> ၁၄ ဇူလိုင် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

AAPP 'စစ်တပ်အာဏာသိမ်းမှုဆိုင်ရာ နေ့စဉ်အကျဉ်းချုပ်- ၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ ၃၀ ရက်၊' (၂၀၂၂ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၃၀ ရက်) <<https://aappb.org/?lang=en>> နိုဝင်ဘာလ ၃၀ ရက် ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

AAPP နှင့် ဗမာ မိတ်ဖက်အဖွဲ့၊ 'ခုံရုံးကွယ်သူများကို ဘယ်လိုကာကွယ်မလဲ? မြန်မာနိုင်ငံရှိ လူ့အခွင့်အရေး ကာကွယ်စောင့်ရှောက်သူများ၏ အခြေအနေနှင့် သင့်လျော်သော အကာအကွယ်ပေးရေး ယန္တရားများဆိုင်ရာ အစီရင်ခံစာ' (၂၄ ဇူလိုင် ၂၀၁၅) (24 July 2015) <<https://progressivevoicemyanmar.org/2015/07/24/how-to-defend-the-defenders-a-report-on-the-situation-of-human-rights-defenders-in-burma-and-appropriate-protection-mechanisms/>> ဇွန်လ ၆ ရက် ၂၀၂၂ တွင် ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

AJAR၊ 'အာဆီယံရှိ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် ကျားမရေးရာအခြေခံအကြမ်းဖက်မှုခံရသူများအတွက် ကုစားခွင့်ရရှိရေး အရေးပေါ်ခြေလှမ်းများ' (အောက်တိုဘာ ၂၀၂၂) <<https://asia-ajar.org/resources/books-research/urgent-steps-to-ensure-right-to-remedy-for-victims-of-sexual-and-gender-based-violence-in-asean/>> ဇန်နဝါရီလ ၉ ရက် ၂၀၂၃ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

AJAR၊ 'အမှုလေ့လာချက် - အရှေ့တောင်အာရှရှိ ကျားမရေးရာနှင့် လျော်ကြေးငွေဆိုင်ရာ နှိုင်းယှဉ်သုတေသနပြုချက်- မြန်မာနိုင်ငံ' (နိုဝင်ဘာ ၂၀၂၂) <<https://asia-ajar.org/wp-content/uploads/2022/12/Case-Study-Comparative-Research-on-Gender-Reparations-in-South-East-Asia-Myanmar-EN.pdf>> ဇန်နဝါရီလ ၉ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

နိုင်ငံတကာလွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်အဖွဲ့ UK, 'သေဒဏ်ပြစ်ဒဏ်ကို တစ်ကမ္ဘာလုံးအသုံးပြုမှု ၂၀% တက်လာသည် - အဓိကအစီရင်ခံစာသစ်' (၂၄ မတ်လ ၂၀၂၂) <<https://www.amnesty.org/en/latest/news/2022/03/global-use-of-death-penalty-up-by-20-major-new-report/>> ဇွန်လ ၂၂ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အာဆီယံပါလီမန်အမတ်များ၊ 'အာဆီယံနှင့် ဆွေးနွေးဖက်နိုင်ငံများသို့ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ အချက်ငါးချက် သဘောတူညီမှု ရရှိခြင်း နှစ်ပတ်လည်နေ့ အိတ်ဖွင့်ပေးစာ' (၂၄ ဧပြီ ၂၀၂၂) <<https://aseanmp.org/2022/04/24/open-letter-on-the-anniversary-of-the-five-point-consensus-on-myanmar-to-asean-and-dialogue-partners/>> ဇူလိုင်လ ၁၃ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

အောင် SMT၊ '၂၀၂၂/၂၀ "ဖက်ဒရယ်နှင့် ဒီမိုကရေစီ အနာဂတ်မြန်မာ့ရှာပုံတော်- ထည့်သွင်းစဉ်းစားမှုများ၊ ကန့်သတ်ချက်များ နှင့် အပေးအယူများ" (ISEAS Yusof Ishak အင်စတီကျု၊ ၁၈ မတ် ၂၀၂၂) <<https://www.iseas.edu.sg/articles-commentaries/iseas-perspective/2022-28-myanmars-quest-for-a-federal-and-democratic-future-considerations-constraints-and-compromises-by-su-mon-thazin-aung/>> ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၇ ရက် ၂၀၂၃ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

Brown G 'မြန်မာနိုင်ငံ : အကြမ်းဖက်မှု၏ နိုင်ငံရေးစီးပွားရေး' (စက်တင်ဘာ ၁၉၉၉) ၂၂(၃) ဘေးအန္တရာယ်များ ၂၃၄ <<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/1467-7717.00115>> ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၁ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

Chan A, Ford B, 'မြန်မာ့ရိပ်အသစ်သည် ဒီမိုကရေစီအင်အားစုများ စည်းလုံးညီညွတ်စေရန် ရည်ရွယ်သည်' (အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု ငြိမ်းချမ်းရေး တက္ကသိုလ် ၊ နိုဝင်ဘာ ၃၊ ၂၀၂၁) <<https://www.usip.org/publications/2021/11/new-myanmar-forum-aims-unite-democratic-forces>> ဇူလိုင်လ ၇ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

DEMAG 'လူကုန်ကူးခံရသူအဖွဲ့အစည်းများနှင့် မြန်မာနိုင်ငံရှိ ၎င်းတို့၏ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ တုံ့ပြန်မှု' (၂၁ ရက် ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၀၂၂) <<https://www.reliefweb.int/report/myanmar/diaspora-organizations-and-their-humanitarian-response-in-myanmar>> ဇွန် ၂၄ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

Dwyer A 'NLD ၏ ရွေးကောက်ပွဲ ပြန်လည်ကျင်းပခြင်းသည် မြန်မာ့ငြိမ်းချမ်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်နှင့် တိုင်းပြည်၏ အမြစ်တွယ်နေသော လူမျိုးရေး ပဋိပက္ခအတွက် မည်ကဲ့သို့ အဓိပ္ပာယ်ရှိနိုင်သနည်း?' (နိုင်ငံတကာ အမျိုးသမီးများ လုံခြုံရေး ၊ ၂ ရက် ဒီဇင်ဘာလ ၂၀၂၀ ခုနှစ်) <<https://wisglobal.org/what-does-the-nlds-re-election-mean-for-myanmars-stalled-peace-process-and-the-countrys-deeply-rooted-ethnic-conflict/>> ဇွန် ၂၄ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

FIDH၊ ECCHR နှင့် REDRESS 'အတားအဆီးများကို ဖြိုခွဲခြင်း : နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်မှုကျူးလွန်ခံရသူများအတွက် ဥပဒေပင်တင် တရားမျှတမှုရရှိရေး' (စက်တင်ဘာ ၂၀၂၂) <https://redress.org/wp-content/uploads/2020/10/Breaking-Down-Barriers_EN_WEB.pdf> စက်တင်ဘာ ၂၂ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

Fisher J, 'မုဒိမ်းမှုအပေါ် ပြစ်တင်ရုံ ချခြင်းအတွက် အရှက်ရပြီး လျှော့ပြောင်းရသည်' (ဘီဘီစီသတင်း၊ 11 မတ်လ ၂၀၁၇) <<https://www.bbc.co.uk/news/magazine-39204086>> ဇွန် ၂၄ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ တရားမျှတရေး စင်တာ၊ ECCHR နှင့် အမျိုးသမီးများအတွက် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ တရားမျှတမှု ပဏာမခြေလှမ်းများ၊ 'Re: ထူးခြားသော အခြေခံဆိုင်ရာ မြန်မာ၏အစီရင်ခံစာအတွက် နောက်ဆက်တွဲအချက်အလက်များ၊ ၎င်း၏ ၇၂ ကြိမ်မြောက် CEDAW ကော်မတီမှ ပြန်လည်သုံးသပ်ရန် စီစဉ်ထားသည်' (၂၁ ဖေဖော်ဝါရီ ၂၀၁၉) <https://www.globaljusticecenter.net/files/Joint_Letter_to_CEDAW_re_Myanmar_Exceptional_Report.pdf> ဇွန် ၂၃ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

ဟိန်း YM, 'တစ်နှစ်တာ: မြန်မာ့ လက်နက်ကိုင် ပုန်ကန်မှု အရှိန် အဟုန်' (Wilson Center (မေလ ၂၀၂၂) <https://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/media/uploads/documents/ASIA_220519_1YearOn-BRIEF_V1r2.pdf> စက်တင်ဘာ ၁၆ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

လူ့အခွင့်အရေးစောင့်ကြည့်ရေးအဖွဲ့ ၊ 'ငါ့ခန္ဓာကိုယ်တစ်ခုလုံး နာကျင်ခဲ့ရသည်'- မြန်မာနိုင်ငံရှိ ရိုဟင်ဂျာ အမျိုးသမီးများနှင့် မိန်းကလေးငယ်များအပေါ် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ခြင်း' (နိုဝင်ဘာ ၁၇၊ ၂၀၁၇) <<https://www.hrw.org/report/2017/11/16/all-my-body-was-pain/sexual-violence-against-rohingya-women-and-girls-burma>> ဇွန် ၂၂ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

လူ့အခွင့်အရေးစောင့်ကြည့်ရေးအဖွဲ့ ၊ 'မြန်မာ- အမျိုးသမီးများ၊ မိန်းကလေးများကို တရုတ်နိုင်ငံသို့ သတိပေးအဖြစ် လူကုန်ကူးခြင်း' (မတ်လ ၂၀၊ ၂၀၁၉) <https://www.youtube.com/watch?v=dc1m6C7OP0&ab_channel=HumanRightsWatch> ဇူလိုင်လ ၁၄ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကြက်ခြေနီကော်မတီ ၊ 'လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းခြင်း' <<https://www.icrc.org/en/what-we-do/sexual-violence>> ဇွန် ၁၇ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

မြန်မာနိုင်ငံအတွက် တရားမျှတမှု၊ 'စင်္ကာပူစတော့အိတ်ချီန်းအတွက် ပေါ်ပေါက်လာသော နိုင်ငံတကာဥပဒေရေးရာပြဿနာများ' (၂၀ ရက် အောက်တိုဘာ ၂၀၂၁) <[International Legal Issues Arising for the Singapore Stock Exchange from its Listing of Emerging Towns & Cities Singapore | Justice For Myanmar](https://www.ijl.columbia.edu/bulletin-blog/three-avenues-to-justice-for-the-rohingya)> ဇွန် ၂၄ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

Kewlani Ki 'ရိုဟင်ဂျာများအတွက် တရားမျှတမှုအတွက် နည်းလမ်းသုံးလမ်း' (ကိုလံဘီယာ နိုင်ငံမြတ်ကျော်မှုဥပဒေဆိုင်ရာ ဂျာနယ် : သတင်းလွှာ၊ ၁၇ ဖေဖော်ဝါရီ ၂၀၁၇) <<https://www.jtl.columbia.edu/bulletin-blog/three-avenues-to-justice-for-the-rohingya>> ဇွန် ၂၄ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

လင်း NH ၊ 'NUCC မှ အဖွဲ့ဝင်ဖြစ်မှုကို ချဲ့ထွင်ရန် ကြိုးပမ်းသည့် ပန်းတိုင်များ' (Myanmar Now၊ နိုဝင်ဘာ ၂၀၊ ၂၀၂၁) <<https://www.myanmar-now.org/en/news/nucc-outlines-goals-as-it-seeks-to-widen-membership>> ဇူလိုင်လ ၇ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

Luban D 'လူသားမျိုးနွယ်စု၏ရန်သူ' (၂၀၁၈) ၊ နယ်သာလန် ဥပဒေရေးရာဒဿနဆိုင်ရာ ဂျာနယ် ၁၁၂ <[The Enemy of All Humanity · Netherlands Journal of Legal Philosophy · Eleven Journals](https://www.ijl.columbia.edu/bulletin-blog/three-avenues-to-justice-for-the-rohingya)> ဇွန် ၂၄ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

McCartan B၊ Jolliffe K 'တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင် အဓိကလုပ်ဆောင်သူများနှင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် တရားမျှတမှု ပံ့ပိုးပေးမှု' (အာရှဖောင်ဒေးရှင်း၊ ၂၀၁၆ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ) <https://asiafoundation.org/wp-content/uploads/2016/10/Ethnic-Armed-Actors-and-Justice-Provision-in-Myanmar_EN.pdf> စက်တင်ဘာလ ၂၃ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

Mulvey A 'မြန်မာနိုင်ငံတွင် လက်ရှိအကျပ်အတည်းဆိုင်ရာ စာတမ်းဖတ်ပွဲ : နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်ခံရမှုသို့ ဆက်သွယ်ရေးအသစ်က မြန်မာနိုင်ငံတွင် လွန်ခဲ့သည့် ဆယ်စုနှစ် နှစ်ခုကျော်က ကျူးလွန်ခဲ့သော ရာဇဝတ်မှုများအတွက် တရားမျှတမှု ရှိစေရန် တောင်းဆိုသည်' (Opinio Juris၊ စက်တင်ဘာ ၂၉ ရက်၊ ၂၀၂၀ ခုနှစ်) <<http://opiniojuris.org/2021/09/29/symposium-on-the-current-crisis-in-myanmar-new-communication-to-the-international-criminal-court-calls-for-justice-for-victims-and-survivors-of-crimes-committed-by-myanmars-military-over-pas/>> ဇူလိုင်လ ၁၅ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

Oo PP နှင့် Davies SE 'မြန်မာနိုင်ငံတွင် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု၏ ကျူးလွန်ခံရသူများကို ပံ့ပိုးပေးခြင်း' (စကားပြန်၊ ၁၉ ရက် ဧပြီလ ၂၀၂၂ ခုနှစ်) <<https://www.lowyinstitute.org/the-interpreter/supporting-victims-sexual-violence-myanmar>> ဇွန် ၂၂ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

Opinio Juris 'မြန်မာနိုင်ငံတွင် လက်ရှိအကျပ်အတည်းဆိုင်ရာ စာတမ်းဖတ်ပွဲ : ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးတို့သတ်ဖြတ်မှုဆိုင်ရာ အာဂျင်တီးနားရှိ သမိုင်းဝင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ တရားစီရင်ရေးကိစ္စနှင့် ပိုမိုနီးကပ်လာခြင်း' (စက်တင်ဘာ ၃၀ ရက်၊ ၂၀၂၁) <<http://opiniojuris.org/2021/09/30/symposium-on-the-current-crisis-in-myanmar-inching-closer-to-a-historic-universal-jurisdiction-case-in-argentina-on-the-rohingya-genocide/>> ဇွန် ၂၄ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

Thakuria N 'စစ်တပ်အာဏာသိမ်းပြီး တစ်နှစ်တာ၊ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အနာဂတ်သည် မည်သည့်ဘက်ကိုမှ ဦးတည်အနေပါ' (ဥပဒေပညာရှင်၊ ဖေဖော်ဝါရီ ၁၆ ရက် ၂၀၂၂) <<https://www.jurist.org/commentary/2022/02/nava-thakuria-military-coup-myanmar/>> ဇွန် ၂၃ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

Arakan Project ၊ 'Arakan Project' ၏ ရက်စက်ယုတ်မာမှုများကို စုံစမ်းဖော်ထုတ်ရေး ကော်မရှင်များ၊ လွတ်လပ်သော နိုင်ငံတကာ စုံစမ်းစစ်ဆေးရေး ယန္တရားတစ်ခု လိုအပ်မှု (မတ်လ ၁၅ ရက်၊ ၂၀၁၇) <https://www.burmailibrary.org/docs23/The_need_for_an_independent_international_investigation_mechanism.pdf> ဇွန် ၂၃ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

ထွန်း HMM၊ သုတ M၊ မြန်မာ့အမျိုးသားစည်းလုံးညီညွတ်ရေးအတိုင်ပင်ခံကောင်စီ : မြန်မာ့ဖက်ဒရယ်အနာဂတ်မျှော်မှန်းချက်' (Fulcrum၊ ဇန်နဝါရီလ ၅၊ ၂၀၂၂) <<https://fulcrum.sg/myanmars-national-unity-consultative-council-a-vision-of-myanmars-federal-future/>> ဇူလိုင်လ ၇ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

UNFPA၊ 'တန်ခိုးကြီးသော ဒဏ္ဍာရီများ၏ လျှို့ဝှက်ချက်များ' (၂၀၁၇) <https://myanmar.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/PowerfulMythsHiddenSecrets_EDITED.pdf> ဖေဖော်ဝါရီလ ၇ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

UNFPA Myanmar 'GBV အတွက် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု တုံ့ပြန်မှုဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်ချက်များ' (၂၀၁၈) (မြန်မာဘာသာဖြင့်သာရှိနိုင်သည်) <<https://myanmar.unfpa.org/en/publications/guidelines-healthcare-response-gbv>> ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၄ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

Vidwans Pi 'နိုင်ငံတကာ အသိုက်အဝန်းတွင် မြန်မာနိုင်ငံကိုကယ်တင်ရာမှာ ကျန်းမာရေးသည်' (ကမ္ဘာ့နိုင်ငံရေး သုံးသပ်ချက်၊ ၂၇ စက်တင်ဘာ ၂၀၂၁) <<https://www.worldpoliticsreview.com/to-avoid-civil-war-myanmar-needs-international-support/>> စက်တင်ဘာလ ၂၀ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

Wood EJ၊ 'ပဋိပက္ခဆိုင်ရာ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုနှင့် မကြာသေးမီက သုတေသန၏ မူဝါဒသက်ရောက်မှုများ' (၂၀၁၄) ဥရောပ နိုင်ငံတကာ ကြက်ခြေ နီအေသင်း သုံးသပ်ချက် ၄၅၅ <<https://international-reviewicrc.org/sites/default/files/ircr-894-wood.pdf>> ဇွန် ၂၇ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

ကမ္ဘာ့စားနပ်ရိက္ခာအစီအစဉ် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်၊ 'ရိုဟင်ဂျာ ဒုက္ခသည်များ တုံ့ပြန်မှု : WFP ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် သတင်းအချက်အလက် စာအုပ်ငယ်' (ဧပြီ ၂၀၂၂) <<https://reliefweb.int/report/bangladesh/rohingya-refugee-response-wfp-bangladesh-information-booklet-april-2022>> အောက်တိုဘာ ၅ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့၊ 'ကိုယ်ဝန်ဖျက်ချခြင်းမူဝါဒ အခင်းအကျင်း : မြန်မာနိုင်ငံ' <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/338768/factsheet-myanmar_eng.pdf?sequence=8&isAllowed=y> ဇွန် ၃ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေမှုများနှင့် သတင်းဆောင်းပါးများ

ဗမာနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ ကျောင်းသားသမဂ္ဂများအဖွဲ့ချုပ်၊ 'ရဲဘော်သုံးကျိပ်နှင့် အမျိုးသမီးများအပေါ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင် ဦးဆောင်သော စစ်အာဏာရှင်များ၏ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ စော်ကားမှုဆိုင်ရာ ကြေညာချက်' (ဖေဖော်ဝါရီ ၁၉၊ ၂၀၂၂) <<https://progressivevoicemyanmar.org/2022/02/19/statement-on-the-sexual-abuses-committed-by-the-junta-troops-led-by-min-aung-hlaing-upon-the-woman-comrades/>> ဇူလိုင်လ ၁၅ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

ဆက်စပ်သတင်း၊ မြန်မာ့တပ်မတော်က ရန်ကုန်မြို့တွင် စစ်အုပ်ချုပ်ရေးဖြင့် ဗြိတိန်မှ ပိုမိုနက်ရှိုင်းစေသည်' (NBC သတင်းများ၊ ၁၅ မတ်လ ၂၀၂၁) <<https://www.nbcnews.com/news/world/myanmar-military-imposes-martial-law-yangon-crackdown-deepens-n1261068>> အောက်တိုဘာ ၁၀ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

Bachelet M၊ ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ မဟာမင်းကြီးရုံး၊ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီ၏ အကြံပြု ၅၀ မြောက် အစည်းအဝေး (၂၀၂၂ ခုနှစ် ဇွန်လ ၁၄ ရက်) <<https://www.ohchr.org/en/statements/2022/06/50th-session-human-rights-council-oral-update-myanmar>> ဇွန် ၂၂ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

ဥရောပသမဂ္ဂကောင်စီ၊ မြန်မာ/ဗမာ : ဥရောပသမဂ္ဂကိုယ်စား အဆင့်မြင့် ကိုယ်စားလှယ်မှ ကြေငြာချက်' (နိုဝင်ဘာ ၈၊ ၂၀၂၁) <<https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2021/11/08/myanmar-burma-declaration-by-the-high-representative-on-behalf-of-the-european-union/>> ဇွန် ၂၄ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

ဥရောပသမဂ္ဂကောင်စီ၊ မြန်မာ/ဗမာ : ဥရောပသမဂ္ဂကိုယ်စား အဆင့်မြင့် ကိုယ်စားလှယ်မှ ကြေငြာချက်' (ဇန်နဝါရီ ၃၁၊ ၂၀၂၂) <<https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/01/31/myanmar-burma-declaration-by-the-high-representative-on-behalf-of-the-european-union/>> ဇွန် ၂၄ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

အာရှတယ်ဆယ်ရေးအဖွဲ့၊ 'Identity Crisis- မြန်မာနိုင်ငံရှိ လူမျိုးရေးနှင့် ပဋိပက္ခ' (၂၈ ဩဂုတ် ၂၀၂၁) <<https://www.crisisgroup.org/asia/south-east-asia/myanmar/312-identity-crisis-ethnicity-and-conflict-myanmar>> အောက်တိုဘာ ၁၇ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

Diamond C နှင့် Nasser I သည် တက်ကြွလှုပ်ရှားသူနှစ်ဦး၏ သေဒဏ်အမိန့်ကို စစ်အစိုးရက ချမှတ်ထားသည့်အတိုင်း ဆယ်စုနှစ်များအတွင်း မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပထမဆုံး ကွပ်မျက်မှုကို မြင်တွေ့နိုင်သည် (CNN၊ ဇွန်လ ၄ ရက် ၂၀၂၂) <<https://www.cnn.com/2022/06/04/myanmar-executions/index.html>> ဇွန် ၂၂ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

သံတမန်ရေးရာ သတင်းထောက်၊ 'ရိုဟင်ဂျာများကို လက်ခံကျင်းပသည့် နိုင်ငံများသို့ မြန်မာနိုင်ငံက လျှော်ကြေးငွေ ပေးဆောင်သင့်သည် :ဆွေးနွေးချက်' (New Age၊ ဇူလိုင် ၁၀၊ ၂၀၂၀) <<https://www.newagebd.net/rohingya-reparations>> ဇွန် ၂၃ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

Fortify Rights၊ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အရပ်သားအစိုးရ ကိုယ်စားလှယ်များအား နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်ခံရမှု တရားစီရင်ပိုင်ခွင့်' (ဩဂုတ် ၁၉၊ ၂၀၂၁) <https://www.fortifyrights.org/our_impact/imp-mya-2021-08-19/> ဇူလိုင်လ ၁၅ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

Global New Light of Myanmar 'စစ်အုပ်ချုပ်ရေးအမိန့် ၃/၂၀၂၁' (၂၀၂၁ ခုနှစ် မတ်လ ၁၆ ရက်) <<https://www.gnlm.com.mm/martial-law-order-3-2021/#article-title>> စက်တင်ဘာလ ၂၃ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

Goldman R၊ 'မြန်မာ့အာဏာသိမ်းမှု ရှင်းလင်းချက်' (The New York Times၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁ ရက် ၂၀၂၁ ခုနှစ်မှ ဧပြီလ ၂၇ ရက် ၂၀၂၂ ခုနှစ်ထိပြောင်းလဲလာမှုများ) <<https://www.nytimes.com/article/myanmar-news-protests-coup.html>> ဇွန် ၂၂ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

Henschke R၊ Brown K နှင့် Aung KK၊ 'မြန်မာပြည်တွင်းစစ်သို့ ဝေါက်ဖွားလာသော သေမင်းတမန်တိုက်ပွဲများ' (BBC News၊ ဖေဖော်ဝါရီ ၁ ရက် ၂၀၂၂ ခုနှစ်) <<https://www.bbc.com/news/av/world-asia-60208221>> ဇွန် ၂၂ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

Homes O 'မြန်မာ့ရွေးကောက်ပွဲတွင် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည် အပြတ်အသတ်အနိုင်ရသည်' (The Guardian၊ ၁၃ နိုဝင်ဘာလ ၂၀၁၅) <<https://www.theguardian.com/world/2015/nov/13/aung-san-suu-kyi-wins-myanmar-landmark-election>> ဇွန် ၂၂ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

Human Rights Watch၊ 'ကမ္ဘာ့အစီရင်ခံစာ ၂၀၁၃-မြန်မာ' (ဇွန် ၂၀၁၃) <<https://www.hrw.org/world-report/2013/country-chapters/burma>> စက်တင်ဘာလ ၂၀ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

Human Rights Watch၊ 'ဗမာ : ရိုဟင်ဂျာမူဆလင်များကို လူမျိုးရေး သုတ်သင်ရှင်းလင်းခြင်း အဆုံးသတ်' (ဧပြီ ၂၀၁၃) <<https://www.hrw.org/news/2013/04/22/burma-end-ethnic-cleansing-rohingya-muslims>> အောက်တိုဘာ ၅ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

Human Rights Watch၊ 'မြန်မာ- လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များက ရိုဟင်ဂျာ အမျိုးသမီးများ၊ မိန်းကလေးများကို အမွေပြုကျင့်ခြင်း' (ဖေဖော်ဝါရီ ၆၊ ၂၀၁၇) <<https://www.hrw.org/Burma-Security-Forces-Raped-Rohingya-Women-Girls-Human-Rights-Watch>> ဇွန် ၂၃ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

Human Rights Watch၊ 'ဗမာ : 'အမျိုးသားကော်မရှင်သည် ရက်စက်ယုတ်မာမှုများကို ငြင်းဆိုထားသည်။'(၇ ဩဂုတ် ၂၀၁၇) <<https://www.hrw.org/news/2017/08/07/burma-national-commission-denies-atrocities>> ဇွန် ၂၃ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

Human Rights Watch၊ 'ကမ္ဘာ့အစီရင်ခံစာ ၂၀၁၈ : မြန်မာနိုင်ငံ' (ဇွန် ၂၀၁၈) <<https://www.hrw.org/world-report/2013/country-chapters/burma>> စက်တင်ဘာလ ၂၀ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

Human Rights Watch၊ 'ကမ္ဘာ့အစီရင်ခံစာ ၂၀၂၂ : မြန်မာနိုင်ငံ : ၂၀၂၁ ခုနှစ်ဖြစ်ရပ်များ' (ဇွန် ၂၀၂၂) <<https://www.hrw.org/world-report/2022/country-chapters/myanmar-burma>> အောက်တိုဘာ ၁၀ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေပညာရှင်များ ကော်မရှင်၊ 'မြန်မာ : အတိုက်အခံ တက်ကြွလှုပ်ရှားသူများကို သေဒဏ် ပေးဆောင်ခြင်း' (ဇွန် ၈၊ ၂၀၂၂) <<https://www.hrw.org/Myanmar-Death-sentences-against-opposition-activists-must-be-overtuned>> ဇွန် ၂၂ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်ခုံရုံး၊ 'ICC တရားသူကြီးများသည် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်/မြန်မာ အခြေအနေအပေါ် စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုကို ဖွင့်လှစ်ခွင့်ပြုသည်' (နိုဝင်ဘာ ၁၄၊ ၂၀၁၉) <<https://www.icc-cpi.int/news/icc-judges-authorise-opening-investigation-situation-bangladesh/myanmar>> ဇွန် ၂၃ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်တရားရုံး၊ 'ICC အစိုးရရှေ့နေ Karim A. A. Khan QC သည် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံသို့ ပထမဆုံးလာရောက်ခြင်းဖြစ်ပြီး ရိုဟင်ဂျာများအပေါ် ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်သော ရာဇဝတ်မှုများအတွက် စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုများ ကြိုတင်လုပ်ဆောင်ရန် ကတိကဝတ်ကို အလေးပေးဖော်ပြသည်' (မတ် ၁၊ ၂၀၂၂) <<https://www.icc-cpi.int/news/icc-prosecutor-karim-khan-qc-concludes-first-visit-bangladesh-underlines-commitment-advance>> ဇွန် ၂၃ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

Lakhdir L၊ 'မြန်မာနိုင်ငံတွင် စစ်အုပ်ချုပ်ရေးဥပဒေသည် တရားမမှုတစ်ခုစာ စစ်ဆေးမှုများအတွက် သေဒဏ်ပေးခြင်း' (Human Rights Watch၊ မတ် ၁၆၊ ၂၀၂၁) <<https://www.hrw.org/news/2021/03/16/martial-law-myanmar-death-knell-fair-trials>> စက်တင်ဘာလ ၂၃ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

မောင်အမ်၊ 'မြန်မာနိုင်ငံ အစုလိုက်အပြုံလိုက် သတ်ဖြတ်မှုအတွက် တရားမမှုတစ်ခု မရှိခြင်း' (Human Rights Watch၊ ၁၄ ရက် မတ်လ ၂၀၂၂) <<https://www.hrw.org/news/2022/03/14/year-no-justice-myanmar-massacre>> စက်တင်ဘာလ ၂၀ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

McDowell R နှင့် Mason M၊ 'AP စုံစမ်းစစ်ဆေးရေး : မြန်မာစစ်အစိုးရသည် အကြမ်းဖက်ရန် အလောင်းများအသုံးပြုခြင်း' (AP သတင်း၊ ၂၆ မေလ ၂၀၂၁) <<https://apnews.com/article/myanmar-business-b2187c696e428139437778aeab0c43d4>> ဇွန် ၂၃ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

McKirdy E၊ 'မြန်မာ့နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်အတွက် အစိုးရသစ် အခန်းကဏ္ဍ' (CNN၊ ၇ ဧပြီ ၂၀၁၆) <<https://edition.cnn.com/2016/04/06/asia/aung-san-suu-kyi-state-counselor-role-created/index.html>> ဇွန် ၂၂ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

Médecins Sans Frontières (MSF)၊ 'MSF က ရန်ကင်းတွင် ကာလရှည်ကြာ HIV ပိုးရှိနေသည့် စီမံကိန်းကို ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနသို့ လွှဲပြောင်းပေးသည်' (စက်တင်ဘာ ၁၀ ရက်၊ ၂၀၂၀) <<https://www.msf.org/myanmar-msf-hands-over-hiv-project-yangon-ministry-health>> ဇွန် ၂၂ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

Médecins Sans Frontières (MSF)၊ 'မြန်မာ : MSF သည် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုသို့ ပါတီအားလုံးလုံခြုံစွာရရှိအသုံးပြုနိုင်စေရန် သက်ဆိုင်သူအားလုံးကို တောင်းဆိုသည်' (၂၈ မေလ ၂၀၂၁) <<https://www.doctorswithoutborders.org/latest/myanmar-msf-calls-all-parties-ensure-safe-access-health-care>> ဇွန် ၂၂ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

Médecins Sans Frontières (MSF)၊ 'MSF ၏ ရန်ကင်းရုံးသည် မြန်မာ့ကျန်းမာရေးစနစ် ပြိုကျနေသည့်ကြားက ယာယီဆေးခန်းဖြစ်လာသည်' (၂၉ မေလ ၂၀၂၁) <<https://msf-seasia.org/news/msf-yangon-office-becomes-makeshift-clinic-amid-myanmars-collapsing-health-system>> ဇွန် ၂၂ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

Mok B၊ 'မြန်မာ့အမျိုးသားစည်းလုံးညီညွတ်ရေးအစိုးရ' ရင်ဆိုင်နေရသော အကျပ်အတည်းများ (သံတမန်၊ ဖေဖော်ဝါရီ ၂၁၊ ၂၀၂၂) <<https://thediplomat.com/2022/02/the-dilemma-facing-myanmars-national-unity-government/>> ဇွန် ၂၂ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

Mon Y၊ 'စစ်တပ်ရဲ့ အလွှဲသုံးစားပြုမှုတွေအကြောင်း ကျွန်ုပ် သတင်းပေးပို့ပြီး ကျွန်ုပ်ကိုယ်တိုင် သားကောင်ဖြစ်လာရတယ်' (Frontien စက်တင်ဘာ ၁၆၊ ၂၀၂၂) <<https://www.frontiermyanmar.net/en/i-reported-on-the-militarys-abuses-and-then-i-became-a-victim/>> အောက်တိုဘာ ၁၀ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

မြန်မာ့တဝန်ခံမှု ပရောဂျက်၊ 'တူရကီအာဏာပိုင်များက မြန်မာနိုင်ငံတွင် မကြုံဖူးသော စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုကို ဖွင့်လှစ်ခြင်း' (ဇွန် ၂၊ ၂၀၂၂) <<https://the-world-is-watching.org/2022/06/02/turkish-authorities-open-unprecedented-investigation-into-myanmar-junta/>> ဇွန် ၂၀ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

'မြန်မာ့အာဏာသိမ်းမှု : အာဏာသိမ်း ဗိုလ်ချုပ်ကြီး မင်းအောင်လှိုင်' (BBC သတင်းများ၊ ဖေဖော်ဝါရီ ၁ ရက်၊ ၂၀၂၁) <<https://www.bbc.com/news/world-asia-55892489>> ဇွန် ၂၂ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

မြန်မာစစ်အစိုးရသည် ပြင်သစ်အစိုးရအား အကြမ်းဖက်အဖွဲ့အဖြစ် တံဆိပ်ကပ်ထားသည်' (Reuters၊ မေ ၂၀၂၁) <<https://www.reuters.com/world/asia-pacific/myanmars-junta-brands-rival-government-terrorist-group-2021-05-08/>> ဇွန် ၂၂ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

မြန်မာ : ၂၀၂၁ ခုနှစ် အာဏာသိမ်းပြီးကတည်းက ဘာတွေ ဖြစ်ခဲ့လဲ' (BBC သတင်းများ၊ ၂၇ ဇူလိုင် ၂၀၂၂) ဇွန် ၂၂ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။
Neuman Si 'အမေရိကန် "ပြည်သူ့နှင့်အတူရပ်တည်ပါ"၊ မြန်မာနိုင်ငံအာဏာသိမ်းခေါင်းဆောင်များအပေါ် ပိတ်ဆို့အရေးယူမှုများ ချမှတ်ခြင်း (NPR) ၁၁ ဖေဖော်ဝါရီ ၂၀၂၁) ဇွန် ၂၃ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

NUG Myanmar 'ပြည်ထောင်စု သမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော်၏ အမျိုးသား စည်းလုံးညီညွတ်ရေး အစိုးရသည် နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်ခံရမှုများ တရားစီရင်ပိုင်ခွင့်ကို လက်ခံသည်' (သြဂုတ်လ ၂၀၊ ၂၀၂၁) <<https://twitter.com/NUGMyanmar/status/1428739347717648389>> ဇူလိုင်လ ၁၅ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်မှ တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင်သည် ဂျပန်နိုင်ငံမှ Ashai Simbun အား လက်ခံစေ တွ. ဆုံ၍ မေးခွန်းများဖြေကြားခြင်း (ဖေဖော်ဝါရီ ၁၇၊ ၂၀၁၉) <Senior.General.Min.Aung.Hlaing.receives.Asahi.Shimbun.of.Japan.answers.the.questions.CINCDSP.Myanmar> ဇွန် ၂၃ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

ပိုင် TH နှင့် အိမ် NN 'စစ်အစိုးရ တရားရုံးများကို ချုပ်ကိုင်ထားစဉ် မြန်မာရှေ့နေများသည် ၎င်းတို့၏ အဆိုးဆုံးသော အကြောက်တရားများကို ရင်ဆိုင်ရတော့မည်' (Myanmar Now၊ ၁၉ ဩဂုတ် ၂၀၂၂) <<https://myanmar-now.org/en/news/as-junta-squeezes-courts-myanmars-lawyers-are-forced-to-face-their-worst-fears>> စက်တင်ဘာလ ၂၁ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

Quinley III J၊ 'ရိုဟင်ဂျာလူမျိုး အများစုနေထိုင်ရာ မြန်မာနိုင်ငံတွင် တရားမျှတမှုရရှိရန် အရေးကြီးသည်' (Time၊ ဖေဖော်ဝါရီ ၁၄၊ ၂၀၁၉) <<https://time.com/5529321/rohingya-myanmar-genocide-fortify-rights-diaspora/>> ဇွန် ၂၄ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပဋိပက္ခများကြောင့် အိုးအိမ်ခွဲ ခုက္ခသည်ပေါင်း ၁ သန်းကျော် ရိုဟာပါပြီ' (Radio Free Asia၊ ၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ မေလ ၃၁ ရက်) <<https://www.rfa.org/english/news/myanmar/dps-05312022182941.html>> accessed ဒီဇင်ဘာလ ၁ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

'Timeline : မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ' (BBC ဇူလိုင် ၈၊ ၂၀၁၅) <<https://www.bbc.com/news/world-asia-16546688>> စက်တင်ဘာလ ၁၉ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

ကုလသမဂ္ဂ မြန်မာနိုင်ငံ၊ ချင်းပြည်နယ် မင်းတပ်မြို့ အခြေအနေနှင့် ပတ်သက်ပြီး ကုလသမဂ္ဂ၏ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ ထုတ်ပြန်ချက် (၂၀၂၁ ခုနှစ် မေလ ၂၁ ရက်) <<https://myanmar.un.org/en/127320-statement-united-nations-myanmar-situation-mindat-chin-state>> ဇွန် ၂၂ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

ကုလသမဂ္ဂ၊ ပြည်ထောင်စုသမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော်နှင့် ပဋိပက္ခဆိုင်ရာ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုကို ကာကွယ်တုံ့ပြန်ရေးဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ ပူးတွဲကြေညာချက် (၂၀၁၈ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၇ ရက်) <https://www.un.org/sexualviolenceinconflict/wp-content/uploads/joint-communique/joint-communique-of-myanmar-un-on-prevention-response-to-crsv/Joint_Communique_of_Myanmar_UN_Prevention_Response_to_CRSV_2018.pdf> ဇွန် ၂၃ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

ကုလသမဂ္ဂ၊ ဒီမိုကရေစီ တက်ကြွလှုပ်ရှားသူလေးဦးကို မြန်မာစစ်အစိုးရက ကွပ်မျက်ခြင်း ကို UN မှ ရှုတ်ချခြင်း' (ဇူလိုင် ၂၅၊ ၂၀၂၂) <<https://news.un.org/en/story/2022/07/1123172>> စက်တင်ဘာလ ၂၀ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ မဟာမင်းကြီးရုံး၊ မြန်မာ : ပိုင်းရံခံနေရခြင်းအောက်တွင် လူ့အခွင့်အရေး ကာကွယ်သူများ ဟု ကုလသမဂ္ဂ ကျွမ်းကျင်သူများမှ အဆိုပြုချက် ' (ဇူလိုင် ၁၉၊ ၂၀၂၁) <<https://www.ohchr.org/en/press-releases/2021/07/myanmar-human-rights-defenders-under-siege-say-un-experts?LangID=E&NewsID=27323>> ဇွန် ၆ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

UN အမျိုးသမီးများနှင့် တရားမျှတရေး အခြေတိုက်စခန်း 'လမ်းဆုံမှ အသံများ- မြန်မာနိုင်ငံ ဥပဒေစနစ်အများအပြားတွင် အမျိုးသမီးများ တရားမျှတမှု ရရှိရေး' (၂၀၁၆) <https://www.burmalibrary.org/docs22/Justice_Base-2016-04-22-Women_in%20Myanmar_Plural_legal_systems.pdf> ဇွန် ၂၃ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

အမျိုးသမီးများအဖွဲ့ချုပ် (မြန်မာနိုင်ငံ)၊ 'အခြေအနေ အသစ်များ : ဇွန်လ ၂၀၂၁' <<https://www.womenofburma.org/sites/default/files/2021-07/June-situation-update.pdf>> ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၈ ရက် ၂၀၂၃ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

ချင်းပြည်နယ် တီးတိန်မြို့နယ် အက်ကလူးကျေးရွာတွင် တပ်မတော်စစ်အစိုးရမှ မီးဖွားပြီးနောက် အမျိုးသမီးများအား မုဒိမ်းကျင့်မှုအား မြန်မာနိုင်ငံ အမျိုးသမီးရေးရာအဖွဲ့ချုပ် (မြန်မာနိုင်ငံ) မှ ပြင်းထန်စွာ ရှုတ်ချကြောင်း (၂၀၂၁ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၁၉ ရက်) <<https://www.burmalibrary.org/sites/burmalibrary.org/files/obl/2021-11-19-WLB-statement-condemning-the-gang-rape-and-assault-of-a-woman-in-Chin-State-tu-en.pdf>> ဇူလိုင်လ ၁၅ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

ဝတ်ဆိုင်ကံများ

အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများအသင်း၊ 'အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ' <<https://asean.org/about-asean/member-states/>> ဇွန် ၂၃ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

ဥရောပကော်မရှင်၊ 'EU ပိတ်ဆို့အရေးယူမှုများ မြေပုံ : မြန်မာနိုင်ငံ (ဗမာ)' <<https://www.sanctionsmap.eu/#/main/details/8/?search=%7B%22value%22:%22%22,%22searchType%22:%7B%7D%7D>> စက်တင်ဘာလ ၂၀ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

နိုင်ငံတကာ ကြိုက်မြေနှိုက်မတီ၊ 'စာချုပ်များ၊ ပြည်နယ်များနှင့် မှတ်ချက်များ- မြန်မာနိုင်ငံ' <https://ihl.databases.icrc.org/applic/ihl/ihl.nsf/vwTreatiesByCountrySelected.xsp?xp_countrySelected=MIM> ဇွန် ၂၃ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

ပြည်ထောင်စု သမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော် တိုင်းရင်းသား စည်းလုံးညီညွတ်ရေး အစိုးရ၊ 'NUG အကြောင်း' <<https://govnugmyanmar.org/about-nug/>> ဇွန် ၂၂ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

ပြည်ထောင်စု သမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော် တိုင်းရင်းသား စည်းလုံး ညီညွတ်ရေး အစိုးရ 'အစိုးရ အကြီးအကဲများ' <<https://www.nugmyanmar.org/en/>> ဇွန် ၂၂ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

နိုင်ငံခြားပိုင်ဆိုင်မှုထိန်းချုပ်ရေးရုံး၊ 'ပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် အဖွဲ့အစည်း' <<https://sanctionssearch.ofac.treas.gov/>> ဇွန် ၂၄ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

ဒုက္ခသည်များအတွက် ယုံကြည်စိတ်ချရသောရန်ပုံငွေ 'ကူညီရေးအစီအစဉ်များ' <<https://www.trustfundforvictims.org/en/what-we-do/assistance-programmes>> ဇူလိုင်လ ၁၅ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

နိုင်ငံတကာ တရားရုံးချုပ်၊ 'ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်' <Aung.San.Suu.Kyi-TRIAL.International> ဇွန် ၂၄ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

ယူနိုက်တက်ကင်းဒမ်းအစိုးရ၊ 'လမ်းညွှန်ချက် : ငွေကြေးဆိုင်ရာ ပိတ်ဆို့ရေးယူမှုများ၊ မြန်မာနိုင်ငံ' <<https://www.gov.uk/government/publications/financial-sanctions-burma>> စက်တင်ဘာလ ၂၀ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

ပဋိပက္ခအတွင်း လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ်၏ အထူးကိုယ်စားလှယ်ရုံး၊ 'စောင့်ကြည့်လေ့လာခြင်း၊ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာခြင်းနှင့် အစီရင်ခံခြင်းအစီအစဉ်များ (MARA)' <<https://www.un.org/sexualviolenceinconflict/tools-for-action/mara/>> ဇူလိုင်လ ၉ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

အမေရိကန်ဘဏ္ဍာရေးဌာန၊ 'မြန်မာနိုင်ငံနှင့်ပတ်သက်သော ပိတ်ဆို့ရေးယူမှုများ' <<https://home.treasury.gov/policy-issues/financial-sanctions/sanctions-programs-and-country-information>> စက်တင်ဘာလ ၂၀ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

အမေရိကန်ဘဏ္ဍာရေးဌာန၊ 'အကြမ်းဖက်မှု တိုက်ဖျက်ရေး ဒီဇိုင်းများ : မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ပတ်သက်သော ဒီဇိုင်းများ' (၂၅ မတ်လ ၂၀၂၂) <<https://home.treasury.gov/policy-issues/financial-sanctions/recent-actions/20220325>> စက်တင်ဘာလ ၂၀ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

ကမ္ဘာ့ဘဏ်၊ 'မြန်မာနိုင်ငံရှိ ကမ္ဘာ့ဘဏ်' (၂၀၂၂ ခုနှစ် ဧပြီလ) <<https://www.worldbank.org/en/country/myanmar/overview>> စက်တင်ဘာလ ၁၉ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

အမှုအခင်းဥပဒေ

လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်မှုဆိုင်ရာ ရာဇဝတ်မှု တားဆီးရေးနှင့် ပြစ်ဒဏ်ဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ် (ဂမ်ဘီယာနှင့် မြန်မာ) (ယာယီဆောင်ရွက်ချက်များ ညွှန်ပြရန် တောင်းဆိုချက်: အမိန့်) ၂၀၂၀ ICJ အစီရင်ခံစာများ <<https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/178/178-20200123-ORD-01-00-EN.pdf>> ဇွန် ၂၃ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်မှုဆိုင်ရာ ရာဇဝတ်မှု တားဆီးရေးနှင့် ပြစ်ဒဏ်ဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ် (ဂမ်ဘီယာနှင့် မြန်မာ) (မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်သွင်းလာသော ပကမာ ကန့်ကွက်မှုများအပေါ် လူထုကြားနာပွဲ နှိပ်စက်မှု) ၂၈ ဖေဖော်ဝါရီ ၂၀၂၂ <<https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/178/178-20220228-PRE-01-00-EN.pdf>> ဇွန် ၂၃ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

အစိုးရရေနေ v Bosco Ntaganda (တရားစီရင်ခြင်း) ICC-01/04-02/06 (၈ ဇူလိုင် ၂၀၁၉) <https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/CourtRecords/CR2019_03568.PDF> ဇွန် ၂၇ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ/ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံရှိ ပြည်သူများ၏အခြေအနေ ('ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ/ ပြည်ထောင်စုသမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော်အတွင်း အခြေအနေကို စုံစမ်းစစ်ဆေးရန် ခွင့်ပြုချက်ဆိုင်ရာ ရောမဥပဒေ အပိုဒ် ၁၅ အရ ဆုံးဖြတ်ချက်) ICC-01/19-27 (၁၄ နိုဝင်ဘာ ၂၀၁၉) <https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/CourtRecords/CR2019_06955.PDF> ဇူလိုင်လ ၁၄ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ/ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံရှိ ပြည်သူများ၏အခြေအနေ ('သတင်းအချက်အလက်နှင့် ဖြန့်ဝေခြင်းဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင် ချက်များအတွက် စတုတ္ထမြောက် မှတ်တိုင်ခြင်း အစီရင်ခံစာ' ၏ လူအများကြားတွင်ဖြန့်ရန် ပြန်လည်ပြင်ဆင်ထားသောစာတမ်းရှင်း) ICC-01/19-46-Red (၁၇ ဒီဇင်ဘာ ၂၀၂၀) <https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/CourtRecords/CR2021_11696.PDF> ဇွန် ၂၄ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

ဥပဒေပြုရေးနှင့် ဥပဒေဆိုင်ရာ ကိရိယာများ

မြန်မာနိုင်ငံဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်

ကလေးသူငယ်ဥပဒေအမှတ် ၉/၁၉၉၃ <<https://www.myanmar-law-library.org/topics/myanmar-property-law/the-child-law-1993.html>> ဇွန် ၂၇ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

ရာဇဝတ်ကျင့်ထုံးဥပဒေ ၁၈၉၈ (၂၀၁၆ တွင်ပြင်ဆင်ထားသည့်အတိုင်း) နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥပဒေအမှတ် ၆/၂၀၂၁ - ပြစ်မှုဆိုင်ရာကျင့်ထုံးဥပဒေ အပြင်ဆင်သည့်ဥပဒေ

ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ၂၀၀၈

ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီ ပဋိညာဉ်စာတမ်းအပိုင်း - I: ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီ ပြည်ထောင်စု ကြေငြာစာတမ်း ၂၀၂၀ <<https://crphmyanmar.org/wp-content/uploads/2021/04/Federal-Democracy-Charter-English.pdf>> ဇွန် ၂၄ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

အမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင် ဥပဒေအမှတ် ၂၀/၂၀၁၄

ရာဇသတ်ကြီးပုဒ်မ ၁၈၆၁ (၂၀၁၆ တွင် ပြင်ဆင်သည့်အတိုင်း)

ရာဇသတ်ကြီးပြင်ဆင်သည့်ဥပဒေအမှတ် ၁၀/၂၀၁၉

ရဲတပ်ဖွဲ့ စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေးဥပဒေ၊ နိုင်ငံတော် ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှု တည်ဆောက်ရေးအဖွဲ့ ဥပဒေအမှတ် ၄/၉၅

နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥပဒေအမှတ် ၂၂/၂၀၂၁ - ရာဇသတ်ကြီးပြင်ဆင်သည့်ဥပဒေ

နိုင်ငံတကာ စာချုပ်များ

အမျိုးသမီးများအား နည်းမျိုးစုံဖြင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှု ပပျောက်ရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ် (၁၉၇၉ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၁၈ ရက်နေ့တွင် လက်မှတ်ရေးထိုး အတည်ပြုခဲ့ပြီး ၃ စက်တင်ဘာ ၁၉၈၁ တွင် စတင်အသက်ဝင်ခဲ့သည်။)

နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာပဋိညာဉ် (၁၉၆၆ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာ ၁၆ ရက် တွင် လက်မှတ်ရေးထိုး အတည်ပြုခဲ့ပြီး ၁၉၇၆ ခုနှစ် မတ်လ ၂၃ ရက် တွင် အသက်ဝင်ခဲ့သည်။)

နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်တရားရုံး၏ ရေပညပဒေ (၁၉၉၈ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၁၇ ရက် တွင် လက်မှတ်ရေးထိုး အတည်ပြုခဲ့ပြီး ၂၀၀၂ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၁ ရက်နေ့မှ စတင်အသက်ဝင်ခဲ့သည်။)

ကုလသမဂ္ဂ စာရွက်စာတမ်းများ

ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင် (HRC)

HRC 'မြန်မာနိုင်ငံ လူ့အခွင့်အရေး အခြေအနေဆိုင်ရာ အထူးကိုယ်စားလှယ် ယန်ဟီးလီ အစီရင်ခံစာ' (မတ် ၂၃၊ ၂၀၁၅) UN Doc A/HRC/28/72

HRC 'မြန်မာနိုင်ငံ လူ့အခွင့်အရေး အခြေအနေဆိုင်ရာ အထူးကိုယ်စားလှယ် အစီရင်ခံစာ' (၁၈ မတ် ၂၀၁၆) UN Doc A/HRC/31/71

HRC 'ရိုဟင်ဂျာမွတ်စလင်များနှင့် မြန်မာနိုင်ငံရှိ အခြားလူနည်းစုများ၏ လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေ' (၂၉ ဇွန် ၂၀၁၆) UN Doc A/HRC/32/18

HRC 'မြန်မာနိုင်ငံ လူ့အခွင့်အရေး အခြေအနေဆိုင်ရာ အထူးကိုယ်စားလှယ် အစီရင်ခံစာ' (မတ်လ ၁၄၊ ၂၀၁၇) UN Doc A/HRC/34/67

HRC 'မြန်မာနိုင်ငံရှိ လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေ' (၃ ရက် ဧပြီလ ၂၀၁၇) UN Doc A/HRC/RES/34/22

HRC ၏ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ လွတ်လပ်သော နိုင်ငံတကာ အချက်အလက်ရှာဖွေရေးမစ်ရှင်အစီရင်ခံစာ (စက်တင်ဘာ ၁၂ ၂၀၁၈) UN Doc A/HRC/39/64

HRC 'ရိုဟင်ဂျာ မူဆလင်များနှင့် မြန်မာနိုင်ငံရှိ အခြားလူနည်းစုများ၏ လူ့အခွင့်အရေး အခြေအနေ' (၃ အောက်တိုဘာလ ၂၀၁၈) UN Doc A/HRC/RES/39/2

HRC 'မြန်မာနိုင်ငံ လူ့အခွင့်အရေး အခြေအနေဆိုင်ရာ အထူးကိုယ်စားလှယ် အစီရင်ခံစာ' (၂ ရက်နေ့ မေလ ၂၀၁၉) UN Doc A/HRC/40/68

HRC 'မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ လွတ်လပ်သော နိုင်ငံတကာ အချက်အလက်ရှာဖွေရေးမစ်ရှင် အစီရင်ခံစာ' (၈ ဩဂုတ် ၂၀၁၉) UN Doc A/HRC/42/50

HRC 'မြန်မာနိုင်ငံတွင် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် ကျားမရေးရာအခြေခံအကြမ်းဖက်မှုများနှင့် လူမျိုးရေးပဋိပက္ခများ၏ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှုများ' (၁၂ စက်တင်ဘာ ၂၀၁၉) UN Doc A/HRC/42/CRP.4

HRC 'မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ လွတ်လပ်သော နိုင်ငံတကာ အချက်အလက်ရှာဖွေရေးမစ်ရှင်၏ အသေးစိတ်တွေ့ရှိချက်များ' (၁၆ စက်တင်ဘာ ၂၀၁၉) UN Doc A/HRC/42/CRP.5

HRC 'မြန်မာနိုင်ငံ လူ့အခွင့်အရေး အခြေအနေဆိုင်ရာ အထူးကိုယ်စားလှယ် အစီရင်ခံစာ' (၂၉ ဧပြီ ၂၀၂၀) UN Doc A/HRC/43/59

HRC 'ရိုဟင်ဂျာမွတ်စလင်များနှင့် မြန်မာနိုင်ငံရှိ အခြားလူနည်းစုများ၏ လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေ' (၃၊ စက်တင်ဘာ၊ ၂၀၂၀) UN Doc A/HRC/45/5

HRC 'မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာစုစည်းမှု : ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ မဟာမင်းကြီးရုံး၏အစီရင်ခံစာ' (နိုဝင်ဘာ 12၊ 2020) UN Doc A/HRC/WG.6/37/MMR/2

HRC 'မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ အဓိကသက်ဆိုင်သူများ၏ တင်ပြချက်များ အကျဉ်းချုပ် - ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ မဟာမင်းကြီးရုံး၏ အစီရင်ခံစာ' (၁၂၊ နိုဝင်ဘာ၊ ၂၀၂၀) UN Doc A/HRC/WG.6/37/MMR/3

HRC 'မြန်မာနိုင်ငံအတွက် လွတ်လပ်သော စုံစမ်းစစ်ဆေးရေးယန္တရားအစီရင်ခံစာ' (၅ ဇူလိုင် ၂၀၂၀) UN Doc A/HRC/48/18

HRC 'မြန်မာနိုင်ငံရှိ လူ့အခွင့်အရေးများအခြေအနေ' (၁၉ အောက်တိုဘာ ၂၀၂၀) UN Doc A/HRC/48/67

HRC 'မြန်မာနိုင်ငံတွင် ၁ ဖေဖော်ဝါရီ ၂၀၂၁ ခုနှစ်ကတည်းက လူ့အခွင့်အရေးများ၏အခြေအနေ' (၂၅ ဖေဖော်ဝါရီ ၂၀၂၂) UN Doc A/HRC/49/72

ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေညီလာခံ

ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေညီလာခံ 'မြန်မာနိုင်ငံရှိ လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေ' (၆ အောက်တိုဘာ ၂၀၁၅) UN Doc A/70/412

ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေညီလာခံ "အထွေထွေညီလာခံ ဥက္ကဋ္ဌထံ ပေးပို့သော အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ်ထံမှ ဇန်နဝါရီ ၁၆ ရက်စွဲပါစာ" (ဇန်နဝါရီ ၂၁၊ ၂၀၁၉) UN Doc A/73/716

ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေညီလာခံ 'မြန်မာနိုင်ငံလူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေ' (၂၀၁၉ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၃၀ ရက်) UN Doc A/74/342

ကုလသမဂ္ဂလုံခြုံရေးကောင်စီ

ကုလသမဂ္ဂ လုံခြုံရေးကောင်စီ 'ပဋိပက္ခဆိုင်ရာ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု : အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ်၏ အစီရင်ခံစာ' (၃ ဇွန် ၂၀၂၀) UN Doc S/2020/487

ကုလသမဂ္ဂ လုံခြုံရေးကောင်စီ 'ပဋိပက္ခဆိုင်ရာ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု- အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ်၏ အစီရင်ခံစာ' (၃၀ မတ်လ ၂၀၂၀) UN Doc S/2021/312

ကုလသမဂ္ဂ လူသားချင်းစာနာမှုဆိုင်ရာ ညှိနှိုင်းရေးရုံး

လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုရေးရာညှိနှိုင်းရေးဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂရုံး 'လွတ်လပ်သောစုံစမ်းစစ်ဆေးရေး ကော်မရှင်၏ အမှုဆောင်အကျဉ်းချုပ် - ICOE' (ဇန်နဝါရီ ၂၁၊ ၂၀၂၀) <<https://reliefweb.int/report/myanmar/executive-summary-independent-commission-enquiry-icoe>> ဇွန် ၂၃ ရက် ၂၀၂၂ တွင် ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ ညှိနှိုင်းရေးဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂရုံး 'လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှု တုံ့ပြန်ရေးအစီအစဉ် : မြန်မာနိုင်ငံ' (ဇန်နဝါရီ ၂၀၂၂)
ကုလသမဂ္ဂ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ ညှိနှိုင်းရေးရုံး မြန်မာ- လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အပံ့အကူအမှတ် ၂၁' (စက်တင်ဘာ ၂၂ ၂၀၂၂)

ကုလသမဂ္ဂ CEDAW ကော်မတီ

ကုလသမဂ္ဂ CEDAW ကော်မတီ 'အမျိုးသမီးများအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံမှု ပပျောက်ရေး သဘောတူစာချုပ်' အပိုဒ် ၂ အရ ပြည်နယ်ပါတီများ၏ အဓိကတာဝန်ဝတ္တရားများဆိုင်ရာ အထွေထွေအကြံပြုချက် အမှတ် ၂၈ (၂၀၁၀ ဒီဇင်ဘာ ၁၆) UN Doc CEDAW/C/GC/28

ကုလသမဂ္ဂ CEDAW ကော်မတီ 'ကျေးလက်အမျိုးသမီးများ အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အထွေထွေအကြံပြုချက် အမှတ် ၃၄ (၂၀၁၆)' (မတ်လ ၇၊ ၂၀၁၆) UN Doc CEDAW/C/GC/34

ကုလသမဂ္ဂ CEDAW ကော်မတီ 'မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ စတုတ္ထနှင့် ပဉ္စမအချိန်ကာလဆိုင်ရာ ပေါင်းစပ်အစီရင်ခံစာများအပေါ် လေ့လာသုံးသပ်ချက်များ နှိုင်းချုပ်ခြင်း' (ဇူလိုင် ၂၅၊ ၂၀၁၆) UN Doc CEDAW/C/MMR/CO/4-5

ကုလသမဂ္ဂ CEDAW ကော်မတီ 'ကျားမရေးရာအခြေခံအကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ အထွေထွေအကြံပြုချက် အမှတ် ၃၅၊ အထွေထွေအကြံပြုချက် အမှတ် ၁၉ (၂၀၁၇ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၁၄ ရက်)) UN Doc CEDAW/C/GC/35

ကုလသမဂ္ဂ CEDAW ကော်မတီ 'ခြွင်းချက်အစီရင်ခံခြင်းဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအရ မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်သွင်းသော အစီရင်ခံစာ' (၇ ရက် ဖေဖော်ဝါရီ ၂၀၁၉) UN Doc CEDAW/C/MMR/EP/1

ကုလသမဂ္ဂ CEDAW ကော်မတီ 'ထူးခြားသော အစီရင်ခံခြင်းဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအရ တင်သွင်းသော မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ ကွန်ပင်းရှင်း၏ ပုဒ်မ ၁၈ (အဆက်) ဆိုင်ရာ အစီရင်ခံစာများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်း' (မတ်လ ၆၊ ၂၀၁၉) UN Doc CEDAW/C/SR.1668

ကုလသမဂ္ဂ CEDAW ကော်မတီ 'ထူးခြားသော အစီရင်ခံခြင်းဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအရ တင်ပြလာသော မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ အစီရင်ခံစာအပေါ် လေ့လာသုံးသပ်ချက်နိဂုံးချုပ်' (မတ်လ ၁၈၊ ၂၀၁၉) UN Doc CEDAW/C/MMR/CO/EP/1

အခြား ကုလသမဂ္ဂ အဖွဲ့များ

ကလေးသူငယ်အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ ကော်မတီ အထွေထွေ မှတ်ချက် အမှတ်စဉ် ၅။(၂၀၀၃) : ကလေးသူငယ်အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်ကို အကောင်အထည်ဖော်မှုဆိုင်ရာ အထွေထွေအစီအမံများ (နိုဝင်ဘာ ၂၇ ၂၀၀၃) UN Doc CRC/GC/2003/5

စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ ကော်မတီ 'အထွေထွေ မှတ်ချက် အမှတ် ၂၂။(၂၀၁၆) တွင် လိင်နှင့် မျိုးပွားမှု ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေး (စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာပဋိညာဉ် အပိုဒ် ၁၂) (၂ မေ ၂၀၁၆) UN Doc E/ C.12/GC/22

အခြားနိုင်ငံတကာ ဥပဒေဆိုင်ရာ ကိရိယာများနှင့် အရင်းအမြစ်များ

အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများအသင်း၊ 'အထူးသဖြင့် အမျိုးသမီးများနှင့် ကလေးသူငယ်များဆိုင်ရာ လူ့ကုန်ကူးမှု အာဆီယံကြေညာချက်' (၂၀၀၄ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၂၉ ရက်) <<https://asean.org/asean-declaration-against-trafficking-in-persons-particularly-women-and-children/>> ဇွန် ၂၃ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများအသင်း၊ အာဆီယံဒေသတွင်း အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု ပပျောက်ရေး ကြေညာစာတမ်း (၁၂ အောက်တိုဘာ ၂၀၁၂)၊ <<https://asean.org/declaration-on-the-elimination-of-violence-against-women-in-the-asean-region/>> ဇွန် ၂၃ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများအသင်း၊ အာဆီယံတွင် အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု ပပျောက်ရေး ၂၀၁၃ ခုနှစ် ကြေညာချက် (၉ အောက်တိုဘာ ၂၀၁၃) <<https://cil.nus.edu.sg/wp-content/uploads/2019/02/2013-ASEAN-Decl-EVAWC.pdf>> ဇူလိုင်လ ၁၄ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများအသင်း၊ အမျိုးသမီးများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုပပျောက်ရေးဆိုင်ရာ အာဆီယံဒေသဆိုင်ရာစီမံချက် (ASEAN RPA on EVAW) (ဖေဖော်ဝါရီ ၂၀၁၆)၊ <<https://www.asean.org/wp-content/uploads/2012/05/Final-ASEAN-RPA-on-EVAW-IJP-11.02.2016-as-input-ASEC.pdf>> ဇူလိုင်လ ၁၁ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများအသင်း၊ 'အာဆီယံဒေသတွင်း ကလေးငယ်များအား အကြမ်းဖက်မှု ပပျောက်ရေးလှုပ်ရှားမှုအစီအစဉ် (EVAC ဆိုင်ရာ အာဆီယံ RPA)' (မတ်လ ၂၀၁၆) <https://violenceagainstchildren.un.org/sites/violenceagainstchildren.un.org/files/documents/political_declarations/east_asia_and_pacific/asean_regional_plan_of_action_on_elimination_of_violence_against_children.pdf> ဇူလိုင်လ ၁၂ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

ချင်းအမျိုးသားတပ်ဦး/ချင်းအမျိုးသားတပ်မတော်၊ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအခြေအနေများတွင် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုကို တားမြစ်ရန်နှင့် ကျား၊မ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုပပျောက်ရေးတို့အတွက် ဂျီနီဗာတောင်းဆိုမှုအောက်တွင် ကတိကဝတ်ပြုခြင်း (၁၉ မတ်လ ၂၀၁၄) <[2014_19mar_cnf_cna_burma_gender-b79d49d7b0fda78afd50bec787fb6013.pdf](http://www.theirwords.org/2014/19mar_cnf_cna_burma_gender-b79d49d7b0fda78afd50bec787fb6013.pdf) (theirwords.org)> ဇွန် ၂၃ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

ဘာသာရေးနှင့် လူမျိုးစုများ၏ အခြေအနေ အပါအဝင် မြန်မာနိုင်ငံရှိ လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေဆိုင်ရာ ၇ အောက်တိုဘာ ၂၀၂၁ ရက်စွဲပါ ဥပဒေပုဒ်မ၏ ဆုံးဖြတ်ချက် (2021/2905(RSP)) [2021] OJ C132/14

နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်တရားရုံး (ICC)၊ 'ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ အစိတ်အပိုင်းများ' (၂၀၁၁) ISBN No. 92-9227-232-2, art 7(1)(g)-1 <<https://www.refworld.org/docid/4ff5dd7d2.html>> ဇွန် ၂၃ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး/ကရင်အမျိုးသားလွတ်မြောက်ရေးတပ်မတော်၊ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအခြေအနေများတွင် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုကို တားမြစ်ရန်နှင့် ကျား၊မခွဲခြားဆက်ဆံမှုပပျောက်ရေးဆီသို့ ဂျီနီဗာတောင်းဆိုမှုအောက်တွင် ကတိကဝတ်ပြုခြင်း (ဇူလိုင် ၂၁၊ ၂၀၁၃) <http://theirwords.org/media/transfer/doc/knu_sexual-6bffd0548f5219cf14fa5acb9ad52479.pdf> ဇွန် ၂၃ ရက် ၂၀၂၂ တွင်ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

ဤစာစောင်ကို ဥရောပသမဂ္ဂ၏ ငွေကြေးထောက်ပံ့မှုဖြင့် ထုတ်ဝေခဲ့ပါသည်။ ၎င်းတွင်ပါဝင်သည့် အကြောင်းအရာများအတွက် REDRESS နှင့် ကမ္ဘာတစ်ဝန်း ရှိ ရှင်သန်ကျန်ရစ်သူများ ရန်ပုံငွေအဖွဲ့တွင်သာ တာဝန်ရှိပြီး ယင်းသည် ဥရောပသမဂ္ဂ၏ အမြင်များကို သေချာပေါက် ထင်ဟပ်ဖော်ပြခြင်းမရှိပါ။

ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ပြန်လည်ကုစားပေးလျှင်မှဆိုရာ လေ့လာမှု ဦးဆောင်သူ- Delia Sánchez del Ángel
 စီမံကိန်းအတွက် တာဝန်ရှိသူများ- Juliana Laguna Trujillo
 ဒီဇိုင်းညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်သူ- Marie Perrault
 ဒီဇိုင်း- Style Graphique
 © REDRESS၊ ကမ္ဘာတစ်ဝန်းရှိ ရှင်သန်ကျန်ရစ်သူများ ရန်ပုံငွေအဖွဲ့။
 2023 ခုနှစ် မတ်လ

REDRESS
Ending torture, seeking justice for survivors

 **GLOBAL
SURVIVORS FUND**
FOR AND WITH SURVIVORS OF
CONFLICT-RELATED SEXUAL VIOLENCE